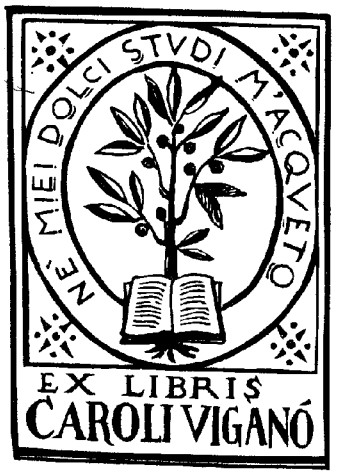
NE MIEI DOLCI STVDI M'ACQVETO
EX LIBRIS
CAROLI VIGANÓ

NOVI CALENDARII ROMANI APOLOGIA,

Aduersus Michaelem Mæstlinum Gæppingensem, in Tubingensi Academia Mathematicum,

TRIBVS LIBRIS EXPLICATA.

AVCTORE

CHRISTOPHORO CLAVIO

BAMBERGENSI E SOCIETATE IESV.

ROMAE,

Apud Sanctium, & Soc. M. D. LXXXVIII.

PERMISSV SVPERIORVM.

INVICTISSIMO ROM. IMPERATORI RVDOLPHO II CAESARI AVG.

CHRISTOPHORVS CLAVIVS Bambergenſis è Societate IESV.

ANTA eſt nonnullorum hominum ſiue naturę vitio, ſeu prauo ipſorum ſtudio peruerſitas CAESAR INVICTISSIME, vt quemadmodum nihil vſquam tam falſum, abſurdumq; fuit, quòd non ſuos patronos habuerit; ita nihil adeo verum, ac laudabile, quod vituperatorum calumnias omnes effugerit. Argumento eſſe poteſt (ne longius abeam) Calendarium Romanum nuper ex auctoritate GREGORII XIII. Pont. Max. ingentiq; cum cæterorum Principum, Gymnaſiorumq; orbis Catholici, tum verò ſacræ Maieſtatis tuæ approbatione, ab erroribus, quos dies paulatim attulerat, vindicatum: & aliquando maximis omnium propè nationum ſtudijs vel editum, vel receptum. Quod quidem tametſi & rectè atq; ordinè factum eſt, & concinnatum appoſitè ad morem, vſumq; eum, quę ſemper DEI Eccleſia tenuit in celebrando ſacroſancto Paſchæ die, cæteriſq; feſtis, quæ mobilia appellantur; inuentus eſt tamen Michael Mæſtlinus, Mathematicus Tubingenſis, qui vt eſt homo Vbiquetariæ hæreſis labe infectus, ita egregium hoc ſpectatumque Calendarium oppugnando, Eccleſiæ Catholicę concordiam diſſoluere nefaria fraude tentaret. Atq; vt omittam ea, quibus Pontificis Romani, Eccleſięq; auctoritatem contumelioſe labefactare cõtendit: (vt facile conijcere liceat, eum neque veritatis, neque publici commodi ſtudio, ſed odio Romani Pontificis nouam anni reſtitutionem oppugnare) illud

præcipuum telum eſt, quo Calendarium nouum expugnare conatur; quòd ſcilicet ipſum veris cœli curſibus non reſpondeat omni ex parte: verum id quis non videt valere in vnumquodque Calendarium? quippe quod temporibus maxime notandis inuentum, (vt videlicet ſit, quod in diebus feſtis agendis, in emendo, vendendo, locando, cæteriſque rebus contrahendis vulgo ſequantur omnes) ad popularem vtique intelligentiam, vſumque accommodatum ſit oportet, regulaſque faciles, & ex Cyclis depromptas habeat neceſſe eſt, quales non modo Catholicam Eccleſiam iam inde vſque à Concilio Nicæno in Calendario, ſed etiam Iulium Cæſarem, Arabeſque, & veteres omnes in ſuis faſtis ſeruaſſe accepimus. Quis igitur eſt adeo rudis atque hoſpes in Mathematicis diſciplinis, qui Calendarium vllum eſſe arbitretur, quod cum verorum motuum, qui prorſus inæquales ſunt, tabulis congruat omninò; cum nec medijs motibus, qui æquales ſunt, vndequaque Cyclus vllus, qui in Calendario adhibendus eſt, reſpondere queat? Et quidem in anni reſtituendi compendio, quod GREGORIVS XIII. ad M.T. cæteroſque Orbis Catholici Principes miſit, haud obſcurè oſtenſum eſt, id fieri nullo modo poſſe. Teſtes ſunt Solaris Lunariſque anni æquationes duæ, altera ex Alphonſina, altera ex Copernicana anni ratione; quæ nimirum idcirco propoſitæ ſunt, vt liberum eſſet Mathematicis, vtram mallent, in Calendario reſtituendo ſequi: Et ſimul ſignificatum eſt, qui utraque æquatio (ſi forte eas à ueris motibus lõgius quam par eſt, aberrare uſus coarguat) facili negotio in priſtinum ſtatum reuocari queat. Quid tandem erat cauſæ, quamobrem id fieret, ſi æquationem noſtram, aut cuiuſquã omnino, ueris cæli curſibus perpetuò, & uſquequaque reſpondere poſſe arbitraremur? Itaque fruſtra, atque adeò ſtultè in eo elaborat, deſudatq; Mæſtlinus, ut oſtendat, æquinoctium, quod inæquabili curſu fertur, propter æquationem, quam ſemper æquabilẽ, & ut ita loquar, uniformem eſſe conuenit, haudquaquam in xxj. die Martij ſedem fixam, ac ſtabilem habere. Quid enim? nos id ipſum nõ fatemur? non ultrò etiam teſtamur? non id neceſſario fieri docemus, quod æquinoctium

noctium, ob ſui inæqualitatem motus, eum diem tum antecedat, tum ſequatur? Verum enimuerò hoc neq; abſurdum eſt, neq; nouo aduerſatur Calendario: quippe cum nec ueros, nec medios, ut dixi, motus ullum Calendarium ſequi poſſit, ſed ſolam Cyclorum rationem. Adde quod uel multis annorũ millibus, certa per interualla æquinoctium ſua ſponte ad præſtitutum reuertitur diem. Quod ego non ingenio, ſed ueritate nixus, ita planum hoc uolumine faciam, ut ſi abſit pertinacia, certamenq; uincendi, nullus deinceps futurus ſit dubitationi locus. Quocirca Mæſtlinus oleum, ut dicitur, & operam perdidit, niſi oſtendat, Calendarium ueros ad motus potius, quã ad Cyclorum rationem & normam referri debere. Quæ ſanè res & ualde abſurda eſſet, ac noua, & incredibiles in Chriſtianã Remp. perturbationes inueheret. Quis enim in tãta Aſtronomicarum uarietate tabularũ uidere, ac ſtatuere poſſet, quas potiſſimum, uelut certas, Duces ſequi oporteret? Iam quod Męſtlinus noſtras Epactas, indicta cauſa, capite damnat, quia in Interlunijs indicandis paulò ſunt tardiores; planè temerarium & iniquum eſt. Nam Epactas rectiſſimè in Calendario collocatas eſſe, earumq; æquationem, ad indicandã in annos quartãdecimam primi mẽſis Lunam, ex qua recta Paſchę celebratio omnino pendet, accuratiſſime ex uſu Eccleſię inſtitutam, ſecundus huius uoluminis liber docebit. Qua ex re neceſſario ſequitur, Interlunia in Calendario paulò eſſe tardiora ijs, quæ in cælo contingunt. Quid igitur noſtro Calendario crimini dat aduerſarius, quod in quodlibet Calendariũ, quacunq; ratione compoſitum (ſaluis modò Cyclis, & æquabilitate anni) nõ æquè conueniat? Neq; enim ullum omnino huiuſmodi Calẽdarium condi poteſt, quod prorſus aut cum cæli curſibus congruat, aut omnia uitet incommoda. Vnum eſt, quod prętermitti in Calendario nullo modo debet, ut ſcilicet tota eius ratio certis inſtructa regulis quam minimũ à medijs abſit motibus: qua utiq; laude cumulatum eſſe Calendarium nouum, noſtra hæc Apologia fidem profectò faciet; quæ non dubito, quin iuſtis exiſtimatoribus expectata magis, quam ſera uideatur. Etenim mihi item, ut cæteris Mathematicis,

Mæſtlini

Mæſtlini examen uſq; eò leue, ac nugatoriũ ſemper eſt uiſum, vt riſu potius, quam reſponſo dignum iudicaretur. Cæterum cum Mæſtlinus nouum Calendarium petulantiſſimè exagitare, Mathematicos omnes vnus audaciſſimè laceſſere, & tanquam parta victoria de nobis triumphare non deſiſtat, ſecurus ſcilicet, quod nemo omnino vſquam gentium reperiatur, qui mendax eius examen examinare & excutere vel poſſit, vel audeat; meas partes eſſe duxi, tumidos iſtius ſpiritus aliquando frãgere, frigidaſq; ac ieiunas eius calumnias pro virili propulſare: ne fortè (vt nunc eſt) qui in hoc genere nihil vident, cæcum, vt dicitur, ſequantur Ducem. Quocirca æquis, iniquiſq; demonſtrabo, illum quamuis lynceus ſibi videatur, in Computo Eccleſiaſtico, quem vocant, tanquam cæcum & ſæpe, & grauiter offendiſſe: quippe qui (ut alia omittam) temere affirmauerit, Paſcha Luna xv. nefas eſſe celebrari; quod omnibus Patrum decretis, Concilijſque aduerſatur: Itemque Lunam xiiij. à plenilunio non differre; quod non modò abſurdum, ſed etiam ridiculum eſt. En cur Calendarium nouum tanto doctiſſimorum hominum ſtudio, ac labore reſtitutum Mæſtlinus, tam maledicè cauilletur. En cur GREGORIO Pontifici Max. tam audacter inſultet. En cur, uelut arbiter honorarius orbis terræ Rom. Imperatorem, cæteroſque Principes Chriſtianos ad ſuum tribunal, ad cauſam dicendam uocet. Me uerò, ut meam hanc qualemcunq; Apologiam tibi potiſſimum, CAESAR INVICTISSIME dedicarẽ, multæ cauſæ impulerũt nec leues, nec obſcuræ. Primùm, cum Rom. Imperator ſuo iure primarius Eccleſiæ Romanæ, Sediſq; Apoſtolicæ defenſor ſit, ac propugnator: hic meus liber pro Catholicæ Eccleſiæ, Apoſtolicæq; ſedis dignitate dimicans, cuius ductu, ac præſidio magis exire debuit, quam Imperatoris Rom. ſacroſanctæ Eccleſię præſtãtiſſimi, & ſummi Ducis? Deinde cuius magis, quam tua, intereſt, perſpectũ & exploratũ habere, Calendarium nouum, quod toto Imperio Romano, Maieſtatis tuæ auctoritate uulgatum eſt, non flagitioſum, temerariumque negotium eſſe, quod Mæſtlinus temerè, & impudenter iactat; ſed egregium, & Aſtronomię præceptis, antiquiſſimiſq; tùm orientalis, tum occidentalis Eccleſiæ inſtitutis ſubnixum? atq; ità ſubnixum, ut non ſolum Mæſtlini leuiſſimi uelitis tela, uerum etiam cuiuſuis aut Eccleſiæ Rom. odio, aut alia de cauſa oppugnatoris, facilè impetus omnes, & machinas eludat? Huc accedit, quod ſuperioribus annis clariſſimus uir Iacobus Curtius à Senfftenau, homo ſumma prudẽtia, omniq; doctrinæ genere inſignis, idemq; S.T.C.M. tùm apud SIXTVM V. Pont. Max. Legatus, mihi pro familiaritate ſignificauit, optare te, vt aliquis intolerabilem iſtius calumniatoris audaciam frangat, eiuſq; cauillationes, ac figmenta diſuat; ne ſi nullus ei reſponderet, homo ſuimet laudator egregius ſe nouum Calendariũ funditus euertiſſe iactaret: Indignum quippe, vt eſt, tuæ quoq; Maieſtati videri, homuncułum vnũ ex multis tantos ſumpſiſſe ſpiritus, vt aduerſus opus tam præclarum, adeoq; ab omnibus optatum, per ludibrium oblatrare, & orbẽ terræ vniuerſum ad pugnam prouocare non dubitarit. Itaq; tua me tacita quidem, ſed Imperatoria auctoritas ſimul, & ad ſpem non inutilis victorię, & ad tanti Patroni adoptandi cupiditatem erexit. Quid quòd Auguſtiſſima AVSTRIACA familia ſtudio religionis incenſa, plurimis, maximiſque domicilijs noſtro ordini extructis, ac dotatis, vetera beneficia nouis quotidie cumulat; tuaq; erga noſtros homines egręgia beneuolentia, ipſi æqualis ætati, adeo noſtram ſibi deuinxit Societatem, vt ea nõ gratius, quam verius, omnia ſe vobis debere, præ ſe ferat? Quocirca, vt ego quoq; pro virili parte tuæ Maieſtati, Regiæq; ſtirpi veſtræ aliquid gratię, vtcunq; licet, perſoluam; volui hunc ingenij mei fœtum, quaſi teſtem, atq; obſidem eſſe noſtræ erga vos perpetuę voluntatis. VALE. ROMA. Anno M. D. LXXXVIII. Quintodecimo CAL. NOVEMB.

LIBRI TRES.

I. *DE ANNI SOLARIS AEQVATIONE.*

II. *DE ANNI LVNARIS, ET Cycli literarum Dominicalium Aequatione.*

III. *DE COMPVTO ECCLESIASTICO per digitorum articulos.*

His causæ rationesq; Restituti Calendarij vberrime explicantur.

INDEX CAPITVM LIBRI I.

I. QVID in sacris literis de Paschæ celebratione præcipiatur, & quid de eadem à SS. Patribus, & Concilijs sancitum sit. pag. 5

II. CVR Calendarium corrigi debuerit, & in quo eius correctio consistat. 17

III. CVR Aequinoctium vernum ad diem 21. Martij potissimum, & qua ratione reuocatum sit. 19

IIII. ECCLESIA cur posthabitis motibus veris apparentibusve, medios tantum, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. 28

V. QVAE intercalandi ratio adhibita sit, vt Aequinoctium prope diem 21. Martij, ad quē est reuocatum, retineatur. 34

VI. DE periodo Anomaliæ Aequinoctiorum, & inæqualitatis annorum ex Nicolai Copernici doctrina. 47

VII. ARGVMENTA Mæstlini aduersus rationem Solaris anni æquandi, in quadringentis quibusq; annis adhibendam, eorumq; solutiones. 60

INDEX CAPITVM
LIBRI II.

I. QVO pacto Cyclus decennouennalis annos 19. Solares exæquet. 83

II. QVO pacto aurei numeri in Calendario disponantur, & cur, ijs amotis, in eorum locum Epactæ substitutæ sint. 87

III. QVO artificio Epactæ in Calendario describantur. 107

IIII. DE constructione tabulæ expansæ Epactarum, eiusq; æquatione, & de inuentione Epactæ quolibet anno proposito. 129

V. DE Emboliſmis, ac saltu Lunæ. 236

VI. QVAE appelletur Luna quartadecima Paschalis, & quare Epactæ Calendario ita inscriptæ sint, vt earũ Nouilunia medias ac veras coniunctiones Luminariũ vt plurimũ sequantur. 254.

VII. ARGVMENTA Mæstlini aduersus Nouilunia, quartasdecimas Paschales, & æquationem Epactarum, ac Cycli Solaris noui Calendarij, eorumq; confutationes. 274

ACCESSIT APPENDIX, QVA ANTONIVS POSSEVINVS è Societate IESV defenditur, & summa totius Apologiæ explicatur. 311

IN-

INDEX CAPITVM
LIBRI III.

I. DE aureo numero. 326

II. DE Epactis, & Nouilunijs. 333

III. DE Cyclo Solari, siue literarum Dominicalium 28. annorum. 344

IIII. DE litera Dominicali. 348

V. DE annis Bissextilibus, communibusq; tum centesimis, tum non centesimis: & numero dierum ob æquationem anni Solaris vsque ad datum quodcunq; tempus exemptorum. 367

VI. DE festis mobilibus. 370

VII. DE Aduentu Domini. 381

VIII. DE numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini. 383

IX. A QVO die hebdomadæ quilibet dies mensis anno quouis proposito denominetur, siue primus is sit, siue non. 387

X. DE Nonis, Idibus, & Calendis. 389

XI. DE Indictione. 391

XII. DE loco Solis in Zodiaco. 394

XIII. DE loco Lunæ in Zodiaco, & quot horis noctu luceat. 396

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri I. explicantur.

CAP. I.

Receptum de Paschæ celebratione, ex scriptura sacra. pag. 5
Iudæi quando Pascha celebrarẽt, ex præcepto diuino. ibid.
Mensis primus qui. ibid.
Cur Ecclesia maluerit Pascha mobile esse, quam fixum. 7
Non esse audiendos eos, qui putant Pascha stato semper die celebrandum esse. ibid.
Pascha celebrandum esse Dominica prima post Lunam xiiij. primi mensis. ibid.
Paschæ cur, cadente Luna xiiij. in Dominicam, transferatur in Dominicam sequentem. ibid.
Auctoritates variæ tum Patrum, tũ Conciliorum, Pascha esse celebrãdum Dominica prima post Lunam xiiij. primi mensis. 8
Concilium Nicænum confirmasse potius, quàm instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominico post Lunam xiiij. 10
Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam à Nicæno Concilio datam esse Cycli aurei numeri 11
Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam xiiij. primi mensis temporibus Apostolorum incepisse, essegꝫ traditionem Apostolicam. 12
Error quorundam in primo mense definiendo. 14
Mensem primum recte dici eum, cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel eum proximè sequitur. 15
Tria in celebratione Paschæ obseruanda. 16
Aequinoctio Verno die 21. Martij à Nicæno Concilio tributum esse. ibid.
Quæ & quot Noniluniæ sint Paschalia ex decreto Concilij Nicæni. ibid.
Quot, & quibus diebus anni celebrari possit Pascha ex Nicæni Concilij decreto. ibid.
Noniluniæ ex institutione Concilij Nicæni vsque ad correctionem anni inuestigata fuisse per aureos numeros. 17
Cyclum literarum Dominicalium institutum esse, vt Dominica dies inueniretur. ibid.

CAP. II.

AEquinoctium, Noniluniæque ante correctionem non eisdem diebus contigisse, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17
Quæ Lunationes ex Concilio Nicæno Paschales reiectæ fuerint, tanquam non Paschales, ante correctionem, propter errorem æquinoctij. ibid.
Pascha quando in secundo mense celebratum sit, ante correctionem, propter æquinoctij errorem. ibid.
Nisi Calendarium fuisset correctũ, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij versus initium mensis ascensum. 18
Pascha quando ante Calendarij restitutionem celebratum sit Luna xxv. ob Noniluniorum per aureos numeros inuentorum errorem. ibid.
Nisi correctum fuisset Calendariũ, Pascha celebrari contigisset in Noniunio, Luna ij. iij. &c. ob errorem Noniluniorum, quæ per aureos numeros inquirebantur. ibid.
Ob errorẽ æquinoctij, & Lunæ xiiij. ex aureis numeris inuentæ, sæpe in Paschæ celebritate contigisse errorem 7. aut 28. aut 35. dierum, ante emendationem Calendarij. ibid.
Nisi correctum fuisset Calendariũ, committi contigisset in Paschæ celebratione post multos annos, error 42. dierum, & amplius. ibid.
Causæ, cur restitutio Calendarij fuerit necessaria. ibid.
Calendarij correctio in quibus consistat. 19

CAP. III.

SEntentiæ variæ de æquinoctij restitutione. 19
Gregorius xiij. quam sententiam in restituendo æquinoctio secutus sit. ibid.
Incommoda aliarum opinionum de æquinoctij restitutione. ibid.
Aequinoctium vernum qua ratione ad diem 21. Martij restitutum sit. 20
Cur 10. dies simul exempti sint ex anno 1582. non autem singuli ex singulis annis, aut mensibus. ibid.
Aequinoctium cur sedem suam ad 10. dies anticipauerit in Calendario à tempore Concilij Nicæni vsque ad correctionem Calendarij. 21
Anni magnitudo secundum Iulium Cæsarem, & Ecclesiam. ibid.
Anni magnitudo secundum Alphonsinos. ibid.
Quanto maior sit annus Romanus, siue Ecclesiasticus anno Alphonsino. ibid.
Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem, secundum annum Alphonsinum. ibid.
Calendarij correctio cur in anno 1582. & in Octobri potius instituta sit, quàm in alio anno ac mense. ibid.
Calendarij correctio cur anno 1583. in regionibus remotioribus fieri iussa sit in Februario. 22
Maestlini falsa ratio, cur in Octobri, & non ante diem Paschæ anni 1582. correctio facta sit, puta in Februario. ibid.
Maestlini ignorantia in ijs, quæ Catholica Ecclesia in Paschæ celebratione semper obseruauit. 23
Paschæ anni 1582. secundum Calendarium nouum, si in Februario facta fuisset exemptio 10. dierum, non illegitimũ fuisse, vt perperam vult Maestlinus. ibid.
Pascha anni 1582. secundum Calendarium nouum, si in Februario fuissent 10. dies exempti, legitimum futurum fuisse, etiam secundum motum verum. contra quàm vult Maestlinus. 24
Pascha celebrari posse Luna xv. si tunc sit Dominica, probatur varijs testimonijs, & vsu Ecclesiæ ibid.
Pascha anni 1582. ex Calendario uetere cõtra Patrum decreta celebratum esse in quarta hebdomada, siue Luna xxiij. 26
Quòd Ecclesia interdum Luna xiiij. Pascha celebret, id vitio cycli, qui perfectus omnino esse non potest, tribuendum esse: Eam autem non propterea in hæresim Quartadecimanorum incidere. 27

CAP.

CAP. IIII.

ECcleſiam motus duntaxat medios, veris relictis, conſiderare, ob multas cauſas. 28

1 Quia medij motus æquales ſunt, & vniformes, ac proinde ad captum vulgi accommodati: veri autem motus inæquales, & irregulares. ibid.

2 Ne ſeminarium perpetuum rixarum, & diſcordiarum excitetur in Eccleſia, ſi veri motus obſeruarentur, ob tabularum Aſtronomicarum varietatem. ibid.

3 Quia nullæ tabulæ ad hanc vſque diem extructæ ſunt, quæ veros motus ſine errore exhibeant ad multos annos. 29

4 Quia etiamſi Aſtronomicæ tabulæ extarent abſolutiſſimæ, fruſtra tamen veri motus adſciſcerentur ab Eccleſia, ob Meridianorum varietatem. 31

5 Quia antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudo eſt in obſeruatione mediorum motuum, non autem verorum: quæ ſine cauſa vrgenti mutari non debet. 32

6 Quia ita faciendum eſſe, teſtantur vary ſcriptores, & Computiſtæ. 33

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus vſurpantur, cur incertæ iudicari poſſint. 29

Ex Aſtronomis nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphonſinis, quàm Prutenicis. 30

Aequinoctij verni obſeruatio à nobili quodam Dano facta anno 1586. ibi.

Recte ad reſtituendum æquinoctium in diem 21. Martij, exẽptos fuiſſe 10. dies, confirmatur ex obſeruatione nobis cuiuſdã Dani facta anno 1586. ibi.

Aſtronomicas tabulas magni faciendas eſſe, etiamſi longo tempore durare nequeant. ibid.

Aſtronomicarum tabularum inconſtantia vnde proueniat. ibid.

Cur videri poſſit Deus cœlorum motus tantis difficultatibus voluiſſe inuoluere. 31

Eccleſiam affixiſſe ſemper æquinoctium ad diem 21. Martij, etiamſi per verum motum ab eo aliquantum recedat in annis biſſextilibus. 32

Non multum referre, quod ad Paſcha feſtum ſpectat, ſi æquinoctium non ſemper in ipſum diem 21. Martij incidat, ſed eum interdum aliquantum antecedat, vel ſubſequatur. ibid.

Deum per Moyſen præcepiſſe obſeruationem primi Menſis, & 10. diei, & 14. ruſtico modo, & ad captum vulgi accommodato. ibid.

Eccleſiam non valde laborare de veris aut medijs Nouilunijs plenilunijsq;, cum in ijs inueſtigandis vſa ſemper ſit Cyclis. 33

Eccleſiam in Cyclo Lunari vſurpãdo imitari omnem antiquitatem. ibid.

Medios motus vtiles eſſe ad dyudicandum, quinam Cyclus è pluribus rectius Lunas xiiij. exhibeat in Calendario. 34

CAP. V.

QVæ intercalandi ratio adhibita ſit, vt æquinoctium prope 21. diem Martij conſeruetur. 34

Annus Aſtronomicus quid. 35

Annum Aſtronomicum conſtare ex diebus, & horis, horarumq;. fragmentis. ibid.

Annus Ciuilis quid. ibid.

Annum Ciuilem neceſſario conſtare ex diebus integris. ibid.

Annum Aſtronomicũ non ſemper ab eodem momento eiuſdem diei incipere. ibid.

Anni Aſtronomici cognitionem eſſe neceſſariam. 36

Cur quartus quisque annus ſit biſſextilis. ibid.

Aequinoctium, ſi omnes anni eſſent communes, in 1460. annis peragraret omnes dies totius anni. ibid.

Intercalatio vnius diei quarto quoq; anno cur maior ſit, quã oporteat. ibid.

Quod remedium adhibendum ſit, ne æquinoctium, propter nimiam quarto quoque anno intercalationem adhibitam, verſus principium menſis progrediatur. ibid.

Anni magnitudo ex Ptolemæo. ibid.

Anni magnitudo ex Albategnio. 37

Anni magnitudo ex Aphõſinis. ibi.

Cur veteres ſuſpicati ſint, annum eſſe inæqualem. ibid.

Copernici de anni inequalitate obſeruationes. ibid.

Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinendum, ob anni inæqualitatem. ibid.

In quot annis dies intercalaris ſemel omittendus eſſet, ſi annus Ptolemæi aſſumeretur. ibid.

In quot annis ſecundum Albategny annum ceſſandum ſemel eſſet ab intercalatione. ibid.

In quot annis Alphonſinus annum requirat exemptionem vnius diei intercalaris. 38

Duæ viæ intercalãdi ad æquinoctiũ in die 21. Martij retinendum: vna ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediam anni magnitudinem, inſtituta. ibid.

Omnes principes arbitrio Summi Pontificis permiſerunt, vt vtram mallet viam intercalandi eligeret. ibid.

Cur poſterior via intercalandi ad annũ mediũ inſtituta delecta ſit. ibid.

Annum inæqualem aptum non eſſe ad intercalandi rationem inſtituendam. ibid.

Contentiones in Paſchæ celebratione à Concilio Nicæno vſque ad Iuſtinianum Imperatorem, vnde exortæ ſint. ibid.

Neceſſario æquabilem & vniformem intercalandi viam præſcribendã fuiſſe. 39

Annus maximus cur ad æquationem anni Solaris non ſit idoneus. ibid.

Annus minimus cur ad æquationem anni Solaris aptus non ſit. ibid.

Annus medius, id eſt, Alphonſinus, cur ſolus ad annum Solarem æquandum aptus ſit. ibid.

Ratio intercalationis ad medium annum inſtituta quo pacto ſe ipſam emendet. ibid.

Nihil incommodi, quod alicuius momenti ſit, ſequi ex intercalatione pro medio anno inſtituta. 40

Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquationem ad annum medium inſtitutam. ibid.

Nouum non eſſe, aut abſurdum, vt interdum Paſcha celebretur vel in ſecundo menſe, vel in vltimo, proper annos communes, & biſſextiles. 41

Paſcha neceſſario celebratum eſſe interdum & in ſecundo menſe, & in vltimo, etiam ipſis Concilij Nicæni temporibus. ibid.

Eccleſiam decretis Patrum, & Cõcilij Nicæni non repugnare, etſi interdum Paſcha celebret vel in vltimo mẽſe, vel in ſecundo, cum hoc nullo modo vitari poſſit. 42

Aequinoctium duplex eſſe, Aſtronomicum ſeu verum, & Eccleſiaſticum, ſiue Politicum. ibid.

Quare, quod æquinoctium Eccleſiaſticum diſcrepet interdum à uero, abſurdum non ſit. ibid.

Eccleſiam eſſe liberam in obſeruando æquinoctio, & Lunæ curſu ad Paſcha celebrandum: obſeruare tamen illa

illa propter mysterium. ibid.
Ecclesiæ magis cordi esse pacem fidelium in Paschæ celebratione, quam accuratam æquinoctij, & cursus Lunæ obseruationem. ibid.
Aequinoctium quo pacto ad diem 21. Martij possit reuocari, si post aliquot annos eum diem desereret. 43
Calendarij Gregoriani perpetuitas, ac perfectio, in quo consistat. ibid.
Mæstlinum ignorasse, in quo perfectio, ac perpetuitas Calendarij consistat. ibid.
Fieri non posse, vt æquinoctium in eodem die persistat, ob sex horas quotannis omissas. ibid.
Calendarium nouum intactum permansurum, etiamsi alia intercalandi via instituatur, si fortè à posteris alia anni magnitudo exploretur. 44
Si aureus numerus in Calendario esset relictus, fuissent condenda triginta Calendaria. ibid.
Intercalaris diei omissio in centesimis annis, quadringentesimo quoque excepto, qua ratione ad annum Alphonsinum quadret. ibid.
Centesimi anni cur ad æquationem anni Solaris sint delecti. ibid.
Qui anni centesimi sint post correctionem bissextiles, & qui communes. 45
Similitudo inter intercalationem quadringentesimo quoque anno, & intercalationem quarto quoque anno adhibendam. ibid.
Aequationem in centesimis annis adhibitam non officere intercalationi, qua 134. quoque anno fieri deberet, sed campotius perficere. 46
Aequationem in centesimis annis adhibitam eodem modo conseruare æquinoctium in eodem die, quo per intercalationem quarto quoque anno conseruatur. 47
Aequationem in centesimis, annis adhibitam similem esse rationi intercalandi Arabum in æquatione anni Lunaris. ibid.

CAP. VI.

PEriodus anomaliæ æquinoctiorũ ex Copernici sententia, quanta sit. 48
Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quãdo inceperit ante Christi ortum. ibid.
Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quo anno Christi iterum inceptura sit. ibid.
Tabella monstrans, quando anomalia æquinoctiorũ in 8. præcipuis partibus existat. 49
Aequinoctium verum ac medium quando simul fiant & quando maximè inter se differant, & quando mediocris sit eorum differentia. ibid.
Annus tropicus quando sit maximus, & quando minimus, & quando medio se habeat modo. 50
Tabula complectens omnem varietatem æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, in vna integra periodo anomaliæ æquinoctiorum. ibid.
Confusio inter Christianos, si æquatio æquinoctij ad motum uerum institueretur. 53
Nullam æquationem æquabilem atque vniformẽ institui posse, quæ omni ex parte vero motui Solis quadrare possit. 54
Aequinoctium secundum æquationẽ noui Calendarij non longè à die 21. Martij recedere in tota vna periodo, ideoque meritò eam esse institutam ad annum Alphonsinum, qui medius est. ibid.
Differentiam inter verum, ac medium æquinoctium non attingere diem vnum cum semisse. ibid.
Aequatio præcessionis æquinoctiorũ maxima

maxima quanta sit, cum scilicet verum ac medium æquinoctium maximè inter se distant. ibid.
Aequinoctium medium quando antecedat, aut sequatur verum. ibid.
Quantum sit maximum discrimen inter verum ac medium æquinoctiũ. 55
Mæstlinum quid deceperit, vt putauerit, æquinoctium medium à vero abesse posse toto quatriduo. ibid.
Aequinoctiũ mediũ quãdo fiat. ibid.
Mæstlinus quare putauerit, æquinoctium verum prolapsurum ad diem 27. Martij. 56
Aequinoctium non prolapsurum ad 27. Martij, vt Mæstlinus cauillatur, etiam in spatio 20000. annorum. 57
Calendarium nouum esse perfectum, etiamsi tabulæ Prutenicæ veris motibus adhuc consentirẽt post annos 20000. 57
Aequinoctium cur per æquationem noui Calendarij frequentius post diem 21. Martij contingat in calo, quàm ante. 58
Aequationem quamcunque, præter eam, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctium è propria sede longius, quàm oportet. ibid.
Aequationem ad medium annum institutam iure nõ posse reprehendi. 59

CAP. VII.

MAestlini malitia & fraus in æquinoctio noui Calendarij oppugnãdo. 60
Argumẽtum primum Mæstlini aduersus æquationem noui Calendarij, ex inconstantia tabularum Astronomicarum. ibid.
Argumentum secundum, ex æquinoctijs annorum præsentium. 61
Argumentum tertium, ex æquinoctijs annorum futurorum. ibid.
Argumentum quartum, ex æquinoctijs annorum præteritorum. 62
Argumentũ quintum aduersus exemptionem 10. dierum factam. ibid.
Mæstlini argumẽta omnia peccare, quòd verum æquinoctium assumant. 63
Mæstlini testimonium, in anno Ecclesiastico non esse obseruandas Astronomorum subtilitates. ibid.
Mæstlinum verè asserere, in anno Politico, & Ecclesiastico Astronomicas subtilitates non esse consectandas. 64
Mæstlini temeritas in Calendario oppugnando. 65
Mæstlinum verè asserere, neque Iulium Cæsarem, neque Patres Concilij Nicæni de subtilitatibus Astronomicis quicquam monuisse. ibid.
Mæstlinum uerè asserere, post inscriptionem aurei numeri in Calennario à Dionysio exiguo factam, propter sublatas verorum motuum subtilitates, concordiam maximam in Paschæ celebratione seruatam esse. ibid.
Pascha quoties non ex Concilij Nicæni sententia celebratum sit, paucis annis ante Calendarii restitutionem. ibid.
Pascha post annum 2624. semper contra decretum Concilii Niceni celebrandum esset, nisi Calendarum fuisset correctum. 66
Necessitas correctionis Calendarii, aduersus Mæstlinum. ibid.
Mæstlinum propter odium in Pontificem Romanum asserere, vetus Calendarium esse retinendum. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, sibi gratum non esse, de subtilitatibus Astronomorum quæstionem vllam mouere. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, in Calendario nouo obseruatas esse subtilitates Astronomicas. ibid.
Mæstlinum falsò asserere, Gregorium xiii. sub pœna excommunicationis orbem Christianum subiicere subti-

litatibus Astronomorum. ibid.
Gregorius xiij. quid prætendat in excommunicatione contra eos, qui Calendarium nouum non recipiunt. ibid.
Mæstlinũ frustra subtilitates Astronomicas consectari in Calendario oppugnando, cum eæ neglectæ sint in eo. 67
Mæstlinum nolentem Calendario nouo fauere. ibid.
Argumenti primi solutio ibid.
Tabulas Prutenicas ad Calendariũ restituendum esse adhibitas. ibid.
Tabularum Astronomicarum incõstantiam non obesse perfectioni, ac perpetuitati Calendarij noui. ibid.
Calendarium nouum quomodo perpetuum dicatur. ibid.
Aequinoctium secundum æquationẽ anni medij redire ad diem 21. Martij, etiam post annos 20000. licet interim huc, illucq; ab eo euagetur. 68
Non opus esse tanta animi contentione ad Calendarium nouum defendendum, quantam vult Mæstlinus. ibid.
Argumenti secundi solutio. ibi.
Aequinoctium duos minimum dies poscere, ob annos bissextiles. ibi.
Aequinoctium, quod ad annos præsentes attinet, rectè ad diem 21. Martij reuocatum esse. ibi.
Aequinoctij restitutionem ad diem 21. Martij, per omissionem diei intercalaris anno 1700. non esse versuræ solutionem, vt Mæstlinus calumniatur. 69
Aequinoctium ob anni inæqualitatẽ in vtrãq; partem à die 21. recedere. ibi.
Aequinoctium quando ex die 21. ad 22. & 23. deuoluatur, & quãdo ad 21. reuertatur. Item quando ex die 21. ad 20. & 19 recedat, & quando inde ad 21. regrediatur. ibi.
Diem 21. Martij æquinoctio assignatum, medium locum habere inter 23. diem, & 19. ad quos vsque excurrere potest æquinoctium, cum inde sponte sua ad diem 21. reuertatur. ibi.
Pascha rarò in vltimum, vel secundum mensem in nouo Calendario incurrere. 70
Nouum non esse, vt interdum Pascha in vltimum, vel in secundum mensem incidat. ibi.
Pascha necessariò celebrari nonnunquam in secundo mense, propter duos dies, quos æquinoctium ponitur: siue Calendarium vetus retineatur, siue nouũ recipiatur. ibi.
Calendarium correctionem desideraturum non fuisse, si æquinoctium ad diẽ 11. Martij progressum, sponte sua ad 21. regredi cæpisset, nullo adhibito remedio. ibi.
Recessum æquinoctij à die 21. Martij locum solum habere in tabulis Prutenicis. 71
Recessum æquinoctij à die 21. Martij præuisum esse ab auctoribus Calendarij noui, vt testantur duæ viæ æquationis in Cõpendio nouæ rationis restituendi Calendarij ad Principes missõ. ibi.
Argumenti tertij solutio. ibi.
Aequinoctium quare in proximè futuris centesimis annis necessariò à die 21. versus finem mensis delabatur. ibi.
Mæstlinum semper loqui de æquinoctio vero tabularum Prutenicarum: quod ad rem non facit, cum in Calendario assumptum sit æquinoctium anni medij, quod ad vsum Ecclesiæ satis est. 72
Aequinoctium secundum annum medium vniformiter anticipare vnum diẽ in 134. annis, teste ipso Mæstlino. ibi.
Mæstlinum temerè velle, vt in Calendario verus motus consideretur, cũ supra tamen dixerit, neminem Politicorum, & Plebeiorũ subtilitatibus Astronomicis grauandum esse. ibi.
Mæstlinum iterum docere, Calendarij noui æquationem vniformem cõpensare tarditatem, velocitatemq; anticipationis veri æquinoctij. 73
Gregorium xiij. in Bulla Calendarij non dixisse, vt vult Mæstlinus, verum æquinoctium perpetuo permãsurum ad diem 21. ibi
Ecclesiam in Deum non peccare, q eius æquinoctium à vero distat interuallo aut altero die, cum vltrò ad diem 21. regrediatur: quemadmodum eadẽ non peccauit ante correctionem, statuendo illud die 21. quod die 11. fiebat. ibi.
Pascha debito tempore non celebrare, quando peccatum sit, & quando non. ibi.
Mæstlinum iterum concedere, æquinoctium secundum annũ medium posse multis seculis habere sedem fixam. 74
Ridiculum nõ esse, sed necessarium, vt æquinoctium medium in Calendario consideretur, non autem verum. 75
Mæstlinum temerè velle Ecclesiam veris motibus astringere. 76
Mæstlinum falsò affirmare, æquinoctium medium fieri die 23. Martij, posteaq; quatriduo abesse à vero. ibi.
Aequinoctium medium quãtum abesse possit à vero. ibi.
Mæstlinum temerè contendere, æquinoctiũ deuolui posse ad 27. Martij. ibi.
Cur absurdum non sit, Ecclesiam interdum à vero æquinoctio aberrare post correctionem. 77
Mæstlini scurrilis irrisio de die nouissimo noui Calendarij. ibi.
Calendarium nouum meritò laudari, cum statuat æquinoctium in 21. die Martij, qui inter 19. & 23. ad quos vsque excurrere potest, medius est. ibi.
Argumenti quarti solutio. 78
Aequationem æquinoctij noui Calendarij, cum sit æquabilis, non posse omni ex parte quadrare in omnes annos præteritos, ac futuros. ibi.
Aequationem æquinoctij noui Calẽdarij exquisitè respondere nõnullis annis præteritis, ac futuris. ibi.
Argumenti quinti solutio. 79
Aequatio noui Calendarij cur nonnullis annis præteritis, & futuris pauciores dies, quàm res exigit, offerat eximendos, nonnullis autem plures. ibi.
Aequatio noui Calendarij quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80
Necessariam fuisse 10. dierum exẽptionem, vt æquinoctium ex die 11. in 21. restitueretur, siue æquatio 10. dies præbeat eximendos vsque ad Cõcilium Nicænum, siue non. ibi.
Responsio generalis ad omnia argumenta, quæ contra æquationem Calendarij noui afferri possunt. 81
Aequinoctium restituendum esse ad diem 21. Martij per intercalationem, vel omissionem aliquot dierum, si ab eo longius recessisse comperiatur. ibi.
Nullum argumentum posse excogitari, quod vim vllam habeat aduersus Calendarium nouum. ibi.
Nullum Calendarium alio modo cõstrui posse, quàm quo Gregorianum est constructum, quod sit perfectum, perpetuumque, aut diuturnum. 82
Quid requiratur, vt Calendarium aliquod absolutum, & diuturnum dici possit. ibi.
Mæstlinum, si voluisset, ex Compendio nouæ restitutionis Calendarij potuisse eius perfectionem intelligere. ibi.
Neminem iure posse nobis obijcere, nos non præuidisse, quæ obiici possint, aut non intellexisse, quatenus Calendarium dici possit perpetuum. ibi.

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri II. explicantur.

CAP. I.

ANnus Lunaris Ciuilis quid, quotuplex, & quantus. 83
Annꝰ Lunaris Astronomicus quid, & quantus. 84
Lunaris mensis magnitudo secũdum motum mediũm. ibid.
Lunarem mensem secũdum Computistas, iusto esse minorem. ibid.
Lunaris mensis per dies, horas, & fragmenta horarum numerati cognitionem necessariam esse, vt menses Lunares Ciuiles, vel Politici rectè instituantur. ibid.
Mensis Lunaris Ciuilis magnitudo. ibid.
Lunationes in Calendario cur sint alternis dierum 30. & 29. ibid.
Nouilunia cur quolibet anno contingant plerunque 11. diebus prius, quàm proximè antecedente anno. 85
Anni 19. Solares quot dies contineant. ibid.
In 19. annis Solaribus fieri Lunationes medias 235. ibid.
Differentia inter dies annorum 19. Solarium, & dies Lunationum 235. quanta sit. ibid.
Anticipatio mediarum Lunationum quanta sit in 19. annis, & quanta in 76. ibid.
Lunationes medias anticipare diem vnum in annis 312 $\frac{1}{3}$. ibid.
In 19. annis Solaribus contineri Lunationes 235. Ciuiles. ibid.
Lunationes 235. Ciuiles in 19. annis Solaribus contentæ quo pacto expleant tempus totidem Lunationum mediarũ, etiamsi in qualibet omittantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. 86
Vnde in 19. annis suppleantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaque Lunatione Ciuili omittuntur, vnà cum 12. horis vltimæ Lunationi extraordinariæ ademptis. 87
Metonem Athenienſem inuentorem fuisse aurei numeri circa Olympiadem 86. ibid.

CAP. II.

AVrei numeri quo ordine à veteribus in Calẽdario collocati sint. 87
Aurei numeri cur in Calendario nõ seruent ordinem naturalem, sed maior antecedat minorem plerunque 11. diebus. ibid.
Aureum numerum quemlibet in Calendario gigni à proximè antecedente, per additionem 8. vel per subtractionem 11. à proximè vero insequente, per additionem 11. vel per subtractionem 8. 88
Aureus numerus minor in Calendario maiorem antecedentem plerunque sequitur proximè: maior verò minorem non proximè, sed vno relicto die vacuo. ibid.
Aurei numeri omnes qua ratione ex primo aureo numero Calendarij, aut ex postremo, Calendario inscribantur. ibid.

Aureus numerus maior quibus in locis minorem sequatur proximè in Calendario vetere, & in nouo huius temporis, si aurei numeri in eo forent describendi. 89
Calendarium Ecclesiasticum, quo Ecclesia à Concilio Nicæno vsque ad anni correctionem à Gregorio xiij. factam vsa est. 90
Aureorum numerorũ seriem in Calendario non esse instar Cycli, vt primus ab vltimo formetur per additionẽ 8. quemadmodum aliorum quilibet à superiore gignitur. 96
Calendarium Ecclesiasticum, quo post anni correctionem à Gregorio xiij. factam Ecclesia vti deberet, vsque ad annum 1700. si aurei numeri pro Epactis in eo descripti essent. 97
Aureus numerus sequens cur ab antecedente formetur per additionem 8. vel subtractionem 11. Antecedens verò à sequenti per additionem 11. vel subtractionem 8. Et cur non continuato ordine scribantur aurei numeri in Calendario. 103
Cycli decennouennalis distributio in Ogdoadem, & Hendecadem. 104
Nouilunia quo modo ex aureis numeris in Calendario dispositis inuestigentur. ibid.
Aurei numeri defectus in Nouilunijs inuestigandis. ibid.
Nouilunia quantum anticiparint à tempore Concilii Nicani vsque ad annum correctionis. ibid.
Nouilunia ante correctionem inueniebantur in Calendario per ascensum quinque dierum inclusiuè ab aureo numero proposito. ibid.
Aurei numeri quo pacto in veteri Calendario promouendi fuissent, tam ante correctionem, quàm post, vt Nouilunia indicarent. 105
Aurei numeri in Calendario correcti, cur non possint perpetuò, aut longo tempore Nouilunia monstrare. ibid.
Triginta Calendaria esse conficienda, si aureus numerus in Calendario retineri deberet. ibid.
Epactas meritò in locum aureorum numerorum suffectas esse. ibid.
Epacta quælibet cur minor esse debeat, quàm 30. ibid.
Epactæ quid sint, & cur 30. sint. 106
Epactæ cur sic dictæ sint. ibid.

CAP. III.

EPactæ cur in Calendario dispositæ sint ordine retrogrado. 107
Epactæ quo pacto in Calendario disponantur. ibid.
Cautio adhibenda in Epactarum descriptione in Calendario. ibid.
Cur in sex locis Calendarii eidem diei duæ Epactæ ascribantur. ibid.
Lunationes fieri alternas 30. & 29. dierum, ob appositionem duarum Epactarum ad eundem diem in sex locis Calendarii. 108
Epacta 25. cur alio charactere, coloreue scribenda sit supra aliam Epactam xxv. in sex locis Calendarii. 108
Propter Epactam 25. diuerso colore, charactereue scriptam non posse in eodem Cyclo decennouennali duo Nouilunia in eundem diem incidere. 108
Epacta xxiiii. cur in eodem Cyclo non vsurpetur, quando Epacta xxv. & aureus numerus non maior, quàm 11. concurrunt. Item cur Epacta xxvi. in vsu non sit in eodem cyclo, quando Epacta 25. & aureus numerus maior, quàm 11. concurrunt. 109
Epactam 25. diuersi coloris, characterisue è regione Epactæ xxvi. positã non perturbare Lunationes. 110
Aequatio mensium Lunarium in Calen-

Calẽdario cur potius facta sit per Epactas xxv.xxiiij. simul positas, quàm per alias. ibi.
Lunationes Paschales in nouo Calendario, cur non omnes sint. 29. dierum, vt in veteri. 111
Epacta 19. cur alio colore, aut characthere ad vltimum diem Decembris è regione Epactæ xx. posita sit 112
Propter Epactam 19. diuersi coloris, aut characteris vltimo die Decembris appositam non posse in eodem Cyclo decennouenna li duo Nouilunia in eũdem diem incidere. 113
Calendarium Gregorianum cũ Epactis loco aureorum numerorum per dies mensium digestis. 115
Calendarium Compendij nouæ rationis restituendi Calendarij ad Principes Christianos à Gregorio xiij. transmissi. 122
Nouilunia ex vsu Ecclesiæ quo modo ex Epactis in Calendario inquirantur. 128
Epactæ Calendarij noui qua ratione ꝑpetuò Nouilunia indicare possint. 128
Epactas rectè in locum aureorum numerorum successisse, apteq; ordine retrogrado in Calendario esse dispositas. ibi.
Dies Decembris, qui post vltimam Lunationem anni supersunt, exhibere plerunq; Epactã anni insequentis. 128
Aureo numero 19. currente, addendam plerunque esse vnitatem ad dies, qui post vltimam Lunationem in Decembri supersunt, vt Epacta insequentis anni conficiatur. 129

CAP. IIII.

EPactas duntaxat 19. ex omnibus 30. in vno, aut pluribus spatijs centum annorum, ad Nouilunia monstranda, esse vsurpandas. 129
Epactæ aliæ 19. vna vnitate maiores, aut minores quàm 19. antecedẽtes quando assumendæ sint. 130
Epactarum tabula expansa quo pacto construatur. ibi.
Epactarum lineis in tabula expansa cur ascriptæ potius sint literæ alphabeti, quàm anni Domini. 131
Epactarum tabula expansa. 132
Tabula æquationis tabulæ Epactarum expansæ. 134
Tabula æquationis tabulæ Epactarum expansæ quo pacto cõstruatur. 139
Nouilunia Cycli debere ex vsu Ecclesiæ subsequi, vt plurimum, cõiunctiones ex tabulis inuentas. 140
Nouilunia aurei numeri circa tempora Concilij Nicæni eadem ferè fuisse, quæ in cœlo fiebant. ibi.
Nouilunia aurei numeri circa annũ Domini 550. serius cõtigisse, quàm in cœlo, ac proinde ad vsum Ecclesiæ magis accommodata fuisse. ibi.
Radicem æquationis Epactarum referendam esse ad annum Domini 550. & quare. 141
Æquationẽ Lunæ trecẽtesimo quoq; anno præueniri annis 12. cum dimidio, quorum tamen ratio habenda sit, quando summã 100. annorũ cõfecerint. 141
Continuatio tabulæ æquationis Epactarum per annos centesimos, vsq; ad correctionis annum. 142
Æquatio Epactarum quo pacto instituatur anno 1582. correctionis. 142
Litera æquationis anni correctionis quæ. ibi.
Æquationis Epactarum tabula quo pacto post correctionem instituatur, habita etiam ratione æquationis anni Solaris. 143
Litera æquationis anni 1600. q̃. 143
Æquatio Lunæ cur ex anno 1700. in annum 1800. differatur. ibi.
Litera æquationis anni 1700. q̃. 143

Li-

Litera æquationis anni 1800. q̃. 143
Litera æquationis annorum 1900. 2000. 2100. quæ. 144
Literæ æquationis annorum 2200. 2300. quæ. ibi.
Literæ æquationis annorum 2400. 2500. quæ. ibi.
Continuatio tabulæ æquationis Epactarum post correctionem per centesimos annos in infinitum. ibi.
Regula triplex continuandi tabulam æquationis Epactarum in infinitum. ibi.
Qua arte tabella Cycli Epactarum perpetua in Calendario Gregoriano vnà cum tabula æquationis, constructa sit. 145
Literas æquationis Epactarum post annos 10000. progredi eadem omnino proportione. 146
Totum laborem in condenda tabula æquationis consistere in primo spatio 10000. annorum. 147
Tabulam æquationis Epactarum contineri Cyclo 300000. annorum. 147
Vsus tabulæ expansæ, & æquationis Epactarum in Epacta cuiusuis anni inuenienda. 148
Vsus tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ, quæ in Calendario proposita est. 149
Epactam cuiuslibet anni formari ab Epacta antecedentis anni per additionem 11. Nonnunquam etiam per additionem 12. ibid.
Epacta 25. diuersi coloris, aut characteris, quando vsurpanda. 150
Quare addantur 12. ad Epactam cum aureo numero 19. concurrentem, vt sequentis anni Epacta conficiatur. ibid.
Cur, aureo numero 19. currente, addenda sit vnitas ad dies, qui in Decembri post vltimam Lunationem supersunt, vt Epacta sequentis anni constituatur. ibid.
Æquationis tabula qua ratione instauranda sit, si forte alia anni magnitudo inueniatur. 151
Æquationis tabula qua ratione instauranda sit, si fortè Luna non in annis 312. cum dimidio, sed vel in paucioribus, pluribusue anticipare vnum diem deprehendatur. 152
Epactas in Calendario loca non mutare, etiamsi tabula æquationis Epactarum propter aliam fortassis anni magnitudinem inuentam, vel propter aliam Lunationum periodum innouetur. ibi.
Aureus numerus, vel alius quiuis Cyclus omnia loca Calendarij non replẽs, cur non possit esse in Calendario immutabilis. ibid.
Calendarium Gregorianum cur dicatur perpetuum. 153
Cyclus Epactarum noui Calendarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinem posse accommodari. ibid.
Calendarium nouum non dici perpetuum, propter restitutionem æquinoctij factam, eiusque æquationem præscriptam, vt Mæstlinus putat. ibi.
Anni Solaris æquandi ratio cur duplex in Compendio ad Principes Christianos transmisso proposita sit. 153
Æquinoctij restitutio quam sit facilis per omissionem, vel intercalationem aliquot dierum. 154
Cycli ad Nouilunia monstranda dispositio in Calendario, qui ad omnem anni magnitudinem accommodari possit, & perpetuus sit, cur sit difficilis. ibid.
Calendarium nouum laude esse dignum, quòd in eo discordes Solis ac Lunæ motus ad concordiam sunt redacti, etiamsi æquinoctium ob inæqualitatem anni Solaris egeat interdum alia

alia æquatione, præter eam, quæ 400. quibus q; annis adhibetur. ibi.
Nouiluniorum inueniendorum rationem ex Epactis, diuersam non esse ab ea, quæ per aureos numeros fit. 155
Explicatio 30. Calendariorum, in quibus aurei numeri pro Epactis sunt descripti. ibid.
Triginta Calendaria aureorum numerorum, triginta lineis tabulæ Epactarum expansæ respondentia. 156
Aurei numeri qua ratione ex Epactis excerpantur, vt in 30. Calendaria digerantur. 204
Nouilunia quo modo ex aureis numeris 30. Calēdariorum reperiantur. 204
Calēdariorū 30. incommoditas. 240
Explicatio 30. tabularum omnes Lunationes 30. Cyclorum decennouennalium tabulæ expāsæ complectentiū. 205
Triginta tabulæ omnium Lunationum totius anni respondētes Cyclis 30. decennouennalibus tabulæ expāsæ. 206
Annus Lunaris tam cōmunis, quàm Embolismicus, quando fiat cauus, dierum videlicet 353. vel 383. 236

CAP. V.

LVnatio quælibet cur illi mensi tribuatur, in quo finitur. 236
Cyclum quemlibet 19. Epactarum incipere vel ab Epacta ✳. si in proposito cyclo continetur, vel ab Epacta j. si ✳. in dato cyclo non reperitur. 237
Cycli decennouennales tabulæ expansæ incipientes à ✳. vel ab Epacta j. qui sint. ibid.
Cyclum decennouennalem quemcunque incipere vel à primo die Ianuarij, vel ab vltimo die Decembris. 238
Cur quælibet tabula Lunationum incipiat à ✳. vel j. & prima Lunatio anni incipiat à primo die Ianuarij, vel ab vltimo Decembris. ibid
Cyclum decennouennalem aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calendas Ianuarij scripto, vel ab eo, qui vltimo diei Decembris ascribendus esset, si inde annus Solaris incideret. 239
Aurei numeri Cyclū ante correctionem semper incepisse ab aureo numero 3. ibid.
Aurei numeri cyclum initium sumere succesiuè ab omnibus aureis numeris, si æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur. 240
Cyclus quilibet decēnouennalis Epactarum quare semper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. ibid.
Aurei numeri cyclum apud Alexandrinos semper incepisse ab vltimo die anni ipsorum, & ab aureo numero j. ibid.
Embolismus quid sit. ibid.
Lunationes 13. qua ratione in vno anno possint contineri. 241
Annos 7. Embolismicos in quolibet cyclo decennouennali contineri, unde cognoscatur, & quinam illi sint. ibid.
Anni 3.6.9.11.14.17.19. cur in omni Cyclo decennouennali sint Embolismici. ibid.
Annus Embolismicus quando contineat dies 384. & quando 383. 242
Lunationem 7. Embolismicam continere dies 29. in duobus tantum Cyclis: In alijs autem 28. Cyclis dies 30. & aliquam aliam Lunationem Embolismicam esse dierum 29. ibid.
Anni Embolismici primam Lunationem terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, & quare. ibid.
Epactas vndecim semper esse Embolismicas, hoc est, annum illum esse semper Embolismicum, in quo vna ex illis cum quocūq; aureo numero currat; & quæ illæ sint. 243
Anni Embolismici Lunationem tertiamdecimam terminari in aliquo postremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.
Anni Embolismum insequentis primam Lunationem semper incipere ab aliqua Epacta Embolismica in Decembri, excepto Embolismo, in quo Epacta xix. non cum aureo numero 19. currit, & quare. ibid.
Epactas xix. xx. xxj. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. 25. xxvi. xxvij. xxviij. xxix. esse omnes Embolismicas, ac solas; annosque 3.6.9.11.14.17.19. in omni Cyclo decēnouennali, omnes, ac solos esse Embolismicos, quo pacto ex tabula expansa, & ex 30. tabulis Lunationum cognoscatur. ibid.
Annum, in quo Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt, Embolismicum quoque esse; & quare. 244
Annus, in quo Epacta xviij. nō cum aureo numero 19. concurrit, quare non sit Embolismicus. ibid.
Aureos numeros septem, 2.5.8.11.13.16.19. in veteri Calendario fuisse Embolismicos. 245
Aurei numeri Cyclum necessario in veteri Calendario à 3. initium sumpsisse. ibid.
Aurei numeri Cyclus cur in veteri Calendario à nullo alio numero, quam à 3. potueris habere initium. 246
Anni Embolismici quanam ex 13. Lunationibus dicenda sit Embolismica. ibid.
Epactæ Embolismicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & Embolismicam, quæ sint. ibid.
Epactæ Embolismicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. quando efficiant primam Lunationem anni dierum 29. ibid.
Epactas xviij. & xix. cum aureo numero 19. concurrentes, habere Lunationem 13. dierum 29. & Embolismicam. 247
Epactæ Embolismicæ habentes primam Lunationem anni dierum 29. & Embolismicam, quæ sint. ibid.
Epactæ Embolismicæ habentes Lunationem 13. dierum 29. & secundam dierum 30. & Embolismicam, quæ sint. 248
Saltus Lunæ quid apud Computistas in annis Lunaribus communibus. 248
Saltus Lunæ quando fieri possit dici in anno Embolismico. ibid.
Annos tam Embolismicos, quàm communes, in quibus saltus Lunæ fit, esse cauos, dierum videlicet 383. & 353. 249
Saltum Lunæ semper fieri, cum aureus numerus est 1. alias nunquam, siue annus sit communis, siue Embolismicus: duobus annis Embolismicis Epactarum xix. xviij. exceptis, currente aureo numero 19. In ijs enim saltus Lunæ fit, currente aureo numero 19, non autem 1. ibid.
Saltus Lunæ cur plerisque displiceat. ibid.
Embolismos, ac saltum Lunæ efficere, ut nonnunquam duæ vel tres Lunationes continuæ sint dierum 29. & duæ vel quatuor, dierum 30. ibid.
Tabula omnium Lunationum totius anni secundum aureos numeros veteris Calendarij. 251
Explicatio tabulæ perpetuæ Nouiluniorum totius anni. 252
Calendarium præstantius esse cum Epactis, quàm cum aureis numeris. ibid.
Tabula Nouiluniorum totius anni perpetua. 253

CAP. VI.

Maestlini, & aliorum error, existimantium, Pascha celebrari non debere Luna xv. 254

Prohibitum nunquam fuisse, ne Luna xv. Pascha celebretur: alioquin Pascha sapissimè in Lunam xxv. incideret, cõtra Patrum, ac Conciliorum sanctiones. ibid.

Pascha frequenter ab Ecclesia celebratum esse Luna xv. 255

Pascha prope tempora Concilij Niceni celebratum esse nonnunquam Luna xv. quæ plenilunium medium præuerit, & quare. ibid.

Maestlini, & aliorum opinio erronea de Luna xiiij. Paschali. 256

Opinio alia falsa de Luna xiiij. Paschali. ibid.

Luna xiiij. Paschalis, ex vsu Ecclesiæ, quæ. ibid.

Tabulas medij motus Lunæ vtiles esse ad examinandum Cyclum quemcunque propositum. ibid.

Epactarum Cyclus cur in Calendario nouo ita dispositus sit, vt Nouilunia eius plerunque sequantur coniunctiones veras, ac medias tanto spatio, vt Lunæ xiiij. vel antecedant vno tantum die medias oppositiones, vel in easdem incidant, vel certè non longè post illas eueniant. 257

Nouilunium, & Accensio Lunæ apud Computistas idem. ibid.

Pascha sæpe celebrari ante plenilunium, si Nouilunium Cycli non sequeretur coniunctionem, quæ in cælo fit. ibid.

Epactæ in Calendario cur non promotæ sint sursum vno die, vt citius Nouilunia indicarent, quàm nunc indicant. 258

Tabula plurium annorum ostendẽs, plurima Nouilunia Epactarum, si promotæ essent per vnum diem sursum in Calendario, anteuertere coniunctiones veras. 259

In tabula æquationis Epactarum literam D, maiusculam rectè appositam esse anno 1582. post correctionẽ factã, non autem literam E, maiusculã. 261

Pascha circa tempus Concilij Nicæni frequenter incidisse in Lunam xiiij. propterea, q̃ Nouilunia nimis citò ab aureis numeris monstrabantur. ibid.

Cur in Pascha celebrando tot dissensiones fuerint inter Orientalem Ecclesiam, & Occidentalem. 262

Multos errores in Pascha fieri, si Epactæ citius Nouilunia indicarent, quàm ex præscripto noui Calendarij indicant, præsertim anno 1598. ibid.

Pascha anni 1598. ritè celebrari ex præscripto noui Calẽdarij, cõtra Maestlinũ, Io. Antonium Maginum, & alios nonnullos. ibid.

Maginum non rectè Pascha anni 1598. in suis Ephemeridibus reijcere ex die 22. Martij in diem 29. 263

Pascha nunquam ab Ecclesia ex Luna xv. si in eam Dominica incidit, dilatum esse in aliam hebdomadam, cũ hoc decretis Ecclesiæ repugnet. ibid.

Epactas non esse promouendas per vnum diem deorsum, vt tardius Nouilunia monstrarent. ibid.

Neminem iure posse Calẽdarium nouum reprehendere, q̃ eius Nouilunia serius, quàm oportet, indicentur. ibi.

Nouilunia Epactarum etsi in Calendario vt plurimum postponuntur, multa tamen cælestibus Nouilunijs consentire. 264

Nullum Cyclũ in Calendario descriptũ posse omnia incõmoda vitare. 264

Nullũ Cyclũ posse cælestibus motibus plane respõdere, varias ob causas. 264

Lunationem in anno bissextili interdum complecti dies 31. ibid.

Nouilunia nimis postposita in Calendario

lendario efficere, vt Pascha vltimo mense celebretur. 265

Lunam ex Beda non esse dicendam primam eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamsi 23. horis ante occasum Solis, quo ipsi dies incipit, coniunctio fiat. 265

Lunam ex Campano non esse dicendam primam ipso die cõiunctionis, sed sequenti die. ibid.

Lunã xiiij. Cycli ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, esse eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvi. à coniunctione. ibid.

Epactas noui Calendarij meritò indicare Nouilunia post coniunctiones medias. 266

In anno Politico Solari diem illum interdum appellari primum, qui verius esset vltimus dicendus: & diem illum nonnunquam dici vltimũ alicuius mensis, qui verius dicendus esset primus insequentis mensis. ibid.

Lunam ab Ecclesia dici necessario interdum primam, quæ verius secunda diceretur. 267

Epactæ annorum, ac mensium, quæ. ibid.

Epactæ annorum, ac mensium quo pacto colligantur, & in tabulas rediganter, ad Nouilunia, Pleniluniaque inuestiganda. ibid.

Tabulæ ad Nouilunia, Pleniluniaq; media calculanda. 270

Nouilunia, Pleniluniaq; media, qua ratione ex tabulis Epactarum supputẽtur. 272

Nouilunia media, Pleniluniaque vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi sint dies omnes exempti, quanquam in tabula expansa non sit factus descẽsus per tot lineas Epactarum. 274

CAP. VII.

Argumenta Maestlini, & aliorum, contra Nouilunia Cycli Epactarum noui Calendarij quo pacto soluantur. 274

Calendarij restaurationem non esse opus impossibile, quanquam nullus Cyclus omnino motibus Cælestibus respondeat. 275

Cyclum Epactarum in Calendario monstrare, quot dies plerumq; post coniunctionem veram elapsi sint. ibid.

Maestlini inscitia, atque arrogantia in Lunis xiiij. Paschalibus oppugnandis. ibid.

Maestlini argumenta aduersus Lunas xiiij. Paschales confirmare Cyclum Epactarũ potius, quàm infirmare. ibid.

Maestlini error putantis, idẽ esse oppositionẽ mediã, & Lunã xiiij. ibid.

Maestlini inconsiderantia, dũ annos ante correctionem examinat, ac si ex illis fuissent 10. dies exempti. 276

Argumentum Maestlini, q̃ propter elisionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibus q̃ annis, pleraq; plenilunia Paschalia noui Calendarij pertineant ad secundum mensem. 277

Maestlini error in primo mense desiniendo. 278

Argumentum Maestlini, q̃ multi termini Paschales noui Calendarij pertineant ad vltimum mensem. ibid.

Argumẽta duo proxima, si quicquã valerent tollere è medio omnem æquinoctij restitutionẽ, anniq; correctionẽ. 279

Solutio proximorum duorum argumentorum Maestlini. ibid.

Nouiluniũ Paschale quinti diei Aprilis desinere esse Paschale, & Nouiluniũ non Paschale septimi diei Martij incipere esse Paschale, quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansæ ad inferiorem. ibid.

Nouilunium Paschale octaui diei Martij desinere esse Paschale, & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipere esse Paschale, quando fit transitus de inferiori linea tabulæ expansæ ad superiorem 280

Plenilunia Paschalia in Aprili quorundam annorum à Mæstlino prolatorum, non esse secundi mensis, vt ipse falsò putat, sed ad primum pertinere. 281

Lunas xiiij. primi mensis ab Ecclesia referri ad diem 21. Martij æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die æquinoctium distet. ibid.

Refutatio aliarum quarundam calumniarum Mæstlini aduersus Lunationes Paschales. 282

Falsum esse, æquinoctium à 21. die Martij ad 27. posse recedere, vt Mæstlinus vult. 283

Mæstlinus aliqua ex parte laudat tabulam æquationis Epactarum. 283

Mæstlini temeritas, atque inscitia in Epactarum æquatione. 284

Mæstlinum non penitus intellexisse tabulam æquationis Epactarum. 289

Æquationem Epactarum inter annũ 1700. & 1800. Astronomico calculo congruere, contra Mæstlinum. ibid.

Æquationem Mæstlini repugnare Astronomiæ, & Patrũ decretis. ibid.

Mæstlini error in anticipatione Lunæ definiendæ. 290

Mæstlini deceptio puerilis, & putauit, in Calendario nouo ab anno 320. ad 800. tribui anticipationi Lunæ vnũ diem spatio 500. annorum. ibid.

Mæstlinum frustra velle, annis Concilij Nicæni præfigendam fuisse literam N, maiusculam, non autem P, maiusculum. 291

Mæstlinum perperã adhibere æquationem anni Solaris ad annos præteritos, quæ nunquam in vsu fuit, vt literã æquationis Epactarum temporibus Cõcilij Nicæni inquirat. ibid.

Æquationem vtriusque anni adhibitam non posse exhibere easdem Epactas, quæ verè tempore Concilij Nicæni Nouilunia monstrabant, & quarè. 292

Mæstlinũ frustra oppugnare Lunas xiiij. Paschales noui Calendarij circa tempora Concilij Nicæni, cum à xiiij. Paschalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

Lunas xiiij. Paschales Epactarũ noui Calendarij, & aureorum numerorũ tempore Concilij Nicæni esse easdẽ. 295

Mæstlinum falsò obijcere, ex 19. terminis Paschalibus circa tempus Concilij Nicæni ab eo propositis, solum vnũ verum esse, & 18. falsos. ibid.

Mæstlinum falsò nobis imponere, quòd diem 21. Martij ita æquinoctio assignauerimus, vt arbitremur, eum solum esse propriam ipsius sedem. ibid.

In Paschæ celebratione quinq; errores vitandos esse. 296

Pascha quorũdam annorũ à Mæstlino prolatorum non cadere in Lunam xiiij. vt falsò existimat, sed in oppositio nẽ mediã, duobus annis exceptis. 296

Annis 1503. 1514. ante correctionẽ rectè esse celebratũ Pascha, si non cogitentur 10. dies exempti, vt cõuenit. 297

Cyclum reprehendi non posse, etiamsi nõnunquam Pascha in Lunam xiiij. incidat. 298

Cyclum Epactarum noui Calendarij pauciora continere errata, quam Cyclum aurei numeri veteris Calendarij, etiã circa tempora Cõcilij Nicæni. 298

Mæstlini cauillatio, quòd Pascha cadere possit in Lunam xiij. in nouo Calendario. ibid.

Pascha ob imperfectam Cyclorum naturam necessario interdum incidere in principium quartæ hebdomadæ. 299

Mæstlini inconstantia, & contradictio. ibid.

Mæstlinum non rectè Calendario nouo imponere, quòd sæpe Pascha reijciat in vltimum mensem, & in secundum. 300

Pascha secundum Ecclesiæ vsum celebrari posse nonnunquã vltimo mẽse, & secũdo, propter annos bissextiles, ac cõcs. etiãsi annus Iulianus ueros esset. 300

Mæstlinus iterũ per calumniam reprehendit Epactas noui Calendarij ad tempora Concilij Nicæni reductas. 300

Mæstlinũ malitiosè Cyclũ Solarẽ in Calẽdario nouo æquatũ reprehẽdere. 301

Æquatio Cycli Solaris quare in pleri tos annos peniõ quadrare nõ possit. 301

Constructio tabulæ æquationis literarum Dominicalium perpetuæ. 303

Litera Dominicalis quo pacto ex Cyclo perpetuo inueniatur quouis anno proposito. 305

Mæstlinum non rectè tabulam æquationis literarum Dominicalium ad annos præteritos reuocasse. ibid.

Mæstlinũ non rectè oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, quippe cum solum probet æquationem æquinoctij non penitus temporibus Concilij Nicæni congruere. 306

Mæstlinus quid probare debuisset, vt falsam esse conuinceret tabulã æquationis literarum Dominicalium. ibid.

Mæstlinum contendere, æquationem nostram, si vera est, debere annis Concilij Nicæni conuenire. 307

Calendarium quo pacto ad tempora Concilij Nicæni dicatur restitutũ. 308

Necessariũ non esse, vt æquatio anni Solaris respõdeat numero dierũ ob æqui noctij restitutionem exemptorum. 308

Æquatio Lunationum cur annis ante correctionem adhibenda sit, non autẽ æquatio Cycli Solaris. 309

Apologiæ conclusio aduersus Mæstlinum. ibid.

Mæstlinũ nihil obijcere Calendario nouo, quòd antea non cognouerimus. 310

IN APPENDICE.

Mæstlini alius libellus, quo alterũ suum hoc Examen defendere conatur aduersus Possevinum, & alios, qui eius rationes refellere conãtur. 311

Mæstlinus non vult, Calendarium nouum dici posse perpetuum, sed esse colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare possunt. 312

Calendarium nouum iure dici perpetuum, & non esse colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare possunt, vt vult Mæstlinus. 314

Errores Calendarij veteris, qui in nouo, quantum per Cyclum licet, sublati sunt. ibid.

Pascha quando in veteri Calendario vel in secundo mense, vel post Lunam xxi. contra Patrum decreta celebratum sit. 315

Mæstlinus quid in suo Examine probet. ibid.

Mæstlini scripta in Calendarium esse colluuiem omnium errorum, & officinam omnium mendaciorum. ibid.

Mæstlinum solum probare, Calendarium nouum non omnino veris motibus congruere: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. ibid.

Calendarium vetus magis à veris motibus discrepare, quàm nouum. 316

Mæstlinus Apologiam hanc vocat partum elephantinum. ibid.

Mæstlinus culicem parit. ibid.

Mæstlinum tria potissimum in scripto Possevini pupugisse. ibid.

Mæstlinum hæreticum esse. ibid.

Mæstlinus quid in suo Examine probandum receperit aduersus nouum Calendarium. 317

Maſtlinum nihil noui contra Calendarium in ſua Defenſione afferre. 317
Examen Maſtlinianum multò minus continere in receſſu, quàm fronte promittat; cum ſolum probet, æquinoctium Calendarij noui vero æquinoctio non congruere, & tamen multò plura probanda receperit. ibid.
Calendarij auctores præuidiſſe, æquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui reſpõdere: vt propterea fruſtra eam Maſtlinus inſectetur. 318
Calendarium nouum cur dictum ſit perpetuum ab auctoribus. ibid.
Maſtlinum impudenter nobis obijcere, nouum Calendarium per nos pollicери, æquinoctium ſemper diei 21. Martij adhæſurum. ibid.
Maſtlini Examen multa continere putida. ibid.
Maſtlino reſponſionem hanc, trabẽ eſſe in oculis. 319
Maſtlinum non oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, ex propriis. ibid.
Maſtlinum, cum probat, æquinoctiũ modo ad diem 19. modo ad 24. recedere à 21. Martij, confirmare æquinoctij æquationem Calendarij noui. ibid.
Ad reliqua capita Defenſionis Maſtlinianæ cur non reſpondeatur. 320
Maſtlinum eo eſſe animo, vt Calendarium oppugnaret, quocunque modo reſtitutum eſſet. ibid.
Maſtlinum inſidioſè nobis ſuadere, vt nouas tabulas conſtruamus, vt noſtrum Calendarium poſſit eſſe perpetuum. ibid.
Calendarium non poſſe eſſe perpetuum, ſi certis quibuſdã tabulis Aſtronomicis niteretur. 321
Calendarium vt ſit perpetuum, quo modo inſtitui debeat. ibid.
Apologia hæc, cur à verbis aſperioribus non penitus abſtineat. ibid.
Maſtlinus ſi modeſtè Calendarium oppugnaſſet, modeſtè ei fuiſſet reſponſum. ibid.
Maſtlinum in oppugnando Calendario toti orbi Chriſtiano ſe opponere. 322
Maſtlinus rectius feciſſet, ſi ſilentio Calendarium nouum cum toto Chriſtiano orbe admiſiſſet. ibid.
Errores quatuor Calendarij noui, qui vitari nullo modo poſſunt, quocunque modo inſtituatur Calendarium. ibid.
Maſtlinum, præter quatuor illos errores, qui vitari nequeunt, nullius erroris Calendarium conuiciſſe. ibid.
Maſtlinum fictè aſſerere, ſe veritati libenter ceſſurum. 323
Maſtlino quid probandum ſit, vt Calendarium nouum euertat. ibid.
Maſtlinum ad Calendas Græcas cõfecturum Calendarium omni ex parte perfectum atque abſolutum. 324

INDEX

INDEX RERVM
QVAE VNOQVOQVE CAPITE
Libri III. explicantur.

CAP. I.

Cyclus aurei numeri quid. 326
Aureum numerum quẽlibet incipere menſe Ianuario: quoã etiã de Epacta, Cyclo Solari, & Indictione dicendum eſt. ibid.
Annorum centeſimorum collocatio in articulis digitorum ad aureũ numerum cuiuſuis anni inueniendum. ibid.
Anni centeſimi cuiuſque, quamuis magni, inuentio facilis in articulis digitorum. 327
Anni centeſimi cuiuſq;, qui maior non ſit, quàm 1800. inuentio facilis in digitorum articulis. ibid.
Aureorum numerorum collocatio in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendum. 328
Aureorum numerorum alia collocatio facilior in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiuſuis anni inueniendum. ibid.
Aureorum numerorum alia diſpoſitio facillima in articulis digitorum, ad aureum numerum cuiuſuis anni inueniendum. ibid.
Aureus numerus cuiuslibet anni quo pacto reperiatur. 329
Abiectio facilis numeri 19. ex magno numero. ibid.
Aureus numerus cuiuslibet anni quo pacto per præcepta Arithmetices reperiatur. 330
Tabella triplicis conſtructio ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum. ibidem.
Aureus numerus cuiuſuis anni quo pacto ex tabella reperiatur. 331
Tabula ad inueniendum aureum numerum quouis anno propoſito. 332

CAP. II.

Epacta quid. 333
Aurei numeri quo pacto in Pollice ſiniſtro locentur ad Epactas inueſtigandas. ibid.
Aureis numeris in Pollice collocatis quid addendum ſit, vt fiant Epacta ante Calendarium reſtitutum. ibid.
Ex Epactis, quæ ante correctionem vſurpabantur, quid auferendum ſit, vt reliquæ fiant Epactæ poſt anni reſtitutionem. ibid.
Epactæ quo pacto inueſtigẽtur ab anno correctionis vſque ad annum 1700. excluſiuè. ibid.
Epacta 25. diuerſi coloris, aut characteris quando vſurpanda ſit. 334
Epacta 19. vltimo die Decembris ſcripta quando in vſu ſit. ibid.
Epactæ poſt annum 1700. quo pacto inueſtigentur. ibid.
Carmina, quibus ſcitur, quot linearum in tabula expanſa Epactarum mutatio facta ſit; hoc eſt, quot diebus Nouilunia deſcenderint in Calendario, vel aſcenderint, vſque ad annum 4900. ibid.

Nu-

Numerus ex Epactis ante correctionem inuentis auferendus, quando maior est, quàm 30. quid agendum. 336
Nouilunia vbi notata sint in Calendario. ibid.
Epactæ Calendis mensium ascriptæ quæ sint. ibid.
Epacta Calẽdis cuiusuis mẽsis ascripta, Februario excepto, scribitur rursus ad vltimum diem. 337
Epactæ xxiiij. xxv. quibus mensibus eidem diei ascribantur. ibid.
Menses dierum 31. & 30. vel 28. ac proinde in quibus eidem diei duæ Epactæ adscribuntur, quo pacto per digitos manus sinistræ cognoscantur. 337
Menses, quibus eidem diei duæ Epactæ adscribuntur, quo pacto per certos versus cognoscantur ibid.
Nouilunia quo modo per Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur. 338
Lunæ ætas quo pacto deprehendatur memoriter. 340
Lunationes dierum 30. & 29. in Calendario quo pacto cognoscantur. 340
Nouilunia qua ratione per Epactas, & mensium Calendas reperiantur. 340
Lunæ ætas quo pacto per Epactas, Calendas mensium, & dies inueniantur. 341
Nouilunia per Epactas, & Calẽdas diesq; mensium memoriter inuenta, cur à Nouiluniis Calendarij plerunq; differant. ibid.
Regulares Lunæ quid sint, & quo pacto inueniantur. ibid.
Regulares Lunæ in nouo Calendario diuersas esse à Regularibus veteris Calendarij. ibid.
Lunæ ætas, ac Nouilunia qua ratione per Regulares Lunæ inuestigentur. 342
Epactarum inuẽtio per tabellas. 342
Tabellæ ad Epactas inueniẽdas. 343

CAP. III.

Cyclus Solaris quid. 344
Anni centesimi quo pacto in articulis digitorum locentur ad Cyclum Solarem inueniendum. ibid.
Cyclus Solaris quo pacto in digitorũ articulis disponatur ad Cyclum Solarem inueniendum. ibid.
Cycli Solaris dispositio in manu facilior, ad Cyclum Solarem inueniendum. 345
Cyclus Solaris cuiusuis anni quo pacto inueniatur. ibid.
Tabellæ triplicis constructio ad Cyclum Solarem inueniendum. 346
Cycli Solaris inuentio ex tabellis. 346
Tabula ad Cyclum Solarem inueniendum. 347
Cycli Solaris inuentio per præcepta Arithmetices. 348

CAP. XIII.

Dominicalium literarum dispositio in manu, ad literam Dominicalem cuiusque anni inueniendam ex Solari Cyclo. 348
Cycli Solaris dispositio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 349
Anni bissextiles, & communes quo pacto ex dispositione Cycli Solaris in manu cognoscantur. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem, ex Cyclo Solari. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ex Cyclo Solari, post anni correctionem. 349
Dominicaliũ literarũ alia dispositio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem post annum restitutum. 351
Tabellæ duplicis constructio ad literam Dominicalem inueniendam. 352
Dominicalis literæ inuentio post correctionem, ex tabella, & Cyclo Solari. ibid.
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem, ex Cyclo Solari, & ex tabella. ibid.
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam ex Cyclo Solari. 353
Cycli Solaris immutatio ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. 354
Dominicalis literæ inuentio post correctionem, per Cyclum Solarem immutatum, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. ibid.
Anni centesimi tam bissextiles, quã primi, secundi, ac tertij, à bissexto, cur easdem literas Dominicales habeant, eosdemque Cyclos Solares immutatos. 355
Dominicales literæ cur in radicibus digitorum ponantur serie naturali, initio facto ab Auriculari, & litera C. 356
Dominicales literæ cur percurrãtur serie naturali, & tam per internodia, quàm per nodos, in inuentione literæ Dominicalis. ibid.
Dominicales literæ cur in singulis articulis Indicis binæ ponantur, omissis internodijs, serie naturali, in inuentione literæ Dominicalis. 357
Annorum centesimorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem ante correctionem, sine Cyclo Solari. ibid.
Annorum post quemlibet centesimũ expansorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem sine Cyclo Solari, tam ante correctionem, quam post. ibid.
Cyclus 28. annorum qua ratione ex magno numero annorum expansorum facile abijciatur. 358
Compendium dispositionis 28. annorum in 7. articulis manus. ibid.
Numeratio quaternorum annorum in 7. articulis manus, qua ratione facile fiat. 359
Compendium aliud dispositionis 28. annorum in 7. articulis manus. 360
Dominicalis literæ inuentio ante anni correctionem, sine Cyclo Solari, longè facillima. ibid.
Dominicales literæ centesimorum annorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, & Annularis. ibid.
Annorum centesimorum dispositio in 7. articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem anni, sine Cyclo Solari. 362
Dominicalis literæ inuentio post anni restitutionem, sine Cyclo Solari, longè etiam facillima. ibid.
Dominicales literæ annorum centesimorum bissextilium incidunt semper in radices Auricularis, & Annularis. Littera autem Dominicalis annorum centesimorum communium in solam radicem Auricularis incidit. 363
Tabellæ triplicis constructio ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari. 364
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam, sine Cyclo Solari. 365
Dominicalis literæ inuentio ex tabella triplici, sine Cyclo Solari. 366

CAP. V.

Anni non centesimi bissextiles, & cõmunes, qua ratione cognoscantur. 367
Anni centesimi bissextiles, & non bissex-

biſſextiles, quo pacto cognoſcãtur. 367
Dies intercalares omiſſi vſque ad quemcunque annum centeſimum incluſiue quot ſint, qua arte cognoſcatur. 368
Dies intercalares omiſſi vſque ad annum centeſimum quemcunque incluſiuè, quot ſint, quo pacto commodius cognoſcatur. 369
Dierum exemptorum numerus ad quid ſit neceſſarius. ibid.

CAP. VI.

DOminicalium 7. literarũ collocatio in digitorum articulis, ad feſta mobilia inuenienda. 370
Epactarum diſpoſitio in ſiniſtra manu, ad feſta mobilia inuenienda. ibid.
Epactarum diſpoſitio facilior. ibid.
Feſta mobilia præcipua, eorumq; radices, quæ ſint. 371
Feſtorum mobilium inuentio in digitorum articulis. ibid.
Paſcha Hebræorum, vel Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu reperiatur. ibid.
Feſta mobilia in anno biſſextili, qua ratione per poſteriorem literam Dominicalem inquirenda ſint. 372
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto memoriter inueniatur. 374
Paſcha Hebræorũ, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto aliter memoriter reperiatur. 375
Epactæ cuiuſuis ſedes in manu ſiniſtra, quo pacto per eius Lunam xiiij. Paſchalem inueniatur. 376
Epactæ cuiuſuis ſedes in ſiniſtra manu, quo pacto facilius inueniatur. ibid.
Paſcha quo pacto cum aliis feſtis mobilibus reperiatur memoriter, ſine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Dies menſium, qui in feſtis mobilibus ſunt inſtar xiiij. Paſchalis, hoc eſt, tot diebus ipſa feſta antecedunt, quot diebus Luna xiiij. Paſchalis diem Paſchæ præit. ibid.
Aureorum numerorum diſpoſitio in manu, ad inuenienda feſta mobilia ante anni reſtitutionem. 379
Aureorum numerorum alia diſpoſitio in manu, ad inuenienda feſta mobilia ante anni reſtitutionem. 380
Aurei numeri cuiuſque ſedes in manu quo pacto inueniatur per Epactã illi aureo numero reſpondentem ante anni reſtitutionem. ibid.
Feſta mobilia quo pacto ex aureis numeris reperiantur, ante reſtitutionẽ anni. 381

CAP. VII.

ADuentus prima Dominica quo die menſis celebretur, quo pacto cognoſcatur. 381
Aduentus Domni inuentio facilior. 382
Aduentus Domini inuentio alia expeditiſſima. ibid.

CAP. VIII.

DOminicarum inter Pẽtecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto cognoſcatur. 383
Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto facilius inueniatur. 384
Dominicæ inter Pentecoſten, & Aduentum, quando ſint tantum 24. & quando 23. ibid.
Feſtorum mobilium inuentio ex tabula. ibid.
Tabula feſtorum mobilium quo modo diſpoſitioni eorundem feſtorum in manu reſpondeat. 385
Tabula feſtorum mobilium. 386

CAP. IX.

DOminicalis litera ad Calendas cuiuſque menſis ſcripta quæ ſit. 387
Mẽſis quilibet a qua feria incipiat, quo pacto cognoſcatur. ibid.
Dominicalis litera diei cuiuſuis mẽſis propoſito aſcripta quæ ſit, & a qua feria idem ille dies denominandus ſit. 388
Feria quo pacto inueſtigetur menſe Februario, in anno biſſextili poſt feſtũ S. Matthiæ. ibid.
Compendium inuentionis literæ cuicunque diei mẽſis propoſiti præfixæ. 389

CAP. X.

MEnſis cuiuslibet primum diem dici Calendas, alios autem à Nonis, Idibus eiuſdem menſis, vel à Calendis menſis inſequentis denominari. 389
Menſis quilibet quot Nonas, atque Idus habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus quouis menſe. 390
Menſium dies quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominari debeant. ibid.
Menſium dies quo modo ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoſcantur. 391

CAP. XI.

INdictio quid. 391
Annorum centeſimorum collocatio in manu, ad Indictionem perueſtigandam. 392
Indictionum trium diſpoſitio in manu, ad Indictionem cuiuſuis anni inquirendam. ibid.
Indictiones omnium centeſimorum annorum quæ ſint. ibid.
Indictio cuiuſuis anni quo pacto reperiatur. ibid.
Tabula ad Indictionem cuiuslibet anni inueniendam. 393
Tabellæ triplicis cõſtructio, & vſus, ad Indictionem cuiuſuis anni inueniendam. 394
Indictionis inuentio per præcepta Arithmetices. ibid.

CAP. XII.

SOl in quod ſignum quolibet menſe ingrediatur. 394
Dies introitus Solis in ſignum cuiuſlibet menſis, quo pacto cognoſcatur. 395
Zodiaci gradus, in quo Sol quolibet die exiſtat, qua ratione reperiatur. 395

CAP. XIII.

LVna quo in loco Zodiaci quolibet die propoſito exiſtat. 396
Luna quem locum in Zodiaco occupet, quo pacto aliter reperiatur. 397
Luna quot horis noctu luceat. ibi.
Luna quot horis noctu luceat, quo modo aliter cognoſcatur. 398
Lunæ locus in Zodiaco, & tempus eius fulſionis nocturno tempore, quare non ad vnguem per regulas, quas diximus, reperiatur. ibid.

INDEX ALPHABETICVS.

A

Abiectio facilis numeri 19. ex magno numero. 329

Abiectio facilis numeri 28. ex magno numero. 358

Accenſio Lunæ, & Nouilunium apud Computiſtas idē. 257

Aequandi anni Solaris cur duplex ratio ad Chriſtianos Principes miſſa ſit. 153

Aequationem anni Solaris in centeſimis annis adhibitam non officere intercalationi, quæ 134. quoque anno fieri deberet, ſed eam potius perficere. 46

Aequationem anni Solaris in centeſimis annis adhibitam, eodem modo conſeruare æquinoctium in eodem die, quo per intercalationem quarto quoque anno conſeruatur. 47

Aequationem anni Solaris in centeſimis annis adhibitam ſimilem eſſe intercalandi rationi, quam Arabes in æquatione anni Lunaris ſequuntur. 47

Aequationem æquinoctij ad verum motum inſtitutam, parituram inter Chriſtianos confuſionem. 53

Aequatio anni Solaris, & Lunaris efficit, vt aurei numeri ita per dies mēſium promoueantur, vt vnuſquiſque cuilibet diei ſucceſſiue adſcribatur. 240

Aequationem æquabilem nullam inſtitui poſſe, quę omni ex parte quadrare poſſit vero motui Solis, ita vt æquinoctium perpetuo ad diem 21. Martij conſeruet. 54

Aequatio præceſſionis æquinoctiorum maxima quanta ſit. 55

Aequationi anni Solaris neque maximum, neque minimum annum, ſed medium ſolum eſſe aptum. 59

Aequationem ad medium annum inſtitutam, iure non poſſe reprehendi. 59

Aequationem anni Solaris in nouo Calendario præſcriptam, reducere æquinoctium ad diem 21. Martij, etiamſi ab eo interdum recedat. 68

Aequationem anni Solaris non omni ex parte vero motui reſpondere, præuiſū eſſe ab auctoribus Calendarij; vt propterea fruſtra eam Mæſtlinus inſectetur. 318

Aequationem æquinoctij noui Calendarij confirmari a Mæſtlino, cum probat, æquinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. à 21. Martij recedere. 319

Aequationem anni Solaris perperam a Męſtlino ad annos præteritos adhiberi, quæ nunquam in vſu fuit, vt literam æquationis Epactarum temporibus Concilij Niceni inquirat. 291

Aequationem vtriusq; anni, Solaris ac Lunaris, adhibitam non poſſe exhibere eaſdem Epactas, quæ verè tempore Concilij Nicæni Nouilunia monſtrabant. 292

Aequationem anni Solaris reſpondere numero dierum ob æquinoctij reſtitutionem exemptorum, non eſt neceſſariū. 308

Aequationem æquinoctij, cum ſit vniformis, non poſſe præteritis annis ac futuris exquiſite reſpondere. 78

Aequationem æquinoctij in nouo Calendario exquiſitè reſpondere nonnullis annis præteritis & futuris. ibid.

Aequatio æquinoctij in nouo Calēdario cur nonnullis annis ꝑteritis, & futuris pauciores dies, quam res exigit, offerat eximendos, nonnullis autem plures. 79

Aequatio æquinoctij in nouo Calēdario quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80

Aequationem quamcunque, præter eā, quæ ad medium annum inſtituitur, deturbare æquinoctium a propria ſede longius, quam oportet. 58

Aequationem vniformem anni medij compenſare tarditatem, velocitatemq; anticipationis æquinoctij veri ſecundum annum

annum inęqualem, teſte ipſo Mæſtlino. 73

Aequationem Epactarum inter annum 1700. & 1800. Aſtronomico calculo congruere, contra Mæſtlinum. 289

Aequationem Epactarum a Mæſtlino inſtitutam repugnare Aſtronomiæ, & Patrum decretis. 289

Aequationem Epactarum, aut Cycli Solaris non oppugnari a Mæſtlino ex proprijs. 319

Aequatio Lunationum cur annis ante correctionem adhibenda ſit, non autem æquatio Cycli Solaris. 309

Aequationis Epactarum radix ad annū 550. refertur, & quare. 141

Aequatio Lunæ 300. quoque anno præuenitur annis 12. cum dimidio, quorum tamen ratio habēda ſit, quando ſummam 100. annorum confecerint. ibid.

Aequatio Epactarū quo pacto inſtituatur anno Correctionis 1582. 142

Aequationis Epactarum tabula quo pacto poſt correctionem inſtituatur, habita etiam ratione æquationis anni Solaris. 143

Aequationis Epactarum tabulæ condendæ totum laborem conſiſtere in primo ſpatio 10000. annorum. 147

Aequationis Epactarum tabulam contineri Cyclo 300000. annorum, & quare. ibid.

Aequatio menſium Lunarium cur facta ſit per Epactas xxv. xxiiii. 110

Aequatio menſium Lunarium in nouo Calendario efficit, vt Nouilunia Paſchalia contingant ijsdem diebus, quibus tempore Concilij Nicæni contingebant. 112

Aequatio Lunæ non ijsdem omnino diebus in ueteri, & nouo Calendario facta eſt. 139

Aequationis tabula quo modo in infinitum continuari poſſit, triplici regula docetur. 144

Aequationis tabula quomodo inſtauranda ſit, ſi diuerſa anni magnitudo reperta fuerit. 151

Aequationis tabula qua ratione inſtauranda ſit, ſi Luna maiori, vel minori temporis ſpatio, quam in annis 312 ½. diem vnum anticipare deprehēdatur. 152

Aequatio Cycli Solaris quare in præteritos annos penitus quadrare non poſſit. 301

Aequinoctio Verno diem 21. Martij à Nicæno Concilio tributum eſſe. 16. & 32

Aequinoctium, Nouiluniaque ante Correctionem Calendarij non eiſdem diebus contigiſſe, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17

Aequinoctij error quas Lunationes ex Concilio Nicæno Paſchales reiecerit ante Correctionem, tanquam non Paſchales. ibid.

Aequinoctij error quando ante emendationem anni Paſcha reiecerit in menſem ſecundum. ibid.

Aequinoctij, & Lunæ xiiij. ex aureis numeris inuentæ errorem, induxiſſe ſæpe ante correctionem in Paſchæ celebritate errorem 7. aut 28. aut 35. dierum. 18

Aequinoctij reſtitutio ſecundum varias ſententias. 19

Aequinoctij reſtitutio ſecundum quam ſententiam facta ſit à Gregorio xiij. ibid

Aequinoctium non potuiſſe ſine magnis incommodis reſtitui in alium diem, quam in 21. Martij. ibid.

Aequinoctij Verni reſtitutio ad diem 21. Martij, qua ratione facta ſit. 20

Aequinoctium cur anno 1582. reſtitutum ſit per 10. dierum exemptionē ſemel factam, & non potius per ſingulorum dierum ex ſingulis annis, aut menſibus detractionem. ibid.

Aequinoctium cur ſedem ſuam ad 10. dies anticipauerit in Calendario, à tempore Concilij Nicæni vſque ad correctionem Calendarij. 21

Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem, ſecundum annum Alphonſinum. 21 & 38

Aequinoctij Verni obſeruatio à nobili quodam Dano facta anno 1586. 30

Aequinoctium rectè reſtitutum eſſe ad diem 21. Martij per 10. dierum exemptionem, probatur obſeruatione nobilis cuiuſdam Dani. ibid.

Aequi-

Aequinoctiũ etſi non ſemper in ipſum diem 21. Martij incidat, ſed eũ interdũ ali quãtũ antecedat, vel ſubſequatur, hoc tñ non officit Paſchæ celebritati. 32. & 77
Aequinoctium Hebræis in Paſchæ celebratione præceptum eſſe ruſtico plane modo, & ad captũ vulgi accommodato. 32
Aequinoctium in quot annis anticipet vnũ diẽ ſecundũ annum Ptolemæi. 37
Aequinoctium in quot annis anticipet vnum diem ſecũdũ annũ Albategnij. ibid.
Aequinoctium qua intercalandi ratione propè 21. diẽ Martij conſeruetur. 34
Aequinoctium, ſi omnes anni eſſent cõmunes, in 1460. annis peragraret omnes dies totius anni. 36
Aequinoctiũ ne iterũ verſus mẽſis initiũ aſcendat, quod remediũ adhibendum. ibi.
Aequinoctium retinere in 21. diem Martij, quàm ſit difficile. 37
Aequinoctium duplici intercalandi via in 21. die Martij retineri poſſe. 38
Aequinoctiũ duplex: Aſtronomicũ ſeu verum, & Eccleſiaſticum ſeu politicum. 42
Aequinoctium Eccleſiaſticum á vero interdum diſcrepare, nõ eſſe abſurdũ. 42
Aequinoctij obſeruationem Eccleſiæ non eſſe neceſſariam ſimpliciter in celebratione Paſchæ, ſed liberam. ibid.
Aequinoctium quo pacto ad ſuam ſedẽ reduci poſſit, ſi eam poſt aliquot annos deſereret. 43. 68 71. 81
Aequinoctium in eodem die perſiſtere nõ poſſe, ob ſex horas quotánis omiſſas. 43
Aequinoctium medium, ſeu anni magnitudinem mediam adhibitam eſſe in Calendario nouo, tanquam aptiſſimam ad æquinoctiũ in propria ſede conſeruandum. 40. 72. & 75
Aequinoctiorum anomaliæ periodus, ex Copernico. 48
Aequinoctiorũ anomaliæ periodus qũ inceperit ante Chriſti ortum. ibid.
Aequinoctiorũ anomalię periodus quo anno Chriſti iterũ inceptura ſit. ibid.
Aequinoctium verum ac medium quando ſimul fiant, & quando maximè inter ſe differant, & quando mediocris ſit eorum differentia. 49. & 54
Aequinoctium, ſi ad motum verum inſtitueretur, parere cõfuſionem inter Chriſtianos. 53
Aequinoctii nullam æquationem æquabilem, & vniformem dari poſſe, quæ omni ex parte vero Solis motui quadret, ita vt æquinoctium perpetuò ad diem 21. Martii conſeruetur. ibid.
Aequinoctium ſecundum æquationem noui Calendarij non longè á die 21. Martii poſſe recedere. 54
Aequinoctium medium quando ante verum contingat, & quando poſt. ibid.
Aequinoctium verum ac medium, quãtam habeant maximã differentiã. 55. & 76
Aequinoctium medium ac verum quando fiant, ex ſententia Eraſmi Reinnoldi, & Ioſephi Moletii, contra Mæſtlinum. ibid.
Aequinoctium non prolapſurum ex die 21. Martii ad diem 27. vt falsò vult Mæſtlinus. 57. & 76
Aequinoctium medium à vero non differre poſſe toto quatriduo 55. 76
Aequinoctium mediũ poſſe à vero abeſſe toto quatriduo, verumque ex die 21. Martii prolapſurum ad diẽ 27. cur Mæſtlinus confinxerit. 55. 56. & 283
Aequinoctium verum à medio nunquã abeſſe per diem vnum cum dimidio. 55
Aequinoctium neceſſario per exemptionem 10. dierum reuocandum fuiſſe ad diẽ 21. ex die 11. 80
Aequinoctium, de quo Gregorius xiii. in Bulla loquitur, eſſe medium, non autẽ verum, vt perperam vult Mæſtlinus. 73
Aequinoctij æquationem exquiſitè reſpondere nonnullis annis præteritis, ac futuris. 78
Aequinoctium cur per æquationẽ noui Calendarii frequentius poſt diem 21. Martii contingat in Cyclo, quàm ante. 58
Aequinoctium etiam poſt 20000. ann. ſecundum æquationem noui Calendarii, & tabulas Prutenicas, reuerti ad diem 21. Martii. 68
Aequinoctium, quod ad annos præſentes ſpectat, rectiſsimè ad diem 21. Martii reuocatum eſſe, contra Mæſtlinum. 68
Aequinoctium duos minimum dies poſſe ſtulare, ob annos communes, ac biſſextiles. 68
Aequinoctij reſtitutionem ad diem 21 Martij, per omiſsionem diei intercalaris anno 1700. non eſſe verſuræ ſolutionem, vt Mæſtlinus calumniatur. 69
Aequinoctium ob anni inæqualitatem, in vtramque partem recedere á die 21. vſque ad 23. & 19. Martij. 69
Aequinoctium quando ex die 21. Martii ad 22. & 23. deuoluatur, & quando ad 21. reuertatur. Item quando idem ex die 21. ad 20. & 19. recedat, & quando inde ad 21. regrediatur. ibid.
Aequinoctium ad diem 11. Martii ante correctionẽ progreſſum, ſi ſponte ſua, nullo alio adhibito remedio, ad 21. diem regredi cepiſſet, Calendarium emendationem deſideraturum non fuiſſe. 70
Aequinoctii progreſſum regreſſumq; in tabulis Prutenicis, non in Alphonſinis, locum habere. 71
Aequinoctii receſſum à die 21. Martii preuiſum eſſe ab auctoribus Calẽdarii. 71
Aequinoctium cur in proximè futuris centeſimis annis à die 21. verſus finem mẽſis delabatur. ibid.
Aequinoctium ſecundum annum mediũ vniformiter anticipare vnum diẽ in 134. annis, teſte ipſo Mæſtlino. 72
Aequinoctium Eccleſiaſticum etiamſi à vero diſtet interdum vno, aut altero die, non eſſe abſurdum, cum vltrò æquinoctiũ verum ad diem 21. regrediatur. 73
Aequinoctium medii anni poſſe multis ſeculis ſedem fixam habere in die 21. Martii, teſte ipſo Mæſtlino. 74
Aequinoctium medium in Calendario conſiderari potius, quàm verum, non eſſe ridiculum, vt vult Mæſtlinus, ſed neceſſarium. 75
Aequinoctium mediũ fieri die 23. Martii hoc tempore, falsò affirmari à Mæſtlino. 76
Aequinoctii æquationem noui Calendarii, cum ſit æquabilis, & vniformis, neque in præteritos annos retractam, neque in futuros extenſam, penitus cęleſtibus motibus, propter eorum inæqualitatem, conuenire poſſe. 78
Aequinoctii æquationem noui Calendarii rectè dici poſſe congruere & præteritis, & futuris annis, cum eius æquinoctium in medio progreſſus, regreſſusque veri æquinoctii conſiſtat. 79
Aequinoctium ad diem 21. Martii reſtitutum eſſe potius, quàm ad vllum alium, vt termini Paſchales à Concilio Nicæno conſtituti conſeruentur. 296
Aequinoctium ex decreto Pontifi. Ro. reſtituendum eſſe ad diem 21. Martii, ſi forte longo temporis interuallo acciderit, ipſum plus æquo ab eo diſceſsiſſe. 81
Aequinoctii reſtitutio quàm ſit facilis per omiſsionem, vel intercalationem aliquot dierum. 154
Aequinoctium perpetuo adhæſurũ diei 21. Martii, ita vt æquatione nunquam egeat, in Calendario nouo non promitti, vt catúilltatur Mæſtlinus. 318
Aequinoctii æquationem noui Calendarii confirmari à Mæſtlino, cum [illegible], ipſum modò ad diem 19. modo a[illegible]ecedere à die 21. Martii. 319
Aequinoctium noui Calendarii vero æquinoctio non congruere omnino, probari ſolum à Mæſtlino, quod nemo negauit, cum tamen multò plura probanda receperit. 317
Aduentus prima Dominica quo pacto inueniatur. 381
Aduentus prima Dominica qua ratione facilius inueniatur. 382
Aduentus prima Dominica qua via expeditiſsimè reperiatur. ibid.
Aetas Lunæ quo pacto reperiatur memoriter. 340
Aetas Lunæ quo pacto per Epactas, Calendas Menſium, & dies inueniatur. 341
Aetas Lunę, ac Nouilunia, qua arte per Regulares Lunæ inueſtigentur. 342
Albategnii annus quantus ſit. 37
Albategnii annus quot annos requirat, vt æquinoctium vnum diem anticipet. ibid.
Alexandrinis, & Euſebio Cæſarienſi aurei numeri ordinandi curam à Concilio Niceno datam eſſe. 11

INDEX ALPHABETICVS.

Alius libellus Mæſtlini, quo ſ alteru.n ſuum hoc examen defendere conatur aduerſus Poſſeuinum,& alios,qui eius rationes refellere conantur. 311

Aloyſium Lilium Cycli Epactarum inuentorem laude eſſe dignum. 154

Alphabeti literæ cur potius aſcriptæ ſint lineis Epactarum in tabula expanſa, quàm anni Domini. 131

Alphonſinis tabulis magis hoc tempore fidere quoſdam, quàm Prutenicis, in motu Solis ac Lunæ. 30

Alphonſini anni magnitudo. 21. & 37

Alphonſinus annus, quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Alphonſinus annus, id eſt, medius, cur ſolus ad annum Solarem æquandum aptus ſit. 39

Ambroſij ſententia de celebratione Paſchæ ex decreto Concilij Nicæni. 11

Anni magnitudo ſecundum Iul. Cæſarem,& Eccleſiam. 21

Anni magnitudo ſecundum Alphonſinos. 21.& 37

Anni magnitudo ſecundum Ptolemæum. 36

Anni magnitudo ſecundum Albategnium. ibid.

Anni Aſtronomici cognitionem eſſe neceſſariam ad annum Ciuilẽ ritè inſtituendum. ibid.

Anni inæqualitas à Copernico obſeruata. 37

Anni magnitudo maxima, & minima, quæ ſit ſecundum Copernicum. ibid.

Anni inæqualitatem reddere difficilem rationem intercalandi, vt æquinoctium in die 21. Martij retineatur. ibid.

Anni magnitudinem mediam eſſe aptiſſimam ad annũ Solarẽ æquandũ. 39.& 72

Anni centeſimi cur ad æquationem anni Solaris ſint delecti. 44

Anni centeſimi biſſextiles, & non biſſextiles, poſt anni reſtitutionem qui. 45

Anni inæqualitatem efficere, vt æquinoctium in vtramq; partem à 21. die Martii recedat. 69

Anni 19. Solares quot dies contineant. 85

Anni 19. Solares quot Lunationes medias contineant. ibid.

Anni 19. Solares quot Lunationes Ciuiles contineant. ibid.

Anni Solaris æquandi ratio cur duplex ad Principes Chriſtianos miſſa ſit. 153

Anni 3.6.9.11.14.17.19. cuiuslibet Cycli decennouennalis, cur ſemper, ac ſoli ſint Emboliſmici. 241

Anni Emboliſmici primam Lunationẽ terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij,& quare. 243

Anni Emboliſmici Lunationem vltimam, ſiue 13. terminari in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.

Anni Emboliſmum inſequentis Lunationem primam incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica, excepto Emboliſmo, in quo aureus numerus 19.& Epacta xix. non concurrunt. ibid.

Anni Emboliſmici quænam ex 13. Lunationibus dicenda ſit Emboliſmica. 246

Anni Emboliſmici continentes dies, tantum 383. & communes continentes 153. dies duntaxat, qui. 249

Anni tam Emboliſmici, quàm communes, in quibus Saltus Lunæ fit, qui. ibid.

Anni magnitudo ſi fortè dieurſa reperiatur, quomodo tabula æquationis inſtauranda ſit. 151

Anni Solaris æquationem non omni ex parte vero motui reſpondere, præuiſum eſſe ab auctoribus Calendarij, vt propterea fruſtra eã Mæſtlinus inſectetur. 318

Anni Solaris æquationem reſpondere omnino numero dierum exemptorum, nõ eſſe neceſſarium. 308

Anni centeſimi quo pacto diſponantur in manu, ad aureum numerum cuiuſuis anni inueniendum. 326

Anni centeſimi cuiuſque, quamuis magni, inuentio facilis in articulis digitorũ, ad aureum numerum cuiuſq; anni inueniendum. 327

Anni centeſimi cuiuſque, qui maior nõ ſit, quàm 1800. inuentio facilis in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiuſq; anni inueniendum. ibid.

Anni

INDEX ALPHABETICVS.

Anni centeſimi quo pacto in articulis digitorum locentur, ad Cyclum Solarem inueniendum. 344

Anni biſſextiles & cõmunes quo pacto ex diſpoſitione Cycli Solaris in manu cognoſcantur. 349

Anni centeſimi tam biſſextiles, quam primi, ſecundi, ac tertij á biſſexto, cur eaſdem literas Dominicales habeant, eoſdéq; Cyclos Solares immutatos. 355

Anni centeſimi quo pacto in 7. articulis locentur, vt litera Dominicalis ſine Cyclo Solari inueniatur ante anni correctionem. 357

Anni poſt quemuis centeſimum expanſi, quo pacto in 7 articulis diſponantur, ad literam Dominicalem inueniendam ſine Cyclo Solari. ibid.

Anni quaterni Cycli 28 annorũ quo pacto facile in 7. articulis numerentur. 359

Anni centeſimi quo pacto in 7. articulis diſponãtur, vt litera Dominicalis poſt anni reſtitutionem inueniatur ſine Cyclo Solari. 362

Anni non centeſimi biſſextiles,& communes quo pacto dignoſcantur. 367

Anni centeſimi biſſextiles, & non biſſextiles quo pacto dignoſcantur. ibid.

Anni centeſimi quo pacto in 3. articulis locentur ad Indictionem cuiuſlibet anni inueſtigandam. 392

Anno 1598. rectè,& ſecundum Concilium Nicænum, Paſcha in Calendario nouo celebrari, contra Maginum, & Mæſtlinum. 262

Annos biſſextiles & communes in cauſa eſſe, vt æquinoctio duo dies neceſſario tribuantur. 68

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes medias. 85

Annos 19. Solares continere 235. Lunationes Ciuiles. ibid.

Annos 7. Emboliſmicos eſſe in quolibet Cyclo decennouennali, vnde cognoſcatur,& quinam illi ſint. 241

Annus Romanus, ſiue Eccleſiaſticus, quanto maior ſit anno Alphonſino. 21

Annus Solaris duplex; Aſtronomicus & Ciuilis. 35

Annus Aſtronomicus quid. ibid.

Annum Aſtronomicum cõſtare ex diebus & horis, horarumque fragmentis. 35

Annus Ciuilis quid. ibid.

Annum Ciuilem neceſſario conſtare ex diebus integris. ibid.

Annum Aſtronomicum non ſemper ab eodem momento eiuſdem diei incipere. ibid.

Annus quartus quiſque cur ſit biſſextilis. 36

Annus ſecundũ Ptolemæũ quantus. 36

Annus ſecundũ Albategniũ quãtus. 37

Annum Solarem non eſſe ſemper eiuſdem magnitudinis. ibid.

Annum Solarem eſſe inæqualem, cur veteres ſuſpicati ſint. ibid.

Annus Ptolemæi quot annos requirat, vt æquinoctium anticipet vnum diem. 37

Annus Albategnij quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnũ diem. 37

Annus Alphonſinus quot annos requirat, vt æquinoctiũ anticipet vnum diẽ. 38

Annus medius, ſiue Alphonſinus, cur ad æquationẽ æquinoctii aſſumptus ſit. 38

Annũ inæqualem aptum non eſſe ad intercalandi rationem inſtituendam. 38

Annus maximus cur ad æquationem anni Solaris non ſit idoneus. 39

Annus minimus cur ad æquationem anni Solaris aptus non ſit. ibid.

Annus medius, id eſt, Alphonſinus, cur ſolus ad annum Solarem æquandum aptus ſit. ibid.

Annus tropicus quando ſit maximus, quando minimus, & quando medio modo ſe habeat. 50

Annus Lunaris duplex, Ciuilis ſiue Politicus,& Aſtronomicus. 83

Annus Lunaris Ciuilis qd, quotuplex, & quantus. 84

Annus Lunaris Ciuilis duplex communis,& Emboliſmicus. ibid.

Annus Lunaris Aſtonomicus duplex; medius ſiue æqualis,& verus. ibid.

Annus Lunaris Aſtronomicus quid, & quantus. ibid.

Annus Lunaris tam communis quam Emboliſmicus quando ſit cauus. 236

Annus Solaris qua ratione continere poſsit 13. Lunationes. 241
Annus Emboliſmicus quando contineat dies 384. & quando 383. 242
Annus Lunaris, vt ſit Emboliſmicus, quænam Epactæ eſſe debeant in vſu. 243
Annum Lunarem eſſe Emboliſmicum, in quo vna ex 11. Epactis, quæ proximis 11. diebus poſt Calendas Ianuarij aſcriptæ ſunt, vſurpatur. 243
Annum, in quo aureus numerus 19. & Epacta xviij. concurrunt, eſſe quoque Emboliſmicum. 244
Annus in quo Epacta xviij. non cum aureo numero 19. concurrit, quare non ſit Emboliſmicus. ibid.
Anomaliæ æquinoctiorum periodus ex Copernico. 48
Anomaliæ æquinoctiorum periodus quo anno inceperit ante Chriſti ortum, ſecundum Copernicum. ibid.
Anomaliæ æquinoctiorum periodus quo anno iterum inceptura ſit, ſecundum Copernicum, ibid.
Anticipatio Nouiluniorum mediorũ in annis 19. quanta, & quanta in annis 76. 85
Anticipationem Nouiluniorũ in Calendario ex imperfectione Cycli decennouennalis ortam eſſe. 104
Antonium Maginum deceptum eſſe in celebratione Paſchæ anni 1598. 263
Apologia hæc cur à verbis aſperioribus non prorſus abſtineat. 321
Apologiæ concluſio aduerſus Mæſtlinum. 309
Apologiam hanc à Mæſtlino per irriſionem vocari elephantinum partum. 316
Apoſtolicam eſſe traditionem, vt Paſcha celebretur prima Dominica poſt Lunam xiiij. primi menſis. 12
Argumentum primum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 60
Argumentum ſecundum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 61
Argumentum tertium Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. ibid.
Argumentum quartum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 62
Argumentum quintum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. ibid.
Argumenta omnia Mæſtlini peccare, quod verum motum aſſumant, qui in Calendarii negotio conſiderandus minimè eſt. 63
Argumenti primi aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 67
Argumenti ſecundi aduerſus æquationem æquinoctii ſolutio. 68
Argumenti tertii aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 71
Argumenti quarti aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 78
Argumenti quinti aduerſus æquationẽ æquinoctii ſolutio. 79
Argumentorum omnium ſolutio, quæ aduerſus æquationẽ æquinoctii noui Calendarii aſſerri poſſunt. 81
Argumẽtum nullum excogitari poſſe, quod aduerſus æquationem æquinoctii noui Calendarii vim vllam habeat. 81
Argumentorum Mæſtlini, & aliorum aduerſus Nouilunia Cycli Epactarum noui Calendarii, ſolutio 274
Argumenta Mæſtlini aduerſus Lunas xiiii. Paſchales confirmare Cyclum Epactarum potius, quam infirmare. 275
Argumentum Mæſtlini, quòd propter eliſionem 3. dierum intercalariũ ex 400. quibuſque annis pleraque Plenilunia Paſchalia noui Calendarii pertineant ad ſecundum menſem. 277
Argumentũ Mæſtlini, quod multi termini Paſchales noui Calendarii pertineant ad vltimum menſem. 278
Argumenta duo proxima Mæſtlini, ſi quicquam probarent, tollere e medio omnem æquinoctii reſtitutionem, anniq; Solaris correctionem. 279
Argumentorum duorum proximorum Mæſtlini ſolutio. ibid.
Arrogantia, atque inſcitia Mæſtlini in Lunis xiiii. Paſchalibus oppugnandis. 275
Aſtronomicas tabulas ad hanc diẽ nullas extructas eſſe, quæ veros motus exhibeant ad multos annos. 29
Aſtronomicas tabulas magnificiendas eſſe,

eſſe, etiamſi longo tempore durare nequeant. 30
Aſtronomorũ nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphõſinis, quam Prutenicis. ibid.
Aſtronmicarum tabularum inconſtantia vnde proueniat. ibid.
Aſtronomicę tabulę etſi extarent abſolutiſsimę, fruſtra tamẽ veri motus aſciſcerentur ab Eccleſia, ob Meridianorum varietatem. 31
Aſtronomicarum tabularum inconſtãtiam non obeſſe perfectioni, ac perpetuitati Calendarii noui. 67
Aſtronomicus annus quid. 35
Aſtronomicum annum conſtare ex diebus, horis, horarumq; fragmentis. ibid.
Aſtronomicum annum non ſemper ab eodem momẽto eiuſdẽ diei incipere ibid.
Aſtronomici anni cognitionẽ eſſe neceſſariã, vt Ciuilis annus ęquari poſsit. 36
Aſtronomicus annus Lunaris quid. 84
Aſtronomicum ęquinoctium diſcrepare interdum ab Eccleſiaſtico, non eſſe abſurdum. 42
Aſtronomicas ſubtilitates in anno Politico ſiue Eccleſiaſtico non eſſe conſectãdas, teſte ipſo Męſtlino. 64
Aſtronomicas ſubtilitates in Calendario nouo obſeruatas eſſe, falſò à Meſtlino affirmari. 66. & 67
Auctores Calendarii noui prędidiſſe, ęquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui reſpondere; vt propterea fruſtra eam Męſtlinus inſectetur. 318
Auctoritates varię tum Patrum, tum Conciliorum, Paſcha celebrandum eſſe Dominica prima poſt Lunam xiiii. primi menſis. 8
Aurei numeri cauſa, ſi in Calendario relictus eſſet, conſtruenda fuiſſent 30. Calendaria. 44. & 105
Aurei numeri quo ordine in Calendario veteri collocati ſint. 87
Aurei numeri cur non ſeruent ordinẽ naturalem in Calendario. 87. & 103
Aureum numerum quemlibet in Calendario gigni à proximè antecedẽte per additionem 8. vel per ſubtractionem 11.
A proximè vero inſequenti per additionem 11. vel per ſubtractionem 8. 8
Aureus numerus minor in Calendario maiorem antecedentem plerunqne ſequitur proximè: maior vero minorem non proximè, ſed vno relicto die vacuo. 88
Aurei numeri omnes quo pacto in Calendario ex primo aureo numero Calendarii, aut ex poſtremo iſcribantur. 88
Aureus numerus maior quibus in locis Calendarii veteris proximè ſequatur minorem; Item in nouo, ſi aurei numeri in eo retenti eſſent. 89
Aurei numeri Cyclum apud Alexandrinos ſemper incœpiſſe ab vltimo die anni ipſorum, & ab aureo nu. 1. 240
Aureos numeros 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Emboliſmicos fuiſſe in veteri Calendario. 245
Aurei numeri defectus in Nouiluniis indicandis. 104
Aurei numeri quo pacto ad initia vel fines menſium promouendi fuiſſent in veteri Calendario, vt Nouilunia monſtrarent tam ante detractionem 10. dierum, quam poſt. 105
Aureos numeros in veteri Calendario appoſitos fuiſſe iiſdem diebus, quibus Epactę primę lineę tabulę expanſę apponuntur in nouo, paucis quibuſdam locis exceptis, propter ęquationem Lunę factam non iiſdem omnino diebus in veteri & in nouo Calendario. 139
Aureos numeros tẽpore Concilij Niceni indicaſſe Nouilunia iiſdem fere diebus, quibus ſecundum tabulas mediorũ motuum fiebant in cęlo, vnde non adeo commodè ex vſu Eccleſię, quia nimis citò ea monſtrabant. 140
Aurei numeri inuentor Meton. 87
Aurei numeri qua ratione ex Epactis excerpantur in Calendario. 204
Aureorum numerorum ſeriem in Calendario non eſſe inſtar Cycli, vt primus ab vltimo formetur per additionem 8. quemadmodum aliorum quilibet à ſuperiore gignitur. 96
Aureus numerus ſequens cur ab antecedente formetur per additionem 8. vel

ſubtractionem 11. Antecedens verò à ſequente per additionem 11. vel ſubtractionem 8. Et cur non continuato ordine ſcribantur aurei numeri in Calendario. 103. & 104

Aurei numeri in Calendario correcti, cur non poſsint perpetuò, aut longo tempore Nouilunia monſtrare. 105

Aureo numero 19. currente, addendam eſſe vnitatem ad dies, qui in Decébri poſt vltimam Lunationem ſuperſunt, vt inſequentis anni Epacta habeatur. 129. & 150

Aureo numero 19. currente, cur addantur 12. ad Epactam concurrentem, vt ſequentis anni Epacta colligatur. 150

Aurei numeri Cyclus, vel quiuis alius non replens omnia loca Calédarij, cur nó poſsit in Calédario eſſe immutabilis. 152

Aureorũ numerorũ 30. Calédaria. 156

Aurei numeri Cyclum ante correctionem ſemper incepiſſe ab aureo numero 3. 239. & 245

Aurei numeri Cyclum in veteri Calendario cur á nullo alio aureo numero, quâ à 3. incipere potuerit. 246

Aurei numeri Cyclum incipere ab aureo numero ad Calédas Ianuarij ſcripto, vel ab eo, qui vltimo dici Decembris aſcribendus eſſet, ſi inde annus Solaris inciperet. 240

Aurei numeri Cyclum initium ſumere ſucceſſiuè ab omnibus aureis numeris, ſi æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur. 240

Aureo numero 19. concurrente cum Epacta xviij. annum illum eſſe Emboliſmicum. 244

Aurei numeri Cyclus quid. 326

Aureum numerum quemlibet incipere ſuum vſum menſe Ianuario: quod etiam de Epacta qualibet, Cyclo Solari, & Indictione dicendum eſt. 326

Aureorũ numerorũ Calédariũ vet⁹. 90

Aureorum numerorum Calendarium nouum ab anno correctionis vſque ad annum 1700. 97

Aurei numeri quo pacto in Pollice ſiniſtro locent, ad Epactas inueſtigádas. 333

Aureis numeris in Pollice collocatis, quid addendum ſit, vt fiant Epactæ ante Calendarium reſtitutum. ibid.

Aureis numeris rectè ſubſtitutas eſſe Epactas, & aptè eaſdem retrogrado ordine procedere in Calendario. 128

Aureorum numerorum collocatio in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuſlibet anni inueniendum. 328

Aureorum numerorum alia collocatio facilior in digitorum articulis, ad aureũ numerũ cuiuſlibet anni inueniẽdũ. ibid.

Aureorum numerorum alia diſpoſitio facillima in articulis digitorũ, ad aureum numerũ cuiuſuis anni inueniendum. ibid.

Aureus numerus cuiuſuis anni quo pacto in digitis reperiatur. 329

Aureus numerus quo pacto per præcepta Arithmetices inueniatur quolibet anno. 330

Aureus numerus qua ratione ex tabula reperiatur. 331

Aurei numeri Cyclum ab Euſebio Cæſarienſi, & Alexandrinis ordinatum eſſe, auctoritate Concilij Nicæni. 12

Aureos numeros in dies Calendarij digeſtos eſſe à Dionyſio Abbate. 17

Aureus numerus minor cur proximè ſequatur maiorem in Calendario potius, quàm maior minorem. 104

Aurei numeri in Calendario diſpoſiti quo pacto Nouilunia indicent. 104

Aureos numeros veteris Calendarii magis accommodatè ad vſum Eccleſiæ indicaſſe Nouilunia, anno Domini 550. quam Concilii Nicæni temporibus, & quarè. 140

Aureos numeros tempore Concilii Nicæni citius, quàm Eccleſiæ vſus poſtulat, indicaſſe Nouilunia. 255. & 261

Aureorum numerorũ diſpoſitio in manu, ad feſta mobilia ante anni reſtitutionem inueſtiganda. 379

Aureorum numerorum alia diſpoſitio in manu, ad feſta mobilia inueſtiganda ante correctionem anni. 380

Aurei numeri cuiuſque ſedes in manu, quo pacto facili negotio per Epactam inueniatur, ad feſta mobilia ante correctionem anni inueſtiganda. ibid.

Bedæ

B

Bedæ ſententia, Concilium Nicenũ renouaſſe Eccleſiaſticum decretum de Paſchæ celebratione Dominico die poſt Lunam xiiij. primi menſis. 10

Bedam non dicere Lunam primam eo die, quo cum Sole coniungitur. 265

Biſſextiles, & communes annos efficere, vt duo dies neceſſario tribuendi ſint æquinoctio. 68

Biſſextiles anni, ac communes quo pacto ex diſpoſitione Cycli Solaris in manu cognoſcantur. 349

Biſſextiles anni centeſimi, cur eaſdem ſemper literas Dominicales eoſdemq; Cyclos Solares immutatos habeant. 355

Biſſextiliũ annorum centeſimorum literæ Dominicales incidunt ſemper in radices Auricularis, & Annularis. 360. & 363

Biſſextiles, & communes anni non centeſimi quo pacto facilè cognoſcantur. 367

Biſſextiles, & non biſſextiles anni centeſimi, qua via facilè dignoſcantur. ibid.

Biſſextilis cur ſit quartus quiſque annus. 36

Biſſextilis ni fieret quartus quiſque annus, æquinoctium percurreret omnes dies anni in 1460. annis. ibid.

Biſſextilis annus cur nimis frequẽs fiat quarto quoque anno. ibid

C

CAlendaria triginta aureorum numerorum triginta lineis tabulę Epactarum expanſæ reſpondentia. 156

Calendaria triginta condenda eſſe, ſi aureus numerus in Calendario relinqueretur. 44. & 105

Calendariorum 30. incommoditas. 204

Calendarij correctio cur neceſſaria fuerit. 18

Calendarii correctio in quo cõſiſtat. 19

Calendarii correctio, quod ad æquinoctium attinet, qua ratione, & cur potius ea ratione, quam alia, inſtituta ſit. 20

Calendarii correctio cur anno 1582. & menſe Octobri potius inſtituta ſit, quàm in alio anno vel menſe. 21

Calendarii correctio cur fieri iuſſa ſit menſe Februario anni 1583. in regionibus remotioribus. 22

Calẽdarii Gregor. perpetuitas, atq; pfectio, in quo cõſiſtat. 43. 81. 153. 252. & 326

Calendario nouo Męſtlinum fauere nolentem. 67

Calendarii antiqui imperfectio. 17. 65. & 316.

Calendarii perfectioni, & perpetuitati non obeſſe tabularum Aſtronomicarum inconſtantiam. 67

Calẽdarium Eccleſiaſticum uetus cum aureis numeris, quo vſa eſt Eccleſia. 90

Calendariũ nouũ cũ aureis numeris ab anno correctionis vſq; ad annũ 1700. 97

Calendarium Gregorianum cum Epactis per dies menſium loco aureorum numerorum digeſtis. 115

Calendarium quod in compendio nouæ rationis reſtituendi Calendarii à Gregorio xiij. ad Principes Chriſtianos miſſum eſt. 122

Calẽdarii veteris errores, qui in nouo, quãtum per Cyclũ licet, ſublati ſunt. 314

Calendarii noui æquinoctiũ vero æqui noctio non omnino congruere, Męſtlinum ſolum probare, cum tamẽ multò plura reperit probanda: ac proinde minus eſſe in ei⁹ examinis receſſu, q̃ frõte ꝓmittat. 317

Calendarii auctores præuidiſſe, equationẽ anni Solaris nõ omni ex parte vero motui reſpondere: vt propterea fruſtra eam Mæſtlinus inſectetur. 318

Calendarii noui examen à Maſtlino editum multa continere putida. ibid.

Calendarii noui equationẽ æquinoctii confirmari à Mæſtlino, cũ probat, equinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. recedere à 21. Martii. 319

Calendarii noui quatuor errores, qui vitari non poſſunt, quocunque modo inſtituatur Calendarium. 322

Calendarium nouum eſſe perfectum, etiamſi tabulæ Prutenicę veris motibus poſt annos 20000. adhuc conſentirent. 57

Calendariũ nouum intactum perman ſurum, etiamſi alia intercalandi ratio inſtituatur; ſi forte à poſteris alia anni magnitudo obſeruaretur. 44. 81. & 152

Calendarium nouum ex tabulis Prutenicis eſſe correctum. 67

Calen-

Calendariũ correctionem non deſiderat urum fuiſſe, ſi æquinoctium ad diem 11. Martij progreſſum ſponte ſua ad 21.regredi cepiſſet,nullo adhibito remedio. 70
Calẽdarium Gregorianum meritò laudari. 77
Calendariũ,vt abſolutum dicatur,quid requirat. 82
Calendarium nouum eo nomine maximè landandum,quòd Solis, ac Lunæ motus diſcordes ad concordiam reduxerit, quacumque in futuram egeat æquinoctiũ æquatione. 154
Calendarium niſi correctum fuiſſet, ac cidiſſet poſt aliquot annos, Paſcha ſemper in ſecundo menſe,tertio,quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij verſus initium menſis aſcenſum. 18
Calendarium vetus quando Paſcha reiecerit in Lunam xxv.ob Nouiluniorum, quæ per aureos numeros inquirebantur errorem. ibid
Calendarium niſi correctum fuiſſet, Paſcha celebrari contigiſſet in Nouilunio, Luna ij.iij.&c.ob errorem Nouiluniorũ, quæ per aureos numeros inquirebãtur. 18
Calendarium niſi fuiſſet correctum, committi contigiſſet in Paſchæ celebratione,poſt multos annos, error 42. dierũ, & amplius. ibid.
Calẽdarium niſi fuiſſet correctum, Paſcha poſt annum 2624. ſemper contra decretum Concilij Niceni celebrandum foret. 66
Calendarium neceſſariò fuiſſe corrigendum, contra Mæſtlinum. 66
Calendarium nouum vt defendatur,nõ eſſe opus, vt auctor Calendarij omne ſuũ robur intendat, vt Mæſtlinus nugatur.68
Calendarij noui æquationem vniformem cõpenſare tarditatem, velocitatemque anticipationis æquinoctij veri, teſte ipſo Mæſtlino. 73
Calendarii noui æquatio cur nonnullis annis præteritis,& futuris pauciores dies, quàm res exigit,offerat eximendos, nonnullis autem plures. 79
Calendarij noui æquatio quo pacto ad tempora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10. dies eximendos. 80
Calendarium nouum non dici perpetuum, propter reſtitutionem æquinoctii factam,eiusq; æquationẽ præſcriptã. 153
Calendariorum 30.cum aureis numeris explicatio. 155
Calendarium præſtantius eſſe cum Epactis,quàm cum aureis numeris. 252
Calendarium nouum iure reprehendi non poſſe,quòd Nouilunia Epactarum cæleſtibus Nouilunijs poſtponat. 263
Calendarij reſtitutionem non eſſe opus impoſsibile,aut laborem inanem, vt Mæſtlinus nugatur. 275
Calendario nouo nihil obijci à Mæſtlino, quod non antea cognouerimus, aut quod Calendarium Gregorianum labefactare poſsit. 310
Calendarium nullum alio modo conſtrui poſſe,quàm quo Gregorianum conſtructum eſt, quod ſit perfectum, perpetuumque,aut diuturnum. 82
Calendarium vetus, & nouum licèt nõ ijsdem omnino diebus æquationes Lunæ cõſtituant:in illo tamen aureos numeros, & in hoc Epactas rectè diſpoſitas eſſe. 139
Calendarium quo pacto dicatur ad tempora Concilij Niceni reſtitutum. 308
Calendarium nouum non eſſe colluuiẽ omnium errorum,vt Mæſtlinus calumniatur,ſed meritò dici perpetuum. 314
Calendarium vetus magis a veris motibus diſcrepare,quàm nouum. 316
Calendarium cur dicatur perpetuum. 153.252.318.
Calendarium nouum, ex Mæſtlini ſententia,dici nõ debere perpetuum, ſed colluuiem omnium errorum, qui in vllo Calendario extare poſſunt. 312
Calendarium vetus quando Paſcha in ſecundum menſem, vel poſt Lunam xxj. reiecerit,contra Patrum decreta. 315
Calendarium nouum non omnino veris motibus congruere, probari ſolum à Mæſtlino:quod ad rem non facit, & à nemine negatur. ibid.
Calendarium nouum nullo argumento nouo oppugnari à Mæſtlino in ſua Deſenſione. 317

Calẽdarium nouum quibus nominibus oppugnare ſuſceperit Mæſtlinus. ibid.
Calendarium non polliceri, æquinoctium ſemper diei 21.Martij adhæſurum, vt impudẽter nobis obijcit Mæſtlinus.318
Calendarium oppugnatum iri à Mæſtlino,quocumque modo à Pontifice Romano reſtitueretur. 320
Calendarium non poſſe eſſe perpetuũ, ſi certis quibuſdam tabulis Aſtronomicis nitatur, ac proinde Mæſtlinum inſidioſè nobis ſuadere,vt nouas tabulas conſtruamus,per quas Calendarium noſtrum magis perpetuum eſſe poſsit. 321
Calendarium vt ſit perpetuum quomodo inſtitui debeat. ibid.
Calendarium ſi modeſtè à Mæſtlino eſſet oppugnatum, modeſtè ei fuiſſet reſpondſum. 321
Calendarium nouũ nullius erroris conuinci à Mæſtlino,præter quatuor errores, qui in nullo Calẽdario vitari poſſunt.322
Calendarium nouum vt euertatur,quid probandum ſit Mæſtlino. 323
Calendarium omni ex parte perfectum à Mæſtlino confectum iri ad Calendas Græcas. 324
Calendis menſium quæ Epactæ ſint adſcriptæ. 336
Calendę,Nonæ,atque Idus in quolibet menſe,quo pacto ſciantur. 389.& 390
Campanum non dicere Lunam primam eo die,quo cum Sole coniungitur. 265
Carmina ad ſciendum, quot linearum mutatio in tabula expanſa Epactarum facta ſit:hoc eſt,quot diebus Nouilunia deſtenderint,vel aſcẽderint in Calendario, vſque ad annum 4900. 334
Cauſe,cur reſtitutio Calendarij fuerit neceſſaria. 18
Cautio adhibenda in Epactarum deſcriptione in Calendario. 107
Cauus annus Lunaris quid,& quid plenus. 84
Celebratio Paſchæ cur tot diſſenſiones habuerit inter Orientalem,& Occidentalem Eccleſiam. 262
Centeſimi anni, cur ad æquandum annum Solarem delecti ſint. 4
Centeſimi anni quo pacto in manu diſponantur,ad aureum numerum inueniendum. 326
Centeſimi anni cuiuſque, quamuis magni,inuentio facilis in articulis digitorũ, ad aureum numerum inueſtigandum. 327
Centeſimi anni cuiuſque, qui maior nõ ſit,quam 1800. inuentio facilis in digitorum articulis,ad aureum numerum inquirendum. ibid.
Centeſimi anni quo pacto in articulis digitorum locentur, ad Cyclum Solarem inueniendum. 344
Centeſimi anni quo pacto in 3. digitis diſponantur,ad inueniẽdam Indictionem cuiuslibet anni. 392
Centeſimi anni tam biſſextiles, quàm primi,ſecundi,ac tertii,à biſſexto, cur eaſdem literas Dominicales habeant, eoſdemque Cyclos Solares immutatos. 355
Centeſimi anni biſſextiles, & communes,qua ratione cognoſcantur. 367
Centeſimi anni biſſextiles, ac non biſſextiles,poſt correctionem qui. 45
Centeſimos annos biſſextiles, ac non biſſextiles regulam annorũ biſſextilium, ac communium non centeſimorum ſeruare. 367.& 368
Centeſimorum annorum diſpoſitio in ſeptem articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem ante correctionem, ſine Cyclo Solari. 357
Centeſimorum annorum ante correctionem,literę Dominicales incidunt ſemper in radices digitorum Auricularis, & Annularis. 360
Centeſimorum annorum diſpoſitio in ſeptem articulis manus, ad inueniendam literam Dominicalem poſt correctionem anni,ſine Cyclo Solari. 362
Centeſimorum annorum biſſextilium poſt correctionem,literę Dominicales incidunt ſemper in radices digitorum Auricularis,& Annularis. Litera autem Dominicalis annorum centeſimorum cõmunium in ſolam radicem Auricularis incidit. 363
Chriſtianis quando celebrandum Paſcha. 7

Christianorum dissensiones in celebratione Paschæ cur tot fuerint in Ecclesia Orientali, & Occidentali. 262
Ciuilis annus quid. 35
Ciuilem annum necessario constare ex diebus integris. ibid.
Ciuilis annus Lunaris quid, quotuplex & quantus. 84
Ciuilis Lunaris mẽsis magnitudo. ibid.
Cœlorum motus cur tantis difficultatibus videantur à Deo inuoluti. 31
Collocatio aureorum numerorum in digitorum articulis, ad aureum numerũ cuiuslibet anni inueniendum. 328
Collocatio alia aureorum numerorũ facilior in digitorum articulis, ad aurcũ numerũ cuiusuis anni inueniendũ. ibid.
Collocatio alia aureorum numerorum facillima in articulis digitorum, ad aurũ numerũ cuiusuis anni inueniẽdũ. 328
Collocatio Cycli Solaris in digitorũ articulis, ad Cyclum Solarem cuiusuis anni inueniendum. 344
Collocatio Cycli Solaris in manu, ad inueniendam literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 349
Collocatio literarum Dominicalium in manu, ad literam Dominicalem cuiusque anni inueniendam, ex Cyclo Solari. 348
Collocatio alia literarum Dominicalium in manu, ad inueniendam literam Dominicalem post annum restitutũ. 351
Collocatio annorum post quemlibet centesimum expansorum in septem articulis manus, ad inueniendam literã Dominicalem, sine Cyclo Solari, tam ante, quam post correctionem. 357
Collocatio 7. literarum Dominicaliũ in 5. digitis, ad festa mobilia inuenienda. 370
Collocatio Epactarum in manu sinistra, ad festa mobilia post anni correctionem inuenienda. ibid.
Collocatio Epactarum in manu sinistra facilior, ad festa mobilia post anni correctionem inuenienda. ibid.
Collocatio aureorum numerorum in manu sinistra, ad festa mobilia ante anni restitutionem inuenienda. 379
Collocatio Indictionum in 3. digitis ad Indictionem cuiuslibet anni inuestigandam. 392
Compendium dispositionis 28. annorũ Cycli Solaris in 7. articulis manus, ad literam Dominicalẽ inueniendam. 358
Compendium aliud dispositionis annorum 28. Cycli Solaris in 7. articulis manus, ad literam Dominicalem inueniendam. 360
Compendium inueniendæ literæ Dominicalis, quæ cuicunque dici in Calẽdario præfixa est, ex prima litera mẽsis. 389
Computistarum defectus in periodo mensis Lunaris definienda. 84
Conciliorum, & Patrum variæ auctoritates, Pascha celebrari debere die Dominica post Lunam xiiij. primi mensis. 8. 9. & 10
Concilium Nicænũ cõfirmasse potius, quam instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominica post Lunam xiiij. 10
Concilium Nicænum Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam dedisse Cycli aurei numeri. 11
Concilium Nicænum æquinoctio Verno attribuisse diem 21. Martij. 16
Concilij Nicæni temporibus Pascha necessario celebratum interdum esse & in secundo mense, & in vltimo. 41
Concilij Nicæni Patres, & Iulium Cæsarem in Calendario nil præcepisse de subtilitatibus Astronomicis, teste ipso Mæstlino 65
Concilij Nicæni temporibus Pascha nonnunquam celebratum esse Luna xv. Cycli, ante Plenilunium medium, & vnde hoc prouenerit. 255
Concilij Nicæni temporibus Pascha frequenter in Lunam xiiij. incidisse, & vnde hoc prouenerit. 261
Constructio tabulæ expansæ. 130
Constructio tabulæ æquationis tabulæ Epactarum expansæ. 139
Constructio tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ in Calendario Gregoriano vnà cum tabula æquationis. 145
Constructio tabulæ æquationis Cycli Solaris antiqui. 303
Constructio tabellę triplicis ad aureũ numerũ cuiuslibet anni inueniẽdũ. 330
Constructio tabellę triplicis ad Cyclũ Solarẽ cuiusuis anni inueniendum. 346
Constructio tabellæ duplicis ad literã Dñicalẽ inueniẽdã, ex Cyclo Solari. 352
Constructio tabellæ triplicis ad inueniendam literam Dominicalem sine Cyclo Solari. 364
Constructio tabellæ triplicis ad Inditionem cuiusuis anni reperiendam. 394
Contentiones in Paschæ celebratione à Concilio Nicæno vsque ad Iustinianũ Imperatorem, vnde exortę sint. 38
Copernici de anni inæqualitate obseruationes. 37
Copernici de æquinoctiorum anomalia obseruationes. 48
Correctio Calendarii cur fuerit necessaria. 18. & 66
Correctio Calendarii cur facta sit per 10. dierum detractionem ex anno 1582. non autem per detractionem singulorum dierũ ex singulis annis, aut mẽsibus. 20
Correctio Calẽdarii in quo cõsistat. 19
Corectio Calẽdarii cur in anno 1582. & in Octobri mense instituta sit potius, quàm in alio anno, vel mense. 21. & 22
Correctio Calendarii cur in anno 1583. iussa sit fieri in regionibus remotioribus, in Februario. 22
Culicem Mæstlinus parit. 316
Cycli Lunaris antiquissimus apud varios populos vsus; ac proinde Ecclesiam in eo vsurpando imitari omnem antiquitatem. 33
Cycli necessitas in anno Politico, vt pax, & concordia seruetur. 64. & 67
Cycli ad Nouilunia monstrãda dispositionem in Calendario, ita ut perpetuus sit, difficilem semper antiquis visam esse, & quare. 154
Cycli aurei numeri inuẽtor Meton. 87
Cycli Solaris æquatio quare in præteritos annos penitus quadrare non possit. 301. & 309
Cycli Solaris perpetui tabella cũ eius æquatione, & vsu. 302. & 305
Cycli Solaris vel Epactarum æquationem non rectè impugnari à Mæstlino, & quare. 306
Cycli Epactarum quinam à ✳. & quinã ab 1. incipiant. 237
Cycli decennouennales duo tantum ex omnibus 30. tabulæ expansæ habent septimam Lunationem Emboliſmicam 29. dierum. 242
Cycli decennouennalis distributio in Ogdoadem, & Hendecadem. 104
Cycli Solaris, vel Epactarum æquationem à Mæstlino non oppugnari ex propriis. 319
Cycli Solaris dispositio in manu, ad cyclum Solarem cuiusuis anni inuestigandum. 344
Cycli Solaris dispositio in manu facilior, ad Cyclum Solarem cuiusuis anni inueniendum. 345
Cycli Solaris inuentio ex tabellis. 346
Cycli Solaris inuentio per præcepta Arithmetices. 348
Cycli Solaris dispositio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem ex Cyclo Solari. 349
Cycli Solaris immutatio ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum. 354
Cyclorũ vsum in Ecclesia esse antiquissimum in Nouiluniis inuestigandis. 33
Cyclos ab Ecclesia vsurpari potius, quàm motus veros aut medios, & quare. 28. & 64
Cyclum literarum Dominicalium institutum esse, vt apud omnes eodem die celebraretur Dominica. 17
Cyclum aurei numeri à Dionysio restitutum, vel potius ab Eusebio Cæsariensi conditum, atq; à Theophilo expositum Romano Calendario inscriptum esse. 65
Cyclum aurei numeri non posse perpetuò, aut longo tempore Nouilunia rectè monstrare in Calendario. 105
Cyclum quemlibet decennouennalem Epactarum tabulæ expansæ incipere, vel ab Epacta ✳. vel ab Epacta j. 237

Cyclum aurei numeri ante correctionem anni incepiſſe ſemper ab aureo numero 3. 239.& 245
Cyclum aurei numeri ſucceſsiuè incepturum à ſingulis aureis numeris,ſi æquatio vtriuſque anni,Solaris ac Lunaris,adhibeatur. 240
Cyclum aurei numeri apud Alexandrinos ſemper incepiſſe ab aureo numero j. & ab vltimo die anni ipſorum. ibid.
Cyclum nullum in Calendario vitare poſſe omnia incommoda. 264
Cyclum nullum poſſe cæleſtibus motibus planè reſpõdere,ob varias cauſas.264
Cyclum Epactarum in nouo Calendario monſtrare plerunque, quot dies Luna habeat poſt coniunctionem veram. 275
Cyclum Solarem in Calendario nouo æquatum malitiosè reprehendi à Mæſtlino. 301
Cyclum non poſſe reprehendi, etiamſi nonnunquam Paſcha in Lunam xiiij. incidat. 298
Cyclum Epactarum noui Calendarii pauciora errata continere,quàm Cyclum aurei numeri in veteri Calendario, etiam tempore Concilii Nicæni. ibid.
Cyclum quemcunque decennouennalé incipere à primo die Ianuarii, vel ab vltimo Decembris. 238.
Cyclum aurei numeri incipere vel ab aureo numero ad Calendas Ianuarii ſcripto,vel ab eo,qui vltimo Decembris aſcribendus eſſet, ſi inde annus Solaris incideret. 239
Cyclum quemlibet decennouennalem continere 7.annos Emboliſmicos: vnde illi cognoſcantur,& quinam ſint. 241
Cyclum aurei numeri citius,quàm vſus Eccleſiæ poſtulabat, indicaſſe Nouilunia tempore Nicæni Concilii.140.255.& 261
Cyclum aurei numeri anno 500. circa tempora Iuſtiniani Senioris,ſerius, atque adeo rectius, ex vſu Eccleſiæ, monſtraſſe Nouilunia,quàm Concilij Nicæni temporibus. 140
Cyclum Epactarum in Calendario ita diſpoſitum eſſe, vt plerunque Nouilunia indicet ſerius, quàm in cœlo fiunt, & quare. 251.& 257
Cyclum aurei numeri Calendario inſcriptum eſſe à Dionyſio circa tempora Iuſtiniani ſenioris. 39
Cyclum Solarem cuiuſque anni incipere à Ianuario:quod etiam de aureo numero, Epacta, atque Indictione dicendum eſt. 326
Cyclus aurei numeri quo ordine in Calendario veteri fuerit diſpoſitus. 87
Cyclus aurei numeri quomodo indicet in Calendario Nouilunia. 104
Cyclus aurei numeri quo pacto promouendus fuiſſet in Calendario, vt Nouilunia monſtraret,tam ante,quàm poſt correctionem. 105
Cyclus quilibet non replens omnia loca Calendarij,cur non poſsit in Calendario eſſe immutabilis. 152
Cyclus Epactarum noui Calẽdarij qua ratione dicatur ad quamcunque anni magnitudinem põſſe accommodari. 153
Cyclus quilibet decennouennalis Epactarum quare ſemper incipiat à ✳, vel ab Epacta j. 240
Cyclus quilibet decennouennalis cur habeat omnes hos 7.annos. 3. 6. 9. 11.14. 17.19.ac ſolos Emboliſmicos. 241
Cyclus aurei numeri in veteri Calendario cur à nullo alio aureo numero, quàm à 3.initium habere potuerit. 246
Cyclus aurei numeri quid. 326
Cyclus Solaris quid. 344
Cyclus Solaris quo pacto in digitorum articulis diſponatur ad cuiuſuis anni Cyclum Solarem inueniendum. ibid.
Cyclus Solaris cuiuſuis anni quo pacto inueniatur. 345
Cyclus 28.annorum qua ratione ex magno annorum expanſorum numero facile abijciatur. 358
Cyclus quicunque cur motibus cęleſtibus omnino reſpondere nequeat. 264
Cyrilli Alexandrini ſententia de celebratione Paſchæ. 13
Cyrillo,& Theophilo Alexãdrinis Lunam xiiij. Cycli eſſe eam, quæ ex tabulis Aſtronomicis eſt xvj.à coniunctione. 265

Dani

D

Dani cuiuſdam obſeruationem æquinoctij confirmare 10. dierum exemptionem anno 1582. factam, vt æquinoctium in diem 21.Martij reſtitueretur. 30
Decennouennalis Cycli diſtributio in Ogdoaden,& Hendecaden. 104
Decreta Pontificum, & Conciliorum, de celebratione Paſchæ. 8
Defenſio Examinis Mæſtlini ab eodem edita. 311
Defenſionis Mæſtlinianæ reliqua capita cur reſponſione indigna iudicẽtur. 320
Deum per Moyſen præcepiſſe Hebræis obſeruationem primi menſis,& 10.diei, & 14.ruſtico modo,& ad captum vniuerſi populi Iſraelitici accommodato. 32
Deus cur videatur motus cœlorum tantis voluiſſe difficultatibus inuoluere. 31
Die Dominica celebrandum eſſe Paſcha. 8
Die eodem Paſcha in toto orbe Chriſtiano celebrari non poſſe, ſi veri motus obſeruarentur, ob Meridianorum varietatem. 31
Diem 21.Martii tributum eſſe æquinoctio Verno à Patribus Nicæni Concilij. 16.& 32
Diem 21. Martij æquinoctio aſsignatum,medium locum habere inter 23. diẽ, & 19.ad quos vſque excurrere poteſt æquinoctium,cum inde ſponte ſua ad diem 21. reuertatur. 69
Diem primum cuiuſque menſis dici Calendas. 389
Diem 21.Martii non ita æquinoctio tributum eſſe in Calendario nouo,vt arbitremur, eum ſolum propriam eſſe ſedem ipſius, vt Mæſtlinus cauillatur. 296
Diem illum in anno Politico attendi appellari primum,qui verius eſſet vltimus dicendus:Et diem illum nonnunquam dici vltimum alicuius menſis, qui verius dicendus eſſet primus inſequẽtis menſis.266
Dierum 10. exemptionem fuiſſe neceſſariam,vt æquinoctium ex die 11. Martii in 21.reſtitueretur. 80
Dierum exemptorum numerus vſque ad quemcunq; annum centeſimum quantus ſit,quo pacto facile cognoſcatur. 368. & 369.
Dies Decembris, qui poſt vltimam Lunationem anni ſuperſunt, exhibent plerunque Epactam anni inſequentis. 128
Dies intercalaris in quot annis omittendus ſemel eſſet, ſecundum annum Ptolemæi. 37
Dies intercalaris in quot annis ſemel eſſet omittendus,ſecundum annum Albategnij. ibid.
Dies intercalaris in quot annis eſſet ſemel omittendus,ſecundũ annum Alphonſinum. ibid.
Dies intercalares vſque ad quemcunq; centeſimum annum omiſsi quot ſint, qua ratione facilè cognoſcatur. 368. & 369
Dies menſium, qui in feſtis mobilibus ſunt inſtar Lunæ xiiij. Paſchalis, hoc eſt, qui tot diebus ipſa feſta antecedunt, quot diebus Luna xiiij. Paſchalis diem Paſchæ præit,quo pacto inueniantur. 377
Dies menſium quo pacto à Nonis, Idibus,& Calendis denominandi ſint. 390
Dies menſium quo pacto ex Nonis,Idibus,& Calendis cognoſcantur. 391
Dies menſium,quibus Sol ſigna Zodiaci ingrediatur, qui ſint. 395
Dies quilibet menſis propoſiti à qua feria hebdomadæ denominandus ſit. 388
Dies omnes exempti ob æquationem æquinoctii,cur ad calculum Lunationum addendi ſint,vt media Nouilunia, Pleniluniaque inueniantur; quamquam in tabula expanſa non ſit factus deſcenſus per tot lineas Epactarum. 274
Differẽtia inter Chriſtianos,& Iudęos, in celebratione Paſchæ. 7
Differentiam inter verum ac medium æquinoctium non attingere diem $1\frac{1}{2}$. 54
Differentia maxima inter verum ac medium æquinoctium quanta ſit. 55
Differentia inter dies annorum 19.Solarium,& dies Lunationum 235. mediarum quanta ſit. 85
Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21.Martii retinendum, vnde proueniat. 37

Diſcordias maximas orituras in Eccleſia, ſi motus veri in celebratione Paſchæ obſeruarentur. 28
Diſcordiarum, & turbationum ſemina in celebratione Paſchę ex Eccleſia ſublata eſſe, poſt inſcriptionem aurei numeri in Calendario à Dionyſio Abbate factam. 65.& 262
Diſpoſitio Cycli decénouennalis in Calendario ad Nouilunia perpetuo monſtrâda, qui ad omnem anni magnitudinem accommodari poſsit, quare antiquis ſemper viſa ſit difficilis. 154
Diuiſio totius huius operis. 4
Dominica prima poſt Lunam xiiii. primi menſis celebrandum eſſe Paſcha. 7
Dominicalium literarum Cyclum inſtitutum eſſe, vt ne vnquam in Dominica die celebranda diſſenſio foręt. 17
Dominica prima Aduentus quo die celebretur, qua ratione cognoſcatur. 381
Dominicalis litera cuiuſque anni quo pacto ex Cyclo Dominicalium literarum perpetuo inueniatur. 305
Dominicalium literarum diſpoſitio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem cuiuſque anni ex Cyclo Solari. 348
Dominicalis litera cuiuſque anni quâ ratione ex Cyclo Solari reperiatur ante anni correctionem. 349
Dominicalis litera cuiuſque anni quo pacto ex Cyclo Solari inueniatur poſt emẽdationem anni. ibid.
Dominicalium literarum alia diſpoſitio in manu ad inueniendam literam Dominicalem cuiuſq; anni poſt correctionẽ, ex Cyclo Solari. 351
Dominicalis literæ cuiuſque anni inuentio ex tabula, poſt anni correctionem. 352
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem anni ex tabula. ibid.
Dominicalis literæ inuentio poſt correctionem, ex Cyclo Solari immutato. 354
Dominicales literæ cur ſerie naturali in manu percurrantur, idque per internodia, ac nodos. 356
Dominicales literę cur in radicibus 4. digitorum numerentur ſerie naturali alphabeti. ibid.
Dominicales literæ cur binę in ſingulis articulis Indicis locẽtur, internodijs omiſſis. 357
Dominicalis literæ inuentio ante correctionem anni, ſine Cyclo Solari. 360
Dominicales literæ annorum centeſimorum ante correctionem reperiuntur in articulis Auricularis, & Annularis. ibid.
Dominicalis literæ inuentio poſt anni reſtitutionem, ſine Cyclo Solari. 362
Dominicales literæ annorũ centeſimorum biſſextilium poſt correctionem inueniuntur in articulis Auricularis, & Annularis. 363
Dominicalis litera cuiuſque anni centeſimi non biſſextilis, poſt correctionem, reperirur in ſola radice Auricularis. ibid.
Dominicalis literę inuentio ex tabula ſine Cyclo. 366
Dominicalium literarum Cycli ęquatio cur in prętęritos annos quadrare non poſsit. 301.& 309
Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum numerus, quo pacto reperiatur. 383.& 384
Dominicę inter Pentecoſten, & Aduentum, quando tantum ſint 24. & quando 23. 384
Dominicalis litera Calendis cuiuſque menſis aſcripta in Calendario, quę. 387
Dominicalis litera diei propoſito cuiuſuis menſis aſcripta in Calendario, quę. 388

E

Ecclesia qua in re diſcrepet à Iudęis, & Quartadecimanis in celebratione Paſchę. 7.& 8
Eccleſia cur maluerit Paſcha eſſe mobile, quàm fixum. 7
Eccleſia cur motus medios, & ęquales ſiue Cyclos potius, quã veros motus adhibeat in celebratione Paſchę. 28.29.30.38
Eccleſię magis cordi eſſe pacem fidelium in Paſchę celebratione, quàm accuratam ęquinoctii, & curſus Lunę obſeruationem. 42
Eccleſiam nõ incidere in hęreſim Quartadecimanorum, quòd interdum ob Cycli imperfectionem Paſcha celebret Luna xiiii. 27
Eccleſiam medios motus, ſeu potius Cyclos obſeruare ex antiquiſsima conſuetudine, quę ſine vrgenti cauſa mutari non debet. 32
Eccleſiam debere medios motus, ſeu Cyclos potius, quàm veros motus obſeruare, confirmant varii ſcriptores, & Computiſtę. 33
Eccleſiam affixiſſe ęquinoctium ad diẽ 21. Martii. 32
Eccleſiã nõ valde laborare de veris aut mediis Nouiluniis, Pleniluniisque, cum in iis inueſtigandis vſa ſemper ſit Cyclis. 33
Eccleſiam in Cyclo Lunari vſurpando imitari omnem antiquitatem. ibid.
Eccleſiam decretis Patrum, & Concilii Niceni non repugnare, etſi interdum Paſcha celebret vel in vltimo menſe, vel in ſecundo; cum hoc in nullo Cyclo vitari poſsit. 42
Eccleſiam liberam eſſe in obſeruando ęquinoctio, & Lunę curſu ad Paſcha celebrandum; obſeruare tamen illa propter myſterium. ibid.
Eccleſiam in Deum non peccare, quòd eius ęquinoctium à vero diſtet interdum vno aut altero die, cum vltrò ad diem 21. regrediatur: quemadmodum eadem non peccauit ante correctionem, ſtatuendo illud in die 21. quod die 11. fiebat. 73
Eccleſiam temerè à Męſtlino veris motibus aſtringi. 76
Eccleſiam interdum à vero ęquinoctio aberrare, non eſſe abſurdum. 77
Eccleſiam frequenter Paſcha celebraſſe Luna xv. 255
Eccleſiam nunquam diſtuliſſe Paſcha in Lunam xxii, ſi Luna xv. in Dominicam inciderit. 263
Eccleſiam dicere neceſſario interdum Lunam primam, quę verius ſecunda eſſet dicenda. 267
Eccleſiaſticum vel Politicum ęquinoctium diſcrepare interdum à vero, non eſſe abſurdum. 42
Eccleſiaſticum, vel Politicum ęquinoctium ad verum referri debere, quantum fieri poteſt. ibid.
Eccleſiaſticum ęquinoctium, etſi interdum à vero diſcrepet, nõ tamẽ propterea Eccleſiam peccare. 73
Eccleſiaſticum Calendarium, quo Eccleſia à Concilio Niceno vſque ad anni correctionem à Gregorio xiii. factam vſa eſt. 90
Eccleſiaſticum Calendarium, quo poſt anni correctionem à Gregorio xiii. factam Eccleſia vti deberet vſque ad annũ 1700. ſi aurei numeri pro Epactis in eo deſcripti eſſent. 97
Emboliſmus quid. 240
Emboliſmicos annos 7. cõtineri in quouis Cyclo decennouennali, hos nimirum, 3.6.9.11.14.17.19. 241
Emboliſmici anni cur in omni Cyclo decennouennali ſint hi. 3.6.9.11.14.17.19. ibid.
Emboliſmicus annus quando cõtineat dies 384.& quando 383. 242
Emboliſmicum ſeptimum annũ in duobus tantum Cyclis, ex omnibus 30. tabulę expanſę, habere Lunationem Emboliſmicam dierum 29. ibid.
Emboliſmici anni primam Lunationem terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarii, & quare. ibid.
Emboliſmicus annus vt ſit, quęnam ex 30. Epactis in vſu eſſe debeat. 243
Emboliſmici anni Lunationem 13. terminari in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris, & quare. ibid.
Emboliſmicum annum eſſe eum quoque, in quo Epacta xviii. & aureus numerus 19. concurrunt. 244
Emboliſmica Lunatio quęnam ſit ex 13. Lunationibus anni Emboliſmici. 246
Emboliſmicę Epactę habentes Lunarionem 13. dierum 30. & Emboliſmicam, quęnam ſint. ibid.

Emboliſmicæ Epactæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & primam dierum 29. quænam ſint. ibid.
Emboliſmicæ Epactæ habẽtes Lunationem primã dierum 29. & Emboliſmicam, quænam ſint. 247
Emboliſmicæ Epactę habentes ſecundam Lunationem dierum 30. & Emboliſmicam, quenam ſint. 248
Emboliſmos, ac Saltum Lunæ efficere, vt nonnunquam contingant duæ, vel tres Lunationes continuæ dierum 29. & duæ vel quatuor dierum 30. 249
Emboliſmici aurei numeri quinam fuerint in veteri Calendario. 245
Epacta 25. cur diuerſo colore, characte reue, eidem diei cum Epacta xxvj. in ſex locis Calendarii aſcribatur. 108
Epacta 25. diuerſi coloris, aut characteris quando vſurpanda. 150. & 334
Epacta 19. cur diuerſo colore, aut characte re ſcribatur ad vltimum diem Decembris vnà cum Epacta xx. 112
Epacta quælibet cur minor eſſe debeat, quàm 30. 105
Epacta xviij. non cum aureo numero 19. concurrens, cur non ſit Emboliſmica. 244
Epacta 19. diuerſi coloris, aut characteris vltimo diei Decembris aſcripta, quando ſit in vſu. 112 & 334
Epacta xxiiij. quare non poſsit eſſe in vſu in eo Cyclo decennouennali, in quo Epacta xxv. & aureus numerus non maior, quàm 11. concurrunt. 109
Epacta xxvi. cur non poſsit eſſe in vſu in eo Cyclo decennouennali, in quo Epacta xxv. & aureus numerus maior, quàm 11. concurrunt. ibid.
Epacta cuiuſuis anni ante anni reſtitutionem, vt inueniatur, quid addendum aureis numeris in Pollice collocatis. 333
Epacta cuiuſuis anni poſt annum reſtitutum vſque ad annum 1700. quo pacto inueniatur. 334
Epacta cuiuſuis anni poſt reſtitutionem anni vt inueniatur, quid auferendum ab Epacta, quæ aureo numero illius anni reſpondebat ante reſtitutionem anni. 333
Epactæ quid ſint, & cur ſint 30. 106. & 333
Epactæ cur ſic dictæ. ibid.
Epactæ cur in Calendario diſpoſitæ ſint ordine retrogrado. 107
Epactæ qua ratione in Calendario diſponi debeant. ibid.
Epactæ hæ duæ, xxiiij. xxv. cur in ſex locis Calendarij eidem diei aſcribantur. ibid.
Epactæ in Calendario digeſtæ qua ratione Nouilunia indicent. 128
Epactæ in Calendario deſcriptæ quo modo perpetuò indicare poſſint Nouilunia. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. & Emboliſmicam quæ. 246
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 30. quando efficiant primam Lunationem anni dierum duntaxat 29. ibid.
Epactæ Emboliſmicæ habentes primã Lunationem dierum 29. & Emboliſmicam, quæ. 247
Epactæ Emboliſmicæ habentes Lunationem 13. dierum 29. & ſecundam dierum 30. atque Emboliſmicam. 248
Epactæ in Calendario nouo cur non ſint promotæ ſurſum vno die, vt citius Nouilunia indicarent: quam nunc indicant. 258
Epactæ ſi in Calendario nouo citius Nouilunia monſtrarent, quam nunc mõſtrant, multos errores fieri in Paſchæ celebratione, præſertim anno 1598. 262
Epactæ annorũ, ac menſiũ quæ. 267
Epactæ annorum, ac menſium quo pacto colligantur, & in tabulas redigantur ad Nonilunia, Pleniluniaque inueſtiganda. ibid.
Epactæ poſt annum 1700. quo pacto inueniantur. 334
Epactæ vt poſt correctionem reperiantur, quid agendum, quando numerus auferendus ex Epactis ante correctionem maior eſt, quam 30. ibid.
Epactæ Calendis menſium adſcriptæ quæ. 336

Epactæ

Epactæ hæ duæ xxiiij. xxv. quibus mẽſibus aſcriptæ ſint eidem diei, quo pacto cognoſcatur, 337
Epactæ cuiuſuis ſedes in manu, quo pacto per Lunam xiiij. Paſchalem facilè inueniatur, ad feſta mobilia inuenienda. 376
Epactæ cuiuſuis ſedes in manu ad feſta mobilia reperienda, quo pacto facilius inueniatur. ibid.
Epactæ hæ duæ xxiiij. xxv. cur potius ad Lunationum æquationem adhibitæ ſint, quam aliæ. 110. & 111
Epactæ Emboliſmicæ quæ, & quot ſint. 243
Epactam 25. diuerſi coloris, aut characteris efficere, vt in eodem Cyclo decennouennali non poſſint duo Nouilunia in eundem diem incidere. 108
Epactam 25. diuerſi coloris, characterisue è regione Epactæ xxvj. locatam nõ perturbare anni Lunationes. 110
Epactam 19. diuerſo colore, aut characte re è regione Epactæ xx. menſe Decembri ſcriptam non efficere, vt duo Nouilunia in eodem Cyclo decennouennali in eundem diem incidant. 113
Epactam cuiuſlibet anni exhiberi plerunque à diebus Decembris, qui poſt vltimam Lunationem antecedentis anni ſuperſunt. 128
Epactam cuiuſlibet anni colligi ab Epacta antecedentis anni per additionem 11. nonnunquam etiam per additionem 12. 149
Epactam cuiuſuis anni incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Cyclo Solari, & Indictione dicendum eſt. 326
Epactam Calendis cuiuſlibet menſis, Februario excepto, aſcriptam ſcribi quoque ad vltimum eiuſdem menſis diem. 337
Epactam xviij cum aureo numero 19. concurrentem eſſe Emboliſmicam, alias nunquam. 244
Epactarum tabula expanſa quo pacto conſtruatur. 130
Epactarum lineis in tabula expanſa cur aſcriptæ potius ſint literæ alphabeti, quã anni Domini. 131
Epactarum tabula expanſa. 132. & 133
Epactarum æquationis tabula quo pacto conſtruatur. 139
Epactarum æquationis tabulam contineri Cyclo 300000. annorum. 147
Epactarum Cyclus qua ratione dicatur ad quamcunq; anni magnitudinem poſſe accommodari. 153
Epactarum Cyclus quilibet decennouẽnalis cur ſemper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. 240
Epactarũ Cyclus in Calendario nouo cur ita diſpoſitus ſit, vt eius Nouilunia ſequantur plerunque coniunctiones veras ac medias tanto ſpatio, vt Lunæ xiiij. vel antecedant vno tantum die medias oppoſitiones, vel in eaſdem incidant, vel certè non longè poſt illas eueniant. 257
Epactarum Calẽdarii Nouilunia etiãſi vt plurimum poſtponantur, multa tamen cœleſtibus Nouiluniis conſentire. 264
Epactarum Cyclum in Calẽdario monſtrare, quot dies plerunq; poſt veram coniunctionem elapſi ſint. 275
Epactarum æquationem Calendarii noui inter annum 1700. & 1800. Aſtronomico calculo congruere, contra Mæſtlinum. 289
Epactarum Cyclũ noui Calendarij pauciora continere errata, quàm Cyclum aurei numeri Calendarii veteris. 298
Epactarum æquationem, & Cycli Solaris, in nouo Calendario inſtitutam, non oppugnari à Mæſtlino ex propriis. 319
Epactarum inuentio per tabellas, vſque ad annum 1900. ab anno correctionis. 343
Epactarum diſpoſitio in manu, ad feſta mobilia inuenienda. 370
Epactarum æquationis Radicem ad annum Domini 550. referri debere, & quare. 141
Epactarum æquationis condendæ totũ laborẽ poſitũ eſſe in primo ſpatio 10000. annorum. 147
Epactarum tabellæ perpetuæ in Calendario Gregoriano, vna cum tabula æquationis, qua arte conſtructa ſit. 145
Epactarum tabellæ perpetuæ in Calendario Gregoriano propoſitæ vſus. 149

Epa-

Epactarum Cycli decennouennales à incipientes in tabula expanſa, qui ſint, & qui ab Epacta j. incipiant. 237
Epactarum ſeriem in Calendario nouo non eſſe inſtar Cycli, ita vt prima Epacta Ianuarii ſequatur vltimam Decembris eodem ordine, quo cæteræ ſe conſequuntur. 107
Epactarum linea quæcunque in tabula expanſa, ſi mutetur in inferiorem, efficit vt Nouilunium quinti diei Aprilis Paſchale deſinat eſſe Paſchale: & Nouilunium nó Paſchale ſeptimi diei Martii incipiat eſſe Paſchale. 279. & 280
Epactarum linea quęcunque in tabula expanſa, ſi in ſuperiorem mutetur, efficit, vt Nouilunium Paſchale octaui diei Martij deſinat eſſe Paſchale: & Nouilunium non Paſchale ſexti diei Aprilis incipiat eſſe Paſchale. 280
Epactarum æquationem non rectè oppugnari à Mæſtlino. 306
Epactas 30. meritò in locum aureorũ numerorum ſuffectas eſſe. 105. & 128
Epactas rectè ordine retrogrado in Calendario diſpoſitas eſſe. 128
Epactas 19. duntaxat ex omnibus 30. in vno aut pluribus ſpatiis centũ annorũ vſurpari ad nouilunia monſtranda. 129
Epactæ aliæ 19. quæ vna ſint vnitate maiores, aut minores, quam quæproximè in vſu fuerunt, quãdo aſſumendæ ſint. 130
Epactas in Calendario non mutaturas loca, etiamſi tabula æquationis Epactarum propter aliam fortaſsis anni magnitudinem inuentam, vel propter aliam Lunationum periodum, innouetur. 152
Epactas has vndecim, xix. xx. xxj. xxij. xxiij. xxiiij. xxv. 25. xxvj. xxvij. xxviij. xxix. ſemper eſſe Emboliſmicas. 243
Epactas non eſſe promouẽdas deorſum, vt Nouilunia ſerius indicent, quam nunc indicant in Calendario. 263
Epactas noui Calendarii de induſtria indicare Nouilunia poſt coniunctiones medias. 266
Epactas noui Calendarij ad tempora Concilij Nicæni reductas, per calumniã à Mæſtlino reprehendi. 300
Epactas duas x xiiij. xxv. eidem diei in ſex locis Calendarij aſcriptas efficere, vt Lunationes ſint dierum 30. & 29. alternis. 108
Epactas, quę tempore Concilij Nicęni Nouilunia monſtrabant, non poſſe inueniri per vtriuſque anni, Solaris ac Lunaris, æquationem; ideoque fruſtra id tentari à Mæſtlino. 292
Epactas non debere indicare Nouilunia citius in Calendario, quam nunc indicant. 262
Erronea opinio Mæſtlini, & aliorum de Luna xiiij. Paſchali. 256
Erronea alia opinio de Luna xiiij. ibid.
Errores, qui in Paſchę celebratione contigiſſent, ſi Calendarium correctum non eſſet. 17. & 18
Error quorundam in primo menſe definiendo. 14
Errorem æquinoctii, & Lunę xiiij. ex aureis numeris antè correctionem anni inuentę, induxiſſe ſępe errorem 7. aut 28. aut 35. dierum. 18
Error Mæſtlini, & aliorum exiſtimantium, Paſcha nunquam celebrari debere Luna xv. 254
Errores multos fieri in Paſcha, ſi Epactę citius Nouilunia indicarent, quam nunc indicant in Calendario, præſertim anno 1598. 262
Error Mæſtlini putantis, idem eſſe oppoſitionem mediam, & Lunam xiiij. 275
Error Mæſtlini in primo menſe definiendo. 277
Error Mæſtlini in anticipatione Lunationum definienda. 290
Errores quinque in Paſchę celebratione vitandos eſſe, vitatosque eſſe in nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit. 296
Errores veteris Calendarij, qui in nouo, quantum per Cyclum licet, ſublati ſunt. 314
Errores quatuor noui Calẽdarii, qui vitari nullo modo poſſint, quacunque ratione Calendarium inſtituatur. 322
Euſebio Cęſarienſi, & Alexandrinis datam eſſe curam à Concilio Niceno Cycli aurei numeri. 11
Examen Mæſtlini multò minus continere in receſſu, quàm fronte promittat. 317
Examen Mæſtlini multa continere putida. 318
Examen Mæſtlini ſolum probare, Calẽdarium nouum nõ omnino veris congruere motibus: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. 315
Excommunicatio contra quos feratur à Gregorio xiij. in Bulla Calendarij. 66
Expanſa tabula Epactarum qua ratione conſtruatur. 129
Expanſa Epactarum tabula. 132. & 133
Expanſæ tabulæ, & tabulæ æquationis eiuſdem vſus. 148

F

Feſta mobilia non congruis temporibus celebrata eſſe ante annum reſtitutum. 17. & 18
Feſta mobilia præcipua, eorumque radices, quæ. 371
Feſtorum mobilium inuentio in digitorum articulis. ibid.
Feſta mobilia in anno biſſextili, qua ratione per poſteriorem literam Dominicalem inquirenda ſint. 372
Feſta mobilia quo pacto memoriter reperiantur, ſine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Feſta mobilia quo pacto ex aureis numeris reperiantur, ante reſtitutionem anni. 381
Feſtorum mobilium inuentio ex tabula. 384
Feſtorum mobilium tabula quo modo diſpoſitioni eorundem feſtorum in manu reſpondeat. 385
Feſtorum mobilium tabula. 386
Feria hebdomadę denominans primum diem cuiuſlibet menſis, quæ. 387
Feria hebdomadæ denominans diem quemlibet cuiuſuis menſis, quo pacto reperiatur. 388
Feria hebdomadæ denominans diem quemlibet in Februario poſt feſtum Sãctii Matthię in anno biſſextili, qua ratione reperiatur. 388

G

Gradus Zodiaci, in quo Sol quolibet die exiſtat, qua ratione memoriter, plus minus, reperiatur. 395
Gregorius xiij quam viam in reſtituendo Calendario ſecutus ſit. 19
Gregorius xiij. quid prætendat in excommunicatione contra eos, qui Calendarium nouum non recipiunt. 66
Gregorium xiij. ſub pœna excommunicationis orbem Chriſtianum ſubtilitatibus Aſtronomorum ſubijcere, per calumniam affirmari à Mæſtlino. ibid.
Gregorium xiij. in Bulla Galendarij nõ dixiſſe, vt perperam vult Mæſtlinus, verũ æquinoctium perpetuò permanſurum ad diem 21. Martij. 73
Gregorium xiij. in Bulla Calendarii loqui de æquinoctio medio, non autem vero, vt Mæſtlinus cauillatur. ibid.
Gregoriani Calendarij perpetuitas, atque perfectio. 81. 43. 153. & 252
Gregorianum Calendarium cur dicatur perpetuum. 153
Gregorianum Calendarium cum Epactis intactum permanſurum, etiamſi alia intercalandi ratio inſtituatur, ſi fortè à poſteris alia magnitudo anni obſeruaretur. 44. 81. & 152
Gregorianum Calendarium eſſe perfectum, etiamſi tabulæ Prutenicæ veris motibus adhuc conſentirent poſt annos 2000. 58
Gregorianum Calendarium meritò laudari. 77. & 154
Gregorianum Calendarium eo modo inſtitutum eſſe, vt alio modo Calendariũ nullum, quod ſit perfectum perpetuumq;, conſtitui poſsit. 81
Gregorianum Calendarium cum Epactis per dies menſium loco aureorum numerorum digeſtis. 115
Gregorianum Calendarium non eſſe colluuiem omnium errorum, vt temerè aſſerit Mæſtlinus, ſed meritò dici perpetuum. 314

H

HEbræorum primus menſis, qui. 5
Hebręorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu per Epactá dati anni reperiatur. 371
Hebræorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 374. & 375
Hebræi quando Paſcha celebrarent, ex præcepto diuino. 5
Hebręis æquinoctij obſeruationem in Paſcha celebrando preceptam eſſe ruſtico planè modo, & ad vulgi captum accommodato. 32
Horæ, quibus Luna noctu luceat, quo pacto inueniantur. 397. & 398

I

IEiunium quadrageſimale quando ſoluendum, ex traditione Patrum. 7
Inconſtantia tabularum Aſtronomicarum vnde. 30
Inconſtantiam tabularum Aſtronomicarum non obeſſe perfectioni, ac perpetuitati Calendarij noui. 67
Indictio quid. 391
Indictionem cuiuſlibet anni incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Epacta, & Cyclo Solari dicendum eſt 326
Indictionum diſpoſitio in 3. digitis ad Indictionem cuiuſuis anni inueſtigandam. 392
Indictiones omnium centeſimorum annorum quæ ſint. ibid
Indictio cuiuſuis anni quo pacto reperiatur. ibid
Indictionis inuętio per præcepta Arithmetices. 394
Inæqualitatem anni efficere, vt æquinoctium à die 21. Martii in vtramq; partem recedat. 69
Initium cuiuſlibet Cycli decennouennalis Epactarum noui Calendarij ſumi vel à ✳ vel ab Epacta j. 237
Initium cuiuſuis Cycli decennouennalis ſtatui vel in primo die Ianuarij, vel in vltimo Decembris die. 238
Initium Cycli aurei numeri in veteri Calendario ſumptum ſemper fuiſſe ab aureo numero 3. 239 & 245
Initium Cycli aurei numeri apud Alexandrinos ſemper ductum eſſe ab aureo numero j. 240
Initium Cycli aurei numeri ſumi ſucceſsiuè ab omnibus aureis numeris, ſi equatio anni Solaris Lunarisque adhibeatur. ibid.
Inſcriptio Examinis Mæſtliniani inſolens. 2
Intercalandi via quæ adhibita ſit, vt æquinoctium ad diem 21. Martii conſeruetur. 34
Intercalandi difficultas ad æquinoctiũ in die 21. Martii retinendum, ob anni inæqualitatem. 37
Intercalandi duæ vię ad æquinoctium in die 21 Martij retinendum: vna ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediã anni magnitudinem, inſtituta. 38
Intercalandi ratio cur ad magnitudinem anni medij, ſiue Alphonſini inſtituta ſit. ibid.
Intercalandi rationem commodè inſtitui non poſſe ad anni magnitudinem inæqualem. 38. & 58
Intercalandi rationem præſcribendam fuiſſe omnino æquabilem, & vniformẽ. 39
Intercalandi ratio, qua ſpatio 400. annorum tres dies intercalares omittuntur, quo modo ad magnitudinem anni Alphonſini quadret. 44
Intercalaris dies cur quarto quoque anno adhibeatur. 36
Intercalaris dies in quot annis ſecundum Ptolemæi annum omittẽdus eſſet. 37
Intercalaris dies in quot annis ſecundum Albategnij annum eſſet omittendus. ibid.
Intercalaris dies in quot annis ſecundũ annum Alphonſinum ſit omittendus. 38
Intercalaris diei omiſsio in centeſimis annis, quadringenteſimo quoque anno excepto, qua ratione ad annum Alphonſinũ quadret. 44
Intercalarium dierum vſque ad quemcunq; annum centeſimum incluſiuè omiſſorum

ſorum numerus, qua arte cognoſcatur. 368. & 369
Intercalatio vnius diei quarto quoque anno, cur maior ſit, quàm oporteat. 36
Intercalationis ratio ad medium annũ inſtituta, quo pacto ſe ipſam emendet. 39
Intercalationem ad medium annum inſtitutam nihil afferre incommodi, quod ſit alicuius momenti. 40
Intercalationẽ quadringenteſimo quoque anno faciendam, perſimilem eſſe intercalationi, quæ quarto quoq; anno adhibetur. 45. & 47
Intercalationẽ in centeſimis annis adhibendam, ſimilem eſſe rationi intercalandi Arabum in æquatione anni Lunaris. 47
Intercalationem nullam ſtatis ſemper temporibus faciendam, poſſe æquinoctium retinere in die 21. Martij. 53
Ioſephi Iudæi ſentẽtia de celebratione Paſchæ Iudęorum. ibid.
Iudæi quando Paſcha celebrarent, ex præcepto diuino. 5
Iudæis æquinoctij obſeruationem in Paſcha celebrando præceptam fuiſſe ruſtico planè modo, & ad vulgi captum accommodato. 32
Iudæorum menſis primus qui. 5
Iudęorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, quo pacto in manu per Epactam dati anni inueniatur. 371
Iudæorum Paſcha, ſiue Luna xiiij. Paſchalis, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 374. & 375

L

LItera Dominicalis quo pacto ex Cyclo perpetuo inueniatur quouis anno propoſito. 305
Litera Dominicalis ad Calendas cuiuſque menſis poſita, quæ. 387
Litera Dominicalis diei cuilibet in quocunque menſe aſcripta, quæ. 388
Litera æquationis anni correctionis 1582. quæ. 142
Literæ alphabeti cur potius, quàm anni Domini, adſcriptæ ſint lineis Epactarum in tabula expanſa. 131
Literæ æquationis annorũ 1600. 1700. 1800. 1900. 2000. 2100. 2200. 2300. 2400. 2500. quæ. 143. & 144
Literæ Dominicalis inuentio ante correctionem anni, ex Cyclo Solari. 349
Literę Dominicalis inuentio poſt anni reſtitutionem, ex Cyclo Solari. ibid.
Literæ Dominicalis inuentio poſt anni correctionem, ex Cyclo Solari, & tabula. 352
Literę Dominicalis inuentio ante reſtitutionem anni, ex Cyclo Solari, & tabula. ibid.
Literæ Dominicalis inuentio poſt correctionem anni, ex Cyclo Solari immutato. 354
Literę Dominicales cur in radicibus digitorum ſiniſtræ manus locentur ſerie naturali, ad literam Dominicalem cuiuſque anni inueniendam. 356
Literæ Dominicales cur in manu numerentur per internodia, ac nodos digitorũ, idq; ſerie naturali, ad inueniendam cuiuſque anni literam Dominicalem. ibid.
Literæ Dominicales cur binę ponantur in ſingulis articulis Indicis, internodijs prętermiſsis, vt literæ Dominicales annorum biſſextilium reperiantur. 357
Literę Dominicalis inuentio ante correctionem anni, ſine Cyclo Solari. 360
Literę Dominicalis inuentio poſt anni emendationem, ſine Cyclo Solari. 362
Literę Dominicalis inuentio ex tabula, ſine Cyclo Solari. 366
Literã D, maiuſculam in tabula æquationis Epactarum rectè appoſitam eſſe anno 1582. poſt correctionem, non autem literam E, maiuſculam, vt nonnulli volunt. 261
Literarum Dominicalium Cyclum eſſe inſtitutum, vt in Dominica die celebranda nulla eſſet diſſenſio inter Chriſtianos. 17
Literarum Dominicalium diſpoſitio in manu ad inueniendam cuiuſque anni literam Dominicalem, ex Cyclo Solari. 348
Literarum Dominicalium alia diſpoſitio in manu, ad inueniendam literam Dominicalem poſt anni reſtitutionem. 351

Literarum Dominicalium diſpoſitio in digitis ſingulis, ad inuenienda feſta mobilia. 370

Literarum Dominicalium diſpoſitio in Indice ſiniſtræ manus, ad inquirendam primam Dominicâ Aduentus. 381.& 382

Literas Dominicales annorum centeſimorum ante correctionem, ſemper inueniri in articulis Auricularis, & Annularis. 360

Literas Dominicales annorum centeſimorum biſſextiliũ poſt correctionem, reperiri quoque in articulis Auricularis, & Annularis. 363

Literas Dominicales annorum centeſimorum non biſſextilium poſt annum reſtitutum, reperiri in ſolo articulo Auricularis. ibid.

Literas æquationis Epactarum poſt annos 10000. progredi eadem proportione, qua in proximo ſpatio 10000. annorum, ſed non eaſdem. 146

Literas æquationis Epactarum eaſdem omnino poſt 300000. ann. redire in orbem, inſtar Cycli. 147

Luna xv. Paſcha celebrare, nunquam fuiſſe Chriſtianis prohibitum, cõtra Mæſtlinum, & alios. 24.254.& 255

Luna xiiij. Paſchalis ex vſu Eccleſiæ. quę ſit. 256

Luna xiiij. celebratum eſſe interdum Paſcha, circa tempora Concilij Nicæni; quia nimis citò Nouilunia ab aureis numeris indicabantur. 261

Luna xiiij. Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371

Luna xiiij. Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, qua ratione memoriter reperiatur, ex Epacta cognita. 374.& 375

Luna quem locum in Zodiaco occupet quolibet die propoſito, qua via cognoſcatur. 396

Luna quem locum in Zodiaco teneat quòuis die propoſito, quo pacto aliter cognoſcatur. 397

Luna quot horis noctu luceat, quo modo cognoſcatur. 397.& 398

Luna xiiii. neceſſario nonnunquam celebrari Paſcha, ob Cyclorum imperfectionem. 27.& 298

Lunæ ætas quo pacto quotidie reperiatur. 340

Lunæ ætas quo pacto per Epactam, Calendas, & dies menſium ſingulis diebus comperiatur. 341

Lunæ Regulares quid, & quo modo inueniantur. ibid.

Lunę ætas, ac Nouilunia, qua ratione per Regulares Lunæ reperiantur. 342

Lunæ locus in Zodiaco, & tempus eius fulſionis nocturno tempore, quare non ad vnguem memoriter inueniatur. 398

Lunæ ſaltus apud Cõputiſtas quid. 248

Lunæ ſaltus quando dici poſsit fieri in anno Emboliſmico. ibid.

Lunæ ſaltum efficere ſemper annum Lunarem tam communem, quàm Emboliſmicum, in quo fit, cauum. 249

Lunę ſaltum ſemper fieri, cum aureus numerus eſt j. alias nunquam, ſiue annus ſit communis, ſiue Emboliſmicus; duobus annis Emboliſmicis exceptis Epactarum xix. xviij. currente aureo numero 19. In his enim ſaltus Lunæ fit, cum aureus numerus eſt 19. non autem j. ibid.

Lunę ſaltum, atque Emboliſmos efficere, vt duę, vel tres Lunationes continue ſint nonnunquam 29. dierum; & duę, vel quatuor, dierum 30. ibid.

Lunę accenſionem, & Nouiluniũ, apud Computiſtas, eſſe idem. 257

Lunę ſaltus cur pleriſq; diſpliceat. ibi.

Lunę æquationem trecenteſimo quoq; anno faciendam eſſe, dummodo ratio habeatur annorum $12\frac{1}{2}$. quibus vera æquatio pręuenitur, quando ſummam 100. annorum confecerint. 141

Lunę curſus, & æquinoctii obſeruationem non eſſe Eccleſię neceſſariam, ſed liberam, ad Paſchę celebrationem. 42

Lunam xiiij. ex vſu Eccleſię, non eſſe diem oppoſitionis Solis ac Lunę, contra Mæſtlinum, & alios. 254.& 255

Lunam xiiij. ex vſu Eccleſię, non eſſe diem, qui oppoſitionem veram proximè antecedit, vt nonnulli falsò putant. 256

Lunam non eſſe dicendam primam, ſecundum Bedam, eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamſi 23. horis ante occaſum Solis, quo ipſi dies incipit, coniunctio fiat. 265

Lunam, ex Campano, non eſſe dicendam primam ipſo die coniunctionis, ſed ſequenti die. ibid.

Lunam xiiij. Cycli, ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, eſſe eam, quę ex tabulis Aſtronomicis eſt xvj. à coniunctione. ibid.

Lunam ab Eccleſia dici neceſſariò interdum primam, quę verius ſecunda diceretur. 267

Lunam xiiij. quę præit æquinoctium verum, aut medium, ſumi interdum ab Eccleſia pro Paſchali; illam vero, quæ æquinoctium idem ſubſequitur, non cenſeri interdum Paſchalem; id vitio vertendum Eccleſiæ non eſſe: cum hoc, ob Cyclorum imperfectam naturam, vitari nequeat. 283

Lunarem menſem primum non rectè definiri à Mæſtlino, & aliis. 14

Lunares anni communes dierum tantum 353. & Emboliſmici dierum 383. dũtaxat, qui. 240

Lunarem menſem primum rectè dici eũ cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel cum proximè ſequitur. 151

Lunarem menſem, ſecundum Computiſtas, eſſe iuſto minorem. 84

Lunaris menſis primus, qui. 5

Lunaris annus duplex, Ciuilis, & Aſtronomicus. 83

Lunaris annus Ciuilis, quid, & quotuplex. 83.& 84

Lunaris annus Aſtronomicus quid. 84

Lunaris menſis magnitudo ſecundum motum medium. ibid.

Lunaris menſis per dies, horas, & fragmẽta horarum numerati cognitionem neceſſariam eſſe, vt menſes Lunares Ciuiles, vel Politici rectè inſtituantur. ibid.

Lunaris menſis Ciuilis magnitudo. 84

Lunaris annus tam Emboliſmicus, quã communis, quando fiat cauus. 236

Lunarium menſium æquatio cur potius facta ſit per Epactas xxiiij xxv. quàm per alias. 110

Lunas xiiij. Paſchales, ex vſu Eccleſiæ, debere vel vno die antecedere oppoſitiones medias, vel in eas incidere, vel eaſdem non multò poſt inſequi. 257

Lunas xiiij. Paſchales, ſeu primi mẽſis, referri ab Eccleſia ad diẽ 21. Martij æquinoctio deſtinatum; etſi interdum ab eo die æquinoctium verum diſtet. 281

Lunas xiiij. Paſchales noui Calendarij circa tempora Concilij Nicæni fruſtrà à Mæſtlino oppugnari; cum à Lunis xiiii. Paſchalibus aureorum numerorum illius tẽporis non differant. 294

Lunas xiiij Paſchales Calendarii noui, & aureorum numerorum tempore Concilii Nicæni, eſſe eaſdem. 295

Lunatio prima anni cur incipiat à primo die Ianuarii, vel ab vltimo die Decembris die. 238

Lunatio quælibet cur illi menſi tribuatur, in quo finitur. 236

Lunatio ſeptima Emboliſmica quando ſit dierum 29. tantum in anno Emboliſmico. 242

Lunatio Emboliſmica, quænam ſit ex tredecim, quæ in anno Emboliſmico continentur. 246

Lunationem primam anni Emboliſmici terminari in aliquo primorum 11. dierum Ianuarii, & quare. 242

Lunationem ſeptimam Emboliſmicam continere dies 29. in duobus tantum Cyclis decẽnouennalibus: In aliis autem 28. Cyclis tabulæ expanſe, dies 30. & aliquam aliam Lunationem Emboliſmicam eſſe dierum 29. ibid.

Lunationem 13. in anno Emboliſmico terminari in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris, & quare. 243

Lunationem primam anni Emboliſmum inſequentis ſemper incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica: excepto Emboliſmo, in quo Epacta xix. cum aureo numero 19. concurrit, & quare. 243

Lunationem in anno biſſexti li contin e re interdum dies 31. 264
Lunationes quę,& quot Paſchales ſint, ex decreto Concilii Nicæni. 16
Lunationes ex Concilio Nicæno Paſchales, quæ ante anni correctionem reiectæ fuerint, tamquam non Paſchales, ob æquinoctii errorem. 17
Lunationes in Calendario eur ſint alternis dierum 30. & 29. 84
Lunationes 235. medias contineri in 19.annis Solaribus. 85
Lunationes 235.Ciuiles in 19.annis Solaribus contineri. ibid.
Lunationes mediæ quantum anticipent in Calendario in 19. annis, & quantum in 76. annis. ibid.
Lunationes medias anticipare vnum diem in 312-½. annis. ibid.
Lunationes 235.Ciuiles in 19.annis Solaribus contentæ, quo pacto expleant tempus totidem Lunationũ mediarũ, etiamſi in qualibet omittantur Min. 44. Sec. 3. Ter.11. 86
Lunationes fieri alternas 30.& 29.dierum,ob oppoſitionem duarum Epactarum xxiiii. xxv. ad eundem diem in ſex locis Calendarii. 108
Lunationes Paſchales in nouo Calendario,cur non omnes ſint 29.dierum,vt in veteri Calendario. 111
Lunationes omnium triginta Cyclorum tabulæ expanſæ, per tabulas digeſtæ. 206
Lunationes non perturbari, ſed potius dirigi, ex poſitione Epactæ 25. alterius characteris coloriſve è regione Epactæ xxvi. 110
Lunationes quantum anticiparint à tẽpore Concilii Nicæni vſq; ad annum correctionis. 104
Lunationes 13.quomodo cõtineri poſſint vno anno. 241
Lunationes duas, vel tres cõtinuas poſſe eſſe dierum 29.ob Emboliſmos, ac ſaltum Lunæ. 249
Lunationum mediarum anticipatio in 19.annis Solaribus quanta ſit, & quanta in 76. annis. 85
Lunationum tabula quælibet ex 30. cur ſemper incipiat à ✳. vel ab Epacta j. 238
Lunationum omnium totius anni tabula ſecundum aureos numeros veteris Calendarii. 251
Lunationum æquatio cur præteritis annis adhibenda ſit, at Cycli Solaris æquatio non item. 309
Lunationes dierum 30.& 29. in Calendario,quo pacto cognoſcantur. 340

M

Mæſtliniani Examinis inſolens inſcriptio. 2
Mæſtlini falſa ratio,cur in Octobri, & non ante diem Paſchæ anni 1582. correctio facta ſit,puta in Februario. 22
Mæſtlini ignorantia in ijs,quæ Catholica Eccleſia in Paſchæ celebratione ſemper obſeruauit. 23
Mæſtlini malitia & fraus in æquinoctio noui Calendarii oppugnando. 60
Mæſtlini argumentum primum aduerſus æquationem æquinoctii, ex inconſtantia tabularum Aſtronomicarum. ibid.
Mæſtlini argumentum ſecundum aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctiis annorum præſentium. 61
Mæſtlini argumentum tertium aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctiis annorum futurorum. ibid.
Mæſtlini argumentum quartum aduerſus æquationem æquinoctii, ex æquinoctijs annorum præteritorum. 62
Mæſtlini argumentum quintum aduerſus exemptionem 10. dierum factam, vt æquinoctium in diem 21. Martii reſtitueretur. ibid.
Mæſtlini argumenta omnia peccare, quod verum æquinoctium aſſumant. 63
Mæſtlini teſtimonio non eſſe obſeruandas in anno Eccleſiaſtico Aſtronomorum ſubtilitates. ibid.
Mæſtlini temeritas in Calendario oppugnando. 65
Mæſtlini teſtimonio æquinoctium ſecũdum annum medium vniformiter vnum diem in 134. annis anticipare. 72
Mæſtlini ſcurrilis irriſio de die nouiſſimo noui Calendarij. 77
Mæſtlini, & aliorum error, exiſtimantium, Paſcha celebrari non debere Luna xv. 256
Mæſtlini, & aliorum opinio erronea de Luna xiiij. Paſchali. 256
Mæſtlini, & aliorum argumenta contra Nouilunia Cycli Epactarũ noui Calendarij quo pacto ſoluantur. 274
Mæſtlini inſcitia & arrogantia in Lunis xiiij. Paſchalibus oppugnandis. 275
Mæſtlini argumenta cõtra Lunas xiiij Paſchales confirmare Cyclum Epactarũ potius, quam infirmare. ibid
Mæſtlini error putantis, idem eſſe oppoſitionem mediam,& Lunam xiiii. ibid.
Mæſtlini inconſiderantia, dum annos ante correctionem Calendarii examinat, ac ſi ex illis fuiſſent 10. dies exempti. 276
Mæſtlini argumentũ,quod propter eliſionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibuſque annis, pleraque Plenilunia Paſchalia noui Calendarij pertineant ad ſecundum menſem. 277
Mæſtlini error in primo menſe deſiniendo. 278
Mæſtlini argumentũ, quod multi termini Paſchales noui Calendarij pertineant ad vltimum menſem, & non ad primum. ibid.
Mæſtlini aduerſus Lunationes Paſchales alię calumniæ, earumque refutatio. 282
Mæſtlini temeritas, atque inſcitia in Epactarum ęquatione. 284
Mæſtlini ęquationem Epactarum repugnare Aſtronomię, & Patrum decretis. 289
Mæſtlini error in anticipatione Lunę definienda. 290
Mæſtlini deceptio puerilis, qđ putauit in Calendario nouo ab anno 320. ad annum 800.tribui anticipationi Lunę vnum diem ſpatio 500. annorum. ibid.
Mæſtlini cauillatio, quod Paſcha cadere poſſit in Lunam xiii. in nouo Calendario. 298
Mæſtlini inconſtantia, & contradictio. 299
Mæſtlini alius libellus, quo alterum ſuum hoc Examen defendere conatur aduerſus Poſſeuinum, & alios, qui eius rationes refellere conantur. 311
Mæſtlini ſcripta in Calendarium eſſe colluuiem omnium errorum, & officinã omnium mendaciorum. 315
Mæſtlini Examen multo minus contine e in receſſu, quàm fronte promittat;cum ſolum probet, æquinoctium Calendarii noui vero æquinoctio non congruere, & tamen multò plura probãda receperit. 317
Mæſtlini Examen multa continere putida. 318
Mæſtlinianæ Defenſionis reliqua capita cur reſponſione indigna iudicẽtur. 320
Mæſtlino quid probandum ſit,vt Calendarium euertat. 323
Mæſtlino teſte,non eſſe obſeruandas in anno Eccleſiaſtico Aſtronomorum ſubtilitates. 63
Mæſtlino teſte,æquinoctium ſecundum annum medium vniformiter in 134. annis anticipare vnum diem. 72
Mæſtlino reſponſionem hanc, trabem eſſe in oculis. 319
Mæſtlinum perperam aſſerere, Paſcha anni 1582.futurum fuiſſe illegitimum ſecundum nouum Calendarium. 23 & 24
Mæſtlinum falsò aſſerere, Paſcha anni 1582.ſecundum vetus Calendarium fuiſſe legitimum. 26
Mæſtlinum ignoraſſe, in quo Calendarii Gregoriani perfectio, & perpetuitas conſiſtat. 43
Mæſtlinum quid deceperit, vt putauerit,æquinoctium mediũ à vero abeſſe poſſe toto quatriduo. 55
Mæſtlinum verè aſſerere,in anno Politico, & Eccleſiaſtico Aſtronomicas ſubtilitates non eſſe conſectandas. 64
Mæſtlinum verè aſſerere, neque Iulium Cæſarem, neque Patres Concilii Nicæni de ſubtilitatibus Aſtronomicis quicquam monuiſſe. 65
Mæſtlinum verè aſſerere,poſt inſcriptiõe aurei numeri in Calẽdario à Dionyſio exiguo

exiguo factam, propter ſublatas verorum motuum ſubtilitates, concordiam maximam in Paſchæ celebratione ſeruatam eſſe. ibid.
Mæſtlinum propter odium in Romanũ Pontificem ſuadere, vetus Calendarium eſſe retinendum. 66. & 72.
Mæſtlinum falſo aſſerere, in Calẽdario nouo obſeruatas eſſe ſubtilitates Aſtronomicas. 66
Mæſtlinum Calendario nouo fauere nolentem. 67
Mæſtlinum temere velle Eccleſiam veris motibus aſtringere. 76
Mæſtlinum falſo affirmare, æquinoctiũ mediũ fieri die 23. Martij, poſſeque quatriduo abeſſe à uero. ibid.
Mæſtlinum temere contendere, æquinoctium deuolui poſſe ad 27. diem Martij. 76. & 283
Mæſtlinum falſò aſſerere, ſibi gratum non eſſe, de ſubtilitatibus Aſtronomorũ quæſtionem vllam mouere. 66
Mæſtlinũ falsò aſſerere, Gregoriũ xiij. ſub pœna excõmunicationis orbẽ Chriſtianum ſubijcere ſubtilitatibus Aſtronomorum. ibid.
Mæſtlinum fruſtra ſubtilitates Aſtronomicas conſectari in Calendario oppugnando, cum eæ neglectæ in eo ſint. 67
Mæſtlinum calumniari, æquinoctij reſtitutionem ad 21. diem Martij per omiſſionem diei intercalaris anno 1700. eſſe verſuræ ſolutionem. 69
Mæſtlinũ ſemper loqui de æquinoctio vero tabularum Prutenicarum: quod ad rem non facit, cum in Calendario aſſumptum ſit æquinoctium anni medii, quod ad vſum Eccleſiæ ſatis eſt. 72
Mæſtlinum temere velle, vt in Calẽdario verus motus conſideretur, cum ſupra tamen dixerit, neminem Politicorũ, & Plebeiorum ſubtilitatibus Aſtronomicis grauandum eſſe. ibid.
Mæſtlinum iterum docere, Calendarij noui æquationem vniformem compenſare tarditatem, velocitatemque anticipationis veri æquinoctii. 73
Mæſtlinũ falsò aſſerere, Gregoriũ xiij. in Bulla Calendarii dixiſſe, verum æquinoctium perpetuo adhæſurum diei 21. Martii. ibid.
Mæſtlinum iterum concedere, æquinoctium ſecundum annum medium poſſe multis ſeculis habere ſedem fixam. 74
Mæſtlinum, & Maginum non rectè oppugnare Paſcha anni 1598. cum illud ſit ex nouo Calendario legitimum. 262
Mæſtlinum falsò aſſerere, Plenilunia Paſchalia in Aprili quorundam annorũ ab eo prolatorum eſſe ſecũdi menſis. 281
Mæſtlinum, ſi voluiſſet, ex Compendio Calendarii potuiſſe eius perfectionem intelligere. 82
Mæſtlinum omnem correctionem Calendarii tollere è medio. 279
Mæſtlinum deceptũ eſſe in aliquot annorum Nouiluniis, quę dicit eſſe ſecundi menſis, cum ſint primi. 281
Mæſtlinum non penitus intellexiſſe tabulam equationis Epactarum. 289
Mæſtlinum fruſtra velle, annis Concilii Nicæni præfigendam fuiſſe literam N, maiuſcula, non autẽ P, maiuſculã. 291
Mæſtlinum perperam adhibere equationem anni Solaris ad annos preteritos, quę nunquam in vſu fuit, vt literam æquationis Epactarum temporibus Concilii Nicęni inquirat. ibid.
Mæſtlinum fruſtra oppugnare Lunas xiiii. Paſchales noui Calendarii circa tẽpora Concilii Nicæni, cum à Lunis xiiii. Paſchalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294
Mæſtlinum falſo obiicere, ex 19. terminis Paſchalibus circa tempus Concilii Nicęni ab eo propoſitis, ſolum vnum verum eſſe, & 18. falſos. 295
Mæſtlinum falſo nobis imponere, quòd diem 21. Martii ita equinoctio aſſignauerimus, vt arbitremur, eum ſolum eſſe propriam ipſius ſedem. ibid.
Mæſtlinum falsò aſſerere, quibusdam annis ab eo prolatis Paſcha cadere in Lunam xiiii. cum incidant in oppoſitionem mediã, duobus annis exceptis, licet dolo ſe eximat dies 10. ante Calendarii correctionem. 296. ibid.

Mæſtli-

Mæſtlinum non rectè Calẽdario nouo imponere, quod ſępe Paſcha in ſecundum vel vltimum menſem reijciat. 300
Mæſtlinum iterum per calumniam reprehendere Epactas noui Calendarii ad tempora Concilij Nicæni reductas. ibid.
Mæſtlinum malitioſè Cyclum Solarẽ in Calendario nouo æquatum reprehendere. 301
Mæſtlinum non rectè oppugnare equationem Epactarum, aut Cycli Solaris; quippe cum ſolum probet, æquationem æquinoctij non penitus temporibus Cõcilij Nicæni congruere. 306
Mæſtlinum non rectè tabulam æquationis literarum Dominicalium ad annos pręteritos reuocaſſe. 295
Mæſtlinum contendere, æquationem noſtram, ſi vera eſt, debere annis Nicęni Concilij conuenire. 307
Mæſtlinũ nihil obiicere Calendario nouo, quod antea non cognouerimus. 310
Mæſtlinum ſolum probare, Calendariũ nouum non omnino veris motibus congruere: quod ad rem non facit, & à nemine negatur. 315
Mæſtlinum tria potiſſimum in ſcripto Poſſeuini pupugerunt. 316
Mæſtlinum hæreticum eſſe. ibid.
Mæſtlinum nihil noui contra Calendarium in ſua Defenſione afferre. 317
Mæſtlinum impudenter nobis obijcere, nouũ Calendariũ per nos polliceri, æquinoctium ſemper diei 21. adhæſurum. 318
Mæſtlinum nõ oppugnare æquationem Epactarum, aut Cycli Solaris, ex proprijs. 319
Mæſtlinum, cum probat, æquinoctium modo ad diem 19. modo ad 24. recedere à 21. Martij, confirmare æquinoctii æquationem Calendarii noui potius, quam infirmare. ibid.
Mæſtlinum eo eſſe animo, vt Calendarium oppugnaret, quocunque modo à Pontifice Rom. reſtitutum eſſet. 320
Mæſtlinum inſidioſè nobis ſuadere, vt nouas tabulas conſtruamus, vt noſtrum Calendarium poſſit eſſe perpetuum. ibid.
Mæſtlinum in oppugnando Calendario Gregoriano toti orbi Chriſtiano ſe opponere. 322
Mæſtlinum pręter 4. errores, qui in nullo Calendario, quacunque ratione inſtituatur, vitari poſſunt, nullius erroris Calendarium nouum conuiciſſe. ibid.
Mæſtlinum fictè aſſerere, ſe veritati libẽter ceſſurum. 323
Mæſtlinum ad Calendas Græcas conſecturum Calendarium omni ex parte perfectum, atque abſolutum. 324
Mæſtlinum cauillari, cum aſſerit, auctorem Calendarij non credere extremũ diem iudicii, eò quod calculum ad plures annos extendat. 57
Mæſtlinus quare putauerit, equinoctiũ verũ prolapſurũ ad 27. diẽ Martii. 56
Mæſtlinus aliqua ex parte tabulam æquationis Epactarum laudat, magis laudaturus, ſi eam plane percepiſſet. 283
Mæſtlinus non vult, Calendarium nouum dici poſſe perpetuum, ſed eſſe colluuiem omnium errorum, qui in ullo Calendario extare poſſunt. 312
Mæſtlinus quid probare debuiſſet, vt falſam eſſe conuinceret tabulam æquationis literarum Dominicalium. 306
Mæſtlinus quid tantum in ſuo Examine probet. 315
Mæſtlinus culicem parit. 316
Mæſtlinus Apologiã hanc per irriſionem vocat partum elephantinum. ibid.
Mæſtlinus qd in ſuo Examine probãdũ receperit aduerſus nouũ Calẽdariũ. 317
Mæſtlinus ſi modeſtè Calẽdarium oppugnaſſet, modeſtum a nobis reſponſum habuiſſet. 321
Mæſtlinus rectius feciſſet, ſi ſilentio Calendarium nouum cum toto Chriſtiano orbe admiſiſſet. 322
Maginum & Mæſtlinum non rectè oppugnare Paſcha anni 1598. 262
Maginũ non rectè Paſcha anni 1598. in ſuis Ephemeridibus reiicere ex die 22. Martii in diem 29. 263
Magnitudinem anni mediam ſolam commodam eſſe ad æquinoctium in ſua ſede retinendum. 39
Menſe ſecũdo, vel vltimo Paſcha nonnunquam

nunquam celebrari, non esse nouum aut absurdum, propter annos communes, ac bissextiles. 41
Mensem primum à quibusdam non rectè definiri. 14
Mensem primum rectè dici eum, cuius Luna xiiij. in diem æquinoctij incidit, vel eum proximè sequitur. 15
Menses dierum 31.& 30.vel 28.ac proinde in quibus eidē diei duæ Epactæ ascribuntur, quo pacto per digitos manus sinistræ cognoscantur. 337
Menses, quibus eidem diei duæ Epactę ascribuntur, quo pacto per certos versus cognoscantur. ibid.
Mensis primus, qui. 5
Mensis primi Lunas xiiij. Paschales referri ab Ecclesia ad 21. diem Martij, quanquàm ab eo æquinoctium interdum distet. 281
Mensis Lunaris magnitudo secundum medium motum. 84
Mensis Lunaris per dies, horas, & fragmenta horarum numerati cognitionem necessariam esse, vt menses Lunares Ciuiles, vel Politici rectè instituantur. 84
Mensis Lunaris Ciuilis magnitudo. 84
Mensis Lunaris magnitudinem secundum medium motum à Computistis poni iusto minorem. ibid.
Mensis quilibet quam literam Dominicalem Calendis ascriptam habeat. 387
Mensis quilibet à qua feria hebdomadæ incipiat, quo pacto cognoscatur. ibid.
Mensis quilibet quot Nonas, atq; Idus habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis. 390
Mensis cuiuslibet primum diem dici Calendas, alios autem à Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis mensis insequentis denominari. 389
Mensium Lunarium æquatio in Calendario cur potius facta sit per Epactas xxv. xxiiij. simul positas, quàm per alias. 110
Mensium dies propositi à quibus ferijs denominentur. 388
Mensium dies quo pacto à Nonis, Idibus, & Calendis denominentur. 390
Mensium dies qua ratione ex Nonis, Idibus, & Calendis cognoscantur. 391
Meridianorū varietatem efficere, vt frustra Ecclesia ad celebrationem Paschæ veros motus adhiberet, & quare. 31
Meton Athenienſis Inuentor aurei numeri. 87
Minutiæ horarum in qualibet Lunatione omissæ, vnde, & quo modo supplean tur. ibid.
Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam xiiij. primi mensis, temporibus Apostolorum incepisse, esseq; traditionem Apostolicam. 12
Motus cœlorum cur videatur Deus tantis voluisse difficultatibus inuoluere. 31
Motus medios ab Ecclesia potius considerari, quàm veros, multas ob causas. 28.29.& 30.
Motus medios, ob eorum æqualitatem, accommodatos esse ad captum vulgi. 28
Motus medios potius, quàm veros, ab Ecclesia obseruari, esse cōsuetudinem antiquissimam. 32
Motus medios ab Ecclesia obseruādos esse potius, quàm veros, testantur varii scriptores, & Computistæ. 33
Motus medios esse vtiles ad diiudicandum, quinam Cyclus è pluribus rectius Lunas xiiii. exhibeat in Calendario. 34
Motuum mediorum Lunæ tabulas vtiles esse ad examinandum quemcunq; Cyclum propositum. 256
Motuum verorum tabulas ad hanc vsque diem nullas esse extructas, qui sine errore motus ad multos annos exhibeant. 29
Motuum verorum obseruationem in celebratione Paschæ magnam parituram in toto orbe Christiano perturbationem, & quare. 28.& 53
Moysen Hebræis præcepisse obseruationem primi mensis, & 10. diei, & 14. rustico planè modo, & ad captum vulgi accommodato. 32

N

Necessitas correctionis Calendarii, contra Mæstlinum. 66
Nicæni Concilij decretum de Paschæ celebratione à Concilio Antiocheno, Chalcedonensi, & aliis confirmatum. 10
Nicænum Concilium confirmasse potius, quàm instituisse, Pascha celebrandum esse die Dominico post Lunam xiiii. primi mensis. ibid.
Nicænum Concilium Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam dedisse Cycli aurei numeri. 11
Nicænum Concilium diem 21. Martii æquinoctio Verno destinasse. 16
Nicæni Cōcilij temporibus Pascha necessariò celebratum esse interdum & in secundo mense, & in vltimo, & quare. 41
Nicæni Concilij Petres, & Iulium Cæsarem nihil de subtilitatibus Astronomicis præcepisse, verè affirmari à Mæstlino. 65
Nicolai Copernici de anni inæqualitate obseruationes. 37
Nicolai Copernici de æquinoctiorum anomalia obseruationes. 48
Nonæ, atque Idus in quos dies cuiuslibet mensis incidant. 389
Nouilunia, & æquinoctium ante anni correctionem non eisdem diebus contigisse, quibus tempore Concilij Nicæni fiebant. 17
Nouilunia citius, quàm Ecclesiæ vsus postulabat, indicata fuisse ab aureo numero, tempore Concilii Nicæni. 140.& 255
Nouilunia aurei numeri circa annum Domini 550. serius contigisse, quàm in cœlo, ac proinde ad vsum Ecclesiæ magis accommodata fuisse. 140
Nouilunia ex institutione Concilii Nicæni vsque ad correctionem anni inuestigata fuisse per aureos numeros. 17
Nouilunia Paschalia ex decreto Concilij Nicæni quot, & quæ sint. 16
Nouilunia ex Cōcilio Nicæno Paschalia, quæ reiecta fuerint, tanquam non Paschalia, ante anni correctionem, propter errorem æquinoctii. 17
Nouilunia cur quolibet anno contingant plerunq; vndecim diebus prius, quā proximè antecedenti anno. 85
Nouilunia quomodo inueniantur in Calendario per aureos numeros. 104
Nouilunia quantum anticiparint in Calendario à tempore Concilij Nicæni, vsque ad annum correctionis. ibid.
Nouilunia ante correctiònem inueniebantur per ascensum quinque dierum inclusiuè ab aureo numero proposito. ibid.
Nouilunia ex vsu Ecclesię ex Epactis in Calendario digestis, quomodo inueniantur. 128
Nouilunia qua ratione perpetuò indicari possint per Epactas in Calēdario. 128
Nouilunia Cycli debere ex vsu Ecclesiæ, subsequi vt plurimum coniunctiones ex tabulis mediorum motuum inuentas. 140
Nouilunia aureorum numerorum tempore Concilii Nicæni, eadem ferè fuisse quæ secundum tabulas mediorum motuū fiebant in cœlo. 140
Nouilunia quomodo ex aureis numeris 30. Calendariorum reperiantur. 204
Nouilunia in Calendario subsequi debere cōiunctiones veras, & medias plerunque, & quanto tempore, & quare. 257.261
Nouilunia non debere citius per Epactas in Calendario indicari, quam nunc indicantur. 262
Nouilunia, si non sequerentur coniunctiones, quæ in cœlo fiunt, efficere, vt sæpe Pascha ante Pleniluniū celebretur. 257
Nouilunia Epactarum etsi in Calendario vt plurimum postponuntur, multa tamen cœlestibus Nouiluniis cōsentire. 264
Nouilunia per Epactas meritò indicari post coniunctiones cœlestes. 266
Nouilunia nimis postposita efficere, vt Pascha celebretur interdum in vltimo mense. 265
Nouilunia Pleniluniaque media, quomodo ex tabulis Epactarum supputentur. 272
Nouilunia media, Pleniluniaque vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi sint dies omnes exempti, quamquam in tabula expansa non sit factus descensus per tot lineas Epactarum. 274
Nouilunia vbi notata sint in Calendario. 336
Nouilunia atque ætas Lunæ quo modo per

per Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario nouo annotantur. 338
Nouilunia atque ętas Lunę qua ratione per Epactas, & menſium Calendas memoriter reperiantur. 340
Nnuilunia, atq; ętas Lunę qua arte per Regulares Lunę, & Epactas inueniantur. 342
Nouiluniorum error quando ante correctionem Calendarii reiecerit Paſcha in Lunam xxv. 18
Nouiluniorum inueniendorum rationem ex Epactis, diuerſam non eſſe ab ea, quæ per aureos numeros fit. 155
Nouiluniorum Calendarii tabula perpetua. 253
Nouiluniorum ęquatio in Calendario cur facta ſit potius per Epactas xxv. xxiiii. quàm per aliàs. 110
Nouilunium, & accenſio Lunę, apud Computiſtas idem. 257
Nouilúnium Paſchale quinti diei Aprilis deſinere eſſe Paſchale, & Nouilunium non Paſchale ſeptimi diei Martii incipere eſſe Paſchale, quando fit tranſitus de ſuperiori linea tabulę expanſę ad inferiorem. 279
Nouilunium Paſchale octaui diei Martii deſinere eſſe Paſchale, & Nouilunium non Paſchale ſexti diei Aprilis incipere eſſe Paſchale, quando fit tranſitus de inferiori linea tabulę expanſę ad ſuperiorem. 280

O

OMiſsio vnius diei in quot annis ſecundum annum Ptolemęi fieri debeat, vt ęquinoctium in die 21. Martii conſeruetur. 37
Omiſsio vnius diei in quot annis ſecundum Albategnii annum facienda ſit, ne ęquinoctium à die 21. Martii verſus principium menſis recedat. ibid.
Omiſsio vnius diei in quot annis debeat fieri ſecundum annum Alphonſinum, vt ęquinoctium retineatur in die 21. Martii. 38
Omiſsio diei intercalaris in centeſimo annis facienda, quadringenteſimo quoque anno excepto, qua ratione ad annum Alphonſinum quadret. 44
Omiſsi dies intercalares quot ſint vſq; ad quemuis centeſimum annum, quo pacto cognoſcatur. 368. & 369
Omiſsionem 10. dierum fuiſſe neceſſariam, vt æquinoctium ad 21. diem Martii ex 11. die reuocaretur. 80
Opinio erronea Męſtlini, & aliorum de Luna xiiii. Paſchali. 256
Opinio alia erronea de Luna xiiii. Paſchali. ibid.
Oppoſitionem mediam, ſiue Pleniluniũ, & Lunam xiiii. Paſchalem, non eſſe idem, vt perperam Mæſtlinus vult. 256. & 275.

P

PAſcha quando celebraretur à Iudæis, ex præcepto diuino. 5
Paſcha Chriſtianorum cur Eccleſia maluerit eſſe mobile potius, quam fixum. 7
Paſcha ſtato ſemper die celebrandum non eſſe. ibid.
Paſcha celebrandum eſſe Dominica prima poſt Lunam xiiii. primi menſis. 7. 8. 10. & 25.
Paſcha cur, incidente Luna xiiii. in Dominicam, transferatur in Dominicam ſequentem. 7
Paſcha quando in ſecundo menſe celebratum ſit, ante correctionem, propter æquinoctii errorem. 17
Paſcha poſſe celebrari Luna xv. ſi tunc ſit Dominica, probatur variis teſtimoniis, & vſu Eccleſiæ. 24
Paſcha anni 1582. ſi ſecundum Calendarium nouum celebratum eſſet, non fuiſſet illegitimum, vt perperam vult Mæſtlinus. 23
Paſcha anni 1582. ſi ſecundum Calendarium nouum celebratum eſſet, etiam ſecundum motum verum, fuiſſet legitimum, contra Mæſtlinum. 24
Paſcha anni 1582. ex Calendario veteri

ri contra Patrum decreta celebratum eſſe in quarta hebdomada, ſiue Luna xxiii. contra Mæſtlinum. 26
Paſcha interdum ab Eccleſia celebrari Luna xiiii. id vitio Cycli, qui perfectus omnino eſſe non poteſt, tribuendum eſſe: Eccleſiam autem non propterea in hæreſim Quartadecimanorum incidere. 27
Paſcha non eodem tempore celebrari poſſe apud omnes, ſi veros motus Eccleſia ſequeretur, ob Meridianorum varietatem. 31
Paſcha poſt aliquot annos, niſi Calendarium emendatum fuiſſet, ſemper contigiſſet celebrari in ſecundo menſe, tertio, quarto, &c. propter æquinoctii uerſus initium menſis aſcenſum. 18
Paſcha quando ante Calendarii reſtitutionem celebratum ſit Luna xxv. ob Nouiluniorum per aureos numeros inuentorum errorem. ibid.
Paſcha celebrari contigiſſet in Nouilunio, Luna ij. iij. &c. ob Nouiluniorum errorem, quæ per aureos numeros inquirebantur; niſi correctum eſſet Calendarium. ibid.
Paſcha ſæpe celebratum eſſe eum errore 7. aut 28. aut 35. dierum ante Calendarii emendationem. ibid.
Paſcha, niſi correctum eſſet Calendarium, poſt multos annos celebrari contigiſſet cum errore 42. dierum, & eò amplius. ibid.
Paſcha celebrari interdum vel in ſecundo menſe, vel in vltimo, nouum non eſſe, aut abſurdum, propter annos communes, & biſſextiles. 41. & 70
Paſcha neceſſario celebratum eſſe interdum & in ſecundo menſe, & in vltimo, etiam ipſis Concilii Nicæni temporibus. ibid.
Paſcha celebrari nonnunquam vel in ſecundo menſe, vel in vltimo, non repugnare decretis Patrum, & Concilii Nicæni; cum id nullo modo vitari queat. 42
Paſcha quoties non ex Concilii Nicæni ſententia celebratum ſit, paucis annis ante Calendarii reſtitutionem. 65
Paſcha poſt annum Domini 2624. niſi Calendarium fuiſſet correctum, ſemper contra decreta Concilii Nicæni celebrandum eſſet. 66
Paſcha rarò in vltimum, vel ſecundum menſem in Calendario nouo incurrere. 70
Paſcha non debito tempore celebrare, quando ſit peccatum. 73
Paſcha celebrari non debere Luna xv. falsò, ac temerè affirmari à Mæſtlino. 254
Paſcha ne Luna xv. celebretur, nunquã prohibitum fuiſſe in Eccleſia. ibid.
Paſcha frequenter ab Eccleſia celebratum eſſe Luna xv. 255
Paſcha prope tempora Concilii Nicæni celebratum eſſe nonnunquam Luna xv. quæ Plenilunium medium præuenerit, & quare. ibid.
Paſcha ſæpe celebrari ante Pleniluniũ, ſi Nouilunium Cycli non ſequeretur coniunctionem, quæ in cœlo fit. 257
Paſcha circa tempora Concilii Nicæni frequenter incidiſſe in Lunam xiiii. propterea quòd Nouilunia ab aureis numeris nimis citò monſtrabantur. 261
Paſcha contingeret ſæpe celebrari vltimo menſe, ſi Nouilunia nimis poſtponerentur. 265
Paſcha anni 1598. ritè celebrari ex præſcripto noui Calendarii, contra Mæſtlinum, Io. Antonium Maginum, & alios nonnullos. 262
Paſcha anni 1598. non rectè à Magino in ſuis Ephemeridibus reiici ex die 22. Martii in diem 29. 263
Paſcha nunquam ab Eccleſia ex Luna xv. ſi in eam Dominica incidit, dilatum eſſe in aliam hebdomadam; cum hoc decretis Patrum repugnet. ibid.
Paſcha vt rite celebretur, quinque errores præcipuos vitandos eſſe, eosque in nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit, vitatos eſſe. 296
Paſcha quorundam annorum à Mæſtlino prolatorum nó cadere in Lunam xiiii. vt falsò exiſtimat, ſed in oppoſitionem mediam, duobus annis exceptis. ibid.
Paſcha annis 1503. 1514. ante correctionẽ rectè

rectè esse celebrari ex præscripto Calendarij Gregoriani, si non cogitentur ex illis exempti 10. dies, vt par est. 297
Pascha in Lunam xiiij. nonnunquam incidere posse ex imperfecta Cycli natura. 298
Pascha ob imperfectam Cyclorum naturã necessariò incidere interdum in principium quartæ hebdomadæ. 299
Pascha vt dicatur, ex vsu Ecclesiæ antiquissimo non cadere in vltimum, vel secundum mensem, quid requiratur. 300
Pascha nonnunquam celebrari posse, ex vsu Ecclesiæ, in secundo, & vltimo mense, propter annos communes, ac bissextiles, etiamsi annus Iulianus verus esset. 300
Pascha quando in veteri Calendario vel in secundo mense, vel post Lunam xxj. contra Patrum decreta celebratum sit. 315
Pascha persæpe non rectè celebraretur, si Epactę citius in Calendario Nouilunia indicarent; præsertim anno 1598. 262
Pascha prohiberi à Patribus celebrari Luna xiiii. non autem Luna xv. 23
Pascha Hebręorum, vel Luna xiiii. Paschalis, quo pacto in manu reperiatur. 371
Pascha qua ratione cũ aliis festis mobilibus in manu inueniatur. 371
Pascha Hebręorum, siue Luna xiiii. Paschalis, quo pacto memoriter inueniatur. 374
Pascha Hebręorum, seu Luna xiiii. Paschalis, qua ratione aliter memoriter reperiatur. 375
Pascha quo pacto cum aliis festis mobilibus reperiatur memoriter, sine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu. 377
Pascha quo pacto cum aliis festis mobilibus, ex aureis numeris, inueniatur in manu. 381
Paschę celebrandi prœceptum ex sacra scriptura. 5
Paschę celebrationem Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis, temporibus Apostolorum incepisse, esseque traditionem Apostolicam. 12
Paschę celebrationem consistere in tribus. 16
Paschę celebrationi non officere, etiãsi æquinoctium non semper in ipsum diem 21. Martii incidat, sed interdum eum aliquantum antecedat, vel subsequatur. 32
Paschę celebratio cur habuerit tot dissensiones inter Ecclesiam Orientalem, & Occidentalem 262
Paschalia Nouilunia, ex decreto Concilii Nicæni, quę, & quot sint. 16
Paschalia Nouilunia secundum Concilium Nicænum, quę tanquam non Paschalia reiecta sint ante correctionem Calendarii, propter errorem æquinoctii. 17
Paschales Lunationes in nouo Calẽdario, cur non omnes sint 29. dierum, vt in veteri. 111
Paschalis Luna xiiii. ex vsu Ecclesiæ quæ. 256
Paschales termini auctoritate Concilii Nicæni constituti, qui sint. 16
Paschalis celebrationis errores, qui ante restitutionem Calendarii committebantur. 17. & 18
Paschale Nouiluniũ quinti diei Aprilis desinere esse Paschale, & Nouilunium non Paschale septimi diei Martii incipere esse Paschale, quando fit transitus de superiori linea tabulæ expansę ad inferiorem. 279
Paschale Nouiluniũ octaui diei Martii desinere esse Paschale, & Nouilunium nõ Paschale sexti diei Aprilis incipere esse Paschale, quando fit transitus de inferiore linea tabulæ expãsę ad superiorẽ. 280
Paschalia plenilunia in Aprili quorundam annorum à Męstlino prolatorum, nõ esse secundi mensis, vt ipse falsò putat, sed ad primum pertinere. 281
Paschales Lunas xiiii. ab Ecclesia referri ad 21. diem Martii æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die æquinoctium distet. ibid.
Paschales Lunas xiiii. noui Calendarii circa tempora Concilii Nicæni fiustra oppugnari à Mæstlino; cum a Lunis xiiii. Paschalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294

Paschales Lunas xiiii. Epactarum noui Calendarii, & aureorum numerorum, esse easdẽ tempore Cõcilii Nicæni. 295
Paschalis Luna xiiii. siue Pascha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371
Paschalis Luna xiiii. siue Pascha Hebræorum, quo pacto memoriter inueniatur. 374
Paschalis Luna xiiii. siue Pascha Hebræorum, qua ratione aliter inueniatur memoriter. 375
Paschali Luna xiiii. cadente in Dominicam, cur Pascha in sequentem Dominicam transferatur. 7
Patres Concilii Nicæni, & Iulium Cæsarem, nihil præcepisse de subtilitatibus Astronomicis, vere affirmari à Mæstlino. 65
Patrum, & Conciliorum variæ auctoritates, Pascha celebrandum esse Dominica prima post Lunam xiiii. primi mensis. 8
Patrum, & Conciliorum decretis Ecclesiam non repugnare, etsi interdum Pascha celebret vel in vltimo mense, vel in secundo; cum hoc nullo modo vitari queat. 42
Peccatum quando sit, Pascha non debito tempore celebrare. 73
Perfectio ac perpetuitas Calendarii Gregoriani in quo consistat. 43
Periodus anomalię æquinoctiorum ex Copernico quanta sit. 48
Periodus anomalię æquinoctiorũ quãdo inceperit ante Christi ortum. ibid.
Periodus anomalię æquinoctiorũ quo anno Christi iterum inceptura sit. ibid.
Perpetuitas, ac perfectio Calendarii Gregoriani in quo consistat. 43
Philonis Iudei de celebratione Paschæ sententia. 6
Pii primi de celebratione Paschæ decretum. 8
Plenilunia, Nouiluniaque media, qua ratione ex tabulis Epactarum supputentur. 272
Plenilunia Nouiluniaque media vt verè inueniantur, cur ad calculum addendi sint omnes dies exempti, quanquam in tabula expansa non sit factus descensus per tot lineas Epactarum. 274
Plenilunia Paschalia in Aprili quorundã annorũ à Męstlino prolatorum, non esse secundi mensis, vt ipse falsò putat, sed ad primum pertinere. 281
Pontificis Romani arbitrio omnes Principes Christianos permisisse, vt vtrã mallet, viam intercalandi eligeret. 38
Præcessionis æquinoctiorum æquatio maxima quanta sit. 54
Primum mensem à quibusdam non rectè definiri. 14
Primum mensem rectè dici eum, cuius Luna xiiii. in diem æquinoctii incidit, vel eum proximè sequitur. 15
Primus mensis, qui. 5
Principes Christianos omnes arbitrio Pontificis Romani permisisse, vt vtram mallet, viam intercalandi eligeret. 38
Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus ferè vsurpantur, cur incertæ iudicari possint. 29
Prutenicas tabulas ad Calendarii restitutionem esse adhibitas. 67
Ptolemæi annus quantus sit. 36
Ptolemæi annus quot annos requirat, vt æquinoctium anticipet vnum diem. 37

Q

Quartadecimanorum hæresim in celebratione Paschæ fugiendam esse. 8
Quartadecimanorum hæresim Ecclesiam non incurrere, etsi interdum Pascha celebret, ob imperfectam Cyclorum naturam, Luna xiiii. 27
Quartadecima Luna Paschalis, ex vsu Ecclesiæ, quæ. 256
Quartamdecimam Lunam Cycli ex Theophilo Alexandrino, & S. Cyrillo, esse eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvi. à coniunctione. 265
Quartasdecimas Lunas primi mensis ab Ecclesia referri ad diem 21. Martii. æquinoctio destinatum, etsi interdum ab eo die æquinoctium distare comperiatur. 281

Quartaſdecimas Lunas Paſchales noui Calẽdarii circa tẽpora Cõcilii Niceni fruſtra oppugnari à Mæſtlino; cum à Lunis xiiii. Paſchalibus aureorum numerorum illius temporis non differant. 294
Quartasdecimas Lunas Paſchales Epactarum noui Calendarii, & aureorum numerorum, eaſdem eſſe tempore Concilij Nicæni. 295
Quartamdecimam Lunam non eſſe diẽ, qui oppoſitionem veram proximè antecedit, vt nonnulli volunt. 256
Quartamdecimam Lunam, & oppoſitionem Solis ac Lunæ, non eſſe idem, vt vult Mæſtlinus. 256. & 275
Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, quo pacto in manu reperiatur. 371
Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, qua ratione per ſolam Epactam currentem inueniatur memoriter. 374
Quartadecima Luna Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum, quo modo aliter per Epactam currentem memoriter reperiatur. 375
Quartadecima Luna nonnunquàm Paſcha celebratum eſſe circa tempora Concilii Nicæni, eò quòd aurei numeri nimis cito Nouilunia indicabant. 261
Quartadecima Luna Paſcha celebrari, ſemper fuiſſe prohibitum, non autem Luna xv. 254
Quartasdecimas Paſchales debere antecedere medias oppoſitiones vno tantum die, vel in eaſdem incidere, vel certè non multò poſt eas reperiri. 257
Quartaſdecimas Paſchales ita à Meſtlino oppugnari, vt ab eo Cyclus Epactarum noui Calendarij potius confirmetur, quã deſtruatur. 275
Quarta hebdomada celebrari neceſſariò nonnunquam Paſcha, ob imperfectam Cyclorum naturam. 299
Quarto quoque anno centeſimo intercalationem vnius diei adhibendam, vel potius retinendam, ſimilem eſſe intercalationis viſitatę quarto quoque anno non centeſimo adhibendæ. 45
Quarto quoq; anno intercalatio vnius diei, cur maior ſit, quàm oporteat. 36
Quartus quiſque annus cur biſſextilis. ibid.
Quartus quiſque annus centeſimus poſt correctionem anni, cur ſolus maneat biſſextilis, alii vero centeſimi anni non biſſextiles. 44. & 45

R

RAdicem æquationis Epactarum reſerendam eſſe ad annum Domini 550. & quare. 141
Radices feſtorẽm mobilium, quæ. 371
Ratio intercalandi quæ adhibita ſit, vt æquinoctium prope 21. diem Martii conſeruetur. 34
Ratio intercalationis ad medium annum inſtituta, quo pacto ſeipſam emendet. 39
Ratio æquandi anni Solaris cur duplex ad Principes Chriſtianos à Gregorio xiii. miſſa ſit. 153
Rationem intercalandi ad annum medium inſtitutam, nihil incommodi afferre, quod alicuius momenti ſit. 40
Rationes duæ intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martii retinendum: vna ad inæqualitatem anni Solaris, altera ad mediam anni magnitudinem, inſtituta. 38
Ratio intercalandi ad annum medium inſtituta, cur in anni reſtitutione delecta ſit. ibid.
Rationem intercalandi æquabilem, & vniformem neceſſario prę ſcribendam fuiſſe in hoc correctionis negotio. 39
Ratio intercalandi ad annum maximũ inſtituta, quare ſit incommoda. ibid.
Ratio intercalandi ad anni magnitudinem minimam inſtituta, cur apta non ſit. ibid.
Rationem intercalandi, vt æquinoctiũ in 21. Martii retineatur, reddi difficilem. ob inæqualitatem anni Solaris. 37
Receſſum æquinoctii à 21. die Martii locum duntaxat habere in tabulis Prutenicis. 71
Receſſum æquinoctii à 21. die Martii præui-

præuiſum eſſe ab auctoribus Calendarij noui, vt teſtantur duæ viæ æquationis in Compendio nouę rationis reſtituendi Calendarii ad Principes Chriſtianos miſſo. ibid.
Regula triplex ad æquationem Epactarum rectè inſtituendam, atq; in infinitum continuandam. 144
Regula inueniendi aureum numerum cuiuſlibet anni, in manu. 329
Regula inueniendi aureum numerum cuiuſlibet anni, per præcepta Arithmeticæs. 330
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſlibet anni, ante correctionem Calendarii. ibid.
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſlibet anni, poſt emendatum annum vſque ad annum 1700. excluſiuè. ibid.
Regula inueſtigandi Epactam cuiuſuis anni poſt annum 1700. 334
Regula inueſtigandi Nouilunia memoriter per Epactas, prout in Calendario noto annotantur. 338
Regula inueniendi ætatem Lunæ memoriter, prout in Calendario numeratur. 340
Regula cognoſcendi Lunationes dierum 30. & 29. in Calendario. ibid.
Regula inueniendi Nouilunia per Epactas, & mẽſium Calendas, memoriter. 340
Regula inueſtigandi ætatem Lunæ memoriter per Epactas, Calendas, ac dies menſium. 341
Regula inueniẽdi Regulares Lunę. 341
Regula inueniendi ętatem Lunę, & Nouilunia, per Regulares Lunę, & Epactas, memoriter. 342
Regula inquirendi Cyclum Solarem cuiuſlibet anni, in manu. 345
Regula inueſtigandi Cyclum Solarem per prȩcepta Arithmetices. 348
Regula inueniendi, literam Dominicalem ante, & poſt correctioné anni, ex Cyclo Solari. ibid.
Regula inueniendi literam Dominicalem, poſt anni correctionem, per Cyclum Solarem immutatum. 354
Regula inueniendi literam Dominicalem ante correctionem anni, ſine Cyclo Solari, longè facillima. 360
Regula inueniendi literam Dominicalem poſt anni reſtitutionem, ſine Cyclo Solari, longè etiam facillima. ibid.
Regula cognoſcendi annos non centeſimos biſſextiles, & communes. 367
Regula cognoſcendi annos centeſimos biſſextiles, & non biſſextiles. ibid.
Regula cognoſcendi, quot dies intercalares omiſſi ſint vſque ad quemcunque annum centeſimum incluſiuè. 368. & 369
Regula inueniendi feſta mobilia in manu. 371. & 372
Regula inueniendi Lunam xiiii. Paſchalem, ſiue Paſcha Hebræorum. 371. 374. & 375.
Regula inueniendi Paſcha, cum aliis feſtis mobilibus memoriter, ex cognita Luna xiiii. Paſchali. 377
Regula inueniendi feſta mobilia ex aureis numeris, ante anni reſtitutionem. 381
Regula inueniendi primam Dominicam Aduentus. 381. & 382
Regula inueniendi numerum Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum Domini. 383. & 384
Regula inueniendi literam Dominicalem Calendis cuiuſlibet mẽſis aſcriptam; & à qua feria quilibet menſis incipiat. 387
Regula inueniendi literam Dominicalem cuicunque diei anni aſcriptam; & à qua feria dies ille denominetur. 388. & 389.
Regula denominandi dies menſium à Nonis, Idibus, & Calendis. 390
Regula cognoſcendi, quotus dies menſis ſit quilibet dies à Nonis, Idibus, & Calendis denominatus. 391
Regula inueniendi Indictionem cuiuſuis anni, in manu. ibid.
Regula inueniendi Indictionem cuiuſuis anni per præcepta Arithmeticæs. ibid.
Regula inueniendi diem, quo Sol quoduis ſignum Zodiaci ingrediatur. 395
Regula inueniendi gradum Zodiaci, in quo Sol quouis die propoſito exiſtat. ibid.

Regula inueniendi locum Lunę in Zodiaco, plus minus, quouis die propoſito. 396. & 397
Regula cognoſcendi, quot horis Luna noctu luceat. 397. & 398
Regulares Lunę quid ſint, & quo pacto inueniantur. 341
Regulares Lunę in nouo Calendario diuerſas eſſe à Regularibus veteris Calēdarii. ibid.
Remedium adhibendum quod ſit, ne ęquinoctium, propter nimiam quarto quoq; anno intercalationem adhibitam, verſus principiū menſis progrediatur. 36
Reſponſio ad primum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij 67
Reſponſio ad ſecundum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctii. 68
Reſponſio ad tertium argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 71
Reſponſio ad quartum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 78
Reſponſio ad quintum argumentum Mæſtlini aduerſus æquationem æquinoctij. 79
Retrogrado ordine cur Epactæ collocatæ ſint in Calendario potius, quàm ordine naturali numerorum. 107
Reſponſio generalis ad omnia argumēta Mæſtlini, & aliorum, quæ aduerſus æquinoctij æquationem excogitari poſſunt. 81
Reſponſio generalis ad omnia argumenta Mæſtlini, & aliorum, quę aduerſus Nouilunia Epactarum noui Calendarij afferri poſſunt 279
Reſponſio ad duo argumenta Mæſtlini, quibus probare conatur, pleraque Pleniluniа Paſchalia noui Calendarii, propter eliſionem 3. dierum intercalarium ex 400. quibuſque annis, pertinere ad ſecundum menſem: Item multos terminos Paſchales ad vltimum menſem pertinere. 279
Reſponſionem auctoris eſſe Mæſtlino trabem in oculis. 319
Reſtaurationem Calendarij non eſſe opus impoſsibile, aut laborem inanem, vt Mæſtlinus putat; quanquam nullus Cyclus omnino motibus cæleſtibus reſpondeat. 275
Reſtitutio æquinoctii ad diem 21. Martii, quàm ſit facilis per omiſsionem, vel intercalationem vnius, vel aliquot dierum, ex edicto ſummi Pontificis. 154
Reſtitutio Calendarii, quod ad Cyclū Calendario inſcribendum attinet, cur antiquis viſa ſit ſemper perdifficilis. ibid.

S

SAltum Lunę ſemper fieri, cumaureus numerus eſt j. aliàs nunquam, ſiue annus Lunaris ſit communis, ſiue Emboliſmicus: duobus annis Emboliſmicis Epactarum xix. xviij. exceptis, currente aureo numero 19. In ijs enim ſaltus Lunæ fit, currente aureo num. 19. non autem j. 249
Saltum Lunæ, & Emboliſmos efficere, vt nonnunquam duę, vel tres Lunationes continuę ſint 29. dierum: & duæ, vel quatuor dierum 30. ibid.
Saltus Lunę apud Cōputiſtas, quid. 248
Saltus Lunæ quando dici quoque poſſit fieri in anno Emboliſmico. ibid.
Saltus Lunę cur pleriſq; diſpliceat. 249
Scriptura ſacra quid de Paſchę celebratione prępiat. 5
Seminarium perpetuum rixarum, & diſcordiarum futurum in Eccleſia, ſi veri motus in celebratione Paſchę obſeruarētur, ob tabularum Aſtronomicarum varietatem, & inconſtantiam. 28
Sententia de æquinoctii reſtitutione, quam Gregorius xiii. in anni correctione ſecutus eſt. 19
Sententię varię de ęquinoctii reſtitutione. ibid.
Sententiarum aliarum de æquinoctij reſtitutione, præter eam, quæ annum mediū aſſumit, incommoditas. ibid.
Signum Zodiaci, in quod Sol quolibet menſe ingreditur, quo pacto cognoſcatur. 394
Signum Zodiaci cuiuſlibet menſis, quo die

die Sol ingrediatur, qua ratione cognoſcatur. 395
Signi cuiuſlibet in Zodiaco gradus, in quo Sol quouis die propoſito exiſtat, quo pacto reperiatur. ibid.
Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquationem æquinoctii ad annum medium inſtitutam. 40
Similitudo inter intercalationem quadringenteſimo quoque anno, & intercalationem vſitatam quarto quoque anno adhibendam. 45
Similitudo inter ęquationem anni Solaris in centeſimis annis adhibendam, & ęquationem annis Lunaris apud Arabes. 47
Sol in quod ſignum Zodiaci quolibet menſe ingrediatur, qua via cognoſcatur. 394
Sol quibus diebus ſignum cuiuſlibet mēſis ingrediatur, quo pacto ſciatur. 395
Sol quo in gradu Zodiaci quouis die propoſito exiſtat, qua ratione cognoſcatur. ibid.
Solarem annum non eſſe ſemper eiuſdē magnitudinis. 37
Solarem annum eſſe inęqualem, cur veteres ſuſpicati ſint. ibid.
Solares anni 19. quot dies contineant. 85
Solares annos 19. continere 235. Lunationes medias. ibid.
Solares annos 19. continere 235. Lunationes Ciuiles. ibid.
Solaris annus duplex: Aſtronomicus, & Ciuilis. 35
Solaris annus Aſtronomicus quid. 35
Solaris annus Aſtronomicus conſtat ex diebus, horis, horarumq; fragmentis. 35
Solaris annus Ciuilis quid. ibid.
Solaris annus Ciuilis neceſſario conſtat ex diebus integris. ibid.
Solaris annus Aſtronomicus non ſemper ab eodem momento eiuſdem diei incipit. ibid.
Solaris annus quartus quiſque cur ſit biſſextilis. 36
Solaris annus ſecundum Ptolemęum quantus. ibid.
Solaris annus ſecundum Albategni um quantus. 37
Solaris annus ſecundum Alphonſinos, quantus. 21. & 37
Solaris annus non eſt ſemper eiuſdem magnitudinis. 37
Solaris anni ęquandi duplex ratio cur ad Principes Chriſtianos miſſa ſit à Gregorio xiij. 153
Solaris anni Aſtronomici cognitionem eſſe neceſſariam ad annum Ciuilem rectè inſtituendum. 36
Solaris anni inęqualitas à Copernico obſeruata. 37
Solaris anni magnitudo maxima & minima, quę ſit ſecundum Copernicū. ibid.
Solaris anni magnitudo quando ſit maxima, quando minima, & quando medio modo ſe habeat, ex Copernici obſeruatione. 50
Solaris anni magnitudo ſecundum Iulium Cęſarem, & Eccleſiam. 21
Solaris anni inęqualitatem reddere difficilem rationem intercalandi, vt ęquinoctium in die 21. Martij retineatur. 37
Solaris anni magnitudinem mediā aptiſſimam eſſe ad ęquationem anni inſtituendam. 39. & 72
Solaris anni inęqualitatem efficere, vt ęquinoctium in vtramque partem à die 21. Martij recedat. 69
Solaris anni magnitudo ſi fortè diuerſa reperiatur, qua ratione tabula ęquationis Epactarum inſtauranda ſit. 151
Solaris anni media magnitudo, cur ad ęquationem ęquinoctij delecta ſit. 38
Solaris anni maximam magnitudinem ad æquationem anni Solaris non eſſe idoneam; & quare. 39
Solaris anni minima magnitudo, cur ad æquationē anni Solaris apta nō ſit. 39
Solaris anni media magnitudo, cur ſola ad annū Solaré æquandū apta ſit. 39
Solaris anni æquationem non omni ex parte vero motui reſpondere, præuiſum eſſe ab auctoribus Calendarij, vt propterea fruſtra eam Męſtlinus inſectetur. 318
Solaris anni æquationem reſpondere omnino numero dierum exemptorum, ſi

ad anteactos annos retrahatur, non esse necessarium. 308
Solaris cycli, & Epactarũ æquationem nõ oppugnari à Mæstlino ex proprijs. 319
Solaris Cycli quemlibet annum incipere à Ianuario: quod etiam de aureo numero, Epacta, & Indictione dicendum est. 326
Solaris Cyclus quid. 344
Solaris Cyclus quo pacto in digitis collocetur, ad inueniendum cuiuslibet anni propositi Cyclum Solarem. 344. & 345
Solaris Cyclus cuiusuis anni, quo pacto inueniatur. 345
Solaris Cyclus cuiuslibet anni, qua ratione ex tabula reperiatur. 346
Solaris Cyclus cuiusuis anni, qua arte p præcepta Arithmetices inueniatur. 348
Solaris Cycli dispositio in manu ad literam Dominicalẽ cuiuslibet anni ex Cyclo Solari reperiendam. 349
Solaris Cycli immutatio facillima, ad literam Dominicalẽ cuiuslibet anni post anni restitutionem inueniendam. 354
Solaris Cycli, vel Epactarum æquationem à Mæstlino non recte oppugnari. 306
Solarem Cyclum in Calendario nouo malitiosè reprehendi à Mæstlino. 301
Solaris Cycli æquatio, quare præteritis annis non omnino quadrare possit. 301
Solutio primi argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 67
Solutio secundi argumẽti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 68
Solutio tertij argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 71
Solutio quarti argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 78
Solutio quinti argumenti Mæstlini aduersus æquationem æquinoctij. 79
Solutio generalis omnium argumentorum Mæstlini, & aliorum, quæ contra æquationem anni Solaris in nouo Calẽdario præscriptam excogitari possunt. 81
Solutio generalis omnium argumentorum Mæstlini, & aliorum, quæ aduersus Nouilunia Epactarum noui Calendarij afferri possunt. 274
Solutio duorum argumẽtorum Mæstlini, quorum altero probare conatur, propter elisionem 3. dierum intercalariũ ex 400. quibusque annis pleraque Plenilunia Paschalia noui Calendarij pertinere ad secundum mensem: altero verò, multos terminos Paschales noui Calendarij ad vltimum mensem spectare. 279

T

TAbella monstrans, quando anomalia æquinoctiorum in 8. præcipuis partibus existat. 49
Tabella Cycli Epactarum perpetua in Calendario Gregoriano, vna cum tabula æquationis, qua arte constructa sit. 145
Tabellæ Cycli Epactarum perpetuæ, quę in Calendario Gregoriano proposita ste, vsus. 149
Tabellę duę ad inueniendam Epactam cuiusq; anni ab anno correctionis vsque ad annum 1900. 343
Tabula complectens omnem varietatem æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, in vna integra periodo anomalię æquinoctiorum. 50
Tabula Epactarum expansa quo pacto construatur. 130
Tabula Epactarum expansa. 132
Tabula æquationis Epactarum tabulæ expansæ quo pacto construatur. 139
Tabula æquationis Epactarum tabulæ expansæ. 134
Tabula æquationis Epactarum qua ratione instauranda sit, si fortè alia anni magnitudo inueniatur. 151
Tabula æquationis Epactarum qua ratione instauranda fit, si fortè Lunæ non in annis $312\frac{1}{2}$. sed vel in paucioribus, pluribusue anticipare vnum diem comperiatur. 152
Tabula quælibet ex 30. tabulis Lunationũ cur semper incipiat à ✱. vel ☽. ibid.
Tabula omnium Lunationum totius anni secundum aureos numeros veteris Calendarii. 251
Tabula Nouiluniorum totius anni perpetua, secundum Epactas Gregoriani Calendarii. 253

Tabula

Tabula plurium annorum ostendens, plurima Nouilunia Epactarum, si promotæ essent per vnum diem sursum in Calendario, anteuertere coniunctiones veras. 259
Tabula ad aureum numerum inueniendum quouis anno proposito. 332
Tabula ad Cyclum Solarem inueniendum. 347
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam, ex Cyclo Solari. 353
Tabula ad literam Dominicalem inueniendam, sine Cyclo Solari. 365
Tabula festorum mobilium. 386
Tabula festorum mobilium quo pacto dispositioni eorundem festorum in manu respondeat. 385
Tabula ad Indictionem cuiuslibet anni inueniendam. 393
Tabulæ Prutenicæ, quę hodie ab omnibus vsurpantur, cur incertę iudicari possint. 29
Tabulę Astronomicę etiamsi extarent absolutissimę, frustra tamen veri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum varietatem. 31
Tabulę æquationis Epactarum condendę totum laborem consistere in primo spatio 10000. annorum. 147
Tabulę Epactarum expansę, & tabulę æquationis Epactarum vsus. 148
Tabulę 30. omniũ Lunationum totius anni, respondẽtes 30. Cyclis decennouenalibus tabulę expansę. 206
Tabulę Nouiluniorum totius anni perpetuę explicatio. 252
Tabulę Epactarum ad Nouilunia, Pleniluniaque media calculanda. 270
Tabulę æquationis literarum Dominicalium perpetuæ constructio. 303
Tabulæ ad aureum numerum cuiusque anni inueniendum constructio. 330
Tabulæ ad Cyclum Solarem cuiusuis anni inueniendum constructio. 346
Tabulæ ad literam Dominicalem ex Cyclo Solari inueniendã constructio. 352
Tabulæ ad literam Dominicalem sine Cyclo Solari inueniendam constructio. 364
Tabulæ ad Indictionem cuiusuis annī inueniendam constructio. 394
Tabulam æquationis Epactarum continẽri Cyclo 300000. annorum. 147
Tabularum astronomicarum inconstantia vnde proueniat. 30
Tabularum Astronomicarum inconstantiam non obesse perfectioni, ac perpetuitati Calendarii Gregoriani. 67
Tabularum 30. omnes Lunationes 30. Cyclorum decennouennalium tabulę expansæ complectentium explicatio. 205
Tabulas Astronomicas nullas ad hanc vsque diem extructas esse, quæ veros motus sine errore exhibeant ad multos annos. 29
Tabulas Prutenicas ad Calendarium restituendum esse adhibitas. 67
Tabulas medii motus Lunæ vtiles esse ad examinandum Cyclum quemcunque propositum. 256
Tabulas Astronomicas magni faciendas esse, etiamsi longo tempore durare nequeant. 30
Tabulis Alphonsinis in motu Solis, ac Lunæ, nonnullos Astronomos magis fidere, quàm Prutenicis. ibid.
Termini Paschales auctoritate Concilii Niceni constituti, qui sint. 16
Theophilum Alexandrinum, & S. Cyrillum appellare Lunam xiiii. ex Cyclo eam, quæ ex tabulis Astronomicis est xvj. à coniunctione. 265
Tropicus annus Solaris quando sit maximus, quando minimus, & quando medio modo se habeat, ex Copernici obseruationibus. 50

V

VAriæ sententię de æquinoctii restitutione. 19
Varietatem tabularum Astronomicarum nõ obesse perfectioni, & perpetuitati Calendarii Gregoriani. 67
Veteres cur suspicati sint, annum esse inæqualem. 37
Victoris Papæ de celebratione Paschæ decretum. 8

Zodiaci

INDEX ALPHABETICVS.

Z

ZOdiaci gradus, in quo Sol propoſito quouis die exiſtat, quo pacto reperiatur. 395

Zodiaci locus, in quo Luna quouis die propoſito exiſtat, qua ratione ferè exploretur. 396.& 397

Zodiaci locus, in quo Luna quolibet dato die exiſtat, & tempus, quo noctu luceat, quare non exquiſitè memoriter poſſit reperiri. 398

Zodiaci ſigna quibus menſibus tribuantur, ſingula ſingulis. 394

Zodiaci ſignum quodlibet quo die Sol ingrediatur. 395

INDICIS ALPHABETICI FINIS.

ERRATORVM CORRECTIO

Pag.	Lin.	Errata.	Correctio.
18	40	ſequerentur	ſequeretur
23	31	Paſchæ celebrant	Paſcha celebrant
37	2	Hor 6.	Hor 5.
41	38	cum ea æquinoctium	cum eæ æquinoctium
45	35	16.24.	16.20. 24.
67	17	ſi ea ad	ſi eæ ad
70	30	& in tertiam	& in quartam
71	29	ad 21. Martij ad	à 21. Martii ad
75	7	tandem 21.	diem 22.
82	20	ut in eo Calendario	ut eo in Calendario
106	34	addenda ſint 13.	addenda ſint 12.
153	19	numerus	munus
255	1	Conciliorumque Pontificum	Conciliorum, ſummorumque Pontificum
280	8	definere autem Paſchale	definere autem eſſe Paſchale
318	2	congruevent	congruent
331	20	numerum	numerorum
335	6	cui propoſitus	cui uoci propoſitus
345	13	anno 600.	annus 600
358	9	arte omnes	arte annos omnes
371	2	Præcipue	Præcipua
397	12	monetur ab	monetur vno die ab

Præter hæc

Pagina 91. In Martio proximè ſub aureo numero xij. è regione diei 23. deeſt aureus numerus 1.

Pagina 93. In Auguſto deeſt dies 31. quo appoſito, ſcribendi ſunt numeri Calendarum, vt in Ianuario, vel Decembri.

Pagina 195. Epacta 25. è regione xxvj. deleatur, & ſcribatur è regione xxv.

Poſt paginam 241. vſque ad paginam 248. corrigendi ſunt paginarum numeri.

Pagina 277. è regione anni 1571. primæ tabellæ ſub D. H. M. lege 9.4.6.

Pagina 282. Vltimis quinque lineis tabellæ dele (Apr.) & ſcribe (Mar.)

Alia errata leuiora facile prudens lector corriget.

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM Mathematicum Tubingenſem

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

QVOD *ſummis votis Concilia Oecumenica, quod omnes Mathematici, & boni omnes ſemper expetiuerunt, vt Calendarium Romanum ab erroribus, in quos ob inæquales Solis, ac Lunæ curſus diuturnitate temporis erat prolapſum, reuocaretur, hoc ſuperioribus annis à Gregorio XIII. Pont. Max. conſultis per literas totius orbis Chriſtiani Principibus, adhibitisq; peritiſſimis Mathematicis, Deo adiuuante, perfectum atque abſolutum eſt. Quæ res cum à Rodolpho II. Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, à Regibus, Principibusque Chriſtianis, à Rebus pub. & à præcipuis Academijs, mirifica, & penè incredibili voluntatum, ſtudiorumque conſenſione probata eſſet, atque laudata; deinde legibus, vt ab omnibus ſanctè obſeruaretur, confirmata eſt. Vnus hiſce diebus prodijt Michael Maſtlinus neſcio quis Gœppingenſis, in Academia*

mia Tubingenſi Mathematicus, qui arrogantia plus quam hæretica tumens non ſolum factum hoc Pontificis omni memoria dignum, perinde ac cætera omnium Pontificum præcepta, ac leges, pro nihilo habet, atque contemnit, (quod omnium ſemper hæreticorum fuit proprium) verum etiam edito longo ſatis ac verboſo examine, Calendarij emendationem funditus euertere conatur, idque tam præcipiti proiectaque audacia, vt quaſi alter Iſmael, cuius manus contra omnes, in Pontificem ipſum Chriſti Vicarium, in Mathematicos omnes, in conſenſionem omnium fidelium ludibundus incurrat. Ediderat quidem prius, vt aſſerit, aliud examen Germanica lingua conſcriptum, quod in manus meas nondum peruenit; ſed quia id vidit tantas non habuiſſe vires, vt Calendarium è medio, quod optabat, tolleret, quippe quod non ſolum Catholici omnes, ſed plerique etiam hæretici eius præſtantia, ac veritate allecti receperint, addidit hoc alterum, quo ſane putat ſe victoriam de Calendario reportaſſe, atque ſilentium impoſuiſſe omnibus, qui id adhuc approbarunt, & vt reciperetur ab omnibus, ſuo hortatu, & conſilio apud Principes, ac Magiſtratus auctores extiterunt. Vt autem omnes videant, quàm arroganter, atque inſolenter in poſteriori hoc examine iſte centumgeminus Briareus non ſolum nouo Calendario, cæloque bellum indicat, verum etiam omnes, quot quot vbique gentium ſunt, Mathematicos ad pugnam prouocet, non abs re fore iudicaui, ſi inflata eius inſcriptio ad verbum hic inſeratur, quæ ita ſe habet.

Inſolens inſcriptio examinis Maſſilinani.

ALTERVM EXAMEN NOVI PONTIFICIALIS Gregoriani Calendarij, quo ex ipſis fontibus demonſtratur, quod nouum Calendarium omnibus ſuis partibus, quibus quam rectiſsimè reformatum vel eſt, vel eſſe putatur, multis modis mendoſum, & in ipſis fundamentis vitioſum ſit.

QVO AVCTOR vniuerſos Mathematicos, qui vel primum confecere nouum illud Calendarium, vel defendere hactenus, audacter prouocat, vt niſi impoſtores, & publicæ pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint, ad hoc examen reſpondeant. Aut ſi reſpondere nequeant, vt ſe nimis temerario applauſu, & præcoci conſilio hoc Calendarium collaudaſſe, atque paſſim ad recipiendum perſuaſiſſe, ingenue, pro communis Patriæ ſalute, agnoſcant.

HAEC

HÆC *eſt glorioſi illius militis verborum iactatio, qua ſibi omnino perſuaſit, neminem ad eius examen reſpondere auſurum eſſe. Cui ego quidem examini vel propter obſcuritatem aduerſarij, vel propter apertas calumnias, atque ineptias, neminem arbitror, (coniecturam enim facio ex me) adhuc reſpondere voluiſſe. Neminem enim tam ſtultum, tam fatuum, tam cæcum fore exiſtimabant, apud quem aduerſus Pontificis Max. Imperatoris Rom. & Chriſtianorum Regum auctoritatem, Catholiciq; orbis conſenſionem vnius hominis loquacitas valeret. At cuius hominis? nempe eius, qui ex Germaniæ angulo Gæppinga, ex inſitiæ latebris emerſus, ignotus omnibus, famam, celebritatemque nominis ex Romani Calendarij euerſione, velut ille olim ex Dianæ Epheſiæ ruina, quæreret. Ac me quidem, cum ſæpius à grauiſſimis viris ad reſpondendum incitarer, hæc ipſa cogitatio fecit vel ad ſuſcipiendum opus, vel ad exequendum, tardiorem. Ad extremum, cum ex amicorum literis cognouiſſem, detrectatione tam ignobilis certaminis, tanquàm conceſſione victoriæ, iſtum inſolentiſſimè debacchari, & quorundam nimis credulorum animos paulatim iam labare cæpiſſe, ſtatui hoc qualecunque certamen non defugere. Ego igitur, qui vnus ex ijs fui, quibus veteris Calendarij corrigendi negotium datum eſt, quantuluſcunque ſum, velut alter Dauid, diuina magis ope, quàm meis viribus fretus, cum iſto Golia, pro Eccleſiæ dignitate congrediar. Quis eſt enim iſte Philiſtæus incircumciſus, qui exprobrauit aciem Dei viuentis? Itaque hac Apologia, quantum in me erit, efficiam, (quando cum alijs me prouocat) vt omnes intelligant, nos impoſtores non eſſe, aut pacis perturbatores, ſed prudenti conſilio, ac neceſſario, errores è Calendario ſuſtuliſſe, ipſum vero neque, in quo correctio Calendarij conſiſtat, intellexiſſe, neque illud reſtitutum iam, atque emendatum rectè oppugnaſſe, ſed multa prauo animo & iniquo, in eo ad alienum ſenſum torſiſſe, vt facilius orbi terrarum imponeret, rudeſque, & imperitos in Calendarium nouum, tanquam innumeris vitijs, atq; erroribus refertum, ſimulque in Pontificem Max. eius auctorem concitaret. Silentio autem præteribo impias huius eccleſiæ turbinis voces aduerſus poteſtatem Pontificiæ Romani; cum omnium hæreticorum tam veterum, quàm recentiorum proprium ſemper fuerit, ab obedientia capitis Eccleſiæ (quod eſſe Pontificem Romanum, innumerabiles ferme Doctores ex Concilijs, & Patribus luce clarius demonſtrarunt) ſe ſubducere. Tantum iſtius omnium gentium correctoris examen pro virili examinabo, vt cuiuſmodi tandem ſit, perſpici queat. Cæterum oro, quæſoque eos, qui hoc volumen lecturi ſunt, ne ſi quando iſti, vti prouocauit, reſpondero, modeſtiæ, meique me oblitum putent: ſed meminerint tantam hæretici hominis audaciam Pontificiæ maieſtati inſolentiſſime inſultantem leniter, clementerque accipiendam non fuiſſe. Nam vt erratis inſcitia docenda eſt, ita furentis audacia frangenda. Id adeo D. Hie-*

Cur non citius ad examen Maſſilini reſponſum ſit.

ronymum, alioſque ſanctos patres factitaſſe cernimus, qui Hæreticorum impudentiam acri, vehementique oratione retuderunt. Ne videlicet Catholicorum lenitas inſolentiam aleret, augeretque Hæreticorum, ſi homines arrogantiſſimi modeſtiam metum interpretarentur. Quo circa nemo erit tam iniuſtus rerum exiſtimator, qui non idem in eadem cauſa mihi quoque licere arbitretur: præſertim cum nouus iſte Golias vinci, ſternique non poſſit, niſi porrecta, attritaque audaciſſimi hominis frons ſubinde feriatur. Verum faciemus id modice, vt ipſe quoque intelligat nos non tam cruorem, quàm ruborem elicere voluiſſe. Vt autem reſponſum hoc meum neque infructuoſum ſit legentibus, & ab omnibus facilius percipiatur, explicanda in eo erunt, quæ ad negotium correctionis Calendarij opportuna viſa fuerint, atque inter cætera, cur emendari oportuerit, & in quo eius reſtitutio conſiſtat. Ita enim fiet, opinor, vt non ſolum calumnijs Mæſtlini ſatisfiat quam cumulatiſſime, verum etiam, vt omnibus alijs, qui nouum hoc Calendarium improbare nonnunquam ſolent, (non aliam ob cauſam arbitror, quàm quod rationes correctionis non plane illis ſint perſpectæ, ac cognitæ) ſilentium imponatur: cæteri autem, qui iamdiu noui Calendarij rationem diligentius cognoſcere expetunt, habeant aliquando, vnde vberiorem eius cognitionem petant. Sunt quidem omnia fundamenta reſtituti Calendarij copioſiſſime explicata in libro nouæ rationis reſtituendi Calendarij Romani: ſed quia liber ille tum ob intempeſtiuam mortem Gregorij XIII. felicis recordationis, tum ob alia impedimenta, quæ varia extiterunt, nondum in lucem prodijt, viſum eſt, quàm maxima fieri poteſt breuitate, exponere in hoc reſponſo ea, ſine quibus ſatisfieri cauillationibus Mæſtlini plene non poteſt. Totam vero Apologiam in duos libros tribuemus. In primo omnia, quæ ad Æquinoctium ſpectant, explicabuntur. Secundus cyclum Epactarum, atque literarum Dominicalium continebit, Epactaſque recte in Calendario diſpoſitas eſſe ad Paſcha debito tempore celebrandum, clariſſime demonſtrabit. His tertius liber accedet complectens regulas breuiſſimas, quibus computus eccleſiaſticus per articulos digitorum traditur.

Diſtributio huius operis in tres libros.

QVID IN SACRIS LITERIS DE PASCHAE celebratione præcipiatur, & quid de eadem à SS. Patribus, & Concilijs ſancitum ſit.

CAP. PRIMVM.

Præceptum de Paſchæ celebratione, ex ſcripturis ſacris.

PRINCIPIO igitur, vt à certis confeſſiſque ordiamur, in Exodo cap. xij. Phaſe, ſiue Paſcha Hebræis præcipitur his verbis: *Dixit quoque Dominus ad Moyſen, & Aaron in terra Aegypti; Menſis iſte vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. Loquimini ad vniuerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis, Decima die menſis huius tollat vnuſquiſque agnum per familias & domos ſuas.* & paulo infra. *& ſeparabitis eum vſque ad quartamdecimam diem menſis huius, immolabitq; eum vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam.* & poſt pauca. *Eſt enim Phaſe (id eſt, tranſitus) Domini.* & infra. *Habebitis autem hanc diem in monumentum, & celebrabitis eam ſolennem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno.* Et paulo poſt. *Primo menſe, quartadecima die menſis ad veſperam comedetis azyma vſque ad diem vigeſimamprimam eiuſdem menſis.* Deinde Leuitici cap. xxiii. *Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſanctæ, quas celebrare debetis temporibus ſuis. Menſe primo, quartadecima die menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt, & quintadecima die menſis huius ſolennitas azymorum Domini eſt.* Item Numerorum cap. ix. *Locutus eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai anno ſecundo, poſtquam egreſſi ſunt de terra Aegypti, menſe primo, dicens: Faciant filij Iſrael Phaſe in tempore ſuo, quartadecima die menſis huius ad veſperam, iuxta omnes ceremonias & iuſtificationes eius.* Et aliquanto poſt. *Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſiue in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino in menſe ſecundo, quartadecima die menſis ad veſperam.* Numerorum quoque Cap. xxviii. habentur hæc verba. *Menſe autem primo, quartadecima die menſis, Phaſe Domini erit, & quintadecima die ſolennitas.* Ex hiſce omnibus locis manifeſtum eſt, præceptum à Deo fuiſſe Hebræis, vt Phaſe, ſiue Paſcha celebrarent die quartadecima primi menſis ad veſperam.

Quando fuerit Paſcha celebrarent ex præcepto diuino.

IS autem menſis Lunaris (menſibus enim Lunaribus Hebræi vtebantur) primus eſt, cuius dies xiiii. Lunæ (numerato etiam ipſo die Nouilunij, ſiue Neomeniæ) cadit vel in diem æquinoctij verni, vel poſt æquinoctium primo occurrit. Colligitur hoc non obſcure ex

Menſis primus qui.

antiquioribus, & doctioribus Hebræis, qui ſemper Paſcha ſecundum cyclum Lunarem in Luna XIIII. cadente in æquinoctium, vel ipſum proxime ſequente celebrandum eſſe tradiderunt. Cuius rei teſtis locupletiſſimus eſt Ioſephus Iudæus libro III. Antiquitatum Iudaicarum Cap. XIII. ſic ſcribens. *Menſe verò Xanthico, qui apud nos Niſan appellatur, & eſt anni principium, quartadecima Luna, Sole oppoſito in Ariete, quo menſe liberati ſumus à ſeruitute Aegyptiorum, ſacrificium, quod tunc egredientes ex Aegypto fecerunt, immolare nos annis ſingulis, (quod Paſcha dicitur) celebrare iſq; præcepit. Et vtique celebramus illud per Tribus noſtras, nihil immolatorum in craſtinum reſeruantes.* Quibus verbis aperte docet, quartamdecimam Lunam primi menſis, qua Iudæi Paſca celebrabant, eſſe eam, quæ vel in æquinoctij diem cadit, vel quæ proxime æquinoctium ſequitur, nimirum cum Sol eſt vel in principio Arietis, vel in aliquo Arietis gradu.

IDEM ſenſiſſe Philonem Iudęorum doctiſſimum, & alios Iudæos antiquiores, clariſſimis verbis docet Anatolius Laodiceæ vrbis Syriæ epiſcopus, qui circa annum Domini 280. annis ferme 45. ante Concilium Nicænum floruit, qui poſtquam docuerat, (vt auctor eſt Euſebius lib. VII. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. XXIX.) annum, quod ad Paſchæ celebrationem attinet, ab æquinoctio verno eſſe inchoandum, hæc ſubiungit. *Et ideo non parum delinquere dicimus eos, qui ante initium hoc noui anni (id eſt, ante vernum æquinoctium) Paſcha putant eſſe celebrandum. Sed nec à nobis primum exordium ſumit hæc ratio, ſed ab antiquis Iudæis fuiſſe comprobata demonſtratur, & ante aduentum* CHRISTI *obſeruata; ſicut euidenter docet Philo, & Ioſephus, ſed & horum antiquiores Agathobulus, & ab eo eruditus Ariſtobulus ex Paneade, qui vnus ex illis lxx. ſenioribus fuit, qui miſſi fuerant à Pontificibus ad Ptolemæum regem Aegypti, Hebræorum libros interpretari in Græcum ſermonem: quibus multa ex traditionibus Moſi proponenti Regi, percunctantiq; reſponderunt. Ipſi ergo cum quæſtiones Exodi exponerent, dixerunt, Paſcha non prius eſſe immolandum, quàm æquinoctium vernale tranſiret. Ariſtobulus verò etiam hoc addidit, In die Paſchæ non ſolum obſeruandum eſſe, vt Sol æquinoctium vernale tranſcendat, verum & Luna. Cum enim duo ſint æquinoctia, Veris ſcilicet, & Autumni, aquis ſpatijs dirempta, & quartadecima menſis primi ſit ſtatuta ſolennitas poſt veſperam, quando Luna Soli oppoſita deprehenditur è regione, ſicut etiam oculis probare licet: inuenitur vtique vernalis æquinoctij partem Sol obtinens, Luna verò è contrario Autumnalis. Legi in eorum libris, & alijs multa de his validiſſimis aſſertionibus expoſita, quæ euidenter oſtendunt, Paſchæ ſolennitatem omni genere poſt æquinoctium celebrandam.* Hæc Euſebius de Anatolio refert. Ex quibus liquet, vetuſtiores Hebræos, ac peritiores ſumpſiſſe ex traditione Moyſis eam Lunam XIIII. primi menſis, quæ vel in æquinoctium incidit, vel ipſum proxime ſequitur: ita vt Luna XIIII. æquinoctium antecedens reiecta ſemper fuerit, vt inutilis, & quæ ad vltimum potius menſem anni, quàm ad primum ſpectaret. Atque hæc in ſacra,

ſacra, & diuina Scriptura, & à doctioribus Hebræis de Paſcha Moſaico ſancita ſunt.

Cur eccleſia maluerit Paſcha mobile eſſe, quam fixum.

IAM verò tempore gratiæ poſt legem Moſaicam, Eccleſia Catholica, etſi ceremonialibus illis præceptis obſtricta non erat, propterea quod legalia omnia per mortem, & reſurrectionem IESV CHRISTI ceſſauerunt, atque vim ſuam amiſerunt, vt inter ſacros Doctores conuenit: voluit tamen Paſcha Chriſtianum cuius Paſcha Hebræorum figura fuit atque vmbra, vagum quoque eſſe ac mobile, non autem ſtatum ac fixum; in eoque celebrando eadem, quæ Hebræi, obſeruare, hoc eſt, æquinoctium vernum, & Lunam XIIII. primi menſis, propter ſacramentum, & recondita myſteria, quæ in eiuſmodi celebratione Paſchæ reſurrectionis Dominicæ includuntur, vt copioſe a S. Auguſtino libro II. ad Inquiſitiones Ianuarij Cap. I. & II. ſcriptum eſt. Quare non audiendi ſunt, qui exiſtimant, eccleſiam debere ſolennitatem Paſchæ celebrare ſtato ſemper die, inſtar aliarum celebritatum, quæ fixæ nuncupantur, nulla habita conſideratione Lunæ primi menſis, hac potiſſimum inducti ratione, vt Eccleſia ſe a difficultatibus, & controuerſijs, quæ in Nouilunijs Paſchalibus oriri ſolent inter ſcriptores, liberet omnino, atque expediat: Non ſunt, inquam, audiendi, (quamuis Eccleſia id ſuo iure vtens libere facere poſſet, & nemo eam ob id poſſet reprehendere, cum illud Paſchæ præceptum ſit Ceremoniale, quod iam ceſſauit, vt dictum eſt) quoniam nunquam eo ritu celebrandi Paſcha Eccleſia Catholica vſa eſt, ſed ſemper in eo celebrando motum Lunæ, ac Solis obſeruauit, ſancitumque ita fuit ab antiquiſſimis, ſanctiſſimiſque Pontificibus Romanis, necnon à Concilio primo Nicæno confirmatum, & alijs quamplurimis, vt mox dicemus. Quamobrem conſuetudo hæc tam vetuſta nullo modo ſine gratia aliqua cauſa infringenda videtur.

Dominica prima poſt Lunam XIIII. primi menſis Paſcha Chriſtianum celebrandum eſſe, ita vt Luna XIIII. in Dominicam cadente, transferatur in Dominicã ſequentem.

CÆTERVM in hoc Eccleſia à Iudæorum more diſceſſit, quod Paſcha non in ipſa quartadecima Luna primi menſis, vt Hebræi, ſed in Dominica, quæ quartamdecimam Lunam primi menſis proxime conſequitur, celebrari iuſſit, propterea quod prima Dominica poſt Iudæorum Paſcha Dominus à mortuis reſurrexit. Quocirca quemadmodum Iudæi Paſcha celebrabant in decimaquarta Luna propter immolationem agni, qui mortem CHRISTI præſigurabat, ita nos in Paſcha, reſurrectionis CHRISTI memoriam, quæ Dominico die facta eſt, celebramus. Veruntamen quoties dies XIIII. Lunæ primi menſis in diem Dominicum cadit, ſolennitatem Paſchæ transferri præcipit in ſequentem diem Dominicum, in quem nimirum Luna XXI. primi menſis incidit. Cuius rei duæ potiſſimum cauſæ a Patribus, & ſcriptoribus afferuntur. Primum, ne in Luna XIII. ieiunium quadrageſimale ſoluatur, aut (ſi tunc non ſoluatur, ſed in XIIII. Luna, vt Patres antiqui volebant) ne die Dominico ieiunare cogamur cum hæreticis Manichæis, & ſequenti die Lunæ feſta Paſchalia incipiant. Non licuiſſe autem ante Lunam XIIII. primi menſis ſoluere ieiunium, liqui-

liquidò constat ex Eusebio lib. v. Ecclesiasticæ hist. Cap. XXIII. vbi sic ait. *In prouincijs Asiæ quæstio non minima exorta est, velut ex antiqua eorum obseruatione descendens, quod quartadecima Luna putarunt omni modo Paschа celebrandum, quando videlicet Iudæis præcipitur agnus immolari, veluti necessario confirmantes, quacunque die septimanæ quartadecima Luna veniſſet, solui debere ieiunium, cum talis consuetudo in nullis prorsus alijs vnquam obseruata fuisset ecclesijs.* Idem docet B. Ambrosius in Epistola ad Episcopos per Æmiliam constitutos, his verbis. *Vnde si inciderit, sicut fuerunt est proxime, quartadecima Luna mensis primi die Dominica, quia neque Dominica ieiunare debemus, neque tertiadecima Luna, die Sabbati incidente, ieiunium soluere, (quod maxime die Passionis est exhibendum) in alteram hebdomadam celebritas Paschæ est differenda.* Venerabilis etiam Beda libro de Temporum ratione Cap. LVII. de eadem re ita scribit. *Conuenit itaque diligenter aduertere, vt quoties XIIII. Luna in Dominicum incurrit diem, in sequentem septimanam Paschalem diem potius differamus, duplici hoc modo. Primum quidem, ne XIII. Luna inuenta in Sabbati die soluamus ieiunium, quod consequens non est, quod nec ipsa lex præcipit. Deinde ne Dominica die Luna XIIII. constituta ieiunare cogamur, indecentem rem, illicitamq; facientes. Hoc enim Manichæorum sectæ consuetudo possedit, &c.* Deinde ne vnquàm cum Iudæis Paschа celebremus, aut cum Quartadecimanis hæreticis congruamus, qui legem Mosaicam cum Euangelio obseruandam esse docebant.

PASCHA autem celebrandum esse Dominica, eaque prima post Lunam XIIII. primi mensis, hoc est, post Paschа Iudæorum, multis SS. Patrum auctoritatibus & Concilijs, decretisque confirmari potest. Primùm quidem celebrandum id non esse Luna XIIII. cum Iudæis, sed Dominica die, statuit S. Pius Papa, & martyr, decimus à B. Petro circa annum Domini CL. in Epistola decretali, his verbis, vt habetur De Consecr. Distinct. 3. Cap. Nosse. *Nosse vos volumus, quod Paschа Domini die Dominico annuis temporibus sit celebrandum.* & paulo post. *Vnde & nos Apostolica auctoritate instituimus, omnes idem obseruare debere, quia & nos idem seruamus: Nec debetis à capite quoquomodo discedere.*

Decretum S. Pij Papæ de celebratione Paschæ die Dominica.

ET S. Victor Papa item & martyr, quartusdecimus à B. Petro, circa annum Domini CXC. in Epistola ad Theophilum Cæsarienſem episcopum, quæ habetur Distinct. III. De Consecr. Cap. Celebritatem, decernit Paschа celebrari debere non qualibet die Dominica, sed ea, quæ Lunam XIIII. primi mensis sequitur, ita scribens. *Celebritatem Sancti Paschæ die Dominica agi debere, & prædecessores nostri iam statuerunt, & nos illud eadem die solenniter celebrare mandamus: quia non decet, vt membra à capite discrepent, aut aliter gerant. A quartadecima verò Luna primi mensis vsque ad vigesimamprimam eiusdem mensis eadem celebretur festiuitas.*

Decretum S. Victoris Papæ de Paschæ celebratione die Dominico post Lunam XIIII. primi mẽsis.

AD hæc idem à varijs Concilijs confirmatum est, atque sancitum; Nam

Nam in Concilio primo post Apostolos, quod S. Victoris Summi Pontificis, cuius proxime mentionem fecimus, hortatu in Cæsarea Palæstinæ à compluribus Episcopis celebratum est, cui præfuerunt Theophilus eiusdem vrbis Episcopus, Narcissus Episcopus Hierosolymorum, & Cassius Ecclesiæ Tyri Episcopus, ita decretum esse, legimus apud Eusebium libro v. Ecclesiast. Historiæ, Cap. XXIII. *Conuentus Episcoporum, & Concilia per singulas quasque prouincias conuocantur, prorogatisq; ad se inuicem epistolis de singulis quibusq; locis, vnum omnes Ecclesiasticum dogma confirmant. Ne liceat aliquando, nisi in die Dominica, in qua Dominus surrexit à mortuis, Dominicum Paschæ celebrare mysterium, & in hac sola soluendum esse Paschale ieiunium.* De hoc decreto idem Theophilus in epistola Synodali, vbi explicat clarius, Paschа esse die Dominica post Lunam XIIII. celebrandum, ita scribit. *Constitutum est in illa Synodo, vt ab XI. Calend. Aprilis vsque ad XII. Calend. Maij Paschа deberet obseruari, & nec antea, nec postea cuicunque limites transgrediendi sit facultas. Similiter & de Luna præceptum diuinum teneatur: Mandatum per Mosen sit vobis obseruatum, a decimaquarta Luna vsque ad vigesimamprimam. Has ergo septem Lunas in Paschа similiter tenendo constat fuisse consecratas. Quando ergo sit inter illum limitem, ab XI. Cal. Aprilis vsque ad XII. Calend. Maij dies Dominicus, & Luna ex illis septem sanctificatis, conuenit nobis Paschа, vt iustum est, obseruare in* CHRISTO IESV *domino nostro.* Ex hac constitutione patet, eo tempore Paschа celebrari solitum à die 22. Martij, vsque ad 20. Aprilis; cui tamen tempori additi postea sunt quinque alij dies, primo mense id necessario exigente: ita vt Paschа celebrari possit vsque ad 25. Aprilis inclusiue. Primus enim mensis non est ille, in quo Sol totum Arietem percurrit, vt videntur voluisse Patres in illa Synodo Cæsarienſi, sed cuius Luna xiiij. cadit in aliquem dierum a 21. Martij inclusiue, in quo æquinoctium fit, vsque ad 18. Aprilis inclusiue. Ex quo sequitur, Paschа celebrari posse die 25. Aprilis, vt paulo post dicemus.

Decretum Concilij Cæsariẽsis in Palæstina de celebratione Paschæ post Lunã XIIII. primi mẽsis.

DEINDE in celeberrima illa synodo Nicæna cccxviij. episcoporum, sanctitate, & innocentia vitæ insignium, præsentibus sedis Apostolicæ Legatis à S. Sylueſtro Papa eò missis, & Constantino Magno, cuius sumptibus est celebrata, solenni ritu decretum idem est, siue potius confirmatum, atque renouatum communi omnium consensu. De qua re in epistola ab eadem synodo ad Ecclesiam Alexandrinam, & ad fratres Ægyptum, Libyam, & Pentapolim incolentes missa, hæc extant verba, vt refert Socrates lib. I. Historiæ Ecclesiasticæ, Cap. vj. atque Theodoretus lib. I. Histo. Eccles. Cap. ix. *Quod autem ad omnium consensum de sacratissimo festo Paschatis celebrando attinet, scitote, quod vestris precibus controuersia de ea re suscepta prudenter, & commode sedata est: ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, quiq; Iudæorum consuetudinem ante in eo festo obseruando imitari solebant, iam Romanos, nos, & omnes vos, qui eundem morem, quem nos, in illo recolendo à pri-*

Epistola Cõcilij Nicæni de Paschæ celebratione.

mis temporibus tenuistis, sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps sedulo secuturi. Ipse quoque Imperator Constantinus Magnus elegantem epistolam de eodem argumento ad ecclesias scripsit, quæ quidem ab eisdem scriptoribus affertur locis citatis.

Confirmatur decretum Concilij Nicæni d Paschæ celebratione à cõcilio Antiocheno, Chalcedonen & alijs.

DENIQVE idem fuit postea stabilitum, & sub pœna anathematis præceptum in synodo Antiochena, & in Concilio Chalcedonensi 630. episcoporum, quod sub Leone Magno celebratum est, & in plerisque alijs Concilijs.

Concilium Nicænum confirmasse potius, quam instituisse, Paschā celebrandam esse die Dominica post Lunā XIIII

ETSI autem verba illa Nicæni Concilij expresse non explicant, quo die sacrosanctum Pascha celebrandum sit, sed solum cum Iudæis non esse obseruandum, indicare videntur; non obscure tamen ex ijs intelligi potest, consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, sanctionemque Pij, ac Victoris Romanorum Pontificum, quo Pascha die Dominico à Luna xiiij. ad xxj. vsque celebrandum præcipitur, confirmatam esse, atque renouatam: quippe cum aperte significent, omnes Orientales, qui prius cum Iudæis Luna xiiij. Pascha celebrabant, consentientibus animis Romanorum morem, qui Dominico die post Lunam xiiij. idem perpetuo obseruarunt, amplexatos esse. Atque hanc esse magni illius Concilij de Paschæ celebratione sententiam, immo in eodem canonem ea de re editum esse, innumerabiles pene rerum Ecclesiasticarum scriptores docuerunt, è quibus Venerabilis Beda cum pluribus locis, tum præsertim lib. iij. Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum Cap. xxv. disertis verbis idem confirmat, cum in quadam de Pascha recte celebrando disceptatione introducit Vvilfridum quendam, qui iussus à Rege dicere, sic exorsus est.

Sententia Bedæ, Concilium Nicænum renouasse ecclesiasticū decretum de Paschæ celebratione post Lunā XIIII. primi mensis Dominico die.

PASCHA quod facimus (loquitur autem de Pascha celebrando die Dominico post xiiij. Lunam, vt ex sequentibus liquet) vidimus Romæ, vbi beati Apostoli Petrus, & Paulus vixere, docuere, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, &c. Deinde paulo post. *At verò Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbati resurrexit à mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit, ita Pascha faciendum intellexit, vt secundum consuetudinem, ac præcepta legis, xiiij. Lunam primi mensis, aquè sicut Ioannes, orientem ad vesperam semper expectaret: & hac exorta, si Dominica dies (quæ tunc prima Sabbati vocabatur) erat mane ventura, in ipsa vespera Pascha Dominicum celebrare incipiebat, quo modo & nos omnes hodie facere solemus: Sin autem Dominica non proximo mane post Lunam xiiij. Sed xvi. aut xvij. aut alia quilibet Luna vsque ad xxi. esset ventura, expectabat eam, & præcedente Sabbato vespere sacrosancta Paschæ solennia inchoabat; sicq; fiebat, vt Dominica Paschæ dies non nisi à xv. Luna vsque ad xxi. seruaretur. Neque hac Euangelica, & Apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandum Paschæ à xiiij. Luna primi mensis ad vesperam, vsque ad xxi. Lunam eiusdem mensis ad vesperam præceptum est: In quam obseruantiam imitandam, omnes S. Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem Ecclesia conuersa est: & hoc*

hoc esse verum Pascha, hoc solum fidelibus celebrandum, Nicæno Concilio non statutum nouiter, sed confirmatum est, vt Ecclesiastica docet historia.

Sententia B. Ambrosij de celebratione Paschæ ex decreto Concilij Nicæni.

BEATVS quoque Ambrosius in epistola lxxxiij. ad Episcopos per Æmiliam constitutos de eadem solennitate Paschali sic scribit. *Non mediocris esse sapientiæ diem celebritatis definire Paschalis, & scriptura diuina nos instruit, & eruditio maiorum, qui conuenientes ad synodum Nicænam, inter illa Fidei, vt vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouem annorum collegere rationem, & quasi quendam constituere circulum, ex quo exemplum in annos reliquos gigneretur. Hunc circulum inuadere impiè nunquam auerunt, sequentes illud, quod non debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbique sacrificium pro resurrectione Domini deferatur.* Infra autem clarius exponens, quæ in Nicæna Synodo decreta sunt, ita scribit. *Duo autem sunt obseruanda in solennitate Paschæ, quartadecima Luna, & primus mensis, qui dicitur nouorum.* Et aliquanto post, cum docuisset, Dominico die Pascha esse celebrandum, ita rursus ait. *Incipit autem mensis non secundum vulgarem vsum, sed secundum consuetudinem peritorum, ab æquinoctio, qui dies est xij. Calendas Aprilis, &c.*

IN hac epistola duo præcipue declarat S. Ambrosius, Primum, Pascha ex decreto Concilij Nicæni celebrandum esse Dominica die post xiiij. Lunam primi mensis, qui ab æquinoctio incipit. Quibus verbis explicat, primum mensem esse eum, cuius Luna xiiij. in æquinoctium incidit, id est, in diem 21. Martij. vel proxime sequitur. Cum enim dicit primum mensem ab æquinoctio incipere, & non ante, non vult Nouilunium primi mensis ab æquinoctio sumi debere, sed Lunam xiiij. Alias nunquam Pascha celebrari potuisset ante diem 4. Aprilis; quippe cum hac ratione Luna xiiij. Paschalis omnium prima in diem 3. Aprilis incideret: cum tamen aperte in eadem epistola doceat suo tempore ex Concilij Nicæni sententia, Pascha mense Martio esse celebratum. Voluisse autem eum assumi Dominicum diem post xiiij. Lunam, perspicuum est. Nam in eadem epistola asserit, Pascha in sequentem hebdomadam differendum esse, quando Dominica dies in Lunam xiiij. incidit, vt supra ex eadem hac Ambrosij epistola tradidimus. Secundo loco idem docet, Patres Nicæni Concilij decreuisse, Lunam xiiij. primi mensis inquirendam esse per cyclum aurei numeri decennouennalem, quippe qui eius dispositionem in Calendario peritissimis in calculandi arte, nimirum Eusebio Episcopo Cæsariensi, & Alexandrinis Ægyptijs commiserint.

Eusebio Cæsariensi, & Alexandrinis curam Nicæno Concilio datam esse cycli aurei numeri.

QVOD idem planius Beda profitetur libro de Temporum ratione Cap. xlij. vbi in hunc modum scribit. *Decennouennalis circuli ordinem primus Eusebius Cæsareæ Palestinæ Episcopus, ob quartas decimas Lunas festi Paschalis, ipsumq; diem Paschæ inueniendum composuit, eo quod Luna cu-*

na cuiuslibet ætatis post tantum temporis ad eundem redeat anni solaris diem: nõquod Aegyptus, vel cætera per Orientem CHRISTI *Ecclesia verum eatenus Lunæ cursum, vel diem nescierit rite inuenire Paschalem, sed quia ea, quæ ipsis temporibus annuatim cum labore inuestigata, & per orbem mandata sæpius in quæstionem venire solebant, facilius præfixa semel regula circulari, semper obseruari, & sine scrupulo ambigendi poterant edisci.* Huc accedit, quod idem Beda libro De Ratione computi, Cap. XVI. docet, Cycli decennouēnalis ordinem, primũ Eusebium Cæsareę Palęstinę Episcopum composuisse. Idemque repetit lib. v. Historię Ecclesiast. gentis Anglorum Cap. XXII. ex Epistola Ceolfridi Abbatis ad Regem Naitanum, vbi hęc verba habentur. *Itaque per æquinoctialem solis exortum, post completam diem primi mensis quartamdecimam, quæ cuncta ex lege obseruanda accepimus, expectamus adhuc, monente Euangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei Dominicæ, & sic demum votiua Paschæ nostri festa celebramus, vt indicemus, nos non cum antiquis excussum Aegyptiæ seruitutis iugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in* CHRISTI *autem resurrectione completa est, deuota fide, ac dilectione colere, vt de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die Dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus. Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, computus Paschæ decennouennali circulo continetur, qui dudum quidem, hoc est, ipsis Apostolorum temporibus iam seruari in Ecclesia cœpit, maxime Romæ, & Aegypti, vt supra diximus, sed per industriam Eusebij, qui à B. martyre Pamphilo cognomen habet, distinctius in ordinem compositus est, vt quod eatenus per Alexandriæ Pontificem singulis annis per omnes Ecclesias mandari consueuerat, iam deinde congesta in ordinem seriæ Lunæ quartædecimæ, facillime posset ab omnibus sciri.* Ex his omnibus testimonijs liquido constat, Pascha ex Ecclesiæ præcepto non alia die celebrandum esse, quàm Dominica prima post Lunam XIIII. primi mensis.

Morem celebrandi Pascha die Dominico post Lunam XIIII. primi mensis temporibus Apostolorum incepisse, essęque traditionem Apostolicã.

IAM verò hoc non esse nouum aliquod Pontificum, Conciliorumque decretum, sed ab exordio nascentis Ecclesię morem hunc perpetuo viguisse Romæ, & apud pleraſque alias Ecclesias, vt non cum Iudæis Luna XIIII. sed die Dominico Pascha celebraretur, atque adeo ab Apostolis ita traditum esse, satis perspicue ex nonnullis auctoritatibus, quas adduximus, colligi posse videtur; quippe cum in epistola Nicæni Concilij distertis verbis contineatur, morem illum celebrandi Pascha Romanos, Alexandrinos, atque Ægyptios a primis temporibus tenuisse. Clarius id ex locis Bedæ intelligitur, cum dicat, B. Petrum, cum Romæ prędicaret, Pascha ita esse faciendum intellexisse; essęque hanc consuetudinem, Euangelicam & Apostolicam traditionem: nec non ita seruari cœpisse in Ecclesia ipsis Apostolorum temporibus, maxime Romæ, & in Ægypto. Clarissime verò idem affirmat Ceolfridus Abbas apud Bedam lib. v. Ecclesiasticę historię gentis Anglorum, Cap. XXII. Vbi sic habetur. *Si ergo fieri posset, vt semper in diem quintumdecimum*

cimum primi mensis, id est, in Lunam XV. Dominica dies incurreret, vna semper eodemq; tempore cum antiquo DEI populo, quanquam sacramentorum genere discreto, sicut vna, eademque fide, Pascha celebrare possemus. Quia verò dies Septimanæ non æquali cum Luna tramite procurrit, decreuit Apostolica traditio, quæ per B. Petrum Romæ prædicata, per Marcum Euangelistam, & interpretem ipsius, Alexandriæ confirmata est, vt adueniente primo mense, adueniente in eo vespera diei quartædecimæ, expectetur etiam dies Dominica à quintadecima vsque ad vicesimamprimam diem eiusdem mensis.

EVSEBIVS quoq; lib. v. Ecclesiasticę historię, Cap. XXIJ. testatur, cęteras Ecclesias, Asianis exceptis, per vniuersum orbem terrarum dispersas, consuetudinem ex Apostolica traditione ad illud vsque tempus continuatam tenuisse, vt non alio die, quam eo, quo seruator a mortuis resurrexit, ieiunia dissoluerentur. Præterea S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in omnibus sermonibus Heortisticis, qui plurimi sunt, & in quibus solenne ieiunium quadragesimale, diem festum Paschæ, & Pentecostes populo indicebat quotannis, pronunciat semper Pascha celebrari tali die mensis in Dominica, secundum Euangelicas, vel Apostolicas traditiones. Rursus idem S. Cyrillus in epistola ad Innocentium Papam j. (quam citant Ioan. Stoflerinus in Calendario Romano proposit. XXXIJ. ad initium, & Albertus Pighius libro de ratione Paschalis celebrationis, & Calendarij restitutione, propos. VIIJ.) sic ait. *Sanctum Paschæ mysterium, eiusque sacra solennitas, sicut est à Saluatore nostro, & ab Apostolis tradita, illibata manssisset, si eam quorundam insipientium peruersitas inter cætera Fidei sacramenta minime contaminasset, &c.* Dubitandum autem non est, quin de Pascha post Lunam XIIII. primi mensis in Dominica celebrando loquatur, cum ita celebrandum esse constanter semper asseruerit, ex doctrina Theophili patrui sui, & prædecessoris in Episcopatu Alexandrino, vt ex sermonibus Heortisticis patet, in quibus perpetuo Pascha Dominico die celebrandum populo proponit.

POSTREMO euidenter hoc confirmatur ex epistola Protherij Præsulis Alexandrini ad B. Leonem Papam j. qui per Martianum Imperatorem procurauerat, vt Episcopus Alexandrinus cyclum Paschalem Theophili accuratius explicaret. Ita enim ea in epistola legitur, vt refert venerabilis Beda lib. De Temporum ratione, Cap. XLIJ. & in libello de Æquinoctio ad Vvichenredum prope initium, & Ioan. Stophlerinus, atque Albertus Pighius locis citatis. *Lætificauerunt me literæ dilectionis tuæ, quas frater coepiscopus noster Victorius pio apportauit officio. Oportebat enim, vt ab Alexandrinæ Ecclesiæ præsule talia scripta ad sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent, magisterio beatissimi Petri Apostoli Paschalis festi computum ab initio per B. Marcum eius discipulum didicisse Aegyptios, quod etiam constat didicisse Romanos, &c.* Clarissimum autem est, in hac epistola verba fieri de Paschæ celebratione post Lunam XIIII. primi mensis: quippe cum ita celebratum sem-

per

per sit Romæ, & Alexandriæ. Quare cum dicat Protherius, id Romanos quidem a S. Petro, Alexandrinos verò a S. Marco didicisse, liquet eum asserere, Pascha hoc modo obseruandum esse ex traditione Apostolica.

HIS ita constitutis, Pascha Dominico die post Lunam XIIII. primi mensis celebrandum esse, explicandum paulo diligentius est, primum mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in æquinoctij diem incidit, vel eundem proxime consequitur, vt supra asseruimus. Non enim desunt, qui primum mensem aliter definiendum censeant, eum videlicet mensem appellantes primum, cuius Nouilunium diei æquinoctij propinquius est. Qua in sententia Mæstlinus etiam noster libenter versatur, vt occasionem quærat nouum Calendarium oppugnandi, vt suo loco videbimus. Sed hi maxime decipiuntur. Nam cum fieri possit, vt duo Nouilunia æqualiter ab æquinoctij die distent, vnum quidem ante, alterum verò post, ambigi posset, ac meritò, vtrum illorum pro Paschæ celebritate eligendum foret. Constituto enim, verbi gratia, æquinoctio in 21. die Martij, si plenilunium medium, siue oppositio luminarium media (Medijs enim motibus potius, quam veris, hoc in negotio vtimur, vt Capite IIII. ostendemus) incidat in meridiem diei 21. Martij, tanto interuallo a meridie diei 21. aberit Nouilunium medium, quod diem æquinoctij præcedit, quanto ab eodem distat Nouilunium medium, quod eundem diem æquinoctij subsequitur; cum vtrunque a plenilunio medio absit diebus 14. horis 18. Min. 22. sec. 2. ferè, vt lib. 2. exponemus. Quocirca iure optimo ambigere quis possit, vtrum ex duobus illis Nouilunijs ad primum mensem spectet. Manifestius hoc ex cyclo decennouennali aurei numeri intelligetur, quo Ecclesia Catholica a Concilio Nicæno vsque ad hanc Calendarij correctionem vsa est. In eo namque aureus numerus 8. positus erat tam ad diem 6. Martij, quam ad diem 5. Aprilis. Quare cum vterque dies æquali spatio a die 21. Martij remotus sit; quòd tã inter diem 6. & 21. Martij, quam inter 5. diem Aprilis, & 21. Martij, dies 14. interijcian tur, ambiguum erit, num Nouilunium diei 6. Martij Paschale sit, an potius illud, quod die 5. Aprilis contingit.

Error quorũdam in primo mẽse definiendo.

IDEM quoque apparet ex cyclo Epactarum noui Calendarij, quem quidem recte in eo distributum esse, libro II. demonstrabimus. Cum enim Epacta XXV. rubra apposita quoque sit & ad diem 6. Martij, & ad 5. Aprilis diem, orietur necessario eadem ambiguitas de primo mense Paschali eligendo. Maiorq; difficultas existet, quando Epacta XXIIII. in vsu est, quod eius Nouilunium die 7. Martij contingens sit æquinoctio, hoc est, diei 21. Martij propinquius, quam Nouilunium eiusdem, quod die 5. Aprilis accidit: quippe cum inter diem 7. Martij, & 21. interponantur tantùm dies 13. inter diem autem 5. Aprilis, & 21. Martij interiecti sint dies 14. Ex sententia ergo eorum, qui ex Nouilunio primum mensem arbitrantur esse metiendum, foret Nouilunium illud diei 7. Martij Paschale, aliud verò in diem 5. Aprilis incidens reijciendum esset,

set, tanquam non Paschale. quod omnino falsum est, & contra vsum vetustissimum Ecclesiæ Catholicæ, quæ Nouilunium diei 7. Martij respuit, atque sequens, quod die 5. Aprilis accidit, Paschale statuit, non aliam ob causam, quam quod prioris dies 14. cadat in diem 20. Martij ante æquinoctium, atq; ob id ad vltimum mensem anni referendum sit.

RECTIVS ergo primus mensis describitur per Lunam XIIII. quæ vel in æquinoctij diem incidit, vel eum proxime consequitur, vt & a nobis factum est, & ante nos a compluribus scriptoribus ecclesiasticis comprobatum, præsertim a venerabili Beda hac in re exercitatissimo cum alijs in locis, tum in his paucis, quæ in confirmationem nostræ sententiæ adducenda censuimus. Libro ergo de Temporum ratione, Cap. XLIX. aduersus Victorium quendam, qui aliter primum mensem, & Lunas quartas decimas Paschales supputabat, ita scribit. *Nos Aegyptiam calculandi disciplinam, qua & tuo iudicio, (alloquitur autem Victorium) & vniuersalis Ecclesiæ consensu verior apparet, omnibus sequendam nouimus: Initium videlicet primi mensis ab octauo Iduum Martiarum vsque in Nonarum Aprilium diem: Quartas decimas verò Lunas Paschæ a duodecimo Calendarum Aprilium vsque in decimum quartum Calendas Maias: Porrò diem Paschæ Dominicum ab vndecimo Calendarum Aprilium vsque in septimum Calendarum Maiarum; & hoc in Luna XV. vsque in XXI. esse quærendum.* Quibus verbis aperte primam Lunam XIIII. Paschalem Beda in die æquinoctij collocat, & vltimam in die 18. Aprilis; ac proinde vult primum mensem, ideſt, Paschalẽ, esse eum, cuius Luna XIIII. cadit vel in diem æquinoctij, vel ipsum proxime sequitur. Idẽ apertius declarat Cap. XLIII. eiusdem libri in hunc modum. *Qui vtrique (anni scilicet communes, & Emboliſmici) sicut supra dictum est, ab exordio primi mensis, quem Hebrai Nisan vocant, hoc est, ab accensione Lunæ Paschalis initium sumunt, cuius exordium mensis hac regula debet obseruari: vt nunquam Luna Paschæ XIIII. vernum præcedat æquinoctium, sed vel in ipso æquinoctio, hoc est, duodecimo Calendarum Aprilium, vel eo transgresso, legitima procedat. Vnde fit, vt ab octauo Iduum Martiarum die vsque in Nonarum Aprilium diem Lunaris anni sint quærenda primordia. Ipsa autem Luna XIIII. cum primum XII. Calendas Apriles, cum nouissime XIIII. Calendas Maias occurrendo, diem festi Paschalis ab XI. Calendas Apriles, vsque in VII. Calendas Maias faciat inquirendum.* Idem repetit Cap. LVII. his verbis. *Nam quæ post XIIII. Lunam Dominica dies occurrit, ipsa est Paschalis Dominicæ Resurrectionis dies: Quæ quidem XIIII. Luna primum in Aequinoctio, id est, XII. Calendarum Aprilium, vltimum vicesimo nona ab hinc die, id est, XIIII. Calendarum Maiarum sub vespere processum terris ostendit.* Denique Cap. LX. hoc modo loquitur. *Cuius primi mensis, septemque eius dierum azymorum nunc regula talis est, vt quæ post Aequinoctium XV. Luna occurrerit, primi mensis intelligatur, & hac quemcunque septem dierum vsque ad XXI. Dominicum acceperit, Paschalis festi gaudijs aptum porrigat.*

Mensem primum recte dici eum, cuius Luna XIIII. in diem æquinoctij incidit, vel eum proxime sequitur.

ITA-

Tria in celebratione Paschæ observanda.

ITAQVE cum tria, ex Decretis sanctorum Pontificum, & Conciliorum, vt diximus, in recta Paschæ celebratione, vnde cętera mobilia festa pendent, obseruet Romana, & Catholica Ecclesia: Æquinoctium vernum; Lunam XIIII. primi mensis; & primam Dominicam post illam Lunam XIIII. declarandum iam est, quam rationem Ecclesia sequatur, vt vbiuis locorum eodem tempore a fidelibus sacra Paschæ solennitas peragatur, hoc est, vt illa tria, quæ ad eius celebrationem necessaria sunt, ab omnibus eodem modo inquirantur, ita vt nulla prorsus discrepantia in eis existat.

Æquinoctio verno diē 21. Martij à Nicæno Concilio tributum esse.

NE igitur cuiuis libera concederetur facultas errandi in Æquinoctio, & die XIIII. Lunæ primi mēsis, ac Dominico die ad celebrandum Pascha definiendo, statutum est a Patribus Concilij Nicæni, vt Æquinoctio verno tribueretur dies 21. Martij, quo die tunc, aut circiter, Æquinoctium fiebat. Ex quo fit, vt illa dies XIIII. Lunæ, quæ antecedit diem 21. Martij, censeatur pertinere ad vltimum anni mensem, non autem ad primum, ac proinde apta non sit ad Paschæ celebritatem: quæ verò dies XIIII. Lunæ in diem 21. Martij cadit, vel si non eum in diem incidit, quæ post diem 21. Martij primo loco occurrit, legitima sit ad Pascha celebrandum. Ex his perspicuum est, omnia Nouilunia, ac sola, quæ ab 8. die Martij vsque ad 5. Aprilis contingunt inclusiue, esse Paschalia, quæ sunt numero 29. nimirum 24. in posterioribus 24. diebus Martij, & 5. in prioribus 5. Aprilis diebus. Horum namque 29. mensium Lunarium nulla dies XIIII. diem 21. Martij, in quo Æquinoctium constitutum est, antecedit, sed cuiusque dies XIIII. Æquinoctij diem, quem diximus, consequitur, primo Nouilunio excepto, cuius dies XIIII. in ipsum diem 21. incidit.

Quæ & quot Nouilunia sint Paschalia ex decreto Concilij Nicæni.

Quibus diebus anni Pascha celebrari possit, & quot, ex Nicæni Cōcilij decreto.

QVÆ cum ita sint, liquidò constat, Pascha semper celebrari posse, ac debere in aliquo dierum a 22. Martij, vsque ad 25. Aprilis, adeo vt primum Pascha, ac citimum celebrari possit die 22. Martij, postremum verò atque vltimum die 25. Aprilis, totaque solennitas Paschalis latitudinem habeat 35. dierum, quorum priores 10. ad finem Martij, posteriores autem 25 ad principium Aprilis pertineant. Nam quando dies 21. Martij est dies Sabbati, & in eundem dies XIIII. Lunæ cadit, quæ prima Paschalis est, erit sequenti die Dominico, id est, die 22. Martij, solennitas Paschæ: Atque ante hunc diem Pascha celebrari rite non potest, neque vnquam hactenus post Concilium Nicænum celebratum est. Quando item dies 18. Aprilis est dies Dominicus, & in eundem dies XIIII. Lunæ incidit, quæ postrema Paschalis est, celebrabitur Pascha proxime sequenti die Dominico, nimirum die 25. Aprilis, post quem diem Pascha ex decreto Concilij Nicæni sine flagitio celebrari non potest. Atque hos terminos Paschales Concilij Nicæni auctoritate constitutos accepimus, qui ex collocatione Æquinoctij in 21. die Martij necessario colliguntur, vt diximus.

DEINDE vt in Nouilunijs, atque adeo in diebus XIIII. Lunæ nulla inter Christianos amplius dissensio oriretur, quemadmodum a Concilio Nicæno vsque ad tempora ferme Iustiniani Imperatoris acciderat, sed omnes eisdem diebus primam diem Lunæ pronunciarent, dispositi sunt a Dionysio Abbate 19. aurei numeri ab Alexandrinis accepti per dies in Calendario tali artificio, vt quilibet ei diei cuiusuis mensis præfigeretur, in quo Nouilunium accidebat illo anno, quo aureus ille numerus præfixus in vsu erat. Itaque currente aureo numero 1. fiebat toto eo anno Nouilunium in illa die cuiusque mensis, cui præfixus erat aureus numerus 1. Currente verò aureo numero 2. fiebat Nouilunium eo die, qui aureum numerum 2. præfixum habebat, atque ita de cęteris: ita vt Nouilunia in diuersos semper dies cuiusuis mensis inciderent, quemadmodum & omnes 19. aurei numeri diuersis diebus mensium ascripti erant: donec 19. anni essent transacti, post quos iterum aureus numerus erat 1. Nouiluniaque propterea ad eosdem redibant dies, &c. Sed hac de re plura in 2. lib. explicata reperies.

Nouilunia per aureos numeros in Calēdario dispositos inuestigara esse a Cōcilij Nicæni tēporibus usq; ad Calēdarij correctionem, vt omnes ijsdē diebus Neomæniæ celebrarent.

POSTREMO, vt omnibus constaret, quando esset dies Dominica, institutus fuit Cyclus literarum Dominicalium continens 28. annos; vt litera Dominicali cuiusuis anni cognita, nulla esset in diei Dominicæ, atque adeo in solennitatis Paschalis celebratione diuersitas apud Christianos.

Cyclum literarū dominicaliū esse inuentum, vt in Dominico die celebrando nulla esset dissensio.

CVR CALENDARIVM CORRIGI DEbuerit, & in quo eius correctio consistat.

CAP. II.

OMNIA quæ in Paschæ celebritate obseruanda esse diximus, recte sanè ac sapienter auctoritate Nicęni Concilij definita sunt. Verùm quia Æquinoctium vernum nostra tempestate non amplius contingebat die 21. Martij, sed 11. ferme die: Nouilunia item non recte per aureos numeros in Calendario collocatos indicabantur, sed quatuor diebus & amplius, serius, quam oportebat; factum est, vt Pascha sæpe numero contra sanctionem Concilij Nicæni vsque ad hoc tempus celebratum sit. Nam quoniam, vt supra diximus, primus mensis Lunaris, atque adeo Paschalis est ille, cuius dies XIIII. Lunæ vel in diem æquinoctij Verni cadit, vel ipsum proxime sequitur; Æquinoctium autem vernum ante correctionem Calendarij circa diem 11. Martij contingebat: sequitur vt omnes Lunæ XIIII. a die 11. Martij. vsque ad 20. fuerint, ex præscripto Concilij Nicæni Paschales, hoc est, primi mensis: quas tamen, tanquam eas, quæ ad vltimum mensem spectarent, & Æquinoctiū antecederent, Ecclesia semper respuit; propterea quod Æquinoctium vernum diei 21. Martij cum Concilio Nicæno affixit. Ex quo factum est, vt quotiescunque Lunæ dies XIIII. diem 10. Martij sequebatur, & 21. diem antecedebat,

Aequinoctiū, Nouilunia̅que ante correctionē Calendarij non eisdem diebus contigisse, quibus tēpore Concilij Nicæni fiebant.

Quæ Lunationes ex Concilio Nicæno Paschales reiectæ fuerint, tanquam nō Paschales, ante Calēdarij correctionem, propter errorē æquinoctij.

Quando Pascha in mense, secundo ante emendationem Calendarij celebratum fit, propter æquinoctij errorem.

Nisi Calendariũ fuisset correctũ, accidisset post aliquot annos, Pascha semper in secundo mense, tertio, quarto, &c. celebrari, propter æquinoctij versus Initiũ mẽsis ascensum.

bat, Pascha mense secundo celebratum sit. Atque hic error in dies obscure serpens longius progressus esset, nisi remedium esset adhibitum; adeo vt progressu temporis, omnes Lunæ XIIII. Paschales relictæ essent, tanquam inutiles, semperque Pascha in secundo mense, immo tandem in tertio, quarto, &c. atque in ipsa æstate fuisset celebratum: quod fuisset sane absurdissimum, & Patrum decretis omnino contrarium.

Quando Pascha ante Calẽdarij restitutionem celebratum sit Luna XXV. ob Nouiluniorum per aureos numeros in mentorũ errorẽ.

DEINDE propter quatuor illos dies, & amplius, quibus Nouilunia, vt diximus, serius quam res postulat, per aureos numeros in Calendario indicabantur, sæpe accidebat, vt Pascha celebraretur Luna XXV. quando nimirum Luna XIIII. per aureum numerum inuenta, quæ verè erat Luna XVIII. incidebat in diem Dominicum, ac proinde Pascha in sequentem Dominicum diem differebatur. Hoc autem manifeste repugnat decretis summorum Pontificum, & Concilij Nicæni, quæ semel atque iterum inculcant, Pascha celebrandum esse a Luna XIIII. primi mensis exclusiue, vsque ad XXI. eiusdem inclusiue. Atque eiusmodi error, nisi remedio aliquo ei esset occursum, maior deinceps euasisset, ita vt sacrosanctum Pascha Luna XXX. atque adeo in Nouilunio ipso, siue Luna I. & Luna II. III. &c. celebrari contigisset. Quæ res quantum incommodi secum allatura fuerit, nemo est, qui non videat.

Nisi correctũ fuisset Calendariũ, Pascha celebrari contigisset in Nouilunio, Luna II. III. &c. ob errorem Nouiluniorũ, quæ per aureos numeros inquirebantur.

Ob errorẽ æquinoctij, & Lunæ XIIII. ex aureis numeris inuentæ sæpe in Paschæ celebritate contigisse errorem 7. aut 28 aut 35. dierũ ante emendationem Calendarij.

EX hoc errore Æquinoctij verni, & Lunæ XIIII. factum est, vt Pascha sæpissime celebratum sit 7. aut 28. aut 35. diebus tardius, quam Decreta Patrum præcipiunt: vt ante correctionem Calendarij vsu venit his annis, 1565. 1568. 1576. 1579. Idemque euenisset, si emendatum non fuisset Calendarium, his annis, 1595. 1598. 1603. 1606. 1609. & plerisque alijs, in quibus omnibus erratum esset in Paschæ celebratione diebus 35. vt annos omittam, in quibus vel vigintiocto, vel septem dierum error commissus esset. Quod satis apparet ex Paulo Middelburgensi lib. II. Paulinæ, vbi Paschæ solennitates ab anno 1500. ad annum vsque 3000. supputauit, cum erroribus, qui secundum vsum Ecclesiasticum committebantur: ex quibus omnibus festi dies Paschæ tantùm 200. reperiuntur legitimi, alij verò 1301. contra Patrum decreta celebrati, cum errore etiam interdum 42. dierum, qui quidem in plures dies progressu temporis excreuisset, nisi correctum esset Calendarium.

Cõmitti cõtigisset in Paschæ celebratione post multos annos error 42. dierũ, & amplius, nisi correcti esset Calendarium.

IGITVR, vt incõmoda illa atq; absurda, quæ recensuimus, uitarẽtur, & ne in maiora incideret posteritas, (Nihil autẽ dico hoc loco de historiarum, temporumque perturbatione, quæ ex continua illa anticipatione Æquinoctij verni versus mensium initia sequerentur, scilicet Incarnationem Dominicam in æstatem, Natalem CHRISTI Domini diem in tempus vernum, Ortum S. Ioan. Baptistæ in Autumnum, &c. temporis progressu prolapsura fuisse, vt disertè in libro nouæ rationis corrigendi Calendarij Romani explicatur.) vt hęc, inquam, incommoda a posteris vitarentur, necessarium omnino fuit, vt Æqui-

Causæ, cur restitutio Calendarij fuerit necessaria.

Incommoda historiarum, temporum, & præcipuarum actionũ celebritatum, si Calendarium emendatũ non esset.

Æquinoctium vernum in pristinam sedem a Patribus Nicæni Concilij ei tributam, hoc est, in diem 21. Martij restitueretur, Nouiluniaque per numeros in Calendario dispositos ita monstrarentur, vt eorum plenilunia ab illis, quæ calculus secundum medium motum exhibet, quo ad eius fieri potest, non discreparent. Sed quoniam Æquinoctium in suam sedem restitui non potuit, nisi per aliquot dierum exemptionem, factum est, vt Cyclus Solaris, siue literarum Dominicalium, ad hoc vsque tempus in Ecclesia DEI vsitatus, necessario interrumpendus fuerit. Oportuit ergo Cyclum hunc ita quoque innouare, vt per eum litera Dominicalis non secus post correctionem Calendarij, atque ante, quocunque anno proposito, posset inueniri. Itaque in his tribus, Æquinoctij restitutione, Nouiluniorum emendatione, & Innouatione Cycli Solaris, totum negotium correctionis Calendarij consistit. Quæ qua ratione instaurata sint, in ijs, quæ sequuntur, planum faciemus.

In quibus correctio Calendarij consistat.

CVR AEQVINOCTIVM VERNVM AD diem XXI. Martij potissimum, & qua ratione reuocatum sit.

CAPVT III.

Sententiæ variæ de æquinoctij restitutione.

IEORVM, qui de Calendarij correctione scripserunt, variæ de Æquinoctij restitutione fuerunt sententiæ. Quidam enim illud relinquendum esse censebant eo die, quo correctionis tempore reperiebatur, die videlicet XI. mẽsis Martij. Alij autem ad diẽ 25. eiusdẽ mensis reuocandum esse asseuerabant, hoc est, ad diem Dominicæ incarnationis, propterea quod arbitrabantur, incarnationem æterni FILII DEI in Æquinoctio verno factam esse. Plerique demùm prudentiori consilio restituendum contendebant ad diem 21. Martij, vbi illud tempore Concilij Nicæni ferè deprehendebatur. Atque horum opinionem meritò Gregorius XIII. amplexus est, quippe quæ minus nouitatis, ac mutationis contineat. Nam si Æquinoctium circa diem XI. Martij relictum esset, vbi ante correctionem erat, aut ad diem 25. Martij esset reuocatum, aut ad alium quemcunque diem a die 21. diuersum, oportuisset immutare omnes terminos paschales auctoritate Concilij Nicæni constitutos, omniaque Breuiaria, ac Missalia renouare; cum omnia hæc ita sint digesta, atque ordinata, ac si Æquinoctium vernum die 21. Martij perpetuo contingeret: quæ res, quantam perturbationem allatura fuerit fidelibus, si vidissent, Pascha, & alia festa mobilia alijs diebus nunc, quam olim ab antiquis patribus celebrari, nemo est qui dubitet: præsertim verò, cum non exiguum detrimentum hominibus Ecclesiasticis importaret, propter innumerabi-

Quam sententiã in restituẽdo æquinoctio Gregorius XIII. secutus sit.

Incõmoda aliarum opinionum de æquinoctij restitutione.

lium ferme librorum Eccleſiaſticorum iacturam, & immenſos ſumptus, qui coemendis nouis libris ad DEI cultum pertinentibus neceſſarij eſſent. Habent enim pleræque Eccleſiæ, ac Monaſteria horum librorum bibliothecas multis aureorum millibus æſtimatas, quæ omnes inutiles factæ eſſent. Huc accedit, quod cum omnes Eccleſiæ Orientales, quæ numeroſæ ſunt, & quarum ratio maxime habenda erat, canonem de Paſcha celebrando in Concilio Nicæno confirmatum religioſiſſime cuſtodiant, non potuit vernum Æquinoctium maiore omnium Eccleſiarum commodo ad alium diem reuocari, quàm ad diem 21. Martij, vbi tempore Nicæni Concilij reperiebatur. Hac enim ratione decretum de celebratione Paſchæ a Patribus in eo Concilio ſancitum, permanſit intactum prorſus, atque illæſum. Poſtremò, quoniam cum maior pars Martyrum, Doctorum, Confeſſorum, ac Virginum, quorum ſolennitates grata memoria pie veneratur Eccleſia, circa tempora Nicæni Concilij floruerit, Martyrum quidem paulo ante, ſub Decio, & Diocletiano crudeliſſimis Eccleſiæ DEI perſecutoribus; Confeſſorum verò ipſo Concilij tempore, vel paulo poſt, temporibus Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Ioan. Chryſoſtomi, Damaſceni, Ambroſij, Auguſtini, Hieronymi, Gregorij Magni, & quando ſolitudines Ægypti, ac Palæſtinæ innumera Monachorum, & Anachoretarum multitudine ſub Paulo, Antonio atque Hilarione, ſanctiſſimis Eremitis, refertæ erant; non potuit Æquinoctium ad magis conueniens tempus reuocari, quàm ad Concilij Nicæni tempora, vt feſti Sanctorum dies congruis temporibus celebrarentur, hoc eſt, non longe ab illis, quibus in terra vixerunt. Nam ſi vel ad tempus incarnationis Dominicæ redactum eſſet, vel eo in loco, vbi ante correctionem reperiebatur, retentum, fuiſſent omnium illorum Sanctorum tempora confuſa, atque perturbata.

Qua ratione Vernũ æquinoctium ad diem 21. Martij reſtituũ fit.

RESTITVTVM porrò eſt Æquinoctium a Gregorio XIII. Pont. Max. ad diem 21. Martij, exemptis decem diebus ex menſe Octobri anni 1582. ita vt poſt quartum diem Octobris, qui B. Franciſco ſacer eſt, loco diei quinti aſſumptus fuerit ſtatim quintusdecimus, decem interiectis eo anno prorſus omiſſis. Hac etenim ratione factum eſt, vt vernum Æquinoctium anno 1583. inſequenti, & alijs deinceps, contigerit decem diebus ſerius, quàm ante hanc correctionem: ac proinde cum ipſum antea fieret circa diem 11. Martij, idem nunc circa diem 21. accidere cernatur, quemadmodum Concilij Nicæni temporibus.

Cur 10. dies ſimul exempti fiat ex anno 1582. non autem ſingulis annis, aut menſibus.

FACTA quoque eſt hæc reſtitutio per ablationem decem dierum ſimul ex vno menſe, non autem per omiſſionem decem dierum intercalarium in 40. annis, aut per detractionem eorundem 10. dierum ex 10. menſibus, detrahendo ſingulos dies ex menſibus ſingulis, quod nonnulli optabant; tum quia multa occurrere potuiſſent in 40. annis, quæ correctionem impedirent, tum etiam, quia ſæpius Cyclus Dominicalium literarum interrumpendus fuiſſet, qui tamen in hac noſtra reſtitutione ſemel tantùm interruptus eſt.

Aequinoctiũ cur ſedem ſuam ad 10. dies anticipauerit in Calendario, à tempore Concilij Nicæni vſq; ad correctionem Calendari.

SI quis porrò ſcire cupiat, quî factum ſit, vt Æquinoctium ſedem ſuam priſtinam, hoc eſt, diem 21. Martij deſeruerit, & ad diem 11. peruenerit; intelligat huius rei cauſam eſſe, quod Iulius Cæſar, quem Eccleſia Catholica Romana eſt ſecuta, plus æquo vnius anni magnitudini tribuerit. Conſtituit enim annum ſolarem dierum 365. & horarum 6. Et quia in anno Ciuili, qui dies duntaxat integros complectitur, omittebat ſex illas horas, quæ in quatuor annis diem integrum efficiunt, decreuit, vt quarto quouis anno dies vnus ex 24. horis conflatus intercalaretur, fieretque annus dierum 366. quem Biſſextilem appellarunt. Annus autem Solaris verus, quem Tropicum vocant, tantus non eſt, ſed aliquot horæ minutis minor, ita vt ſecundum tabulas Alphonſi Hiſpaniæ Regis, complectatur dies 365. & horas tantùm 5. Min. 49. Sec. 16. quæ quidem anni magnitudo media quodammodo eſt inter maximam, & minimam anni magnitudinem. Nam, vt Cap. vi. huius lib. fuſius dicemus, Aſtronomi peritiores obſeruarunt annos Solares eſſe inæquales; & maximum quidem annum fuiſſe Hipparchi, ac Ptolemæi ferè temporibus, affirmant; minimum verò ætate Albategnij, & medium quodammodo circa Alphonſi regis tempora extitiſſe, atque nunc iterum ad maximam ferè perueniſſe magnitudinem. Itaque annus Romanus, qui apud Eccleſiam in vſu eſt, ſuperat Alphonſinum annum, quem medium fermè inter maximum, & minimum eſſe diximus, Minutis 10. & Secundis 44. vnius horæ. Ex quo fit, vt totidem Minutis, Secundisque quolibet anno Iuliano Æquinoctia, ac Solſtitia ſedes ſuas anticipent: quia quando Sol proprio motu, ſecundum tabulas Alphonſinas, ad idem punctum Æquinoctij, aut Solſtitij, à quo receſſerat, reuertitur, deſunt ad annum Iulianum complendum illa, quæ diximus, Min. 10. & Sec. 44. vnius horæ. Quocirca ſecundum eaſdem tabulas, Æquinoctia, Solſtitiaque in annis ferme 134. vno die integro, & in annis 402. diebus circiter tribus ſedes ſuas præcurrent. Quod ſi anni magnitudo, qua vtitur Eccleſia, omni ex parte congrueret motui Solis annuo, nulla cerneretur Æquinoctiorum, Solſtitiorumque anticipatio, ſed eiſdem ſemper anni diebus recurrerent.

Anni magnitudo ſecundũ Iuliũ Cæſarem, & Eccleſiam.

Anni magnitudo ſecundũ Alphonſinos.

Quanto maior ſit annus Romanus, ſiue Eccleſiaſticus, anno Alphonſino.

In quot annis æquinoctium anticipet vnũ diẽ, ſecundum annum Alphonſinum.

QVOD ſi quis roget, Cur exemptio illa decem dierum ex anno 1582. in menſe Octobri facta ſit, & non potius ex aliquo anno centenario, vel ex aliquo alio biſſextili, non quidem in Octobri, ſed in quouis alio menſe: Hoc enim in primis Mæſtlinum male habuit; Reſponſum in promptu eſt. Potuerunt quidem decem illi dies ex quocunque anno eximi, atque etiam ex quolibet menſe: ſed delectus eſt annus 1582. quia tunc omnia ad correctionem neceſſaria fuerunt primùm expedita atque abſoluta. Reſponſa enim omnium Regum, Principum, Rerumque publicarum, & præcipuarum Vniuerſitatum ad ſummum Pontificem allata ſunt, & a Mathematicis ad Calendarij emendationem conuocatis quam diligentiſſime examinata. Quare ne diutius reſtauratio Calendarij, quam omnes Chriſtiani Principes, & Reſpub.

Correctio Calendarij cur in anno 1582. & in Octobri potius inſtituta ſit, quam in alio anno, ac menſe.

Respub. mirifice collaudarant, atque approbarant, differretur, visum est Pontifici Maximo annum 1582. correctioni tantopere expetitæ destinare.

QVOD autẽ in Octobri potius factum id fuerit, quàm in alio mense, causa nulla fuit alia, neque aliud hac in re mysterium quærendum est, quàm quod is mensis ad negotium hoc aptissimus visus est, quippe qui plures dies Sanctorum celebritatibus vacuos haberet. Ex quo factum est, vt decem dies ex eo exempti minorem perturbationem, confusionemque in Diuinis Officijs persoluendis apud homines Ecclesiasticos pepererit. Nam licet in Februario, Martio, & Aprili pauci etiam festi Sanctorum dies celebrentur, tamen quia in eos menses incidunt Septuagesima, Quadragesima, & tempus Paschale, iudicatum est, eos non esse decem diebus priuandos, vt tempora illa, quæ summa religione ab Ecclesia celebrantur, continuato ordine sine vlla interruptione percurrerentur: præsertim quia si, exempli causa, Septuagesima tunc celebrata esset secundum Calendarium nouum die 14. Februarij, omissis decem præcedentibus diebus, extitissent tantum quatuor Dominicæ post Epiphaniam, & reliquæ duæ ante Aduentum non potuissent interponi, cum eo anno Dominicæ solum 24. post Pentecosten futuræ fuissent. Quia verò nonnullæ prouinciæ ex Octobri anni 1582. nondum decem dies exemerant, quod ad eas tam cito exemplaria noui Calendarij perferri non potuerant, optimo consilio factum est, vt anno insequenti 1583. non expectato Octobri, decem dies ex Februario eximerentur, ne diutius populi illi in dierum numeratione ab Ecclesia Romana dissentirent. Etsi enim eo anno, qui nondum Calendarium emendauerant, eodem, quo nos, die Pascha celebraturi erant, tamen in dierum numero a nobis dissensissent, cum nos decimo die Aprilis, illi autẽ vltimo Martij agerent Pascha. Non est igitur, quòd Mæstlinus se tantopere discruciet in exquirenda causa, cur anno potissimum 1582. summus Pontifex restaurationem Calendarij fieri voluerit mense Octobri, anno verò 1583. mense Februario.

Cur anno 1583. in regionibus remotioribus correctio fieri iussa sit in Februario.

VERVM vt arrogantia Mæstlini, simulq; in Calẽdarij negotio inscitia omnibus manifesta fiat, & luce clarius appareat, quã vafre & malitiose in suo examine se gesserit, calũniãdi magis noui Calendarij, quã veritatis inquirẽdæ studio, libet hoc loco huius correctionis in Octobri instituitæ causã, quã ipse solũ, vt hominibus imponeret, atq; in Pontificẽ Romanũ liberius baccharetur, confinxit, paulo diligentius examinare. Sic autem scribit. *At correctionis huius initium non potuit ante Pascha anni 1582. fieri. Nam si hoc factum esset, periclitatum fuisset totum opus Calendarij huius, periclitata fuisset magna pars auctoritatis Pontificis, suorumq; Calendarificum; periclitati fuissent omnes sumptus huius gratia corrasi, & erogati, & quod maximum est, Pontifex rursus sua spe delusus fuisset. Nam eo ipso anno deprehensa fuisset inanis futilitas calculi huius Gregoriani Calendarij. Cum enim aureus numerus, qui eo anno erat 6. habuerit Epactam xxvi. & reposuerit terminum Paschalem in diem 17. Aprilis,*

Ratio falsa Mæstlini, cur in Octobri, & non ante diem Paschæ anni 1582. correctio facta sit, potius in Februario.

Aprilis, qui erat dies Sabbati: vtique conueniebat secundum numeros, & regulas noui Calendarij, sequentem diem 18. esse Dominicam Paschatis. Sed in eadem ipsa Dominica erat demum Luna, & Solis vera oppositio, secundum calculum Astronomicum: itaque eo ipso anno 1582. celebrandum fuisset Pascha in plenilunio. Hæc res haud dubie valde fuisset ominosa nouo Calendario: Nam ipsa non potuisset quenquam hominum latere, propterea quod in omnibus, & singulis diarijs, seu Calendarijs anniuersarijs, plenilunium hoc inuentum fuisset in die Paschali. Et hoc quidem eo magis fuisset conspicuum tam illiteratis, quam literatis, (quorum nullus propemodum est, qui huiusmodi aliquod annale diarium non secum semper portet, aut certe domi parieti affixum habeat) quod eo anno veteris Calendarij Pascha conuenientem suum locum, videlicet diem 25. noui, aut diem 15. veteris Calendarij obtinuit. Quis iam dubitabit, quin Pontifex metuerit, se, suumq; hoc opus cum sibilo explosum iri, propterea quod ipse Paschale festum ex loco vero abstraheret, & in locum erroneum, seu, vt auctor nominat, hæreticum abijceret? Nunc autem postquam callide, ne dicam dolose, hoc periculum est euitatum, sperat & ipse, & Calendarij auctor, se iam tutissimos esse: Non enim quemquam tantum prudentiæ habiturum confidunt, qui calculum in peracta tempora retrahat. Et licet aliquis hoc tentet, calculum eum tamen non tantum ponderis amplius habiturum, quantum ei fuisset, si in re præsenti manifestissima falsitas monstrata esset. Quod si autem crassissimus hic error, qui ex sententia auctoris hæreticus est, quo Calendarium hoc uestrum nouum statim in ipso principio inaugurationis laborauit, non sit vera causa dilationis dictæ, indicate vos Mathematici aliam; & simul defendite hunc ipsum huius anni errorem. Sed neutrum vobis factu possibile esse scio.

Mæstlini ignorantia in iis quæ Catholica Ecclesia i Paschæ celebratione semper obseruauit.

HIS verbis Mæstlinus temeritatem suam atque inscitiam non modo Mathematicis, quos prouocat, uerum etiam cæteris harum rerum non imperitis manifeste prodit. Confundit enim diem xv. Lunæ cũ die xiiii. & Quartadecimanos hæreticos appellat eos, qui in Luna xv. siue in oppositione Lunæ cum Sole Paschę celebrant: vt prorsus ignorare conuincatur, quid de recta Paschę celebratione Patres, & Concilia sanxerint, & quid in ea re ab Ecclesia ad hoc vsque tempus obseruatum sit. Neque enim prohibitum vnquam fuit, ne in Luna xv. Pascha celebretur, aut in plenilunio, vt falsò existimat, sed ne in Luna xiiii. cum Quartadecimanis hæreticis, non expectato die Dominico post Lunam xiiii. primi mensis, solennitas Paschalis peragatur: vt vel hinc perspicue conijcere liceat Mæstlini ignorantiam, ac temeritatem, qui tam impudenter reprehendere audet id, quod Ecclesia ex præscripto Patrum, Conciliorumque sanctissime semper obseruauit. Itaque si anno correctionis 1582. Pascha ex Calendario nouo esset celebratum, nulla in re Ecclesia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni discessisset, sed rectissime ex eorum sententia id peregisset: id quod manifestum est cuiuis in cõputo Ecclesiastico uel mediocriter uersato. Nam cum eo anno (si decem dies in Februario fuissent exempti) oppositio

Decreta Patrum non prohibere Paschæ celebrationem in Luna xv. sed in Luna xiiii.

Pascha an. 1582 secundũ Calendarium nouũ, si in Februario facta fuisset exẽptio x. dierũ, nõ illegitimũ fuisse, ut perperã volt Mæstlinus.

positio media Luminarium (quæ in hoc negotio, uera relicta, usurpatur ab Ecclesia:) inciderit, secundum tabulas Ioan. Antonij Maginj, quæ rectiores sunt, in die 17. Aprilis, Hor. 7. Min. 57. post Meridiē, immo secūdū Prutenicas tabulas. hor. 3. & amplius ante Meridiē, quis dubitabit, nisi solus Mæstlinus, rerū Ecclesiasticarū prorsus ignarus, sequēti die 18. quę fuit Dominica, potuisse ex prescripto Patrū Niceni Cōcilij Pascha legitime celebrari, cū ea Dominica Lunam XIIII. primi mensis proxime insequatur? Immo nunquam Ecclesia rectius solennitatem Paschalem agit, quam cum in primo mense Dominicus dies in oppositionem mediam Solis, ac Lunæ cadit. Reliqui namque sequentes sex dies Lunæ, uidelicet XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. ad celebritatem Paschæ assumpti sunt propter diem Dominicum, qui non semper in Lunam XV. (quod optandum esset) cadit, siue in oppositionem mediam, ante quam Pascha celebrare fas non est, sed uel in Lunam XVI. uel XVII. &c. usque ad XXI. inclusiue, ultra quam Pascha differre licitum non est. Sed nouus iste Mathematicus Tubingensis non solum Pascha legitime Luna XV. celebrari posse ignorauit, uerùm Pascha anni 1582. ex motu uero ostendere conatur falsum fuisse, si secundum nouum Calendarium esset celebratum: quasi uerò Ecclesia ueros motus, non autem medios potius, aut Cyclos ad hoc negotium adhiberet, ut proximo Capite planum faciemus. Qua in re mirum in modum quoque hallucinatur, cum eo anno oppositio uera Luminarium facta sit die 17. Aprilis, Hor. 15. ferè post Meridiem: ut Pascha illud secundum etiam uerum motum legitimum fuisse, nemo possit ambigere, cum celebratum fuisset post **plenilunium**, atque adeo multo magis post Lunam XIIII. ueram: **quod tamen** necessarium non est.

Pascha an. 1582. secundum Calendarium nouum, si Februario fuissent 10. dies exempti, legitimum futurum fuisse, etiā secundum motū uerum, cōtra quā credit Mæstlinus.

ET ne existimet Mæstlinus, **me temere** (ut ipse solet) loqui, ac sine auctoritate ulla statuere, Pascha celebrari posse quocunque die Dominico **post Lunam XIIII.** usque ad **XXI.** sed ab initio primitiuæ Ecclesiæ **hoc ita sancitum fuisse**, expendat diligenter auctoritates, ac testimonia Patrum, Conciliorumque, quæ Cap. 1. attulimus ad confirmandum, Pascha celebrandum esse die Dominico, primumque mensem esse eum, cuius Luna XIIII. in Æquinoctium incidit, aut ipsum proxime sequitur. In ijs enim omnibus diserte explicatur, Pascha debere celebrari prima Dominica post Lunam XIIII. primi mensis, quæ nimirum in Lunam XV. XVI. &c. usque ad XXI. inclusiue cadit. Quibus auctoritatibus addi possunt eæ, quæ sequuntur.

Pascha celebrari posse Luna XV. si tunc sit Dominica, probatur ratijs testimonijs, & usu Ecclesiæ.

BEDA Venerabilis lib. De Temporum ratione, Cap. 57. postquā docuit, Dominicam diem, quæ post XIIII. Lunam occurrit, esse Paschalem Dominicæ resurrectionis diem, paulo post subiungit. *Et si fieri posset, vt eadem omnibus annis Sabbati die Luna XIIII. contingeret, nil nostræ Paschalis obseruantiæ tempus à legali discreparet. Nam & ipsi iuxta legis edicta semper XIIII. Luna primi mensis ad vesperam immolantes, & comedentes agni immaculati carnem, sanguinemq; illius ad repellen-*

repellendum exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, aquam Baptismi, & Paschalium celebrantes solennia Missarum, spiritalem superaremus Aegyptum, atque illucescente mane in Luna XV. eiusdem mensis primum azymorum diem intraremus, septemq; dies eiusdem celebritatis legitimos à mane quintidecimi diei vsque in vesperum vicesimiprimi mensis ipsius, id est, à Dominico Paschæ vsque in Dominicum octauarum Paschæ, debita cum veneratione compleremus. Sed quoniam Lunæ dies eadem diuersas Septimanæ deuoluitur in Ferias, inde fit, vt qui propter resurrectionem nostri Redemptoris in Dominicum diem Paschæ initium reseruare docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post Legalium azymorum exordium die sumat ingressum. Nonne vides hoc loco, Bedam apertissime docere, Dominicum diem Paschæ cadere posse in Lunam XV. atque tunc quidem rectissime Pascha celebrari?

IDEM clarissime tradit Cap. LIX. vbi sic ait. *Nam cum in veteri Testamento tribus argumentorum indicijs Paschale tempus sit obseruari præceptum; videlicet vt post Aequinoctium, vt mense primo, vt tertia eius Septimana, id est, à vespera XIIII. Lunæ, quod est initium XV. vsque in vesperum, id est, terminum XXI. celebretur; quarta in eiusdem obseruatione regula est nobis à tempore Dominicæ resurrectionis imposita, vt cum Aequinoctio transcenso, Lunam primi mensis XIIII. vesperi ortum facere viderimus, non statim ad faciendum Pascha prosiliamus, sed Dominicum diem, quo ipse Pascha, id est, transitum de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus.* Et paulo post. *Quoties ergo diem Dominicum mox, aduentante XIIII. Luna, habemus, nil nostrum tempus Paschale à legali dissonat, quamuis alijs Sacramentorum generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties verò secundo, vel tertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septimo ab hinc die idem Dominicus occurrerit, ne sic quidem legem, aut Prophetas soluimus, sed Euangelicæ potius gratiæ Sacramentis adimplemus.* Quam quidem Ecclesiæ consuetudinem ex Theophilo Alexandrino Episcopo quoque confirmat: idemque Cap. Lx. & LXI. & alijs sæpius repetit.

HOC ipsum communi consensu omnes Computistæ, quotquot de Paschæ celebratione scripserunt, constanter asseuerant. Nam vt alios taceam, Paulus Middelburgensis Episcopus Forosempronienſis non longe à principio libri XII. in hunc modum scribit. *Nos ergo in supputatione Lunæ Paschalis, diem oppositionis Luminarium vocabimus Lunam XV. quæ sit in die Dominico inciderit, eodem die Pascha celebrandum annotabimus, iuxta Canonem à sanctis Patribus in Nicæna Synodo institutum, quo Pascha celebrari præcipitur die Dominico à XIIII. Luna vsq; ad XXI. hoc est, die Dominico primo post XIIII. Lunam.* Ex his omnibus constat, Pascha recte, ac legitime celebrari posse, immo verò ex Decretis Patrum celebrandum omnino esse, Luna XV. hoc est, in oppositione Luminarium, si tunc dies Dominicus adfuerit.

Atque hanc consuetudinem videmus semper in Ecclesia, tam Orientali, quàm Occidentali conseruatam esse. Semper namque primo Dominico die post Lunam XIIII. Pascha ad nostram vsque ætatem celebratum est.

PVDEAT ergo Mæstlinum, si pudere potest, arrogantiæ & temeritatis, quod Mathematicum se scribat, cum tamen rem non solum Mathematicis, sed etiam omnibus Christianis notissimam, Pascha nimirum Luna XV. posse celebrari, prorsus ignoret: quippe qui crassissimum, immo hæreticum appellare errorem non vereatur, si Pascha in plenilunio medio celebretur. Sed quid mirum, hominem hæreticum consuetudinem Ecclesiæ in Paschę celebratione obseruatam ignorare, qui tam temere, & impudenter omnes eius leges spernit atque contemnit, vt spiritu vertiginis agitatus libere, quicquid ei in mentem venerit, credere possit? Ecce tibi, Mæstline, veram causam dilationis in Octobrem anni 1582. quam tanto tibi studio indicari flagitas. Habes simul, qui Pascha anni eiusdem, si secundum nouum Calendarium esset celebratum, defendit, legitimumque futurum fuisse demonstrat, ex Decretis Patrum, ac Nicæni Concilij, atque vsu Ecclesiæ; in quo tamen crassissimum errorem ipse committens, ab alijs commitri falsò criminabaris: quorum neutrum nobis factu possibile esse, temere tibi persuadebas.

NON ergo sũmus Pontifex, si decẽ dies ex Februario anni 1582. detrahendos statuisset, metuere potuit, vt falsò iactas, ne ipse, suumq; hoc opus cum sibilo explooderetur. Neque enim, vt tu insimulas, Paschale festum tunc ex loco vero abstraxisset, & in locum erroneum, seu hæreticum abiecisset; sed contra potius ex loco erroneo restituisset in verum. Nam eo anno Pascha ex Calendario vetere celebratum est Luna XXIII. hoc est, quarta hebdomada, contra Patrum, Conciliorumque sanctiones: quod secundum nouum in Luna XV. hoc est, in principio tertiæ hebdomadæ, in qua sola legitimè potest Pascha celebrari, peractum fuisset. Exere nunc vires ingenij tui, & mirabili tua illa prudentia, (qua præditum esse eum uis, qui calculum in peracta tempora retrahat) seu potius, vt ego interpretor, insigni tua impudentia defende erroneum hoc tuum Pascha anni 1582. legitimum autem, quod exhibuisset nouum Calendarium, quantumcunque potes, falsum futurum fuisse demonstra. *Hic Rhodus, hic saltus.* Libet enim idem dictum in te conuertere, quod tu non semel in fautores Gregoriani Calendarij, quasi iam victoriam reportaueris, temere iactare soles.

Pascha ann. 1582. ex Calendario vetere contra Patrum Decreta celebratum esse in quarta hebdomada, & Luna XXIII.

NAM quod errorem, quem ex celebratione Paschæ in plenilunio committi falsò putas, ex auctoris Calendarij sententia hæreticum appellas, (quod idem & alijs in locis facis) plane sycophantaris. In Calendario enim sermo est de Quartadecimanis hæreticis, qui contra decreta Conciliorum, & vsum vniuersalis Ecclesiæ contendebant, Pascha cum Iudæis Luna XIIII. celebrandum esse. A quo tamen errore

Quid Ecclesia in festo Lunæ XIIII.

rore longè abest Ecclesia, etsi interdum, ob imperfectam Cycli Lunaris rationem, (Nullus enim Cyclus, quamuis perfectus, Nouilunia, Pleniluniaque ita monstrare potest, quemadmodum postea docebimus, vt motibus cælestibus semper ad vnguem respondeant) Pascha celebret Luna XIIII. Quod quidem in nouo Calendario accidere nonnunquam potest, rarius tamen multò, quàm in veteri, secundum Cyclum aurei numeri in Concilio Nicæno editum, præsertim verò prope tempora eiusdem Concilij, vt postea suo loco demonstrabimus. Abest, inquam, Ecclesia ab hæreticorum errore, si interdum, propter Cycli imperfectam naturam Pascha Luna XIIII. celebret: quia nõ affirmat, Pascha esse celebrãdum Luna XIIII. sed casu, & (vt cũ Philosophis loquar) per accidens interdum Pascha ita celebrat, & omnẽ adhibet diligentiã, vt Cyclus ita in Calẽdario disponatur, vt quoad eius fieri potest, nunquam Pascha Luna XIIII. celebretur, vt infra fusius exponemus. Tu verò, tuiq; similes, qui omnes antiquũ fœdus contra Catholicam DEI Ecclesiam iniuistis, notam hæresis effugere non potestis, cum, contemptis omnibus Ecclesiæ Catholicæ legibus, & sanctionibus, spiritu superbiæ agitati nouam fidem, nouumque Euangelium prædicetis, & tam pertinaciter vetus Calendarium collapsum, odio noui à Pontifice Romano editi, defendatis.

Pascha celebret, id unico cycli, qui perfectus omnino esse non potest tribuendum esse; Eam autẽ nõ propterea in hæresim Quartadecimanorum incidere.

AT etiam ausus es, homo præmortui pudoris, auaritiam, ac sordes Gregorio XIII. Pont. Max. obijcere, cuius effusa liberalitas, seu munificentia potius, in orbem omnium terrarum, maxime verò in Germaniam redundauit, adeo vt omnium, præter te, hæreticorum maledicentiam restinxerit. Scilicet Pontifex ille, vt sacerdotij, sic animi magnitudine Maximus, cum ingentes thesauros in omnium gentium salutem profunderet, id ageret, vt edito nouo Calendario (quod tu insimulas) pauculos nummulos ex plebecula colligeret. Equidem confirmarem iureiurando, (nam his rebus interfui) ne teruncium quidem ad Pontificis ærarium hinc peruenisse, nisi vererer, ne satis exploratæ tanti Pontificis largitati meum testimonium faceret iniuriam: præsertim cum tuum crimen sua sponte ab illo resiliat, atque in te ipsum recidat, qui causam edendi ista examina nullam habuisti, nisi vt aliquid pecuniolæ ab imperitis corraderes. Nam gloriola, quam per calumniam simul captasti, versa est, vt uides, in infamiam. Sed hactenus. Neque enim committam, vt imitari videar maledici hominis meledicentiam. Namque hæc ipsa non maledicendi, sed maledicta repellendi causa dicta sunt; simulque vt omnes huius præclari examinis specimen sumerent, cum pene oculis cernerent, quam æquo, quam syncero animo, quam acri ingenio, quam firmis rationibus Gregorianum Calendarium oppugnare, conspirationemque vniuersi orbis Christiani, Pontificiamque auctoritatem conuellere homulus ex argilla ac luto fictus contenderit: Cuius quidem impudentia implicatam insciti am tantam ipsa examinis inscriptio, vt ostendimus, declarauit, quantam nulla res alia excusare vllo modo

possit, nisi se confiteri velit, id quod res ipsa loquitur, se, cum hoc examen scriberet, satis sobrium non fuisse.

ECCLESIA CVR POSTHABITIS MOTIbus veris apparentibusve, medios tantùm, siue æquales, aut potius Cyclos in mobilium festorum celebratione vsurpet. CAP. IIII.

AEQVINOCTIO in pristinam sedem, in qua a Concilio Niceno collocatum est, restituto, præscribenda quoque fuit ratio, qua idem Æquinoctium in sua sede retineretur. Quæ vt planior fiat, paulo diligentius explicandum erit prius, quales motus Ecclesia consideret, atq; in mobilium festorum celebratione adhibeat. Hoc enim exposito, liquidò etiam constabit, quam temere, & sine causa Calendarium nouum a Mæstlino oppugnetur. Ecclesia igitur, posthabitis veris Lunæ ac Solis motibus, quippe qui ad Astronomos magis pertineant, solos medios, & æquales considerat. Cuius rei multiplex ratio afferri potest.

Ecclesiam motus duntaxat medios considerare, ob multas causas.

1. ratio. Quia medij motus æquales sũt, & uniformes, ac proinde ad captũ vulgi accommodati: veri autem motus inæquales & irregulares.

PRIMVM quia motus veri inæquales sunt, modò velociores, modo tardiores; medij autem motus sunt semper æquales atque vniformes: ac proinde hi facili negocio in cyclum redigi possunt, non autem illi. Cum ergo ad inuestigationem Æquinoctij, Nouilunij, ac plenilunij Paschalis, tradendæ sint regulæ faciles, quæ sine magno labore a quolibet, Astronomiæ etiam omnino rudi, & ignaro, percipi, ac teneri possint, sine cognitione tabularum Astronomicarum, ne vniuersus populus Astronomiam cogatur perdiscere, quod nouum atque inauditum est, & factu prorsus impossibile; recipiendi fuerunt motus medij potius, quam veri, præsertim quia facilius in veris, apparentibusque motibus, quam in medijs, & æqualibus error potest admitti. Neque verò magni refert, veros re ipsa in cælestibus corporibus existere, medios autem cogitatione tantum, atque arte esse excogitatos ab Astronomis, vt videlicet veros per medios inuestigent. Nam Ecclesia obstricta non est, neque vnquam fuit, exquisitis astrorum legibus, motibusque; sed satis est, si Solis, ac Lunæ motus pingui quadam (vt aiunt) Minerua assequatur, dummodo non multum a vero recedat. Id quod antiquissimus vsus a primitiua Ecclesia ad nostram vsque ætatem continuatus, atque perductus euidenter demonstrat.

2. ratio. Ne seminarium perpetuum rixarum, & discordiarum excitetur in Ecclesia, si veri motus obseruare

DEINDE quia, si veris motibus Ecclesia vteretur, perpetuum extaret seminarium discordiarum, atque rixarum inter CHRISTI fideles in sacrosancti Paschæ celebratione, propter tabularum Astronomicarum varietatem, & discrepantiam, diuersasque motuum hypotheses, cum alij has, alij illas tabulas sequendas esse contenderent: sicut

sicut hodie videmus alios tabulas Alphonsinas, alios verò Prutenicas ex Copernici doctrina erutas, in motibus astrorum cognoscendis vsurpare. Ex quo efficeretur, vt diuersi diuersa Æquinoctia, Nouiluniaque obseruarent, atque adeo Pascha non eodem tempore celebrarent, quod valde absonum foret, & absurdum.

mer, ob tabularũ Astronomicarum varietatẽ ent.

3. ratio. Quia nullæ tabulæ ad hanc usque diẽ extructæ sint, quæ ueros motus sine errore exhibeant ad multos annos.

TERTIO, quoniam ad hanc vsque diem nullæ tabulæ conditæ sunt ab Astronomis, per quas veri stellarum motus ad omne tempus certò, & sine vllo errore inquiri possint, & cognosci; sed quilibet obseruationibus sui temporis congruentes tabulas semper confecit, quæ longo deinde tempore elapso deficere a vero deprehensæ sunt, propterea quod ne vnius motus cælestis periodus exquisitè, ac penitus cognita adhuc sit. Nam Ptolemæus Astronomorum princeps, & solertissimus cælestium motuum indagator, confecit sanè ante annos 1450. tabulas suis obseruationibus congruentes, quibus eo tempore motus cælorum certissime, & sine vlla dubitatione supputabantur. His deinde, quoniam experientia docuerat, eas non amplius motus cælestes accurate exhibere, successerunt tabulæ aliæ, dictæ Alphonsinæ, quòd sumptibus, ac diligentia Alphonsi regis Hispaniæ ante annos circiter 340. ab Astronomis conditæ sint, quibus ea tempestate certius, quam per tabulas Ptolemæi, motus inueniebantur. In harum tandem locum repositæ sunt nostro hoc tempore tabulæ Copernici, quæ Prutenicæ vulgo appellantur, propterea quod omnium Astronomorum ferè consensu, cum phænomenis cælestibus longe exquisitius conueniunt, quam Alphonsinæ. Atque ita fortasse post multa secula posteri nostri alias motuum cælestium periodos obseruabunt, nouasque propterea hypotheses conficient, atque adeo pro tabulis Prutenicis nouas alias substituent. Quis enim pro certo affirmare audeat, tabulas Prutenicas omni tempore cælorum motibus consensuras esse, cum videat tabulas Ptolemæi præstantissimi Astronomi, & qui meritò omnibus antefertur, mancas nunc esse, & imperfectas, quæ illis tamen temporibus fuerunt absolutissimæ? Præsertim cum Prutenicæ tabulæ incertis hypothesibus, nedum absurdis, & a communi hominum opinione abhorrentibus, ac quibus omnes Philosophi naturales repugnant, fundatæ sint? Huc accedit, quod nondum vna integra periodus Anomalię præcessionis Æquinoctiorum, in qua Copernicus omnem inæqualitatem Solaris anni fundat, perfecta est atque absoluta: ut meritò dubitare quis possit de ueritate tabularum ex illa Anomalia extructarum, & an, absoluta una periodo, altera sequens præcedenti sit omni ex parte responsura. Quæ cum ita sint, quis erit tam impudens & audax, qui DEI Ecclesiam astringere uelit tam incertis, ac fallacibus Astronomorum præceptis, ac tabulis? Certe, opinor, nemo; nisi fortè dicere uelis, Ecclesiam debere nunc has, nunc illas amplecti tabulas, prout hoc, uel illo tempore motibus cęlorum eas congruere animaduerterit: quod nihil aliud esset, quam omnia in dubium reuocare; quippe cum uix inter Astronomos

Prutenicæ tabulæ, quæ hodie ab omnibus usurpãtur, cur incertæ iudicari possint.

Ex Astronomia nonnullos in motu Solis ac Lunæ magis fidere tabulis Alphonsinis, quã Prutenicis.

nomos constaret, quibusnam tabulis magis fidendum esset: quemadmodum hac etiam ætate videmus, excellentissimos esse Mathematicos, qui in motu Solis, ac Lunæ Alphonsinis tabulis magis credendum esse censent, quàm Prutenicis.

TYCHO Brahe Danus quidem nobilis vir, & insignis Mathematicus, qui nunc motus Astrorum proprijs obseruationibus examinat, totusque in eo est, vt eos, quoad eius fieri possit, correctissimos nobis exhibeat, deprehendit anno 1586. adhibita accurata diligentia, vt ab erudito viro, & in rebus Mathematicis peritissimo Bartholomæo Scultcto accepi, Æquinoctium vernum, hoc est, ingressum Solis in Arietem, accidisse die 10. Martij. Hor. 9. Min. 2. post Meridiem, secundum vetus Calendarium: quod tabulæ Alphonsinæ sex propemodum horis citius exhibent; Prutenicæ verò horis ferè 13. tardius. Vbi manifestò apparet, Alphonsinum calculum ad obseruationem supradictam propius accedere, quam Prutenicum, siue Copernianum. Ex Calendario nouo incidit idem Æquinoctium obseruatum in diem 20. Martij, Hor. 9. Min. 2. post Mer. ac proinde sequenti diei 21. recte ascriptum fuit: vt vel hinc liquido etiam appareat, præclare in hac Calendarij correctione actum esse, vt decẽ dies ex ann. 1582. eximerentur, vt Æquinoctium in diem 21. Martij restitueretur.

Recte ad restituẽdum æquinoctiũ in diẽ 21 Martij exemptos fuisse 10. dies, cõfirmatur obseruationibus nobilis cuiusdam Dani.

VT ergo dissidium hoc Astronomorum, atque discordia tolleretur è medio, prudentissimo consilio Ecclesia tabulas verorum motuum curiositati Astronomorum relinquens semper respuit, atque motus medios, qui æquales, & vniformes sunt, aut potius Cyclos medijs motibus maxime consentientes, ad mobilium festorum solennia adhibendos esse iudicauit.

Tabulas Astronomicas magni faciendas esse, etiãsi longo tẽpore durare nequeant.

NEC verò hæc a me ideo allata sunt, quod putem tabulas Astronomicas omnino reijciendas esse, tanquam falsas & futiles: Omni enim laude dignos semper existimaui Astronomos, qui varijs temporibus maximo labore ac studio astrorum motus obseruarunt, atque ad eosdem facile supputandos, licet non omnino exquisite, ita tamen, vt parum a vero absint, tabulas uarias mira industria elaborarunt, atque posteris transmiserunt. Sed hoc solum contendo, Ecclesiam non esse ad curiosas Astronomorum subtilitates alligandam, cum eędem tabulæ diu durare nequeant, sed aliæ atque aliæ pro temporum varietate sint adhibendæ, vt diximus. Neque verò hoc dignitati, ac præstantię Astronomiæ nobilissimæ scientiæ quicquam detrahit, immo eam potius mirificè commendat, quod tam accurate tantam motuum varietatem nobis ob oculos proposuerit, vt quam proxime veritatem ipsam attingamus. Et quid mirum, Astronomos non posse perfecte motus cælorum tanto interuallo a nobis dissitorum intelligentia consequi, cum nec vnius substantiæ, quamuis minimæ, in hisce inferioribus absolutam cognitionem Philosophi hactenus adipisci potuerint?

Tabularũ Astronomicarum incõstantia unde proueniat.

ET certe videtur mihi DEVS Opt. Max. cælorum, atque stellarum architectus sapientissimus, de industria Planetarum, stellarumque

que motus tantis voluisse difficultatibus inuoluere, quas nemo mortalium suo ingenio expedire, & explicare possit: (quis enim ab orbe condito ad nostra vsque tempora tam excellens in Astronomia repertus est, qui periodos cælestium motuum ita definierit, vt post aliquot annorum secula a vero nihil discederent, propter minutias quasdam in cuiuslibet planetæ periodo abundantes, aut deficientes, quæ in magno temporis interuallo non leuem errorem inducunt?) vt nimirum semper inueniamus, quod in tam admirabili nobilissimorum corporum artificio, & in tam constanti eorum motuum harmonia, & concordia admiremur, perpetuisque laudibus eorum conditorem, atque motorem celebremus: vt potissimum propter cælorum immensam molem, eorumque ordinem, ac motus, in quibus semper superesse videtur, quod summa diligentia a solertissimis rerum cælestium perscrutatoribus inquiratur, scriptum esse possit existimari ab Ecclesiaste Cap. iij. *Et mundum tradidit disputationi eorum*. Ne videlicet aliquando, si perfecte cælorum numerum, ordinem, & motum intellexissent homines, desinerent opera DEI inquirere, & admirari, atque adeo ingenia, sublata exercendi causa, cessatione quodammodo torperent.

4. rario. Quia etiãsi Astronomicæ tabulæ extarent absolutissimæ, frustra tamen ueri motus adsciscerentur ab Ecclesia, ob Meridianorum uarietatem.

QVARTO Ecclesia veros motus negligit, assumitque medios, seu potius Cyclos; quoniam etiamsi tabulæ Astronomicæ extarent absolutissimæ, & ab omni errore purgatissimæ, ita vt omni vitio carerent, frustra tamen, & sine vlla necessitate in diebus festis mobilibus celebrã dis exquisita illa, & curiosa supputatio Horarum, ac Minutiarum secundum veros motus adhiberetur. Nam quamquam accuratissime & Æquinoctium vernum, & plenilunia Paschalia ex motibus veris supputarentur, regionum tamen, ac Meridianorum varietas efficeret, vt labor ille inutilis, ac vanus redderetur. Quando namque Romæ v. g. Æquinoctium vernum cadit in meridiem diei 21. Martij, incidit idem quibusdam Orientalioribus populis in eundem diem 21. sub occasum Solis, alijs in mediam noctem sequentem eius diei, atque ideo sequenti diei 22. tribuendum erit, &c. Similiter si tunc plenilunium verum contingat Romæ die 22. Martij circa Meridiem, accidet idem apud priores populos Orientaliores sub Solis occasum, apud posteriores verò circa mediam noctem, &c. Quare si eo anno dies 22. Martij fuerit Dominicus, celebrabitur quidem Romæ Pascha, secundum Patrum, & Conciliorum sanctiones: apud Orientaliores verò populos, præsertim remotiores, si verum motum spectare debent, celebrari non poterit; propterea quod illis Æquinoctium sit die 22. & plenilunij tempus nondum aduenit. Constat autem ex Patrum decretis, neque in ipso die Æquinoctij Pascha legitime celebrari posse, sed necessarium esse, vt Æquinoctij dies antecesserit, neque ante plenilunium, ne in Luna XIIII. aut ante XIIII. celebretur. Et quoniam in Concilio Nicæno sancitum est, vt omnes eo mense, ac die Pascha celebrent, quo id Ecclesia Romana obseruat, idemque postea confirmatum est in Concilio Arelatensi, & Carthaginensi quarto, clarissimeque a S. Ambrosio pluribus

ribus verbis in epistola ad Episcopos per Æmiliam constitutos asseritur: Liquidò colligitur, Ecclesiam in Paschæ celebratione rationem veri motus Luminarium habere non posse.

5. ratio. Quia antiquissima Ecclesiæ consuetudo est ſ obseruatione medio rum motuũ, non autem uerorum: quæ sine causa urgenti mutari nõ debet.

QVINTO, propter antiquissimam consuetudinem, qua medij motus, seu potius Cycli in Ecclesia, veris motibus neglectis, in vsu semper fuerunt, & quæ sine vrgenti aliqua necessitate mutari non debet. Nam Ecclesiam Æquinoctium vernum secundum verum motum non obseruasse, euidenter ex decreto sanctorum Patrum in Nicæno Concilio edito demonstratur, quo per vniuersum terrarum orbem statuerunt, die 21. Martij Æquinoctium esse obseruandum. Perspicuum autem est, Æquinoctium neque secundum verum motum, neque secundum medium ad vnicum diem posse astringi atque alligari. Si enim anno, qui bissextilem proxime antecedit, id contingat die 21. necesse est idem anno sequenti bissextili, propter diem intercalarem Februario additum, incidere in diem 20. Item si in anno bissextili fiat Æquinoctium circa Meridiem alicuius diei, accidet idem necessario anno, qui bissextilem proxime consequitur, sub occasum Solis eiusdem diei, & altero post bissextilem anno, circa mediam noctem, tertio denique anno post bissextilem, sub ortum Solis alterius diei; propter sex illas horas, quæ in singulis annis communibus omittuntur: quandoquidem in illis dies duntaxat 365. integri numerantur; cum tamen sex propemodum horæ in quolibet anno supersint. Ex quibus perspicue concluditur, decretum illud neque ad verum, neque ad medium motum posse referri, sed solùm ad diem 21. Martij, quo ferè eo tempore Æquinoctium fieri solebat, etsi secundum calculum Astronomicum interdum ante eum diem, vel paulo post contingere deprehenderetur; ne scilicet apud quosdam Æquinoctium obseruaretur die 21. apud alios verò alio die, si Astronomicas tabulas consulere vellent, ac proinde diuersis temporibus Pascha celebraretur: quod foret absurdum.

Non multum refert, quod ad Paschæ festum spectat, ſi æquinoctiũ non semper in ipsum diẽ 21. Martij incidat, sed eum interdũ aliquantum ante cedat, uel subsequatur.

NEQVE verò magni interest, (quod ad solennitatem Paschalem attinet) siue Æquinoctium in ipsum diem 21. Martij incidat, siue eum antecedat, siue subsequatur, dummodo ab eo non longe absit. Non enim Ecclesia tam accuratis, subtilibusque Astronomorum præceptis vnquam astricta fuit; cum neque Hebræis ipsis, quibus omnia ceremonialia erant, præceptum fuerit, ut uerum, aut medium Æquinoctium in Paschæ solennitate obseruarent, sed tantùm tempus, quo dies, iudicio sensus, noctibus æquales fiunt: quod quidem triduum, aut quatriduum sine magna differentia complecti solet.

Deũ p Moysẽ cepisse obseruatiõ nẽ primi mensis, & 10. diei, & 14. Hebraico modo, & ad captũ imperfi populi Israelitici accommodato.

COLLIGITVR hoc satis aperte ex Sacra scriptura. Præcepit enim DEVS per Moysen Paschæ celebritatem Exo. XII. his uerbis. *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni, &c.* Et aliquanto post. *Et seruabitis eum* (agnum scilicet) *vsque ad quartamdecimam diem mensis huius, &c.* Vbi semper inculcantur uoces hæ, *iste* & *huius*, quibus significari uidetur, DEVM noluisse immutare consuetam

suetam anni, ac mensium Hebræorum formam, & numerationem, sed mutationem tantùm septimi mensis in primum; ac si diceretur: Mensis iste, qui hactenus in Ægypto a vobis secundum vulgarem anni vsum, non autem secundum Astronomicum calculum, septimus est habitus, & nominatus, deinceps erit vobis primus totius anni, in eoque Pascha celebrabitis. Neque dici potest, Moysi instructo a DEO ignotam tunc fuisse veram vtriusque anni tam Solaris, quàm Lunaris magnitudinem, quia hoc ridiculum esset; sed dicendum potius est, Moysen locutum esse ad sensum vulgi Astronomiæ ignari, quandoquidem ad vniuersum cætum filiorum Israel verba faciebat; appellasseque primum mensem more non Astronomico, quando videlicet Sol primum punctum Arietis ingreditur, sed ritu, modoque admodum vulgari, & plane rustico, hoc est, Abib, Hebraice, & ἀβὶβ, Græcè, quod Latine sonat mensem nouorum, siue nouarum frugum; quoniam verno tempore nouæ fruges in Ægypto colliguntur.

Ecclesiã nõ esse ualde solicitã de ueris aut medijs Nouilunijs, plenilunijsq; eũ in ijs inuestigandis usa semper in cyclis.

IAM verò neque in Nouilunijs, Plenilunijsque inuestigandis Ecclesiam multum laborare de vero, aut medio motu, ex eo constare potest, quod in ijs perquirendis inde vsque a principio vsa semper est Cyclis Lunaribus, siue decennouennalibus, qui nullo modo possunt veris, aut medijs motibus omni ex parte congruere; cum secundum Cyclos, Lunationes complectantur dies integros, quæ tamen & secundum verum, & secundum medium motum præter dies integros, horas aliquot, horarumque fragmenta continent. Adde quod in annis bissextilibus Lunationes vno die veniunt tardiores in Cyclo post diem intercalarem, cuius ratio haberi non potest, nisi pluribus iam annis elapsis, vt lib. 2. patebit, cum rationem Cycli decennouennalis aurei numeri exponemus. Ac quidem, quod ad Cyclum Lunarem attinet, imitatur Ecclesia ea in re non solum Hebræos, Alexandrinos, & Romanos, verum etiam Chaldæos, Arabes, Athenienses, & omnium ferè ætatum populos, qui omnes ad Nouilunia perquirenda Cyclis Lunaribus multo tempore ante CHRISTI aduentum, ac post vsi sunt: quos omnes Paulus Middelburgensis lib. 2. Paulinæ explicat.

Ecclesiam in cyclo Lunari usurpãdo imitari omnẽ antiquitatem.

6. ratio. Quia ita faciẽdũ esse, testantur varij scriptores, & Computistæ.

SEXTO denique confirmatur idem auctoritate multorum Astronomorum, omniumque, qui de rebus ad Romanum Calendarium pertinentibus ex Ecclesiæ consuetudine scripserunt: inter quos præcipue est Campanus in principio sui Computi maioris, vbi asserit, *Computum esse scientiam numerationis, & diuisionis temporum* (eius vtor verbis) *secundum vulgares obseruantias.* Et Cap. XV. docet, *Computistas, veris Lunationibus, propter earum difficilem varietatem, Astronomis relictis, de medijs solum, propter earum vniformitatem, negotiatos esse.*

IOANNES quoque Stofflerinus in suo Calendario Romano propos. 34. litera, Z, maiuscula, docet, vniuersalem Ecclesiam a Concilio Nicæno in hodiernum vsque diem Cyclum aurei numeri ab Alexandri-

xandrinis acceptum, qui eo prius vſi ſunt, pro Paſchæ celebratione vſurpaſſe. Et paulo infra affirmat, aureos numeros in Calendario inſcriptos indicare dies mediocrium coniunctionum Luminarium, &c. Et aliquanto poſt ſcribit, Orthodoxam Eccleſiam, præſertim Latinam, ante Nicænam Synodum, ad Paſcha per Lunam XIIII. inquirendum, vſam eſſe Cyclo Lunari conſueto, & a Iulio Cæſare inſtituto. Idem pluribus alijs locis repetit.

PAVLVS item a Middelburgo Epiſcopus Foroſempronienſis in ſua Paulina lib. 10. circa medium, paulo ante tabulam Æquinoctiorum, poſt longam diſputationem de anni magnitudine varia, & inæquali ſcribit his verbis. *Hac tamen diuerſa quantitas anni Solaris non impedit operationem noſtram pro norma Paſchalis ſolennitatis conſcribenda, quia Eccleſia Romana in Paſchali ſupputatione non obſeruat motus diuerſos, vel extremos, propter ipſorum varietatem, ſed medios duntaxat & vniformes. Media autem anni quantitas inter maximam, & minimam eſt dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16.* Et mox ſubiungit. *Quamobrem omiſſo hoc ſcrupulo æquationis anni Solaris Aſtrologis neceſſario, deſcribemus hic æquinoctia vernalia pro primo menſe, & Paſchali norma, competentia iuxta ſupputationem ex tabulis Alphonſinis deductam, &c.*

EX his omnibus credo ſatis eſſe confirmatum, neque diem verni Æquinoctij, neque Lunas XIIII. Paſchales examinati debere per Ephemerides, & Aſtronomicas ueri, aut medij motus, ut fruſtra nonnulli contendunt, ſed ſatis eſſe, ſi per regulas populares, perceptu faciles, & adhuc in Eccleſia vſitatas, cuiuſmodi ſunt Cycli, inquirantur. Non negarim tamen medios motus ex Aſtronomicis tabulis depromptos, non autem ueros, (quòd hi inæquales ſint, illi autem æquales,) maximo eſſe vſui ad diiudicandum, quinam Cyclus ex omnibus in Calendario diſpoſitus rectiſſime Lunas XIIII. Paſchales exhibeat.

Medios motus utiles eſſe ad diiudicandum, quinã cyclus è pluribus rectius Lunas XIIII. exhibeat in Calendario.

QVAE INTERCALANDI RATIO ADHIBIta ſit, vt Aequinoctium prope diem 21. Martij, ad quem eſt reuocatum, retineatur.

CAP. V.

AC ne Æquinoctium vernum progreſſu temporis diem 21. Martij, ad quem reuocatum eſt, iterum deſerat, & verſus principium menſis progrediatur, vt ante Calendarij correctionem, inſtituta eſt hæc intercalandi ratio, vt ſeruata quidem conſueta ratione intercalandi unum diem quarto quoque anno, non omnes anni centeſimi in poſterum biſſextiles ſint, (licet ſecundum conſuetam rationem annorum biſſextilium omnes biſſextiles eſſe deberent) ſed primi tres cen-

Quæ intercalãdi ratio adhibita ſit, ne æquinoctium prope 21. diem Martij conferatur.

centeſimi poſt annum 1600. fiant communes, dierum uidelicet tantum 365. quales ſunt anni 1700. 1800. 1900. quartus autem inſequens centeſimus, ideſt, 2000. biſſextilis ſit, dierum nimirum 366. Item tres centeſimi proximi, 2100. 2200. 2300. eodem modo communes fiant, & quartus centeſimus proximus 2400. biſſextilis ſit. Atque ita deinceps, eodem ſemper ordine ſeruato. Huius intercalationis ratio, quoniam acriter a Mæſtlino oppugnatur, paulo plenius explicanda eſt hoc loco, ut omnes intelligant, nullam aliam intercalandi rationem potuiſſe iniri commodiorem, atque eam vafre ac malitioſè a Mæſtlino impugnari. Quod ut planius fiat, dicenda prius pauca erunt de uaria anni magnitudine diuerſis temporibus ab Aſtronomis deprehenſa. Atque ut hinc exordium ſumatur, annus Solaris duplex eſt, Aſtronomicus, & Ciuilis.

Annus Aſtronomicus quid.

ASTRONOMICVS annus eſt ſpatium temporis, quo Sol proprio motu totum. Zodiacum percurrit ab Occaſu in Ortum, initio ſumpto ab aliquo puncto certo, ut a principio Arietis, donec ad idem reuertatur. Quod quidem temporis ſpatium præter dies 365. integros complectitur 5. Horas, & inſuper aliquot Horæ minuta, ut ex Aſtronomorum obſeruationibus ſatis apparet.

Annum Aſtronomicum conſtare ex diebus, & horis, horarumque fragmentis.

Annus ciuilis quid.

ANNVS CIVILIS ex diebus tantùm integris conſtat, modo ex 365. & appellatur Communis, modo ex 366. & Biſſextilis, ſiue Intercalaris dicitur. Neque aliter annus Ciuilis ſupputari poteſt, quàm per integros dies, neglectis Horis, Horarumque fragmentis, cum ad uſum populi, ac vulgi, quod non percipit anni numerationem per dies cum Horis, & Horarum minutijs, inſtituendus ſit: & talis ſupputatio anni neque in Calendario poſſit diſponi, neque idonea ſit, aut accommodata ad mercimonia, aut commercia, aliaque ciuilia negotia peragenda, uel ad dies feſtos colendos, ſacrasque Eccleſiæ ceremonias rite obeundas; propterea quod annus ita dinumeratus modo a Meridie, modo ab Occaſu Solis, modo a media nocte, modo a Solis Ortu, & modo denique ab aliquo alio momento diei initium ſumit; in Calendario autem neque Horæ, neque minutiæ Horarum, ſed dies duntaxat integri collocantur. Exempli gratia, annus 1588. ſi Horarum, & Minutorum ratio habeatur, incipit ſecundum Ephemerides Ioannis Antonij Magini, die 20. Martij, Hor. 9. Min. 49. ferè poſt Meridiem. Annus deinde proximus, 1589. Die 20. Martij. Hor. 15. Min. 36. ferè poſt Meridiem. Annus uerò 1590. Die 20. Martij. Hor. 21. & fermè Min. 31. poſt Meridiem. Annus autem 1591. Die 21. Martij. Hor. 3. Min. 28. fermè poſt Meridiem. Annus denique 1592. initium iterum ſumit a Die 20. Martij. Hor. 9. Min. 23. aut circiter poſt Meridiem. Vbi vides, nunquam annum eodem momento temporis incipere: quæ res nullo modo poteſt ad uſum populi eſſe idonea, niſi omnes uelimus Aſtronomia eſſe inſtructos; quod & ridiculum eſt, nec fieri ullo modo poteſt.

Annum ciuilem neceſſario conſtare ex diebus integris.

Annum Aſtronomicum non ſemper ab eodẽ momento eiuſdem diei incipere.

ET SI autem hæc deſcriptio in Dies, Horas, fragmentaque Horarum

Necessarium esse cognitionē anni Astronomici.

rum non possit, vt diximus, ad vsum vulgi transferri, necessaria tamen est eius cognitio, vt annus Ciuilis ex diebus integris constans possit interdum æquari, modo per additionem, modo per detractionem vnius diei, qui ex omissis horis, earumque fragmentis conflatur, vt cum anno Astronomico, quantum fieri potest, congruat, & Sol ijsdem ferè temporibus anni Æquinoctia, ac Solstitia conficiat.

Car quarto quisque annus sit bissextilis.

HANC enim ob causam Ecclesia quarto quoque anno, ex instituto Iulij Cæsaris, vnum diem intercalarem ad annum adiungit, vt fiat dierum 366. cum alij tres antecedentes anni dies tantummodo 365. complectantur. Nam cum Ecclesia maxime receptam Iulij Cæsaris rationem secuta constituat annum Astronomicum Dierum 365. & Horarum 6. In anno autem Ciuili comprehendantur dies duntaxat 365. fit, vt primo anno Ciuili ad annum Astronomicum explendum, desint horæ 6. in secundo, 12. in tertio, 18. & in quarto 24. quæ vnum diem naturalem constituunt. Quare necesse est, annum quartum, ne horæ illæ 24. negligantur, constituere dierum 366. alioquin Æquinoctia, ac Solstitia tunc vno die serius contingerent, quàm in Calendario notantur, & post alios quatuor annos duobus diebus tardius, & sic deinceps: ita vt in 120. annis uno mense integro, id est, totis diebus 30. uersus finem anni prolaberentur, &c. atque ad priores sedes non reuerterentur, nisi post 1460. annos. In quo spatio temporis vernum Æquinoctium per singulos menses, atque adeo dies, in orbem iret. Quæ res quantam temporum confusionem allatura esset, quis non videt?

Æquinoctium, si omnes anni essēt communes, in 1460. annis peragraret oēs dies totius anni.

Intercalatio vnius diei quarto quoque anno cur maior sit quam oporteat.

SED quoniam Solaris annus ab Astronomis aliquanto minor obseruatus est, quàm Dierum 365. Hor. 6. efficitur, vt plus quam oporteat, quarto quouis anno intercaletur, cum horæ, & fragmenta, quibus Astronomicus annus Ciuilem superat, in quatuor annis ad unum diem integrum non excrescant. Quare nisi fragmentorum illorum, quæ in quoque quadriennio ad diem integrum conficiendum desunt, ratio habeatur, ita ut, quando ad integrum diem excreuerint, unus dies ex anno eximatur, hoc est, ab intercalatione semel cessetur, progredientur paulatim Æquinoctia, & Solstitia uersus principia mensium, quemadmodum ante correctionem Calendarij contigit. Quod ne in posterum eueniat, hoc remedium excogitatum est, vt annus aliquis, qui deberet esse bissextilis, fiat communis dierum tantum 365. non autem intercalaris dierum 366. ut fusius infra dicetur. Vt autem statuere possimus, quot annorum spatio fragmenta horarum, quæ ad sex horas complendas in quolibet anno Astronomico desunt, unum diem integrum conficiant, atque adeo dies unus intercalaris omitti debeat, attente, diligenterque consideranda sunt, quæ de anni magnitudine per celebriorum Astronomorum obseruationes memoriæ prodita sunt.

Anni magnitudo ex Ptolemæo.

RELICTIS igitur uetustioribus Astronomis, PTOLEMÆVS anno circiter 130. post CHRISTVM natum, suis obseruationibus

bus deprehendit anni magnitudinem Dierum 365. Hor. 6. minus parte trecentesima vnius diei, id est, vltra dies integros, Hor. 6. Min. 55. Sec. 12.

Anni magnitudo ex Albategnio.

ALBATEGNIVS circa annum Domini 880. nimirum annis circiter 750. post Ptolemæum, inuenit annum continere Dies 365. Hor. 5. Min. 46. Sec. 24.

Anni magnitudo secundum Alphōsinos.

ALPHONSINÆ tabulæ, quæ circa annum Domini 1250. conditæ sunt, statuunt annum constare ex Diebus 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16.

Annū solarē non esse eiusdem semper magnitudinis.

HÆ sunt celebriores de magnitudine anni Solaris sententiæ. Ex quibus constat, annum Solarem esse modo maiorem, modo minorem; quandoquidem a peritissimis Astronomis diuersus ac varius varijs temporibus est obseruatus. Ac veteres quidem Astronomi coniectura admodum probabili ducebantur ad suspicandum, annum Solarem non posse semper esse eiusdem magnitudinis, tum propter apparentem motum Solis inæquabilem & irregularem, tum verò ob irregularem motum octauæ sphæræ; Sed quoniam hæc res plene cognosci non potest, nisi multis seculis elapsis, nihil certi nobis de annorum Solarium inæqualitate reliquerunt.

Copernici de anni inæqualitate obseruationes.

VNVS post hominum memoriam NICOLAVS COPERNICVS egregius nostræ ætatis Mathematicus, conferendo diligentissime suas obseruationes cum obseruationibus Hipparchi, Ptolemæi, Albategnij, & Alphonsi, ausus est solertia sane incredibili, adhibitis nouis hypothesibus, incrementum hoc, & decrementum anni Solaris demonstrare, & anni inæqualitatem ad certam definitamque normam redigere; inuenitque per calculum ex suis hypothesibus depromptum, annum Solarem, cum ad maximam magnitudinem excreuerit, paulo esse maiorem eo, quem Ptolemæus comperit, Dierum nimirum 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. cum verò maxime decreuerit, paulo minorem esse eo, quem Albategnius reperit, hoc est, Dierum 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. ita ut magnitudo anni Alphonsini media propemodum sit inter maximam, ac minimam anni magnitudinem. De qua annorum inæqualitate plura capite insequenti scribemus.

Difficultas intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinēdum.

QVÆ cum ita sint, difficile sane fuit Gregorio XIII. Pontifici prudentissimo statuere, quam intercalandi viam præscriberet, vt vernum Æquinoctium in 21. die Martij retineretur. Nam anni Ptolemaici magnitudo exigebat, vt trecentesimo ferè quoque anno vnus dies intercalaris omitteretur; propterea quod annus ille trecentesima parte vnius diei minor sit, quàm annus Iulianus, vel Ecclesiasticus Dierum 365. Hor. 6. atque idcirco trecentorum annorum spatio Æquinoctium vno die a sede sibi in Calendario constituta ad initium mensis promoueatur. At secundum Albategnij annum vnus ferme dies intercalaris omittendus esset centesimo quoque anno, quod in tanto annorum spatio Æquinoctium secundum magnitudinem illius anni vno

In quot annis dies intercalaris semel omittēdus esset, si annus Ptolemæi assumeretur.

In quot annis secundum Albategnij annum cessandum semel esset ab intercalatione.

die

In quot annis Alphonſinus annus requirat exẽptionem vnius diei intercalaris.

die ſedem ſuam ferè anticipet in Calendario. Denique ſi haberetur ratio anni Alphonſini, ceſſandum ſemel eſſet ab intercalatione vnius diei ſpatio 134. ferè annorum. Atque hæc varietas intercalandi in dies creſceret, prout anni magnitudo varia inter maximum, ac minimum annum exiſteret. Quo igitur ſe uerteret Pontifex, aut quam viam ſibi proponeret ſequendam?

Duæ uiæ intercalandi ad æquinoctium in die 21. Martij retinẽdũ.

PROPOSITÆ ſunt ei a præſtantibus Aſtronomis, qui huic negotio præerant, duæ potiſſimum viæ. Altera quidem, ut pro inæqualitate anni Solaris, modo maiori interuallo annorum, modo minori dies iniercalaris vnus eximeretur, prout annus maior, aut minor ex Copernici calculo exiſteret: Altera verò, ut poſthabita anni inæqualitate, ratio intercalandi ad annum Alphonſinum, qui inter maximum, & minimum medius quodammodo eſt, accommodaretur. Vtraque via in compendio nouæ rationis reſtituendi Calendarium ad Principes Chriſtianos, Reſpublicas, atque Vniuerſitates celebriores miſſa eſt, vt re diligenter, ac diu, multumque conſiderata deliberarent, vtra potiſſimum aptior, conuenientiorque uideretur, ut eam ſummus Pontifex, uelut totius orbis Chriſtiani conſenſum, ſua auctoritate comprobaret, Verùm cum omnes, uno aut altero ad ſummum excepto, rem totam arbitrio Pontificis permiſiſſent, poſterior tandem ratio, conſilio Aſtronomorum, delecta eſt, has potiſſimum ob cauſas.

Quæ ratio intercalidi delecta ſit, & quas ob cauſas.

1. cauſa Cur in correctione Calẽdarij media anni magnitudo aſſumpta ſit.

PRIMVM, quoniam Eccleſia in Paſchæ celebratione regulare quid, & uniforme, quod ſtatum ſit, & a uero non longe abſit, potius quam accuratam Aſtronomorum ſupputationem ſequi debet; cum annorum, menſium, aliorumque temporum dimenſiones ad captum uulgi accommodatæ eſſe debeant, Quare prior uia intercalandi nulla ratione adhibenda uidetur, propterea quod incerta eſt, irregularis, atque inæquabilis, quippe in qua uno tempore pluribus annis omitti deberet dies intercalaris, alio uerò paucioribus: quod quid aliud eſſet, niſi conijcere populum Chriſtianum uniuerſum in laqueos inexplicabiles, cum perpetuo dubius atque incertus futurus eſſet, quando intercalaris dies foret omittendus? Neque enim dici poteſt, Eccleſiam populo debere proponere tabulam intercalationis, in qua anni deſcripti ſint, quibus intercalatione utendum non ſit: quia inter Aſtronomos excitaretur incendium diſcordiarum, ſeditionumque intolerabilium, cum quilibet ſuum calculum obtruderet in hoc negotio ſequendum; quandoquidem, ut proximo Cap. diximus, hic illas tabulas, ille uerò has contendat eſſe aſſumendas. Quam enim obſecro aliam ob cauſam poſt Concilium Nicænum ad tempora uſque Iuſtiniani Imperatoris tot diſſidia atque contentiones in Paſcha celebrando inter Græcos, & Latinos extiterunt, niſi quod in eo Concilio patres illi ſanctiſſimi nõ propoſuerint certum aliquem Cyclum, quẽ tota Eccleſia obſeruaret, ſed curam eam Euſebio Epiſcopo Cæſarienſi, atque Alexandrinis demandarunt? Hinc enim factum eſt, ut Latini ſecundum unum

Annũ inæqualẽ aptum non eſſe ad intercalãdi rationem inſtituendam.

Contentiones in Paſchę celebratione à Cõcilio Nicæno uſque ad Iuſtinianum Imperatorem, unde exortæ ſint.

unum Cyclum, & Græci ſecundum alterum contenderent Paſcha eſſe celebrandum, donec tempore Iuſtiniani Senioris Dionyſius Abbas Cyclum Alexandrinorum Calendario Romano inſcriberet, quem omnes deinceps Eccleſiæ concordibus animis ſequerentur: quod & factum eſt tam ab Eccleſia Orientali, quam Occidentali, uſque ad Gregorianam hanc correctionem. Niſi ergo Gregorius XIII. Pontifex prudentiſſimus æquabilem quandam, & regularem intercalationis formulam præſcripſiſſet, ſed Aſtronomis curam eam reliquiſſet, ut ex uero motu tabulas conficerent, quæ annos deſcriptos continerent, quibus ab intercalatione ceſſandum eſſet: quis non uidet, perpetuas rixas, & diſſenſiones inter Aſtronomos futuras fuiſſe, cum ſuum quiſque calculum Eccleſiæ obtruderet? Vna igitur ac definita magnitudo anni eligenda fuit, ut ſecundum eam ratio inſtitueretur, qua intercalatio certo quodam annorum ſpatio intermitteretur. Ita namque & uulgo, ac rudi populo magis eſt conſultum & omnis materia diſcordiarum inter Aſtronomos è medio penitus ſublata.

Maximus annus cur adæquationẽ anni Solaris non ſit idoneus.

QVARE cum annus ſit inæqualis, maximus, minimus, & medius, non poterit ad hanc rem aſſumi maximus, quia nimis rarò intercalatio omitteretur, id eſt, ſemel trecenteſimo quoque anno. Et quamuis rãtio hæc eo tempore, quo annus in maximam magnitudinem excreuiſſet, motui Solis exquiſitè reſponderet, maxime tamen diſtaret a uero, cum idem annus minimam obtineret magnitudinem.

Minimus annus cur ad equationẽ anni Solaris apt⁹ non ſit.

EANDEM ob cauſam neq; minimus annus huic rei idoneus eſſe poteſt, propterea quod nimis crebam omiſſionem diei intercalaris expoſcit, & ſolum motui Solis reſponderet eo tempore, quo annus minimus circumageretur.

Medius annus, id eſt, Alphonſinus cur ſolus ad annũ ſolarem æquãdum aptus ſit.

SOLVS ergo annus inter maximum, & minimum medius, cuiuſmodi eſt Alphonſinus, ad hoc munus aptus erit: quia ſiue maior aliquo tempore annus fuerit deprehenſus, ſiue minor, quàm medius, parum a uero aberrare poterimus, ſi pro magnitudine anni illius medij omiſſionem diei intercalaris inſtituamus, cum neque nimis rarò, neque nimis crebro dies intercalaris è medio tollatur, ſed media quædam ſemper ratio ſeruetur; adeo ut ratio hæc intercalandi ſeipſam emendet, atque corrigat. Nam quando æquo crebrius intercalaris dies omittitur uno tempore, compenſatur hic error tempore alio, quando rarius dies intercalaris eximitur, & contra.

Ratio intercalationis ad mediũ annum inſtituta quo pacto ſeipſã emendet.

ID quod perſpicuum erit ex calculis annorum aliquot ad finem Cap. VI. vbi luce clarius apparebit, æquationem æquabilem ad ſolum annum medium, non autem ad minimum ſiue maximum poſſe inſtitui: quippe cum horum annorum æquationes Æquinoctium poſt aliquot annos longiſſime e propria ſede exturbent, æquatio uerò illius, hoc eſt, medij anni, idem circa 21 diem, quæ eſt eius ſedes propria, ita conſeruet, ut ab eo non longè poſſit euagari, etiam ad plurima annorum millia.

NEQVE

Nihil incommodi, quod alicuius momenti sit, sequi ex intercalatione pro medio anno instituta.

NEQVE aliud incommodum (si incommodum dici potest) ex hac intercalationis omissione secundum mediam anni magnitudinem instituta sequi potest, quàm vt anno maximo citius, quàm opus est, diem intercalarem eximamus, atque idcirco Æquinoctium aliquantulum a die 21. Martij uersus finem mensis recedat, Ecclesiasticumque Æquinoctium diei 21. affixum, contingat ante verum: Anno verò minimo tardius, quàm æquum est, diem intercalarem omittamus, ac proinde Æquinoctium deserat diem 21. Martij, progrediaturque versus mensis initium, ita vt Ecclesiasticum Æquinoctium post cæleste, seu verum accidat. Hoc autem non esse absurdum, sed potius consuetudini Ecclesiæ maxime consentaneum, ex ijs, quæ sequuntur intelligetur.

2. causa. Cur in correctione Calendarij magnitudo anni media assumpta sit.

DEINDE posterior hæc ratio magis probata est, quia ut proximo Capite pluribus argumentis probauimus, Ecclesia vsa semper est medijs motibus in Nouilunijs, & Lunis XIIII. ad rectam Paschæ celebrationem inuestigandis, veris motibus exquisitiori Astronomorum perscrutationi relictis: quòd medij motus sint semper æquales, & vniformes, veri autem inæquales, ac difformes, modo medijs maiores, & modo minores. Æquum igitur, & consentaneum esse videtur, vt ad Æquinoctium in sua sede retinendum, adhibeat quoque anni magnitudinem, quæ inter maximam, & minimam media est, cum par vtrobique ratio esse videatur. Nam quemadmodum coniunctiones Luminarium mediæ veras nunc antecedunt, nunc verò subsequuntur, ita etiam Æquinoctium, quod annus inter maximum, & minimum medius exhibet, vno tempore præceder, subsequente vero; alio autem tempore post verum accidet, vt paulo ante diximus.

Similitudo inter medias Luminarium coniunctiones, & æquationē ad annum mediū iustitutam.

Dubitatio, quòd interdum Pascha reijciatur in secundum mensem, nō nunquā vero primum mensē præueniat, propterea quòd æquinoctiū nō semper in die 21. Martij hæret, si æquatio p̄ medio anno institua tur.

QVOD si quis obijciat, ex eo, quod Æquinoctium verum non semper in die 21. Martij, vbi illud Ecclesia statuit, sed interdum uel ante, uel post contingat, necessario effici, nonnullas Lunas XIIII. pertinere ad primum mensem, & esse Paschales, ex decretis, & sanctionibus Patrum, & Concilij Nicæni, & tamen eas reijci, tanquam non Paschales, & ad vltimum mensem spectantes, propterea quod ante diem 21. Martij, in quo putat Ecclesia Æquinoctium fieri, Lunæ illæ XIIII. exiffunt, licet in ipsum diem Æquinoctij, quod tum fortassis diem 21. antecedit, incidant, vel ipsum etiam subsequantur: Rursus nonnullas Lunas XIIII. non esse Paschales secundum eadem decreta, & sanctiones Patrum, ac Nicæni Concilij, sed ad vltimum mensem pertinere, quæ tamen ab Ecclesia legitimæ ad Pascha celebrandum, & primi mensis censeantur, propterea quod in diem 21. Martij Æquinoctio destinatum incidunt, vel eum subsequuntur, etsi Æquinoctium uerum, quod tum fortassis post diem 21. contingit, præcedant: quorum vtrumque absurdum esse uidetur, cum priores Lunæ XIIII. Pascha in secundum mensem reijciant, posteriores autem idem in duodecimo atque ultimo mense exhibeant celebrandum.

SI quis, inquam, sic obijciat, respondendum est, hoc non esse absurdum,

Solutio dubitationis. Bonum non esse, ut interdum Pascha celebretur uel in secūdo mēse, uel in vltimo, propter annos cōmunes, & bissextiles.

surdum, neque nouum in Ecclesia DEI. Nam Æquinoctium vno die non potest contineri, sed duos sibi deposcit dies: propterea quod si in anno bissextili aliquo contingat v. g. die 20. Martij circa meridiem, idem sequenti anno accidet sex horis tardius, nimirum die 20. sub occasum Solis, propter sex illas horas, quæ in anno quolibet post bissextum omittuntur, deinde proximo anno die 20. circa mediam noctem, & alio anno insequenti die 21. sub ortum Solis; ac tandem sequenti anno, qui iterum bissextilis est, ad priorem diem 20. circa meridiem regredietur, propter diem intercalarem anno adiectum. Cum igitur Æquinoctium duos dies requirat, Ecclesia autem vnicum diem Æquinoctio semper assignauerit, videlicet 21. Martij, vt omnes CHRISTI fideles eodem vbique die Pascha celebrent, proxima scilicet Dominica post Lunam XIIII. quæ cadit vel in diem Æquinoctij, hoc est, in 21. Martij, vel eum proxime sequitur, non autem antecedit, vt supra docuimus; non potuit vllo tempore, neque ipsius Concilij Nicæni temporibus, quando Canon Paschalis primum confirmatus est, atque a generali Concilio editus, euitari, quin interdum Pascha celebraretur ultimo mense, vel secundo. Quod ita planum efficiam.

Pascha necessario celebratū esse interdum & in secūdo mense & in vltimo, etiam ipso Concilij Nicæni temporibus.

FAC Æquinoctium circa tempora Concilij Nicæni, quod a Patribus in die 21. Martij constitutum est, contigisse verè die 21. & 22. Martij, quemadmodum id tabulæ Copernici, siue Prutenicæ nobis demonstrant, in quibus reperimus, Æquinoctium anno Domini 324. bissextili contigisse die 21. Martij circa meridiem, ac proinde anno tertio post bissextum die 22. sub ortum ferè Solis. Hoc posito, quotiescunque tunc anno tertio post bissextum Luna XIIII. incidit in diē 21. Martij (quod quidem, currente aureo numero XVI. ante correctionem Calendarij, semper accidebat) celebratum est Pascha vltimo mense, cum Luna illa XIIII. Æquinoctium præcesserit, atque in ipsum Æquinoctium Pascha inciderit, si fortè tunc dies 22. fuit Dominica. Ponamus deinde, Æquinoctium circa idem tempus Nicæni Concilij occupasse diem 20. & diem 21. Martij, quod Alphonsinis tabulis magis congruit, cum ea Æquinoctium anno 324. bissextili in die 20. Martij horis fermè 22. ante meridiem reponant. Hoc, inquam, si recipimus, quotiescunque eo tempore Luna XIIII. in anno bissextili in diem 20. Martij incidit, reiectum est Pascha in mensem secundum, cum illa Luna XIIII. verè Paschalis fuerit, propterea quod uel in Æquinoctium incidit, uel ipsum secuta est, & tamen eam Ecclesia respuerit, tanquam vltimi mensis; non aliam vtique ob causam, quàm quod diem 21. Æquinoctio assignatum antecesserit. Idem nunc post correctionem contingat quoque necesse est, quotiescunque Epactæ XXIIII. XXIII. sunt in vsu. Nam cadente Æquinoctio in diem 20. Martij, & currente Epacta XXIIII. esset Luna XIIII. huius Epactæ cadens in diem 20. Martij, Paschalis, ex Decretis Patrum, & Concilij Nicæni, quæ tamen reijcitur, & alia secundi mensis recipitur. Incidente autem Æquinoctio in diem 22. & currente Epacta XXIII. sumitur

mitur Luna XIIII. huius Epactæ in diem 21. cadens, pro Paschali, cum tamen, ex Decretis Patrum, ad vltimum mensem pertineat, propterea quod ante Æquinoctium existit.

Ecclesiæ Decretis Patrũ, & Cõcilij Nicæni nõ repugnare, etsi interdum Pascha celebret vel in vltimo mense, vel in secundo, cũ hoc nullo modo vitari possit.

EX his liquido apparet, nouum non esse in Ecclesia, vt Pascha vel in vltimo mense, vel in secundo celebretur, propter Æquinoctium vni diei affixum, quod duos dies postulat. Neque verò in hoc Ecclesia a Decretis Patrum, & Concilij Nicæni discedere putanda est: quia Decreta illa non ita seuerè accipienda sunt, vt velint Ecclesiam ex tabulis Astronomicis Æquinoctium debere explorare; sed ita solum sunt intelligenda, vt Ecclesiam præcipiant in Paschæ celebratione obseruare debere diem Æquinoctio ascriptum, licet nonnunquam Æquinoctium antecedat illum diem, vel subsequatur, dummodo non longe ab eo recedat.

Æquinoctiũ duplex esse, Astronomicũ, seu uerũ, & Ecclesiasticũ, siue Politicum.

QVOCIRCA recte dici potest, Æquinoctium duobus posse modis accipi: vno prout vere in rerum natura existit, & ab Astronomis consideratur, alio prout in Calendario affigitur ad certum aliquem diem, & ab Ecclesia ad Paschа rite celebrandum adhibetur. Et quamuis Ecclesiasticum hoc Æquinoctium debeat ad Astronomicum illud, ac verum, quantum fieri potest, referri, iustas tamen ob causas potest vnum ab altero nonnihil discrepare. Iustissima autem causa, quare Ecclesiasticum Æquinoctium a naturali, ac vero interdum differat, est concordia fidelium, atque consensus, propter quem Ecclesia Æquinoctium vnico diei ascripsit, ut nimirum in orbe Christiano vniuerso eodem die coniunctis animis sacrosanctum Paschæ diem omnes agitarent: quæ sane corcordia vix, aut ægre retineri posset, si Æquinoctium, habita ratione veri motus, ad duos, aut etiam plures dies alligaretur, ut ex dictis constat. Itaque tametsi Ecclesia in Paschæ celebritate libere, ac sponte. Nullis etenim legibus ad hoc faciendum astringitur, vt supra Cap. j. diximus) Æquinoctium, & cursum Lunæ sibi obseruandum proponat, ob maiorem nimirum mysteriorum, quæ in sanctissima passione, ac resurrectione Dominica continentur, explicationem; magis tamen cordi ei est pax fidelium atque concordia: adeo ut si casu aliquo detrimentum accipiendum sit uel in Æquinoctio motuque Lunæ, uel in concordia fidelium, præoptet magis Paschа eodem die ab omnibus celebrari, etsi non perfecte Æquinoctium, cursusque Lunæ teneatur, quàm uel minimum consensionem fidelium in eo celebrando dirimi, aut perturbari. Quis enim meritò Ecclesiam reprehendat, uel erroris insimulet, si nonnihil à perfecta Æquinoctij, atque Lunæ XIIII. obseruatione deflectat, ut tranquillitas, & pax inter fideles in Paschа, omnium festorum celeberrimo, agendo conseruetur? Æquinoctium enim, & Lunam XIIII. libere, & solum propter congruentiam quandam, ac similitudinem cum Paschа Hebræorum in hoc negotio considerat, vt Cap. j. docuimus; pacem uerò credentium, atque concordiam, ex præcepto diuino tueri, atque conseruare debet.

Quare quòd æquinoctium Ecclesiasticum, discrepet interdum a vero, id absurdum non sit.

Ecclesiam esse liberam in obseruando æquinoctio, & Lunæ cursu ad Paschа celebrandum: obseruare tamen illa propter mysterium.

Ecclesiæ magis cordi esse pacem fidelium in Paschæ celebratione, quàm accuratam æquinoctij, & cursus Lunæ obseruationem.

DENI-

3. causa. Cur in correctione Calendarij media anni magnitudo assumpta sit.

DENIQVE medium annum potissimum in hac re secuta est Ecclesia, quoniam etsi propter diei intercalaris intermissionem pro magnitudine anni media institutam post aliquot seculorum decursum accideret, Æquinoctium non persistere in die 21. Martij, sed uel uersus finem mensis prolapsum esse, vel progressum uersus initium, per nouas obseruationes deprehenderetur, quod ob Astronomicarum tabularum inconstantiam, mutabilitatemque contingere posse non negamus; (quemadmodum enim tabulæ Ptolemæi, & Alphonsi Regis deprehensæ iam sunt a ueris motibus nonnihil deflexisse, quamquam suis temporibus, quando conditæ sunt, eos rectissime exhiberent, ita nobis tabularum Prutenicarum ex Copernici doctrina erutarum perpetuitatem, aut diuturnitatem polliceri non possumus.) Etsi, inquam, Æquinoctium è sua sede discessisse reperiretur, nullo tamen negotio ad diem 21. poterit reuocari, si ex Decreto Pontificis Romani vnus, aut alter dies, vel etiam plures, si opus sit, extra ordinem in aliquo anno intercalentur, si forte uersus finẽ mensis prolapsum deprehenderetur: aut ex anno aliquo eximantur, si uersus initium mensis processisset, pro multitudine scilicet dierum, quibus Æquinoctium a die 21. recessisse animaduerteretur. Hac enim ratione ad 21. diem restituetur: nec quicquam in Epactis Calendarij propterea immutandum erit, sed solum æquationes tabulæ expansæ Epactarum paulo aliter erunt disponendæ. Quod qua ratione fieri debeat, libro 2. Cap. iiij. trademus.

Si post aliquot annos æquoctiũ diem 21. Mart. decresceret, quo pacto ad eundẽ postea reuocari.

ATQVE in hoc excellentia, ac perpetuitas Calendarij Gregoriani consistit, quòd ad quamcumque intercalandi formam, hoc est, ad quamuis anni magnitudinem accomodari possit, nulla Cycli Epactarum facta in Calendario mutatione: quæ res in nullum alium Cyclum Lunarem quadrare potest; cum mutata intercalationis ratione, Cycli quoq; in Calendario disposito mutanda sit necessario, ut Cap. iiij. secundi libri, cum de Epactarum tabula expansa agemus, copiose explicabimus: quod quidem Mæstlinus homo acutus non uidit; alioqui tam audax in hoc Calendario reprehendendo non fuisset.

Perpetuitas, ac perfectio Calendarij Gregoriani in quo consistat.

Mæstlinum ignoraſſe, in quo perfectio, ac perpetuitas Calendarij consistat.

NON enim Calendarium Gregorianum ideo appellatur perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, quod, vt ille falso interpretatur, talis in eo intercalandi formula sit præscripta, vt per eã Æquinoctium in 21. die Martij ita retineatur, quo minus ab eo aliquando recedat. Hoc enim fieri nulla ratione potest, si annus Ciuilis ex diebus integris constans, & intercalandi modus facilis, ac regularis, ut decet, non autem Astronomicus annus ex diebus, horis, horarumque fragmentis constitutus, & irregularis intercalationis forma populo rudi proponenda sit. Quis est enim tam stupidus, atque hebes, si modo Astronomicis tinctus sit, qui hoc sibi persuadeat, cum experientia quotidiana nos doceat, ne in quatuor quidem annorum interuallo, propter sex horas quotannis omissas, Æquinoctium in eodem die posse consistere? Sed eam ob causam perpetuum, & nulli mutationi

Fieri nõ posse, ut æquinoctium in eodẽ die perstet, ob sex horas quotãnis omissas

obnoxium dicitur Calendarium, quòd etiamsi a posteris alia anni magnitudo fuerit deprehensa, ac proinde alia quoque intercalationis regula secundum eam instituenda sit, (quod quidem posse accidere, ingenue fatemur, propter anni magnitudinem incertam, & inæqualem. Ob hanc enim causam in compendio restitutionis Calendarij duæ intercalandi formulæ Principibus Christianis, & Mathematicis propositæ sunt,) Calendarium tamen ipsum, quod ad dispositionem Epactarum spectat, intactum prorsus sit permansurum. Id quod non contingeret, si aureus numerus in Calendario relictus esset, quod plerique optabant; quippe cum, non solum si alia atque alia intercalatio pro diuersis anni magnitudinibus institueretur, sed etiam seruata eadem semper intercalandi forma, secundum annum Alphonsinum, a nobis exposita, tricies oportuisset aureum numerum in Calendario immutare, atque idcirco triginta Calendaria diuersa (quod esset intolerabile) condenda fuissent, ut infra patebit.

Calendarium nonum intactũ permansurum, etiãsi alia intercalandi forma instituatur, si forte à posteris alia anni magnitudo exploretur.

Si aureus numerus in Calẽdario esset relictus, fuisset condenda 30. Calendaria.

ITAQVE cum in hoc correctionis negotio anni Alphonsini magnitudo delecta sit, secundum quam ad Æquinoctium in eodem die conseruandum forma intercalandi instituatur, tanquam magis vniformis, magisque ad sensum vulgi accõmodata, explicemus iam, qua ratione omissio diei intercalaris centesimo quoque anno post annum 1600. quadringentesimo quoque excepto, de qua ad initium huius Capitis dictum est, ad hanc anni magnitudinem quadret. Etenim cum, vt Capite iij. ostendimus, Æquinoctium in annis 134. fermè vnum diem anticipet, ita ut, si nunc diei 21. Martij adhæreat, post 134. annos ad diem 20. progressurum sit; efficitur, ut si quouis anno 134. post annum 1600. dies intercalaris omittatur, constituendo modo annum 132. modo 136. (quoniam annus 134. bissextilis non est) communem, dierum scilicet 365. non autem bissextilem, vt fieri deberet, si annus Iulianus, siue Ecclesiasticus maior, minorve non esset, quàm dierum 365. & horarum 6. efficitur, inquam, vt Æquinoctium ad diem 21. reuertatur: quemadmodum ex omissione decem dierum anno 1582. facta, quibus a 21. die versus principium mensis discesserat, ad eundem diem 21. restitutum est. Sed quoniam uarietas hæc, qua modo anno quolibet 132. modo 136. intercalatio omitti deberet, facile obliuioni tradi posset, quod anni huiusmodi nulla insigni nota sint affecti, electi sunt ad hanc rem anni potius centesimi, cum hi magis sint conspicui, & non tam facile in illis negligentia aliqua, aut obliuio possit obrepere, præsertim quod omnes centesimi anni sint Iubilæis dedicati, vt propterea Ecclesiæ Catholicæ filijs sint notissimi, atque expectatissimi. Cum enim in annis 134. vt dictum est, Æquinoctium anticipet vnum diem, anteuertet idem sedem suam in Calendario spatio 402. annorum, tribus diebus.

Qua ratione omissio diei intercalaris in centesimis annis, quadringẽtesimo quoq; excepto, ad annum Alphonsinũ quadret.

Quinti centesimi æquationẽ anni soluti sint decisi.

QVARE si quolibet spatio quadringentorũ annorũ tres dies intercalares intermittantur, hoc seruato ordine; vt primi tres centesimi post 1600. annum (Annus enim 1600. æquatione non indiget, cum in eo propter

propter uicinitatem anni 1582. in quo Calendarium est correctum, Æquinoctium nondum diem integrum anticipare potuerit) sint communes, & non bissextiles, quadringentesimus autem quisque bissextilis sit; conseruabitur Æquinoctium circa 21. diem Martij, perinde ac si centesimo trigesimo quarto quoque anno dies intercalaris omitteretur.

ITAQVE etsi in posterum quartus quisque annus de more adhuc sit bissextilis, hi tamen anni 1700. 1800. 1900. bissextiles non censebuntur, (quamuis in bissextilium numero contineantur) sed communes, annus autem 2000. erit bissextilis. Eodemque modo anni 2100. 2200. 2300. communes fient, & annus 2400. bissextilis, atque ita deinceps eodem semper seruato ordine, donec compertum sit, Æquinoctium ita a 21. die Martij discessisse, vt ad eum reuerti non possit, nisi per decretum summi Pontificis extra ordinem intercalatio fiat, aut omissio vnius, pluriumve dierum in aliquo anno, ut supra ostendimus. Nam quod duos illos annos, qui vltra 400. supersunt, neglexerimus, nemo mirari debet: quippe cum in multis annorum millibus vix vnius diei errorem possint efficere, etsi eorum ratio non habeatur: qui tamen error, si ad vnum diem excreuerit, facile per intercalationem extraordinariam vnius diei in aliquo anno communi corrigetur: quòd tunc dies ille anno restituendus sit, qui sine necessitate exemptus est.

VIDES ergo rationem hanc intercalationis in centesimis annis institutam, per similem esse consuetæ intercalandi formulæ quarto quoque anno, atque ideo facile a populo memoria posse retineri. Quemadmodũ enim quartus quisque annus post CHRISTVM natũ bissextilis semper fuit, & erit, alij autem omnes anni, communes; ita post annum 1600. quadringentesimus quisque annus bissextilis erit, reliqui verò omnes anni centesimi, communes. Item quemadmodum inter annos non centesimos, ij tantùm bissextiles sunt, quos quaternarius numerat, quales sunt anni 20. 84. 1588. 3416. &c. ita quoque post correctionem, ex annis centesimis ij duntaxat, quorum centenariorum numerum quaternarius numerat, bissextiles erunt, quales sunt anni 1600. 2000. 2400. 3600. 9600. &c. Nam omnes hos centenariorum numeros 16 24. 36. 96. quaternarius metitur, vt patet.

Similitudo inter intercalationem quadringẽtesimo quoque anno, & intercalationem quarto quoq; anno adhibendam.

VERVM dicet aliquis. Hæc intercalaris diei omissio in annis centesimis, maxime quidem ad captum vulgi, & ad memoriam est accomodata, sed minus idonea ad Æquinoctium in 21. die Martij conseruandum videtur. Nam cum ad retinendum Æquinoctium in eodem die, omittendus sit vnus dies intercalaris, pro anni Alphonsini magnitudine, quouis 134. anno, vt supra ostensum est, fit, vt in æquatione, quæ per centesimos annos progreditur, in primo centesimo per omissionem diei intercalaris præueniatur iusta ac legitima æquatio annis 34. in secundo verò centesimo, annis 68. & in tertio centesimo, annis 102. Quæ res non videtur Æquinoctium in sua retinere sede, sed

Dubitatio, quòd æquatio non recte videatur adhiberi in centesimis annis, qui 134. quoque anno haberi deberet.

ab ea

Solutio dubitationis, q æquatio in centesimis annis adhibita non officiat intercalationi, quæ 134. quoq; anno fieri deberet, sed eam potius perficiat.

ab ea potius deturbare. Attamen si rem paulo attentius considerare velimus, intelligemus, hac nostra æquatione, si annj magnitudo tanta vtique esset, quantam nobis tabulæ Alphonsinæ præbent, Æquinoctium rectius in sua sede conseruari, quàm si quouis anno 134. ea fieret, quod ita planum erit.

STATVAMVS Æquinoctium v. g. contingere aliquo anno in die 21. Martij, sex horis ante ortum Solis, hoc est, media nocte antecedente. Hoc posito, idem post annos 33 $\frac{1}{2}$. anteuertet eam mediam noctem sex horis, fietque circa occasum Solisdiei 20. propterea quod in annis 134. vnum diem anticipat, ideoque annis 33 $\frac{1}{2}$. quartam partem diei, hoc est, sex horas. Post annos vero 67. eadem de causa idem in meridie eiusdem diei 20. reperietur. Et post 100. annos in ortu Solis eiusdem diei 20. Itavt post spatium 100. annorum Æquinoctium a prima sibi assignata sede recesserit versus initium mensis per tres quartas partes diei, hoc est, per horas 18. Quod si hoc anno centesimo dies intercalaris non eximatur, sed expectetur annus 134. excresceret hic recessus versus mensis initium ad 24. horas, Æquinoctiumque ante diem 20. media nocte accidet, antequam dies anno 134. eximatur; semperque hoc eueniet quolibet spatio 134. annorum. At si primo centesimo anno subtrahatur dies intercalaris, etiamsi anticipatio Æquinoctij nondum ad integrum diem, sed ad horas duntaxat 18. excreuerit, deducetur Æquinoctium ex ortu Solis diei 20. in ortum Solis diei 21. distabitque sex horis versus finem mensis a puncto primum assignato, non autem horis 18. versus principium mensis. Deinde in secundo centesimo, cum primum Æquinoctium ad meridiem diei 20. peruenerit, restituetur idem, per subtractionem diei intercalaris, in meridiem diei 21. distabitque horis 12. a prima sede. At verò in tertio centesimo, cum iam Æquinoctium attigerit Solis occasum diei 20. reuocabitur idem, per alterius diei exemptionem, ad Solis occasum diei 21. atque a prima sede horis 18. distabit. Deinceps autem sensim distantia hæc imminuetur, donec in quarto centesimo per 18. horas imminuta sit, (quod centesimo quoque anno Æquinoctium horis 18. sedem suam anteuertat) atque idcirco in prima rursum sede, hoc est, in media nocte ante diem 21. existat, cum quarto illo centesimo dies intercalaris non omittatur, sed de more intercaletur.

VIDES ergo, si dies vnus quolibet anno 134. excerperetur, quod fortassis non paucis videri possit expedire, Æquinoctium semper recessurum versus principium mensis a sede sibi assignata, ut recessus hic prope annum 134. ad diem ferè integrum excrescat. Secundum verò nostram æquationem in centesimis annis institutam, non posse distantiam Æquinoctij a prima sua sede distare 24. horis, sed ad summum, horis 18. atque idcirco rectius conseruari Æquinoctium ad diem 21. si in centesimis annis fiat æquatio, quàm si annus 134. expectetur.

ADDE quod nostra hæc æquatio in centesimis annis adhibita non solum,

Æquatione in centesimis annis adhibita eodem modo conseruare æquinoctij in eodem die, quo per intercalationem quarto quoq; anno conseruatur.

solum, vt antea dictum est, ad solitam intercalandi rationem quadriennalem conformatur, sed eadem prorsus est ratio in vtraque, quod ad conseruationem Æquinoctij in eadem sede attinet. Nam sicut primo anno post bissextum Æquinoctium versus finem mensis prolabitur sex horis; secundo horis 12. & tertio horis 18. propter senas horas in singulis annis cõmunib. omissas; anno deniq; quarto ob intercalationem vnius diei prope anni initium, non expectatis 24. horis expletis, in eandem sedem restituitur: ita in quolibet spatio quadringentorum annorum accidit, si primi tres centesimi fiant communes, & quartus intercalaris, vt ex dictis liquidò constat.

QVID quod eandem propemodum rationem intercalandi Arabes in æquatione anni Lunaris sequuntur? Numquam enim expectant, donec ex horis omissis dies integer confletur, sed quotiescunque ex illis horis maior numerus, quàm 12. componitur, instituunt annum intercalarem, adijcientes vnum diem anno Lunari dierum 354. quem Emboliſmum appellant, vt scilicet annus Lunaris æquetur. Qua de re legendus est Campanus in Computo maiori, & Paulus Middelburgensis lib. 2. suæ Paulinæ. Sed vt planius percipiatur, non potuisse commodiorem, & vero magis similem æquationis viam iniri, quàm eam, quæ hoc Capite a nobis explicata est, afferemus in medium argumenta, seu potius cauillationes Mæstlini, aduersus eam æquandi Solaris anni rationem. Verùm prius insequenti Cap. explicanda paulo diligentius erit tota periodus anomaliæ Æquinoctiorum, & inæqualitatis annorum, secundum hypotheses Nicolai Copernici. Hinc enim clarissime apparebit, & formulam æquationis præscriptam aptissimam esse, & Mæstlinum in ea oppugnanda nasum admodum fuisse, ac malitiosum.

DE PERIODO ANOMALIAE AEQVINOctiorum, & inæqualitatis annorum ex Nicolai Copernici doctrina,

CAP. VI.

QVONIAM ad funditus euertendam Solaris anni æquandi formulam proximo Capite explicatam, temerè affirmat Mæstlinus, Æquinoctium vernum, si ea adhibeatur, ex die 21. Martij non ita post multa annorum millia ad 27. vsque prolapsurum, & ad diem 21. amplius non rediturum: additque medium Æquinoctium hoc tempore in diem 23. Martij incidere, atque Æquinoctium verum a medio tum progrediendo, tum regrediendo toto quatriduo discedere posse; operæ pretium me facturum existimo, si ad eludendam huius vaticinatoris insaniam, pro Apologiæ instituto, breuiter

uiter proponam hoc Cap. ob oculos Æquinoctia tam vera, quàm media totius periodi anomaliæ Æquinoctiorum, atque annorum Solarium inæqualitatis, ex tabulis Prutenicis, quæ apud omnes ferè iam ſolæ in pretio ſunt, & ex quibus Mæſtlinus omnia ſua argumenta confinxit, atque deprompſit. Ita enim calumniæ eius, quas in æquatione Æquinoctiorũ, quæ in nouo Calendario præſcribitur, oppugnanda hoc loco adhibet, omnibus fient manifeſtæ, planumque efficietur, Æquinoctium vernum, adhibita noſtra intercalandi formula, non tanto ſpatio a die 21. recedere, quanto is falſo, & ſolo contradicendi ſtudio ipſum digreſſurum vaticinatur.

ET quoniam Nicolaus Copernicus, ex cuius doctrina Prutenicæ tabulæ extruuntur, ſtatuit periodum anomaliæ præceſſionis Æquinoctiorum confici ſpatio 1717. annorum Ægyptiorum, qui conſtituunt annos Iulianos, quibus nunc vtimur, 1715. & dies 302. partiemur totum hunc orbem, & reuolutionem in 8. partes præcipuas, primùm quidem in quatuor Quadrantes, ſingulos deinde quadrantes in binas partes æquales, vt tempus cuiuſlibet harum octo partium æqualium complectatur annos 214. dies 174. ac horas 15.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quando inceperit ante Chriſti ortum.

HABVIT autem hęc reuolutio anomaliæ ſuum initium annis 63. completis, & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTVM natum: propterea quod tanto temporis interuallo æqualis, ſiue medius motus eius anomaliæ conficit arcum a Copernico aſſignatum pro Radice ipſius ad initium annorum Domini: quæ Radix continet Sig. 0. Grad. 6. Min. 40. Sec. 27. Ter. 28. Quar. 6. Si igitur annis 63. & diebus 227. Horis 20. ac Min. 42. ante CHRISTI Ortum elapſis adijciantur anni 1715. & dies 302. totius circuitus ac reuolutionis, comperiemus eandem anomaliam denuo reuolutionem ſuam inchoare anno Domini 1653. die 25. Martij, ſecundum Calendarium nouum, cum prioris reuolutionis principiũ incidiſſet in 18. diem Maij, ſi tunc annus Iulianus fuiſſet in vſu. Hinc per additionem continuam annorum 214. dierum 174. Hor. 15. colligentur anni, in quibus eadem reuolutio illas octo partes totius periodi occupabit, vt in ſubiecta formula factum eſt, in qua duæ reuolutiones integræ ſunt deſcriptæ.

Periodus anomaliæ æquinoctiorũ quo anno Chriſti iterum inceptura ſit.

Quando

Quãdo anomalia æquinoctiorum in qualibet octo partium exiſtat.	Anni Domini Labentes.	Dies	Menſes
In principio reuolutionis, ſeu primi quadrantis.	63. ante Chriſtũ natũ expleto. & 1653.	18. 25.	*Maij. Martij.*
In medio primi quadrantis.	151. & 1867.	8 18.	*Nouemb. Septemb.*
In fine primi quadrantis, & principio ſecundi.	366. & 2082.	2. 13	*Maij. Martij.*
In medio ſecundi quadrãtis.	580. & 2296.	23. 4.	*Octob. Septemb.*
In fine ſecundi quadrantis, & principio tertij.	795. & 2511.	16. 1.	*Aprilis. Martij.*
In medio tertij quadrantis.	1009. & 2725.	7. 25.	*Octob. Auguſti.*
In fine tertij quadrantis, & principio quarti.	1224. & 2940.	31. 16.	*Martij. Februarij.*
In medio quarti quadrãtis.	1438. & 3154.	21. 12.	*Septemb. Auguſti.*
In fine quarti quadrantis, ſeu totius reuolutionis, & in principio noua reuolutionis.	1653. & 3369.	25. 2.	*Martij. Februarij.*

ÆQVINOCTIVM igitur verum, ac medium inter ſe non differunt, ſed ſimul fiunt, quando anomalia eſt tam in principio ſuæ reuolutionis, quàm in fine ſecundi quadrantis, hoc eſt, in principio tam primi, quàm tertij quadrantis: quia tunc æquatio præceſſionis nulla eſt. Maxima autem inter vtrumque Aequinoctium differentia eſt, cum anomalia finem tum primi, tum tertij quadrantis poſſidet in ſua reuolutione: quia æquatio præceſſionis tunc maxima eſt. Differentia denique inter vtrumque Æquinoctium in medio cuiuſque quadrantis mediocris eſt: quod tunc æquatio præceſſionis medio modo ſe habeat; adeo vt in tota periodo anomaliæ bis vtrumque Æquinoctium ſimul fiat,

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo ſimul fiãt & quando maximè inter ſe differant, & quando mediocris ſit earum differentia.

fiat, & bis maxime alterum ab altero differat, quater autem eorum differentia in mediocritate quadam consistat.

Annus tropicus, quando sit maximus, & quando minimus, & qui do medio se habeat modo.

RVRSVS annus tropicus, seu vertens maximus est, quando anomalia & in principio suæ reuolutionis, & in fine exiſtit, scilicet in initio primi quadrantis, & in fine quarti. Minimus autem est, cum eadem anomalia in medio suæ reuolutionis constituitur, hoc est, in fine secundi quadrantis, siue in principio tertij. In alijs denique locis anomaliæ, mediocris est. Atque huius varietatis causa est, quia præcessio Æquinoctiorum vnius anni, quæ semper ab anno sidereo æquali (qui continet Dies 365. Hor. 6. Min. 9. Sec. 39. ex Thebitij, & Copernici sententia) subtrahenda est, vt anni tropici magnitudo relinquatur, tam in suæ reuolutionis principio, quàm in fine tardissima est. In medio autem velocissima. Alijs denique in locis medio modo se habet inter tardissimum, ac velocissimum eius motum. Itaque in tota periodo anomaliæ præcessionis Æquinoctiorum annus semel maximus est, semel minimus, & sæpius mediocris; ita tamen, vt semper duorum annorum a minimo anno vtrinque æqualiter distantium magnitudines sint inter se æquales. Quæ omnia in tabula insequenti continentur, vbi tempus veri ac medij Æquinoctij, quando anomalia circa octo illa loca totius reuolutionis ab anno 1653. inchoatæ exiſtit, supputatum est, vnà cum anni uertentis magnitudine. Facta autem est supputatio ad annos bissextiles, qui propinquiores sunt annis, in quibus anomalia in octo illis locis exiſtit, (excepto anno 1653. qui principium est reuolutionis, & ad quem calculus subductus est, licet non sit bissextilis) quòd in bissextilibus annis minor varietas cernatur in Solis ingressu in primum gradum Arietis. Calculus quoque ad æquationem Calendarij restituti, quæ per 400. annos progreditur, accommodatus est. Negleximus tamen horas in æquinoctijs, quod satis esse visum sit, si dies verni æquinoctij cum tempore ante, uel post meridiem, aut mediam noctem scriberetur, horis omissis.

Anno 1653. quando reuolutio anomaliæ præcessionis æquinoctiorum incipit.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij post med. noc. / 20. Martij post med. noc. }

Annus tropicus continebit Dies 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo fuit etiam anno 63. ante CHRISTI Domini ortum, & secundum quam Aequinoctium diem unum anticipat annis ferme 329.

Anno 1868. cum anomalia erit iuxta medium primi quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij post med. noc. / 20. Martij circa ortum ☉ }

Annus tropicus continebit Dies 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. quæ anni magnitudo conuenit etiam tempori circa annum Domini 151. & ſecundum quam Aequinoctium anticipat diem vnum annis propemodum 231.

Anno 2080. obtinente anomalia finem ferme primi quadrantis, & principium ſecundi ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij circa occasũ ☉ / 20. Martij post mer. }

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 366. & ſecundum quam anticipatio Aequinoctij per vnum diem requirit annos fere 134.

Anno 2296. cum anomalia circa medium ſecundi quadrantis ſuæ reuolutionis verſabitur.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij post merid. / 20. Martij ſub occasũ ☉ }

Annus tropicus erit Dierum 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 46. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 580. & ſecundum quam anticipat Aequinoctium vnum diem annis fere 94.

Anno 2512. quando anomalia erit iuxta finem ſecundi quadrantis, & in principio ferè tertij, videlicet in medio totius reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij ante mer. / 21. Martij ante mer.

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 42. Sec. 55. Ter. 7. quæ anni magnitudo extitit quoque circa annum Domini 795. & ſecundum quam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur ferè anni 84.

Anno 2724. anomalia occupante medium fermè tertij quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij poſt med. noc. / 21. Martij circa occaſũ ☼

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 44. Sec. 40. Ter. 59. quæ anni magnitudo fuit etiam circa annum Domini 1009. & ad anticipationem Aequinoctij per vnum diem poſtulat fermè annos 94.

Anno 2940. verſante anomalia in fine prope tertij quadrantis ſuæ reuolutionis, & in principio ferè quarti.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 19. Martij poſt med. noc. / 21. Martij circa ortum ☼

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor 5. Min. 49. Sec. 16. Ter. 29. quæ anni magnitudo quadrat etiam in tempus circa annum Domini 1224. poſtulatq; annos propemodum 134. vt Aequinoctium anticipare poſſit vnum diem.

Anno 3156. cum anomalia erit ferè in medio quarti quadrantis ſuæ reuolutionis.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 20. Martij circa occaſũ ☼ / 21. Martij circa merid.

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 52. quæ anni magnitudo extitit etiã circa tempora anni Domini 1438. & ſecundum eam, vt Aequinoctium anticipet vnum diem, requiruntur propemodum anni 231.

Anno 3368. quando anomalia tenebit ferè finem totius reuolutionis, hoc eſt, in fine quaſi quarti quadrantis verſabitur.

Æquinoctium { verum / medium } fiet { 21. Martij circa mer. / 21. Martij circa mer.

Annus tropicus erit Dierũ 365. Hor. 5. Min. 55. Sec. 37. Ter. 40. quæ anni magnitudo conuenit etiam in tempora circa annum Domini 1653. & circa annum 63. ante CHRISTI ortum: requirit autem annos ferè 329. vt Aequinoctium anticipet vnum diem. Et ſi annus haberet ſemper hanc magnitudinem, omittenda eſſet intercalatio biſſextilis conſueta quolibet anno 329.

EX his facile conijci poteſt, quanta confuſio oriretur in orbe Chriſtiano vniuerſo, ſi æquatio Æquinoctij ſecundum verum motum eſſet inſtituenda, quippe quæ ſæpiſſime in ſpatio 1715. annorum mutanda eſſet, pro varia anni magnitudine, quæ mirum in modum eo in ſpatio continenter creſcit, atque decreſcit. Quæ res magnam omnibus Eccleſijs ſolicitudinem inijceret, cum perpetuò ambigeret, num hoc, vel illo anno biſſextili dies intercalaris omittendus eſſet, cogerenturque ea de re Aſtronomorum ſententias explorare quotannis, quod abſurdum eſſet omnino, & ad hoc vſque tempus inauditum. Confuſio inter Chriſtianos, ſi æquatio æquinoctij ad motũ verũ inſtaureretur.

SIMVL illud conſtat, nullam æquationem anni Solaris, quæ præcipiat certis, ſtatisque ſemper temporibus diem intercalarem eſſe omit-

omittendum, (qualis eſt noſtra, ſtatuens, vt quadringenteſimo quoque anno tres dies intercalares eximantur) omni ex parte quadrare poſſe vero motui Solis, ita vt Æquinoctium perpetuo ad diem 21. Martij retineat, atque conſeruet: propterea quod ſecundum verum motum modo plures anni requiruntur, modo pauciores, quibus Æquinoctium per vnum diem in Calendario verſus initium menſis progrediatur.

Aequinoctium ſecundum æquationem noui Calendarij non longè a die 21. Martij recedere, ideoque meritò eam eſſe inſtituram ad annum Alphõſinũ, qui medius eſt.

CONSTAT præterea, Æquinoctium vernum in tota proxime futura periodo, quæ ab anno 1653. incipiet, a ſua ſede non multo longius, quàm ſpatio vnius diei in vtramuis partem declinare, etiamſi æquatio intercalationis noui Calendarij adhibeatur, vt recte Alphonſini anni magnitudo, quæ media quodammodo eſt inter maximam ac minimam, aſſumpta ſit, ex qua intercalationis formula præſcribatur; quandoquidem ea formula & æquabilis eſt, & vniformis, atque ad vulgi captum accommodatiſſima, & quæ Æquinoctium circa diem 21. Martij, in quo eius ſedes conſtituta eſt, ita detineat, vt ab eo non procul recedere poſſit, ſed modo eum antecedat, modo ſubſequatur, modo denique in ipſum diem 21. incidat.

Differentiã inter verum ac mediũ æquinoctium nõ attingere diẽvũ cum ſemiſſe.

POSTREMO colligitur ex his, quæ diximus, in tota una periodo anomaliæ Æquinoctiorum diſcrimen inter verum mediumque Æquinoctium ad duos integros dies nunquam excreſcere, immo neque ad ſeſquidiem: quod tamen per calumniam Mæſtlinus totum quatriduum poſſe conficere affirmat. Qua in re cum doctrina Copernici, quam ipſe tantopere iactat, manifeſtiſſime pugnat. Hoc autem ita quoque planum fiet. Æquinoctium verum, ac medium ſimul eodem temporis momento fiunt, quoties æquatio præceſſionis nulla eſt, quod quidem fit, anomalia præceſſionis obtinente principium, vel medium, vel finem ſui ambitus, ac reuolutionis: Plurimum verò alterum ab altero diſtat, cum eadem æquatio maximaeſt, quod quidem fit, quoties anomalia verſatur in principio ſecundi quadrantis, & quarti ſuæ reuolutionis.

Aequinoctiũ verum ac medium quãdo ſimul fiãt, & quando maxime inter ſe diſtẽt.

Aequinoctiũ medium quãdo antecedat, aut ſequatur verum.

PORRO quando duo hæc Æquinoctia inter ſe differunt, medium antecedit, & verum ſequitur, hoc eſt, Æquinoctium medium contingit ante verum, quando æquatio præceſſionis Æquinoctiorum mediæ præceſſioni adimitur, vt vera præceſſio colligatur; quod quidem fit, quotieſcunque duplicata anomalia ſemicirculo minor eſt, id eſt, quando anomalia Æquinoctiorum nondum ſecundum quadrantem totius periodi confecerit. Medium verò Æquinoctium ſequitur, & verum præcedit, hoc eſt, Æquinoctium verum ante medium accidit, quando æquatio præceſſionis Æquinoctiorum mediæ præceſſioni adijcitur, vt vera præceſſio componatur; quod quidem vſu venit, quandocunque anomalia duplicata maior eſt ſemicirculo, videlicet quando anomalia Æquinoctorum iam tranſierit ſecundum quadrantem totius periodi.

TANTO autẽ tẽpore vnum æquinoctiũ alterum præcedit, aut ſequitur,

tur, quantũ ſatis eſt, vt Sol motu ſuo vero arcum æquationis præceſſionis Æquinoctiorum percurrat. Quoniam verò maxima Æquinoctiorum æquatio nunquam excedit Gr. 1. Min. 11. Sec. 22. Ter. 30. & motus Solis diurnus nullo tempore minor eſt, quàm Gr. 0. Min. 56. Sec. 46. efficitur, vt tempus inter verum, ac medium Æquinoctium nunquam excedat diem 1. & hor. 6. aut paulo amplius, etiam tum, cum motus Solis tardiſſimus eſt, & Æquinoctiorum æquatio maxima: vt vehementer mirer, quid in mentem venerit Mæſtlino, cum veluti ſomnians dixit, differentiam inter vtrumque Æquinoctium ad totum quatriduum poſſe excreſcere, mediumque Æquinoctium hoc ſeculo contingere die 23. Martij, cum tamen ab anno CHRISTI Domini 1653. vſque ad annum 3368. vna tota reuolutione anomaliæ diem 21. nunquam tranſgrediatur, vt ex ſuperiori calculo manifeſtum eſt.

Quantum ſit maximũ diſcrimen inter verum ac medium æquinoctium.

SED videor mihi videre cauſam erroris Tubingenſis iſtius Mathematici. Ratiocinatus eſt de medio, ac vero Æquinoctio, ſicut de media, ac vera coniunctione, ſeu oppoſitione Luminarium ſolemus. Putauit enim tum demum Æquinoctium fieri medium, quando linea medij motus Solis cum puncto medij Æquinoctij coniungitur; quemadmodum media coniunctio, oppoſitiove Solis ac Lunæ accidit, quando lineæ mediorum motuum Solis & Lunæ coniunguntur, vel opponuntur. Ex quo fit, vt ſi punctum Æquinoctij medij exiſtat tunc inter punctum veri Æquinoctij, & corpus Solare, Æquinoctium verum a medio abſit maiori interuallo, quàm proſtaphæreſis, ſiue æquatio præceſſionis Æquinoctiorum poſtulat; quanquam neque ſic ad totum quatriduum peruenire poſſit hæc diſtantia, cum æquatio Solis nunquã duos gradus contineat.

Quid deceperit Mæſtlinũ, ut putauerit, æquinoctium medium a vero abeſſe poſſe toto quatriduo.

SED hallucinatus eſt iſte Lynceus Mathematicus. Alia enim ratio eſt Æquinoctij medij, & alia coniunctionis, uel oppoſitionis Luminarium mediæ. Æquinoctium ſiquidem medium fit, cum primùm Sol punctum medij Æquinoctij attigerit, vt Aſtronomi docent. Eraſmus enim Reinholdus Aſtronomus peritiſſimus in tabulis Prutenicis, Præcepto 22. ita ſcribit. *Non dubium eſt, Solem conficere vernum Aequinoctium, cum tanto interuallo adhuc precedit primam Stellam Arietis, quantum interiectum eſt inter ipſam vernam ſectionem vtriusque circulorum, Aequinoctialis, atque obliqui, & eandem Stellam.* Intelligendum autem hoc eſſe tam de verna ſectione media, quàm de vera, colligitur ex 10. Præcepto, vbi differentiam inter medium, & apparens Æquinoctium appellat Proſthaphæreſim, ſeu æquationem Æquinoctiorum, quæ maxima ſcrupulorum eſt 71. primorum, & ſecundorum 22. cum ſemiſſe vnius ſecundi.

Aequinoctiũ medium quãdo fiat.

MVLTO clarius idem docet Ioſephus Moletius celebris Aſtronomus in tabulis Gregorianis, Canone 13. cum ſic ait. *Fit Aequinoctium apparens, quando Sol ingreditur punctum ſectionis Ecliptice, & Aequatoris apparentis: Medium vero, quando Sol intrat punctum ſectionis Aequatoris medij, & Ecliptica. Et ideo Aequinoctium verum fit, quando Sol*

do Sol antecedit primam Arietis stellam tanto spatio, quanta est vera præcessio Aequinoctiorum ad datum tempus: Medium autem, quando Sol antecedit tanto interuallo primam Arietis stellam, quantus est arcus mediæ præcessionis. Differentia inter hæc duo Aequinoctia, est tempus respondens prosthaphæresi Aequinoctiorum.

NON igitur medium Aequinoctium fit, quando linea medij motus Solis punctum medij Aequinoctij occupat, vt perperam vult Mæstlinus, sed quando Sol ipse punctum illud possidet, vt nos tradidimus. Nam si medium fieret Aequinoctium, quando Sol medio suo motu sectionem vernam mediam obtinet, non semper simul fierent verum ac medium Aequinoctium, quando prosthaphæresis Aequinoctiorum nulla est; quòd rarò admodum tunc verus Solis motus a medio non differat. Hoc autem cum omnibus Astronomis pugnat, quippe qui omnes doceant, medium Aequinoctium vno cum vero contingere, quando prosthaphæresis præcessionis Aequinoctiorum nulla est.

VERVM proferamus calculum ad annos aliquot vlteriores, vt appareat, quàm temerarius, atque inconsideratus in hoc quoque Mæstlinus fuerit, cum asseruit, Aequinoctium prolapsurum ante annum Domini 15000. ad diem 27. Martij, si ratio æquandi anni Solaris in nouo Calendario præscripta seruetur.

Quare Mæstlinus putauerit, æquinoctiũ verũ prolapsurum ad diem 27. Martij.

Quod quidem non ex calculo aliquo asseruit, sed ex falsa opinione, qua ęquinoctiũ medium die 23. Martij accidere existimauit, verumque Aequinoctium a medio distare posse toto quatriduo. Hinc enim, & non aliũde colligitur, verum Aequinoctium prolapsurum ali quando ad diem 27. Martij, & progressurum ad diem 19. vsque. Hoc autem falsum esse, calculus subiectorum annorum euidenter demonstrat.

Aequi-

Aequinoctium ergo vernum fiet		
Anni Domini	Dies Martij	Tempus ante vel post meridiem, aut med. noct.
4709.	*21.*	*post med. noc.*
5084.	*21.*	*ante med. noc.*
5209.	*23.*	*circa med. noc.*
6004.	*23.*	*sub occ. Solis.*
10020.	*23.*	*post med. noc.*
15002.	*21.*	*post med. noc.*
15004.	*20.*	*circa med. noc.*
15102.	*21.*	*post med. noc.*
15202.	*21.*	*post med. noc.*
15604.	*22.*	*post med. noc.*
15804.	*23.*	*circa med. noc.*
20004.	*20.*	*post mer.*
20005.	*20.*	*post med. noc.*

VBI est, obsecro, in his 13. annis vsque ad 20005. annum Æquinoctium die 27. Martij? Ego certe reperio, id vltra biduum, aut triduum, & paulo amplius a die 21. non abesse, etiamsi verum Æquinoctium ex tabulis Prutenicis, adhibita semper formula æquationis Calendarij Gregoriani, supputetur. Sed videlicet Mæstlinus, homo simplex, neminem nostrum fore existimauit, qui ad eius vaticinationem de prolapsione Æquinoctij ad 27. diem excutiendam, in futura secula numerando, progrederetur: quod idem nobis antea de festo Paschæ anni 1582. ex superioribus seculis obiecit.

QVOD si post tantum annorum interuallum (si mundus tam diu duraturus est, ne fortè aduersarius temerè clamet, quod non semel facit, & quidem importunissime, nos diem nouissimum non credere, perinde ac is, qui calculum ad aliquot annos futuros extendit, pro certo asserat,

Calẽdariũ nouũ esse pfectũ, ẽtsi tabulæ Prutenicæ neris motib. adhuc cõsẽtirẽt post annos 20000.

to asserat, mundum totos eos annos duraturum) constaret, tabulas Prutenicas adhuc congruere motibus cælestibus, quis non videt, si in Ecclesiastico computo regulare quid, atque æquabile ad festa mobilia ex motibus cælorum cognoscenda est proponendum rudi populo, (quod omnino esse necessarium, abunde Cap. iiij. & alijs in locis a nobis ostensum est) aptissimam esse nostram intercalandi rationem, quæ ad anni magnitudinem mediam accommodata per 400. annos progreditur? Hac enim intercalationis formula adhibita, Æquinoctium suapte sponte ad diem 21. Martij redit, licet propter anni Solaris inæqualem magnitudinem, siue Æquinoctiorum præcessionem inæqualem, soleat interdum a die 21. aliquantum vltro citroque euagari: ut iure optimo æquatio hæc nostra Æquinoctium circa diem 21. Martij conseruare dici possit.

Cur æquinoctiũ per æquationem nostri Calendarij frequentius post diem 21. Martij contingat in ea re, quàm ante.

NON est tamen prætereundum hoc loco, Æquinoctium, si æquatio ad Alphonsinum annum, siue medium instituta adhibeatur, frequentius consequi diem 21. mensis Martij, quàm anteuertere, maiorique interuallo ab eodem die 21. versus mensis finem recedere, quàm versus principium mensis. Quoniam enim, vt dictum est, minimus annus requirit annos 84. ad Æquinoctij anticipationem per vnum diem, Alphonsinus autem, siue medius postulat annus 134. & maximus annos 329. fit, vt maior sit velocitas, qua æquationẽ maximo anno debitam præuenimus, quàm tarditas, qua æquationem minimo anno respondentem prorogamus. Quare, cum annus ferè est maximus, deuoluetur quidem Æquinoctium ad posteriores dies mẽsis, quòd plures dies intercalares per nostram æquationem medij anni omittantur, quàm res exigit; & quando annus fermè minimus est, Æquinoctium ad priores dies mensis regredietur, non tanta tamen celeritate, quanta ad finem mensis est prolapsum, propterea quòd non tot dies intercalares per æquationem nostram anni Alphonsini retenti sunt, qui propter annum minimum debuissent omitti, quot prius omissi sunt, quos maximus annus retinendos esse præscribebat.

Æquationẽ quãcunque, præterea, quæ ad medium annum instituitur, deturbare æquinoctiũ è propria sede longius, quàm oportet.

SED vt euidentius adhuc appareat, necessario assumptum esse annum medium, ut æquatio stata ac determinata præscriberetur, non autem annum minimum, maximumve, ut Cap. v. tradidimus, supputauimus Æquinoctium anni 5084. adhibita æquatione tum spatio quouis annorum 84. quos minimus annus requirit ad anticipationem Aequinoctij per unum diem, tum spacio quolibet annorum 329. quos maximum annum postulare diximus, ut Aequinoctium anticipet vnum diem. Itaque si prior æquatio usurpetur, ablati erunt anno 5084. (decem illis, qui anno correctionis exempti sunt, annumeratis) dies omnino 51. incideréque Aequinoctium in 7. fermè diem Aprilis, diebus scilicet 17. post diem 21. Martij. Si autem posterior æquatio adhibeatur, ablati erunt omnino dies duntaxat 21. Aequinoctium vero cadet in diem ferè 7. Martij, nimirum 14. diebus propemodum ante diem 21. Martij. At nostra æquatione adhibita, omissi ad eum annum

num usque, erunt dies 36. & Aequinoctium die 21. Martij ante mediam noctem ferè continget, ut ex proximo calculo superiorum 13. annorum manifestum est. Vides igitur, Aequinoctium ex minimi anni æquatione a die 21. Martij uersus posteriores menses nimis magno interuallo recedere, ex æquatione uero anni maximi nimis longè uersus initium mensis ab eodem die 21. relabi: quod tamen æquatio medij anni circa eundem diem 21. conseruat, atque tuetur. Eodem pacto calculus indicabit, æquationem ad quemcunque annum institutam, præterquam ad medium, Aequinoctium è propria sede, quam ei die 21. Martij fiximus, longius, quàm oportet, deturbare. Patet hoc ex anni magnitudine Dierum 365. Hor. 5. Min. 53. Sec. 2. Ter. 37. quæ annos fermè 207. ad anticipationem unius diei postulat, ac proinde apta esse videri possit, ut ad eam æquatio præscriberetur, cum anni 207. medium pene locum obtineant inter annos 84. & 329. quos minimum, ac maximum annum requirere diximus, ut Aequinoctium anticipet unum diem in Calendario. Videamus ergo, an hæc æquatio tam bene Aequinoctium ad diem 21. conseruet, quàm nostra. Igitur calculus docet, anno 2940. quo per hanc æquationem exempti erunt dies 18. in uniuersum, Aequinoctium fieri die 18. Martij sub ortum Solis, nimirum 3. diebus & eò amplius, ante diem 21. Martij: Anno uero 10020. quo, eadem æquatione adhibita, ablati erunt omnino dies 51. Æquinoctium contingere die 1. Martij sub ortum etiam Solis, diebus scilicet 20. & eo amplius, ante diem 21. Martij. Conferamus iam hæc Aequinoctia cum Aequinoctijs eorundem annorum ex nostra æquatione, comperiemusque eam (etsi anni 134. quibus secundum eam unum diem anticipat Aequinoctium, non obtineant medium locum inter annos 84. & 329. quos minimus, & maximus annus ad unius diei anticipationem exigunt) tanto interuallo Aequinoctium ex sede propria non detrudere; cum anno 2940. Aequinoctium exibeat die 19. Martij post med. noc. Anno uero 10020. idem reijciat in diem 23. Martij post med. noc. Ex quo efficitur, nostram æquationem a nemine iure reprehendi posse, cum nulla aptior afferri possit; nisi quis inequabilem, atque irregularem, pro uaria anni magnitudine, uarijs temporibus dicat adhibendam esse: quod iam dudum ab usu & consuetudine Ecclesiæ exclusimus.

Æquationẽ ad medium annum instituta iure non possũ reprehendi.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS rationem Solaris anni æquandi, in quadringentis quibusque annis adhibendam, eorumque solutiones.

CAP. VII.

TAMETSI ex ijs, quæ superioribus duobus Capitibus scripsimus, facili negotio refutari possunt omnia, quæ aduersus Gregorianam anni correctionem (quod ad Aequinoctij restitutionem ad diem 21. Martij, eiusque in eodem conseruationem attinet) afferri possunt: vt tamen veritas magis appareat, dissoluemus hoc Capite omnia argumenta nostri aduersarij, quæ ad eneruandum funditus nouum Calendarium plurima confinxit, eaque omnia simul suum in librum congessit. Ac primum dissimulandum non est, eum in hac re ualde malitiose facere, quod in quibusdam annis Aequinoctium, quod tabulæ Prutenicæ die 22. Martij post meridiem exhibet, diei sequenti ante meridiem ascribat: & cõtra quod eædem tabulæ statuunt accidere 21. Martij, ante meridiem, conijciat in diem antecedẽ tẽ post meridiẽ, ut hac ratione Astronomię ignaris uel falso persuadeat, Aequinoctium plus æquo ex nostra æquatione, a 21. Martij recedere. Nec minus veteratorem se præbet, dum, ut Aequinoctium ostendat non in 21. diem Martij, sed in 20. cadere, calculum annis bissextilibus accommodat, in quibus necessario, propter diem intercalarem additum, Aequinoctium citius contingit, quàm in communibus annis. Id quod apparet in annis 1584. 1596. ut alios præteream, in quorum priore Aequinoctium asserit cadere in diem 20. Martij, & horam 10. post meridiem, in posteriore uerò in horam 9. post meridiem eiusdem diei 20. Hoc autem nostræ æquationi non repugnat. Cum enim hi anni sint bissextiles, mirum non est, Aequinoctium in ijs fieri die 20. non autem 21. Quinimo (quando ita urget) recte dicere possumus, more Ecclesiastico, Aequinoctium utrumque diei 21. tribuendum esse, cum in nocte diem 21. antecedente, hoc est, post occasum Solis diei 20. fiat. Sed his prætermissis, ex quibus tamen conijci licet, quàm solida sint eius argumenta, quæ tam ueteratoria ratione nituntur, ad rem ipsam ueniamus.

Malitia Mæstlini & fraus in æquinoctio noui Calendarij oppugnãdo.

1. argumen. Mæstlini, ex inconstantia tabularũ Astronomicarũ.

PRIMVM igitur Mæstlinus anxio ac solicito animo apud se exquirit, utras tandem tabulas Astronomicas Gregoriana hæc Calendarij emendatio sequatur, Alphonsinasne, an Prutenicas. Et postquam nonnullis coniecturis concludit, Prutenicas adhibitas esse, uociferatur, & clamitat, prima noui Calendarij fundamenta uacillare, propterea

pterea quod nullarum, ut ait, tabularum ad hanc usque diem editarum calculus cum cælo exactè congruit; quippe quæ incertæ sint, & strenuum aliquem restitutorem desiderent: atque hanc communem esse omnium Mathematicorum querelam affirmat, ex quo colligit Calendarium nouum nulla ratione esse perfectum, aut perpetuum, ac proinde neque omnibus seculis sine ulla mutatione duraturum, cum eius fundamentum minime firmum sit.

2. argumẽtũ Mæstlini, ex æquinoctijs annorũ præsentium.

DEINDE (libet enim omnia huius præstigiatoris argumenta simul exponere, ut eius præstigiæ vniuersæ pariter euanescant) Aequationem nostram funditus euertere conatur exemplis uarijs tum ad annos præsentes, tum ad futuros, ac præteritos pertinentibus. Nam de annis præsentibus ita scribit.

Sed quid multis? Quid iactat Calendarij auctor, Pontifex, & eorum æsecla, huius Calendarij perfectionem? cum tamen præsentium, quibus iam viuimus, annorum experientia eam falsitatis coarguat? Nec enim omissio 10. dierum reduxit æquinoctium plenarie in 21. Martij. Nam hoc nostro tempore ipsum incidit omni intercalari anno, non in 21. sed in 20. Martij. Vt anno 1584. erat illud in 20. Martij hora 10. noctis. Anno 1596. idem erit hora 9. noctis eiusdem diei. Anno 1612. hora 8. & 1624. hora 7. pomerid. eiusdem 20. diei Martij, & sic consequenter. Quin etiam post annum 1640. ascendet æquinoctium etiam in ijs annis, qui primi sunt post intercalares, in eundem diẽ 20. Martij. Itaque ab eo anno venient omnium bissextilium, & omnium proxime post eos sequentium annorum æquinoctia in diem 20. Martij, usque ad annum 1700. Et quanquam omissione diei intercalaris anni 1700. aliquid horum restituetur, restitutio tamen ista est tantùm uersura solutio. Nam æquinoctia annorum bissextilium, & primorum post eos, reducentur quidem, expunctione diei intercalaris anni 1700. in 21. Martij, sed hoc ipso modo trasponentur æquinoctia annorum secundorũ, & tertiorum post bissextiles in 22. Martij. Et hæc permutatio, atque vicissitudo non tolli poterit, donec tandem non ita post multos annos, æquinoctia omnium tam bissextilium, quàm trium sequentium annorum diem 21. Martij omnino deserant. Ecce tantum abest, vt huic difficultati possit hoc nouo Calendario ulla medicina parari, etiamsi cuncti omnem suam eruditionem in vnum aceruum congerant.

Atque hoc quidem modo ostendere conatur Mæstlinus, Calendarij correctionem in annos præsentes non conuenire.

3. argumẽtũ Mæstlini ex æquinoctijs annorũ futurorum.

QVOD autem æquatio nostra futuris annis nequaquam respondeat, hoc modo concludere se putat. *Anno 1600. incidit æquinoctium in diem 10. Martij, hor. 8. cum dimidia p. m. Anno 1900. in 9. Martij, hor. 8. cum dimidia p.m. secundum numeros dierum veteris Calendarij. Vera ergo anticipatio est tantummodo vnius diei. Sed nouum Calendarium his 300. annis præterit totum triduum, nimirum dies intercalares annorum 1700. 1800. 1900. Quare secundum eius numeros incidet hoc æquinoctium (demptis etiam 10. reliquis diebus) anno 1600. in diem 20. Martij; At anno 1900. in 22. Martij.*

Præ-

Præterea in annis post 1900. sequentibus, hæc ipsa diuersitas maiora habet incrementa : vt anno 1905. qui primus est post aliquem annum bissextilem, incidit æquinoctium in 23. Martij, horam 2. matutinam. Anno 1906. qui secundus est itidem post aliquem intercalarium annorum, fiet æquinoctium die 23. hora 8. ante meridiana. Et anno 1907. tertio post bissextilem, erit æquinoctium die 23. Martij, hora 2. pomerid. Videtis ergo vos, qui tantis laudibus Calendarium hoc supra astra attollitis, & sedem fixam in eo pro æquinoctio celebratis, quod æquinoctium hoc vobis nimis sit lubricum, quàm vt in 21. Martij detineri possit.

DEINDE post vnam ferè ac dimidiatam paginam hunc in modum argumentum hoc secundum claudit: *Vos Mathematici ergo, Calendarij noui defensores, adhucne cum Pontifice dicitis, quòd æquinoctij dies sit fixa? sunt ne dies 19. & 23. Martij, ydem cum 21. die?*

4. argumentum Mæstlini ex 5 quinoctijs annorũ præteritorum.

EMENDATIONEM denique Calendarij neque cum præteritis annis concordare, his uerbis nititur persuadere. *Calculus Astronomicus (cuius pars est Calendarij computus, proprium habet hoc, vt extendi possit tam ad præcedentia, quàm sequentia tempora numerata ab Epocha suæ fundationis. Hanc ob causam ex calculo motuum cælestium extructo ex obseruationibus, his 2000. duntaxat annis nuper elapsis, computamus motus siderum retrò, vsque ad primam rerum creationem, non aliter, quàm si motuum calculus iam tunc fuisset sic constructus.* Et mox subiungit: *Ita pari modo huius Calendarij vsus poterit tam præteritis, quàm venturis annis accommodari. Nam hoc intentum eius est, nec aliud esse licet, quàm vt, sicut nunc præstat, quod præstandum est, ita iam olim idem ipsum præstiturum fuisset, si modo citius vsurpari cœpisset. Sed quo modo se habeat, docet vel hoc vnum exemplum. Anno 1200. erat æquinoctium vernum verum die 12. Martij, hora 6. p. m. sed qui in veteri Calendario erat dies 12. is in nouo fuisset tum 19. dies. Nam dierum 10. omissorum anno 1582. tres posteriores cedunt annis illis 400. inter annum 1200. & 1600. Quare dies æquinoctij illic fuit nequaquam dies 21. sed 19. Martij.*

7. Argumentum Mæstlini aduersus exemptionẽ 10. dierũ factã.

PERGIT deinde aduersarius noster, & decem dierum exemptionem ex anno 1582. non congruere temporibus Concilij Nicæni, confirmare contendit his verbis. *In specie autem hic singulariter notanda est crassa, & ridicula, ne dicam pudenda, noui Calendarij exorbitatio. Correctionis fundamentum, & origo est Concilij Nicæni auctoritas, vel decretum. Quis hic non dicet, quod noui Calendarij calculus maximopere cum illius Concilij tempore congruere debeat? Nam si vlla eius est perfectio, eam certe talem esse oportet, vt si Concilij eius Patribus cognita, & ab ijsdem recepta fuisset, ipsa ab eo tempore statim incipiendo illos 10. dies paulatim locis, & temporibus competentibus abstulisset. Quod si factum fuisset, nunc non tantum ea 10. dierum elisione toto hoc tempore in vnum aceruum collectorum non opus esset, sed Calendarium ipsum per se, sine vlteriore correctione, hæc omnia, sicut iam exhibentur, sua sponte obtulisset. Atque hoc modo vnus & idem status, is scilicet, qui tempore Nicæni*

Concilij fuit, continua serie inuariatus permansisset. Sed ecce quæ sit eius constantia. Abiecti sunt 10. dies simul, propterea quòd ij temporibus congruentibus, inde à Concilio Nicæno non singulatim ablati sunt. At quæ sunt illa loca, & tempora, quibus hæc elisio neglecta est? Oportet certe omissionem hanc decem vicibus non fuisse obseruatam, quandoquidem in 10. dies excreuit. Oportet etiam eadem loca in nouo Calendario exactissime notari posse. Verùm si calculus iste nouus (attendite vos Mathematici) ad dictum annum retro eadem proportione retrahatur, qua in futuros annos continuandus traditur, monstrantur nequaquam 10. sed tantummodo 9. dies, qui hactenus elidendi fuissent, videlicet, dies intercalares annorum 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. Reliqui enim centenarij, scilicet 1200. 800. 400. bissextiles manent. Videtis quod plane nullus supersit locus pro exterminando die 10. Ergo oportet, æquinoctium illic non in 21. sed 20. Martij fuisse: Cui tamen & experientia, & vestrum toties repetitum testimonium reclamat. Ecce quæ sit vestri operis perfectio, quàm elegans eius cum experientia, & obseruationibus concordia.

HÆC sunt præcipua argumenta, quibus Mæstlinus nouus de cælo lapsus Mathematicus, qui Mathematicos omnes, quotquot sunt, fuerunt, ac futuri sunt, præ se contemnit, ac pro nihilo habet, æquinoctium noui Calendarij tum quod ad 21. Martij restitutum recte non sit, tum quod in eadem die constanter hærere non possit, se omnino putat expugnasse: Ad quæ, quoniam æquinoctium noui Calendarij ex multis capitibus petunt, sigillatim respondebimus, & nonnullas alias ipsius cauillationes aduersus idem æquinoctium, quibus examen suum uarijs in locis respersit, refellemus.

PRINCIPIO igitur peccant omnia hæc eius argumenta multis modis, nullumque prorsus robur aduersus nouum Calendarium habent. Nam in ijs verus semper motus assumitur, ac verum æquinoctium; cum tamen abunde satis supra ostensum sit, in correctionis Calendarij negotio considerandos tantummodo esse motus medios, atque æquales: immo verò, neglectis etiam mediis motibus, adhibendum esse potius regulare quid, & æquabile, quod instar cycli cuiusdam ad vulgi captum sit accommodatum, si modo non longe absit a vero. Id quod aduersarius quoque ipse veritate coactus fatetur, cum post examinationem æquinoctij aliquot annorum ex ueris motibus, ita scribit.

Mæstlini argumenta peccare, & uerum æquinoctiũ assumãt.

Mæstlini testimonium, in anno ecclesiastico non esse obseruandas Astronomorum subtilitates

QVOD si quis miretur, quare de his subtilitatibus Astronomicis in anno Politico, vel Ecclesiastico disputem, is nouerit, quod ego, & mecum omnes sani, atque prudentes Mathematici vltro confiteamur, hasce subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum: vnde neminem Politicorum, & plebeiorum hisce grauandum statuimus. Sicut nec Iulius Cæsar, prudentissimus Imperator, in anni restitutione subtilitatibus vllis turbas mouere voluit. Nec Patres Concilij Nicæni, qui huic nouo Calendario (attamen præter suum intentum, sicut in Dialexi

lexi mea Cap. vi. demonſtratur) occaſionem ſubminiſtrant, quicquam de his ſubtilitatibus monuerunt. Immo nos ipſi nouimus, quod quotieſcunque Eccleſia ad huiuſmodi ſubtilitates delapſa eſt, quales olim inter Eccleſiam Romanam, & Alexandrinam de termino Paſchatis erant, antequam per Dionyſium Abbatem Romanum, circa annum CHRISTI *532. Cyclus decennouennalis reſtitueretur, ipſa horribiliter cum maxima offenſione infirmorum fuerit perturbata. Contra autem nemini incognitum eſt, quod interim ab anno 532. ad hoc nouum Calendarium vſque, propter ſublatas has ſubtilitates, vniformitas, & nunquam ſatis laudata concordia in toto orbe Chriſtiano (quod ad præſentem Calendarij vſum, vnà cum Paſchatis celebratione attinet) fuerit ſeruata. Non ergo gratum mihi eſt, de his ſubtilitatibus vllam hic quæſtionem mouere, ſed mallem eas Schola Aſtronomica relinquere. Sed Calendarij auctor in Canonibus ſuis, & Pontifex in Bulla, atque alij eorum coadiutores, quos Pontifex magno numero in vrbem (ipſo teſte in Bulla) conuocauit, circa hæ ſubtilitates verſantur, & earum gratia de nouo hoc Calendario ſuo iactitare non erubeſcunt: quod ipſum tam perfectum ſit, ne* VLLI VNQVAM MVTATIONI *ſit obnoxium futurum: quod profecto de ſubtilitatibus Aſtronomicis conſtanti ratione a ſe obſeruatis, intelligunt. Si enim in eis quicquam deſideretur, certum eſt, quod tam præclara perpetua perfectionis, omnibus ſeculis duraturæ laus nequaquam poſſit huic ipſorum Calendario competere. Vnde* GREGORIVS XIII. *Papa non veretur canonum illorum ſubtilitatibus totum orbem Chriſtianum ſub metu indignationis ipſius* DEI OMNIPOTENTIS, *ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſubijcere, non aliter quàm ſi magna pars æternæ ſalutis in his ſubtilitatibus eſſet repoſita. Idcirco hæ ipſa ſubtilitates mihi hic examinandæ ſunt, vt demonſtretur, quàm ineptum ſit, quàm etiam impoſſibile, velle annum Politicum huiuſmodi ſubtilitatibus vincire; quia non correctio, ſed confuſio Calendarij inde ſubſequi neceſſe habet. Vnde manifeſtum euadit, quàm infeliciter hoc ipſum in nouo Calendario fuerit tentatum.*

Quę in proximo teſtimonio Maſtlini acta ſint.

HIS verbis multa verè, (ne videamur improbare etiam, ſi quid aliquando dixerit boni) multa ad Calendarij noui vſum valde accommodate eſt locutus; multa item falsò, per calumniam, vt eius mos eſt, pronunciauit. Veriſſime quidem dixit, in anno Politico, & Eccleſiaſtico Aſtronomicas ſubtilitates non eſſe conſectandas, neminemque Politicorum, & Plebeiorum hiſce grauandum eſſe: quod & nos vltro fatemur. In toto enim Calendario, poſtpoſitis veris motibus, medios duntaxat, ſeu potius Cyclos Politicis, & Plebeijs cognitu facillimos perpetuò adhibuimus. Liquet hoc & ex anni Solaris æquandi ratione, cum ea ad anni medij magnitudinem ſit inſtituta, & ex Cyclo Epactarum, qui ad Nouilunia, & Plenilunia indicanda Calendario inſcriptus eſt; quippe qui motum Lunæ, eiuſque cum Sole coniunctiones, oppoſitionesque æquales ſemper aſſumat. Vt vel hinc conijci liceat, Mæſtlinum temere, & inconſiderate tanto impetu, tantaque ferocia

rocia in Calendarium nouum inuehi, cum illud ſubtilitatibus Aſtronomicis oppugnet, quas ipſe quoque nobiſcum in Calendarij negotio cenſuit eſſe reijciendas.

Mæſtlini temeritas in Calendario oppugnando.

VERE quoque affirmauit, neque Iulium Cæſarem in anni reſtitutione eiuſmod. ſubtilitates adhibuiſſe, (ſicuti neque nos in hac Calendarij reſtitutione eas ſecuti ſumus) neque Patres Concilij Nicæni de illis quicquam monuiſſe. Ex quo ſequitur temerarium eum eſſe, & procacem in ſuo Examine, qui vt ingenij ſui ſubtilitatem oſtentet, eam ſolam ob cauſam Calendarium improbat, quod ſubtilitatibus Aſtronomorum, id eſt, veris motibus non omni ex parte reſpondeat.

VERVM denique eſt, quod ait, ex eo tempore, quo Dionyſius Abbas Cyclum decennouenalē aurei numeri reſtituit, vel (vt uerius dicamus) eum ab Euſebio Cæſarienſi Concilij Nicæni temporibus conditum, atque a Theophilo Alexandrino expoſitum, illuſtratumque Romano Calendario inſcripſit, nulla in eo facta mutatione, niſi quantum ſupputationis ratio poſtulabat, propter diuerſa Calendariorū initia: ex eo tempore, inquam, propter ſublatas verorum motuum ſubtilitates, concordiam maximam in Paſchæ celebratione ſeruatam eſſe. Atque vtinam eandem hanc pacem ac concordiā ipſē cum cæteris, qui ab Eccleſia Catholica deſciuerunt, vnà nobiſcum inire, & conſeruare in animum inducat, vt nimirum, accurato illo verorum motuum calculo relicto, medios, ſeu Cyclares (vt ita dicam) motus cum Eccleſia Catholica ſequatur: quemadmodum priſci illi Chriſtiani libentiſſime ſtudio pacis, & vnitatis, Cyclum Eccleſiæ a Dionyſio Calendario inſcriptum acceperunt, licet ſæpenumero ex eo Cyclo aliter, quàm Patres ac Concilia decreuerant, (quod aliter fieri non poterat, ob imperfectam Cycli conditionem, ac naturam) Paſchæ ſolennitas celebrata fuerit; quippe cum hac noſtra ætate (vt feſtos Paſchæ dies illegitimos ſuperiorum temporum præteream) ante Calendarij correctionem, in quolibet ſpatio decennouennali ſexies Paſcha, propter ſolam Æquinoctij anticipationem, per illum Cyclum non recte ſit celebratum. Id quod accidit, quotieſcunque hi ſex aurei numeri. 3. 6. 8. 11. 14. 19. occurrerunt. Omnium enim horum Lunæ XIIII. ex conſtitutione Patrum Nicæni Concilij Paſchales erant in Martio. Nam aureus numerus 6. iuxta XIIII. reponebat in diem 11. Martij, in quo Æquinoctium fiebat, alij verò quinque aurei numeri ſuas XIIII. poſt die 11. & ante 21. Martij, in quo Eccleſia Æquinoctium collocauerat, conſtitutas habebant; atque ideo celebrationi Paſchæ congruentes erant: quas tamen omnes Eccleſia reſpuebat, tanquam inutiles; quod ante tempus ſui Æquinoctij, hoc eſt, ante diem 21. Martij, monſtrarent Lunas XIIII.

Quoties Paſcha non ex Concilij Nicæni ſententia celebrati ſit, poſtquam annis ante Calendarij reſtitutionem.

SILENTIO prætereo errores, qui in eodem Paſcha celebrando, ob aurei numeri a recto curſu declinationem commiſſi ſunt, propterea quod aurei numeri toto quatriduo, eoque amplius Nouilunia monſtrabant

strabant serius, quàm oportebat. Adeo ut ab anno 1500. ad annum 1582. vsque, quo correctum est Calendarium, hoc est, in spatio 83. annorum, festi dies Paschæ 54. fuerint non rite celebrati, & tantùm 29. rite. Et nisi restitutum esset Calendarium, in reliquis 17. annis vsque ad annum 1600. duodecies Pascha perperam celebratum esset, quinquies duntaxat recte. Ab anno autem 2624. deinceps nullum Pascha amplius futurum esset legitimum, sed omnia contra sanctiones Pontificum, & Concilij Nicæni fuissent celebranda. Quæ omnia diligentissime collecta sunt a Paulo Middelburgensi lib.xij. Paulinæ. Vt hinc etiam appareat necessitas huius correctionis a GREGORIO XIII. instituta, ne videlicet in tam foedos errores Ecclesia laberetur, concordiamque illam, & consensionem fidelium turbaret, aut penitus dissolueret.

Nisi Calendarium fuisset correctum, Pascha post annũ 2624. semper cõtra decretum Cõcilij Nicæni celebrandum esset.

Necessitas correctionis Calendarij, aduersus Mæstlinum.

CVI igitur dubium esse potest, quin Mæstlinus odio potius Romani Pontificis, quàm pacis, & cõcordiæ studio, populo Christiano persuade re tẽtet, ut nouo Calendario explosо, antiquũ retineat? Multò.n. maior cõcordia, atq. cõsensus in Pascha celebrando seruaretur in nouo Caleda rio, quã in veteri, si illud Mæstlinus, seditiosus pacificator, alijque hære tici, depositа inueterata in summum Pontificem ira, recipere uellent. Neque.n. ut ex sequentibus liquido constabit, tot ac tam turpes erro res in Paschæ celebratione in nouo Calendario committi possunt.

Mæstlinũ ppter odium in Pontifi cem Romanum persuadere, vetus Calendarium esse retinendum.

EXPOSVI quæ uerè, quanquam non syncero animo, dixit Mæstlinus: nunc, quæ falsò dixerit (quæ ex animo locutus est) uideamus. Primùm igitur falsum est, quod negat, gratum sibi esse, de subtilitatibus Astronomorum ullam hic quæstionem mouere: cum aliud nil agat in toto suo examine, nisi ut Calendarium nouum exagitet, hoc solo nomine, quod illis subtilitatibus non penitus congruat. Deinde, ne magis malitiosus dissimulator sui Consilij, quàm criminator alieni esset, falso insimulat, Calendarij auctorem, Pontificem, & cæteros Astronomos ad emendationem Calendarij a Pontifice conuocatos in his subtilitatibus uersari. Nam si huiusmodi subtilitates uoluissemus consectari, neque anni Solaris æquationem secundum mediam anni magnitudinem instituissemus, neque Cyclum Lunarem Calendario inscripsissemus, sed hæc omnia ex tabulis Astronomicis præcepissemus obseruanda.

Quæ in eodẽ primo Mæstlini te stimonio falsa sint.

Mæstlinũ falsò affirmare, in Caleda rio nouo obseruanda esse subtilitates Astronomicas.

FALSVM denique est, & a uero longe alienum, atque adeo impudentissimum mendacium, GREGORIVM XIII. in Bulla Calendarij totum orbem Christianum, sub metu indignationis omnipotentis DEI, subtilitatibus Astronomorum subijcere, non aliter, quàm si magna pars æternę salutis in his subtilitatibus esset repositа. Nam in tota illa Bulla nullum inuenias verbum, quo harum subtilitatum mentio fiat; solosque eos anathemate ferit Pontifex, qui pacis, & concordiæ perturbatores sunt, atque ad edictum suum contumaces, quorum signiferum, ac Ducem se Mæstlinus profitetur. Atque in hac pace conseruanda, magna pars æternæ salutis, non in Astronomorum subti-

Quid Pleiffer ẽdẽ in excõmunicatione contra eos qui Calendarium nouum nõ recipiunt.

subtilitatibus est repositа; quòd sine obedientia, quæ Pontifici Romano, ut CHRISTI Vicario, & pastori uniuersali totius Ecclesiæ, debetur, & quæ sola pacem tuetur inter fideles, salus æterna nulli speranda sit. Sed argumentum hoc, quod Pontifex Romanus iure potuerit sub excommunicationis pœna imperare, ut nouum Calendarium obseruetur, doctissime tractatum est a Ioanne Busæo in disputatione Apologetica pro Calendario Gregoriano, aduersus Iacobum Heerbrandum Mæstlini in eodem impietatis, ac maledicentiæ morbo sodalem, ad quam lectorem reijcimus.

QVÆ cum ita sint, non est Mæstline quod has ipsas subtilitates tibi examinandas suscipias, ut demonstres, quàm ineptum sit, quàm etiam impossibile, uelle annum Politicum huiusmodi subtilitatibus uincire, quia non correctionem, sed confusionem Calendarij inde subsequi necesse est. Sponte enim, & libenti animo tibi damus, atque concedimus, fieri non posse, ut annus Politicus Astronomorum subtilitatibus uinciatur, perturbationemque maximam in toto orbe Christiano exorituram, si ea ad Calendarium abhibeantur. Hanc namque ob causam eas negleximus, medijsque motibus, siue Cyclis potius contenti fuimus. Qua in re nemo iure nos, uel te ipso iudice, si tuo iudicio stare uelis, reprehendere potest. Gratias interim tibi & agimus, & habemus ingentes, quod causæ nostræ tuis hisce uerbis ita strenue faueris, ut unus ex ijs, qui restitutioni Calendarij interfuerunt, fuisse uidearis. Sed iam ad argumentorum solutiones ueniamus.

Mæstlinus nolẽs Calendario nouo fauet.

QVOD igitur ad primum argumentum Mæstlini attinet; fateor, in hoc correctionis negotio tabulas Prutenicas, tanquam hac ætate celebriores, ac probabiliores esse adhibitas. Hinc enim factum est, ut cum doceant, interdum plures annos, quàm 134. requiri, ut Æquinoctium anticipet unum diem in Calendario, interdum uerò pauciores, æquatio anni Solaris ad mediam anni magnitudinem instituta sit, perinde ac si singulis spatijs annorum 134. uno die uersus principium mensis Æquinoctium progrederetur; ut hac mediocritate nimia illa tarditas, ac uelocitas quodammodo compensaretur.

Solutio primi argumenti Mæstlini.

Tabulas Prutenicas ad Calẽdariũ restituendũ esse adhibitas.

NEQVE uerò huic rei tabularum inconstantia, aut uarietas officit. Nam, ut Cap. v. diximus, perfectio, ac perpetuitas Calendarij non consistit in eo, quòd Æquinoctium in die 21. Martij ita fixum sit, atque stabilitum, ut ab eo nunquam, etiam nostra, uel alia quacumque adhibita æquatione, possit dimoueri, cum hoc fieri nullo modo possit, cum ob tabularum mutabilitatem, quascumque tandem sequi uelimus, tum verò, si via quædam media, æquabilis, siue regularis, & ad vulgi captum accõmodata deligenda sit, vt ratio postulat, & in Calendario emendato obseruatum est: sed in eo potius perpetuitas Calendarij existit, ut supra dictum est, quod in eo Cyclus Epactarum eo artificio sit dispositus, vt nihil vnquam in eo futuris seculis immutandum sit, sed intactum prorsus Calendarium sit permansurum, etsi

Inconstantiã tabularũ Astronomicarum nõ obesse perfectioni, ac perpetuitati Calendarij nostri.

per intercalationem, aut omiſſionem diei vnius, aut plurium, ex Decreto ſummi Pontificis, Æquinoctium ad 21. Martij reuocandum erit, ſi fortè longius ab eo prolapſum comperiatur, vt ad eum ſua ſponte, ſine hoc remedio, reuerti nequeat. De hac porrò Calendarij perpetuitate vberius libro 2. Cap. 4. agemus; vbi etiam docebimus, qua ratione Nouilunia quoque, ac plenilunia, ſi opus ſit, corrigi poſſint, nulla prorſus in Cyclo Epactarum, qui Calendario inſcriptus eſt, mutatione facta.

HVC accedit, quod, vt proximo Cap. dictum eſt, Æquinoctium ſecundum noſtram æquationem, & tabulas Prutenicas, etiam poſt 20000. annos, ad diem 21. regreditur, licet interim modo ad 23. modo ad 19. diem euagatum ſit: quod abſurdum non eſt, cum nulla æquatio anni Solaris æquabilis, ac vniformis æquinoctium poſſit in ipſo die 21. conſeruare, ac retinere, vt eodem Cap. oſtendimus.

NON ergo opus eſt, (quod ille ait) vt Calendarij auctor omne hic ſuum robur intendat, & nos eius defenſores coniungamus vires noſtras, vt hoc Elogium Pontificis, quo Calendarium reformatum ad omnem anni magnitudinem congruere gloriatur, conciliemus cum noſtra hac æquali in 400. annis anticipatione, ne Æquinoctium vernum verum ex manibus noſtris elabatur, ſicut anguilla. His.n.penè verbis Mæſtlinus audacter omnes nos prouocat, & inſtar militis glorioſi de nobis triũphum ſe egiſſe inaniter iactat, non ſemel nobis exprobrando, nos non poſſe, quicquid moliamur, Æquinoctium, quod diei 21. Martij magno labore affiximus, detinere. Non, inquam, tanta animi contentione opus eſt, quia nullo negotio Æquinoctium vel in ſua ſede hærebit, vel certe ad eam, ſi quando ab ea diſceſſerit, reſtituetur, ſi remedium, de quo dictum eſt, congruis temporibus, ex auctoritate Romani Pontificis, adhibeatur, quod tamen perquam rarò accidet. quod ex his, quæ diximus, facile apparet.

Solutio ſecundi argumenti Mæſtlini.

PERPERAM deinde ſecundum Mæſtlini argumentum probat, Æquinoctium per 10. dierum exemptionẽ, æquationemque noſtram, præſentibus annis non congruere. Anni enim 1584. 1596 1612. 1624. quos exempli cauſa ponit, omnes ſunt biſſextiles. Quare mirum non eſt, Æquinoctium in illis, propter diem intercalarem additum, verſus diẽ 20. Martij a 21. procedere; quanquam iure optimo diei 21. aſcribi etiã poſſit, cum in omnibus illis annis poſt Solis occaſum contingat, nimirum hor. 10. 9. 8 ac 7. poſt meridiem: quod & ſupra ad initium huius Capitis aſſeruimus. Et verò omnibus Aſtronomis cognitum eſt, duos minimum dies Æquinoctio tribuendos eſſe, propter annos communes, ac biſſextiles, etiamſi intercalatio quarto quoque anno adhibita exquiſitiſſime anno Solari congrueret. Vt hinc illud quoque perſpicue appareat, Mæſtlinum in ſuo examine ſycophantam eſſe, & nodum (ſicut eſt in prouerbio) in ſcirpo quærere. Rectiſſime ergo Æquinoctium, quod ad annos præſentes attinet, ad 21. Martij reuocatum eſt.

Quod

Quod autem poſt annum 1640. magis ſemper, ac magis verſus anni principium progreſſurum ſit Æquinoctium, (Nam anno 1645. qui non eſt biſſextilis, ſed primus poſt biſſextilem, accidet die 20. Martij, Hor. 12. Min. 24. poſt meridiem: Anno verò 1697. qui primus etiam eſt poſt biſſextilem, idem cadet in diem 20. Martij, Hor. 9. poſt meridiem) id mirificè omiſſionem diei intercalaris anno 1700. faciendam comprobat, vt nimirum hoc modo in annis poſt biſſextilem Æquinoctium ad diem 21. retrahatur.

Reſtitutionẽ Aequinoctij ad diẽ 21. Martij, per omiſſionẽ diei intercalaris anno 1700, nõ eſſe verſuræ ſolutionẽ, vt Mæſtlinus calumniatur.

NEQVE verò reſtitutio hæc (vt Mæſtlinus calumniatur) eſt tantùm verſuræ ſolutio. Nam etſi futuris annis poſt 1700. ob ipſam hanc diei exemptionem, Æquinoctium annorum, qui ſecundi ſunt, ac tertij poſt biſſextiles, transferetur in diem 22. Martij, & longo poſt tempore in 23. etiam diem, (quod in tertio quoque argumento obijcit Mæſtlinus.) non tamen vitio uerti hoc poteſt noſtræ æquationi, ſed inæqualitati anni Solaris. Cum enim, vt ſupra oſtenſum eſt, æquatio anni æquabilis ac regularis debeat eſſe, vt ab omnibus poſſit percipi, anni autem magnitudo inæqualis ſit, modo maior, modo minor; fit, vt, ſi adhibeatur æquatio mediæ anni magnitudini congruens, quæ ſola æqualis eſt, (quemadmodum vſus Eccleſiæ poſtulat) Æquinoctium non poſſit in die 21. Martij perpetuo conſeruari, vt proximo Cap. oſtendimus, ſed à 21. die modo ad 22. & 23. diem deuoluatur, modo ad diem 20. & 19. tranſcendat. Deuoluetur autem ad 22. & 23. diem, quando anni magnitudo maxima erit, atque idcirco plures anni, quàm 134. ad anticipationem vnius diei requirentur, vt hoc noſtro ſeculo fere contingit, accidetque continenter vſque ad annum 2080. propterea quod toto hoc tempore annus uertens maior eſt Alphonſino, vt ex antecedenti Cap. liquet. Sed inde ad 21. diem regredietur, cum annus vertens minor fiet Alphonſino, quod tunc pauciores annos, quàm 134. ad vnius diei anticipationem Æquinoctium deſideret. At verò ex die 21. ad 20. & 19. Martij progredietur Æquinoctium, quando propter minimam anni magnitudinem ad 21. diem regreſſum erit, & annus adhuc minor reperietur, quàm annus Alphonſinus. Quam primum autem annus maior efficietur, retrocederet Æquinoctium a die 19. & 20. ad 21. Dies ergo 21. Martij Æquinoctio aſſignatus, medium quodammodo locum tuetur inter diem 23. & 19. ad quos vſque ita excurrit Æquinoctium, ut vltra excurrere uix poſſit, ne plurimorum quidem ſpatio ſeculorum, ſed inde ad diem 21. vltrò regrediatur, vt proximo Capite oſtenſum eſt. Itaque hæc, Mæſtline, aut verſura non eſt, aut ſi quo modo verſura dici poteſt, non decoctoris ad perdendam, ſed prudentis patrisfamilias ad conſtituendam rem familiarem verſura, temporis cauſa, putanda eſt.

Aequinoctiũ, ob anni inæqualitatẽ in utrãq; partẽ à die 21. recedere.

Quando æquinoctiũ ex die 21. ad 22. & 23. deuoluatur, & quãdo ad 21. reuertatur. Quando idem ex die 21. ad 20. & 19. recedat, & quando inde ad 21. regrediatur.

Diem 21. Martij æquinoctio aſſignatũ, medium locũ habere inter 23. diem, & 19. ad quos vſq; excurrere poſt quã noctium, & inde ſponte ſua ad diẽ 21. reuertatur.

QVOD ſi quis obijciat, ex hac Æquinoctij ad diem 23. Martij, & ad 19. excurſione effici, vt Paſcha poſſit & in vltimo mẽſe, & in ſecundo cele-

Dubitatio.

Solutio dubitationis.

celebrari: quod abſurdum eſſe videtur: Reſpondeo primùm, perraro hoc poſſe accidere. Etſi enim Æquinoctium ad diem 22. vel 23. deuoluatur, nunquam tamen propterea Paſcha in vltimo menſe celebrabitur, niſi cum Epacta XXIII. vel XXII. erit in vſu: quod rarò continget, cum non in quolibet cyclo decennouennali Epactarum vtraq; Epacta XXIII. & XXII. in vſum veniat, ſed ex omnibus 30. Epactarum cyclis, in octo duntaxat. Nam ex reliquis 22. cyclis, Epacta XXIII. reperitur ſola in II. cyclis, & Epacta XXII. in alijs II. vt poſtea ex tabula Epactarum expanſa patebit. Huc accedit, quod hic error, ſi quando occurrat, ſæpenumero per literam Dominicalem tollitur, ita ut Paſcha poſt æquinoctium celebretur, etſi illæ Epactæ in vſu ſint, & ſuas XIIII. Lunas in menſem duodecimum conijciant. Pari ratione, quãquam Æquinoctium ad diem 20. vel 19. Martij progrediatur, nunquam tamen idcirco Paſcha in ſecundum menſem reijcietur, niſi Epacta XXIIII. vel XXV. currente, quod etiam rarò fiet.

Paſcha rarò in vltimum, vel ſecundum menſem in nouo Calendario incurrere.

Nouũ non eſſe, ut interdum Paſcha in vltimũ, vel in ſecundum menſem incidat.

DEINDE fac vtrumque accidere; nouum tamen id in DEI Eccleſia, & inuſitatum non eſt, cum id ipſum neceſſario quoque contigerit ipſius Concilij Nicæni temporibus, quando Decretum de recta Paſchæ celebratione conditum, vel potius cõfirmatum eſt, ut ſupra Cap. v. demonſtrauimus. Quin etiam quanquam annus ſolaris æquatione non egeret, ſed Æquinoctium ſemper diebus 21. & 20. Martij affixum eſſet, atque vetus Calendarium retineretur, reijceretur tamen Paſcha neceſſario in ſecundum menſem, quotieſcunque, Æquinoctio in 20. Martij incidente, (quod in annis biſſextilibus neceſſario poſſe fieri, ſupra oſtendimus) Luna XIIII. in 20. Martij caderet. Nec verò quiſquam in hoc Eccleſiam Catholicam iure reprehendet, quòd nonnunquam Paſcha celebret in primo, vel ſecundo menſe, quando id ratio cycli, vel dies Æquinoctio præfixus ita exigit; cum à iugo legis Moſaicæ ſit liberata. Nonne enim ante Calendarij correctionem Paſcha frequentiſſime in ſecundum menſem, & in tertiam primi menſis hebdomadam fuit reiectum, & tamen nemo propter hoc Eccleſiam auſus eſt condemnare? Satis eſt, ut Eccleſia Paſcha ex Patrum, ac Conciliorum decretis celebret, ſeruato certo quodam die Æquinoctij, licet non ſemper in eo contingat, & adhibito cyclo Lunari ad Lunas XIIII. inquirendas, quamquàm interdum hæ XIIII. a uero motu diſcrepent.

Paſcha neceſſario celebrari nonni quam in ſecũdo menſe, pp duos dies, quos æquoctium poſtulat; ſi ne Calendariũ vetus retineatur, ſi ne nouum recipiatur.

Calendarij correctioné deſiderarũ non fuiſſe, ſi æquinoctium ad diem 11. Martij progreſſum, ſpõte ſua ad 21. regredi cepiſſet, nullo adhibito remedio.

EGO quidem cum alijs viris doctiſſimis permultis in ea ſemper fui ſententia, vt exiſtimarem Æquinoctium ab Eccleſia non debuiſſe corrigi, quanquam ad diem 11. vſque Martij excurrerit, ſi inibi curſum inſtituiſſet, & ſponte ſua, nulla adhibita æquatione, ad 21. diem regredi cœpiſſet. Quanto magis ergo nunc contenti eſſe debemus æquatione hac quadringenteſimo quoque anno adhibenda ſecundum mediam anni magnitudinem omnium facillima, quæ Æquinoctium a ſede conſtituta, hoc eſt, a die 21. Martij, non longius amoueri patitur, quàm duorum vel trium ad ſummum dierum interuallo?

IAM

IAM verò ſi contingat, æquinocti im diem 21. Martij omnino deſerere: ſiue verſus finem menſis, ſiue verſus initium progrediendo, ita vt in deſtinatam ſibi ſedem non poſſit remeare, dictum iam ſæpius eſt, qua ratione per intercalationem, vel omiſſionem aliquot dierum extraordinariam, ex edicto Summi Pontificis, ad diem 21. ſit reſtituendum. Id quod perpetuitati Calendarij non repugnat, vt diximus.

Receſſum æquoctij a die 21. locum ſolũ habere in tabulis Prutenicis.

HIC porrò progreſſus, regreſſuſque æquinoctij locum ſolum habet in tabulis Prutenicis, præuiſuſque antea fuit ab ijs, qui Calendarium iuſſu Summi Pontificis emendarunt, ut ex compendio nouæ rationis reſtituendi Calendarij ad Principes Chriſtianos miſſo intelligi poteſt, in quo tam æqualis, regulariſque æquatio ad magnitudinem anni mediam accommodata, quàm inæqualis, irregulariſque ex Copernici doctrina deſcripta eſt. Retenta autem eſt prior, tanquam facilior, & ad Eccleſiæ vſum accommodatior, ut dictum eſt ſupra. Quod ſi fortè Prutenicæ tabulæ tam certæ non ſint, vt diu durare poſſint, ſed Alphonſinæ motui Solis rectius reſpondeant, ut plerique Aſtronomorum affirmant, non erit huic progreſſui, regreſſuique Æquinoctij vllus locus, ſed per longam ſeculorum ſeriem in aſſignata ſibi ſede permanebit. Deinde verò iterum ad eam reſtituendum erit, ſi quando ab ea diſceſſerit, quemadmodum ſupra diximus. Vides igitur, Mæſtline, quàm facile per intercalationem, vel omiſſionem intercalationis extraordinariam, huic difficultati de progreſſu, regreſſuque Æquinoctij poſſit hoc nouo Calendario medicina fieri, ſi opus fuerit, etiamſi non cuncti, vt flagitabas, omnem ſuam eruditionem in unum aceruum conferant. Vtinam tam facile tuę menti medicina fieri potuiſſet: profecto iam intelligeres, noſtro Calendario nulla opus eſſe alia medicina.

Solutio tertij argum. Maſtlini.

EX his, quæ proxime dicta ſunt, facile reſponderi poteſt ad tertiũ argumentum, hoc eſt, ad exempla futurorum annorum, quibus aduerſarius probat, Æquinoctium ad 21. Martij ad 22. & 23. uſque prolabi. Dicendum enim eſt, id neceſſario ita fieri debere, propter anni ſolaris inæqualem magnitudinem, cui nulla æquatio uniformis, ac regularis omni ex parte reſpondere poteſt, ut in antecedenti Cap. oſtendimus. Nam cum hoc tempore uerſemur ferè in maxima anni magnitudine, quid mirum eſt, Aquinoctium annis 1800. & 1900. uerſus finem menſis deuolui, cum æquatio noſtra regularis, & uniformis plures dies intercalares eximat, quam maxima anni magnitudo requirat? Etſi autem hiſce annis æquinoctium uerum, propter noſtram æquationem, poſt diem 21. Martij contingat, non eſt tamen hoc abſurdum, cum per ſe, nullo adhibito remedio, ad eandem poſtea diem 21. regrediatur, ſi tabulas Prutenicas ſequamur, quæ ſolæ Æquinoctium inſequentibus centeſimis annis verſus finem menſis deuoluunt. Nam annis 2080. 2296. 2512. 2724. & alijs, Æquinoctium iterum in die 21. uel circa reperietur, ut ex antecedenti Cap. perſpicuum eſt.

Quare æquinoctium in proxime futuris cẽteſimis annis a die 21. uerſus finẽ menſis delabatur.

MONENDVS autem hoc loco mihi Lector uidetur, (quod & ſupra non ſemel ſignificauimus) aduerſarium in omnibus illis annis vſur-

vſurpare Æquinoctium verum ex Prutenicis tabulis, quod ad rem, de qua agimus, non facit; quippe cum nos de Æquinoctio medio ſecundum calculum Alphonſinorum loquamur in noſtra æquatione: quod quidem in medio ferè ſemper progreſſus atque regreſſus Æquinoctij veri, ex Copernici doctrina, a 21. die Martij verſus initium menſis, & uerſus finem, reſidere, ſupra oſtenſum eſt. De hoc enim nos loqui, manifeſte conſtat ex æquatione quadringenteſimo quoque anno adhibenda, quæ ſoli anno Alphonſino conuenit, & quæ per multa ſecula Æquinoctium verum Copernianum circa 21. diem ita conſeruabit, vt ab eo non longe poſſit euagari: quod quidem ad vſum Eccleſiæ, vt feſtum Paſchæ eodem tempore celebretur in vniuerſo orbe Chriſtiano, ſatis eſt.

NEQVE hoc quidem ignorauit Mæſtlinus, adeo vt ſi pacato & tranquillo animo de Calendario vellet iudicare, non poſſet non nobiſcum facere, idemque ſentire, & omnibus perſuadere, (niſi eum ab hoc Conſilio odium Romani Pontificis abſtraxiſſet) vt vetere exploſo, nouum Calendarium reciperent. Ita namque non longe a principio Cap. 1. ſcribit. *Aequalis quidem annus tropicus eſt dierum 365. horarum 5. Scrup. 49. Sec. 16. hoc eſt, a quadrante diei, ſiue a ſex horis deficit 10. Minutis, & 44. Secundis ferè. Vnde in annis 134. complet anticipatio vnum ferè diem, & annis 402. ferè totum triduum.* Ecce quomodo Mæſtlinus coactus vi veritatis idem, quod nos, aſſerit, Æquinoctium videlicet, ſecundum mediam anni magnitudinem, quæ æqualis eſt, æqualiter ſemper verſus initium menſis progredi, ita vt ſpatio quolibet 402. annorum eius progreſſio totum triduum complectatur.

Æquinoctiũ ſecundum annum mediũ uniformiter anticipare vnũ diem in 134. annis, teſte ipſo Mæſtlino.

CÆTERVM ſtimulante improbitate, ad ingenium reuerſus, videns ac volens ruit, cum ſtatim ſubiungit, nos debere, relicto medio hoc anno, verum conſiderare: quod concedendum nulla ratione eſt in rebus Eccleſiaſticis, atque Politicis. Nam & ipſemet ſupra ſtatuit, neminem Politicorum, & Plebeiorum ſubtilitatibus Aſtronomicis grauandum eſſe, & diffuſe ſatis a nobis Cap. 4. oſtenſum eſt, medios potius motus, quàm veros, in mobilium feſtorum celebratione ab Eccleſia eſſe adhibendos.

DEINDE poſt vnam fermè paginam ſic quoque ait. *Sin verò quis obijciat, quod motus cæleſtes eiuſmodi æquationibus ligentur, quibus quicquid alicubi adimatur, id alibi reſtituatur, vnde mutua compenſatione facta, futurum, vt Aequinoctium vernum verum ad 21. Martij redeat. Reſpondeo, etſi æquationes alibi ſint addendæ, quæ alibi minuuntur: eorum tamen reſtitutio non niſi poſt aliquot centenos, veletiam millenos annos abſoluitur, vt mox dicetur, at interim toto illo tempore Eccleſia ſe peccatis, & quidem abſurdiſſimis (ſic nominantur huiuſmodi errores a Calendarij auctore, Canone 2.) polluet, quando ipſa perſuaſa à Pontifice Gregorio xiij. falſo crederet, quod Aequinoctium vernum non medium, ſed verum, ſemper in 21. Martij ſedem ſuam fixam teneret. vnde futurum,*

futurum, vt Paſcha (ſicut infra demonſtrabitur) etſi iuxta Calendarij præſcriptionem obſeruetur, non tamen conueniente tempore celebretur. Hic ergo rurſus videte veſtri Calendarij certitudinem.

HIS rurſus verbis clare teſtatur Mæſtlinus, noſtram æquationem vniformem, & æquabilem compenſare tarditatem, velocitatemque anticipationis Æquinoctij veri ſecundum annum inæqualem, & irregularem. Vt iam fruſtra tam atrox bellum aduerſus Calendarium ſuſcepiſſe eum appareat. Nam etiamſi compenſatio hæc non fiat, niſi poſt centenos aliquot, aut etiam millenos annos, tamen tempore intermedio non multum a vero Æquinoctio recedet Eccleſia, vt propterea non dici poſſit ſe polluere peccatis abſurdiſſimis, (quibus quidem ipſe Mæſtlinus ſe polluit, cum hæc obijcit Eccleſiæ) quod a vero Æquinoctio aliquantulum diſcedat. Nunquam enim Pontifex GREGORIVS XIII. in Bulla Calendarij populo Chriſtiano perſuadere conatus eſt, verum Æquinoctium ſecundum Calendarij reſtitutionem in 21. Martij fixam ſemper ſedem tenere, ſed de medio tantùm locutus eſt, vel potius de Æquinoctio anni medij, & æqualis, quod a vero non longe abeſſe poteſt, ſi æquatio annorum 400. adhibeatur; cum differentia non magna ſit, & vltra duos aut tres dies vix excreſcat; adeo vt poſt 20000. annos, & eo amplius, uerũ Æquinoctium adhuc in die 21. Martij, vel circa reperiatur, ex tabulis Prutenicis, ſi illa æquatio 400. annorum non intermittatur. Et verò ſi ante correctionem Calendarij Æquinoctium Eccleſiaſticum, quod 21. Martij fieri putabatur, a vero diſtabat 10. diebus, & tamen nemo, niſi impius eſſet, Eccleſiam propterea in Deum peccaſſe vnquam dixit: quis tam impudens erit, atque audax, præter vnum Mæſtlinum, vt Eccleſiam peccati ream faciat, ſi poſt reſtitutionem Calendarij Æquinoctium Eccleſiaſticum a vero interdum diſtet vno, aut altero ad ſummum die, præſertim cum per ſe, nullo alio remedio adhibito, ad ſuam ſedem reuertatur?

Eccleſiã in Deũ non peccare, ꝙ æquinoctium à vero diſtat interdum uno aut altero die, cũ ultrò ad diem 21. regrediatur: quẽadmodum eadẽ non peccauit ante correctionẽ, ſtatuendo illud die 21. quod die 11. fiebat.

QVOD verò attinet ad Paſcha non congruo tempore celebrandum, ſi Æquinoctium medium, non verum, ſequatur Eccleſia; reſpondeo, abſurdiſſimum peccatum fore, ſi quis dedita opera terminos Paſchales ita præſcriberet, vt Paſcha non legitimo tempore, & contra Patrum, Conciliorumque decreta celebraretur, cum eoſdem aliter, & quidem aptius poſſet diſponere: at quando ex natura Cyclorum, qui medijs motibus potius debent, quàm veris conuenire, interdum contingit, Paſcha non legitimo tempore celebrari, ita vt error hic vitari nequeat, niſi veri motus aſciſcantur, (quod fieri non oportere, Cap. 4. oſtenſum eſt) nullum peccatum cenſeri debet. Nullus etenim Cyclus tam perfectus, & omnibus numeris abſolutus eſſe poteſt, vt omnem errorem euitare queat, vt ſupra diximus, & clarius Cap. 5. lib. 2. exponemus. Vide ergo tu, Mæſtline, noſtri Calendarij certitudinem, quam videre nolles, quæ quidem tanta eſt, quantam per Cyclos, quibus neceſſario alligatur, habere poteſt,

Quando peccatũ ſit, Paſcha debito tempore non celebrare, & quando non.

teſt, neque illam vnquam euertes, etiamſi omnes machinas adhibeas

SED videamus adhuc vnum locum noſtri aduerſarij, vbi iterum concedit, medium Æquinoctium, ſi æquatio 400. annorum adhibeatur, multis ſeculis poſſe habere ſedem fixam in certo aliquo die. Hic autem locus eſt ad calcem primi Capitis, vbi ita in Calendarium nouum, homo ridibundus, inuehitur. *Non minus ridiculum eſt, quòd Calendarij huius auctores, quos Mathematicos eſſe conuenit, motum, ſeu anticipationem Aequinoctij veri, non aliter, quàm vt motum medium computant. Sed quid quæſo in Aſtronomia abſurdius dici poteſt? cum omnis Aſtronomica ſcientia in eo potiſſimum conſiſtat, vt doceat, quam inæquales ſint motus veri, ſeu apparentes, & quantum a mediis differant. Quamobrem etſi media Aequinoctia hac tridui intra 400. annos omiſſione poſſent forſan multis ſeculis (non tamen omnibus, ſicut patet in mea Dialexi Cap. xi. Animaduerſione iiij. ſecundi defectus Aſtronomici) habere ſedem propemodum fixam in vna certa die: Hoc tamen negotio non de Aequinoctio verno medio, quod incidit non in 21. ſed in 23. Martij, agitur. Hoc ergo cum auctores Calendarij non perpenderint, proſtituunt ſe egregie deridendos, quòd in ijs hallucinantur, quæ cuiuis ex Aſtronomiæ tyronibus nota eſſe conuenit. Sicut autem verum Aequinoctium a medio poteſt toto quatriduo recedere in antecedentia, quemadmodum ſupra dictum eſt de anno 1200. Eo enim anno verum prius fuit medio 4. diebus, quantum ſcilicet 19. dies a 23. diſtat: quod fieri ſolet, quoties vtraque proſthaphæreſis Aequinoctiorum, & anomaliæ Solis annuæ fuerit maxima, & addenda: Ita quando vtraque futura eſt maxima, & ſubtrahenda, (ſi mundus tamdiu ſubſiſteret: quanquam nouum Calendarium de nouiſſimo aliquo die nihil nouit, alioqui nō continuaret ſuos canones ad 40. mille annos poſt* CHRISTVM *natum) ibi tum idem verum Aequinoctium ſequetur poſt medium itidem quatriduo, & incidet in 27. diem Martij. Vbi hic eſt 21. Martij? Laudibus veſtris, vos Mathematici, videmini Calendarium veſtrum nimis alte ſupra aſtra eleuaſſe, adeo vt Aequinoctium eius vertigine correptum, hinc inde nutando, tandem ex ſedili ſuo, quod firmum fixiſtis ei in 21. Martij, delapſum ſit, & in illos alios dies deciderit. Succurrite ergo clienti veſtro, ne nimium errando vos omnino deludat, & pudefaciat, ſicut iam ſtatim ſequitur. Addo enim & hoc, quod vos conſiderare velim. Hoc noſtro quidem ſeculo, dum apogæum Solis adhuc circa Solſtitium æſtiuum moratur, fit, vt proſthaphæreſis annuæ anomaliæ, quæ debetur motui eius die Aequinoctij verni, ſit non tantum addenda, ſed etiam prope maxima: Idcirco ipſum Aequinoctium vernum verum, propter proſthaphæreſim Aequinoctiorum alias addendam, alias ſubtrahendam, nutat a die 21. reciproce ad 19. & ad 23. Martij. Verum propter apogæi deſcenſum verſus Libram, fit, vt addenda hac proſthaphæreſis paulatim attenuetur. donec tandem omnino annihiletur. At vbi apogæum Solis ſuperauerit Libræ priores partes; eadem proſthaphæreſis,*

phæreſis, quæ Aequinoctij verni diei cedit, augebitur denuò, ſed ſub titulo ſubtractionis, &c. Hinc neceſſario ſubſequetur, vt reciproca Aequinoctialis diei nutatio non amplius dependeat a 21. Martij, ſed tranſeat in diem 22. 23. 24. vſque in 25. eiuſdem, a ſingulis eorum ſimiliter biduo antè, & biduo poſt nutando. Itaque futurum erit, (loquor denuò ex ſententia noui Calendarij, quod nullum diem nouiſſimum habet) vt Aequinoctium vernum verum tandem 21. Martij tandem penitus deſerat, adeo vt etiam nulla nutatione eum amplius attingere poſſit. Fiet autem hoc circa annum CHRISTI *4700. Quanquam enim hoc idem Aequinoctium interea maiorem huius temporis partem conficiet extra diem 21. Martij, vagando per 20. 22. 23. 24. & 25. interdum tamen reciprocabitur rurſus etiam in 21. eiuſdem. Verum vbi ad annum 4700. peruentum fuerit, reditus eius ad 21. Martij nullus vnquam amplius expectandus erit, donec 15000. anni poſt* CHRISTVM *fuerint completi. Conſiderate iterum, vos Mathematici, quàm* PERPETVA, & FIXA *ſit ſedes aequinoctij veſtri in 21. Martij. Videtis hic, quod ipſum per decem mille annos, & vltra, non inuenietur in 21. ſed vel in 22. 23. 24. 25. 26. vel etiam 27. die Martij. Et hoc quidem futurum eſt, adhuc eo tempore, quo Calendarium hoc nouum perfectiſſimam certitudinem ſibi pollicetur. Nam calculum hunc ego nondum tam procul extendi, quin Calendarij auctor ſuum calculum ad annos multo remotiores produxerit. Sic ergo, vos Calendarij noui defenſores, cernitis, quàm exquiſitum habeatis Calendarium, tale nimirum, quod velut præfractus & indomitus equus, nec procedere, nec retrocedere vult, immo quod in primo veſtibulo falſum deprehenditur, dum ad primam ſuam ſtationem, tanquam locum natiuum, redire nec vult, nec poteſt. in quo etiam pro 21. die, omnes reliqui a 19. vſque ad 27. vobis inſimul obtruduntur, item in quo Aequinoctium vernum verum, vt plurimum, in alijs illis diebus, rarius autem, immo ſi integras reuolutiones dictarum anomaliarum ſpectetis, rariſſime in 21. die verſatur. Quid autem hæc in paſchali feſto turbent, patebit ex ſequentibus. Quare non amplius dubium vobis eſſe poteſt, quin ſciatis, vos non tantùm miſere eſſe deceptos, ſed etiam, ne ſoli ſitis miſeri, vos veſtris Conſilijs, & approbationibus, alios quoque, ad recipiendum hoc vitioſum Calendarium decepiſſe. Sed quid interim conſcientia veſtra? Reſpondete ſi poteſtis.*

HIC enim vero Tubingenſis iſte Thraſo, aliquantò hilarior, quaſi parta victoria, in Calendarium debacchatur. In hac enim verboſa iactatione, ſi demas pauca illa verba, quibus affirmat, media Æquinoctia, tridui intra 400. annos omiſſione, poſſe forſan multis ſeculis habere ſedem propemodum fixam in vna certa die; quot, DEVS Bone, mendacia, quot uana & abſurda continentur? Primùm enim, qui poteſt eſſe ridiculum, quòd Calendarij huius auctores anticipationem Æquinoctij, inſtar motus medij, computant: qua item ratione verum eſſe poteſt, hoc in negotio Calendarij non de Æquinoctio verno medio agi, cum plurimis argumentis Cap. 4. demonſtratum ſit, Eccleſiam in Paſchæ ſolennitate celebranda medios duntaxat motus,

Ridiculum non eſſe, ſed neceſſarium, ut æquinoctium medium in Calendario cōſideretur, non autem verum.

veris posthabitis, adhibere? Quod cum auctores Calendarij perpenderint, videat aduersarius, ne (quod ipse de illis affirmat) se prostituat egregiè deridendum, quòd in ijs hallucinatur, quæ cuiuis ex computi Ecclesiastici tyronibus nota esse conuenit, nimirum medios motus, aut potius Cyclos ab Ecclesia vsurpari, veris motibus postpositis. Videat rursum, ne se ridiculum, & temerarium præbeat, cum homo nullius pretij, atque consilij, leges Ecclesiæ imponere audeat, eamque de diuturna consuetudine, possessioneque Cyclorum, aut mediorum motuum, temere velit deijcere, verisque astringere motibus: præsertim cum is ipse asserat, vt supra ostendimus, subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum, & Patres Concilij Nicæni nihil de his subtilitatibus monuisse. In quo quidem, si mentiri in animum induxerat, mendacem (quod prouerbio fertur) memorem esse oportuit.

Mæstlinum temerè uelle Ecclesiã ueris motibus astringere.

Mæstlinũ falsò affirmare, æquinoctium mediũ fieri die 23. Martij, posseq; quotidiè abesse à uero.

DEINDE non uideo, ex qua Astronomia didicerit Ptolemæus iste Tubingensis, medium Æquinoctium in 23. Martij incidere, atque uerum ab eo posse toto quatriduo interdum distare. Nam si differentia inter uerum, & medium Æquinoctium est tempus æquationi præcessionis Æquinoctiorum respondens, æquatio autem hæc ex tabulis Prutenicis, nunquam excedat Gradum 1. Min. 11. Sec. 22 $\frac{1}{2}$ non poterit utique unum ab altero abesse per diem 1-$\frac{1}{2}$ ut pluribus superiore Cap. tradidimus. Quare cum hoc tempore verum Æquinoctium fiat die 21. Martij, immo Mæstlino ipso auctore, ascendat ad diem 20. non poterit medium Æquinoctium in diem 23. incidere, sed necessario ante eum diem fiet. Præterea anno 1653. qui non longe admodum abest ab hoc tempore correctionis, cum anomalia præcessionis Æquinoctiorum denuò suam periodum incipiet, æquatio præcessionis Æquinoctiorum nulla erit, atque idcirco ambo Æquinoctia simul accident die 20. Martij post med. noc. ut proximo Cap. diximus. Vbi hic latet dies 23. pro Æquinoctio medio? Sunt ne dies 20. & 21. ijdem, qui dies 23? Ego profecto ex ea Arithmetica, quæ mihi discenda fuit, (ita enim nobiscum tu iocaris) in hisce tribus diebus unum eundemque agnoscere non possum. Quod si tibi fuerit noua Arithmetica, quæso communica eam etiam cum alijs, ne tu unus sapere uideare.

Quantum abesse possit mediũ æquoctium à uero.

Mæstlinum temere contendere, æquinoctium denuò posse ad 27. Martij.

IAM Æquinoctium uerum aliquando prolapsurum esse ad diem 27. usq; Martij, ut tu cauillaris, propterea quod apogæo Solis in Libra constituto, æquatio præcessionis Æquinoctiorum subtrahenda est, ego nondum cognoscere potui, ne ex multorum quidem millium annorum calculo, ut ex proximo Cap. liquet. Quid enim? An non apogæum Solis anno 6004. in grad. 20. Libræ uersabitur, & tamen Æquinoctium limites diei 23. non transgredietur? Sanè dies 23. & 27. multum inter se differunt. Nonne etiam anno 10020. Æquinoctium paulo post 23. diem continget, apogæo Solis in grad. 10. Sagittarij commorante? Sed fac, Æquinoctium post 4700. usque ad 15000. annum deferere omnino diem

no diem 21. Martij, & ad finem mensis delabi, (quod contendis) nunquid post annum illum 15000. te etiam auctore, ad 21. non reuerteretur? Quod si durum tibi videtur, Ecclesiam toto eo tempore, quod inter annos 4700. & 15000. intercedit, a uero Æquinoctio aberrare, memento eam ante nouum Calendarium totos 10. dies, & quidem citra hominum offensionem, ab Æquinoctio abfuisse, vt miran dum propterea non sit, si interdum post Calendarij correctionem ab eo dem distet duobus, aut tribus ad summum diebus: quod quidem ob inæqualem Æquinoctij progressionem accidit, si tabulæ Prutenicæ uerum docent: quanquam ab hoc etiam errore, si ita visum fuerit, facile liberare se possit Ecclesia, si præcipiat dies aliquot intercalares extra ordinem uni anno adijci, ut supra monuimus: quod tamen necessarium non est, quandoquidem suapte natura Æquinoctium post aliquod temporis interuallum ad 21. Martij recurrit. Id quod ante correctionem non contingebat.

Cur absurdũ sit, Ecclesiam interdum a uero æquinoctio aberrare post correctionem.

NAM quod loquacitate plusquam scurrili Mæstlinus temere effutit hoc loco, & alibi quoque ad nauseam vsque inculcat, nouum Calendarium de nouissimo aliquo die nihil nosse, propterea quod in eo calculus ad 40. mille annos post CHRISTVM natum extensus est, quis non uidet, meras esse nugas, & non tam ad Calendarium euertendum prolatum ab eo esse, quàm ut haberet, quod diceret; cum nouum Calendarium non propter nouissimum diem, sed ob Calendarij perpetuitatem, plures annos, & ætates in examen adducat? Certe omnes Astronomi tabulas suas multis annorum millibus accommodare docẽt, & tamen nemo propterea unquam dixit, illos de extremo die mundi nihil credere. Quòd si Mæstlinus putat, auctorem Calendarij noui nullum diem nouissimum habere, propterea quod ad plures annos calculum suum extendit, non licebit utique per illum cuiquam calculum vllum ad 1000. annos, immo neque ad 100. aut etiam pauciores extrahere, cum nemo tot annos ad nouissimum usque diem superesse, certò audeat affirmare. Sed videat homo religiosus, ac timidus, cuius scilicet aures, sicut olim B. Hieronymi, horribilis illa extremi iudicij tuba circumsonat, ne in tãta re nimium procaciter iocari uideatur, qui haud scio, an tam multis, tamque absurdis mendacijs fidelium aures onerare, pacemque Ecclesiæ perturbare conatus esset, si in nouissimo illo die, etiam de otiosis uerbis reddendam esse DEO rationem crederet.

Mæstlini scurrilis irrisio de die nouissimo noui Calendarij.

Matth. 12.

NEC verò nos, Mæstline, (quod tu insimulas) Calendarium in astra tollimus, ut periculum sit, ne Æquinoctium eius, uertigine correptum (uti tu non sine aliqua fortassis vertigine capitis iocaris) hinc inde nutando, tandẽ ex sedili suo, quod firmum fiximus ei in 21. Martij, delabatur; sed modicis, ueriſque laudibus id ornamus, cum in eo ita Æquinoctium diei 21. Martij affixum sit, ut noc tempore, & futuris etiam seculis quamplurimis, ab eo nutet reciproce (ut tuo utar testimonio) ad 19. & ad 23. usque Martij diem: adeo ut dies 21. Martij ex hac obseruatione, sit medius terminus inter 19. & 23. Martij, ac proinde me

Calẽdarium bonũ meritò laudari, cũ statuat æquoctium in 21. die Martij, qui inter 19. & 23. ad quos usque excurrere potest, medius sit.

rito

ritò retinendus, ut immobilis, in computo Eccleſiaſtico, in quo non motus inæquales, ſed æquales potiſſimum conſiderari debent, ut ex ſuperioribus conſtat. Vide igitur, ne accerſendi tibi ſint, qui tuæ potius, quàm Calendarij, vertigini ſuccurrant.

NOS quidem Calendarij noui defenſores, quàm exquiſitum habeamus Calendarium, non poenitet, tale nimirum, vt veluti domitus ac mitis equus, vtcunque res poſtulat, nullo negotio tum procedat, tum regrediatur. Nam Æquinoctium ſecundum mediam anni magnitudinem inſede ſua, quam ei in 21. Martij aſſignauimus, ita conſeruat, atque cuſtodit, vt multis annorum ſeculis in medio Æquinoctij veri huc atque illuc, per Prutenicas tabulas, liberè euagantis conſiſtat. Quo quid amplius in Computo Eccleſiaſtico deſiderari poteſt? Nam conſeruationem hanc medij Æquinoctij nihil in Paſchali feſto turbare, poſterius oſtendemus. Quare (tuis te alloquor verbis) non amplius dubium tibi eſſe poteſt, (ſi quid in te reſidet ſanitatis) quin videas, te non tantum miſere eſſe deceptum in laudabili hoc opere Calendarij oppugnando, ſed etiam, ne ſolus ſis miſer, te tuis prauis Conſilijs, & improbationibus alios quoque a recipiendo hoc emendato Calendario temere, & inique dehortari. Sed quid interim conſcientia tua? Depone, depone odium illud inueteratum in Pontificem Romanum, Calendariumque nouum cum vniuerſo orbe Catholico amplectere. Experieris enim, ſi rem ſine amore, ſine odio, & ſine inuidia iudicare voles, Calendarium Pontificis non eſſe tam vitioſum, quàm tibi perſuades, ſed nihilo minus decoris laudatoribus, quàm vituperatoribus dedecoris afferre.

Soluio 4. argumenti Mæſtlini.

AD quartum quoque argumentum, quo Mæſtlinus Æquationem noſtram præteritis annis non congruere, conatur oſtendere, facile ex ijs, quæ dicta ſunt, reſponderi poteſt. Quanquam enim calculus Aſtronomicus rite inſtitutus ad ſuperiora etiam tempora poſſit extendi, non tamen propterea æquatio noſtra quadringenteſimo quoque anno adhibenda in omnes annos præteritos ad amuſsim quadrare poteſt, ſicut neque in futuros, vt in ſolutione proximi argumenti diximus, Noſtra enim æquatio, cum ſit vniformis, & æqualis, progreſſio autem, & regreſſio Æquinoctij inæqualis, propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, neque in præteritos annos retracta, neque in futuros extenſa, penitus cæleſtibus motibus conuenire poteſt, vt ſuperiori Cap. declarauimus. Satis eſt, vt æquatio Æquinoctium non longe a vero Æquinoctio exhibeat, ſiue præteritis ea annis accommodetur, ſiue futuris; ita tamen, vt nonnunquam cum præteritis, futurisque annis conſentiat: id quod æquatio Calendarij noui omnino præſtat. Nam mirifice ea temporibus Ptolemæi reſpondet, qui circa annum Domini 130. floruit, cum exhibeat tunc Æquinoctium uernum die 22. Martij propter 11. dies, qui ablati fuiſſent vſque ad correctionis annum in annis 200. 300. 500. 600. 700. 900. 1000. 1100. 1300. 1400. 1500. (reliqui enim anni centeſimi 400. 800. 1200. biſſextiles permanſiſſent) ſi tunc æquatio

Æquationē noui Calendarij exquiſite reſpōdere nō nullis annis præteritis, ac futuris.

tio noſtra fuiſſet in vſu: quo quidem die fere Ptolemæus id fieri obſeruauit. Rurſus eadem æquatio exquiſitiſſime Æquinoctium nonnullis annis futuris in die 21. Martij conſeruat, nimirum circa annos Domini 1653. 2080. 2296. 2512. 2724. 3156. 3368. 15004. quibus temporibus Æquinoctium circa diem 21. Martij contingere ſuperiore Cap. planum fecimus.

RECTE igitur æquatio noſtra & præteritis, & futuris annis congruere dicenda eſt, cum eius Æquinoctium in medio quodammodo progreſſus, regreſſusque veri æquinoctij exiſtat, hoc eſt, modo ante verum, modo poſt, modo denique vna cum eo contingat, inſtar mediorum Nouiluniorum cum veris Nouilunijs collatorum. Quæ cum ita ſint, mirum non eſt, Æquinoctium anni 1200. quem aduerſarius loco exempli ponit, ſi noſtra æquatio adhibeatur, non omni ex parte cum vero Æquinoctio conuenire. Fieri enim non poteſt, ut æquatio uniformis, & æquabilis, quæcunque illa ſit, motui uero plane reſpondeat, ut ſuperiori Cap. explicatum eſt. Quanquam ſi rem paulo attentius uolemus conſiderare, reperiemus, eo anno noſtrum Æquinoctium a uero parum diſtare. Nam uernum Æquinoctium uerum incidit tunc, ut tabulæ Prutenicæ docent, in 12. diem Martij hor. 6. poſt. mer. ita ut non immeritò diei 13. adſcribi poſſit. Quare ſi uſus emendati Calendarij eo tempore extitiſſet, dies 13. fuiſſet 20. propterea quod illorum 10. dierum anno 1582. omiſſorum tres poſteriores cedunt tribus centeſimis annis inter annum 1200. & 1600. Mirum autem non eſt, neque nouum apud Aſtronomos, Æquinoctium in anno biſſextili, qualis fuit annus 1200. cadere in 20. diem Martij, ſi in anno communi in 21. incidit; cum Æquinoctium, propter annos biſſextiles, & communes, duos dies depoſcat, ut ſupra diximus.

Soluio quinti argumenti Mæſtlini.

EODEM ferè modo quintum & poſtremum Mæſtlini argumentum refellitur, quo oſtendit, æquationem noſtram temporibus Concilij Nicæni non congruere, eo quod ea, ut ait, ad annos præteritos retracta indicet, Æquinoctium temporibus Nicæni Concilij factum eſſe die 20. Martij, non autem 21. ut aſſerimus: quippe cum dies tantùm 9. ad id uſque tempus elidendi fuiſſent annis 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. reliquis centeſimis annis 1200. 800. 400. biſſextilibus manentibus. Reſpondemus enim, ut ſupra reſpondimus, æquationem noſtram æquabilem, ac regularem non poſſe quibuſque annis ſiue præteritis, ſiue futuris ad unguem conuenire, propter motum Æquinoctij irregularem: ſed ſatis eſſe, ut aliquibus reſpondeat, in alijs autem exhibeat Æquinoctium parum a uero diſtans, ut paulo ante explicauimus.

Æquatio noui Calēdarij cur nō nullis annis præteritis, & futuris pauciores dies, q̄ res exigit, offerat eximēdos, vēl aliis adi plures.

QVOD autem noſtra æquatio pauciores interdum dies, quàm oporteat, elidendos offerat, ſi retroactis annis adhibeatur, mirum uideri non debet, cum medio ferè tempore inter Ortum CHRISTI Domini, & annum correctionis 1582. anno uidelicet circiter 880. quo Albategnius uixit, anni magnitudo fuerit omnium minima, ac proinde an-

de anticipatio Æquinoctij uelociſſima. Hinc enim efficitur, ut paucioribus annis, quàm 134. hoc eſt, crebrius, quàm æquabilis, ac uniformis noſtra æquatio requirit, propter minimam illam anni magnitudinem, omittendus tunc fuiſſet dies intercalaris: quemadmodum annis proxime futuris, quia annus ferè maximus eſt, rarius omittendus eſſet, ſi æquatio prorſus uero motui deberet reſpondere. Quod quia non fit, propter æquationem noſtram, quam ſtatuimus æqualem ſemper, & uniformem, conſequens eſt neceſſario, ut propter nimis crebram diei intercalaris exemptionem annis 1700. 1800. 1900. faciendam, Æquinoctium a 21. Martij uerſus finem menſis prolabatur aliquantum, ut ſupra oſtendimus.

PORRO neque omnino uerum eſt, quod, Mæſtlinus ait, Æquinoctium, ſi noſtra æquatio præteritis annis accommodetur, cadere in 20. diem Martij, tempore Concilij Nicæni. Nam ſi æquatio noſtra recte reuocetur ad annos anteactos, inueniemus dies 10. eximendos offerri uſque ad tempora Concilij Nicæni. Nam anno 300. a quo parum annus illius Concilij abfuit, eximendus fuiſſet quoque dies unus, ſi tunc æquatio hæc in uſu fuiſſet, ac proinde Æquinoctium exhiberetur circa illud tempus die 21. Martij: adeo ut non ſolum annis, quibus Ptolemæus uixit, ſed temporibus etiam Nicæni Concilij, quod non multo poſt Ptolemæi tempora celebratum eſt, noſtra congruat æquatio. Malitioſe igitur Mæſtlinus, aut certe, quod ipſe minime uideri uult, imperitè fecit, cum æquationem noſtram ad annum duntaxat 500. retraxit, cum eam ad annum 300. retrahere debuiſſet, qui propior fuit illi Concilio, quàm annus 500.

Æquatio noui Calendarij quo pacto ad tépora Concilij Nicæni retracta exhibeat 10 dies eximendos.

QVOD ſi urgeat aduerſarius, quamuis æquatio ad retroacta tempora reducta eximat 10. dies uſque ad annum 300. incluſiue, qui uicinus fuit Concilio Nicæno, tamen ſi eadem æquatio a tempore Concilij incepiſſet, & ad noſtra uſque tempora eſſet producta, eximeret duntaxat 9. dies, ut ipſe in argumento ſumebat: Occurrendum eſt, hoc non eſſe abſurdum, propter cauſam paulo ante allatam, quia nimirum tempore interiecto annus fuit minimus. Dici quoque poteſt, tunc omittendum fuiſſe diem intercalarem anno 400. eo ꝙ procul à Concilio, nimirum annis circiter 80. abfuerit, ut Æquinoctiũ in ſua ſede detineretur; atque idcirco uſque ad annum 1600. incluſiue eximi oportuiſſe dies 10. in hiſce centeſimis 400. 500. 600. 800. 900. 1000. 1200. 1300. 1400. 1600. manente quarto quoque centeſimo, quales fuiſſent, 700. 1100. 1500. biſſextili.

Neceſſariũ fuiſſe, 10. dierũ exẽptionẽ, ut æquoctiũ ex die 11. in 21. reſtitueretur, ſine æquatio 10 dies, ꝙbeat eximẽdos uſq; ad Cõcilii Nicæni, ſine nõ.

SED utut eſt, ſiue noſtra æquatio anno Concilij Nicæni reſpondeat omnino, ſiue non, certum apud nos ſit, & ratum, 10. dies omnino eximendos fuiſſe, ut Æquinoctium ex die 11. Martij, ad quem progreſſum fuerat, ad 21. reuocaretur: quemadmodum ſi ad diem 25. Incarnationis Dominicæ (quod non pauci optabant) reuocandum fuiſſet, eximi oportuiſſet dies 14. tametſi ab Incarnatione Domini ad noſtra uſque tempora Æquinoctium non tot diebus ſedem ſuam anteuerterit, quippe cum ex obſeruationibus Ptolemæi liquidò conſtet, tempore Incarnationis VERBI DEI Æquinoctium in 23. diem Martij incidiſſe.

Reſpõſio generalis ad oſa argumẽta, quæ cõtra æquationẽ Calẽdarij noui afferri poſſunt.

ATQVE hæc dicta ſint aduerſus argumenta Mæſtlini, quæ contra æquationem anni Solaris in nouo Calendario præſcriptam malitioſe, ac ueteratorie excogitauit. Ad quæ tamen, & ad omnia alia, quæcunque afferri poſſunt, reſpondere licebit, ſi dicamus, cuncta illius argumenta ſumi ex uero motu, eoque ex tabulis Prutenicis deprompto, qui ualde inæqualis eſt, ac irregularis, & nulli Cyclo accommodari poteſt. Æquationem autem noſtram niti motu medio, qui æqualis eſt, & magnitudine anni medij, qui regularis quoque, & æquabilis eſt. Itaque ſtabilitate ſua, & æqualitate belle, atque concinne compenſat ueri Æquinoctij progreſſionem, regreſſionemque inæqualem, atque irregularem, ad plurima annorum millia; ut nunquam Æquinoctium huiuſce æquationis a uerò longius, quàm duobus ad ſummum diebus, aut paulo amplius, recedat, modo illud anteuertendo, modo ſubſequendo: quod quidem ſatis eſt ad Paſcha rite celebrandum ex Decreto Eccleſiæ, quæ in temporum ſupputatione motus medios, ac regulares, aut potius Cyclos, ueris inæquabilibusque motibus curioſitati, ac diligentiæ Aſtronomorum relictis, ex antiquiſſima conſuetudine adhibet, atque conſiderat.

QVOD ſi fortè longo temporis interuallo acciderit, (quod fieri poſſe, ingenue fatemur, propter Aſtronomicarum tabularum inconſtantiam) Æquinoctium noui Calendarij plus æquo a uero diſceſſiſſe, reſtituendum erit uerum, ut ſæpe dictum eſt, ad diem 21. Martij, per intercalationem, uel intercalationis omiſſionem extra ordinem adhibendam, & deinceps uel eadem æquandi formula, quæ prius, retinenda, uel certe alia illi tempori aptior, ex Aſtronomorum ſententia, præſcribenda; ita tamen ut in Calendario, quod ad Epactarum diſpoſitionem attinet, nulla mutatio fiat. Qua ratione, etſi Æquinoctium aliquando reſtitutione egeat, aut æquationis ratio mutanda ſit, Calendarium tamen ipſum in Bulla Pontificis perpetuum appellatur, atque eiuſmodi, quod ad quamcunque anni magnitudinem, per interruptam, aut uariatam æquationem accommodari poſſit, cum ipſum interim cum Epactis intactum, atque ſtabile, immutabileque prorſus permaneat, ut planius lib. 11. in æquatione Lunæ explicabitur.

Calendarium nouum cur perpetuum dicatur à Pontifice.

QVOCIRCA, quod tandem argumentum excogitari poterit, quod aduerſus Calendarium eo, quo dictum eſt, modo perpetuum uim ullam habeat? Quanquam enim æquatio Solaris anni longo tempore Æquinoctium in 21. die non ita conſeruet, ut emendatione non indigeat, non tamen propterea Calendarium uitioſum exiſtimari debet, aut imperfectũ, cum nulla re in eo mutata, Æquinoctium nullo negotio, per æquationem aliquo modo uariatam, ſi ita uiſum fuerit, emẽdari poſſit. Atque alio certe modo, quàm dictum eſt, nullum Calendarium conſtrui poteſt, quod aut perpetuum ſit, aut diuturnum, quippe

Nullum Calẽdarium alio modo cõſtrui poſſe, q̃

Nullũ Calẽdariũ alio mõ conſtrui poſſe, quam quo Gregorianum ẽ conſtructũ, quod ſit perfectũ, ppetuumq; aut diuturnum.

cum omnia, quę Aſtronomi de anni Solaris magnitudine, & inæqualitate ſubtiliter, & acute tradiderunt, incerta ſint, ac dubia: ut de nulla eius æquatione, ſiue ea ad motum medium, ſiue ad uerum inſtituatur, cõſtanter, aut perpetuam, diuturnamve nobis ueritatem poſſimus polliceri.

Quid requiratur ut Calendarium aliquod abſolutum, & diuturnũ dici poſſit.

QVOD ſi æquatio aliqua Solaris anni, cum Cyclo Lunari per dies Calendarij diſpoſito, eo artificio inſtituatur, ut nihil unquam in Calendario ſit innouandum, etſi error aliquis in Æquinoctio in ſede conſtituta conſeruando deprehendatur, ita ut æquationem anni Solaris oporteat mutari ea ratione, quam ſupra tradidimus: tum demum Calendarium ipſum perfectum, abſolutumque recte, ac meritò cenſeri poſſit. Cuiuſmodi eſt Calendarium nouum a GREGORIO XIII. P.M. anno 1582. diuulgatum, ut partim ex ijs, quæ dicta ſunt, liquet, partim uerò, & multo quidem euidentius ex ijs, quæ dicentur, apparebit.

Mæſtlinum, ſi non fuiſſet, ex compẽdio reſtitutionis Calẽdarij procul ſe eius perfectio nẽ intelligere.

Hæc ſi ſyncero, tranquilloque animo Mæſtlinus perpendiſſet, profecto non tot uerba, & maledicta in nouum Calendarium tam temere euomuiſſet. Et verò nullo negotio, ſi ſumma in Pontificem Romanum maleuolentia, & liuore non fuiſſet impeditus, poterat omnia hæc ex Compendio reſtitutionis Calendarij ad Chriſtianos Principes miſſo intelligere, ubi apertiſſime declaratur, Cyclum Epactarum ad quamcunque anni magnitudinem accommodari poſſe, adeo ut in eo Calendario deſcripto, intercalationiſque ratione quadringenteſimo quoque anno, ut diximus, & eius etiam cycli æquatione, de qua infra diſſeremus, adhibita, ita in poſterum anni atque menſes conſenſuri ſint cum Solis, ac Lunæ ratione, vt nulla deinceps uarietas, aut diſſenſio, quæ alicuius momenti ſit, poſſit exiſtere. Quod ſi quando acciderit, ut diſcrepantia aliqua oriatur, poſſe omnia facillima ratione in ſuum ſtatum reſtitui, idem Compendium luculenter teſtatur. Eam namq; ob cauſam in eo duplex tabella æquationis Epactarum conſtructa eſt, una anno Alphonſino, qui medius eſt, & æqualis, congruens, altera reſpondens anno Copernici inæquali, atque irregulari: vt nemo iure nobis poſſit obiicere, nos non præuidiſſe, quæ contra Calendarium opponi poſſent, aut non intellexiſſe, quatenus id poſsit dici perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium.

SED de Calendarij defenſione, quod adæquinoctium ſpectat, ſatis; ſupereſt, ut Epactas quoque, literas Dominicales, & feſta mobilia eiuſdem Calendarij, aduerſus eundem Tubingenſem Mathematicum defendamus.

PRIMI LIBRI FINIS.

APO-

APOLOGIAE CALENDARII NOVI

ADVERSVS MICHAELEM MAESTLINVM Mathematicum Tubingenſem

LIBER SECVNDVS.

QVO PACTO CYCLVS DECENNOVENNALIS annos 19. Solares exæquet.

CAPVT I.

EXPEDITIS ſuperiore libro ijs, quæ ad Æquinoctium ſpectãt, reſtat vt hoc altero libro de Nouilunijs, plenilunijsque, ex vſu conſuetudineque Eccleſiæ agamus, omniaque aduerſarij argumenta, quibus & Nouilunia, Quartasdecimas Paſchales, & Cyclum literarum Dominicalium oppugnat, diluamus. Primùm igitur, vt, qua ratione Cyclus decennouennalis aurei numeri annis 19. Solaribus congruat, aperiamus; Annus Lunaris, quemadmodum de Solari Cap. v. proximi libri diximus, duplex eſt, Ciuilis vnus vel Politicus, Aſtronomicus alter. Ciuilis ex diebus integris conſtat, & eſt

Annus Lunaris ciuilis quid, quotuplex, & quantus.

duplex: Communis, atque Emboliſmicus. Communis continet dies modò 354. modo (quod rarò euenit) 353. quorum ille plenus, hic cauus, ſeu deficiens appellari ſolet, atque vterque 12. Lunationes comprehendit. Emboliſmicus autem continet plerunque dies 384. interdū vero (ſed rarius) 383. Et prior quidē plenus, poſterior verò cauus eodem modo dicitur, atque vterque 13. Lunationibus continetur. Neque aliter Lunaris annus Ciuilis, quàm per integros dies, in Calendario diſponi poteſt, aut ſupputari, quemadmodum neque Solaris; cuius rei rationem abunde Cap. v. ſuperioris libri reddidimus. Eadem enim ratio anni Solaris in Lunarem conuenit.

Annus Lunaris Aſtronomicꝰ qd, & quantus.

ANNVS Lunaris Aſtronomicus medius, æqualisve (de vero nam que, quòd admodum inæqualis ſit, ac varius, & ad Aſtronomos pertineat, nihil hoc loco dicendum eſt) præter dies integros complectitur horas aliquot, horarumque fragmenta. Vt annus communis 12. Lunationum continet Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ferè: Emboliſmicus verò 13. Lunationum Dies circiter 383. Hor. 21. Min. 32. Sec 41. Ter. 23. Vna enim Lunatio, ſiue menſis Lunaris, ſecundum medium curſum, hoc eſt, interuallum temporis ab vno Nouilunio medio ad aliud, complectitur Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. ferinè, ex tabulis Prutenicis, quæ hodie certiores habentur. Quæ Lunaris menſis magnitudo parum ab ea diſtat, quam Ptolemæus, & Nicolaus Copernicus nobis tradiderunt, & quæ in Alphonſinis tabulis deſcribitur: vt vehementer mirer, vbi Computiſtę inuenerint vnius menſis Lunaris magnitudinem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 3. cum eam omnes Aſtronomi ſtatuant maiorem. Ex magnitudine menſis Lunaris a nobis conſtituta ſequitur, dimidiatum menſem Lunarem comprehendere Dies 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. Quartam verò eiuſdem menſis Lunaris partem, Dies 7. Hor. 9. Min. 11. Sec. 0. Ter. 48. Etſi autem numeratio iſta menſis Lunaris per dies, horas, horarumque fragmenta, in Calendario, quod dies ſolum integros continet, deſcribi non poteſt, eius tamen cognitio perneceſſaria eſt, vt menſes Lunares ciuiles, ſiue Politici ita inſtituantur, vt cum anno Solari poſſint congruere. Quod qua ratione per Cyclum decennouennalem fiat, hoc loco explicandum eſt.

Menſis Lunaris magnitudo ſecundum motum medium.

Menſis Lunaris magnitudo ſecundum Cōputiſtas iuſto minor.

Lunaris menſis ciuilis magnitudo.

ITAQVE in Cyclo decennouennali conſtituitur menſis Lunaris Ciuilis, Dierum 29. Hor. 12. duntaxat, omiſſis horarum fragmentis. Et quoniam in Calendario horæ deſcribi non poſſunt; diſponuntur numeri Cycli decēnouennalis ad Nouilunia inquirenda eo artificio, vt Lunationes alternis contineant dies 30. & 29. Ita enim fit, vt 12. horas, quæ antecedenti Lunationi plus æquo tribuuntur, inſequens Lunatio auferat, duæque Lunationes complectantur dies 59. duodecim verò Lunationes dies 354. qui annum Lunarem ciuilem conſtituunt; atque idcirco annus Lunaris ciuilis communis differat 11. diebus ab anno Solari communi dierum 365. Ex quo efficitur, vt Nouilunia inſequentis anni contingant plerunque 11. diebus prius, quàm Nouilunia anni ſuperioris; ita vt ſiv. g. Nouilunium aliquod fit die 29. alicuius menſis hoc anno, idem anno inſequenti futurum ſit die 18. eiuſdem menſis; anno tertio, die 7. atque ita deinceps, donec 19. anni compleantur, poſt quos Nouilunium illud iterum in diem 29. incidet: propterea quod omnes menſes Lunares in 19. annis Solaribus comprehenſi tot dies, atque horas ferè complectuntur, ex quot anni 19. Solares conſtituuntur. Nam anni 19. Solares (ſi tribuas cuilibet, ex Iulij Cæſaris inſtitutione, dies 365. hor. 6.) continent dies 6939. hor. 18. in quibus conficiuntur Lunationes 235. & aliquid amplius, ſecundum curſum Lunæ medium; totidemque Lunationes ciuiles in ijſdem annis 19. Solaribus includuntur. Lunationes namque 235. mediæ exigunt Dies 6939. & Horas inſuper 16. duntaxat, Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. ita vt anni 19. Solares ſuperent 235 Lunationes medias Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Quò fit, vt Nouilunia media, tranſactis 19. annis Solaribus, contingant quidem eiſdem diebus menſium, quibus ante annos 19. fiebant, non autem eiſdem prorſus horis, ſed aliquanto prius, ea nimirum, quam diximus, ſeruata exceſſus ratione. Tantum eſt temporis ſpatium, quo Luna ſedes ſibi in Calendario conſtitutas, in 19. annis anteuertit. Ex quo fit, vt in 76. annis, hoc eſt, in 4. Cyclis decennouennalibus easdem ſedes Luna anticipet Hor. 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem in annis $312\frac{1}{2}$. die fermè toto. Hinc factum eſt, vt Nouilunia a Concilio Nicæno ad noſtram uſque ætatem quatriduo, & eo amplius, ad menſium initia ſint progreſſa.

Nouilunia cur quolibet anno ꝯtingant plerunque 11. diebus prius, q proxime antecedente anno.

Anni 19. Solares quot dies contineant.

In 19. annis ſolaribus fiunt Lunationes mediæ 235.

Quanta ſit differentia inter dies annorum 19. Solariū, & dies Lunationum 235. mediarum.

Quanta ſit anticipatio mediarum Lunationum in 19 annis, & quanta in 76.

Lunationes mediæ anticipāt unum diem in annis 312. & dimidio.

CONTINERI autem in 19. annis Solaribus Lunationes ciuiles 235. ita planum faciemus. Quoniam in anno quolibet exiſtunt 12. Lunationes dierū 30. & 29. alternæ, quæ conſtituūt dies 354. habebuntur in 19. annis Lunationes 228. & inſuper dies 209. conflati ex 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarē, ut ſupra diximus, ſuperat. Ex his 209. diebus conſtituuntur 7. Lunationes extraordinariæ, quæ Emboliſmicæ dicuntur, ſex quidem dierum 30. ſingulæ, & vna dierum 29. ut infra dicemus. Atque hæ ſeptem Lunationes extraordinariæ illis 228. adiectæ conficiunt numerum 235. Lunationum. Rectè ergo Cyclus Lunæ comprehendere dicitur annos Solares 19. cum in hoc ſpatio temporis compleantur 235. Lunationes, quot nimirum in eodem interuallo ſecundum medium Lunæ curſum fieri poſſunt, niſi quod manet illa differentia, quam diximus, Horæ 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Sed doceamus paulo accuratius, quo pacto Lunationes 235. Ciuiles annis 19. Solaribus comprehenſæ expleant tempus totidem Lunationum Aſtronomicarum ſecundum motum medium. Nam cum in Ciuilibus omittantur horarum fragmenta, nimirum Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. vnius horæ in qualibet Lunatione, non videntur Aſtronomicis Lunationibus Ciuiles æquari poſſe. Veruntamen fragmenta illa relicta belliſſime compenſari per dies biſſextiles, & ſeptem Lunationes extraordinarias, hinc cognoſces.

In 19 annis Solaribus continētur 235. Lunationes ciuiles.

Lunationes i Calendario cur ſint alternis dierum 30. & 29.

LVNATIONES ciuiles 235. ſi cuilibet tribuantur dies $29\frac{1}{2}$ hoc

Quo pacto 235. Lunationes ciuiles in 19. annis Solaribus conuenire expleant cum portione Lunationi mediatæ, erit in qualibet emittantur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11

hoc eſt, ſi eas alternis conſtituamus dierum 30. & 29. (quod Cyclum poſtulare diximus,) conficiunt Dies 6932. & Horas 12. Totidem verò Lunationes Aſtronomicæ mediæ complectuntur Dies 6939. Horas 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. Ad explendum ergo hoc tempus, deſunt Lunationibus 235. Ciuilibus dies 7. & horæ $4\frac{1}{2}$. & paulo amplius: qui defectus ita ſuppletur. In toto Cyclo decennouennali, præter dies integros annorum Solarium, ſuperſunt horæ 114. collectæ ex 6. horis quolibet anno omiſſis, quæ conſtituunt dies 4. intercalares, & horas 18. Dies ergo 4. in 4. annis biſſextilibus tribuuntur quatuor Lunationibus Februarij 29. dierum, vt contineant dies 30. Auctæ igitur iam ſunt Lunationes ciuiles quatuor diebus, ſic, vt deſint ſolummodo dies 3. & horæ $4\frac{1}{2}$ & paulo amplius; quem defectum ita quoque ſupplemus. Quoniam ex 7. Lunationibus Emboliſmicis, ſiue extraordinarijs, prioribus ſex tribuimus tres dies, cum ſingulas conſtituerimus dierum 30. ita vt omnes ſex ſuperēt ſex Lunationes ordinarias dierum $29\frac{1}{2}$. ſexies duodecim horis, hoc eſt, tribus diebus; deerunt nobis iam horæ duntaxat $4\frac{1}{2}$. & paulo amplus: Immo quia Lunationi ſeptimæ, & vltimæ extraordinariæ, quæ in Cyclo continet dies tantùm 29. dedimus horas 12. quas non habet. (Eam enim, ſicut & alias, conſtituimus dierum $29\frac{1}{2}$. quando omnes Lunationes 235. ciuiles comprehendere diximus dies 6932. & horas 12.) deerūnt horæ $16\frac{1}{2}$. & paulo amplius; quæ reſtituuntur per horas illas 18. quas in 19. annis, præter 4. dies intercalares, ſupereſſe diximus, remanebitque eadem illa differentia Horæ 1. Min. 27 Sec. 31. Ter. 55. qua anni 19. Solares ſuperant Lunationes medias 235. Aptè igitur, & concinne Cyclus decennouennalis Lunæ annis 19. Solaribus congruit, cum Lunationes 235. ciuiles in ijs comprehenſæ expleant fermè tempus totidem Lunationum Aſtronomicarum mediocrium, vt expoſuimus.

QVOD liquidius fortaſſe ita percipietur. Lunationes 228. ciuiles in 19. annis Solaribus comprehenſæ, ſi cuilibet anno tribuamus 12. Lunationes alternis dierum 30. & 29. conſtituunt dies 6726. quibus ſi addantur dies 209. ex 11. diebus, qui præter 12. Lunationes in quolibet anno Solari ſuperſunt, collecti, fiet ſumma dierum 6935. quibus rurſus ſi adijciantur 4. dies intercalares, & 18. horæ in 19. annis Solaribus contentæ, efficientur dies 6939. hor. 18. quot in 19. annis Solaribus continentur. Itaque etiamſi 235. Lunationes, vnamquamque ſtatuendo dierum $29\frac{1}{2}$. vltima excepta, quæ ſolum 29. dies habet, conſtituant dies tantummodo 6932. inſeruntur tamen, atque adduntur extra ordinem in vniuerſo ambitu Cycli decennouennalis reliqui dies $7\frac{1}{4}$. qui colliguntur partim ex 4. diebus intercalaribus, & horis 18. partim ex 3. diebus, quos plus æquo ſex Lunationibus extraordinarijs tribuimus, vt efficiatur numerus dierum 6939 hor. 18. quot ferè ad 235. Lunationes medias Aſtronomicas complendas requiruntur. Differt enim hoc tempus 235. Lunationum ab illo annorum 19. Solarium, Hora duntaxat 1, Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. ut ſupra dictum eſt. Atque

que hi $7\frac{1}{4}$. dies extra ordinem inſiti ſupplent propemodum Minuta illa 44. Sec. 3. Ter. 11. quæ in quaque Lunatione Ciuili omittuntur, & 12. alias horas, quas poſtremæ Lunationi extraordinariæ detraximus; quippe quam dierum ſolum 29. conſtituimus, cum tamen aliæ omnes contineant dies $29\frac{1}{2}$. ſex prioribus extraordinarijs exceptis, quarum ſingulæ 30. diebus conſtant. Nam Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. in 235. Lunationes multiplicata, efficiunt dies 7. Hor. 4. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. quibus ſi adiungantur 12. illæ horæ in vltima Lunatione extraordinaria omiſſæ, fit numerus Dierum 7. Hor. 16. Min. 32. Sec. 28. Ter. 5. qui a numero dierum 7. hor. 18. differt tantum Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. quantam differentiam ſupra diximus eſſe inter 235. Lunationes Aſtronomicas, ſecundum curſum Lunæ mediū, & 19. annos Solares. Hic igitur eſt calculus Cycli Lunaris 19. annorum, ſiue Aurei numeri, quem mirabili ſanè artificio Meton Athenienſis circa Olympiadem 86. excogitaſſe perhibetur, vt meritò apud omnes ferè Nationes ad Nouilunia indaganda receptus ſit.

Vnde in 19. annis ſuppleatur Min. 44. Sec. 3. Ter. 11 quæ in quaq; Lunatione Ciuili omittuntur, vnà cū 12. horis vltimæ Lunationi extraordinariæ additis.

Meton Athenienſis inuētor aurei numeri, circa olympiadem 86.

QVO PACTO AVREI NVMERI IN CAlendario diſponantur, & cur, ijs amotis, in eorum locum Epactæ ſubſtitutæ ſint.

CAP. II.

QVM veteres cognouiſſent Nouilunia, tranſactis 19. annis, ad eoſdem dies reuerti, deſcripſerunt in Calendario totidem numeros ab 1. vſque ad 19. quos aureos dixerunt, iuxta eos dies, in quibus quolibet annorum 19. ſpatio Nouilunia contingebant, ita vt 1. ei diei præfixerint, in quo currente aureo numero 1. Nouiluniū fiebat: Et 2. illi diei, in quem Nouilunium incidebat, currente aureo numero 2. & ſic de cæteris. Qua tamen in re diligēter obſeruarunt, vt Lunationes eſſent alternis 30. & 29. dierum; Et ut Nouilunia vnius anni præuenirent antecedentis anni Nouilunia plerunque 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris communis dierum 365. annum communem Lunarem dierum 354. ſuperat. Ex hac deſcriptione aureorum numerorum emerſit inter illos ordo, & ſeries eiuſmodi, vt in Calendario non ſeruent ordinem naturalem numerorum, ſed maior ferè numerus anteeat proxime minorem, 11. diebus, propter illos 11. dies, quibus annus Solaris Lunarem excedit: ita vt collocato v. g. aureo numero 1. prope diem aliquem cuiuſlibet menſis, proxime maior aureus numerus 2. eum præcurrat verſus principium menſis, vndecim diebus, decem diebus interpoſitis: propterea quod anno inſequenti Nouilunium eiuſdem menſis vndecim diebus antecedit ſuperioris anni Noui-

Quo ordine aurei numeri a veteribus in Calendario collocati ſint.

ni Nouilunium. Ita quoque aureum numerum 19. in Calendario antecedit versus initiũ mensis vndecim diebus aureus numerus 1. qui proxime sequitur aureum numerum 19. in serie numerorum naturali. Eademque ratio est in cæteris aureis numeris. Rarò admodum antecedit maior proxime minorem decem tantùm diebus, & multo rarius duodecim: quod tamen interdum contingit, natura Cycli decennouennalis id ita postulante.

In Calẽdario quilibet aureus numerus gignitur à proxime antecedẽte, per additionem 8. uel p subtractionem 11. A proxime uero in sequenti p additionem 11. uel p subtractionẽ 8.

HINC fit, vt in Calendario quilibet aureus numerus sequens constituatur per additionem octonarij ad antecedẽtem aureum numerum, abiectis tamen 19. si summa maior fuerit, quàm 19. vel (quod idem est) per subtractionem 11. ex antecedenti aureo numero, additis prius 19. si superior aureus numerus maior, quàm 11. non fuerit, vt subtractio fieri possit. Rursus efficitur, vt vicissim antecedens quisque aureus numerus formetur per adiectionem 11. ad sequentem, abiectis tamen 19. si maior fuerit summa, quàm 19. vel (& in idem recidit) per detractionem 8. ex aureo numero sequenti, additis prius 19. si sequens numerus maior non fuerit, quàm 8.

Minor aureus numerus in Calẽdario maiorem antecedẽtem plerique sequitur proximè: maior uerò minorem non proximè, sed vno relicto aic uacuo

EX eadem dispositione aureorum numerorum in Calendario sequitur huiusmodi inter eos colligatio, vt sequens, si minor est, quàm antecedens, antecedentem sequatur proximè, non proxime autem, sed in tertio loco, relicto nimirum vno die vacuo, si maior. Quod tamen quibusdam in locis Calendarij non seruatur, sed interdum, etsi rarò, maior proxime etiam sequitur minorem, Cyclo decennouennali id necessario ita exigente, ut Lunationes videlicet constituantur alternæ 30. & 29. ferme dierum. Itaque cognito aureo numero, qui in principio Ianuarij scribitur, siue primo die id fiat, siue secundo, (tẽpore Concilij Nicæni ponebatur aureus numerus 3. ad primum diem Ianuarij: Nunc autem post Calendarij correctionem, si aurei numeri in Calendario essent describendi, præfigendus esset aureus numerus 9. secundo diei) formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri insequentes per additionem 8. uel detractionem 11. vt dictum est, seruato hoc ordine, vt minor maiorem sequatur proxime, maior autem minorem non proxime, paucis locis in Calendario exceptis, de quibus mox nonnihil dicemus. Item cognito aureo numero, qui vltimus est in Decembri, siue postremum diem is occupet, siue penultimum, formabuntur ab eo omnes alij aurei numeri antecedentes per additionem 11. uel subtractionem 8. &c. Sed quoniam vnica regula pro illis locis, in quibus maior numerus minorem sequitur proxime, tradi non potest, propterea quod non semper idẽ aureus numerus in principio Ianuarij, aut fine Decembris ponitur, sed alius alij succedit, quoad omnes aurei numeri Ianuarij principium occupauerint, æquatione Lunæ id ita postulante, vt infra dicemus; facilius eosdem aureos numeros in Calendario digeremus beneficio Epactarum in Calendario descriptarũ, quarum dispositio & facillima est, & immutabilis, vt paulo post docebimus.

Qua ratione ex primo aureo numero Calẽdarij, aut ex postremo, omnes alij Calẽdario inscribantur.

NON videtur tamen prætermittenda aureorum numerorum dispo

sitio in Calendario, quo ante correctionem Gregorianam vsa est Ecclesia, & quo nunc post correctionem vteretur, si in eo aurei numeri, non autem Epactæ, deberent disponi: vt intelligatur, quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proximè. Posito ergo numero 3. ad primum diem anni, vt tempore Nicæni Concilij factum est, formabuntur omnes alij per continuam additionem 8. reiectis semper 19. quando summa maior fuerit, quàm 19. & posito minore proxime sub maiore, maiore verò sub minore non proxime, paucis hisce locis exceptis, vt Lunationes fiant alternis 30. & 29. dierum. Die 3. Februarij scribatur numerus 19. proxime sub minore 11. Et die 6. Aprilis; 4. Iunij; & 2. Augusti, numerus 16. proxime sub minore 8. Item die 3. Octobris, & 1. Decembris, numerus 13. proxime sub minore 5. Postremò, dispositis hoc ordine omnibus aureis numeris, promoueatur in Iulio, & omnibus alijs quinque mensibus insequentibus, vsque ad finem anni, aureus numerus 19. ad superiorem diem, vt proxime sub minore numero 11. collocetur: atque in eisdem mensibus numerus minor 8. scribatur non proxime sub 19. sed vno die vacuo relicto. Non me fugit, Campanum, & alios nonnullos, in Decembri non apponere numerum 13. ad primum diem, sed ad secundum, vna cum aureo numero 2. sed quia huic rei alij omnes reclamant, quòd absurdum sit, in vno Cyclo decennouennali duo Nouilunia in eundem diem incidere, qualia sunt ab aureis numeris 13. & 2. indicata, cum hæc, ex Campani dispositione, cadãt in diem 2. Decembris; maluimus cum alijs Cõputistis describere numerum 13. ad diem 1. Decembris proxime post minorẽ 5. vltimo diei Nouembris affixũ. Hoc igitur modo aurei numeri ex sententia Concilij Nicæni in Calendario ante correctionem sunt collocati. Hoc verò tempore post correctionem ita essent collocandi. Descripto aureo numero 9. ad diem 2. Ianuarij, formarentur alij omnes per continuã additionem 8. ut prius, hisce locis, propter Lunationes alternas 30. ac 29. dierum, exceptis. Ad diem 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Augusti; 29. Septembris, & 27. Nouembris, scribendus esset aureus numerus 14. proxime post minorem aureum numerũ 6. Item vltimo die Decẽbris statuendus aureus numerus 19. proxime sub minori 11. Sed age, vt hoc discrimen magis appareat, vtrumque Calendarium cum aureis numeris eo, quo diximus, modo per dies anni digestis ante oculos proponamus.

Quibus in locis maior aureus numerus minorem sequatur proxime in Calẽdario necesse, & in nouo huius temporis, si aurei numeri i eo formã describendi.

SEQVITVR

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM, quo Ecclesia à Concilio Nicæno vsque ad anni correctionem à Gregorio XIII. factam vsa est.

M IANVA-

IANVARIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
iij	A	*CAL.*	1
	b	*iiij*	2
xj	c	*iij*	3
	d	*Prid.*	4
xix	e	*NON.*	5
viij	f	*vij*	6
	g	*vj*	7
xvj	A	*vii*	8
v	b	*v*	9
	c	*iiij*	10
xiij	d	*iij*	11
ij	e	*Prid.*	12
	f	*IDIB.*	13
x	g	*xix*	14
	A	*xviij*	15
xviij.	b	*xvij*	16
vij.	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xv	e	*xiiij*	19
iiij	f	*xiij*	20
	g	*xij*	21
xij	A	*xi*	22
j	b	*x*	23
	c	*ix*	24
ix	d	*viij*	25
	e	*vij*	26
xvij	f	*vi*	27
vj	g	*v*	28
	A	*iiij*	29
xiiij	b	*iij*	30
ij	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
	d	*CAL.*	1
xj	e	*iiij*	2
xix	f	*iij*	3
viij	g	*Prid.*	4
	A	*NON.*	5
xvj	b	*viij*	6
v	c	*vij*	7
	d	*vi*	8
xiij	e	*v*	9
ij	f	*iiij*	10
	g	*iij*	11
x	A	*Prid.*	12
	b	*IDIB.*	13
xviij	c	*xvi*	14
vij	d	*xv*	15
	e	*xiiij*	16
xv	f	*xiij*	17
iiij	g	*xij*	18
	A	*xi*	19
xij	b	*x*	20
j	c	*ix*	21
	d	*viij*	22
ix	e	*vij*	23
	f	*vi*	24
xvij	g	*v*	25
vj	A	*iiij*	26
	b	*iij*	27
xiiij	c	*Prid.*	28

MAR-

MARTIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
iij	d	*CAL.*	1
	e	*vi*	2
xj	f	*v*	3
	g	*iiij*	4
xix	A	*iij*	5
viij	b	*Prid.*	6
	c	*NON.*	7
xvj	d	*viij*	8
v	e	*vij*	9
	f	*vi*	10
xiij	g	*v*	11
ij	A	*iiij*	12
	b	*iij*	13
x	c	*Prid.*	14
	d	*IDIB.*	15
xviij	e	*xvij*	16
vij	f	*xvi*	17
	g	*xv*	18
xv	A	*xiiij*	19
iiij	b	*xiij*	20
	c	*xij*	21
xij	d	*xi*	22
	e	*x*	23
	f	*ix*	24
ix	g	*viij*	25
	A	*vij*	26
xvij	b	*vi*	27
vj	c	*v*	28
	d	*iiij*	29
xiiij	e	*iij*	30
ij	f	*Prid.*	31

APRILIS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
	g	*CAL.*	1
xj	A	*iiij*	2
	b	*iij*	3
xix	c	*Prid.*	4
viij	d	*NON.*	5
xvj	e	*viij*	6
v	f	*vij*	7
	g	*vi*	8
xiij	A	*v*	9
ij	b	*iiij*	10
	c	*iij*	11
x	d	*Prid.*	12
	e	*IDIB.*	13
xviij	f	*xviij*	14
vij	g	*xvij*	15
	A	*xvi*	16
xv	b	*xv*	17
iiij	c	*xiiij*	18
	d	*xiij*	19
xij	e	*xij*	20
j	f	*xi*	21
	g	*x*	22
ix	A	*ix*	23
	b	*viij*	24
xvij	c	*vij*	25
vj	d	*vi*	26
	e	*v*	27
xiiij	f	*iiij*	28
ij	g	*iij*	29
	A	*Prid.*	30

MAIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
xj	b	*CAL.*	1
	c	*vi*	2
xix	d	*v*	3
viij	e	*iiii*	4
	f	*iii*	5
xvj	g	*Prid.*	6
v	A	*NON.*	7
	b	*viii*	8
xiij	c	*vii*	9
ij	d	*vi*	10
	e	*v*	11
x	f	*iiii*	12
	g	*iii*	13
xviij	A	*Prid.*	14
vij	b	*IDIB.*	15
	c	*xvii*	16
xv	d	*xvi*	17
iiij	e	*xv*	18
	f	*xiiii*	19
xij	g	*xiii*	20
j	A	*xii*	21
	b	*xi*	22
ix	c	*x*	23
	d	*ix*	24
xvij	e	*viii*	25
vj	f	*vii*	26
	g	*vi*	27
xiiij	A	*v*	28
iij	b	*iiii*	29
	c	*iii*	30
xj	d	*Prid.*	31

IVNIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
	e	*CAL.*	1
xix	f	*iiii*	2
viij	g	*iii*	3
xvj	A	*Prid.*	4
v	b	*NON.*	5
	c	*viii*	6
xiij	d	*vii*	7
ij	e	*vi*	8
	f	*v*	9
x	g	*iiii*	10
	A	*iii*	11
xviij	b	*Prid.*	12
vij	c	*IDIB.*	13
	d	*xviii*	14
xv	e	*xvii*	15
iiij	f	*xvi*	16
	g	*xv*	17
xij	A	*xiiii*	18
j	b	*xiii*	19
	c	*xii*	20
ix	d	*xi*	21
	e	*x*	22
xvij	f	*ix*	23
vj	g	*viii*	24
	A	*vii*	25
xiiij	b	*vi*	26
iij	c	*v*	27
	d	*iiii*	28
xj	e	*iii*	29
	f	*Prid.*	30

IVLIVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
xix	g	*CAL.*	1
viij	A	*vi*	2
	b	*v*	3
xvj	c	*iiij*	4
v	d	*iij*	5
	e	*Prid.*	6
xiij	f	*NON.*	7
ij	g	*viij*	8
	A	*vij*	9
x	b	*vi*	10
	c	*v*	11
xviij	d	*iiij*	12
vij	e	*iij*	13
	f	*Prid.*	14
xv	g	*IDIB.*	15
iiij	A	*xvij*	16
	b	*xvi*	17
xij	c	*xv*	18
j	d	*xiiij*	19
	e	*xiij*	20
ix	f	*xij*	21
	g	*xi*	22
xvij	A	*x*	23
vj	b	*ix*	24
	c	*viij*	25
xiiij	d	*vij*	26
iij	e	*vi*	27
xj	f	*v*	28
	g	*iiij*	29
xix	A	*iij*	30
	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

Aurei numeri	Literę Dñic.		Dies Menſis
viij	c	*CAL.*	1
xvj	d	*iiij*	2
v	e	*iij*	3
xiij	f	*Prid.*	4
ij	g	*NON.*	5
	A	*viij*	6
x	b	*vij*	7
	c	*vi*	8
	d	*v*	9
xviij	e	*iiij*	10
vij	f	*iij*	11
	g	*Prid.*	12
xv	A	*IDIB.*	13
iiij	b	*xviij*	14
	c	*xvij*	15
xij	d	*xvi*	16
j	e	*xv*	17
	f	*xiiij*	18
ix	g	*xiij*	19
	A	*xij*	20
xvij	b	*xi*	21
vj	c	*x*	22
	d	*ix*	23
xiiij	e	*viij*	24
iij	f	*vij*	25
	g	*vi*	26
xj	A	*v*	27
xix	b	*iiij*	28
	c	*iij*	29
viij	d	*Prid.*	30
	e		

SEPTEMBER

Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
xvj	f	*CAL.*	1
v	g	*iiii*	2
	A	*iii*	3
xiij	b	*Prid.*	4
ij	c	*NON.*	5
	d	*viii*	6
x	e	*vii*	7
	f	*vi*	8
xviij	g	*v*	9
vij	A	*iiii*	10
	b	*iii*	11
xv	c	*Prid.*	12
iiij	d	*IDIB.*	13
	e	*xviii*	14
xii	f	*xvii*	15
j	g	*xvi*	16
	A	*xv*	17
ix	b	*xiiii*	18
	c	*xiii*	19
xvij	d	*xii*	20
vj	e	*xi*	21
	f	*x*	22
xiiij	g	*ix*	23
iij	A	*viii*	24
	b	*vii*	25
xj	c	*vi*	26
xix	d	*v*	27
	e	*iiii*	28
viij	f	*iii*	29
	g	*Prid.*	30

OCTOBER

Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
xvj	A	*CAL.*	1
v	b	*vi*	2
xiij	c	*v*	3
ij	d	*iiii*	4
	e	*iii*	5
x	f	*Prid.*	6
	g	*NON.*	7
xviij	A	*viii*	8
vij	b	*vii*	9
	c	*vi*	10
xv	d	*v*	11
iiij	e	*iiii*	12
	f	*iii*	13
xij	g	*Prid.*	14
j	A	*IDIB.*	15
	b	*xvii*	16
ix	c	*xvi*	17
	d	*xv*	18
xvij	e	*xiiii*	19
vj	f	*xiii*	20
	g	*xii*	21
xiiij	A	*xi*	22
iij	b	*x*	23
	c	*ix*	24
xj	d	*viii*	25
xix	e	*vii*	26
	f	*vi*	27
viij	g	*v*	28
	A	*iiii*	29
xvj	b	*iii*	30
v	c	*Prid.*	31

NOVEM-

NOVEMBER

Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
	d	*CAL.*	1
xiij	e	*iiii*	2
ij	f	*iii*	3
	g	*Prid.*	4
x	A	*NON.*	5
	b	*viii*	6
xviii	c	*vii*	7
vij	d	*vi*	8
	e	*v*	9
xv	f	*iiii*	10
iiij	g	*iii*	11
	A	*Prid.*	12
xij	b	*IDIB.*	13
j	c	*xviii*	14
	d	*xvii*	15
ix	e	*xvi*	16
	f	*xv*	17
xvij	g	*xiiii*	18
vj	A	*xiii*	19
	b	*xii*	20
xiiij	c	*xi*	21
iij	d	*x*	22
	e	*ix*	23
xj	f	*viii*	24
xix	g	*vii*	25
	A	*vi*	26
viij	b	*v*	27
	c	*iiii*	28
xvj	d	*iii*	29
v	e	*Prid.*	30

DECEMBER

Aurei numeri	Literç Dñic.		Dies Menſis
xiij	f	*CAL.*	1
ij	g	*iiii*	2
	A	*iii*	3
x	b	*Prid.*	4
	c	*NON.*	5
xviij	d	*viii*	6
vij	e	*vii*	7
	f	*vi*	8
xv	g	*v*	9
iiij	A	*iiii*	10
	b	*iii*	11
xij	c	*Prid.*	12
j	d	*IDIB.*	13
	e	*xix*	14
ix	f	*xviii*	15
	g	*xvii*	16
xvij	A	*xvi*	17
vj	b	*xv*	18
	c	*xiiii*	19
xiiij	d	*xiii*	20
ij	e	*xii*	21
	f	*xi*	22
xj	g	*x*	23
xix	A	*ix*	24
	b	*viii*	25
viij	c	*vii*	26
	d	*vi*	27
xvj	e	*v*	28
v	f	*iiii*	29
	g	*iii*	30
xiij	A	*Prid*	31

IN

IN hoc Calendario uides profecto, ſingulos aureos numeros duodecies poſitos eſſe, toties nimirum, quot in anno Lunari communi Lunationes continentur, exceptis ijs ſeptem numeris, qui poſt diem 20. Decembris tertiodecimo loco ſunt repetiti, qui videlicet priores quoque dies Ianuarij occupant. Quod idcirco te monitum uolo, ne putes, aureos numeros inſtar Cycli in Calendario diſponi, vt ſcilicet aureus numerus primi diei Ianuarij formetur ab aureo numero vltimo anni per additionem 8. ſicut cæteri. Hæc enim generatio ſequentium aureorum numerorum per additionem 8. ad ſuperiores aureos numeros ceſſat omnino in fine anni, ac denuò incipit in principio anni ab eodem aureo numero, a quo prius incepit, nulla habita ratione aurei numeri, qui ultimus eſt menſe Decembri. Idem prorſus cernitur in Calendario, quod ſequitur, vbi aurei numeri ita diſpoſiti ſunt, vt Nouilunia indicent ab anno reſtituto vſque ad annum 1700. non ſecus, atque ab Epactis eadem Nouilunia in nouo Calendario monſtantur.

Seriem aureorũ numerorũ in Calendario nõ eſſe idẽ cycli, vt primus ab vltimo formetur per additionẽ 8. quemadmodũ aliorum quilibet à ſuperiore gignitur.

SEQVITVR

CALENDARIVM ECCLESIASTICVM quo poſt anni Correctionem à Gregorio XIII factam Eccleſia vti deberet vſque ad annum 1700. ſi aurei numeri pro Epactis in eo deſcripti eſſent.

IANVA-

IANVARIVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Meſis
	A	*CAL.*	1
ix	b	*iiii*	2
	c	*iii*	3
xvij	d	*Prid.*	4
vj	e	*NON.*	5
	f	*viii*	6
xiiij	g	*vii*	7
iij	A	*vi*	8
	b	*v*	9
xj	c	*iiii*	10
	d	*iii*	11
xix	e	*Prid.*	12
viij	f	*IDIB.*	13
	g	*xix*	14
xvj	A	*xviii*	15
v	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
x iij	d	*xv*	18
ij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
x	g	*xii*	21
	A	*xi*	22
xviij	b	*x*	23
vij	c	*ix*	24
	d	*viii*	25
xv	e	*vii*	26
iiij	f	*vi*	27
xij	g	*v*	28
	A	*iiii*	29
j	b	*iii*	30
	c	*Prid.*	31

FEBRVARIVS			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Meſis
ix	d	*CAL.*	1
	e	*iiii*	2
xvij	f	*iii*	3
vj	g	*Prid.*	4
xiiij	A	*NON.*	5
iij	b	*viii*	6
	c	*vii*	7
xj	d	*vi*	8
	e	*v*	9
xix	f	*iiii*	10
viij	g	*iii*	11
	A	*Prid.*	12
xvj	b	*IDIB.*	13
v	c	*xvi*	14
	d	*xv*	15
xiij	e	*xiiii*	16
ij	f	*xiii*	17
	g	*xii*	18
x	A	*xi*	19
	b	*x*	20
xviij	c	*ix*	21
vij	d	*viii*	22
	e	*vii*	23
xv	f	*vi*	24
iiij	g	*v*	25
	A	*iiii*	26
xij	b	*iii*	27
j	c	*Prid.*	28

MARTIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽſis
ix	d	CAL.	1
	e	vi	2
	f	v	3
xvij	g	iiij	4
vj	A	iij	5
	b	Prid.	6
xiiij	c	NON.	7
iij	d	viij	8
	e	vii	9
xj	f	vi	10
	g	v	11
xix	A	iiij	12
viij	b	iij	13
	c	Prid.	14
xvj	d	IDIB.	15
v	e	xvij	16
	f	xvi	17
xiij	g	xv	18
ij	A	xiiij	19
	b	xiij	20
x	c	xij	21
	d	xi	22
xviij	e	x	23
vij	f	ix	24
	g	viij	25
xv	A	vij	26
iiij	b	vi	27
	c	v	28
xij	d	iiij	29
j	e	iij	30
	f	Prid.	31

APRILIS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽſis
ix	g	CAL.	1
	A	iiij	2
xvij	b	iij	3
vj	c	Prid	4
xiiij	d	NON.	5
iij	e	viij	6
xj	f	vij	7
	g	vi	8
	A	v	9
xix	b	iiij	10
viij	c	iij	11
	d	Prid.	12
xvj	e	IDIB.	13
v	f	xviij	14
	g	xvij	15
xiij	A	xvi	16
ij	b	xv	17
	c	xiiij	18
x	d	xij	19
	e	xj	20
xviij	f	xi	21
vij	g	x	22
	A	ix	23
xv	b	viij	24
iiij	c	vij	25
	d	vi	26
xij	e	v	27
j	f	iiij	28
	g	iij	29
ix	A	Prid.	30

MAI-

MAIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Mẽſis
xvij	b	CAL.	1
vj	c	vi	2
	d	v	3
xiij	e	iiij	4
iij	f	iij	5
	g	Prid.	6
xj	A	NON.	7
	b	viij	8
	c	vij	9
xix	d	vi	10
viij	e	v	11
	f	iiij	12
xvj	g	iij	13
v	A	Prid.	14
	b	IDIB.	15
xiij	c	xvij	16
ij	d	xvi	17
	e	xv	18
x	f	xiiij	19
	g	xiij	20
xviij	A	xij	21
vij	b	xi	22
	c	x	23
xv	d	ix	24
iiij	e	viij	25
	f	vij	26
xij	g	vi	27
j	A	v	28
	b	iiij	29
ix	d	iij	30
		Prid.	31

IVNIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Die Mẽſi
xvij	e	CAL.	1
vj	f	iiij	2
xiiij	g	iij	3
iij	A	Prid.	4
	b	NON.	5
xj	c	viij	6
xix	d	vij	7
	e	vi	8
viij	f	v	9
xvj	g	iiij	10
	A	iij	11
v	b	Prid.	12
xiij	c	IDIB.	13
	d	xviij	14
ij	e	xvij	15
x	f	xvi	16
	g	xv	17
	A	xiiij	18
xviij	b	xiij	19
vij	c	xij	20
	d	xi	21
xv	e	x	22
iiij	f	ix	23
	g	viij	24
xij	A	vij	25
j	b	vi	26
	c	v	27
ix	d	iiij	28
	e	iij	29
xvij	f	Prid.	30

IVLIVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
vj	g	*CAL.*	1
	A	*vi*	2
xiiij	b	*v*	3
iij	c	*iiij*	4
	d	*iij*	5
xj	e	*Prid.*	6
	f	*NON.*	7
xix	g	*viij*	8
viij	A	*vii*	9
	b	*vi*	10
xvj	c	*v*	11
v	d	*iiij*	12
	e	*iij*	13
xiij	f	*Prid.*	14
ij	g	*IDIB.*	15
	A	*xvij*	16
x	b	*xvi*	17
	c	*xv*	18
xviij	d	*xiiij*	19
vij	e	*xiij*	20
	f	*xij*	21
xv	g	*xi*	22
iiij	A	*x*	23
	b	*ix*	24
xij	c	*viij*	25
j	d	*vij*	26
	e	*vi*	27
ix	f	*v*	28
	g	*iiij*	29
xvij	A	*iij*	30
vj	b	*Prid.*	31

AVGVSTVS

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
xiiij	c	*CAL.*	1
iij	d	*iiij*	2
	e	*iij*	3
xj	f	*Prid.*	4
	g	*NON.*	5
xix	A	*viij*	6
viij	b	*vij*	7
	c	*vi*	8
xvj	d	*v*	9
v	e	*iiij*	10
	f	*iij*	11
xiij	g	*Prid.*	12
ij	A	*IDIB.*	13
	b	*xix*	14
x	c	*xviij*	15
	d	*xvij*	16
xviij	e	*xvi*	17
vij	f	*xv*	18
	g	*xiiij*	19
xv	A	*xiij*	20
iiij	b	*xij*	21
	c	*xi*	22
xij	d	*x*	23
j	e	*ix*	24
	f	*viij*	25
ix	g	*vij*	26
	A	*vi*	27
xvij	b	*v*	28
vj	c	*iiij*	29
	d	*iij*	30
xiiij	e	*Prid.*	31

SEP-

SEPTEMBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
iij	f	*CAL.*	1
	g	*iiij*	2
xj	A	*iij*	3
	b	*Prid.*	4
xix	c	*NON.*	5
viij	d	*viij*	6
	e	*vij*	7
xvj	f	*vi*	8
v	g	*v*	9
	A	*iiij*	10
xiij	b	*iij*	11
ij	c	*Prid.*	12
	d	*IDIB.*	13
x	e	*xviij*	14
	f	*xvij*	15
xviij	g	*xvi*	16
vij	A	*xv*	17
	b	*xiiij*	18
xv	c	*xiij*	19
iiij	d	*xij*	20
	e	*xi*	21
xij	f	*x*	22
j	g	*ix*	23
	A	*viij*	24
ix	b	*vij*	25
	c	*vi*	26
xvij	d	*v*	27
vj	e	*iiij*	28
xiiij	f	*iij*	29
iij	g	*Prid.*	30

OCTOBER

Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
	A	*CAL.*	1
xj	b	*vi*	2
	c	*v*	3
xix	d	*iiii*	4
viij	e	*iii*	5
	f	*Prid.*	6
xvj	g	*NON.*	7
v	A	*viii*	8
	b	*vii*	9
xiij	c	*vi*	10
ij	d	*v*	11
	e	*iiii*	12
x	f	*iii*	13
	g	*Prid.*	14
xviij	A	*IDIB.*	15
vij	b	*xvii*	16
	c	*xvi*	17
xv	d	*xv*	18
iiij	e	*xiiii*	19
	f	*xiii*	20
xij	g	*xii*	21
j	A	*xi*	22
	b	*x*	23
ix	c	*ix*	24
xvij	d	*viii*	25
	e	*vii*	26
vj	f	*vi*	27
xiiij	g	*v*	28
	A	*iiii*	29
iij	b	*iii*	30
	c	*Prid*	31

NOVEM-

NOVEMBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
xj	d	CAL.	1
	e	iiij	2
xix	f	iij	3
viij	g	Prid.	4
	A	NON.	5
xvj	b	viij	6
v	c	vij	7
	d	vi	8
xiij	e	v	9
ij	f	iiij	10
	g	iij	11
x	A	Prid.	12
	b	IDIB.	13
xviij	c	xviij	14
vij	d	xvij	15
	e	xvi	16
xv	f	xv	17
iiij	g	xiiij	18
	A	xiij	19
xij	b	xij	20
j	c	xi	21
	d	x	22
ix	e	ix	23
	f	viij	24
xvij	g	vij	25
vj	A	vi	26
xiiij	b	v	27
iij	c	iiij	28
	d	iij	29
xj	e	Prid.	30

DECEMBER			
Aurei num.	Literę Dñic.		Dies Męsis
	f	CAL.	1
xix	g	iiij	2
viij	A	iij	3
	b	Prid.	4
xvj	c	NON.	5
v	d	viij	6
	e	vij	7
xiij	f	vi	8
ij	g	v	9
	A	iiij	10
x	b	iij	11
	c	Prid.	12
xviij	d	IDIB.	13
vij	e	xix	14
	f	xviij	15
xv	g	xvij	16
iiij	A	xvi	17
	b	xv	18
xij	c	xiiij	19
j	d	xiij	20
	e	xij	21
ix	f	xi	22
	g	x	23
xvij	A	ix	24
vj	b	viij	25
	c	vij	26
xiiij	d	vi	27
iij	e	v	28
	f	iiij	29
xj	g	iij	30
xix	A	Prid.	31

CAV-

Cur ſequens aureus numerus ab antecedẽti formetur per additionẽ 8. uel ſubtractionẽ 11. Antecedẽs uerò a ſequenti per additionem 11. uel ſubtractionem 8. Et cur nõ continuato ordine ſcribantur aurei numeri in Calendario.

CAVSA verò, cur ſequens aureus numerus formetur ab antecedente per additionem 8. vel detractionem 11. Item antecedens ab inſequenti per additionem 11. vel ſubtractionem 8. Et cur aurei numeri in Calendario non ſcribantur continuato ordine, ſed vt plurimum inter binos ſinguli dies relinquantur vacui, hæc eſt. Octo anni Solares, cuilibet tribuendo dies 365. hor. 6. comprehendunt 2922. dies, in quibus fiunt 99. ferè Lunationes. Solùm vltimæ Lunationi deeſt Dies 1. Horæ 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Nam 99. Lunationes ſecundum medium Lunæ curſum poſtulant Dies 2923. Hor. 12. Min. 41. Sec. 15. Ter. 9. Igitur Lunationes poſt 8. annos elapſos non incipiunt ijſdem diebus, quibus ante 8. annos Nouilunia fiebant, ſed vno & dimidiato ferè die tardius. Quare poſt quemuis aureum numerum ſcribitur in Calendario aureus numerus octo vnitatibus illo maior, vt ſignificet, poſt octo annos Nouilunia non in eos dies, quibus antecedens aureus numerus aſcriptus eſt, incidere, ſed in illos, quibus ſequens aureus numerus ab antecedente per additionem 8. formatus præfigitur. Et quoniam, ſi ſequens aureus numerus antecedentem proxime inſequatur, Lunatio ſequentis aurei numeri anticipatur 12. horis, ſcribendus erit alter aureus numerus ſequens non proxime poſt illum, ſed vno die vacuo relicto, ne eius Lunatio die integro anticipetur: Ita vt hic aureus numerus tertius a primo, a quo per additionem 16. formatur, tertio poſt eum loco ſcribatur, quemadmodum & eius Lunatio tribus diebus tardius, quàm illius, incipit. Hæc eſt cauſa, cur ſequens aureus numerus componatur ex additione 8. ad antecedentem, ponanturque ſimul bini, inter binos ſingulis diebus vacuis relictis, præter paucos quoſdam numeros aureos, qui eum ordinem propter æquationem Lunæ neceſſariam interrumpunt.

CVR autem maiorem aureum numerum minor proxime ſequatur potius, quàm maior minorem, quod tamen æque bene fieri poterat, caſu quodam accidiſſe videtur. Quoniam enim Luna in quolibet die anni maior eſt 11. diebus, quàm in eodem die anni ſuperioris, propter illos 11. dies, quibus Solaris annus Lunarem ſuperat; fit vt quemuis aureum numerum in Calendario antecedat aureus numerus ſequentis anni, 11. diebus, vt nimirum 11. diebus prius contingat tunc Lunam eſſe primam, quàm anno antecedenti. Hinc factum eſt, vt minor aureus numerus proxime ſub maiore plerunque ſcriberetur, maior autem ſub minore non proxime: quod potius illi diſpoſitioni aurei numeri, & caſui cuidam fortuito tribuendum videtur, quam certæ alicui rationi, quæ cogat minorem proxime ſub maiori ſcribi potius, quàm maiorem ſub minori, cum vtrouis modo ratio Lunationum conſtaret. Atque hæc dicta ſint de cauſa, cur ſequens aureus numerus a præcedenti formetur per additionẽ 8. & cur aurei numeri nõ ſeruent cõtinuatũ ordinẽ.

EXPLICEMVS iam etiam rationem, cur antecedens aureus numerus ab inſequenti formetur per additionem 11. quæ ita ſe habet. Vndecim anni Solares continent 4017. dies. & 18. horas, in quibus per-

perficiuntur Lunationes 136. superestque Dies 1.Hor.14.Min. 8. Sec. 47. Ter.4.Nam 136. Lunationes exigunt dies tantummodo 4016.Hor. 3. Min. 51. Sec. 12. Ter. 56. Igitur Nouilunia post 11. annos transactos non cadunt in eosdem dies, quibus ante 11. annos fiebant, sed vno die, & dimidiato ferè citius. Quare ante quemlibet aureum numerum ponitur in Calendario numerus aureus vndecim vnitatibus illo maior, vt significet, post 11. annos Nouilunia non in eosdem dies incidere, quibus ante 11. annos contingebant, sed incipere prius, nimirum illis diebus, quibus antecedens aureus numerus a sequenti per additionem 11. formatus ascribitur. Itaque cum iam constet, numerum aureum quemcunque sequentem octo vnitatibus maiorem esse antecedente, & antecedentem quemuis maiorem esse insequenti vndecim vnitatibus, manifeste colligitur, sequentem ab antecedente formari posse vel per additionem 8. vel per subtractionem 11. antecedentem verò ab insequenti tum per additionem 11. tum per detractionem 8. Atque hinc factum est, vt antiqui scriptores Cyclum decennouennalem, quem ἐννεαδεκαετηρίδα, vocarunt, in ὀγδοάδα, & ἐνδεκάδα distinxerint, quandoquidem tota eius progressio atque ordo in Calendario constituitur ex additione, subtractioneve 8. vel 11. vt exposuimus; & ὀγδοὰς quidem cum 11. diebus, quibus Solaris annus Lunarem superat, totum Cyclum decennouennalem, ἐνδεκὰς verò cum decennouennali Cyclo perfectam Lunationem 30. dierum conficit.

Quo modo ex aureis numeris in Calendario dispositis Nouilunia inuestigentur.

DISPOSITIS 19. aureis numeris in Calendario, ea arte, quam descripsimus, non erat difficile cognoscere tempus Nouilunij cuiuslibet mensis. Eo namque die Luna pronuntiabatur prima, siue Nouilunium dicebatur contingere, cui aureus numerus proposito anno currens præfixus erat: atque hinc Luna XIIII. Paschalis, & ex hac Pascha cum alijs festis mobilibus inuestigabatur.

Defectus aurei numeri ad Nouilunia inuestigãda.

ATQVE hæc quidem omnia, quæ de aurei numeri dispositione, atque vsu tradidimus, subtiliter ualde, & magno ingenio excogitata sunt a veteribus, sed ea accuratior Astronomorum obseruatio non vsquequaque vera esse deprehendit. Non enim Nouilunia, transactis 19. annis Solaribus, ad easdem prorsus sedes reuertuntur, sed paulo ante 19. annos completos, ita vt quolibet spatio 19. annorum sedes pristinas præueniant Hora 1. Min. 27. Sec. 31. Ter. 55. Spatio verò quatuor Cyclorum decennouennalium, hoc est, 76. annorum, Horis 5. Min. 50. Sec. 7. Ter. 40. ac tandem annis 312 $\frac{1}{2}$. die fermè integro, vt proximo Cap. ostensum est: atque adeo a Nicæni Concilij tempore

Nouilunia quantum anticiparint à tempore Cõcilij Nicæni usque ad annum correctionis.

poribus ad nostram vsque ætatem versus initia mensium ad quatuor dies, & amplius, progressa sint. Ex quo factum est, vt ad Nouilunia inquirenda per aureos numeros Concilij Nicæni (posito nimirum aureo numero 3. in principio Ianuarij) ante correctionem Calendarij ascendendum fuerit a loco aurei numeri proposito anno currentis vsque ad quintum diem inclusiue: quod quidem nonnulli hisce quinque syllabis facere consueuerant, IN COELIS EST HIC, vel istis,

istis, HIC NOVA LVNA, vel his, IN COELO LVNA.

Quo pacto aurei numeri in correct. Calẽdario promouendi fuissent, vt Nouilunia indicarent, tam ante correctionẽ, quã post.

ITAQVE vt aurei numeri ante correctionem Nouilunia recte indicarent, promouendi fuissent omnes per quinque dies, tribus diebus vacuis inter loca antiqua, & noua relictis, ita vt aureus numerus 19. qui ante correctionem quintum diem Ianuarij occupabat, primo diei ascribendus fuisset, seruata tamen ea lege, vt Lunationes alternæ constituerentur 30. & 29. dierum, vti factum est ante Calendarij emendationem in Breuiarijs, ac Missalibus à Pio V. correctis. Atque hoc quidem modo aurei numeri dispositi Nouilunia recte indicassent ijs annis, qui anni restitutionem proximè antecesserunt. Promotis autem hac ratione aureis numeris versus initia mensium, si retineri debuissent in Calendario post correctionem, hoc est, post 10. dierum exemptionem, amouendi rursus fuissent versus mensium fines decem diebus, ita vt 9. dies interponerentur inter aureos numeros ante correctionẽ anni promotos, & eosdem post correctionem postpositos, seruatis ijsdem Lunationibus alternis 30. & 29. dierum. Hac enim ratione post anni restitutionem recte aurei numeri Nouilunia secundum medium Lunæ cursum monstrarent. Cæterum aurei numeri hoc modo correcti, & in propria loca restituti, quanquam aliquandiu Nouilunia recte indicaturi essent, perpetuo tamen, aut longo tempore id præstare non possent. Nam quotiescunque dies intercalaris ex centesimo aliquo anno auferretur, hoc est, centesimus aliquis annus fieret communis, ne Æquinoctium a 21. die Martij recedat, vt supra dictum est, Nouilunia omnia vno die tardius contingerent, quàm ab aureis numeris indicarentur. Quare quoties ex anno centesimo, qui natura sua est bissextilis, fieret annus communis, toties deorsum mouendi essent omnes aurei numeri per vnum diem, vt recte Nouilunia monstrarent. Rursus quoniam, vt proximo Cap. ostendimus, Nouilunia in 312 $\frac{1}{2}$. annis vno die sedes suas in Calendario anteuertunt, efficitur, vt aurei numeri post quoslibet annos 312 $\frac{1}{2}$. promouendi essent versus initia mensium vno die, vt Nouilunia indicarent, si tamen tunc dies intercalaris non esset omittendus. Atque hac ratione conficienda forent 30. Calendaria, ita vt dispositio aurei numeri 30. varietates haberet, promoto quolibet sursum, deorsumque per 30. dies, quot nimirum in vna Lunatione 30. dierum continentur, vt ex ijs, quæ sequuntur, manifestum erit. Verùm quia perincommodum hoc esset, ac molestum, optimo consilio factum est, vt aureis numeris de Calendario submotis, in eorum locum alij numeri succederent, qui perpetuo in vnico Calendario Nouilunia monstrarent, siue ea uersus initia mensium progrediantur, siue versus fines deuoluantur, nulla in Calendario facta mutatione, vt proximo Cap. dicemus.

Aureos numeros in Calẽdario correctos non posse perpetuò, aut lõgo tempore Nouilunia monstrare; & quare.

Si aureus numerus retineri deberet in Calẽdario, conficẽda essent 30. Calendaria.

Meritò in locum aureorum numerorum suffecta esse 30. Epactas.

HI autẽ numeri sunt 30. Epactæ ab 1. vsque ad xxx. siue ad ✳. Nam vltima Epacta xxx. signata est hoc signo ✳. potius, quàm numero xxx. propterea quod, si proprie loqui velimus, nulla Epacta possit esse xxx. cum Epacta quælibet minor esse debeat, quàm tempus integræ Lunationis.

Cur omnis Epacta minor eẽ deberet, quàm 30.

Epactæ qd ſint, & cur ſint 30.

tionis. Epactæ namque ſunt numeri dierum, qui menſe Decembri poſt vltimam Lunationem anni ſuperſunt. Vtſi Lunatio vltima anni terminetur poſtremo die Decembris, ita vt nulla dies ſuperſit, Epacta inſequentis anni erit 0. ſi penultimo die claudatur, Epactæ erit 1. propter diem, qui ſupereſt. Si antepenultimo, hoc eſt, 29. die finiatur, Epacta erit ij. atque ita de reliquis, donec ad Lunationem perueniatur, quæ finem habet Calendis Decembris, ita vt 30. dies ſuperſint. Tunc enim Lunatio illa non eſt vltima, ſed penultima, quia dies illi 30. ſuperflui vltimam conſtituunt, ac proinde Epacta tunc erit 0. vel xxx. quam ſigno ✳. declaramus. Atque hæc eſt cauſa, quod 30. Epactæ poſſint eſſe in vniuerſum, ab 1. vſque ad xxx. vel 0. uel ✳. pp dies 1. 2. 3. &c. vſque ad 30. vel 0. qui ſupereſſe poſſunt poſt Lunationem menſe Decembri terminatam. Et quanquam cum Lunatio aliqua finitur primo die Decembris, vel vltimo, Epacta inſequentis anni ſit xxx. vel 0. ſignanda tamen eſt Epacta illa xxx. vel 0. aliquo ſigno, nimirum hoc, ✳. ut per illud Nouilunia anni inſequentis inueſtigentur, intelligaturque tunc in Decembri duas Lunationes eſſe terminatas, vnam poſtremo die, ac proinde nullum diem ſuperfuiſſe, alteram verò prima die, atque ideo poſt illam 30. dies fuiſſe reliquos. Verùm accidit interdum, ut Epacta alicuius anni ſit vnitate maior, quàm numerus dierum, qui poſt vltimã Lunationẽ antecedentis anni ſuperſunt, quod quando contingat, dicetur, cũ de inuentione Epactæ cuiuſlibet anni agemus.

IDEM hic numerus 30. Epactarum colligitur ex 11. diebus, quibus annum Lunarem a Solari ſuperari diximus. Nam ſi primo anno ſuperſunt xj. dies, ſupererunt xxij. ſecundo, & xxxiij. tertio, abiectiſque 30. vnam Lunationem conſtituentibus, reliqua fiet Epacta iij. atque ita deinceps, additis ſemper 11. & abiectis 30. ſi ſumma maior ſit, quàm 30. componentur omnes 30. Epactæ, ita vt prima ſit xj. & vltima xxx. vel 0. vel ✳. poſt quam iterum per additionem 11. procreatur Epacta xj. vt hic apparet.

xj. xxij. iij. xiiij. xxv. vj. xvij. xxviij. ix. xx. j. xij. xxiij. iiij. xv. xxvj. vij. xviij. xxix. x. xxj. ij. xiij. xxiiij. v. xvj. xxvij. viij. xix. xxx. uel 0. uel ✳.

Epactæ cur ſic dicantur.

Contingit nonnunquam, vt antecedenti Epactæ addenda ſint 13. non 11. vt Epacta ſequens formetur: quod quando fiat, dicetur infra, cum de inuentione Epactæ cuiuſuis anni agemus.

DICVNTVR autem 30. hi numeri, Epactæ, Græca voce, quæ Latine idem ſonat, quod dies aſcititij, ſiue addititij, aut interiecti. Adiunguntur enim in fine vltimi menſis Lunaris ad explendum numerum dierum anni Solaris, & ad inchoandam primam Lunationem ſubſequentis anni. Quo pacto autem huiuſmodi Epactæ in Calendario collocatæ perpetuo Nouilunia indicare poſſint, nulla in Calendario facta mutatione, planum fiet ex ijs, quæ ſequuntur: ſed primo loco, qua arte ac induſtria per dies Calendarij diſponantur, exponamus.

QVO

QVO ARTIFICIO EPACTAE IN CAlendario deſcribantur.

CAP. III.

Epactę cur in Calẽdario diſponẽtur ordine retrogrado.

QVAMQVAM Epactæ ſecundum ſeriem naturalem numerorum ab 1. vſque ad xxx. vel ad ✳. deſcribi poſſint in Calendario, viſum tamen eſt magis expedire, ſi retrogrado ordine, a xxx. vel ✳. per xxix. xxviij. xxvij. &c. progrediendo vſque ad 1. deſcribantur, vt a dierum numero eiuſdem Calendarij diſtinguantur, & vt magis naturaliter Nouilunia monſtrent, vt ex ſequentibus erit manifeſtum. Initio ergo facto ab Epacta ✳. in principio Iannuarij, ſcribitur Epacta xxix. ad ſecundum diem; xxviij. ad tertium, & ita deinceps, ordine retrogrado, donec ad 1. peruentum fuerit, quæ Epacta diei 30. Ianuarij præfigitur, poſt quam eodem ordine repetuntur omnes triginta Epactæ vſque ad finem Calendarij: Ita vt duodecies tantùm omnes Calendario inſcribantur, præter has vndecim ✳. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. quæ tertiodecimo loco repetuntur in poſtremis vndecim diebus Decẽbris. Excipitur quoque Epacta 19. alio charactere, vel colore inſignita. Hæc enim etiam vltimę diei ad Epactam xx. apponitur, vt infra dicemus.

Epactæ quo pacto in Calendario diſponantur.

VT autem Epactæ rectè Nouilunia indicent, adhibenda erit in earum deſcriptione hæc cautio. In ſecunda collocatione triginta Epactarum; Itemque in quarta, ſexta, octaua, decima, ac duodecima, eidem diei, nimirum 5. Februarij; 5. Aprilis; 3. Iunij; 1. Auguſti; 29. Septembris; & 27. Nouembris (in quos dies incidit Epacta xxv. ex ſuperiore diſpoſitione) duæ hæ Epactæ xxv. xxiiij. ſimul aſcribantur. Ex qua re efficitur, vt poſt duodecimam inſcriptionem Epactarum ſuperſint 11. dies in Decembri, quibus iterum hæ Epactæ, ✳. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. xxiij. xxij. xxj. xx. præfiguntur, quæ videlicet prioribus vndecim diebus Ianuarij appoſitæ ſunt; Omnes verò 30. Epactæ duodecies inſcriptæ occupent dies duntaxat 354. quot anno Lunari communi contineri diximus; adeo vt Epactæ in Calendario ſeruare non poſſint rationem Cycli, ſic vt Epacta primi diei Ianuarij ſit proxime minor, quàm ea, quæ vltimo diei Decembris, qui videlicet primum diem Ianuarij antecedit, aſcripta eſt: ſed earum ordo retrogradus ceſſet in fine anni, & denuo incipiat in principio anni ab Epacta ✳. vt prius.

Cur in ſex locis Calendarij eidẽ diei duæ Epactæ aſcribantur.

QVOD ſi duæ Epactæ in ſex locis Calendarij eidẽ diei non apponerẽtur, ſed ſingulę ordine retrogrado ſe mutuo cõſequerẽtur, fierẽt oẽs 12. Lunationes cuiuſque Epactę 30. dierũ, oẽsq; Epactæ duodecies repetitæ occuparẽt 360. dies, qui numerus annũ Lunarẽ cõem ſex dieb. ſuperat,

Lunationes fieri alternas 30. & 29 dierum, ob appositionē duarū Epactarū ad eundem diem in ſex locis Calēdarij.

quod eſt abſurdū. Vt igitur Lunationes exiſtant alternis 30. & 29. dierum, neceſſe eſt ſex locis binas Epactas ſimul ponere. Ita namque fiet, vt Lunationes conſtituantur alternæ 30. & 29. dierum. Cum enim Epacta xxiiij. cum alijs eam inſequentibus aſcenderit in Februario, verbi gratia, vna die ſupra locum ſuum naturalem verſus menſis initium, propter duarum Epactarum xxv. xxiiij. eidem diei 5. adſcriptionem, efficitur, vt Lunationes incipientes a 30. Epactis Epactam xxiiij. vna cum xxv. eidem diei aſcriptam antecedentibus, vt ab Epactis xxiiij. xxij. xxij. & a cæteris menſis Ianuarij, vſque ad Epactam xxv. Februarij, contineant dies tantummodo 29. Quod idem dictum volumus de Lunationibus earundem 30. Epactarum, quæ in alijs quinque locis Calendarij Epactam xxiiij. eidem diei cum Epacta xxv. aſcriptam antecedunt.

Cur Epacta 25. alio charactere, coloreve ſcribenda ſit ſupra aliā Epactam 25. in ſex locis Calēdarij

DEINDE quoniam accidit nonnunquam, vt in vnoeodemque Cyclo decennouennali vtraque harum Epactarum xxv. xxiiij. in vſu ſit, vt infra patebit, ſcribenda erit Epacta 25. alio charactere, vel colore, ad Epactam xxvj. in ſex illis locis, in quibus ſimul poſitæ ſunt Epactæ xxv. xxiiij. In alijs autem locis ad Epactam xxv. ſcribenda eſt eadem Epacta 25. alio etiam charactere, vel colore. Niſi enim hoc fiat, continget, vt in vno & eodem Cyclo decennouennali, in quo vtraque Epacta xxv. xxiiij. eſt in vſu, duæ Lunationes ſexies in anno incidant in vnum eundemque diem, & eidem diei duo aurei numeri aſcribantur, ij nimirum, qui in tabula expanſa, de qua ſequenti Cap. dicturi ſumus, duabus illis Epactis ſuprapoſiti ſunt: quod eſt abſurdum, & contra rationem Cycli decennouennalis: cum Nouilunia, vt ſupra oſtendimus, ad eoſdem dies, niſi poſt 19. annos elapſos, redire non poſſint.

Propter Epacta 25. diuerſo colore, charactereve ſcriptā nō poſſe in eodem cyclo decēnouēnali duo Nouilunia in eſdem diem incidere.

HOC autem incommodum vitatur omnino per Epactam xxv. 25. bis in ſex locis Calendarij diuerſis characteribus, coloribusve inſcriptam. Nam quotieſcunque in aliquo Cyclo decennouennali Epacta xxv. currit ſimul cum aureo numero maiore, quàm 11. quales ſunt poſteriores hi octo aurei numeri 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. erit quidem in eodem tunc Cyclo Epacta xxiiij. etiam in vſu: Sed ſi tunc aſſumatur Epacta 25. diuerſo charactere, aut colore notata, quæ in ſex illis locis è regione Epactæ xxvj. locatur, non poterunt duo aurei numeri, aut duo Nouilunia, in eundem diem incidere; cum Epacta 25. diuerſo illo charactere, ſiue colore notata, & Epacta xxiiij. duos ſemper dies diuerſos in ſingulis menſibus occupent. Quando autem in Cyclo aliquo decennouennali Epacta xxv. una cum aureo numero non maiore quàm 11. currit, cuiuſmodi ſunt primi hi undecim aurei numeri 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquā accidet, ut in eodē Cyclo Epacta xxiiij. cum xxv. ſit in uſu. Quocirca aſſumenda tunc erit Epacta xxv. quæ in ſex illis locis eidem diei cum Epacta xxiiij. aſcribitur: quia cum Epacta xxiiij. in eodem tunc Cyclo in vſu non ſit, periculum eſſe non poteſt, vt intra eundem Cyclum decennouennalem bis eodem die Nouilunium contingat. Eodem pacto etſi Epacta 25. diuerſo colore,

lore, vel charactere inſignita ponatur in ſex diuerſis locis è regione Epactæ xxvj. ad eundem diem, non tamen idcirco duo Nouilunia in eundem illum diem incident ante 19. annos tranſactos: quia currente Epacta xxv. cum aureo numero maiore quàm 11. (quo ſolum tempore Epacta illa 25. diuerſi coloris, aut characteris vſurpatur, vt diximus) nunquam in eodem Cyclo Epacta xxvj. ad Nouilunia inueſtiganda adhibebitur. Atque hæc omnia ex tabula expanſa Epactarum, de qua paulo infra agemus, perſpicua fient. Ibi enim in octo lineis, quibus literæ maiuſculæ N, E, B, & minuſculæ r, n, k, e, b, præfixæ ſunt, (ſingulæ autem lineæ illius tabulæ ſingulos Cyclos decennouennales exhibent, vt poſtea intelligetur) reperies Epactam 25. diuerſo notatam charactere coloreve, ſub octo hiſce aureis numeris maioribus, 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. Epactam verò xxiiij. ſub 11. his minoribus, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. nunquam autem Epactam xxvj. In aliis verò 22. lineis, in quibus Epacta xxv. ſub minoribus vndecim aureis numeris ſcribitur, inuenies quidem aliquando etiam Epactam xxvj. nunquam tamen ſimul occurrere conſpicies Epactam xxiiij. Quamobrem ſi aſſumatur modo Epacta xxv. quæ è regione Epactæ xxiiij. locatur, modo Epacta 25. alterius characteris, vel coloris, quæ è regione Epactæ xxvj. collocata eſt, (habita nimirum ratione minoris, maiorisve aurei numeri, cum quò ſimul currit, vt paulo ante diximus) fieri nullo modo poteſt, vt intra eundē Cyclum decennouennalem duo Nouilunia in vnum eundemque diem pariter incidant, licet in ſex locis ſupra enumeratis è regione eiuſdem diei Epactæ xxv. & xxiiij. poſitæ ſint, & Epacta 25. alterius coloris, characterisve eidem quoque diei cum Epacta xxvj. aſcripta.

Cur in eodē Cyclo Epacta xxiiij. non vrgeatur, quando Epacta xxv. & aureus numerus nō maior quàm 11. concurrunt. Item cur Epacta xxvj. in uſu non ſit in eodem cyclo, quando Epacta 25. & aureus numerus maior, quam 11. concurrunt.

VERVM Epactam xxiiij. non poſſe eſſe in vſu, quando Epacta xxv. cum aliquo aureo numero minore quā 12. ſiue non maiore quā 11. currit, ſed tunc ſolum, quando cum aureo numero maiore quàm 11. concurrit. Item Epactam xxvj. non vſurpari, cum Epacta 25. currit ſimul cum aureo numero maiore quàm 11. clariſſime quoque ex collocatione aureorum numerorum, atque Epactarum in Calendario colligitur. Quoniam enim vt ſupra diximus, minorem aureum numerum ſequitur maior in Calendario non proximè, ſed vno die interiecto, fit, vt ſi in Ianuario v. g. è regione diei 6. vbi ponitur Epacta xxv. ſcribatur aureus numerus quilibet minor quàm 12. cum quo Epacta xxv. ſimul currere ponatur, aureus numerus maior ſequens ſcribendus ſit ad diē 8. Ianuarij, relicto die 7. vacuo; adeò vt in eo Cyclo decennouennali nullum Nouilunium die 7. contingere poſſit. Quare in eodem Cyclo Epacta xxiiij. quæ proxime ſub xxv. poſita eſt, vſui nullo pacto eſſe poteſt: alias Nouilunium in 7. diem Ianuarij incideret. Rurſus quia maiorem aureum numerum in Calendario proxime inſequitur minor, vt ſupra dictum eſt, efficitur, vt ſi è regione eiuſdem diei 6. Ianuarij, cui Epacta xxv. præfixa eſt, adſcribatur aureus numerus quilibet maior quàm 11. cum quo Epacta 25. currere ponatur, aureus numerus ſubſequens

ſequens ſcribendus ſit ad diem 7. Ianuarij, proxime poſt illum maiorem, ita vt in eo Cyclo Nouilunium contingere poſſit die 7. Quapropter in eodem Cyclo Epacta xxiiij. proxime ſub 25. poſita, Nouilunium indicabit, ac proinde vſui futura erit. Quoniam verò maiorem aureum numerum antecedit minor non proxime, ſed vno die relicto vacuo, efficitur, vt aureus numerus antecedens illum maiorem, cum quo Epacta 25. currere ponitur, collocandus ſit ad diem 4. ita vt die 5. nullum tunc contingat Nouilunium. Quocirca Epacta xxvj. diei 5. adſcripta nulla ratione tunc vſui eſſe poteſt, ne Nouilunium in eo Cyclo in diem 5. Ianuarij cadat.

Epactam 25. diuerſi coloris, characterisve è regione Epactæ xxvj. poſitam non perturbare Lunationes,

HÆC porrò anticipatio Epactæ 25. alterius coloris, vel characteris in Calendario tantum abeſt, vt Lunationes perturbet, vt eas potius in rectum ordinem redigat. Quoniam enim vna quæque Lunatio in aliquo priorum 30. dierum Ianuarij terminata, prima eſt totius anni, vt poſtea dicemus, fit, vt currente illa Epacta 25. prima Lunatio anni die 5. Ianuarij terminata, efficiatur dierum 30. ſecunda verò die 3. Februarij finita, dierum tantùm 29. (quæ fieret dierum etiam 30. ſi Epacta xxv. infra Epactam xxvj. aſſumeretur.) tertia deinde fiat iterum dierum 30. & quarta dierum 29. &c. vt ordo alternarum Lunationum 30. & 29. dierum poſtulat: Lunatio quoque tertiadecima, & extraordinaria illius anni (Nam quando Epacta 25. eſt in vſu, annus Lunaris eſt Emboliſmicus, vt poſtea dicetur) fiat 30. dierum, quæ, currente Epacta xxv. eidem diei cum xxiiij. adſcripta, foret dierũ duntaxat 29. Denique totidem ſint Lunationes 30. dierum, currente Epacta 25. diuerſi coloris, characterisve, quot requiruntur, cum alia Epacta xxv. eſt in vſu: tam enim ibi ſunt 7. quàm hic; quanquam aliter ibi, quàm hic, progrediantur. Huc accedit, quod Lunatio Paſchalis per Epactam 25. diuerſi coloris, aut characteris inueſtigata, magis exquiſitè medio motui Lunæ reſpondet. Id quod perſpicuum fiet, ſi Lunationes per aureos numeros maiores quàm 11. indicatæ diligenter cum calculo medij motus Lunæ conferantur. Plerunque enim eas paulo ſerius, quàm medius Lunæ motus poſtulat, ab aureis numeis maioribus, quàm 11. oſtenſas deprehendemus. Quapropter cum Lunatio Paſchalis incipiens die 4. Aprilis, quæ ab Epacta 25. diuerſo ab alijs charactere, coloreve notata oſtenditur, quam ſemper cum maiore aliquo aureo numero, quam 11. currere ſupra diximus, incipiat vna die prius, quam ſi ab Epacta xxv. diei 5. Aprilis adſcripta, indicaretur, liquidò conſtat, Lunationem paſchalem, quam prior illa Epacta 25. inchoat, eſſe magis conſentaneam medio motui Lunæ, quàm eam, quæ indicatur ab Epacta xxv. ad diem 5. Aprilis poſita, currente cum eodem aureo numero maiore, quo cum illa currit, quòd hæc vno die ſerius incipiat.

Æquatio menſiũ Lunariũ cur potius facta ſit per Epact. xxv. xxiij. ſimul poſitas, q̃ per alias.

SED roget quis, cur in æquatione menſium Lunarium, hoc eſt, in collocatione duarum Epactarum ad vnum eundemque diem in ſex locis Calendarij, vt Lunationes conſtituantur alternis dierum 30. & 29. aſſum-

aſſumptæ ſint hæ duæ xxv. & xxiiij. poſitæ è regione diei 5. Februarij; 5. Aprilis; 5. Iunij; 1. Auguſti; 29. Septembris; & 27. Nouembris; potius, quàm aliæ duæ, cum æque bene id fieri potuerit in quibuſcunque duabus Epactis, præſertim verò in Epactis ✳. & xxix. quæ in fine Ianuarij, & principio Februarij ponuntur, vt nimirum æquatio hæc inſtitueretur, tranſacto primo menſe Lunari 30. dierum, vt factum eſſe legimus a Iulio Cæſare in Cyclo aurei numeri, vt teſtatur Paulus Middelburgenſis lib. 2. vbi Calendarium Romanum cum Cyclo Lunari Iulij Cæſaris proponit, in quo videmus, adhibitam eſſe æquationem ad finem Ianuarij, ac Martij in aureis numeris 1. & 9. factumque idem eſt ab auctore Calendarij noui, vt patet in Compendio nouæ rationis reſtituendi Calendarij anno 1577. ad Principes Chriſtianos a GREGORIO XIII. tranſmiſſo. Ibi enim æquatio Lunæ facta eſt vltima die Ianuarij, vltima Martij, & 29. Maij, &c. quibus diebus duæ hæ Epactæ ω. & xxix. ſimul adſcriptæ ſunt, quarum ω. ſignificat Epactam xxx. aut 0. quemadmodum in nouo Calendario Epacta ✳. & ſupra eoſdem dies è regione Epactæ 1. poſita eſt Epacta ✳. quæ idem ſignificat in eo compendio, quod ω. habetque ſolum figuram differentem: quemadmodum in nouo Calendario Epacta 25. diuerſo charactere, vel colore formata, ſcripta eſt ſupra Epactas xxv. & xxiiij. quæ ad eandem diem ponuntur, habetque ſuperior Epacta 25. ab inferiori xxv. ſolum figuram, aut colorem diſcrepantem. Si inquam, ita roget quis, is ſciat, electas fuiſſe potiſſimum duas haſce Epactas xxv. & xxiiij. ad æquationem Lunæ, quòd hac ratione Lunationes ſecundum Cyclum 30. Epactarum, præſertim 30. Lunationes Paſchales, magis congruentes efficiantur Lunationibus aureorum numerorum Concilij Nicæni, cuius decreta, ſanctionesque in omnibus, quoad eius fieri potuit, & vt par fuit, retinuimus. Iiſdem enim propemodum locis factam eſſe æquationem Lunæ videmus per aureos numeros antiqui Calendarij, quibus facta eadem eſt in Calendario nouo per Epactas xxv. & xxiiij.

DEINDE quemadmodum in illo Cyclo aurei numeri omnes 19. Lunationes paſchales continent tantùm dies 29. & prima quidẽ octauo die Martij, vltima verò quinto Aprilis incipit, ita quoque in nouo hoc Epactarum Cyclo omnes 30. Lunationes paſchales eiſdem diebus extremis, hoc eſt, 8. Martij, & 5. Aprilis clauduntur, continentque ſingulæ 29. dies, exceptis duabus Lunationibus Epactarum 25. & xxiiij. quando 25. (quod rarò accidit) cum aliquo aureo numero ex poſterioribus octo, qui maiores ſunt, quàm 11. concurrit. Hæ duæ namque ſolæ ſunt 30. dierum: quod mirum videri non debet. Cum enim Patres Nicæni Concilij Nouilunijs paſchalibus dies 29. aſſignauerint, qui ab 8. Martij vſque ad 5. Aprilis numerantur, facile in illis diſponi potuerunt 19. aurei numeri ea lege, vt ſinguli Lunationem conficerent 29. dierum. At cum ſint 30. Epactæ, diſponi in eiſdem illis 29. diebus nullo modo omnes poſſunt, niſi in vno aliquo die eodem duæ ſimul

Cur non oẽs Lunationes Paſchales in nouo Calẽdario ſint 29. dierum aut in aliis

assumptæ

mul collocentur, vt factum est in die 5. Aprilis. Ex quo euenit, vt Lunatio Epactæ xxiiij. ac proinde & Epactæ 25. supra xxiiij. positæ, dierum 30. constitueretur; quod non contigisset, si æquatio Lunæ post 5. Aprilis esset adhibita. Sed tunc, vt singulæ Epactæ singulas constituerent Lunationes Paschales, oportuisset Nouilunijs Paschalibus 30. dies tribuere, ita vt vltimum per Epactam xxiiij. monstratum, post 5. Aprilis inciperet: quod adhuc in Ecclesia inauditum est.

QVOD si Lunæ æquatio instituetur in fine Martij, vt in Compendio nouæ rationis restituendi Calendarij significabatur, efficerentur septem Lunationes Paschales 30. dierum, ut in eo Calendario perspicue apparet. Vt igitur Nouilunia Paschalia noui Calendarij eisdem limitibus, quibus a Concilio Nicæno ad nouum usque Calendarium, concluderentur, & duæ solum Paschales Lunationes 30. dies complecterentur, ac proinde minus a consuetudine antiqua Ecclesiæ recederemus, reiecta æquatione illa in eo Compendio descripta, elegimus hanc, quam exposuimus; quippe cum secundum eam deprehendantur Nouilunia omnia, præsertim uero Paschalia, eisdem prorsus diebus tempore Concilij Nicæni contigisse, quibus eadem aurei numeri antiqui Calendarij facta esse demonstrant: quod secundum aliam æquationem Compendij nulla ratione euenit. Idque manifestum cuiuis erit, si Epactas tam Calendarij noui, quàm illius, quod in eo Compendio describitur, in aureos numeros resoluat: quod qua ratione fieri debeat, paulo infra docebimus.

Cur Epacta 19. alio colore, aut charactere ad vltimum diē Decembris è regione Epactæ xx. posita sit.

AD hæc, in fine Decembris iuxta Epactam xx. apponenda quoque est Epacta 19. diuerso ab alijs charactere, uel colore, quæ Nouilunium ostendat ultimo Decembris, quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrūt: quod in multis annorum millibus semel tantum continget, in triginta uidelicet Cyclis decennouennalibus tabulæ expansæ semel, quando octaua eius linea, cui litera D, maiuscula præfigitur, ut hoc tēpore accidit, est in usu. In ea. n. sola sub aureo nūmero 19. Epacta xix, scripta est. Epactā aūt 19. vltimo diei Decembris affixam debere eo tempore Nouilunium necessario indicare, hinc planum fiet, Quoniam ad Epactam cum aureo numero 19. currentem, quæcunque illa sit, adijci debent 12. (cum tamen ad alias addantur solùm 11.) vt sequentis anni Epacta formetur, quemàdmodum ante correctionem Calēdarij ad vltimam Epactam xxix. cum aureo numero 19. currentem addebantur etiam 12. vt prima Epacta xj. iterum componeretur, cum Cyclus Lunaris id necessario exigat, vt infra docebimus: fit, ut currente Epacta xix. cum aureo numero 19. sequēti anno Epacta sit 1. propterea quod additis 12. ad 19. fiunt 31. abiectisque 30. reliqua est 1. pro Epacta anni sequentis. Quare cum vsus Epactæ 1. incipiat in Ianuario, vbi diei 30. adscripta est; nisi Epacta 19. in fine Decembris repetereretur, vt ab ea iterum Nouilunium inciperet ante Ianuarium, complecteretur Lunatio incipiens 2. die Decembris, vbi Epacta xix. scripta est, dies 59. quot nimirum numerantur à 2. die Decembris

cembris vsque ad 29. Ianuarij; propterea quod in Decembri nulla alia Epacta xix. præter illam, quam vltimo diei adscribendam esse diximus, reperitur, a qua Nouilunium possit incipere, neque in Ianuario alia Epacta 1. ante diem 30. quæ initium Nouilunij exhibeat. Ratio ergo Lunationum, quæ per Cyclum decennouennalem inuestigantur, necessario exigit, vt vel Epacta 19. vltimo die Decembris repetatur, ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris inchoata contineat dies duntaxat 29. aliaque incipiat vltimo die ab eadem Epacta 19. ac dies 30. comprehendat, quot videlicet numerantur ab vltimo Decembris vsque ad 29. Ianuarij; vel vt Epacta 1. adscribatur primo diei Ianuarij è regione Epactæ ✳. ita vt Lunatio Epactæ xix. die 2. Decembris incipiens constituatur dierum 30. aliaque primo die Ianuarij ab Epacta 1. incipiens dies 29. duntaxat complectatur; vel certe, vt Epacta 1. reponatur ad vltimum diem Decembris è regione Epactæ xx. loco Epactæ 19. vt inde Lunatio incipiens contineat dies 30. antecedens verò Lunatio ab Epacta xix. quæ diei 2. Decēb. adscripta est, inchoata, dierū effi ciatur 29. duntaxat. Quia verò Epactarum distributionem in Calendario a primo die Ianuarij inchoauimus, non videtur consentaneum, vt statim in principio Lunationum æquatio hæc fiat per duas Epactas ✳. & 1. eidem diei affixas, reiecta est illa æquatio in antecedentem diem, hoc est, in finem Decembris, vbi naturali ordine reponi deberet Epacta 1. si annus a Ianuario non inciperet, quemadmodum etiā in alijs mensibus Epacta 1. supra ✳. collocata est. Sed quoniam Epacta 1. reperitur quoque iuxta diem 20. Decembris, non visum est illam tam cito in fine Decembris repetere, præsertim cum ea non sequatur proxime ordine retrogrado Epactam xx. fini Decembris appositam. Epactam igitur 19. iuxta illam xx. scribendam esse censuimus, quòd recto ordine se mutuo consequantur hæ duæ Epactæ xx. & 19. in serie 30. Epactarum.

Propter Epactā 19. diuersi coloris, aut charactēris vltimo diei Decembris appositā non posse in eodē cyclo decennouēnali duo Nouilunia in eundē diem incidere.

NEQVE verò ex hac descriptione Epactæ 19. iuxta Epactam xx. sequitur, duo Nouilunia intra spatium 19. annorum in eundem illum diem incidere. Nam in eo Cyclo, in quo Epacta xix. cum aureo numero 19. currit, Epacta xx. non est in vsu, vt patet in linea tabulæ expansæ, quam insequenti Cap. reperies, cui litera D, maiuscula præponitur. In ea enim sub aureo numero 19. scripta quidem est Epacta xix. sed Epacta xx. non reperitur inter nouendecim Epactas illius Cycli.

ATQVE hæc est dispositio naturalis Cycli triginta Epactarum per dies mensium in Calendario, & quidē vnica, demonstrans Nouilunia, Pleniluniaque, atque ætatem Lunæ quotidie quouis tempore proposito, quanquam Nouilunia cogātur nonnunquam ascendere, aut descendere in Calendario propter Lunæ æquationem necessariò adhibendā, aut propter diem intercalarem ter quolibet spatio quadringentorū annorum omittēdū. Hic enim Cyclus Epactarum ita in Calendario d. gestus, ppetuus est, & ad quācunq. anni magnitudinē accōmodari pōt, si suis tēporib. debita adhibeatur æquatio, vt proximo Cap. declarabitur.

SED ecce Calendarium nouum cum Epactis per dies mẽsium ex quam explicauimus, ratione digestis: cui adiunximus Calendarium Compendij, vt omnes intelligant, in nostro Calendario duas tantum Lunationes Paschales esse dierum 30. illas nimirum, quæ ab Epacta 25. diuersi characteris, colorisve, & ab Epacta xxiiij. monstrantur; in Calendario vero Compendij septem Lunationes Paschales continere dies 30. videlicet illas, quæ ab Epactis ✳. xxix. xxviij. xxvij. xxvj. xxv. xxiiij. indicantur.

SEQVITVR

CALENDARIVM GREGORIANVM cum Epactis loco aureorum numerorum per dies mensium digestis.

IANVA-

IANVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	✳	A	CAL.	1
	xxix	b	iij	2
	xxviij	c	ij	3
	xxvij	d	Prid.	4
	xxvj	e	NON.	5
25	xxv	f	viij	6
	xiiij	g	vij	7
	xxiij	A	vi	8
	xxij	b	v	9
	xxj	c	iiij	10
	xx	d	ij	11
	xix	e	Prid.	12
	xviij	f	IDIB.	13
	xvij	g	xix	14
	xvj	A	xviij	15
	xv	b	xvij	16
	xiiij	c	xvi	17
	xiij	d	xv	18
	xij	e	xiij	19
	xj	f	xiij	20
	x	g	xj	21
	ix	A	xi	22
	viij	b	x	23
	vij	c	ix	24
	vj	d	viij	25
	v	e	vij	26
	iiij	f	vi	27
	iij	g	v	28
	ij	A	iiij	29
	j	b	ij	30
	✳	c	Prid.	31

FEBRVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxix	d	CAL.	1
	xxviij	e	iiij	2
	xxvij	f	iij	3
25	xxvj	g	Prid.	4
xxv	xxiiij	A	NON.	5
	xxiij	b	viij	6
	xxij	c	vij	7
	xxj	d	vi	8
	xx	e	v	9
	xix	f	iiij	10
	xviij	g	iij	11
	xvij	A	Prid.	12
	xvj	b	IDIB.	13
	xv	c	xvi	14
	xiiij	d	xv	15
	xiij	e	xiiij	16
	xij	f	xiij	17
	xj	g	xij	18
	x	A	xi	19
	ix	b	x	20
	viij	c	ix	21
	vij	d	viij	22
	vj	e	vij	23
	v	f	vi	24
	iiij	g	v	25
	iij	A	iiij	26
	ij	b	iij	27
	j	c	Prid.	28

P 2 MAR-

MARTIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	*	d	CAL.	1
	xxix	e	vi	2
	xxviij	f	v	3
	xxvij	g	iiij	4
	xxvj	A	iij	5
25	xxv	b	Prid	6
	xxiiij	c	NON.	7
	xxiij	d	viij	8
	xxij	e	vij	9
	xxj	f	vi	10
	xx	g	v	11
	xix	A	iiij	12
	xviij	b	iij	13
	xvij	c	Prid.	14
	xvj	d	IDIB.	15
	xv	e	xvij	16
	xiiij	f	xvi	17
	xiij	g	xv	18
	xij	A	xiiij	19
	xi	b	xiij	20
	x	c	xij	21
	ix	d	xi	22
	viij	e	x	23
	vij	f	ix	24
	vj	g	viij	25
	v	A	vij	26
	iiij	b	vi	27
	iij	c	v	28
	ij	d	iiij	29
	j	e	iij	30
	*	f	Prid.	31

APRILIS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxix	g	CAL.	1
	xxviij	A	iiij	2
	xxvij	b	iij	3
25	xxvj	c	Prid.	4
xxv	xxiiij	d	NON.	5
	xxiij	e	viij	6
	xxij	f	vij	7
	xxj	g	vi	8
	xx	A	v	9
	xix	b	iiij	10
	xviij	c	iij	11
	xvij	d	Prid.	12
	xvj	e	IDIB.	13
	xv	f	xviij	14
	xiiij	g	xvij	15
	xiij	A	xvi	16
	xij	b	xv	17
	xj	c	xiiij	18
	x	d	xij	19
	ix	e	xj	20
	viij	f	xi	21
	vij	g	x	22
	vj	A	ix	23
	v	b	viij	24
	iiij	c	vij	25
	iij	d	vi	26
	ij	e	v	27
	j	f	iiij	28
	*	g	iij	29
	xxix	A	Prid.	30

MA-

MAIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	b	CAL.	1
	xxvij	c	vi	2
	xxvj	d	v	3
25	xxv	e	iiij	4
	xxiiij	f	iij	5
	xxiij	g	Prid.	6
	xxij	A	NON.	7
	xxj	b	viij	8
	xx	c	vij	9
	xix	d	vi	10
	xviij	e	v	11
	xvij	f	iiij	12
	xvj	g	iij	13
	xv	A	Prid.	14
	xiiij	b	IDIB	15
	xiij	c	xvij	16
	xij	d	xvi	17
	xj	e	xv	18
	x	f	xiiij	19
	ix	g	xiij	20
	viij	A	xij	21
	vij	b	xi	22
	vj	c	x	23
	v	d	ix	24
	iiij	e	viij	25
	iij	f	vij	26
	ij	g	vi	27
	j	A	v	28
	*	b	iiij	29
	xxix	c	iij	30
	xxviij	d	Prid.	31

IVNIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Die Mẽsi
	xxvij	e	CAL.	1
25	xxvj	f	iiij	2
xxv	xxiiij	g	iij	3
	xxiij	A	Prid.	4
	xxij	b	NON.	5
	xxj	c	viij	6
	xx	d	vij	7
	xix	e	vi	8
	xviij	f	v	9
	xvij	g	iiij	10
	xvj	A	iij	11
	xv	b	Prid.	12
	xiiij	c	IDIB.	13
	xiij	d	xvij	14
	xij	e	xvj	15
	xj	f	xvi	16
	x	g	xv	17
	ix	A	xiiij	18
	viij	b	xiij	19
	vij	c	xij	20
	vj	d	xi	21
	v	e	x	22
	iiij	f	ix	23
	iij	g	viij	24
	ij	A	vij	25
	j	b	vi	26
	*	c	v	27
	xxix	d	iiij	28
	xxviij	e	iij	29
	xxvij	f	Prid.	30

IVL-

IVLIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Męſis
	xxvj	g	CAL.	1
25	xxv	A	vi	2
	xxiiij	b	v	3
	xxiij	c	iiij	4
	xxij	d	iij	5
	xxj	e	Prid	6
	xx	f	NON.	7
	xix	g	viij	8
	xviij	A	vii	9
	xvij	b	vi	10
	xvj	c	v	11
	xv	d	iiij	12
	xiiij	e	iij	13
	xiij	f	Prid.	14
	xij	g	IDIB.	15
	xj	A	xvij	16
	x	b	xvi	17
	ix	c	xv	18
	viij	d	xiiij	19
	vij	e	xiij	20
	vj	f	xij	21
	v	g	xi	22
	iiij	A	x	23
	iij	b	ix	24
	ij	c	viij	25
	j	d	vij	26
	✱	e	vi	27
	xxix	f	v	28
	xxviij	g	iiij	29
	xxvij	A	iij	30
25	xxvj	b	Prid.	31

AVGVSTVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Męſis
xxv	xxiiij	c	CAL.	1
	xxiij	d	iiij	2
	xxij	e	iij	3
	xxj	f	Prid	4
	xx	g	NON	5
	xix	A	viij	6
	xviij	b	vij	7
	xvij	c	vi	8
	xvj	d	v	9
	xv	e	iiij	10
	xiiij	f	iij	11
	xiij	g	Prid.	12
	xij	A	IDIB.	13
	xi	b	xix	14
	x	c	xviij	15
	ix	d	xvij	16
	viij	e	xvi	17
	vij	f	xv	18
	vj	g	xiiij	19
	v	A	xiij	20
	iiij	b	xij	21
	iij	c	xi	22
	ij	d	x	23
	j	e	ix	24
	✱	f	viij	25
	xxix	g	vij	26
	xxviij	A	vi	27
	xxvij	b	v	28
	xxvj	c	iiij	29
25	xxv	d	iij	30
	xxiiij	e	Prid.	31

SEP-

SEPTEMBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Męſis
	xxiij	f	CAL.	1
	xxij	g	iiij	2
	xxj	A	iij	3
	xx	b	Prid.	4
	xix	c	NON.	5
	xviij	d	viij	6
	xvij	e	vij	7
	xvj	f	vi	8
	xv	g	v	9
	xiiij	A	iiij	10
	xiij	b	iij	11
	xij	c	Prid.	12
	xi	d	IDIB.	13
	x	e	xviij	14
	ix	f	xvij	15
	viij	g	xvi	16
	vij	A	xv	17
	vj	b	xiiij	18
	v	c	xiij	19
	iii	d	xij	20
	iij	e	xi	21
	ij	f	x	22
	j	g	ix	23
	✱	A	viij	24
	xxix	b	vij	25
	xxviij	c	vi	26
	xxvij	d	v	27
25	xxvj	e	iiij	28
xxv	xxiiij	f	iij	29
	xxiij	g	Prid.	30

OCTOBER

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Męſis
	xxij	A	CAL.	1
	xxj	b	vi	2
	xx	c	v	3
	xix	d	iiii	4
	xviij	e	iii	5
	xvij	f	Prid.	6
	xvj	g	NON.	7
	xv	A	viii	8
	xiiij	b	vii	9
	xiij	c	vi	10
	xij	d	v	11
	xj	e	iiii	12
	x	f	iii	13
	ix	g	Prid.	14
	viij	A	IDIB.	15
	vij	b	xviij	16
	vj	c	xvi	17
	v	d	xv	18
	iiij	e	xiiij	19
	iij	f	xiii	20
	ij	g	xii	21
	j	A	xi	22
	✱	b	x	23
	xxix	c	ix	24
	xxviij	d	viii	25
	xxvij	e	vii	26
	xxvj	f	vi	27
25	xxv	g	v	28
	xxiiij	A	iiii	29
	xxiij	b	iii	30
	xxij	c	Prid.	31

NOVEM-

	NOVEMBER			
	Epactæ	Literæ Dñic.		Dies Mẽsis
	xxj	d	CAL.	1
	xx	e	iiii	2
	xix	f	iii	3
	xviij	g	Prid.	4
	xvij	A	NON.	5
	xvj	b	viii	6
	xv	c	vii	7
	xiiij	d	vi	8
	xiij	e	v	9
	xij	f	iiii	10
	xj	g	iii	11
	x	A	Prid.	12
	ix	b	IDIB.	13
	viij	c	xviii	14
	vij	d	xvii	15
	vj	e	xvi	16
	v	f	xv	17
	iiij	g	xiiii	18
	iij	A	xiii	19
	ij	b	xii	20
	j	c	xi	21
	*	d	x	22
	xxix	e	ix	23
	xxviij	f	viii	24
	xxvij	g	vii	25
25 xxv	xxvj	A	vi	26
	xxiiij	b	v	27
	xxiij	c	iiii	28
	xxij	d	iii	29
	xxj	e	Prid.	30

	DECEMBER			
	Epactæ	Literæ Dñic.		Dies Mẽsis
	xx	f	CAL.	1
	xix	g	iiii	2
	xviij	A	iii	3
	xvij	b	Prid.	4
	xvj	c	NON.	5
	xv	d	viii	6
	xiiij	e	vii	7
	xiij	f	vi	8
	xij	g	v	9
	xj	A	iiii	10
	x	b	iii	11
	ix	c	Prid.	12
	viij	d	IDIB	13
	vij	e	xix	14
	vj	f	xviii	15
	v	g	xvii	16
	iiij	A	xvi	17
	iij	b	xv	18
	ij	c	xiiii	19
	j	d	xiii	20
	*	e	xii	21
	xxix	f	xi	22
	vxviij	g	x	23
	xxvij	A	ix	24
	xxvj	b	viii	25
25	xxv	c	vii	26
	xxiiij	d	vi	27
	xxiij	e	v	28
	xxij	f	iiii	29
	xxj	g	iii	30
19	xx	A	Prid.	31

SE-

SEQVITVR

CALENDARIVM COMPENDII NOVAE rationis reſtituendi Calendarij ad Principes Chriſtianos a Gregorio xiij tranſmiſſi.

IANVARIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	∞	A	CAL.	1
	xxix	b	iiij	2
	xxviij	c	ij	3
	xxvij	d	Prid.	4
	xxvj	e	NON.	5
	xxv	f	viij	6
	xxiiij	g	vij	7
	xxiij	A	vi	8
	xxij	b	v	9
	xxj	c	iiij	10
	xx	d	ij	11
	xix	e	Prid.	12
	xviij	f	IDIB.	13
	xvij	g	xix	14
	xvj	A	xviij	15
	xv	b	xvij	16
	xiiij	c	xvi	17
	xiij	d	xv	18
	xij	e	xiiij	19
	xi	f	xiij	20
	x	g	xij	21
	ix	A	xi	22
	viij	b	x	23
	vij	c	ix	24
	vj	d	viij	25
	v	e	vij	26
	iiij	f	vi	27
	iij	g	v	28
	ij	A	iiij	29
*	j	b	ij	30
∞	xxix	c	Prid.	31

FEBRVARIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxviij	d	CAL.	1
xxvij	e	iiij	2
xxvj	f	ij	3
xxv	g	Prid.	4
xxiiij	A	NON.	5
xxiij	b	viij	6
xxij	c	vij	7
xxj	d	vi	8
xx	e	v	9
xix	f	iiij	10
xviij	g	ij	11
xvij	A	Prid.	12
xvj	b	IDIB.	13
xv	c	xvi	14
xiiij	d	xv	15
xiij	e	xiiij	16
xij	f	xiij	17
xi	g	xij	18
x	A	xi	19
ix	b	x	20
viij	c	ix	21
vii	d	viij	22
vj	e	vij	23
v	f	vi	24
iiij	g	v	25
iij	A	iiij	26
ij	b	iii	27
j	c	Prid.	28

MAR-

MARTIVS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
*	∞	d	CAL.	1
	xxix	e	vi	2
	xxviij	f	v	3
	xxvij	g	iiij	4
	xxvj	A	ij	5
	xxv	b	Prid	6
	xxiiij	c	NON.	7
	xxiij	d	viij	8
	xxij	e	vij	9
	xxj	f	vi	10
	xx	g	v	11
	xix	A	iiij	12
	xviij	b	ij	13
	xvij	c	Prid.	14
	xvj	d	IDIB.	15
	xv	e	xvij	16
	xiiij	f	xvi	17
	xiij	g	xv	18
	xij	A	xiiij	19
	xi	b	xiij	20
	x	c	xij	21
	ix	d	xi	22
	viij	e	x	23
	vij	f	ix	24
	vj	g	viij	25
	v	A	vij	26
	iiij	b	vi	27
	iij	c	v	28
	ij	d	iiij	29
*	j	e	ij	30
∞	xxix	f	Prid.	31

APRILIS

	Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
	xxviij	g	CAL.	1
	xxvij	A	iiij	2
	xxvj	b	ij	3
	xxv	c	Prid.	4
	xxiiij	d	NON.	5
	xxiij	e	viij	6
	xxij	f	vij	7
	xxj	g	vi	8
	xx	A	v	9
	xix	b	iiij	10
	xviij	c	ij	11
	xvij	d	Prid.	12
	xvj	e	IDIB.	13
	xv	f	xviij	14
	xiiij	g	xvij	15
	xiij	A	xvi	16
	xij	b	xv	17
	xj	c	xiiij	18
	x	d	xiij	19
	ix	e	xij	20
	viij	f	xi	21
	vij	g	x	22
	vj	A	ix	23
	v	b	viij	24
	iiij	c	vij	25
	iij	d	vi	26
	ij	e	v	27
	j	f	iiij	28
*	∞	g	ij	29
	xxix	A	Prid.	30

MAIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxviij	b	CAL.	1
xxvij	c	vi	2
xxvj	d	v	3
xxv	e	iiij	4
xxiiij	f	iij	5
xxiij	g	Prid.	6
xxij	A	NON.	7
xxj	b	viij	8
xx	c	vii	9
xix	d	vi	10
xviij	e	v	11
xvij	f	iiij	12
xvj	g	iij	13
xv	A	Prid.	14
xiiij	b	IDIB.	15
xiij	c	xvii	16
xij	d	xvi	17
xi	e	xv	18
x	f	xiiij	19
ix	g	xiij	20
viij	A	xij	21
vij,	b	xi	22
vj	c	x	23
v	d	ix	24
iiij	e	viij	25
iij	f	vij	26
ij	g	vi	27
* j	A	v	28
* xxix	b	iiij	29
xxviij	c	iij	30
xxvij	d	Prid.	31

IVNIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxvj	e	CAL.	1
xxv	f	iiij	2
xxiiij	g	iij	3
xxiij	A	Prid.	4
xxij	b	NON.	5
xxj	c	viij	6
xx	d	vij	7
xix	e	vi	8
xviii	f	v	9
xvij	g	iiij	10
xvj	A	iij	11
xv	b	Prid.	12
xiiij	c	IDIB.	13
xiij	d	xviij	14
xij	e	xvii	15
xi	f	xvi	16
x	g	xv	17
ix	A	xiiij	18
viij	b	xiij	19
vii	c	xij	20
vj	d	xi	21
v	e	x	22
iiij	f	ix	23
iij	g	viij	24
ij	A	vij	25
* j	b	vi	26
*	c	v	27
xxix	d	iiij	28
xxviij	e	iij	29
xxvij	f	Prid.	30

IVLIVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxvj	g	CAL.	1
xxv	A	vi	2
xxiiij	b	v	3
xxiij	c	iiij	4
xxij	d	iij	5
xxj	e	Prid.	6
xx	f	NON.	7
xix	g	viij	8
xviij	A	vij	9
xvij	b	vi	10
xvj	c	v	11
xv	d	iiij	12
xiiij	e	iij	13
xiij	f	Prid.	14
xij	g	IDIB.	15
xj	A	xvij	16
x	b	xvi	17
ix	c	xv	18
viij	d	xiiij	19
vij	e	xiij	20
vj	f	xij	21
v	g	xi	22
iiij	A	x	23
iij	b	ix	24
ij	c	viij	25
* j	d	vij	26
* xxix	e	vi	27
xxviij	f	v	28
xxvij	g	iiij	29
xxvj	A	iij	30
xxv	b	Prid.	31

AVGVSTVS

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxiiij	c	CAL.	1
xxiij	d	iiij	2
xxij	e	iij	3
xxj	f	Prid.	4
xx	g	NON.	5
xix	A	viij	6
xviij	b	vij	7
xvij	c	vi	8
xvj	d	v	9
xv	e	iiij	10
xiiij	f	iij	11
xiij	g	Prid.	12
xij	A	IDIB.	13
xj	b	xix	14
x	c	xvii:	15
ix	d	xvii	16
viij	e	xvi	17
vij	f	xv	18
vj	g	xiiij	19
v	A	xiij	20
iiij	b	xij	21
iij	c	xi	22
ij	d	x	23
j	e	ix	24
*	f	viij	25
* xxix	g	vij	26
xxviij	A	vi	27
xxvij	b	v	28
xxvj	c	iiij	29
xxv	d	iij	30
xx iiij	e	Prid.	31

SEPTEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
x xiij	f	CAL.	1
x xij	g	iiii	2
xxj	A	iii	3
xx	b	Prid.	4
xix	c	NON.	5
xviij	d	viii	6
xvij	e	vii	7
xvj	f	vi	8
xv	g	v	9
xiiij	A	iiii	10
xiij	b	iii	11
xij	c	Prid.	12
xj	d	IDIB.	13
x	e	xviii	14
ix	f	xvij	15
viij	g	xvi	16
vij	A	xv	17
vj	b	xiiii	18
v	c	xiii	19
iiij	d	xii	20
iij	e	xi	21
ij	f	x	22
* j	g	ix	23
∞ xxix	A	viii	24
xxviij	b	vii	25
xxvij	c	vi	26
xxvj	d	v	27
xxv	e	iiii	28
xxiiij	f	iii	29
xxiij	g	Prid.	30

OCTOBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxij	A	CAL.	1
xxj	b	vi	2
xx	c	v	3
xix	d	iiii	4
xviij	e	iii	5
xvij	f	Prid.	6
xvj	g	NON.	7
xv	A	viii	8
xiiij	b	vii	9
xiij	c	vi	10
xij	d	v	11
xj	e	iiii	12
x	f	iii	13
ix	g	Prid.	14
viij	A	IDIB.	15
vij	b	xvii	16
vj	c	xvi	17
v	d	xv	18
iiij	e	xiiii	19
iij	f	xiii	20
ij	g	xii	21
* j	A	xi	22
∞ xxix	b	x	23
	c	ix	24
xxviij	d	viii	25
xxvij	e	vii	26
xxvj	f	vi	27
xxv	g	v	28
xxiiij	A	iiii	29
xxiij	b	iii	30
xxij	c	Prid.	31

NO-

NOVEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xxj	d	CAL.	1
xx	e	iiii	2
xix	f	iii	3
xviij	g	Prid.	4
xvij	A	NON.	5
xvj	b	viii	6
xv	c	vii	7
xiiij	d	vi	8
xiij	e	v	9
xij	f	iiii	10
xj	g	iii	11
x	A	Prid.	12
ix	b	IDIB.	13
viij	c	xviii	14
vij	d	xvii	15
vj	e	xvi	16
v	f	xv	17
iiij	g	xiiii	18
iij	A	xiii	19
ij	b	xii	20
* j	c	xi	21
∞ xxix	d	x	22
xxviij	e	ix	23
xxvij	f	viii	24
xxvj	g	vii	25
xxv	A	vi	26
xxiiij	b	v	27
xxiij	c	iiii	28
xxij	d	iii	29
xxj	e	Prid.	30

DECEMBER

Epactæ	Literę Dñic.		Dies Mẽsis
xx	f	CAL.	1
xix	g	iiii	2
xviij	A	iii	3
xvij	b	Prid.	4
xvj	c	NON.	5
xv	d	viii	6
xiiij	e	vii	7
xiij	f	vi	8
xij	g	v	9
xj	A	iiii	10
x	b	iii	11
ix	c	Prid.	12
viij	d	IDIB.	13
vij	e	xix	14
vj	f	xviii	15
v	g	xvii	16
iiij	A	xvi	17
iij	b	xv	18
ij	c	xiiii	19
j	d	xiii	20
* ∞	e	xii	21
xxix	f	xi	22
vxviij	g	x	23
xxvij	A	ix	24
xxvj	b	viii	25
xxv	c	vii	26
xxiiij	d	vi	27
xxiij	e	v	28
xxij	f	iiii	29
xxj	g	iii	30
19 xx	A	Prid.	31

DESCRI-

Quo ni ex Epactis in Calendario diſpoſitis Nouilunia ex nu Eccleſiæ tamen cognoſcantur.

DESCRIPTIS 30. Epactis in Calendario eo ordine, quem expoſuimus, pronunciabitur Luna prima, hoc eſt, Nouilunium ex vſu Eccleſiæ accidet illis diebus in quolibet anno propoſito, quibus Epacta illius anni adſcripta eſt, quemadmodum ante correctionem Nouilunium ab Eccleſia fieri dicebatur illis diebus in quouis anno, quibus appoſitus erat aureus numerus illius anni.

Epactæ qua rõne perpetuo Nouilunia indicare poſſint.

ATQVE hæ 30. Epactæ Nouilunia indicabunt in perpetuum, nulla prorſus facta earum mutatione in Calendario, licet propter omiſſionem diei intercalaris in centeſimis annis Nouilunia deorſum, hoc eſt, verſus fines menſium deuoluantur, ſiue ſurſum, id eſt, verſus menſium initia poſt quoſlibet annos $312\frac{1}{2}$. progrediantur: quod aurei numeri præſtare non poſſunt, niſi varijs modis in Calendario diſponantur, hoc eſt, modo deorſum, modo ſurſum promoueantur, vt ſupra diximus. Nam quotieſcunque Nouilunia verſus fines menſium deſcendunt vnum diem, indicabuntur per Epactam inferiorem, quæ proxime minor eſt, quàm ſuperior. Vt ſi anno quopiam Nouilunia indicentur v. g. p Epactã xx. & accidat diem tunc intercalarem omitti, indicabuntur eadem per Epactam xix. quæ vno die infra Epactam xx. poſita eſt in Calendario. Si verò Nouilunia aſcendant vnum diem, inueſtigabuntur per Epactam ſuperiorem, quæ proxime maior eſt, quàm inferior. Vt ſi Nouilunia inuenienda ſint anno quopiam per eandem illam Epactam xx. & contingat tunc ea ſurſum progreſſa eſſe vno die, propter annos $312\frac{1}{2}$. elapſos, inquirenda erunt eadem per Epactam xxi. quæ vno die ſupra Epactam xx. in Calendario ſcripta eſt. Sed quando minor, aut maior Epacta ad Nouiluniorum inueſtigationem aſſumenda ſit, abunde infra exponemus, cum, quo modo Epacta cuiuſlibet anni inquirenda ſit, docebimus.

Rectè Epactæ loco aureorũ numerorũ accenſæ ſint, apteq; omnino retrogrado in Calendario eſſe diſpoſitæ.

OPTIMO autem conſilio 30. Epactas in locum aureorum numerorum in Calendario ſubſtitutas eſſe, rectéque per dies totius anni ordine retrogrado diſtributas, hinc facile quiuis poterit cognoſcere; quòd ſi diligenter omnes dies menſis Decembris, qui poſt finem Lunationis in eodem menſe cuiuſlibet anni terminatæ numerentur, numerus ille dierum non ſolum exhibet Epactam inſequentis anni, hoc eſt, dies, quibus annus Solaris Lunarem antecedentem ſuperat, vt ſupra dictum eſt, verum etiam Lunationes totius anni inſequentis ijs diebus incipiunt, iuxta quos Epacta illa tot vnitatum repoſita eſt, quot dies in Decembri poſt finem Lunationis in eo menſe terminatæ ſuperfuerunt: ita vt dies illi ſuperflui offerant Epactam Nouiluniorum inſequentis anni indicem. Verbi gratia, ſi finis alicuius Lunationis quouis anno incidat in 26. diem Decembris; quod fit, currente Epacta xxiiii. (cum a die 27. cui Epacta xxiiii. adſcripta eſt, noua Lunatio initium ſumat) ſupererunt quinque dies Decembris, qui exhibent Epactam v. anni inſequentis, quæ ſecundum ſuperiorem diſpoſitionem Epactarum iuxta diem 26. Ianuarij poſita eſt, in quem Nouilunium eo anno cadet; ptopterea quod 25. dies Ianuarij Epactam v. antecedentes, cum illis quinque diebus, qui menſe Decembri ſuperfuerunt, conſtituunt integram Lunationem 30. dierum, quot dies plerunque Lunatio quelibet in Ianuario menſe terminata ſolet continere. Sic etiam, quando Lunatio terminatur die octauo Decembris, quod accidit, cum Epacta xii. in vſu eſt, ſuperſunt 23. dies Decembris, qui pro anno inſequenti exhibent Epactam xxiii. diei octauo Ianuarij adſcriptam, in quem Nouilunium eo anno incidet. Eademque ratio eſt de cæteris.

Dies Decẽbris, q poſt vltimam Lunationẽ anni ſuperãt, exhibẽt p'ximique Epactam anni inſequentis.

VERVNTAMEN cum aureus numerus alicuius anni eſt 19. addenda eſt vnitas ad dies, qui poſt Lunationem menſe Decembri terminatam ſuperſunt, vt habeatur Epacta inſequentis anni; dummodo tunc in vſu non ſit Epacta xviij. vel xix. Currente namque Epacta xviij. cum aureo numero 19. finitur Lunatio vltima anni poſtremo Decembris die, nullusque dies ſupereſt, propterea quod illa Lunatio fit 29. dierum tantùm, quæ deberet eſſe 30. dierum, & terminari primo die Ianuarij, quemadmodum accidit, quando Epacta xviij. nõ cum aureo numero 19. ſed cum alijs concurrit. Quare cum ſequens Lunatio incipiat tunc ab Epacta ✳. diei primo Ianuarij appoſita, erit Epacta ſequentis anni ✳. vel o. ita vt non ſit addenda vnitas diei o. Decembris, qui poſt vltimam Lunationem ſuperfuit. Ita quoque Epacta xix. & aureo numero 19. concurrentibus, terminatur vltima Lunatio anni penultimo diei Decembris, ſupereſtque vnus dies, cum altera Lunatio inſequens incipiat vltimo die ab Epacta 19. ad marginem adſcripta, vt ſupra diximus: atque dies ille vnus ſuperfluus dabit Epactam 1. ſequentis anni ſine additione vnitatis: quia tunc ea Lunatio continet ſolum dies 29. cum tamen alijs annis, quando Epacta xix. & aureus numerus 19. non cõcurrunt, complectatur dies 30. claudaturque vltimo Decembris die. Cur autem duæ hæ Lunationes efficiantur tunc dierum duntaxat 29. infra Cap. v. de Emboliſmis explicabitur: Quam ob cauſam verò alijs diebus, qui poſt Lunationem quamlibet in Decembri terminatam ſuperſunt, adijciatur vnitas, currente aureo numero 19. Capite proximo exponemus.

DE CONSTRVCTIONE TABVLAE EXpanſæ Epactarum, eiuſque æquatione, & de inuentione Epactę quolibet anno propoſito. Cap. IIII.

Ex 30. Epactis ſurpantur ſolũ 19. in uno, aut pluribus ſpatijs centum annorũ, ad Nouilunia mẽ ſtranda.

QVONIAM Nouilunia poſt 19. annos Solares tranſactos ad eoſdem dies menſium reuertuntur, etſi non ad eaſdem omnino horas, vt Cap. 1. huius libri dictum eſt; efficitur vt ex 30. Epactis Calendario inſcriptis aſſumendæ ſint tantummodo 19. in vno vel in pluribus annorum centenarijs, reſpondentes 19. aureis numeris,

ris, ſingulæ ſingulis, per quas Nouilunia eorundem annorum inueſtigentur. Hæ etenim Epactæ tamdiu Nouilunia indicabunt, (quemadmodum olim 19. numeri) quamdiu poſt completos 19. annos Luminarium coniunctiones ad eoſdem ſemper dies redire comperientur. Cum primum autem Nouilunia per vnum diem ſiue verſus initium menſis, ſiue verſus finem deuoluta fuerint, (quod quidem neceſſario continget tum propter centeſimos annos communes, tum propter annos $312\frac{1}{2}$. quibus Lunationes vnum diem anticipant in Calendario) aſciſcendæ erunt aliæ 19. Epactæ eiſdem 19. aureis numeris reſpondentes, quarum aliæ in antecedentibus 19. Epactis non reperiuntur, aliæ verò iam in illis etiam vſurpatæ ſunt. Ita vt quando Nouilunia vno die verſus menſium initia aſcenderint, accipiendæ ſint 19. Epactæ, quæ alias 19. quæ ad illud vſque tempus fuerunt in vſu, excedant vnitate, ſingulæ ſingulas; ſi verò verſus fines menſium vnum diem deſcenderint, eligendæ ſint 19. Epactæ, quæ vnitate minores ſint proximè antecedentibus 19. Epactis, ſingulæ ſingulis. Hac enim ratione fiet, vt illæ 19. Epactæ indicent in Calendario Nouilunia vno die citius contingere, quàm priores, hæ verò vno die ſerius. Quocirca tradenda iam ratio eſt, qua cognoſcamus, quæ 19. Epactæ ex omnibus 30. reſpondeant 19. aureis numeris quocunque tempore, & quando aliæ 19. accerſendæ ſint, ac denique qua arte quolibet anno propoſito Epacta, per quam Nouilunia monſtrentur, ex cognito aureo numero eiuſdem anni eliciatur. Pro quare conſtruenda eſt tabula Epactarum, quam Expanſam vocamus, propterea quod 30. lineas continet, quarum ſingulæ 19. Epactas, 19. aureis numeris reſpondentes complectuntur, vt omnis varietas conſtet, quæ inter varias 19. Epactas, & 19. aureos numeros eoſdem reperiri poteſt. Deinde conficienda eſt alia tabula æquationis Epactarum, per quam cognoſcamus, quænam linea Epactarum ex illis 30. in hoc, vel illo tempore ſit aſſumenda. Conſtructio igitur tabulæ expanſæ Epactarum ita ſe habet.

Quando aſſumendæ ſint 19. Epactæ vna vnitate maiores, qui antecedentes 19. & quando minores.

Tabula Epactarū expanſa quo pacto conſtruatur.

IN vertice tabulæ deſcribantur omnes 19. aurei numeri, initio ſumpto ab aureo numero 3. qui tempore Concilij Nicæni Calendis Ianuarij, id eſt, primo diei anni in Calendario præfixus erat. Deinde in linea infima ex omnibus 30. infra aureos numeros collocentur 19. Epactæ ab 1. incipientes, & ſe mutuo vndecim vnitatibus excedentes, abiectis ſemper 30. quãdo vndecim vnitates antecedenti Epactæ additæ conficiunt maiorem ſummam quàm 30. ita tamen, vt Epactam xxvij. ſub aureo numero 19. poſitam, ſubſequens Epacta excedat non vndecim, ſed duodecim vnitatibus, ac proinde ſub aureo numero 1. Epacta ſit ix. non autem viij. quòd additis 12. ad 27. fiant 39. & abiectis 30. relinquantur ix. Quòd ſi à ſingulis Epactis huius lineæ infimæ ſurſum aſcendatur per naturalem numerorum ſeriem, ſcribendo ſignum hoc ✳. pro xxx. ſupra quod rurſum 1. ſcribatur, deinde ij. iij. iiij. &c. compoſita erit tota tabula Epactarum expanſa, in qua Epactæ cuiuſlibet lineæ ſe mutuo ſuperant vndecim vnitatibus, exceptis Epactis

ſub aureo numero 1. deſcriptis. Hæ enim ſuperant antecedentes ſub aureo numero 19. poſitas, duodecim vnitatibus, quemadmodum in infima linea. Epacta 25. ſub his octo aureis numeris maioribus 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. ſcribenda eſt diuerſo ab alijs colore, aut figura. Ad ſiniſtrum denique latus tabulæ apponendæ ſunt literæ alphabeti minuſculæ ordine naturali, ponendo literam a, è regione infimæ lineæ, & b, è regione ſecundæ, &c. vſque ad u, omiſſa litera o. ne ob ſimilitudinem, quam cum charactere numerali o. habet, confuſionem pariat. Poſt u, deinde ſcribendæ quoque ſunt literæ alphabeti maiuſculæ, omiſſis literis I, K, L, O, ob eandem cauſam. Nam I, L, O, literæ ſunt numerorum, cum I, ſignificet vnum; & L, 50; & o, nihil: At K, maiuſcula parum à k, minuſcula differt, facileque idcirco vna pro altera aſſumi poſſet. Hæ autem literæ indicant, quænam linea Epactarum propoſito quouis tempore in vſum ſit recipienda, vt ex tabula æquationis Epactarum perſpicuum erit. Eædem quoq; literæ vſurpãtur in Martyrologio ad Lunæ ætatẽ quolibet die pronunciandã, ut ex Martyrologio ad nouã Calendarij rationẽ reſtituto manifeſtũ eſt.

Cur lineis Epactarum in tabula expanſa aſcriptæ potius ſint literæ alphabeti, quàm anni Domini.

ADSCRIPSIMVS autem hiſce triginta lineis Epactarum tabulæ expanſæ literas potius alphabeti, quàm annos Domini, quibus ſingulæ lineæ reſpondent, quia volumus tabulam hanc expanſam & perpetuam eſſe, & ad quamcunque anni Solaris magnitudinem poſſe accommodari: quod non fieret, ſi anni Domini apponerentur, tum quia in tam exiguo ſpatio omnes anni comprehendi non poſſunt, tum verò maxime, quoniam cum incerta adhuc ſit, & nondum ſatis explorata anni Solaris magnitudo, incertum quoque ſit, neceſſe eſt, num anni Domini ſemper lineis illis Epactarum ſint reſponſuri, quibus præfixi ſunt. Quare vt poſteris liberum ſit, aliam rationem æquandi annum Solarem inſtituere, ſi fortè hæc noſtra æquandi ratio poſt aliquot annos ab Aſtronomis a vero aberrare deprehendatur, appoſuimus literas alphabeti, vt quælibet earum cuiuis anno Domini reſpondere poſſit. Ita enim fit, vt tabula hæc Epactarum & perpetua ſit, & cuicunque anni magnitudini accommodetur, ſi ex tabula æquationis, quam mox conſtruemus, diligenter diſcatur, quænam litera alphabeti huic, vel illi anno Domini reſpondeat. Sola tabula æquationis mutanda erit, ſi defectus aliquis, vt diximus, in noſtra æquatione fuerit deprehenſus, vt paulo infra docebimus.

COMPOSITIO verò tabulæ æquationis Epactarum, quæ per centeſimos annos progreditur, ita inſtituetur. Concilij Nicæni temporibus aureus numerus 3. primo diei anni præfixus erat, vt ex Calendario antiquo perſpicuum eſt; eo quod tunc temporis, quotieſcunque aureus numerus erat 3. Nouilunium fiebat primo die anni, ſiue Calendis Ianuarij, & illis diebus aliorum menſium, quibus idem aureus numerus 3. præfixus erat. Cum ergo in nouo Calendario Epacta hæc ✳. ad primum quoque diem Ianuarij poſita ſit, ſequitur, vt prima litera Epactarum tabulæ expanſæ, in qua Epacta ✳. ſub numero aureo 3. collocatur,

TABVLA EPACTA-

AVREI NVMERI.

Litera indices Epactarum pro varietate temporum, respondentes eisdem literis in tabula æquationis Epactarum.

	iij	iiij	v	vj	vij	viij	ix	x	xj
		E	P	A	C	T	Æ		
P	*	xj	xxij	iii	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii
N	xxix	x	xxj	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii
M	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi
H	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv
G	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii
F	xxv	vj	xvij	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii
E	xxiiij	v	xvj	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii
D	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi
C	xxij	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx
B	xxj	ij	xiij	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix
A	xx	j	xij	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii
u	xix	*	xj	xxii	iii	xiiii	xxv	vi	xvii
t	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi
f	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv
r	xvj	xxvij	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii
q	xv	xxvj	vij	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii
p	xiiij	xxv	vj	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii
n	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi
m	xij	xxiij	iiij	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x
l	xj	xxij	iij	xiiii	xxv	vi	xvii	xxviii	ix
k	x	xxi	ij	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii
j	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii
h	viij	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxv	vi
g	vij	xviij	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v
f	vj	xvij	xxviij	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii
e	v	xvj	xxvij	viii	xix	*	xi	xxii	iii
d	iiij	xv	xxvj	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii
c	iij	xiiij	xxv	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j
b	ij	xiij	xxiiij	v	xvi	xxvii	viii	xix	*
a	j	xij	xxiij	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix

RVM EXPANSA

AVREI NVMERI.

Litera	xij	xiij	xiiij	xv	xvj	xvij	xviij	xix	j	ij
		E	P	A	C	T	Æ			
P	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	viii	xix
N	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vii	xviii
M	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	vi	xvii
H	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	v	xvi
G	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iiii	xv
F	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	iii	xiiii
E	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	ii	xiii
D	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	j	xii
C	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	*	xi
B	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxix	x
A	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxviii	ix
u	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvii	viii
t	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	xxvi	vii
f	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxv	vi
r	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiiii	v
q	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxiii	iiii
p	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxii	iii
n	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xxi	ii
m	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xx	j
l	xx	j	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xix	*
k	xix	*	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xviii	xxix
i	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvii	xxviii
h	xvii	xxviii	ix	xx	j	xii	xxiii	iiii	xvi	xxvii
g	xvi	xxvii	viii	xix	*	xi	xxii	iii	xv	xxvi
f	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	x	xxi	ii	xiiii	xxv
e	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	ix	xx	j	xiii	xxiiii
d	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	viii	xix	*	xii	xxiii
c	xii	xxiii	iiii	xv	xxvi	vii	xviii	xxix	xi	xxii
b	xi	xxii	iii	xiiii	25	vi	xvii	xxviii	x	xxi
a	x	xxi	ii	xiii	xxiiii	v	xvi	xxvii	ix	xx

TABVLA AEQVATIONIS TABVLAE EPACTARVM EXPANSAE.

	Anni Dñi		
N	1		
P	320	Biſſ.	
P	500	Biſſ.	
a	800	Biſſ.	◎
b	1100	Biſſ.	◎
c	1400	Biſſ.	◎
Detractis 10. diebus			
D	1582		
D	1600	Biſſ.	
C	1700		
† C	1800		◎◎
B	1900		
B	2000	Biſſ.	
B	2100		◎
A	2200		
u	2300		
A	2400	Biſſ.	◎
u	2500		
t	2600		
t	2700		◎
t	2800	Biſſ.	
ſ	2900		
ſ	3000		◎
r	3100		
r	3200	Biſſ.	
r	3300		◎
q	3400		
P	3500		
q	3600	Biſſ.	◎
P	3700		
n	3800		
n	3900		◎
n	4000	Biſſ.	
m	4100		
l	4200		
l	4300		◎◎
l	4400	Biſſ.	
k	4500		
k	4600		◎

	Anni Dñi		
i	4700		
i	4800	Biſſ.	
i	4900		◎
h	5000		
g	5100		
h	5200	Biſſ.	◎
g	5300		
f	5400		
f	5500		◎
f	5600	Biſſ.	
e	5700		
e	5800		◎
d	5900		
d	6000	Biſſ.	
d	6100		◎
c	6200		
b	6300		
c	6400	Biſſ.	◎
b	6500		
a	6600		
P	6700		
a	6800	Biſſ.	◎◎
P	6900		
N	7000		
N	7100		◎
N	7200	Biſſ.	
M	7300		
M	7400		◎
H	7500		
H	7600	Biſſ.	
H	7700		◎
G	7800		
F	7900		
G	8000	Biſſ.	◎
F	8100		
E	8200		
E	8300		◎
E	8400	Biſſ.	
D	8500		
D	8600		◎

	Anni Dñi		
C	8700		
C	8800	Biſſ.	
C	8900		◎
B	9000		
A	9100		
A	9200	Biſſ.	
A	9300		◎◎
u	9400		
t	9500		
u	9600	Biſſ.	◎
t	9700		
ſ	9800		
ſ	9900		◎
ſ	10000	Biſſ.	
r	10100		
r	10200		◎
q	10300		
q	10400	Biſſ.	
q	10500		◎
p	10600		
n	10700		
p	10800	Biſſ.	◎
n	10900		
m	11000		
m	11100		◎
m	11200	Biſſ.	
l	11300		
l	11400		◎
k	11500		
k	11600	Biſſ.	
† i	11700		
i	11800		◎◎
h	11900		
h	12000	Biſſ.	
h	12100		◎
g	12200		
f	12300		
g	12400	Biſſ.	◎
f	12500		
e	12600		
e	12700		◎
e	12800	Biſſ.	
d	12900		
d	13000		◎

	Anni Dñi		
c	13100		
c	13200	Biſſ.	
c	13300		◎
b	13400		
a	13500		
b	13600	Biſſ.	◎
a	13700		
P	13800		
P	13900		◎
P	14000	Biſſ.	
N	14100		
M	14200		
M	14300		◎◎
M	14400	Biſſ.	
H	14500		
H	14600		◎
G	14700		
G	14800	Biſſ.	
G	14900		◎
F	15000		
E	15100		
F	15200	Biſſ.	◎
E	15300		
D	15400		
D	15500		◎
D	15600	Biſſ.	
C	15700		
C	15800		◎
B	15900		
B	16000	Biſſ.	
B	16100		◎
A	16200		
u	16300		
A	16400	Biſſ.	◎
u	16500		
t	16600		
ſ	16700		
t	16800	Biſſ.	◎◎
ſ	16900		
r	17000		
r	17100		◎
r	17200	Biſſ.	
q	17300		
q	17400		◎

	Anni Dñi		
P	17500		
p	17600	Biſſ.	
p	17700		◎
n	17800		
m	17900		
n	18000	Biſſ.	◎
m	18100		
l	18200		
l	18300		◎
l	18400	Biſſ.	
k	18500		
k	18600		◎
i	18700		
i	18800	Biſſ.	
i	18900		◎
h	19000		
g	19100		
g	19200	Biſſ.	
g	19300		◎◎
f	19400		
e	19500		
f	19600	Biſſ.	◎
c	19700		
d	19800		
d	19900		◎
d	20000	Biſſ.	
c	20100		
c	20200		◎
b	20300		
b	20400	Biſſ.	
b	20500		◎
a	20600		
P	20700		
a	20800	Biſſ.	◎
p	20900		
N	21000		
N	21100		◎
N	21200	Biſſ.	
M	21300		
M	21400		◎
H	21500		
H	21600	Biſſ.	
G	21700		
G	21800		◎◎

	Anni Dñi		
F	21900		
F	22000	Biſſ.	
F	22100		◎
E	22200		
D	22300		
E	22400	Biſſ.	◎
D	22500		
C	22600		
C	22700		◎
C	22800	Biſſ.	
B	22900		
B	23000		◎
A	23100		
A	23200	Biſſ.	
A	23300		◎
u	23400		
t	23500		
u	23600	Biſſ.	◎
t	23700		
ſ	23800		
ſ	23900		◎
ſ	24000	Biſſ.	
r	24100		
q	24200		
q	24300		◎◎
q	24400	Biſſ.	
p	24500		
p	24600		◎
n	24700		
n	24800	Biſſ.	
n	24900		◎
m	25000		
l	25100		
m	25200	Biſſ.	◎
l	25300		
k	25400		
k	25500		◎
k	25600	Biſſ.	
i	25700		
i	25800		◎
h	25900		
h	26000	Biſſ.	
h	26100		◎
g	26200		

	Anni Dñi		
f	26300		
g	26400	Biſſ.	◎
f	26500		
c	26600		
d	26700		
e	26800	Biſſ.	◎◎
d	26900		
c	27000		
c	27100		◎
c	27200	Biſſ.	
b	27300		
b	27400		◎
a	27500		
a	27600	Biſſ.	
a	27700		◎
P	27800		
N	27900		
P	28000	Biſſ.	◎
N	28100		
M	28200		
M	28300		◎
M	28400	Biſſ.	
H	28500		
H	28600		◎
G	28700		
G	28800	Biſſ.	
G	28900		◎
F	29000		
E	29100		
E	29200	Biſſ.	
E	29300		◎◎
D	29400		
C	29500		
D	29600	Biſſ.	◎
C	29700		
B	29800		
B	29900		◎
B	30000	Biſſ.	
A	30100		
A	30200		◎
u	30300		
u	30400	Biſſ.	
u	30500		◎
t	30600		

	Anni Dñi		
ſ	30700		
t	30800	Biſſ.	◎
ſ	30900		
r	31000		
r	31100		◎
r	31200	Biſſ.	
q	31300		
q	31400		◎
p	31500		
p	31600	Biſſ.	
n	31700		
n	31800		◎◎
m	31900		
m	32000	Biſſ.	
m	32100		◎
l	32200		
k	32300		
l	32400	Biſſ.	◎
k	32500		
i	32600		
i	32700		◎
i	32800	Biſſ.	
h	32900		
h	33000		◎
g	33100		
g	33200	Biſſ.	
g	33300		◎
f	33400		
e	33500		
f	33600	Biſſ.	◎
e	33700		
d	33800		
d	33900		◎
d	34000	Biſſ.	
c	34100		
b	34200		◎◎
b	34300	Biſſ.	
b	34400		
a	34500		◎
a	34600		
P	34700		
P	34800	Biſſ.	◎
P	34900		
N	35000		

	Anni Dñi		
M	35100		
N	35200	Biſſ.	☉
M	35300		
H	35400		
H	35500		☉
H	35600	Biſſ.	
G	35700		
G	35800		☉
F	35900		
F	36000	Biſſ.	
F	36100		☉
E	36200		
D	36300		
E	36400	Biſſ.	☉
D	36500		
C	36600		
B	36700		
C	36800	Biſſ.	☉☉
B	36900		
A	37000		
A	37100		☉
A	37200	Biſſ.	
u	37300		
u	37400		☉
t	37500		
t	37600	Biſſ.	
t	37700		☉
f	37800		
r	37900		
f	38000	Biſſ.	☉
r	38100		
q	38200		
q	38300		☉
q	38400	Biſſ.	
p	38500		
p	38600		☉
n	38700		
n	38800	Biſſ.	
n	38900		☉
m	39000		
l	39100		
l	39200	Biſſ.	
l	39300		☉☉
k	39400		

†

	Anni Dñi		
i	39500		
k	39600	Biſſ.	☉
i	39700		
h	39800		
h	39900		☉
h	40000	Biſſ.	
g	40100		
g	40200		☉
f	40300		
f	40400	Biſſ.	
f	40500		☉
e	40600		
d	40700		
e	40800	Biſſ.	☉
d	40900		
c	41000		
c	41100		☉
c	41200	Biſſ.	
b	41300		
b	41400		☉
a	41500		
a	41600	Biſſ.	
P	41700		
P	41800		☉☉
N	41900		
N	42000	Biſſ.	
N	42100		☉
M	42200		
H	42300		
M	42400	Biſſ.	☉
H	42500		
G	42600		
G	42700		☉
G	42800	Biſſ.	
F	42900		
F	43000		☉
E	43100		
E	43200	Biſſ.	
E	43300		☉
D	43400		
C	43500		
D	43600	Biſſ.	☉
C	43700		
B	43800		

locatur, reſpondeat aureis numeris tempore Concilij Nicæni, & in alijs quoque annis inſequentibus, donec Luna æquatione indigeat, hoc eſt, quouſque Nouilunia in alios dies incidant: quia vbicunque Epacta ✳. in nouo Calendario exiſtit, ibi poſitus erat tempore Nicæni Concilij aureus numerus 3. vbi verò Epacta XI. Epactam ✳. in prima linea tabulæ expanſæ inſequens ponitur, ibi collocatus erat aureus numerus 4. qui aureum numerum 3. in vertice tabulæ inſequitur: Et vbi ſcripta eſt Epacta XXII. Epactam XI. inſequens, ibi locum habebat aureus numerus 5. eodemque modo cęteræ Epactæ omnes in prima linea tabulæ expanſæ collocatæ, in ijs locis Calendarij noui ſedes habent, quorum è regione aurei numeri eis in vertice eiuſdem tabulæ expanſæ reſpondentes poſiti erant in veteri Calendario. Id quod perſpicuum fiet, ſi diligenter dies menſium noui Calendarij è regione omnium 19. Epactarum in prima linea tabulæ expanſæ poſitarum, cum diebus menſium veteris Calendarij è regione omnium 19. aureorum numerorum conferamus. Excipiuntur pauca quædam loca in Calendario: in quibus differentia aliqua reperitur: quod mirum non eſt, propterea quod in Februario, & alijs nonnullis menſibus veteris Calendarij non in eiſdem diebus omnino facta eſt æquatio Lunationum, vt alternis eſſent 30. & 29. dierum, quibus ea facta eſt a nobis per Epactas XXIIII. & XXV. eidem diei adſcriptas in ſex menſibus, vt paulo ante diximus. Neque verò idcirco Cyclus aurei numeri non recte diſpoſitus eſſe dici poteſt in veteri Calendario, aut Cyclus Epactarũ in nouo; cum vterq; habeat Lunationes alternis 30. dierum, & 29. vt ratio poſtulat. Quanquam. n. hoc fiat non in eiſdem locis omnino, parum tamen id refert, cum nullus Cyclus omni ex parte poſſit Lunationibus cæleſtibus reſpondere, vt infra docebimus. Lunationes tamen Paſchales Martij, & Aprilis (quod magis ad rem facit) in Calendario veteri ab ijsdem in nouo nulla in re diſcrepant. Quare cum Concilium Nicænum circa annum Domini 325. celebratum ſit, ponenda erit litera P, maiuſcula, quæ primæ lineæ Epactarum tabulæ expanſæ præfixa eſt, ad ſiniſtram anni 320. in tabula æquationis. Hunc enim annum maluimus aſſumere, quàm annum 325. quod vicinus ſit temporibus Nicæni Concilij, illuſtrioréque, quam annus 325. cum ſit biſſextilis, quemadmodum & anni centeſimi, per quos tabula æquationis progreditur.

DEINDE quia a CHRISTO nato vſque ad Concilium Nicænum effluxere anni 300. & eò amplius, neceſſe eſt, temporibus CHRISTI Nouilunia vno die ſerius contigiſſe, quàm Concilij Nicæni tempore, propterea quod ſpatio 300. annorum diem fermè integrum ſedes ſuas anteuertunt in Calendario, vt ſupra diximus. Ex quo ſequitur, tempore CHRISTI eiſdem 19. aureis numeris reſponſuras fuiſſe alias 19. Epactas, ſi tunc Cyclus hic Epactarum, & nouum Calendarium fuiſſent in vſu; illas nimirum, quæ in ſecunda linea tabulæ expanſæ continentur, & quæ Epactis primæ lineæ vna vnitate minores ſunt, ſingulæ ſingulis. Omnes enim Epactæ ſecundæ li-

neæ collocantur in Calendario nouo infra Epactas in prima linea contentas: ac proinde Nouilunia indicabuntur vno die tardius per Epactas secundæ lineæ, quàm per Epactas in prima linea descriptas, quasque tempore Nicæni Concilij in vsu fuisse diximus. Quod si loco Epactarum secundæ lineæ ponerentur in Calendario aurei numeri, prout in vertice tabulæ expansæ illis Epactis secundæ lineæ respondent, cernerentur omnes aurei numeri vno die inferiores, quàm aurei numeri tempore Concilij Nicæni. Quamobrem in tabula æquationis iuxta annum Domini 1. scribenda est litera N, maiuscula, quæ in tabula expansa secundæ lineæ Epactarum præfigitur.

Nouilunia cycli debere ex vsu Ecclesiæ subsequi vt plurimum obseruationes ex tabulis inuentas.

AD hæc, vt recte ordo æquationis Lunæ, qua vnum diem Nouilunia anticipare diximus spatio annorum 312 ½. pro annis post Concilium Nicænum instituatur, stabilienda primum est radix, a qua principium sumat huiusmodi æquatio. Etsi enim, vt diximus, prima linea Epactarum tabulæ expansæ congruit Cyclo aurei numeri temporibus Concilij Nicæni edito, radicem tamen æquationis non esse ad ea tempora referenda, sed ad multos annos post illud Concilium, ita planum facimus. Ecclesia DEI, vt rite mobilia festa celebret, non valde laborat, vt Nouilunia per Cyclum inuenta cum Nouilunijs per tabulas mediorum motuum erutis prorsus conueniant, immo dedita opera Cyclum in Calendario ita disponit, vt eius Nouilunia subsequantur fermè ea, quæ ex tabulis eliciuntur, ne videlicet accidát aliquando, Lunam XIIII. Paschalem, quam Cyclus offert, tanto spatio plenilunium medium præcurrere, vt Pascha ante ipsum, contra Patrum, ac Conciliorum decreta, celebretur, vt paulo infra fusius docebimus.

Nouilunia aurei numeri circa tempora Concilij Nicæni eadem fere erant, quæ in cęlo fiebant.

Cum igitur Cyclus aurei numeri, vt a Patribus Nicæni Concilij dispositus est, monstret Nouilunia circa annum Domini 325. ijsdem diebus plerunque contigisse, quibus ea per tabulas mediorum motuum facta esse cognoscuntur in cælo, non poterit dispositio illa aurei numeri temporibus Concilij Nicæni facta ad vsum Ecclesiæ censeri accommodata, quippe quæ coniunctiones Luminarium citius factas esse demonstret, quàm Ecclesiæ consuetudo postulat, ac proinde non rarò Pascha ante medium plenilunium exhibuerit celebrandum, de qua re infra plura scribemus; sed eam vsui esse coepisse necesse est (quod ad festa mobilia rite celebranda attinet) aliquot annis post Nicænũ Concilium elapsis, tot videlicet, quot necessarij sunt ad tantam Nouiluniorum anticipationem in Calendario, vt iam aurei numeri eadem exhibeant tanto tempore post Astronomica Nouilunia media, vt periculum non sit, Pascha celebrari posse ante medium plenilunium, nisi rarò admodum. Hoc autem contigit anno Domini 550. videlicet 200. annis, & eò amplius, post Concilium Nicænum, quo tempore Iustinianus primus imperium Romanum obtinebat. Tunc enim aurei numeri Nouilunia sexdecim fermè horis tardius indicabant, quàm Concilij Nicæni tempore, vt ex tabulis Astronomicis constat. Eodem etiam tempore sopitæ sunt omnes discordiæ inter Græcos, & Latinos,

Nouilunia aurei numeri circa an. Dom. 550. seriùs contingebãt, quã in cælo, ac prius de ad vsũ Ecclesiæ magis accommodata erant.

inque

inque vsum receptus est Cyclus aurei numeri, prout a Dionysio Abbate circa annum Domini 532. eodem Iustiniano primo imperante, in Calendario fuit digestus.

Radix æquationis Epactarũ recensenda est ad annum Dom. 550. & quare.

ITAQVE radix æquationis statuitur a nobis in anno 550. propterea quod tunc aurei numeri Cyclus rectius Nouilunia monstrabat, & ad festa mobilia celebranda magis accommodatè, vt ex ijs, quæ dicturi sumus, perspicuum fiet. Neque obstat, quòd hac ratione interdum Luna XIIII. Paschalis serius, quàm oportet, per Cyclum indicetur. Minus enim in Pascha celebrando peccatum committitur, si Luna XV. pro XIIII. quàm si XIIII. pro XV. assumatur, vt recte admonet Theophilus Episcopus Alexandrinus in Epistola ad Imperatorem Theodosium seniorem; propterea quod maior numerus minorem cõtinet, minor maiorem non item. Quoniam verò in tabula æquationis solos annos centesimos describimus, tanquam celebriores notioresque, statuemus Lunam vno die anteuertere sedes suas trecentorum annorum spatio, quanquam re ipsa eius æquatio annos 312 ½. postulet; ita vt veram æquationem præueniamus annis 12 ½. quorum tamen ratio habenda sit, quando summa ex illis collecta annos 100. confecerit. Quemadmodum enim supra in æquatione anni Solaris decreuimus, diem intercalarem omittendum esse centesimo quoque anno, præuenientes veram æquationem, secundum Alphonsinas tabulas, annis 34. quorum tamen ratio quarto quoque centesimo habetur; (Cum enim ad summam 136. annorum tunc excreuerint; nisi quarto quoque anno centesimo fieret consueto more vnius diei intercalatio, æquinoctia die integro versus fines mensium prolaberentur) ita quoq; in æquatione Lunę ratio habenda est illorum annorum 12 ½. trecentesimo quoque anno omissorum; adeò vt quando summa ex illis collecta ad 100. annos peruenerit, non adhibeatur tunc æquatio Lunę trecentesimo anno post vltimam æquationem, sed quadringentesimo, propterea quod Luna tunc non trecentesimo anno, sed quadringentesimo vnum diem anticipet in Calendario. Nam cum in 300. annis ponamus Lunã vno die sedes suas anteuertere annis 12 ½. prius quam oportet, fit, vt eandem in 600. annis anteuertere suas sedes ponamus annis 25. prius quàm res exigit, & in 1200. annis, annis 50. prius, & in annis 2400. 100. annis prius, quàm res postulat. Cum ergo Luna in 100. annorum spatio anteuertat sedes suas octo fermè horis, quòd in 300. annis diem integrum, hoc est, horas 24. eam anticipare sedes suas statuamus, sequitur eam, si æquatio 100. annis prius quàm oportet, adhibeatur, ascendisse sursum in Calendario versus initia mensium, horas 16. duntaxat. Quare æquatio tunc adhibenda non est, sed expectandi sunt adhuc 100. anni, in quibus Luna alias 8. horas sursum ascendet, quæ cum prioribus 16. conficiunt 24. id est, diem integrum naturalem, propter quem necessario Luna tunc æquationem exigit, ne Nouilunia per diem integrum serius quàm decet, in Calendario monstrentur. Quibus autem centesimis annis summa annorum 12 ½. omissorum vs-

Aequatio Lunæ trecentesimo quoque anno præuenitur ann. 12. cũ dimidio, quorum tamen ratio habenda sit, quãdo summam 100. annorũ cõficerunt.

que ad

que ad 100. excreſcat, ac proinde æquatio Lunæ in ſequentem centeſimum differenda ſit, ex iis, quæ mox ſubijciemus, planum fiet.

Continuatio tabulæ æquationis Epactarū p annos centeſimos vſque ad correctionis annum.

HIS poſitis, cum æquationis tabula per centeſimos, vt diximus, annos progrediatur, præfigemus anno 500. eandem literam P, maiuſculam, ad denotandum, eandem tunc lineam primam Epactarum aſſumendam eſſe, quæ temporibus Concilij Nicæni in vſu fuerat, quandoquidē Cyclus aurei numeri circa annum Domini 500. iam ad vſum Eccleſiæ magis idoneus factus fuerat, quàm ipſis Concilij Nicæni temporibus, vt ſupra expoſuimus, Quanquam autem hac ratione 50. annis radicem æquationis, quam in anno 550. ſtatuimus, præueniamus, eorum tamen ſuo loco rationem etiam habebimus. Deinde quia poſt 300. annos Luna anticipat vnum diem in Calendario, aſſumenda erit tunc vltima linea Epactarum, quæ continet Epactas, quarum ſingulæ in Calendario per vnum diem antecedunt verſus menſium principium ſingulas Epactas primę lineæ, ſuntque ſingulæ illius lineæ ſingulis huius vnitate maiores; quippe cum illæ ex his componantur per adiectionem vnitatis, reiectis tamen 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✳. cum ea ſumma eſt 30. quēmadmodum & Epactæ cuiuſlibet lineæ ſuperioris ex proximè inferioris lineæ Epactis conflantur; cuiuſmodi eſt infima linea tabulæ expanſæ in comparatione ſupremæ. Illa enim eſt hac ſuperior. Intelligenda namque eſt tabula expanſa, veluti circulus quidam continens 30. ordines, qui in orbem redeant, ita vt hæ literæ, P, maiuſcula, & a, minuſcula, atque adeo prima linea, & infima contiguæ ſint. Quæ cum ita ſe habeant, adſcribenda erit litera a, minuſcula anno 800. in tabula æquationis, cum hic annus ſit trecenteſimus poſt annum 500. Pari ratione, quia poſt alios 300. annos Luna anticipat alterum diem, adſcribenda erit anno 1100. litera b, minuſcula in tabula æquationis. Eodemque pacto litera c, minuſcula anno 1400. præfigenda erit.

Æquatio Epactarum quo pacto inſtituatur anno correctionis 1582.

PRÆTEREA quoniam anno 1582. decem dies menſi Octobri ſunt adempti, vt Æquinoctium vernum ad diem 21. Martij reſtitueretur; neceſſe eſt, poſt hanc detractionem omnia Nouilunia decem diebus tardius contigiſſe, quàm Epacta illius anni, quæ ante correctionem fuit vj. indicabat in Calendario. Quare aſſumenda tunc fuit linea Epactarum in tabula expanſa, iuxta quam litera D, maiuſcula poſita eſt, quæ nimirum decimum locum obtinet à linea literæ c, minuſculæ excluſiuè, deſcendendo verſus literas b, & a, minuſculas, & hinc verſus literas P, N, M, &c. maiuſculas. Nam omnes Epactæ illius lineæ, quæ annexam habet literam D, maiuſculam, decem vnitatibus minores ſunt, quàm Epactæ alterius lineæ, cui præfixa eſt litera c, minuſcula; quippe cum hæ ex illis componantur per additionem 10. vnitatum, reijciendo 30. quando ſumma maior eſt, quàm 30. & ſcribendo ſignum ✳. quando ſumma eſt 30. Item Epactæ illius lineæ, cui litera D, maiuſcula apponitur, ſcriptæ ſunt in Calendario 10. diebus infra Epactas lineæ, cui appoſita eſt litera c, minuſcula, excluſiuè. Itaque

Litera æquationis anni correctionis 1582. ſ.

que in tabula æquationis anno 1582. poſt 10. dierum exemptionem ex menſe Octobri præponenda eſt litera D, maiuſcula.

Æquationis Epactarū tabula quo pacto poſt correctionem inſtituatur, habita etiam ratione æquationis anni ſolaris.

QVIA verò poſt exemptionem 10. dierum æquandus etiam eſt annus Solaris, omittendo tres dies intercalares in 400. quibuſque annis, in ſingulis nimirum prioribus tribus centeſimis ſingulos, retento die intercalari in quarto centeſimo, vt ſuperiore libro explicauimus; ſcribendi poſthac erunt in tabula æquationis omnes anni centeſimi, initio facto ab anno 1600. qui biſſextilis eſt, & iuxta quartum quemque ab eo, voce *Biſſextilis*, hoc modo Biſſ. appoſita, quales ſunt 2000. 2400. 2800. 3200, &c. Ita enim facilius æquationis tabula, quæ poſt anni correctionem ex vtroque anno, Lunari, & Solari pendet, inſtituetur. Et quia ab anno 1400. vbi Lunæ æquatio vltimo adhibita eſt in tabula æquationis, vſque ad annum 1600. nō effluxerunt 300. anni, non indigebit Luna æquatione. Cum ergo nec Solaris annus æquationem tunc deſideret, quod annus 1600. de more biſſextilis ſit; præponenda erit eadem litera D, maiuſcula anno 1600. in tabula æquationis, quæ anno 1582. fuit præfixa. Quoniam verò ab anno 1400. vſque ad annum 1700. elapſi ſunt anni 300. indigeret tunc Luna æquatione, ſi verum eſſet, ipſam anticipare diem vnum totum in 300. annis. Sed quia verius ipſa in annis $312\frac{1}{2}$. vnum diem anticipat, atque anni illi $12\frac{1}{2}$. quater omiſſi ab anno 500. vſque ad annum 1700. efficiunt annos 50. anteuertimusque Lunæ æquationem totidem annis, (debebamus enim æquare Lunā anno 850. non autem anno 800. propterea quod ab anno 550. in quo radix æquationis a nobis collocata eſt, vſque ad annum 850. interponuntur 300. anni) qui cum prioribus 50. annis conficiunt 100. annos, non adhibenda erit æquatio Lunæ anno 1700. ſed in ſequentem centeſimum 1800. differenda, vt ſupra dictum eſt. Verùm quia anno 1700. dies intercalaris, ob anni Solaris æquationem, omittitur, ne ſcilicet vernum Æquinoctium longius a die 21. Martij euagetur, efficitur, vt tunc Nouilunia vno die contingant tardius. Quam ob rem aſſumenda tunc erit linea Epactarum, quæ in fronte habet literam C, maiuſculam, & cuius Epactæ vna vnitate minores ſunt Epactis prope literam D, maiuſculam, propterea quę Nouilunia in Calendario vno die tardius oſtendunt. Quo fit, vt anno 1700. in tabula æquationis litera C, maiuſcula præfigenda ſit.

Litera æquationis anni 1600. quæ.

Litera æquationis an. 1700. quæ

RVRSVS quia anno 1800. iterum dies intercalaris omittitur, deberent Nouilunia iterum tardius vna die contingere: ſed quoniam tunc, vt diximus, Luna æquatione indiget, (In hunc enim centeſimum reiecta eſt æquatio Lunæ ex anno 1700.) efficitur, Nouilunia neq; aſcēdere, neque deſcendere, ſed in eiſdem diebus permanere. Dies enim ille, quo Nouilunia propter æquationem Solaris anni deſcendere coguntur verſus menſium fines, reſtituitur verſus initia menſium per æquationem Lunæ. Quocirca eadem litera C, maiuſcula præponenda erit in tabula æquationis anno 1800. Anno verò 1900. quo rurſum intercalaris dies omittitur, deſcendent Nouilunia per vnum diem, ac propterea

Litera æquationis an. 1800. quæ

Litera æquationis annor. 1900. 2000. 2100. quæ.

propterea illi anno litera B, maiuſcula in tabula æquationis præponitur. Atque eadem litera anno 2000. præfigitur, quia tunc neque dies intercalaris omittitur, neque 300. anni ab vltima Lunæ æquatione anno 1800. facta effluxerunt, ita vt neuter annus æquatione indigeat. Iterũ quia anno 2100. & dies intercalaris omittitur, & Luna æquatione indiget, quod 300. anni elapſi ſint ab anno 1800. quo vltima Lunæ facta eſt æquatio, vſque ad annum 2100. fit, vt Nouilunia tunc neque deſcendant, neque aſcendant in Calendario, ſed ijſdem in diebus permaneant, vt ſupra de anno 1800. diximus. Quapropter eadem litera B, maiuſcula anno 2100. affigitur in æquationis tabula. Porrò cum

Literæ æquationis annorũ 2200 2300. quæ.

anno 2200. dies intercalaris omittatur, Lunaque non egeat æquatione, deſcendent Nouilunia per diem vnum, atque idcirco in tabula æquationis anno 2200. litera A, maiuſcula adſcribenda: Eademque ratione anno 2300. litera u, minuſcula præfigenda. Sed quia anno poſtea 2400. qui tertius centeſimus eſt poſt annum 2100. quo Luna fuit equata, Luna æquationem expetit, & annus Solaris equationem non deſiderat; quòd is centeſimus annus ſit biſſextilis, aſcendent neceſſario Nouilunia per vnum diem ſurſum in Calendario. Quocirca iterum tunc reſumenda erit linea Epactarum, cui litera A, maiuſcula præfigitur, ac proinde eadem litera A, maiuſcula anno 2400. in tabula equationis apponenda. Anno verò 2500. propter Solaris anni equationem, quę tunc fit, Nouilunia rurſus deſcendere coguntur per diem vnum, propterea eidem anno litera rurſus u, minuſcula affigenda erit, quemadmodum anno 2300.

Literæ æquationis annor. 2400. 2500. quæ.

Obſtinatio tabulæ æquationis Epactarũ poſt correctionem per centeſimos annos, in infinitum.

ATQVE hoc modo continuabitur tabula equationis in infinitum, ſi ratio habeatur tam diei intercalaris ſiue omiſſi, ſiue retenti, quàm equationis Lunę, quę ei 300. quibuſque annis debetur; dummodo anni illi, 12 ½. quolibet ſpatio 300. annorum omiſſi nõ negligantur, ſed cum primum ſumma 100. annorum ex ijs fuerit collecta, equatio Lunę in proximum annum centeſimum differatur, vt factum eſt a nobis anno 1700. ex quo equationem in annum 1800. reiecimus. Quod quidem iterum faciendum erit anno 4200. annis nimirum 2400. poſt annum 1800. in quem dilata fuit Lunę equatio, propter 100. illos annos, qui ex omiſſione 12 ½. annorum excreuerant. Nam equatio Lunę, quę fieri deberet anno 4200. propter 300. annos ab ultima equatione elapſos, facienda eſt inſequenti anno centeſimo 4300. Eodemque modo poſt alios 2400. annos Lunę equatio in ſequentem centeſimum annum reijcienda erit, &c.

EX omnibus his elici poteſt regula triplex ad tabulam equationis ad quotuis annos extendendam, quę eſt eiuſmodi.

Regula triplex continuandi tabulam æquationis Epactarum in infinitum.

1 *QVANDO centeſimo aliquo anno dies intercalaris omittitur, & Luna æquatione non indiget, id eſt, quando ſolus annus Solaris æquatione indiget, deſcendendum eſt in tabula expanſa ad lineam Epactarum proxime inferiorẽ, eiuſq; litera illi centeſimo anno apponenda.*

2 QVAN-

2 *QVANDO verò anno aliquo centeſimo dies intercalaris non omittitur, ſed Luna indiget æquatione, hoc eſt, quando ſolus Lunarii annus eget æquatione, aſcendendum eſt in tabula expanſa ad lineam Epactarum proxime ſuperiorem, eiuſq; litera illi anno centeſimo adſcribenda.*

3 *QVANDO denique & dies intercalaris centeſimo aliquo anno omittitur, & Luna æquatione indiget; vel neque dies intercalaris omittitur, neque Luna eget æquatione, hoc eſt, quando vterque annus, vel neuter æquandus eſt, conſiſtendum eſt in eadem linea Epactarum tabulæ expanſæ, eademq; litera illi centeſimo præfigenda, quæ antecedenti anno centeſimo appoſita fuit.*

QVÆ omnia obſeruata eſſe vides in tabula æquationis. Semper enim cuilibet centeſimo anno ea litera præfixa eſt, quæ illam lineam Epactarum in tabula expanſa refert, quæ tunc aſſumenda eſt, pro vt videlicet deſcendendum eſt, vel aſcendendum, vel in eadem linea conſiſtendum, vt hæ ipſæ regulæ docent. Porrò vt facilior reddatur æquationis ratio, appoſuimus ſignum hoc, ⊜, illis centeſimis annis, quibus Luna æquationem poſtulat, ſimplex quidem tertio cuique centeſimo, duplex verò quarto cuique centeſimo, in quem æquatio ab antecedenti trecenteſimo anno differtur: quod quidem fit, vt diximus, annis 2400. poſt 1800. annum, quo primum facta eſt eiuſmodi æquationis dilatio. Tunc enim æquatio differtur in annum 4300. ab anno 4200. quamquã annus 4200. ſit tertius centeſimus ab vltima Lunæ æquatione anno 3900. facta. Idem faciendum eſt annis 2400. poſt annum 4300. hoc eſt, anno 6700. a quo æquatio differtur in annum 6800. Item annis 2400. poſt annum 6800. id eſt, anno 9200. Tunc enim equatio adhibenda eſt non anno 9200. ſed 9300. atque ita de cæteris.

Qua arte tabella cycli Epactarum perpetua in Calẽdario Gregoriano, una cũ tabula æquationis, conſtructa ſit.

EODEM prorſus artificio conſtructa eſt tabula æquationis Cycli Epactarum perpetui in Calendario Gregoriano, cum ab hac non differat. Tabella verò Cycli Epactarum perpetua in eodem Calendario initium ſumit ab Epacta ✱. & progreditur per omnes 30. Epactas, quarum quælibet componitur per additionem 11. ad proxime antecedentem Epactam, reiectis 30. ex ſumma, quando abijci poſſunt. Cuilibet deinde Epactæ eiuſdem tabellæ ſupraſcripta eſt ea litera alphabeti, quæ in tabula expanſa prope eandem Epactam ſub aureo numero 3. deſcripta eſt. Epacta denique xxv. 25. geminata eſt ſub litera F, maiuſcula, & diuerſis characteribus, coloribusve notata, rubro vna, altera nigro, propter rationem ſupra expoſitam. Id quod cuilibet perſpicuum erit, ſi tabellam illam Cycli Epactarum perpetuam, quam hic repetiuimus, cum tabula Epactarum expanſa diligenter conferat.

TABELLA CYCLI EPACTARVM PERPETVA.

P	l	C	c	p	F	f	f	M	i	A
*	xj	xxij	iij	xiiij	xxv.25	vj	xvij	xxviij	ix	xx
a	m	D	d	q	G	g	t	N	k	B
j	xij	xxiij	iiij	xv	xxvj	vij	xviij	xxix	x	xxj
b	n	E	e	r	H	h	u			
ij	xiij	xxiiij	v	xvj	xxvij	viij	xix			

Maluimus autem literas Indices tabulæ expãſæ in hac tabella illis potius Epactis ſupraſcribere, quæ in tabula expanſa ſub aureo numero 3. prope eaſdem Epactas collocantur, quàm illis, quę aureo numero 1. iuxta eaſdem literas reſpondent; vt facilius intelligeretur, tabellam hanc ex tabula expanſa depromptam eſſe. Neque alia cauſa huius conſtructionis fuit.

ETSI autem literæ alphabeti in tabula æquationis nullum uidẽtur ſeruare ordinem, redeunt tamen in orbem inſtar cycli ſpatio 300000. annorum, ita vt tabula ęquationis Epactarum extẽſa per annos 300000. initio facto ab anno 1700. quo primum pro litera D, maiuſcula, litera C, maiuſcula vſurpabitur, perpetua ſit futura, ſi mundus perpetuò duraret, & ratio ęquandi utrumque annum, Solarem ac Lunarem, à nobis præſcripta, emendatione nunquàm egeret. Hoc autem ita faciemus perſpicuum. Poſt annos 10000. hoc eſt, poſt 100. centeſimos ab anno 1700. elapſos, anno nimirum 11700. redit prorſus eadem varietas literarum, ſed non eędem literę. Nam ſicut poſt annum 1600. duob. annis 1700. 1800. apponitur eadem litera C; tribus vero annis 1900. 2000. 2100. eadem litera B; & anno 2200. litera A; & anno 2300. litera u; Anno autem 2400. repetitur litera A; & anno 2500. litera u; tribus uerò annis 2600. 2700. 2800. eadem litera t, aſcribitur, &c. ita prorſus fit poſt annos 10000. elapſos. Poſt annum. n. 11600. duobus annis 11700. 11800. aſcribitur eadẽ litera i; trib. vero annis 11900. 12000. 12100. eadẽ litera h; & anno 12200. litera g; & anno 12300. litera f, Anno autem 12400. litera g, repetitur; & anno 12500. litera f; tribus vero annis 12600. 12700. 12800. eadem litera e, præfigitur, &c. Idem prorſus cernitur poſt annos 10000. elapſos ab anno 11700. Anno. n. 21700. eadẽ varietas reuertitur. Item anno 31700. hoc eſt, poſt 10000. annos ab anno 21700. elapſos. Item anno 41700. id eſt, poſt annos 10000. quoque elapſos ab anno 31700. Eademque eſt ratio de cæteris. Id quod in ſubiectis annis ex ſuperiore ęquationis tabula excerptis apparet: quã quam

Literæ æquationis Epactarum poſt ann. 10000. progredi eadem omnino proportione, & quare.

quam idem verum quoque ſit in omni ſpatio 10000. annorum, a quocunque anno centeſimo quis incipiat. In tabula porrò æquationis, annis, à quibus ordines 10000. annorum incipiunt, præpoſuimus ſignum hoc †.

	Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		Anni Dñi		
C	1700	i	11700	G	21700	n	31700	P	41700		
C	1800	i	11800	G	21800	n	31800	P	41800		☉☉
B	1900	h	11900	F	21900	m	31900	N	41900		
B	2000	h	12000	F	22000	m	32000	N	42000	Biſſ.	
B	2100	h	12100	F	22100	m	32100	N	42100		☉
A	2200	g	12200	E	22200	l	32200	M	42200		
u	2300	f	12300	D	22300	k	32300	H	42300		
A	2400	g	12400	E	22400	l	32400	M	42400	Biſſ.	☉
u	2500	f	12500	D	22500	k	32500	H	42500		
t	2600	e	12600	C	22600	i	32600	G	42600		
t	2700	e	12700	C	22700	i	32700	G	42700		☉
t	2800	e	12800	C	22800	i	32800	G	42800	Biſſ.	

Ratio huiuſce rei eſt, quòd in 10000. annis continentur 25. centenarij, in quos æquatio Lunæ antecedenti centeſimo debita reijcitur, quater ad vnguem; atque idcirco Lunæ æquationes in uno ſpatio 10000. annorum progrediuntur, vt in quouis alio. Cum ergo & biſſextiles centeſimi in omnibus huiuſmodi ſpatijs eodem modo ſe habeant; (Id quod in appoſita tabella patet, in qua notas tam æquationis Lunæ, quã annorum biſſextilium appoſuimus, ex eadem ſuperiore tabula æquationis excerptas.) neceſſe eſt, ut literæ æquationis quolibet ſpatio 10000. annorum eadem proportione progrediantur.

Totus labor in condenda tabula æquationis conſiſtit in primo ſpatio 10000. annorum.

ITAQVE totus labor in condenda tabula ęquationis in primo ſpatio 10000. annorum poſitus eſt. Si enim ab anno 11700. hoc eſt, poſt 10000. annos ab anno 1700. elapſos, repetatur eadem varietas literarũ, (initio tamen facto à litera i,) & notarum æquationis Lunæ, centeſimorumque biſſextilium, quæ ſeruata eſt ab anno 1700. uſque ad annum 11600. incluſiuè; idemque poſt alios, atque alios annos 10000. fiat, donec 300000. anni poſt annum 1700. compleantur, conſtructa erit tota tabula æquationis, omnes varietates complectens.

Tabulam æquationis Epactarũ contineri cyclo 300000. annorũ, & quare.

AT uero poſt 300000. annos non ſolum eandem varietatem literarum æquationis ſeruari, ſed eaſdem numero literas omnino redire in orbem, hinc planum fiet. Quoniam poſt 10000. annos ab anno 1700. elapſos facta eſt mutatio 43. literarum, hoc eſt, (abiecto toto cyclo 30. literarum tabulæ expanſæ) 13. literarum, initio facto à litera C, maiuſcula anno 1700. præfixa, vſque ad literam k, minuſculam incluſiue, anno 11600. appoſitam; facta erit in ſecundo ſpatio annorum 10000. mutatio 26. literarum, à litera eadem C, maiuſcula, nimirum aliarum 13. literarum

teratum à litera i: in tertio ſpatio, 39. hoc eſt, (abiectis 30.) 9. in quarto, 22. in quinto 35. hoc eſt, (abiectis 30.) 5. in ſexto, 18. in ſeptimo, 31. id eſt, (abiectis 30.) 1. in octauo, 14. in nono, 27. in decimo, 40. hoc eſt, (abiectis 30.) 10. in undecimo, 23. in duodecimo, 36. ſiue 6. in tertiodecimo, 19. in quartodecimo, 32. vel 2. in quintodecimo, 15. in ſextodecimo, 28. in decimoſeptimo, 41. vel 11. in decimooctauo, 24. in decimonono, 37. ſiue 7. in viceſimo, 20. in viceſimoprimo, 33. vel 3. in viceſimoſecundo, 16. in viceſimotertio, 29. in viceſimoquarto, 42. vel 12. in viceſimoquinto, 25. in viceſimoſexto, 38. ſiue 8. in viceſimoſeptimo, 21. in viceſimooctauo, 34. ſiue 4. in viceſimonono, 17. & in triceſimo, 30. Quoniam, inquam, in quolibet ſpatio 10000. annorum mutatio fit 13. literarum, ita vt in triceſimo ſpatio fiat mutatio omnium 30. literarum tabulæ expanſæ; efficitur, vt tranſactis 30. ſpatijs 10000. annorum, hoc eſt, elapſis annis 300000. reuertantur omnino eædem literæ, quæ prius, eodemque ordine. Quare tabula æquationis Epactarum continetur Cyclo 300000. annorum: quod non paucis incredibile prorſus videri poſſit.

Vſus tabulæ expanſæ, & æquationis Epactarum.

VSVS verò vtriuſque tabulæ, expanſæ & æquationis, in eo conſiſtit, vt cognoſcamus, quænam 19. Epactæ 19. aureis numeris quouis tempore reſpondeant; atque idcirco, cognito aureo numero cuiuſlibet anni, quænam Epacta ei in tabula expanſa reſpondens accipienda ſit ad Nouilunia indaganda in Calendario: quod hunc in modum fiet. Quæratur in tabula æquationis annus propoſitus, ſi is centeſimorum aliquis eſt, vel ſi non eſt vnus ex centeſimis, ſumatur centeſimus annus proxime minor anno propoſito, vel certe annus 1582. ſi datus annus eſt poſt correctionem, & ante annum 1600. noteturque diligenter litera ei centeſimo præfixa. Linea namque Epactarum, quæ eandem literam in tabula expanſa præfixam habet, in vſum adhibenda eſt non ſolum anno propoſito, ſed omnibus alijs annis ab eo centeſimo, vſque ad eum annum centeſimum, qui aliam literam affixam habet. Igitur ſi Epactam, quæ in ea linea aureo numero illius anni in vertice tabulæ poſito reſpondet, acceperis, ea indicabit in Calendario omnia Nouilunia illius anni.

EXEMPLI gratia. Propoſito anno 1593. ſumendus eſt in tabula æquationis annus 1582. qui eo proxime minor eſt, vnà cum litera D, maiuſcula. Deinde in tabula expanſa aſſumenda erit linea Epactarum, cui eadem litera D, maiuſcula præfigitur. Hæc enim in vſu erit ab anno 1582. poſt correctionem vſque ad annum 1700. excluſiue, qui aliam iam literam præfixam habet. Et quia anno 1593. aureus numerus eſt 17. cui in aſſumpta linea Epactarum literę D, maiuſculæ reſpondet Epacta xxvii. quæ eo ipſo anno 1593. vſurpabitur, fiétq; Nouilunia eo anno illis diebus, quibus in Calendario Epacta xxvii. prçponitur.

RVRSVS oblato anno 1916. acipiendus eſt in æquationis tabula annus 1900. vnà cum litera B, maiuſcula: In tabula verò expanſa ſumenda

menda eſt linea Epactarum, quæ eandem literam B, præfixam habet. Hæc namque in vſu erit ab anno 1900. vſque ad annum 2200. excluſiuè, cui litera alia præponitur. Quia vero aureus numerus anni 1916. eſt 17. cui in accepta linea Epactarum literæ B, maiuſculæ reſpondet Epacta 25. diuerſo charactere ab alijs denotata, indicabit ea Epacta Nouilunia totius illius anni in Calendario.

DENIQVE (vt exemplum quoque ante anni correctionem proponamus) ſi offeratur annus 415. capiendus eſt in tabula æquationis annus 320. eo proxime minor, vnà cum litera P, maiuſcula: Linea verò Epactarum in tabula expanſa, cui eadem litera P, maiuſcula adſcripta eſt. Hac. n. tunc vtendum erit. Cum ergo anno 415. aureus numerus fuerit 17. cui in ea linea Epactarum reſpondet Epacta iiij. inciderunt eo anno omnia Nouilunia in illos dies, quibus Epacta iiij. adſcribitur. Eademque eſt ratio in cæteris.

Vſus tabellæ cycli Epactarū perpetuæ, quæ in Calendario propoſita eſt.

EODEM modo ex tabella Cycli Epactarum perpetua, vt in Calendario Gregoriano explicatum eſt, Epacta inuenietur. Si enim ex tabula æquationis ſumatur litera propoſito tempori congruens, ſimiliſque accipiatur in tabella perpetua, reſpondebit Epacta illius literæ aureo numero 3. inſequens Epacta aureo numero 4. atque ita deinceps vſque ad aureum numerum 19. redeũdo ab vltima Epacta xix. ad primam ✳. ſi opus fuerit. Eſt enim ea tabella inſtar circuli cuiuſdam, vt de tabula expanſa diximus. Epacta autem antecedens literam in tabella perpetua acceptam, reſpondebit aureo numero 2. & hanc antecedens, aureo numero 1. vt in Calendario, Canone 2. traditum eſt, vbi plura exempla huius rei inuenies. Exempli gratia. Anno 3239. reſpondet in tabula æquationis litera r, minuſcula, eſtque aureus numerus 10. Si igitur literæ r, minuſculæ in tabella Cycli perpetua tribues aureum numerum 3. & inſequenti, 4. & proximè ſequenti, 5. atque ita deinceps, redeundo ad principium tabellæ, incidet aureus numerus 10. propoſiti anni in cellulam quartam literæ c, minuſculæ, vbi Epacta iij. ponitur, quæ propoſito anno debetur. Anno vero 3211. cui eadem litera r, minuſcula reſpondet, aureus numerus eſt 1. Tribuendo ergo aureum numerum 3. cellulæ eidem literæ r, minuſculæ, & aureum numerum 2. antecedenti cellulæ, & j. cellulæ literæ E, maiuſculæ, reperies ibi Epactam xxiiij. quæ anno 3211. vſurpanda erit ad Nouilunia inueſtiganda. Atque ita de cæteris.

Epacta cuiuſlibet anni formatur ab Epacta antecedentis anni per additionē 11. nonnunquam & per additionem 12.

CÆTERVM inuenta Epacta cuiuſlibet anni, formabitur facili negotio ſequentis anni Epacta, ſi ad illam adijciantur 11. & ex ſumma, ſi maior quàm 30. fuerit, abijciantur 30. vel ſi fuerit 30. pro Epacta ſumatur ſignum ✳. Cuius rei cauſa ex ijs, quæ diximus, eſt manifeſta. Cum enim annus Solaris Lunarem ſuperet 11. diebus, fient Nouilunia quolibet anno 11. diebus prius, quàm anno ſuperiore, ac propterea ad Epactam antecedentis anni addenda ſunt 11. vt componatur Epacta anni inſequentis, quæ nimirum 11. diebus illam in Calendario

lendario antecedat. Solum ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus eſt 19. addenda ſunt 12. non autem 11. ut ſequentis anni Epacta componatur, in quo aureus numerus eſt 1. vt mox dicemus. Obſeruandum tamen eſt, vt quando Epacta ita compoſita fuerit xxv. aureuſque numerus illius anni, in quo Epacta illa eſt in vſu, extiterit maior, quàm 11. aſſumatur Epacta illa 25. quæ diuerſo ab alijs colore, vel charactere eſt inſignita.

Quare addantur 12. ad Epactã cũ aureo numero 19 concurrẽtem, ad efficiendã ſequẽtis anni Epactã.

CVR autem ex additione 12. potius, quàm 11. ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus eſt 19. formanda ſit Epacta inſequentis anni, cauſa hæc eſt. Quoniam ex diebus 209. qui in 19. annis Solaribus conflantur ex 11. diebus, quibus ſinguli anni Solares ſingulos Lunares ſuperant, conſtituuntur ſeptem Lunationes Emboliſmicæ, ſex quidem dierum 30. at vna dierum 29. vt Cap. 1. huius libri diximus; non eſſent ſemper abijcienda 30. ex ſumma conflata per additionem 11. ad Epactam antecedentem, quando ea ſumma maior eſt quàm 30. ac proinde quando annus ille Lunaris Emboliſmicus eſt, continens 13. Lunationes, vt ex proximo Cap. intelligetur; ſed in ſeptimo Emboliſmo atque vltimo, cuius Lunatio dies tantum 29. complectitur, auferri deberent tantummodo 29. Cum igitur regula vſitata abijciat ſemper 30. vt omnes Emboliſmi ſimiles ſint, neceſſe eſt poſt vltimum Emboliſmum addere 12. ad Epactam, vt inſequentis anni Epacta conficiatur: vt nimirum vnitas illa, quæ antecedenti Epactæ adempta eſt, ſequenti Epactæ reſtituatur. Quòd ſi a ſuperiore Epacta ablata eſſent ſolum 29. vt par eſſet, ſatis foret, ſi adijcerentur 11. ad inſequentis anni Epactam colligendã, ſicut in alijs fit. Ita enim procrearetur eadem numero Epacta, quæ ante 19. annos in vſu fuit, Nouiluniaque ad eoſdem dies redirent, vt Cycli decennouennalis ratio poſtulat: quemadmodum accidit, ſi vltimæ Epactæ addantur 12. quando exempta ſunt 30. in vltimo Emboliſmo. Quanquam autem annus, in quo aureus numerus eſt 19. non fuerit ante Calendarij correctionem ſeptimus, ſiue ultimus Emboliſmicus, ſed penultimus, ſiue ſextus, vt proximo Capite oſtendemus: quia tamen annus ille ſemper fuit Emboliſmicus, & numerus 19. eſt omnium aureorum numerorum maximus, ac poſtremus, placuit Computiſtis, additionem numeri 12. fieri tunc, cum aureus numerus 19. vſurpatur. Nullus enim error notabilis ea ex re in Lunationibus accidere poteſt. Eadem de cauſa voluimus & nos illam additionem fieri, quando aureus numerus eſt 19. quæcunque tunc Epacta ei reſpondeat, vt antiquorum veſtigijs, quoad eius fieri poteſt, inſiſtamus; etſi annus ille neque ſit vltimus Emboliſmicus ſemper, neque verò ſemper Emboliſmicus. Verùm hæc planius, atque apertius proximo Capite percipientur.

Cur, aureo num. 19. currente, ad dies, q̃ f Decẽbri poſt ult. mẽ Luna quoñ ſupuit, addenda ſit unitas, ne Epacta ſequẽtis anni oſtimoſ

HINC patet ratio, cur quando aureus numerus 19. in vſu eſt, ad dies, qui poſt vltimam Lunationem Decembris ſuperſunt, adijciatur vnitas, vt ſequentis anni Epacta formetur, ueluti ad finem antecedentis Capitis dictum eſt: quia nimirum ad Epactam cum aureo numero

mero 19. currentem apponenda ſunt 12. cum ad alias tantùm 11. addantur, ad procreandam Epactam inſequentis anni, vt proxime oſtendimus. Quòd ſi vnitas tunc non adderetur, offerrent ſuperflui illi dies Epactam vna vnitate minorem, eam videlicet, quæ ex additione 11. ad ſuperiorẽ Epactã efficeretur, quemadmodũ fit in alijs, nõ autẽ eam, quæ gignitur ex additione 12. quod abſurdum eſt. Excipiuntur tamẽ hę duæ Epactæ xviij. & xix. quæ ſi vnà cũ aureo numero 19. in vſu ſunt, nõ addenda eſt vnitas diebus illis ſuperfluis, ſed ipſi dies ſuperflui Epactã inſequentis anni exhibent: quia tunc Lunationibus duarum harum Epactarum in Decembri adimitur vnus dies, ita vt fiant dierum duntaxat 29. cum alias ſemper complectantur dies 30. Quo fit, ut uno die citius tunc Lunatio utriuſque Epactæ in Decembri terminetur, quàm oporteret, ac proinde ſuperſit ille dies in fine Decembris, qui alioquin deberet alijs diebus ſuperfluis adijci. Cur autem, currente aureo numero 19. cum duabus illis Epactis, earum Lunationes menſe Decembri contineant tantùm 29. dies, proximo Capite, in quo de Emboliſmis agetur, explicabimus.

Qua ratione inſtauranda ſit tabula æquationis Epactarũ, ſi forte alia anni magnitudo inueniatur.

IAM verò ſi poſt aliquot ſecula elapſa ab Aſtronomis alia diuerſa ab ea, quam nunc ſequimur, anni magnitudo inueniatur, ita ut annus Alphonſinus non amplius medius ſit inter maximum annum, ac minimum, ac proinde omiſſio trium dierum intercalarium quolibet 400. annorum ſpatio Æquinoctium vernum longius à die 21. Martij cogat recedere, ita vt ad eum reuerti nequeat; reſtituendum erit Æquinoctium ad diem 21. Martij per intercalationem, ſiue omiſſionem tot dierum extra ordinem in aliquo anno, quot diebus ipſum verſus finem menſis, vel verſus principium a 21. die diſceſſerit, vt Capite v. ſuperioris libri docuimus. Reſtituto autem hac ratione Æquinoctio, reſumenda iterum erit æquatio noſtra anni Solaris, quæ ſpatio quouis 400. annorum ternos dies intercalares iubet omitti, vel alia magis commoda inſtituenda, pro anni Solaris noua magnitudine inuenta. Deinde innouanda erit Æquationis tabula hoc modo. Si, ut æquinoctium ad diem 21. Martij reduceretur, intercalati fuerint aliquot dies, aſcendendum erit in tabula expanſa ab ea linea Epactarum, quæ tum in vſu eſt, per tot lineas, quot dies intercalares interpoſiti fuerint, ita vt in vſum adhibeatur ea linea, cuius Epactæ tot vnitatibus maiores ſint Epactis alterius lineæ, quæ ante intercalationem illam extraordinariam vſurpabatur, quot dies fuerint intercalati; quia videlicet totidem diebus Nouilunia citius contingent, quàm antea, propter aſcititios illos dies anno extra ordinem adiectos. Si verò ad reſtituendum Æquinoctium in diem 21. Martij, exempti fuerint aliquot dies ex anno, deſcendendum erit in tabula expanſa per tot lineas ab ea linea Epactarum, quæ tunc vſum habet, quot dies ex anno fuerint exempti, ita vt ad Nouilunia inueſtiganda recipiatur ea linea, quæ Epactas contineat tot vnitatibus minores Epactis alterius lineæ, quæ ante hanc dierum exemptionem in vſu erat, quot dies exempti fuerint: propterea quod totidem diebus Nouilunia

tilunia tardius contingunt, quàm antea, ob dies illos ex anno extra ordinem detractos. Litera postea huic lineæ Epactarum adscripta, ad quam usque factus est ascensus, descensusve, præfigenda est in tabula æquationis illi anno, in quo extraordinaria illa dierum intercalatio, uel exemptio facta fuerit. Postremo vltra eum annum continuanda erit æquationis tabula ex præceptis ante traditis, initio facto à centesimo anno, qui illi anno, in quo æquinoctium restitutum fuerit, si non sit centesimus, proximus erit: ita vt quando Solaris annus æquatione eget, non autem Lunaris, descensus fiat in tabula expansa ad proxime inferiorem lineam: quando autem Lunaris annus æquationem desiderat, Solaris non item, ascendatur ad lineam proxime superiorem: quando denique neuter annus, vel vterque æquandus est, in eadem linea Epactarum persistatur, vt supra in triplici illa regula dictum est.

Qua ratione instauranda sit tabula æquationis Epactarum, si forte Luna non in annis $312\frac{1}{2}$. ci diendo, sed uel in pluribus. pluribusve anticipare unum dicpræhendatur.

QVOD si fortè defectus aliquis tabulæ in æquatione Lunæ deprehensus fuerit, ita vt Luna non annis $312\frac{1}{2}$. per diem vnum sedes suas anteuertat in Calendario, sed paucioribus, pluribusve, mutari poterit facile ratio æquationis Lunæ in tabula, obseruando diligenter, quando anni in centesimis omissi summam 100. annorum conficiant, vt tunc æquatio Lunæ in proximum centesimum differatur.

Epactas in Calendario loco nõ mutare, etiamsi tabula æquationis Epactarii propter aliã fortassis anni magnitudinẽ mutandi, uel propter aliã Lunationũ periodum immutetur.

ETSI autem post aliquot seculorum lapsum necessario tabula æquationis eo, quem diximus, modo, ex auctoritate Romani Pontificis per Astronomos peritos corrigenda sit, nulla tamen in ipso Calendario propterea mutatio facienda erit, sed dispositio Epactarum, quam supra descripsimus, intacta prorsus, atque illæsa est permansura. Nam cum Epactæ ita in dies anni digestæ sint, vt nulla dies relinquatur vacua, fit vt, siue Nouilunia in Calendario descendant, siue ascendant, aliæ Epactæ eisdem semper aureis numeris respondentes, ad eorum inuestigationem, assumi possint, prout æquationis tabula præcipiet, absque vlla earum in Calendario mutatione. Quæ res neque in aureum numerum, neque in vllum alium Cyclum, qui in Calendario dispositus non omnia eius loca expleat, quadrare potest. Nam si Nouilunia propter æquationem ascendere debent, aut descendere, ad ea loca Calendarij, quæ vacua sunt, & numeris Cycli destituta, carebimus necessario numeris Nouiluniorum indicibus, nisi aliter Cyclus disponatur, ita nimirum, vt numerus Nouiluniorum tunc index in loca illa vacua, ad quæ delapsa sunt Nouilunia, incidat: qua ratione conficienda forent 30. Calendaria, tot nimirum, quot diebus Nouilunia ascendere possunt, ac descendere: de quibus 30. Calendarijs mox hoc eodem Cap. differemus. Quod si dicat quis, necesse non esse, vt Cyclus aliter in Calendario digeratur, sed satis esse, vt numerus illis locis vacuis proximus assumatur ad Nouilunia indaganda; neque enim ex hac re notabilis error committi potest, cum Cyclus non possit exquisite, ac subtiliter monstrare Nouilunia, quocunque ille modo in Calendario collocetur, sed necesse sit eum interdum Nouilunia citius, aut tardius indicare. Quòd si, inquam, ita quis dicat, quis non

Cur aureus numerus, uel alius qui eius cyclus omnia loca Calendarij non repleat, non possit esse in Calendario immutabilis.

videt Nouilunia non posse hac ratione tot diebus ascendere, aut descendere, quot eis æquationis tabula præscribit? Quis etiam non animaduertit, alium tunc numerum Cycli Nouilunia indicare, quàm quem regula vsitata inueniendi aureum numerum, aut numerum alterius cuiuspiam Cycli exhibet, ac proinde singulis temporibus, quibus Nouilunia mutantur, singulos nouos canones ad eum numerum inquirendum esse condendos? Quæ res quantum perturbationis rebus tum Ecclesiasticis, tum politicis esset allatura, nemo non videt.

Calendariũ Gregorianũ cur dicatur perpetuum.

PROPTER hunc autem stabilitatem solam Cycli Epactarum in Calendario, videlicet quòd nihil in eo immutandum sit, etsi alia magnitudo anni, vel periodus alia Lunæ a posteris reperiatur, ac proinde tabula æquationis immutari debeat; dictum est a nobis Calendarium hoc Gregorianum Perpetuum, ac perenne, & nulli vnquam mutationi obnoxium: & meritò id quidem, quandoquidem in eo Cyclus Epactarum omnia loca replet, & ad vsitatum aureum numerum directus ad quamcumque anni Solaris, atque etiam Lunaris magnitudinem accommodatur, si modo rite æquationis tabula constituatur, vt proxime declarauimus. Neque verò vlli nostrum, qui a summo Pontifice ad hoc correctionis numerus euocati fuimus, vnquam in mentem venit, vt putaremus Calendarium dicendum esse perpetuum, propter restitutionem Æquinoctij, & anni Solaris æquationem in eo præscriptam, vt perperam, ac petulanter a Mæstlino obijcitur. Nam cum a peritioribus Astronomis obseruatum sit, annum modo esse maiorem, modo minorem, & eius magnitudo nondum sit certò explorata, vt tanta tabularum varietas testatur, quis tam impudens, ac temerarius fuerit, vt affirmare, ac recipere audeat, æquinoctium perpetuo permansurum in ea sede, ad quam reuocatum sit, etiamsi æquatio anni Solaris, omni adhibita cautione, instituatur? Et certe hoc nos non asseruisse, testis est locupletissimus libellus ille Compendij de restituendo Calendario ad Principes Christianus transmissus, in quo duplex anni Solaris æquandi ratio fuit proposita, vna ex anno Alphonsino, altera ex Coperniano: quod sanè nunquam feciſsemus, si nostram æquationem, quæ ex sententia Alphonsinorum instituta est, tam certam esse arbitrati essemus, vt nulli vnquam mutationi fieri posset obnoxia. Testantur idem apertissime hæc verba penè extrema eiusdem Compendij. *Restituto itaque verno æquinoctio in eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni magnitudinem accommodari potest, Calendario appositio, intercalationisq; ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in posterum anni, atque menses congruent cum Solis, ac Luna ratione, vt nulla deinde varietas, aut dissensio possit existere: quod si quando acciderit, eadem hac via bellissime in suum statum possunt restitui. Quòd si alicui Alphonsi calculi incertiores esse videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq; recentioribus adherendum existimet, is profecto intelliget, eam esse huius artificiosi Cycli, tabulæq; Epactarum a Lilio excogitatæ dispositionem, ac digestio-*

Quare duplex æquandi Solarisanni ratio in cõpendio ad Principes Christianos trãsmisso proposita sit.

nem, vt nullo negotio siue Copernici, siue cuiusuis alterius calculis possit aptari, si tabella æquationis ex illis confecta pro ea, quam ad marginem scripsimus, substituatur. En quâ clare, & aperte profiteamur, æquationem noſtram anni Solaris non eſſe vſque adeo firmam, ac ratam, vt aliquando reſtauratione non poſſit indigere.

Reſtitutio æquinoctii quàm ſit facilis per omiſſionem, uel intercalationem aliquot dierum.

ET ſanè, quòd ad Æquinoctium attinet, facile in priſtinam ſedem, ſi quando eam deſeruerit, reuocari poterit per omiſſionem, vel intercalationem aliquot dierum, ex edicto ſummi Pontificis, vt in hac ipſa correctione anni factum eſt per decem dierum exemptionem.

AT in Calendario Cyclum ad Nouilunia monſtranda diſponere, qui ad omnẽ anni magnitudinem accõmodari poſſit, & perpetuus ſit, ita vt nihil vnquam in eius diſpoſitione in Calendario ſit immutandum, hoc viſum ſemper eſt antiquis Patribus, & Aſtronomis perdifficile, ne dicam impoſſibile; propterea quod cum Sol, vt die integro ſedem ſuam anteuertat in Calendario, pauciores dies deſideret, quàm Luna, non videbatur fieri poſſe, vt longo tempore idem Cyclus Calendario inſcriptus Nouilunia monſtraret. Nam quando pro æquatione Solis dies vnus anno eximitur, neceſſe eſt, Nouilunia per diem in Calendario deſcendere, cum Luna nondum æquatione indigeat, vt ſupra diximus. Niſi ergo tunc Cyclus aliter in Calendario diſponatur, nullo modo fieri poterit, vt idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia indicet. Eadem ratione, quando Luna æquationem requirit, non autem Sol, aſcendent neceſſariò Nouilunia in Calendario per diem. Quare neque tunc idem numerus Cycli, qui prius, Nouilunia recte monſtrabit, niſi ſurſum promoueatur in ea loca, ad quæ Nouilunia fuerint progreſſa. Quod ſi quis tali in re, ac tempore eximendum eſſe vnum diem ex anno exiſtimaret, vt Nouilunia eiſdem diebus retinerentur, is Æquinoctium de ſede propria exturbaret, cogeretque ipſum verſus finem menſis prolabi. Atque ita ſi anno Solari æquationem quis adhibebit, non paruam Nouiluniorum iacturam faciet: ſi verò Lunarem annum æquare inſtituet, neceſſario æquinoctium ex propria ſede deijciet. Vt recte in eum quadret illud, quod vulgo dici ſolet.

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Calendarium nouum laude eſſe dignum, quod in eo diſcordes Solis ac Lunæ motus ad cõcordiam ſint reducti, etſi æquinoctium ob inæqualitatẽ anni Solaris egeat interdũ alia æqua-

At ſi æquinoctium, ac Nouilunia eodem temporis ſpatio per vnum diem in Calendario verſus initia menſium progrederentur, tota hæc difficultas ſublata eſſet omnino. Quæ cum ita ſint, non parum effectum eſſe in Calendarij correctione exiſtimandum eſt, quod diſcordes Solis, ac Lunę motus ad talem ſint adducti concordiam, vt vnius æquatio æquationem alterius, qualiſcunque ea ſit, non impediat; vt non iniuria propterea Calendarium dici poſſit perpetuum, etſi æquinoctium præter æquationem præſcriptam egeat interdum alio remedio, ne longius a die 21. Martij euagetur. Maxima ergo gratia, & laus

ALOY-

ALOYSIO LILIO tribuenda eſt, qui tam artificioſum Epactarum Cyclum excogitauerit, qui Calendario inſcriptus perpetuo Nouilunia commonſtret, & ad quamcumque anni magnitudinem tam facile poſſit accommodari.

tione, præter eã, quæ 400. quibuſque annis adhibetur.

AC ne quis exiſtimet, perpetuam hanc noſtram Nouiluniorum ex Epactis inuentionem, quę per tabulam expanſam, æquatione ſuo tempore adhibita, explicata eſt, alienam eſſe ab vſitata forma, quæ per aureos numeros in Calendario deſcriptos Nouilunia inueſtigat, excerpſimus ex hoc noſtro Cyclo Epactarum triginta Cyclos decennouennales aureorum numerorum, in quibus totus anni Lunaris calculus ex vſu Eccleſiæ conſiſtit: ita vt ſint inſtar 30. Calendariorum, quæ conficienda fore diximus, ſi aureus numerus in Calendario retinendus eſſet. In ſingulis igitur menſibus anni deſcripti ſunt aurei numeri triginta modis inter ſe omnino diuerſis, occupãte quolibet aureo numero alium atque alium diem, vt æquatio Lunæ poſtulat: in quem finem poſitæ ſunt in vertice menſium eædem literæ alphabeti, quas in tabula expanſa deſcripſimus, vt ſciatur, quænam aureorum numerorum diſpoſitio hoc, vel illo tempore aſſumenda ſit. In ſiniſtro latere diſpoſitę quoque ſunt Epactæ, vt in nouo Calendario eaſdem digeſſimus, vnà cum literis Dominicalibus, Calendis, Nonis, Idibus, atque diebus menſium. Sed ecce iam 30. Calendaria cum 30. diſpoſitionibus varijs aureorum numerorum.

Rõnem inuenien dorũ Nouiluniorũ ex Epact. s diuerſam non eſſe ab ea, quæ per aureos numeros fit.

Explicatio 30. Calendariorum, quæ ſequuntur.

SEQVVNTVR

TRIGINTA CALENDARIA AVREORVM numerorum triginta lineis tabulæ Epactarum expanſæ reſpondentia.

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	✳	A	CAL.	1	iij	xiiij		vj	xvii		ix
	xxix	b	iij	2		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviij	c	ij	3	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	d	Prid.	4		xj		iii	xiiii		vi
	xxvj	e	NON.	5	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	f	viij	6	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	g	vij	7		viij	xix		xi		iii
	xxiij	A	vi	8	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	b	v	9	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	c	iiij	10		v	xvj		viii	xix	
	xx	d	ij	11	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	e	Prid.	12	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	f	IDIB.	13		ii	xiij		v	xvi	
	xvij	g	xix	14	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	A	xviij	15		x		ii	xiii		v
	xv	b	xvij	16	xviij		x		ii	xiii	
	xiiij	c	xvi	17	vij	xviij		x		ii	xiii
	xiij	d	xv	18		vij	xviij		x		ii
	xij	e	xiiij	19	xv		vij	xviij		x	
	xj	f	xiij	20	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	g	xij	21		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	A	xi	22	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	b	x	23	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	c	ix	24		j	xii		iiii	xv	
	vj	d	viij	25	ix		j	xii		iiii	xv
	v	e	vij	26		ix		i	xii		iiii
	iiij	f	vi	27	xvij		ix		j	xii	
	iij	g	v	28	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	A	iiij	29		vi	xvij		ix		j
	j	b	iij	30	xiiij		vi	xvij		ix	
	✳	c	Prid.	31	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

IANVARIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	✳	A	1		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	b	2	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	c	3		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	d	4	xvii		ix		i	xi		iiii
	xxvi	c	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	f	6		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	g	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	A	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	b	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	d	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	e	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	f	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	g	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	A	15	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	b	16	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	17		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	d	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	e	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	f	20		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	g	21	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	A	22		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	b	23	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	c	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	d	25		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	e	26	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	f	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	g	28		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	A	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	b	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	✳	c	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IANVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	CAL.	Dies Mensis	Literæ triginta linearum: q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
*	A	CAL.	1	xviii		x		ii	xiii	
xxix	b	iiij	2	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	c	iij	3		vii	xviii		x		ii
xxvii	d	Prid.	4	xv		vii	xviii		x	
xxvi	e	NON.	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	f	viij	6		iiii	xv		vii	xviii	
xxiiii	g	vij	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	A	vi	8	j	xii		iiii	xv		vii
xxii	b	v	9		j	xii		iiii	xv	
xxi	c	iiij	10	ix		j	xii		iiii	xv
xx	d	iij	11		ix		j	xii		iiii
xix	e	Prid.	12	xvii		ix		j	xii	
xviii	f	IDIB.	13	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	g	xix	14		vi	xvii		ix		j
xvi	A	xviij	15	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	b	xvij	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	c	xvi	17		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	d	xv	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	e	xiij	19		xi		iii	xiiii		vi
xi	f	xij	20	xix		xi		iii	xiiii	
x	g	xj	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	A	xi	22		viii	xix		xi		iii
viii	b	x	23	xvi		v iii	xix		xi	
vii	c	ix	24	v	xvi		viii	xix		xi
vi	d	viii	25		v	xvi		viii	xix	
v	e	vij	26	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	f	vi	27	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	g	v	28		ii	xiii		v	xvi	
ii	A	iiij	29	x		ii	xiii		v	xvi
i	b	iij	30		x		ii	xiii		v
*	c	Prid.	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

IANVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ: h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
*	A	1	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	b	2		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	c	3	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	d	4	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	e	5		ii	xiii		v	xvi		viii
25 xxv	f	6	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	g	7		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	A	8	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	b	9	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	c	10		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	d	11	xv		vii	xviii		x		ii
xix	e	12	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	f	13		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	g	14	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	A	15	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	b	16		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	c	17	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	d	18		ix		i	xii		iiii	xv
xii	e	19	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	f	20	vi	xvii		ix		i	xii	
x	g	21		vi	xvii		ix		i	xii
ix	A	22	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	b	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	c	24		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	d	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	e	26		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	f	27	xix		xi		iii	xiiii		vi
iii	g	28	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	A	29		viii	xix		xi		iii	xiiii
i	b	30	xvi		viii	xix		xi		iii
*	c	31	v	xvi		viii	xix		xi	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
	d	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xvii	
xxix	e	iv	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxviii	f	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
xxvii	g	Prid.	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
25 xxvi	A	NON.	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
xxv xxiiii	b	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
xxiii	c	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
xxii	d	vi	8		v	xvi		viii	xix	
xxi	c	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
xx	f	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
xix	g	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
xviii	A	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
xvii	b	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
xvi	c	xvi	14	xviii		x		ii	xiii	
xv	d	xv	15	vii	xviii		x		ii	xiii
xiiii	e	xiiij	16		vii	xviii		x		ii
xiii	f	xiij	17	xv		vii	xviii		x	
xii	g	xij	18	iiii	xv		vii	xviii		x
xi	A	xi	19		iiii	xv		vii	xviii	
x	b	x	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
ix	c	ix	21	j	xii		iiii	xv		vii
viii	d	viij	22		j	xii		iiii	xv	
vii	e	vij	23	ix		j	xii		iiii	xv
vi	f	vi	24		ix		j	xii		iiii
v	g	v	25	xvii		ix		j	xii	
iiii	A	iiu	26	vi	xvii		ix		j	xii
iii	b	iij	27		vi	xvii		ix		j
ii	c	Prid.	28	xiiii		vi	xvii		ix	
i										

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.
FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxix	d	1	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	e	2		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	f	3	xvii		ix		i	xii		iiii
25 xxvi	g	4	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv xxiiii	A	5	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
xxiii	b	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	c	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	d	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	e	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	f	10	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	g	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	A	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	b	13	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	c	14	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	d	15		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	e	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	f	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	g	18		ii	xiii		v	xvi		viii
x	A	19	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	b	20		x		ii	xiii		v	xvi
viii	c	21	xviii		x		ii	xiii		v
vii	d	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	e	23		vii	xviii		x		ii	xiii
v	f	24	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	g	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	A	26		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	b	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	c	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dnic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxix	d	CAL.	1	vij	xviij		x		ii	xiii
xxviii	e	iiij	2	xv	vij	xviij		x		ii
xxvij	f	iij	3	iiij		vij	xviij		x	
xxvj	g	Prid.	4		xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	A	NON	5	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
xxiiij	b	viij	6	j	xii		iiij	xv		vii
xxiij	c	vij	7		j	xii		iiii	xv	
xxij	d	vi	8	ix		j	xii		iiii	xv
xxj	e	v	9		ix		i	xii		iiii
xx	f	iiij	10	xvij		ix		j	xii	
xix	g	iij	11	vj	xvij		ix		i	xii
xviij	A	Prid.	12		vi	xvij		ix		
xvii	b	IDIB.	13	xiiij		vi	xvij		ix	
xvj	c	xvi	14	iii	xiiij		vi	xvii		ix
xv	d	xv	15		iij	xiiii		vi	xvii	
xiiij	e	xiiij	16	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xiij	f	xiij	17		xj		iii	xiiii		vi
xij	g	xij	18	xix		xi		iii	xiiii	
xj	A	xi	19	viij	xix		xj		iii	xiiii
x	b	x	20		viij	xix		xi		iii
ix	c	ix	21	xvj		viij	xix		xi	
viij	d	viij	22	v	xvi		viij	xix		xi
vij	e	vij	23		v	xvj		viii	xix	
vj	f	vi	24	xiii		v	xvj		viii	xix
v	g	v	25	ij	xiij		v	xvi		viii
iiij	A	iiij	26		ii	xiij		v	xvi	
iij	b	iij	27	x		ij	xiij		v	xv
ij	c	Prid	28		x		ii	xiii		v
j										

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.
FEBRVARIVS.

Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxix	d	1		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	e	2	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	f	3	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	g	4		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxiiii	A	5	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
xxiii	b	6	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	c	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	d	8		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	e	9	xv		vii	xviii		x		ii
xix	f	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	g	11		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	A	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	b	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	c	14		i	xii		iiii	xv		vii
xiiii	d	15	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	e	16		ix		i	xii		iiii	xv
xii	f	17	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	g	18	vi	xvii		ix		i	xii	
x	A	19		vi	xvii		ix		i	xii
ix	b	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	c	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	d	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	e	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	f	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	g	25	xix		xi		iii	xiiii		vi
iii	A	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	b	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	c	28	xvi		viii	xix		xi		iii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum AVREI NVMERI P	N	M	H	G	F	E
✳	d	CAL.	1	iii	xiiij		vi	xvii		ix
xxix	e	vi	2		ij	xiiii		vi	xvii	
xxviii	f	v	3	xj		ij	xiiij		vi	xvii
xxvij	g	iiij	4		xj		iii	xiiii		vi
xxvj	A	iij	5	xix		xi		iii	xiiii	
25 xxv	b	Prid.	6	viij	xix		xj		iii	xiiii
xxiiij	c	NON.	7		viij	xix		xi		iii
xxiij	d	viij	8	xvj		viij	xix		xi	
xxij	e	vij	9	v	xvi		viij	xix		xi
xxj	f	vi	10		v	xvj		viii	xix	
xx	g	v	11	xiii		v	xvj		viii	xix
xix	A	iiij	12	ij	xiij		v	xvi		viii
xviij	b	ij	13		ii	xiij		v	xvi	
xvii	c	Prid.	14	x		ij	xiij		v	xvi
xvj	d	IDIB.	15		x		ii	xiii		v
xv	e	xvij	16	xviii		x		ii	xiii	
xiiij	f	xvi	17	vij	xviij		x		ii	xiii
xiij	g	xv	18		vij	xviij		x		ii
xij	A	xiiij	19	xv		vij	xviij		x	
xj	b	xiij	20	iiij	xv		vij	xviii		x
x	c	xij	21		iiij	xv		vii	xviii	
ix	d	xi	22	xij		iiij	xv		vii	xviii
viij	e	x	23	j	xii		iiij	xv		vii
vij	f	ix	24		j	xii		iiii	xv	
vj	g	viij	25	ix		j	xii		iiii	xv
v	A	vij	26		ix		i	xii		iiii
iiij	b	vi	27	xvij		ix		j	xii	
iij	c	v	28	vj	xvij		ix		i	xii
ij	d	iiij	29		vi	xvij		ix		i
j	e	iij	30	xiiij		vi	xvij		ix	
✳	f	Prid.	31	iii	xiiii		vi	xvii		ix

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expanſæ. AVREI NVMERI D	C	B	A	u	t	ſ	r
✳	d	1		j	xii		iiii	xv		vi i
xxix	e	2	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	f	3		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	g	4	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	A	5	vi	xvii		ix		i	xii	
25 xxv	b	6		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	c	7	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	d	8	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	e	9		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	f	10	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	g	11		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	A	12	xix		xj		iii	xiiii		vi
xviii	b	13	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	c	14		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	d	15	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	e	16	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	f	17		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	g	18	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	A	19	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	b	20		ii	xiii		v	xvi		viii
x	c	21	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	d	22		x		ii	xiii		v	xvi
viii	e	23	xviii		x		ii	xiii		v
vii	f	24	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	g	25		vii	xviii		x		ii	xiii
v	A	26	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	b	27	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	c	28		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	d	29	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	e	30	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
✳	f	31		i	xii		iiii	xv		vii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
*	d	CAL.	1	xviii		x		ii	xiii	
xxix	e	vi	2	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	f	v	3		vii	xviii		x		ii
xxvii	g	iiij	4	xv		vii	xviii		x	
xxvi	A	iij	5	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	b	Prid	6		iiii	xv		vii	xviii	
xxiiii	c	NON	7	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	d	viij	8	j	xii		iiii	xv		vii
xxii	e	vij	9		j	xii		iiii	xv	
xxi	f	vi	10	ix		j	xii		iiii	xv
xx	g	v	11		ix		j	xii		iiii
xix	A	iiij	12	xvii		ix		j	xii	
xviii	b	iij	13	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	c	prid	14		vi	xvii		ix		j
xvi	d	DIES	15	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	e	xviij	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	f	xvi	17		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	g	xv	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	A	xiiij	19		xi		iii	xiiii		vi
xi	b	xiij	20	xix		xi		iii	xiiii	
x	c	xij	21	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	d	xi	22		viii	xix		xi		iii
viii	e	x	23	xvi		viii	xix		xi	
vii	f	ix	24	v	xvi		viii	xix		xi
vi	g	viii	25		v	xvi		viii	xix	
v	A	vij	26	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	b	vi	27	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	c	v	28		ii	xiii		v	xvi	
ii	d	iiij	29	x		ii	xiii		v	xvi
i	e	iij	30		x		ii	xiii		v
*	f	Prid	31	xviii		x		ii	xiii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

MARTIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
*	d	1	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	e	2		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	f	3	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	g	4	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	A	5		ii	xiii		v	xvi		viii
25 xxv	b	6	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	c	7		x		ii	xiii		v	xvi
xxiij	d	8	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	e	9	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	f	10		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	g	11	xv		vii	xviii		x		ii
xix	A	12	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	b	13		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	c	14	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	d	15	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	e	16		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	f	17	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	g	18		ix		i	xii		iiii	xv
xii	A	19	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	b	20	vi	xvii		ix		i	xii	
x	c	21		vi	xvii		ix		i	xii
ix	d	22	xiiii		vi	xvii		ix	i	i
viii	e	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	f	24		i	xiiii		vi	xvii		ix
vi	g	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	A	26		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	b	27	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	c	28	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	d	29		viii	xix		xi		iii	xiiii
i	e	30	xvi		viii	xix		xi		iii
*	f	31	v	xvi		viii	xix		xi	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	iiij	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	iij	3		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	c	Prid	4	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	d	NON.	5	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	e	viij	6	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	f	vij	7	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	g	vi	8		v	xvi		viii	xix	
	xx	A	v	9	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	b	iiij	10	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	c	iij	11		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	d	Prid.	12	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	e	IDIB.	13		x		ii	xiii		v
	xv	f	xviij	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	g	xvij	15	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	A	xvi	16		vii	xvi ii		x		ii
	xii	b	xv	17	xv		vii	xviii		x	
	xi	c	xiiij	18	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	d	xiij	19		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	e	xij	20	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	f	xi	21	j	xii		iiii	xv		vii
	vii	g	x	22		j	xii		iiii	xv	
	vi	A	ix	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	b	viij	24		ix		j	xii		iiii
	iiii	c	vij	25	xvii		ix		j	xii	
	iii	d	vi	26	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	e	v	27		vi	xvii		ix		j
	i	f	iiij	28	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	g	iij	29	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	A	Prid.	30		iii	xiiii		vi	xvii	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxix	g	1	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	A	2		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	b	3	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	c	4	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	d	5	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	e	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	f	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	g	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	A	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	b	10	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	c	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	d	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	e	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	v	f	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	g	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	A	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	b	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	c	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	d	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	e	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	f	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	g	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	A	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	b	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	c	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	d	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	e	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	f	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	g	29		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	A	30	ix		i	xii		iiii	xv	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
	xxix	g	CAL.	1	vij	xviij		x		ij	xiij
	xxviij	A	iij	2		vij	xviij		x		ij
	xxvij	b	iij	3	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	c	Prid	4	xiiij	xv	xv	vij	xviij	xviij	x
xxv	xxiiij	d	NON.	5	xij	iiij	iiij	xv	vij	vij	xviij
	xxiij	e	viij	6	j	xij		iiij	xv		vij
	xxij	f	vij	7		j	xij		iiij	xv	
	xxj	g	vi	8	ix		j	xij		iiij	xv
	xx	A	v	9		ix		i	xij		iiij
	xix	b	iiij	10	xvij		ix		j	xij	
	xviij	c	iij	11	vj	xvij		ix		i	xij
	xvij	d	Prid.	12		vi	xvij		ix		i
	xvj	e	IDIB.	13	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	f	xviij	14	iij	xiiij		vi	xvij		ix
	xiiij	g	xvij	15		iij	xiiij		vi	xvij	
	xiij	A	xvi	16	xj		iij	xiiij		vi	xvij
	xij	b	xv	17		xj		iij	xiiij		vi
	xj	c	xiiij	18	xix		xi		iij	xiiij	
	x	d	xiij	19	viij	xix		xj		iij	xiiij
	ix	e	xij	20		viij	xix		xi		iij
	viij	f	xi	21	xvj		viij	xix		xi	
	vij	g	x	22	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	A	ix	23		v	xvj		viij	xix	
	v	b	viij	24	xiij		v	xvj		viij	xix
	iiij	c	vij	25	ij	xiij		v	xvi		viij
	iij	d	vi	26		ij	xiij		v	xvi	
	ij	e	v	27	x		ij	xiij		v	xvi
	j	f	iiij	28		x		ij	xiij		v
	*	g	iij	29	xviij		x		ij	xiij	
	xxix	A	Prid	30	vij	xviij		x		ij	xiij

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

APRILIS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
	xxix	g	1		v	xvi		viij	xix		xi
	xxviij	A	2	xiij		v	xvi		viij	xix	
	xxvij	b	3	ij	xiij		v	xvi		viij	xix
25	xxvi	c	4		ij	xiij	xiij	v	xvi	xvi	viij
xxv	xxiiij	d	5	x	x	ij	ij	xiij	v	v	xvi
	xxiij	e	6	xviij		x		ij	xiij		v
	xxij	f	7	vij	xviij		x		ij	xiij	
	xxi	g	8		vij	xviij		x		ij	xiij
	xx	A	9	xv		vij	xviij		x		ij
	xix	b	10	iiij	xv		vij	xviij		x	
	xviij	c	11		iiij	xv		vij	xviij		x
	xvij	d	12	xij		iiij	xv		vij	xviij	
	xvj	e	13	j	xij		iiij	xv		vij	xviij
	xv	f	14		i	xij		iiij	xv		vij
	xiiij	g	15	ix		i	xij		iiij	xv	
	xiij	A	16		ix		i	xij		iiij	xv
	xij	b	17	xvij		ix		i	xij		iiij
	xj	c	18	vi	xvij		ix		i	xij	
	x	d	19		vi	xvij		ix		i	xij
	ix	e	20	xiiij		vi	xvij		ix		i
	viij	f	21	iij	xiiij		vi	xvij		ix	
	vij	g	22		iij	xiiij		vi	xvij		ix
	vj	A	23	xi		iij	xiiij		vi	xvij	
	v	b	24		xi		iij	xiiij		vi	xvij
	iiij	c	25	xix		xi		iij	xiiij		vi
	iij	d	26	viij	xix		xi		iij	xiiij	
	ij	e	27		viij	xix		xi		iij	xiiij
	j	f	28	xvi		viij	xix		xi		iij
	*	g	29	v	xvi		viij	xix		xi	
	xxix	A	30		v	xvi		viij	xix		xi

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxviii	b	CAL.	1	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xxvij	c	vi	2		xj		iij	xiiii		vi
	xxvj	d	v	3	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	e	iiij	4	viij	xix		x j		iii	xiiii
	xxiiij	f	iij	5		viij	xix		xi		iii
	xxiij	g	Prid.	6	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	A	NON.	7	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	b	viij	8		v	xvj		viii	xix	
	xx	c	vij	9	xi ij		v	xvj		viii	xix
	xix	d	vi	10	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	e	v	11		ij	xiij		v	xvi	
	xvii	f	iiij	12	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	g	iij	13		x		ii	xiii		v
	xv	A	Prid	14	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	b	IDIB.	15	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	c	xvij	16		vij	xvij		x		ii
	xij	d	xvi	17	xv		vij	xviij		x	
	xj	e	xv	18	iiij	xv		vij	xviii		x
	x	f	xiiij	19		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	g	xiij	20	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	A	xij	21	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	b	xi	22		j	xii		iiii	xv	
	vj	c	x	23	ix		j	xii		iiii	xv
	v	d	ix	24		ix		i	xii		iiii
	iiij	e	viij	25	xvij		ix		j	xii	
	iij	f	vij	26	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	g	vi	27		vi	xvij		ix		i
	j	A	v	28	xiiij		vi	xvij		ix	
	✶	b	iiij	29	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	c	iij	30		iij	xiiij		vi	xvii	
	xxviii	d	Prid.	31	xj		iij	xiiij		vi	xvii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

MAIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxviii	b	1		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	c	2	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	d	3	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	e	4		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	f	5	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	g	6	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	A	7		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	b	8	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	c	9		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	d	10	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	e	11	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	f	12		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	g	13	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	A	14	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	b	15		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	c	16	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	d	17	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	e	18		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	f	19	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	g	20		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	A	21	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	b	22	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	c	23		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	d	24	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	e	25	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	f	26		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	g	27	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	A	28	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	✶	b	29		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	c	30	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	d	31		ix		i	xii		iiii	xv

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
MAIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxviii	b	CAL.	1		vii	xviii		x		ii
xxvii	c	vi	2	xv		vii	xviii		x	
xxvi	d	v	3	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	e	iiij	4		iiii	xv		vii	xviii	
xxiiii	f	iij	5	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	g	Prid.	6	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	A	NON.	7		j	xii		iiii	xv	
xxi	b	viij	8	ix		j	xii		iiii	xv
xx	c	vij	9		ix		i	xii		iiii
xix	d	vi	10	xvii		ix		j	xii	
xviii	e	v	11	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	f	iiij	12		vi	xvii		ix		j
xvi	g	iij	13	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	A	Prid.	14	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	b	IDIB.	15		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	c	xvij	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	d	xvi	17		xi		iii	xiiii		vi
xi	e	xv	18	xix		xi		iii	xiiii	
x	f	xiiij	19	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	g	xiij	20		viii	xix		xi		iii
viii	A	xij	21	xvi		viii	xix		xi	
vii	b	xi	22	v	xvi		viii	xix		xi
vi	c	x	23		v	xvi		viii	xix	
v	d	ix	24	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	e	viij	25	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	f	vij	26		ii	xiii		v	xvi	
ii	g	vi	27	x		ii	xiii		v	xvi
i	A	v	28		x		ii	xiii		v
*	b	iiij	29	xviii		x		ii	xiii	
xxix	c	iij	30	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	d	Prid.	31		vii	xviii		x		ii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.
MAIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxviii	b	1	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	c	2	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	d	3		ii	xiii		v	xvi		viii
25 xxv	e	4	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	f	5		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	g	6	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	A	7	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	b	8		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	c	9	xv		vii	xviii		x		ii
xix	d	10	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	e	11		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	f	12	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	g	13	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	A	14		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	b	15	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	c	16		ix		i	xii		iiii	xv
xii	d	17	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	e	18	vi	xvii		ix		i	xii	
x	f	19		vi	xvii		ix		i	xii
ix	g	20	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	A	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	b	22		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	c	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	d	24		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	e	25	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	f	26	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	g	27		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	A	28	xvi		viii	xix		xi		iii
*	b	29	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	c	30		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	d	31	xiii		v	xvi		viii	xix	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum tabulæ Epactarum expansæ. P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxvii	e	CAL.	1		xi		iii	xiiii		vi
25	xxvi	f	iiij	2	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxv	xxiiii	g	iij	3	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	A	Prid.	4	xvi		v iii	xix		xi	
	xxii	b	NON.	5	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	c	viij	6		v	xvi		viii	xix	
	xx	d	vij	7	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	e	vi	8	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	f	v	9		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	g	iiij	10	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	A	iij	11		x		ii	xiii		v
	xv	b	Prid.	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiii	c	IDIB.	13	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	d	xviij	14		vii	xviii		x		ii
	xii	e	xvij	15	xv		vii	xviii		x	
	xi	f	xvi	16	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	g	xv	17		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	A	xiiij	18	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	b	xiij	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vii	c	xij	20		j	xii		iiii	xv	
	vi	d	xi	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	e	x	22		ix		i	xii		iiii
	iiii	f	ix	23	xvii		ix		j	xii	
	iii	g	viij	24	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	A	vij	25		vi	xvii		ix		j
	i	b	vi	26	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	c	v	27	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	d	iiij	28		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	e	iij	29	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	f	Prid.	30		xi		iii	xiiii		

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.
IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxvii	e	1	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	f	2	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxv	xxiiii	g	3	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	A	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	b	5		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	c	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	d	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	e	8	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	f	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	g	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	A	11	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	b	12	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	c	13		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	d	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	e	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	f	16		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	g	17	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	A	18		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	b	19	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	c	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	d	21		viii	xviii		x		ii	xiii
	v	e	22	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	f	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	g	24		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	A	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	b	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	c	27		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	d	28	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	e	29		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	f	30	xvii		ix		i	xii		iiii

TRIGINTA CALENdaria AVREORVM NVMERORVM triginta lineis tabulæ Epacta-rum expansæ respondentia.

IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum tabulæ Epactarum expansæ. AVREI NVMERI q	p	n	m	l	k	i
	xxvij	e	CAL.	1	xv		vij	xviij		x	
25	xxvj	f	iiij	2	iiij	xv	xv	vij	xviii	xviii	x
xxv	xxiiij	g	iij	3	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	A	Prid	4	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	b	NON.	5		j	xii		iiii	xv	
	xxj	c	viij	6	ix		j	xii		iiii	xv
	xx	d	vij	7		ix		i	xii		iiii
	xix	e	vi	8	xvij		ix		j	xii	
	xviij	f	v	9	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	g	iiij	10		vi	xvij		ix		i
	xvj	A	iij	11	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	b	Prid	12	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	c	IDIB.	13		ij	xiiij		vi	xvii	
	xiij	d	xvij	14	xj		ij	xiiij		vi	xvii
	xij	e	xvj	15		xj		iii	xiiii		vi
	xj	f	xvi	16	xix		xi		iii	xiiii	
	x	g	xv	17	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	A	xiiij	18		viij	xix		xi		iii
	viij	b	xiij	19	xvj		viij	xix		xi	
	vij	c	xij	20	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	d	xi	21		v	xvj		viii	xix	
	v	e	x	22	xiij		v	xvj		viii	xix
	iiij	f	ix	23	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	g	viij	24		ii	xiij		v	xvi	
	ij	A	vij	25	x		ij	xiij		v	xvi
	j	b	vi	26		x		ii	xiii		v
	✳	c	v	27	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	d	iiij	28	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	e	iij	29		vij	xviij		x		ii
	xxvii	f	Prid.	30	xv		vii	xviii		x	

IVNIVS.

	Epactæ	Lit. Dnic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. AVREI NVMERI h	g	f	e	d	c	b	a
	xxvii	e	1	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25	xxvi	f	2		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	xxiiii	g	3	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	A	4	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	b	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	c	6		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	d	7	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	e	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	f	9		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	g	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	A	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	b	12		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	c	13	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	d	14		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	e	15	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	f	16	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	g	17		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	A	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	b	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	c	20		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	d	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	e	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	f	23	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	g	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	A	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	b	26	xvi		viii	xix		xi		iii
	✳	c	27	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	d	28		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii	e	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii	f	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	G	G	F	E
					AVREI NVMERI						
	xxvj	g	CAL.	1	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	A	vi	2	viij	xix		xj		iii	xiiii
	xxiiij	b	v	3		viij	xix		xi		iii
	xxiij	c	iiij	4	xvj		viij	xix		xi	
	xxij	d	iij	5	v	xvi		viij	xix		xi
	xxj	e	Prid.	6		v	xvj		viii	xix	
	xx	f	NON.	7	xiij		v	xvj		viii	xix
	xix	g	viij	8	ij	xiij		v	xvi		viii
	xviij	A	vij	9		ii	xiij		v	xvi	
	xvii	b	vi	10	x		ij	xiij		v	xvi
	xvj	c	v	11		x		iij	xiii		v
	xv	d	iiij	12	xviii		x		ii	xiii	
	xiiij	e	iij	13	vii	xviij		x		ii	xiii
	xiij	f	Prid.	14		vij	xviij		x		ii
	xij	g	IDIB.	15	xv		vij	xviij		x	
	xj	A	xvij	16	iiij	xv		vij	xviij		x
	x	b	xvi	17		iiij	xv		vii	xviii	
	ix	c	xv	18	xij		iiij	xv		vii	xviii
	viij	d	xiiij	19	j	xii		iiij	xv		vii
	vij	e	xiij	20		j	xii		iiii	xv	
	vj	f	xij	21	ix		j	xii		iiii	xv
	v	g	xi	22		ix		i	xii		iiii
	iiij	A	x	23	xvij		ix		j	xii	
	iij	b	ix	24	vj	xvij		ix		i	xii
	ij	c	viij	25		vi	xvij		ix		i
	j	d	vij	26	xiiij		vi	xvij		ix	
	*	e	vi	27	iij	xiiij		vi	xvii		ix
	xxix	f	v	28		iij	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	g	iiij	29	xj		iij	xiiii		vi	xvii
	xxvii	A	iij	30		xj		iii	xiii		vi
25	xxvj	b	Prid.	31	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis.	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
	xxvi	g	1	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	A	2		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	b	3	xiiii		vi	xvii		ix		i
	xxiii	c	4	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	d	5		iij	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	e	6	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	f	7		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	g	8	xix		xj		iii	xiiii		vi
	xviii	A	9	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	b	10		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	c	11	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	d	12	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	e	13		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	f	14	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	g	15	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	A	16		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	b	17	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	c	18		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	d	19	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	e	20	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	f	21		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	g	22	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	A	23	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	b	24		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	c	25	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	d	26	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	e	27		j	xii		iiii	xv		vii
	xxix	f	28	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	g	29		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	A	30	xvii		ix		i	xii		iiii
25	xxvi	b	31	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

IVLIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxvi	g	CAL.	1	iiii	xv		vii	xviii		x
25 xxv	A	vi	2		iiii	xv		vii	xviii	
xxiiii	b	v	3	xii		iiii	xv		vii	xviii
xxiii	c	iiij	4	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	d	iij	5		j	xii		iiii	xv	
xxi	e	Prid	6	ix		j	xii		iiii	xv
xx	f	NON	7		ix		i	xii		iiii
xix	g	viii	8	xvii		ix		j	xii	
xviii	A	vii	9	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	b	vi	10		vi	xvii		ix		j
xvi	c	v	11	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	d	iiij	12	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	e	iii	13		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	f	Pridie	14	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	g	IDVS.	15		xi		iii	xiiii		vi
xi	A	xviij	16	xix		xi		iii	xiiii	
x	b	xvi	17	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	c	xv	18		viii	xix		xi		iii
viii	d	xiiij	19	xvi		viii	xix		xi	
vii	e	xiii	20	v	xvi		viii	xix		xi
vi	f	xij	21		v	xvi		viii	xix	
v	g	xi	22	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	A	x	23	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	b	ix	24		ii	xiii		v	xvi	
ii	c	viij	25	x		ii	xiii		v	xvi
i	d	vij	26		x		ii	xiii		v
*	e	vi	27	xviii		x		ii	xiii	
xxix	f	v	28	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	g	iiij	29		vii	xviii		x		ii
xxvii	A	iij	30	xv		vii	xviii		x	
25 xxvi	b	Prid.	31	iiii	xv	xv	vii	xviii	xv	x

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

IVLIVS.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxvi	g	1		ii	xiii		v	xvi		viii
25 xxv	A	2	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	b	3		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	c	4	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	d	5	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	e	6		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	f	7	xv		vii	xviii		x		ii
xix	g	8	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	A	9		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	b	10	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	c	11	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	d	12		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	e	13	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	f	14		ix		i	xii		iiii	xv
xii	g	15	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	A	16	vi	xvii		ix		i	xii	
x	b	17		vi	xvii		ix		i	xii
ix	c	18	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	d	19	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	e	20		iij	xiiii		vi	xvii		ix
vi	f	21	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	g	22		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	A	23	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	b	24	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	c	25		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	d	26	xvi		viii	xix		xi		iii
*	e	27	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	f	28		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	g	29	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	A	30	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
25 xxvi	b	31		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

AV.GVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
					AVREI NVMERI						
xxv	xxiiii	c	CAL.	1	viii	viii	xix	xi	xi	iii	iii
	xxiii	d	iiij	2	xvi		viii	xix		xi	
	xxii	e	iij	3	v	xvi		viii	xix		xi
	xxi	f	Prid	4		v	xvi		viii	xix	
	xx	g	NON.	5	xiii		v	xvi		viii	xix
	xix	A	viij	6	ii	xiii		v	xvi		viii
	xviii	b	vij	7		ii	xiii		v	xvi	
	xvii	c	vi	8	x		ii	xiii		v	xvi
	xvi	d	v	9		x		ii	xiii		v
	xv	e	iiij	10	xviii		x		ij	xiii	
	xiiii	f	iij	11	vii	xviii		x		ii	xiii
	xiii	g	Prid.	12		vii	xviii		x		ii
	xii	A	IDIB.	13	xv		vii	xviii		x	
	xi	b	xix	14	iiii	xv		vii	xviii		x
	x	c	xviij	15		iiii	xv		vii	xviii	
	ix	d	xvij	16	xii		iiii	xv		vii	xviii
	viii	e	xvi	17	j	xii		iiij	xv		vii
	vii	f	xv	18		j	xii		iiii	xv	
	vi	g	xiiij	19	ix		j	x ii		iiii	xv
	v	A	xiij	20		ix		i	xij		iiii
	iiii	b	xij	21	xvii		ix		j	xii	
	iii	c	xi	22	vi	xvii		ix		j	xii
	ii	d	x	23		vi	xvii		ix		j
	i	e	ix	24	xiiii		vi	xvii		ix	
	*	f	viij	25	iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxix	g	vij	26		iii	xiiii		vi	xvii	
	xxviii	A	vi	27	xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xxvii	b	v	28		xi		iii	xiiii		vi
	xxvi	c	iiij	29	xix		xi		iii	xiiii	
25	xxv	d	iij	30	viii	xix		xi		iii	xiiii
	xxiiii	e	Prid.	31		viii	xix		xi		iii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
				AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
	xxiii	d	2	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	xxii	e	3		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	xxi	f	4	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	xx	g	5		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	xix	A	6	xix		xi		iii	xiiii		vi
	xviii	b	7	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	xvii	c	8		viii	xix		xi		iii	xiiii
	xvi	d	9	xvi		viii	xix		xi		iii
	xv	e	10	v	xvi		viii	xix		xi	
	xiiii	f	11		v	xvi		viii	xix		xi
	xiii	g	12	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xii	A	13	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xi	b	14		ii	xiii		v	xvi		viii
	x	c	15	x		ii	xiii		v	xvi	
	ix	d	16		x		ii	xiii		v	xvi
	viii	e	17	xviii		x		ii	xiii		v
	vii	f	18	vii	xviii		x		ii	xiii	
	vi	g	19		vii	xviii		x		ii	xiii
	v	A	20	xv		vii	xviii		x		ii
	iiii	b	21	iiii	xv		vii	xviii		x	
	iii	c	22		iiii	xv		vii	xviii		x
	ii	d	23	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	j	e	24	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	*	f	25		i	xii		iiii	xv		vii
	xxix	g	26	ix		i	xii		iiii	xv	
	xxviii	A	27		ix		i	xii		iiii	xv
	xxvii	b	28	xvii		ix		i	xii		iiii
	xxvi	c	29	vi	xvii		ix		i	xii	
25	xxv	d	30		vi	xvii		ix		i	xii
	xxiiii	e	31	xiiii		vi	xvii		ix		i

TRIGINTA CALENdaria AVREORVM NVMERORVM
triginta lineis tabulæ Epacta-rum expansæ respondentia.

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum tabulæ Epactarum expansæ.						
					q	p	n	m	l	k	i
					AVREI NVMERI						
xxv	xxiiij	c	CAL.	1	xij	iiij	iiij	xv	vii	vii	xviii
	xxiij	d	iiij	2	j	xii		iiij	xv		vii
	xxij	e	iij	3		j	xii		iiij	xv	
	xxj	f	Prid.	4	ix		j	xii		iiij	xv
	xx	g	NON.	5		ix		i	xii		iiij
	xix	A	viij	6	xviij		ix		j	xii	
	xviij	b	vij	7	vj	xvij		ix		i	xii
	xvii	c	vi	8		vi	xvij		ix		i
	xvj	d	v	9	xiiij		vi	xvij		ix	
	xv	e	iiij	10	iii	xiiij		vi	xvii		ix
	xiiij	f	iij	11		iij	xiiii		vi	xvii	
	xiij	g	Prid.	12	xj		iij	xiiij		vi	xvii
	xij	A	IDIB.	13		xj		iii	xiiii		vi
	xj	b	xix	14	xix		xi		iii	xiiii	
	x	c	xviij	15	viij	xix		xj		iii	xiiii
	ix	d	xvij	16		viij	xix		xi		iii
	viij	e	xvi	17	xvj		viij	xix		xi	
	vij	f	xv	18	v	xvi		viij	xix		xi
	vj	g	xiiij	19		v	xvj		viij	xix	
	v	A	xiij	20	xiiij		v	xvj		viii	xix
	iiij	b	xij	21	ij	xiij		v	xvi		viii
	iij	c	xi	22		ij	xiij		v	xvi	
	ij	d	x	23	x		ij	xiij		v	xvi
	j	e	ix	24		x		ii	xiii		v
	*	f	viii	25	xviii		x		ii	xiii	
	xxix	g	vij	26	vii	xviij		x		ii	xiii
	xxviii	A	vi	27		vij	xviij		x		ii
	xxvii	b	v	28	xv		vij	xviij		x	
	xxvi	c	iiij	29	iiij	xv		vij	xviii		x
25	xxv	d	iij	30		iiij	xv		vii	xviii	
	xxiiij	e	Prid.	31	xii		iiij	xv		vii	xviii

AVGVSTVS.

	Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ.						
				h	g	f	e	d	c	b	a
				AVREI NVMERI							
xxv	xxiiii	c	1	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
	xxiii	d	2	xviii		x		ii	xiii		v
	xxii	e	3	vii	xviii		x		ii	xiii	
	xxi	f	4		vii	xviii		x		ii	xiii
	xx	g	5	xv		vii	xviii		x		ii
	xix	A	6	iiii	xv		vii	xviii		x	
	xviii	b	7		iiii	xv		vii	xviii		x
	xvii	c	8	xii		iiii	xv		vii	xviii	
	xvi	d	9	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
	xv	e	10		i	xii		iiii	xv		vii
	xiiii	f	11	ix		i	xii		iiii	xv	
	xiii	g	12		ix		i	xii		iiii	xv
	xii	A	13	xvii		ix		i	xii		iiii
	xi	b	14	vi	xvii		ix		i	xii	
	x	c	15		vi	xvii		ix		i	xii
	ix	d	16	xiiii		vi	xvii		ix		i
	viii	e	17	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
	vii	f	18		iii	xiiii		vi	xvii		ix
	vi	g	19	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
	v	A	20		xi		iii	xiiii		vi	xvii
	iiii	b	21	xix		xi		iii	xiiii		vi
	iii	c	22	viii	xix		xi		iii	xiiii	
	ii	d	23		viii	xix		xi		iii	xiiii
	j	e	24	xvi		viii	xix		xi		iii
	*	f	25	v	xvi		viii	xix		xi	
	xxix	g	26		v	xvi		viii	xix		xi
	xxviii		27	xiii		v	xvi		viii	xix	
	xxvii		28	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
	xxvi	c	29		ii	xiii		v	xvi		viii
25	xxv	d	30	x		ii	xiii		v	xvi	
	xxiiii	e	31		x		ii	xiii		v	xvi

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xxiij	f	CAL.	1	xvj		viij	xix		xi	
xxij	g	iiij	2	v	xvi		viij	xix		xi
xxi	A	iij	3		v	xvj		viii	xix	
xx	b	Prid	4	xiij		v	xvj		viii	xi
xix	c	NON	5	ij	xiij		v	xvi		viii
xviij	d	viii	6		ij	xiij		v	xvi	
xvii	e	vij	7	x		ij	xiij		v	xvi
xvj	f	vi	8		x		ij	xiij		v
xv	g	v	9	xviii		x		ii	xiij	
xiiij	A	iiij	10	vii	xviij		x		ii	xiij
xiij	b	iij	11		vij	xviij		x		ii
xij	c	Prid.	12	xv		vij	xviij		x	
xj	d	IDIB	13	iiij	xv		vij	xviii		x
x	e	xviij	14		iiij	xv		vii	xviii	
ix	f	xvij	15	xij		iiij	xv		vii	xviii
viij	g	xvi	16	j	xij		iiij	xv		vii
vij	A	xv	17		j	xij		iiij	xv	
vj	b	x iiij	18	ix		j	xij		iiij	xv
v	c	xiij	19		ix		j	xij		iiij
iiij	d	xij	20	xvij		ix		j	xij	
iij	e	xi	21	vj	xvij		ix		i	xij
ij	f	x	22		vi	xvij		ix		i
j	g	ix	23	xiiij		vi	xvij		ix	
*	A	viij	24	iij	xiiij		vi	xvii		ix
xxix	b	vij	25		iij	xiiii		vi	xvii	
xxviii	c	vi	26	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xxvii	d	v	27		xj		iii	xiiii		vi
xxvj	e	iiij	28	xix	xix	xi		iii	xiiii	xiiii
xxiiij	f	iij	29	viij	viij	xix	xj	xi	iii	iii
xxiij	g	Prid.	30	xvi		viij	xix		xi	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxiii	f	1	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	g	2		iij	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	A	3	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	b	4		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	c	5	xix		xij		iii	xiiii		vi
xviii	d	6	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	e	7		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	f	8	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	g	9	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	A	10		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	b	11	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	c	12	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	d	13		ii	xiii		v	xvi		viii
x	e	14	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	f	15		x		ii	xiii		v	xvi
viii	g	16	xviii		x		ii	xiii		v
vii	A	17	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	b	18		vii	xviii		x		ii	xiii
v	c	19	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	d	20	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	e	21		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	f	22	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	g	23	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	A	24		j	xii		iiii	xv		vii
xxix	b	25	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	c	26		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	d	27	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	e	28	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxiiii	f	29	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
xxiii	g	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxiii	f	CAL.	1	j	xii		iiij	xv		vii
xxii	g	iiij	2		j	xii		iiii	xv	
xxi	A	iij	3	ix		j	x ii		iiii	xv
xx	b	Prid.	4		ix		i	xii		iiii
xix	c	NON.	5	xvii		ix		j	xii	
xviii	d	viij	6	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	e	vij	7		vi	xvii		ix		j
xvi	f	vi	8	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	g	v	9	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	A	iiij	10		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	b	iij	11	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	c	Prid.	12		xi		iii	xiiii		vi
xi	d	IDIB.	13	xix		xi		iii	xiiii	
x	e	xviij	14	viii	xix		x i		iii	xiiii
ix	f	xvij	15		viii	xix		xi		iii
viii	g	xvi	16	xvi		viii	xix		xi	
vii	A	xv	17	v	xvi		viii	xix		xi
vi	b	xiiij	18		v	xvi		viii	xix	
v	c	xiij	19	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	d	xij	20	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	e	xi	21		ii	xiii		v	xvi	
ii	f	x	22	x		ii	xiii		v	xvi
i	g	ix	23		x		ii	xiii		v
✳	A	viii	24	xviii		x		ii	xiii	
xxix	b	vij	25	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	c	vi	26		vii	x viii		x		ii
xxvii	d	v	27	xv		vii	xviii		x	
xxvi	e	iiij	28	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x
xxv	f	iij	29	xii	iiii	iiii	xv	vii	vii	xviii
xxiii	g	Prid.	30	i	xii		iiii	xv		vii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

SEPTEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis.	tabulę Epactarum expansæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxiii	f	1	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	g	2	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	A	3		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	b	4	xv		vii	xviii		x		ii
xix	c	5	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	d	6		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	e	7	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	f	8	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	g	9		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	A	10	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	b	11		ix		i	xii		iiii	xv
xii	c	12	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	d	13	vi	xvii		ix		i	xii	
x	e	14		vi	xvii		ix		i	xii
ix	f	15	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	g	16	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	A	17		iij	xiiii		vi	xvii		ix
vi	b	18	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	c	19		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	d	20	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	e	21	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	f	22		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	g	23	xvi		viii	xix		xi		iii
✳	A	24	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	b	25		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	c	26	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	d	27	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	e	28		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxv	f	29	x	x	ii	ii	xiii	v	v	xvi
xxiii	g	30	xviii		x		ii	xiii		v

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum						
				P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xxii	A	CAL.	1	v	xvi		viii	xix		xi
xxi	b	vi	2		v	xvi		viii	xix	
xx	c	v	3	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	d	iiii	4	ii	xiii		v	xvi		viii
xviii	e	iij	5		ii	xiii		v	xvi	
xvii	f	Prid	6	x		ii	xiii		v	xvi
xvi	g	NON.	7		x		ii	xiii		v
xv	A	viij	8	xviii		x		ii	xiii	
xiiii	b	vij	9	vii	xviii		x		ii	xiii
xiii	c	vi	10		vii	xviii		x		ii
xii	d	v	11	xv		vii	xviii		x	
xi	e	iiii	12	iiii	xv		vii	xviii		x
x	f	iij	13		iiii	xv		vii	xviii	
ix	g	Prid.	14	xii		iiii	xv		vii	xviii
viii	A	Idus.	15	j	xii		iiij	xv		vii
vii	b	xvij	16		j	xii		iiii	xv	
vi	c	xvi	17	ix		j	x ii		iiii	xv
v	d	xv	18		ix		i	xii		iiii
iiii	e	xiij	19	xvii		ix		j	xii	
iii	f	xiij	20	vi	xvii		ix		j	xii
ii	g	xij	21		vi	xvii		ix		j
i	A	xi	22	xiiii		vi	xvii		ix	
*	b	x	23	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxix	c	ix	24		iii	xiiii		vi	xvii	
xxviii	d	viii	25	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxvii	e	vii	26		xi		iii	xiiii		vi
xxvi	f	vi	27	xix		xi		iii	xiiii	
25 xxv	g	v	28	viii	xix		xi		iii	xiiii
xxiiii	A	iiij	29		viii	xix		xi		iii
xxiii	b	iij	30	xvi		viii	xix		xi	
xxii	c	Prid.	31	v	xvi		viii	xix		xi

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expansæ respondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulæ Epactarum expansæ.							
			D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxii	A	1		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	b	2	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	c	3		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	d	4	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	e	5	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	f	6		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	g	7	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	A	8	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	b	9		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	c	10	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	d	11	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	e	12		ii	xiii		v	xvi		viii
x	f	13	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	g	14		x		ii	xiii		v	xvi
viii	A	15	xviii		x		ii	xiii		v
vii	b	16	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	c	17		vii	xviii		x		ii	xiii
v	d	18	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	e	19	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	f	20		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	g	21	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	A	22	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	b	23		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	c	24	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	d	25		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	e	26	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	f	27	vi	xvii		ix		i	xii	
25 xxv	g	28		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	A	29	xiiii		vi	xvii		ix		i
xxiii	b	30	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	c	31		iii	xiiii		vi	xvii		ix

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxij	A	CAL.	1		j	xij		iiij	xv	
xxi	b	vi	2	ix		j	xij		iiij	xv
xx	c	v	3		ix		i	xij		iiij
xix	d	iiij	4	xvij		ix		j	xij	
xviij	e	iij	5	vj	xvij		ix		i	xij
xvii	f	Prid.	6		vi	xvij		ix		i
xvj	g	NON.	7	xiiij		vi	xvij		ix	
xv	A	viij	8	iii	xiiij		vi	xvij		ix
xiiij	b	vij	9		iij	xiiij		vi	xvii	
xiij	c	vi	10	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xij	d	v	11		xj		iii	xiiij		vi
xj	e	iiij	12	xix		xi		iii	xiiij	
x	f	iij	13	viij	xix		xj		iii	xiiij
ix	g	Prid.	14		viij	xix		xi		iii
viij	A	IDIB.	15	xvj		viij	xix		xi	
vij	b	xvij	16	v	xvi		viij	xix		xi
vj	c	xvi	17		v	xvj		viij	xix	
v	d	xv	18	xiij		v	xvj		viij	xix
iiij	e	x iiij	19	ij	xiij		v	xvi		viij
iij	f	xiij	20		ij	xiij		v	xvi	
ij	g	xij	21	x		ij	xiij		v	xvi
j	A	xi	22		x		ii	xiij		v
✱	b	x	23	xviij		x		ij	xiij	
xxix	c	ix	24	vij	xviij		x		ij	xiij
xxviij	d	viij	25		vij	xviij		x		ij
xxvij	e	vij	26	xv		vij	xviij		x	
xxvj	f	vi	27	iiij	xv		vij	xviij		x
25 xxv	g	v	28		iiij	xv		vij	xviij	
xxiiij	A	iiij	29	xij		iiij	xv		vij	xviij
xxiij	b	iij	30	j	xij		iiij	xv		vij
xxij	c	Prid.	31		i	xij		iiij	xv	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

OCTOBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxij	A	1	vij	xviij		x		ij	xiij	
xxi	b	2		vij	xviij		x		ij	xiij
xx	c	3	xv		vij	xviij		x		ij
xix	d	4	iiij	xv		vij	xviij		x	
xviij	e	5		iiij	xv		vij	xviij		x
xvii	f	6	xij		iiij	xv		vij	xviij	
xvi	g	7	j	xij		iiij	xv		vij	xviij
xv	A	8		i	xij		iiij	xv		vij
xiiij	b	9	ix		i	xij		iiij	xv	
xiij	c	10		ix		i	xij		iiij	xv
xij	d	11	xvij		ix		i	xij		iiij
xj	e	12	vi	xvij		ix		i	xij	
x	f	13		vi	xvij		ix		i	xij
ix	g	14	xiiij		vi	xvij		ix		i
viij	A	15	iij	xiiij		vi	xvij		ix	
vij	b	16		iij	xiiij		vi	xvij		ix
vi	c	17	xi		iij	xiiij		vi	xvij	
v	d	18		xi		iij	xiiij		vi	xvij
iiij	e	19	xix		xi		iij	xiiij		vi
iij	f	20	viij	xix		xi		iij	xiiij	
ij	g	21		viij	xix		xi		iij	xiiij
j	A	22	xvi		viij	xix		xi		iij
✱	b	23	v	xvi		viij	xix		xi	
xxix	c	24		v	xvi		viij	xix		xi
xxviij	d	25	xiij		v	xvi		viij	xix	
xxvij	e	26	ij	xiij		v	xvi		viij	xix
25 xxvi	f	27		ij	xiij		v	xvi		viij
xxv	g	28	x		ij	xiij		v	xvi	
xxiiij	A	29		x		ij	xiij		v	xvi
xxiij	b	30	xviij		x		ij	xiij		v
xxij	c	31	vij	xviij		x		ij	xiij	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xxi	d	CAL.	1		v	xv		viii	xix	
xx	c	iiij	2	xiii		v	xvj		viii	xix
xix	f	iij	3	ij	xiij		v	xvi		viii
xviij	g	Prid.	4		ij	xiij		v	xvi	
xvii	A	NON	5	x		ij	xiij		v	xvi
xvj	b	viij	6		x		ij	xiii		v
xv	c	vij	7	xviii		x		ii	xiii	
xiiij	d	vi	8	vii	xvij		x		ii	xiii
xiij	e	v	9		vij	xviij		x		ii
xij	f	iiij	10	xv		vij	xviij		x	
xj	g	iij	11	iiij	xv		vij	xviij		x
x	A	Prid.	12		iiij	xv		vii	xviii	
ix	b	IDIB.	13	xij		iiij	xv		vii	xviii
viij	c	xviij	14	j	xij		iiij	xv		vii
vij	d	xvij	15		j	xij		iiij	xv	
vj	e	xvi	16	ix		j	xij		iiij	xv
v	f	xv	17		ix		i	xij		iiij
iiij	g	x iiij	18	xvij		ix		j	xij	
iij	A	xiij	19	vj	xvij		ix		i	xij
ij	b	xij	20		vi	xvij		ix		i
j	c	xi	21	xiiij		vi	xvij		ix	
*	d	x	22	iii	xiiij		vi	xvii		ix
xxix	e	ix	23		iij	xiiii		vi	xvii	
xxviii	f	viij	24	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xxvii	g	vij	25		xj		iii	xiiii		vi
xxvj	A	vi	26	xix	xix	xi		iii	xiiii	
xxiiii	b	v	27	viij	viij	xix	xj	xi	iii	xiiii
xxiii	c	iiij	28	xvj		viij	xix		xi	iii
xxii	d	iij	29	v	xvi		viij	xix		xi
xxj	e	Prid.	30		v	xvi		viii	xix	

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.
NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xxi	d	1	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
xx	e	2		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	f	3	xix		xj		iii	xiiii		vi
xviii	g	4	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	A	5		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	b	6	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	c	7	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	d	8		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	e	9	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	f	10	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	g	11		ii	xiii		v	xvi		viii
x	A	12	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	b	13		x		ii	xiii		v	xvi
viii	c	14	xviii		x		ii	xiii		v
vii	d	15	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	e	16		vii	xviii		x		ii	xiii
v	f	17	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	g	18	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	A	19		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	b	20	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	c	21	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
*	d	22		j	xii		iiii	xv		vii
xxix	e	23	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	f	24		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	g	25	xvii		ix		j	xii		iiii
xxvi	A	26	vi	xvii	xvii	ix		i	xii	xii
xxiiii	b	27	xiiii	vi	vi	xvii	ix	ix	i	i
xxiii	c	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	d	29		iij	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	e	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii	

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-
NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xxi	d	CAL.	1	ix		j	xii		iiii	xv
xx	e	iiij	2		ix		i	xii		iiii
xix	f	iij	3	xvii		ix		j	xii	
xviii	g	Prid	4	vi	xvii		ix		j	xii
xvii	A	NON.	5		vi	xvii		ix		j
xvi	b	viij	6	xiiii		vi	xvii		ix	
xv	c	vij	7	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xiiii	d	vi	8		iii	xiiii		vi	xvii	
xiii	e	v	9	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xii	f	iiij	10		xi		iii	xiiii		vi
xi	g	iij	11	xix		xi		iii	xiiii	
x	A	Prid.	12	viii	xix		xi		iii	xiiii
ix	b	IDIB.	13		viii	xix		xi		iii
viii	c	xviij	14	xvi		viii	xix		xi	
vii	d	xvij	15	v	xvi		viii	xix		xi
vi	e	xvi	16		v	xvi		viii	xix	
v	f	xv	17	xiii		v	xvi		viii	xix
iiii	g	xiiij	18	ii	xiii		v	xvi		viii
iii	A	xiij	19		ii	xiii		v	xvi	
ii	b	xij	20	x		ii	xiii		v	xvi
j	c	xi	21		x		ii	xiii		v
*	d	x	22	xviii		x		ii	xiii	
xxix	e	ix	23	vii	xviii		x		ii	xiii
xxviii	f	viij	24		vii	xviii		x		ii
xxvii	g	vij	25	xv		vii	xviii		x	
xxvi	A	vi	26	iiii	xv	xv	vii	xviii	xviii	x
xx iiii	b	v	27	xii	iiii	iiii	xv	vii	xviii	xviii
xxiii	c	iiij	28	j	xii		iiij	xv	iiii	xv
xxii	d	iij	29		j	xii		iiii	xv	iiii
xxi	e	Prid	30	ix		i	xii		iiii	xv

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.
NOVEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xxi	d	1		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	e	2	xv		vii	xviii		x		ii
xix	f	3	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	g	4		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	A	5	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	b	6	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	c	7		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	d	8	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	e	9		ix		i	xii		iiii	xv
xii	f	10	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	g	11	vi	xvii		ix		i	xii	
x	A	12		vi	xvi		ix		i	xii
ix	b	13	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	c	14	iii	xiii		vi	xvii		ix	
vii	d	15		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	e	16	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	f	17		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	g	18	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	A	19	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	b	20		viii	xix		xi		iii	xiiii
j	c	21	xvi		viii	xix		xi		iii
*	d	22	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	e	23		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	f	24	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	g	25	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	A	26		ii	xiii	xiii	v	xvi	xvi	viii
xxiiii	b	27	x	x	ii	ii	xiii	ii	v	xvi
xxiii	c	28	xviii		x		ii	xiii	xiii	v
xxii	d	29	vii	xviii		x		ii	ii	xiii
xxi	e	30		vii	xviii		x		ii	xiii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Menſis	Literæ triginta linearum P	N	M	H	G	F	E
				AVREI NVMERI						
xx	f	CAL.	1	xiii		v	xvi		viii	xix
xix	g	iiij	2	ii	xiii		v	xvi		viii
xviii	A	iij	3		ii	xiii		v	xvi	
xvii	b	Prid.	4	x		ii	xiii		v	xvi
xvi	c	NON.	5		x		ii	xiii		v
xv	d	viij	6	xviii		x		ii	xiii	
xiiii	e	vij	7	vii	xviii		x		ii	xiii
xiii	f	vi	8		vii	xviii		x		ii
xii	g	v	9	xv		vii	xviii		x	
xi	A	iiij	10	iiii	xv		vii	xviii		x
x	b	iij	11		iiii	xv		vii	xviii	
ix	c	Prid.	12	xii		iiii	xv		vii	xviii
viii	d	IDIB.	13	j	xii		iiij	xv		vii
vii	e	xix	14		j	xii		iiii	xv	
vi	f	xviij	15	ix		j	x ij		iiii	xv
v	g	xvij	16		ix		i	xii		iiii
iiii	A	xvi	17	xvii		ix		j	xii	
iii	b	xv	18	vi	xvii		ix		j	xii
ii	c	xiiij	19		vi	xvii		ix		j
i	d	xiij	20	xiiii		vi	xvii		ix	
✶	e	xij	21	iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxix	f	xi	22		iii	xiiii		vi	xvii	
xxviii	g	x	23	xi		iii	xiiii		vi	xvii
xxvii	A	ix	24		xi		iii	xiiii		vi
xxvi	b	viii	25	xix		xi		iii	xiiii	
25 xxv	c	vij	26	viii	xix		xi		iii	xiiii
xxiiii	d	vi	27		viii	xix		xi		iii
xxiii	e	v	28	xvi		viii	xix		xi	
xxii	f	iiij	29	v	xvi		viii	xix		xi
xxi	g	iij	30		v	xvi		viii	xix	
19 xx	A	Prid.	31	xiii		v	xvi		viii	xix

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Menſis	tabulæ Epactarum expanſæ. D	C	B	A	u	t	ſ	r
			AVREI NVMERI							
xx	f	1		xi		iii	xiiii		vi	xvii
xix	g	2	xix		xi		iii	xiiii		vi
xviii	A	3	viii	xix		xi		iii	xiiii	
xvii	b	4		viii	xix		xi		iii	xiiii
xvi	c	5	xvi		viii	xix		xi		iii
xv	d	6	v	xvi		viii	xix		xi	
xiiii	e	7		v	xvi		viii	xix		xi
xiii	f	8	xiii		v	xvi		viii	xix	
xii	g	9	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xi	A	10		ii	xiii		v	xvi		viii
x	b	11	x		ii	xiii		v	xvi	
ix	c	12		x		ii	xiii		v	xvi
viii	d	13	xviii		x		ii	xiii		v
vii	e	14	vii	xviii		x		ii	xiii	
vi	f	15		vii	xviii		x		ii	xiii
v	g	16	xv		vii	xviii		x		ii
iiii	A	17	iiii	xv		vii	xviii		x	
iii	b	18		iiii	xv		vii	xviii		x
ii	c	19	xii		iiii	xv		vii	xviii	
j	d	20	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
✶	e	21		i	xii		iiii	xv		vii
xxix	f	22	ix		i	xii		iiii	xv	
xxviii	g	23		ix		i	xii		iiii	xv
xxvii	A	24	xvii		ix		i	xii		iiii
xxvi	b	25	vi	xvii		ix		i	xii	
25 xxv	c	26		vi	xvii		ix		i	xii
xxiiii	d	27	xiiii		vi	xvii		ix		j
xxiii	e	28	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
xxii	f	29		iii	xiiii		vi	xvii		ix
xxi	g	30	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
19 xx	A	31	xix	xi		iii	xiiii		vi	xvii

TRIGINTA CALEN-
triginta lineis tabulæ Epacta-

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.		Dies Mensis	Literæ triginta linearum q	p	n	m	l	k	i
				AVREI NVMERI						
xx	f	CAL.	1		ix		i	xii		iiii
xix	g	iiij	2	xvij		ix		j	xii	
xviii	A	iij	3	vj	xvij		ix		i	xii
xvii	b	Prid	4		vi	xvij		ix		
xvj	c	NON.	5	xiiij		vi	xvij		ix	
xv	d	viii	6	iii	xiiij		vi	xvii		ix
xiiij	e	vij	7		iij	xiiii		vi	xvii	
xiij	f	vi	8	xj		iij	xiiij		vi	xvii
xij	g	v	9		xj		iii	xiiii		vi
xj	A	iiij	10	xix		xi		iii	xiiii	
x	b	iij	11	viij	xix		xj		iii	xiiii
ix	c	Prid.	12		viij	xix		xi		iii
viij	d	IDIB.	13	xvj		viij	xix		xi	
vij	e	xix	14	v	xvi		viij	xix		xi
vj	f	xviij	15		v	xvj		viii	xix	
v	g	xvij	16	xiii		v	xvj		viii	xix
iiij	A	xvi	17	ij	xiij		v	xvi		viii
iij	b	xv	18		ii	xiij		v	xvi	
ij	c	xiiij	19	x		ij	xiij		v	xvi
j	d	xiij	20		x		ii	xiii		v
✱	e	xij	21	xviij		x		ii	xiii	
xxix	f	xi	22	vij	xviij		x		ii	xiii
xxviij	g	x	23		vij	xviij		x		ii
xxvij	A	ix	24	xv		vij	xviij		x	
xxvj	b	viii	25	iiij	xv		vij	xviii		x
xxv	c	vij	26		iiij	xv		vii	xviii	
xxiiij	d	vi	27	xij		iiij	xv		vii	xviii
xxiij	e	v	28	j	xii		iiij	xv		vii
xxij	f	iiij	29		j	xii		iiii	xv	
xxj	g	iij	30	ix		j	xii		iiii	xv
xx	A	Prid.	31		ix		j	xii		iiii

DARIA AVREORVM NVMERORVM
rum expanſæ reſpondentia.

DECEMBER.

Epactæ	Lit. Dñic.	Dies Mensis	tabulę Epactarum expanſæ. h	g	f	e	d	c	b	a
			AVREI NVMERI							
xx	f	1	xv		vii	xviii		x		ii
xix	g	2	iiii	xv		vii	xviii		x	
xviii	A	3		iiii	xv		vii	xviii		x
xvii	b	4	xii		iiii	xv		vii	xviii	
xvi	c	5	j	xii		iiii	xv		vii	xviii
xv	d	6		j	xii		iiii	xv		vii
xiiii	e	7	ix		i	xii		iiii	xv	
xiii	f	8		ix		i	xii		iiii	xv
xii	g	9	xvii		ix		i	xii		iiii
xi	A	10	vi	xvii		ix		i	xii	
x	b	11		vi	xvii		ix		i	xii
ix	c	12	xiiii		vi	xvii		ix		i
viii	d	13	iii	xiiii		vi	xvii		ix	
vii	e	14		iii	xiiii		vi	xvii		ix
vi	f	15	xi		iii	xiiii		vi	xvii	
v	g	16		xi		iii	xiiii		vi	xvii
iiii	A	17	xix		xj		iii	xiiii		vi
iii	b	18	viii	xix		xi		iii	xiiii	
ii	c	19		viii	xix		xi		iii	xiiii
i	d	20	xvi		viii	xix		xi		iii
✱	e	21	v	xvi		viii	xix		xi	
xxix	f	22		v	xvi		viii	xix		xi
xxviii	g	23	xiii		v	xvi		viii	xix	
xxvii	A	24	ii	xiii		v	xvi		viii	xix
xxvi	b	25		ii	xiii		v	xvi		viii
xxv	c	26	x		ii	xiii		v	xvi	
xxiiii	d	27		x		ii	xiii		v	xvi
xxiii	e	28	xviii		x		ii	xiii		v
xxii	f	29	vii	xviii		x		ii	xiii	
xxi	g	30		vii	xviii		x		ii	xiii
xx	A	31	xv		vii	xviii		x		ii

Qua ratione aurei numeri ex Epactis excerpantur in Calendario.

HAC autem ratione aurei numeri ex Epactis excerpuntur. Sume quamcunque lineam Epactarum tabulæ expansæ, & nota literam alphabeti ei præfixam, & dies mẽsium in Calendario nouo, quib. 19. Epactæ lineæ assumptæ sũt adscriptæ. Nã è regione eorũdẽ dierũ mẽsiũ sub eadẽ litera alphabeti in 30. Calẽdarijs describendi sunt 19. aurei numeri, qui in vertice tabulæ expãsæ illis 19. Epactis respõdẽt. Exẽpli gratia. Sub litera P, maiuscula, ad primũ diẽ Ianuarij, vbi posita est Epacta ✳. scribendus est aureus numerus 3. respondens Epactę ✳. in prima linea tabulæ expansæ, cui eadem litera P, maiuscula apposita est. Ad diem verò 20. eiusdem mensis, vbi scripta est Epacta xj. collocandus est aureus numerus 4. respondens in tabula expansa Epactæ xj. in eadem prima linea literæ P, maiusculæ: & sic de cæteris. Quæ omnia ex superioribus 30. Calendarijs perspicuè percipi possunt, si eorum aurei numeri cum Epactis in sinistro latere descriptis conferantur in tabula Epactarum expansa.

Quo modo Nouilunia ex aureis numeris 30. Calẽdariorum reperiantur.

ITAQVE inuenturus Nouilunia per aureos numeros horum 30. Calendariorum, considera, quæ litera alphabeti in tabula superiori æquationis Epactarum proposito anno respondeat. Si namque vtaris aureis numeris, qui in 30. Calendarijs sub eadem litera descripti sunt, reperies Nouilunia ijsdem prorsus diebus, quibus per Epactas indicantur: ita vt nullum sit discrimen in Nouiluniorum inuestigatione, inter Epactas, & aureos numeros. Ex hisce porrò triginta Calendarijs aureorum numerorum ex Cyclo Epactarum erutis perspicue apparet, nunquam duos aureos numeros in eundem diem mensis incidere, quanquam duæ Epactæ nonnunquam, vt xxv. xxiiij. & 25. xxvj. & 19. xx. è regione eiusdem diei in Calendario positæ sunt, vt supra monstrauimus. Etsi verò ratio inuestigandorum Nouiluniorum per Epactas, & per aureos numeros in 30. Calendarijs digestos est eadem, & vna alteri omni ex parte congruit, quia tamen multitudo 30. Calendariorum est incommoda, tum quòd ex ijs facile confusio oriri posset in varijs regionibus, vna hoc Calendarium, alia illud eodem tempore vsurpante, tum vt ex eis tabulæ Paschales construantur, ætasque Lunæ in Martyrologio recte pronuncietur, cum 30. tabulæ Paschales, ac 30. Martyrologia confici deberent; tutius est, & rebus Ecclesiasticis magis consentaneum, tam in Calendario, quàm in tabulis Paschalibus, ac Martyrologio, vti numeris Epactarum; quandoquidem vnica linea Epactarum in Calendario distributarum hæc omnia commodissimè perficit, vt ex Calendario nouo, & Martyrologio ad restitutionem anni accommodato, liquidò apparet.

Incommoditas 30. Calendariorũ

DENIQVE vt omnes nõ solum intelligant, sed oculis etiam ipsis perspiciant, quàm apte, conuenienterque tum Epactæ in nouo Calendario, tum aurei numeri in 30. Calendarijs ex Epactis excerpti, ad Nouilunia indicanda sint collocati, & quàm distincte, ordinateque Lunationes in Calendario progrediantur alternis dierum 30. & 29. visum est hìc subijcere alias triginta tabulas Lunationum respondentes

tes ordine triginta Cyclis Epactarum tabulæ expansæ, vel triginta Calendarijs aureorum numerorum. Mirifice autem hæ tabulæ, inter cætera, ad annos Lunares Emboliſmicos a communibus secernendos deseruient, vt ex Capite insequenti patebit. Primo igitur loco in hisce tabulis, ad sinistram ponuntur omnes 19. aurei numeri, initio facto ab eo, qui Epactæ ✳. in qualibet linea tabulæ expansæ respondet, vel Epactæ 1, quando in eo Cyclo Epacta ✳. non reperitur. Ab alterutra enim harũ Epactarum Cyclus quisque decennouennalis inchoandus est, vt proximo Cap. docebimus. Deinde sequuntur 19. Epactæ, prout se mutuo consequuntur in quolibet Cyclo tabulæ expansæ; ita vt prima sit ✳. vel 1. si fortè Cyclus non habeat Epactam ✳. aliæ verò componantur per continuam additionem 11. ad proximam Epactam, excepta ea Epacta, quæ è regione aurei numeri 1. ponitur. Hæc enim ab antecedẽte Epacta è regione aurei numeri 19. posita conficitur per additionem 12. vt supra ostensum est. Tertio scribuntur dies mensis Ianuarij, vel Decembris, quibus primæ Lunationes incipiunt. Quarto notantur dies Decembris, seu Nouembris, quibus duodecimæ Lunationes terminantur. Quinto, dies Decembris designantur, quibus tertiædecimæ Lunationes, si annus est Emboliſmicus, finiuntur. Sexto numerus dierum totius anni Lunaris annotatus est. Postremò omnes Lunationes anni ordine describuntur, prout quęque dierum 30. vel 29. constituitur. Illud autem sciendum est, primam Lunationem anni, cuius principium in Decembri est, non incipere ab ea Epacta, quę è regione diei Decembris, quo incipere dicitur, in hisce tabulis ponitur, sed ab ea, quę in eisdem tabulis superior est, nimirum ab ea Epacta, quæ mense Decembri proxime antecedentis anni adhuc in vsu est; quippe cum vsus Epactę propositi anni incipiat mense Ianuario. Exempli gratia. Etsi in prima tabula, currente Epacta xiiii. prima Lunatio illius anni incipiat die 18. Decembris, non tamen Epacta xiiii. è regione diei 18. in eodem mense reperitur, sed Epacta iij. quę superiori anno Nouilunia demõstrauit, mutaturque mense Ianuario in Epactam xiiii. Atque eadem in cęteris ratio seruanda est. Sed inspice iam tabulas ipsas.

Explicatio 30. tabularum omnes Lunationes 30. cyclorum decennouennaliũ, complectentium.

SEQVVNTVR
LVNATIONES TRIGINTA CYCLORVM tabulæ Epactarum expansæ.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in primo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera P, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum primum ſub eadem litera P, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quam Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
3	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14		31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	viii	25	12 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſecundo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera N, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum ſecundum ſub eadem litera N, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
14	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vii	26	13 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxix	3	21 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxiiii	8	16 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in tertio Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigi tur litera M, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum tertium ſub eadem litera M, ma iuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
6	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	vi	27	14 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
c	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quarto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera H, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartum ſub eadem litera H, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
6	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
9	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xx v	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
15	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	v	28	15 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
4	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	ix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quinto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera G, maiuſcula, & cui exTriginta Calendarijs aureorum numerorum quintum ſub eadem litera G, maiuſcula reſpondet.

| AVREI NVMERI | EPACTAE. | Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico. | Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico. | Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico. | Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici. | NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. | | |

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in ſeptimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera E, maiuſcula,& cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum ſeptimum ſub eadem litera E, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
9	*	1.Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
1	ii	31	18 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in octauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera D, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum octauum ſub eadem litera D, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxiiii	9	27 Nou	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xix	13	1 Dec.	30 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in nono Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera C, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum nonum ſub eadem litera C, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1	*	1. Ian.	20 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	iii	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
7	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
12	j	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
18	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xviii	14	2	31 Dec.	383	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	29

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera B, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimum ſub eadem litera B, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni. Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
12	*	1. Ian	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxix	4	22 Nou.	21 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xxi	11	29 Nou	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
4	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	viii	24	12 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in undecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera A, maiuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum undecimum ſub eadem litera A, maiuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
4	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	iiii	28	16 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxviii	5	23 Nou.	22 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in duodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera u, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum duodecimum ſub eadem litera u, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
4	*	1. Ian	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
10	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
15	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxvii	6	24 Nou.	23 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in tertiodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera t, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum tertiumdecimum ſub eadem litera t, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio,	Nona Lunatio.	Decima Lunatio,	Vndecima Lunatio,	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
15	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxvi	7	25 Nou.	24 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
7	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxiiij	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quartodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera ſ, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum quartumdecimũ ſub eadem litera ſ, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
7	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
13	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxv	8	26 Nou.	25 Dec.	383	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
2	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in quintodecimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui prę figitur litera r, minuſcula, & cui extriginta Calẽdarijs aureorum numerorum quintumdecimum ſub eadem litera r, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
7	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
18	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxiiii	9	26 Nou.	26 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimoſexto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera q, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum decimũſextum ſub eadem litera q, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico,	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
18	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxiii	10	27 Nou.	27 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
10	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxiiii	8	26 Nou	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxvii	5	24 Nou	23 Dec	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xix	13	1 Dec	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in decimoſeptimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera p, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimũſeptimũ ſub eadem litera p, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
10	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
16	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxii	11	28 Nou.	28 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	iij	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
5	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxviij	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in decimooctauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera n, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum decimũoctauum ſub eadem litera n, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
10	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	iji	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xiiii	18			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xxi	12	29 Nou.	29 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
2	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in decimonono Cyclo tabulæ expanſæ, cui prefigitur litera m, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum decimũnonum ſub eadem litera m, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
2	j	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xx	13	30 Nou.	30 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera l, minuſcula, & cui extriginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimum ſub eadem litera l, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
2	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
3	xi	21 Dec	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	iii	29	17 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
8	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
13	ii	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
19	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xix	14	1 Dec.	31 Dec.	383	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimoprimo Cyclo tabulæ expãſæ, cui prę figitur litera k, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum uige ſimumprimum ſub eadem litera k, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
13	*	1.Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
14	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xviii	15	2		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
5	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimoſecundo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera i, minuſcula, & cui ex tri ginta Calendarijs aureorum numero- rũ vigeſimumſecundũ ſub eadem li- tera i, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
5	i	31 Dec	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xvii	16	3		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimotertio Cyclo tabulæ expãſæ, cui prę figitur litera h, minuſcula, & cui ex triginta Calẽdarijs aureorum numerorum uige ſimumtertium ſub eadem litera h, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
5	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
6	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
11	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
16	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xvi	17	4		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	viii	24	12		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in uigeſimoquarto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera g, minuſcula, & cui ex tri ginta Calendarijs aureorum numero- rum vigeſimũquartũ ſub eadem li tera g, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
16	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
17	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xv	18	5		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxix	13	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
8	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xi ii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in uigeſimoquinto Cyclo tabulæ expanſæ, cui prefigitur litera f, minuſcula, & cui ex tri ginta Calendarijs aureorum numero- rũ uigeſimũquintum ſub eadem li tera f, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
8	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
14	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xiiii	19	6		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
3	vi	26	14 Dec		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quam in Emboliſmico contineat in uigeſimoſexto Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera e, minuſcula, & cui ex tri ginta Calendarijs aureorum numero- rum vigeſimũſextum ſub eadem li tera e, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tá in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio, Vndecima Lunatio.		Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
8	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
9	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	ix	23	11 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
19	i	31	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xiii	20	7		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvii	5	24 Nou	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in uigeſimoſeptimo Cyclo tabulæ expãſæ, cui prefigitur litera d, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorũ uigeſimũſeptimũ ſub eadem litera d, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
19	*	1. Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
1	xii	21 Dec	8		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xviii	14	2 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	x	22	10		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
11	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xix	13	1. Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM IN anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimooctauo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera c, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimumoctauum ſub eadem litera c, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI.	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
11	j	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
17	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	xi	22	9 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxv	7	26 Nou.	25 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
6	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	ix	23	11		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in vigeſimonono Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera b, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum vigeſimũnonũ ſub eadem litera b, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
11	*	1 Ian.	20 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
12	xi	21 Dec.	9		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxii	10	28 Nou.	28 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	iii	29	17 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xiiii	18	6		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	25	7	25 Nou.	25 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	vi	26	14 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xvii	15	3		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxviii	4	23 Nou.	22 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	x	23	10 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
3	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	viii	24	12 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xix	13	1 Dec.	31 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET TAM in anno communi, quàm in Emboliſmico contineat in trigeſimo Cyclo tabulæ expanſæ, cui præfigitur litera a, minuſcula, & cui ex triginta Calendarijs aureorum numerorum trigeſimum ſub eadem litera a, minuſcula reſpondet.

AVREI NVMERI	EPACTAE.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, quàm in Emboliſmico.	Finis tertijdecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.											
						Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
3	i	31 Dec.	19 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	xii	20	8		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	xxiii	9	27 Nou.	27 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
6	iiii	28	16 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	xv	17	5		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	xxvi	6	25 Nou.	24 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	vii	25	13 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	xviii	14	2		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	xxix	3	22 Nou.	21 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	x	22	10 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	xxi	11	29 Nou.	29 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	ii	30	18 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	xiii	19	7		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	xxiiii	8	26 Nou.	26 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
17	v	27	15 Dec.		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	xvi	16	4		354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	xxvii	5	24 Nou.	23 Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
1	ix	24	11 Dec.		353	29	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	xx	12	30 Nou.	30 Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

VIDES igitur, in quolibet Cyclo decennouennali contineri 7. annos tredecim Lunationum, qui Emboliſmici dicuntur, de quibus proximo Cap. diſſeremus. Item nonnunquam annum Lunarem duodecim Lunationum complecti dies duntaxat 353. quem cauum ſupra appellauimus. Emboliſmicum quoque annum interdum continere dies tantummodo 383. quem ſimiliter cauum diximus. Tum autem cauus efficitur annus Lunaris tam communis, quàm Emboliſmicus, cum tranſitus fit ab aureo numero 19. ad aureum numerum 1. Quia enim tunc ad Epactam, quæ vnà cum aureo numero 19. in uſu eſt, adduntur 12. vt componatur Epacta ſubſequens, quæ aureo numero 1. reſpondet, vt ſupra diximus, fit, ut Lunatio prima anni dies complectatur duntaxat 29. cum tamen in alijs annis contineat dies 30. Præterea Emboliſmicus annus fit cauus, quando Cyclus decennouennalis ab aureo numero 1. incipit, & Epacta xix. vel xviii. cum aureo numero 19. concurrit, vt in tabula 8. & 9. videre licet.

Quãdo annus Lunaris tam cõmunis, quam Emboliſmicus, fiat cauus, dierum uide licet 353. uel 383.

DE EMBOLISMIS, AC SALTV, quem dicunt, Lunæ.

CAP. V.

CVM iã oẽs Epactas 30. Calẽdario inſcripſerimus, tabulãque earundem expanſam vnà cum æquationis tabula condiderimus, vt quolibet ſeculo cognoſcatur, quænam 19. Epactæ ex 30. aſſumendæ ſint, nouendecim aureis numeris reſpondentes, ad Nouilunia demonſtranda, non abs re erit pauca etiam de Emboliſmis, ac ſaltu Lunæ hoc loco diſſerere. Hinc enim magis elucebit, Epactas recte in Calendario eſſe collocatas, earumque Cyclum idem omnino præſtare, quod Cyclus aurei numeri, aut quicunque alius Cyclus olim præſtabat. Sed duo prius explicanda ſunt. Primùm, Lunationem quamlibet illi menſi tribui a Computiſtis, in quo finitur, etſi alio menſe principium habuerit. De qua re extat hic verſiculus.

Lunatio cur illi menſi tribuatur, in quo finitur.

In quo completur, menſi Lunatio detur.

Si quis autem huius rei cauſam deſideret, hæc afferri poterit. Currente Epacta ✱. dubium non eſt, quin prima Lunatio totius anni ipſis Calendis Ianuarij incipiat, vnà cum ipſo anno, eidemque Ianuario tribuenda ſit, finem habens die 30. Ianuarij. Quare ſecunda Lunatio, cuius finis in vltimum diem Februarij cadit, Februario adſcribenda erit, quanquam principium habeat die vltimo Ianuarij: Tertia verò Calendis Martij incipiens, terminataque die 30. danda erit Martio: Quarta deinde Aprili, cuius finis incidit in 28. diem Aprilis, etiamſi princi-

principium eius fiat vltimo die Martij. Quinta autem Maio, quæ terminatur die 28. Maij, licet die 29. Aprilis incipiat: Atque ita deinceps toto eo anno tribuendæ erunt Lunationes illis menſibus, in quibus finiuntur, quanquam in alijs incipiant: adeo vt duodecima tunc Lunatio, cuius finis in 20. diem Decẽbris cadit, adſcribenda ſit Decembri, etſi die 22. Nouembris incipiat. Et quoniam in anno communi Lunari continentur tantum 12. Lunationes, dicenda erit ſequens Lunatio die 21. Decembris incipiens, & dte 19. Ianuarij deſinens, prima inſequentis anni, ac proinde Ianuario, primo menſi anni, attribuenda; quandoquidem die 20. Decembris finitus iam eſt annus Lunaris communis 12. Lunationum. Ex quo efficitur, inſequentem Lunationem, quæ 20. die Ianuarij inchoatur, aſſignandã eſſe Februario, in cuius die 17. finitur; atque idcirco alias quoque Lunationes eiuſdem anni concedendas eſſe illis menſibus, quibus finiuntur, quamuis ab alijs initium ducant. Non aliter in anno Lunari Emboliſmico vltima ac tertiadecima Lunatio finem ſuum habebit in Decembri, & proxime inſequens, ſiue in aliquo die Decembris ea incipiat, ſiue in principio Ianuarij, prima inſequentis anni dicenda erit. Hæc omnino videtur eſſe cauſa, cur Computiſtæ omnes tribuant Lunationes illis menſibus, in quibus terminantur, vt nimirum prima Lunatio anni initium ferè ſemper habens in Decembri, & finem in Ianuario, adſcriberetur primo menſi Solari totius anni, nimirum Ianuario, ratione id ita poſtulante.

SECVNDO loco declarandum eſt, a qua Epacta initium ſumat quilibet Cyclus nouendecim annorum, in quo nimirum continentur 19. Epactæ alicuius lineæ ex illis 30. in tabula expanſa deſcriptis, reſpondentes nouendecim aureis numeris. Neque enim triginta illi Cycli tabulæ expanſæ incipiunt ab illis Epactis, quæ in eis primum locum obtinent, ac ſub aureo numero 3. ponuntur, vt fortaſſe quiſpiam rem non ſatis attente conſiderans arbitrari poſſet, ſed quilibet Cyclus decennouennalis tabulæ expanſæ initium ſumit ab Epacta ✱. & a primo die Ianuarij, ſi ea in illo Cyclo contineatur; vel ab Epacta 1. & ab vltimo die Decembris, ſi in Cyclo Epacta ✱. non reperiatur. Continetur autem Epacta ✱. in 19. Cyclis tabulæ expanſæ, vt in 1. 2. 4. 5. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 16. 18. 20. 21. 23. 24. 26. 27. & 29. ac propterea ab ea quilibet horum Cyclorum principium ſumit, ſub quocunque aureo numero collocetur. In alijs autem 11. Cyclis, vt in 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non reperitur ✱. Quare initium ſument ij Cycli ab Epacta j. ſub quocunque illa aureo numero poſita reperiatur. Etſi enim in omni Cyclo liberum ſit initium facere, vbicunque libuerit, quia tamen anni 19. Lunares totidem Solaribus annis æquantur, quanquam non omni ex parte, vt ſupra dictum eſt, conſentaneum eſt, vt ibi principium Cycli 19. annorum in Epactis ſumatur, vbi Eccleſiæ conſuetudo anni Solaris in Calendario initium ſtatuit, nimirum Calendis Ianuarij, aut certe prope Calendas; adeo vt quo-

Quilibet cyclꝰ 19. Epactarũ incipere uel a ✱ ſi ꝓpoſito cyclo cõiunctur, uel ab j. ſi ✱ in dato cyclo nõ reperitur.

Quinq; cycli decẽnouennales tabulæ expanſæ incipiunt a ✱. & qui ab Epacta j.

quotieſcunque in Cyclo decennouennali Epacta ✳. Calendis Ianuarij aſcripta in vſu eſt, principium Cycli ab ea ſumatur, Nouiluniumque illud in primum Ianuarij diem cadens ſit primum in toto eo Cyclo decennouennali. Sed quoniam non rarò accidit, vt in toto ſpatio 19. annorum nullum Nouilunium in Calendas Ianuarij incidat, propterea quod toto eo temporis ſpatio Epacta ✳. in vſu non eſt, vt ex ſuperioribus 11. Cyclis tabulæ expanſæ manifeſtum eſt, vt ex 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. 22. 25. 28. & 30. non poterit tunc initium noſtri Cycli a Calendis Ianuarij ſumi, aut ab Epacta ✳. cum ea in illo Cyclo non contineatur, ſed ab ea Epacta Cyclus inchoandus erit, quæ Calendis Ianuarij proxima eſt, vt uel ab Epacta xxix. diei ſecũdo Ianuarij præfixa, vel ab ea, quæ poſtremo diei Decembris adſcribi deberet, ſi inde annus inchoaretur: ita vt Nouilunium principio anni Solaris proximum, cuiuſmodi eſt illud, quod vel in ſecundum diem Ianuarij, vel in vltimum Decembris cadit, dicatur in toto eo Cyclo primum. Quia verò Nouilunium in ſecundum Ianuarij diem incidens, non eſt primum totius anni, ſed ſecundum, (quòd Lunatio antecedens, quæ finem habet ipſis Calendis Ianuarij, Ianuario tribuatur, dicaturque totius anni prima, vt paulo ante ſcripſimus) aſſumendum eſt Nouilunium in vltimũ Decembris diem incidens. Hoc enim primum tunc eſt totius anni, & Ianuario tribuitur, eſtque initio anni Solaris in toto eo Cyclo decennouennali proximum; quippe cum omnia alia Nouilunia Ianuario aſſignata in eo Cyclo cadant in alios dies Decembris, qui vltimum antecedunt. Itaque duo ſunt dies principio noſtri Cycli deputandi, nimirum Calendæ Ianuarij, vbi poſita eſt Epacta ✳. & pridie Cal. Ianuarij, vbi collocari deberet Epacta 1. ſi ibi annus Solaris inciperet, quemadmodum alijs in locis Calendarij Epacta 1. ſupra Epactam ✳. proxime eſt collocata. Quoniam verò Solaris annus incipit à primo die Ianuarij, ac finitur vltimo Decembris, & Epactæ in Calendario rationem Cycli ſeruare non poſſunt, vt Capite 2. huius libri declarauimus, præfixa eſt vltimo Decembris diei non Epacta 1. quæ ordine naturali Epactam ✳. in Calendario antecedit, ſed Epacta xx. vna cum Epacta 19. alio colore, charactereve denotata. Hæ namque duæ Epactę ordine naturali cadunt infra Epactam xxi. diei penultimo Decembris appoſiram, ſuntque adhuc in vſu menſe Decembri, in illis annis, in quibus per eas Nouilunia demonſtrantur, cum noſtræ Epactæ mutentur menſe Ianuario, ſicut & aurei numeri. Ex quibus colligitur, initium cuiuſuis Cycli decẽnouennalis noſtrarum Epactarum ſumendum eſſe vel a primo die Ianuarij, & ab Epacta ✳. quando ea in Cyclo decennouennali eſt in vſu, vel ab vltimo die Decembris, & ab Epacta 1 quando ✳. in eo Cyclo non reperitur.

Cyclum quemcũque decennouennalem incipere uel à primo die Ianuarij, uel ab vltimo die Decẽbris.

ATQVE hæc eſt cauſa, cur in ſuperioribus 30. tabulis Lunationum Cyclum quemlibet decennouennalem inchoauerimus vel ab Epacta ✳. vel ab Epacta 1. primaque Lunatio totius Cycli principium ducat vel a Calendis Ianuarij, vel ab vltimo Decembris; cum interim omnes

omnes aurei numeri Cyclo decennouennali principium dederint.

CÆTERVM vt videas, neceſſario duos illos dies deſtinandos eſſe initio noſtri Cycli decennouennalis cuiuſque, oſtendemus, idem faciendum fore in Cyclo aurei numeri, ſi is in Calendario deſcriberetur, & vtraque æquatio, Solaris nimirum anni, atque Lunaris, ſeruaretur. Sumamus ergo in manus Calendarium Romanum antiquum, in quo aureus numerus 3. poſitus eſt ad primum diem Ianuarij, & a quo ad noſtram vſque correctionem initium Cycli ſemper ſumptum eſt, propterea quod nunquam adhibita fuit æquatio Solis, ac Lunæ. Sumptum autem ſemper eſſe principium Cycli ab aureo numero 3. ex eo manifeſte colligitur, quòd ab aureo numero 3. annni Emboliſmici ſint numerati, vt apertiſſime conſtabit ex ijs, quæ paulo infra de Emboliſmis hoc eodem Capite trademus.

Cyclum decẽnouennalem ſuccedentem aurei numeri incipere uel ab aureo numero ad Calẽdas Ianuarij ſcripto, uel ab eo, cui ultimo diei Decembris adſcribendus eſſet, ſi inde annus Solaris inciperet.

Cyclũ aurei numeri ante correctionem ſemper incepiſſe ab aureo numero 3.

ITAQVE ſi propter æquationem anni Solaris, Luna nondum æquationem deſiderante, ſinguli aurei numeri deorſum promouendi ſint per vnum diem, ſcribetur aureus numerus 3. ad ſecundum diem Ianuarij, & primo diei præfigetur aureus numerus 14. cum hic ſemper in alijs locis proxime ſupra illum collocatus ſit in Calendario. Quare ab aureo numero 14. tunc Cycli initium fiet, & ab eodem die primo Ianuarij. Quod ſi rurſus per alterum diem aurei numeri mouendi ſint deorſum, cadet aureus numerus 3 in tertiũ diem Ianuarij, & aureus numerus 14. in ſecundum, primus autem dies vacuus apparebit, quòd ſupra aureum numerum 14. ponatur aureus numerus 6. non proximè, ſed relicto vno die vacuo, vt ex Capite 2. huius libri patet. Quare non poterit tunc fieri Cycli initium a primo die Ianuarij, cum ibi nullus aureus numerus poſitus ſit; neque verò amplius aureus numerus 14. ſecundo diei Iannarij tunc adſcriptus initium dabit: propterea quod Lunatio ſecundo die incipiens, currente aureo numero 14. eſt ſecunda illius anni, non autem prima, vt ante docuimus. Incipiendus igitur Cyclus tunc eſt ab eo aureo numero, qui adſcribendus eſſet diei vltimo Decembris, ſi inde Solaris annus inchoaretur, hoc eſt, ab aureo numero 6. qui in Calendario duobus diebus ſemper ſuperior eſt, quàm 14. Nam Lunatio tunc in vltimum diem Decembris incidens prima eſt totius anni inſequentis, quam quidem indicat aureus numerus 5. qui in præcedenti anno Nouilunia demonſtrat, eſtque diei vltimo Decẽbris tunc adſcriptus, cũ eum per duos dies a 29. die Decembris, vbi in antiquo Calendario deſcriptus eſt, ponamus deſcendiſſe. Quòd autem tum ad vltimum Decembris diem apponendus ſit aureus numerus 5. non autem 6. qui in Calendario ſemper ſupra 14. ſcriptus reperitur, cauſa eſt, quia aurei numeri in Calendario rationem Cycli non poſſunt ſeruare, vt Capite 2. huius libri dictum eſt: paretque hoc ex tertio Calendario aureorum numerorum, cuius litera Index eſt M, maiuſcula.

IDEM prorſus fieret, ſi propter æquationem Lunæ (Solari anno tum æquationem non deſiderante) aurei numeri in antiquo Calenda-

rio

rio ſurſum per vnum diem promouendi eſſent. Nam aureus numerus 11. tertio diei Ianuarij adſcriptus, ad diem ſecundum aſcenderet, aureus verò numerus 3. in primo die poſitus, tranſiret ad diem vltimum Decemb. relicto primo die Ianuarij vacuo. Non igitur tunc incipere poſſet Cyclus a primo die Ianuarij, cum ibi nullus ſit aureus numerus; neque verò a ſecundo die Ianuarij, propter rationem ſupra allatam, ſed ab vltimo die Decẽbris, & ab aureo numero 3. qui ibi tunc collocãdus eſſet, ſi annum Solarem inde exordiremur: quanquam quia annum a principio Ianuarij inchoamus, atque aurei numeri Cycli rationem in Calendario non ſeruant, vt diximus, poſitus ibi tum cerneretur aureus numerus 2. ſub aureo numero 13. qui tunc penultimo diei Decembris adſcriptus eſſet, vt conſtat ex trigeſimo Calendario aureorum numerorum, cuius litera index eſt a, minuſcula.

Initium cycli aurei numeri ſumi ſucceſſiue ab omnibus aureis numeris, ſi æquatio Solaris anni, ac Lunaris adhibeatur.

VIDES igitur, initium Cycli aureorum numerorum deinceps, ac ſucceſſiue ſumi ab omnibus aureis numeris, modò a primo die Ianuarij, ſi ibi poſitus fuerit aureus aliquis numerus, modò ab vltimo Decẽbris die, ſi primus dies Ianuarij nullum habeat aureum numerum: quod quidem accidit propter æquationem anni Solaris, ac Lunaris, cum omnes aurei numeri propter eam æquationem poſſint deinceps deſcribi in primo die Ianuarij, atque vltimo Decembris, vt liquidò apparet ex ſuperioribus 30. Calendarijs aureorum numerorum, in quibus varios dies ijdem aurei numeri occupant, prout videlicet 30. lineis Epactarum in tabula expanſa reſpondent.

Cyclus quilibet decennouennalis Epactarũ quare ſemper incipiat a *vel ab Epac. j.

AT verò quoniam Cyclus noſter Epactarum in Calendario immobilis eſt, ſemperque Epacta *. Calendis Ianuarij adhæret, ita vt Epacta j. ad vltimum diem Decembris ponenda eſſet, ſi inde annus Solaris inciperet, fit, vt initium Cycli decennouennalis noſtrarum Epactarum perpetuò ſumendum ſit vel ab Epacta *. vel ab Epacta j. vt declaratum eſt.

Cycli aurei numeri apud Alexandrinos ſemper incepiſſe ab vltimo die anni ipſorũ, & ab aureonumero j.

ALEXANDRINI porrò ſemper ab vltimo die anni, qui diei 28. noſtri Auguſti reſpondet, Cyclum ſuum exordiebantur; quia ad primum diem anni, ſiue menſis Thoth, qui reſpondet diei 29. Auguſti, nullum aureum numerum collocabant, quòd eo tempore nullum Nouilunium in primum diem eorum anni incideret, ſed in vltimum, id eſt, in diem 35. menſis Meſores, quem diei 28. Auguſti reſpondere diximus, vbi aureus numerus 19. poſitus erat, qui tunc inſtar erat aurei numeri 1. quippe cum ſtatim proximo die, qui inſequenti anno initium dabat, aureus numerus 1. aſſumeretur pro aureo numero 19. atque ita ab aureo numero 1. eorum Cyclus incipiebat. In Calendario autem Eccleſiaſtico antiquo, currente aureo numero 3. incidebat Nouilunium, ex vſu Eccleſiæ, in primum diem Ianuarij, vbi ponebatur aureus ille numerus 3. ac proinde ab eo ſemper principium ſumebat Cyclus aurei numeri ante anni correctionem, vt ſupra diximus.

HIS poſitis, ad explicationem Emboliſmorum aggrediamur. Emboliſmus igitur eſt annus Lunaris, in quo 13. Lunationes continentur ſiue

ſiue dies 384. aut 383. vt mox dicemus. Neque verò mirum alicui videri debet, in vno anno, qui in Calendario continet dies tantummodo 365. fieri poſſe 13. Lunationes, quæ conficiant dies 384. aut 383. Nam cum ſupra dictum ſit, Lunationes illis menſibus tribui, in quibus finiuntur, ita vt omnis Lunatio menſe Decembri incipiens, terminataque quocunque die Ianuarij, etiam primo, adſcribenda ſit Ianuario, dicendaque totius anni prima; fieri poteſt, vt quibuſdam in annis poſt primam illam Lunationem exiſtant adhuc 12. integræ Lunationes, antequam ad primam Lunationem alterius inſequentis anni veniamus; ſi nimirum poſt primam Lunationem alicuius anni ſuperſint adhuc 354. aut 353. dies, quot nimirum 12. Lunationibus comprehenduntur. Quando ergo hoc contingit, exiſtunt 13. Lunationes in eo anno Lunari, diciturque annus Emboliſmicus, complectens dies 384. vel 383. quanquam Solaris annus ex diebus duntaxat 365. in Calendario conſtet. Quando verò poſt primam illam anni Lunationem ſuperſunt ſolum 11. Lunationes integræ, continentur 12. tantum Lunationes in eo anno Lunari, & appellatur communis, continens dies 354. vel 353. licet Solaris annus dies 365. in Calendario complectatur.

Quæ ratione in vno anno poſſint 13. Lunationes contineri.

ET quoniam annus Solaris in Calendario deſcriptus dierum 365. annum Lunarem communem complectentem plerunque dies 354. ſuperat diebus 11. facile cognoſcemus, quinam anni, & quot in quolibet Cyclo decennouennali ſint Emboliſmici, ſiue 13. Lunationum. Quotieſcunque enim ex diebus illis 11. qui in quolibet anno Solari, exactis 12. Lunationibus, ſuperſunt, ſumma collecta fuerit 30. aut maior, aut etiam minor, hoc eſt, 29. vt ſit in vltimo, ſiue decimonono anno Cycli, complebuntur eo anno 13. Lunationes, atque annus ipſe Emboliſmicus erit: quia ex ſumma illa dierum conficitur vna Lunatio 30. dierum, vltimo anno Cycli excepto, in quo ſumma 29. dierum conflata exhibet vnam Lunationem 29. dierum, quæ alijs 12. Lunationibus ante illam expletis adiecta efficit 13. Lunationes. Contingit autem hoc in quolibet Cyclo ſepties tantùm, videlicet in annis 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. cuiuſque Cycli, qui omnes, ac ſoli ſunt Emboliſmici, vt ex ſuperioribus 30. tabulis Lunationum manifeſtum eſt. In qualibet enim reperiuntur 7. anni 13. Lunationum, cuius rei hæc eſt ratio.

In quolibet cyclo decennouennali eſſe 7. annos Emboliſmicos, vnde cognoſcatur, & quinam illi ſint.

IN primis tribus annis Cycli ter ſuperſunt 11. dies, qui efficiunt 33. dies, quorum 30. dantur Lunationi tertiædecimæ, ſiue Emboliſmicæ tertij anni, ſuperſuntque adhuc 3. dies: qui adiuncti ter 11. diebus reſiduis in annis 4. 5. & 6. conſtituunt dies 36. quorum 30. rurſus dantur Lunationi Emboliſmicæ, ſiue decimætertiæ ſexti anni, & adhuc 6. dies ſuperſunt. Hi cum reſiduis ter 11. diebus in annis 7. 8. ac 9. efficiunt 39. dies. Ex 30. igitur completur Lunatio Emboliſmica noni anni: reliqui vero 9. dies cum reſiduis bis 11. in annis 10. & 11. componunt 31. dies, quorum 30. Lunationi Emboliſmicæ

Cur in omni cyclo decennouennali, anni 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. ſint Emboliſmici.

vndecimi anni tribuuntur; dies autem 1. reliquus cum reſiduis ter 11. diebus in annis 12. 13. & 14. efficit dies 34. ex quibus 30. cedunt Emboliſmicæ Lunationi anni quartidecimi, & reliqui 4. dies cum ter 11. diebus ſuperfluis in annis 15. 16. ac 17. conficiunt dies 37. quorum 30. Lunationem Emboliſmicam ſeptimidecimi anni explent; at reliqui 7. dies cum bis 11. ſuperfluis diebus in annis 18. & 19. efficiunt dies 29. pro Lunatione Emboliſmica deciminoni anni, atque vltimi. Neceſſe enim eſt, vnam ex 7. Lunationibus extraordinarijs dies tantum 29. complecti, cum in 19. annis ex 11. diebus, qui in quolibet anno ſuperſunt, conſtituantur 209. dies, qui conficiunt ſex Lunationes 30. dierum ſingulas, & vnam dierum 29. quòd ei dies vnus deſit ad complendum numerum 30. dierum. Dies enim 210. conſtituunt 7. Lunationes dierum 30.

Quando annus Emboliſmicus cõtinet dies 384 & quando 383.

ITAQVE annus Emboliſmicus, cuius Lunatio dies 30. continet, complectetur dies 384. Qui verò Lunationem Emboliſmicam habet dierum 29. dies continebit 383. propterea quod dies 354. duodecim Lunationum cum 30. diebus Lunationis Emboliſmicæ conficiunt dies 384. cum diebus autem 29. Lunationis Emboliſmicæ conſtituunt dies tantummodo 383.

ATQVE hic eſt ordo naturalis 7. Emboliſmorum in quouis Cyclo decennouennali contentorum, vt nimirum priores ſex Lunationes Emboliſmicæ contineant dies 30. ſingulæ, ſeptima vero ac poſtrema dies 29. duntaxat: qui tamen ordo plerunque mutatur, ita vt non ſemper ſeptima Lunatio Emboliſmica ſit dierum 29. ſed interdum aliqua alia, Lunationibus alternis 30. & 29. dierum id ita exigentibus, propterea quod Cyclus decennouennalis non ſemper ab aureo numero 1. incipit, ſed ab aliquo alio. Duo enim tantùm Cycli decennouennales Epactarum ex omnibus 30. tabulæ expanſæ, quos referunt 8. & 9. lineæ eiuſdem tabulæ, quibus præfiguntur literæ D, & C, maiuſculæ, initium ſumunt ab aureo numero 1. Quare in illis tantùm nonusdecimus annus, qui ſeptimus Emboliſmicus eſt, continebit Lunationem Emboliſmicam 29. dierum: In alijs autem Cyclis ſeptimus Emboliſmus habebit Lunationem Emboliſmicam dierum 30. & Lunatio Emboliſmica 29. dierum alicui alij Emboliſmo tribuetur, vt ex ijs, quæ aliquanto poſt dicturi ſumus, fiet perſpicuum; ſi prius paulo vberius explicauerimus, quo pacto ſe habeant hi 7. Emboliſmi in quolibet Cyclo decennouennali noſtrarum Epactarum, qui quidem ſemper vel ab Epacta ✱. vel ab j. incipit, vt ſupra traditum eſt.

Duo tantũ cycli decennouennales ex omnibus 30. tabulæ expãſæ, habent ſeptimã Lunationem Emboliſmicam 29. dierum.

QVANDOCVNQVE igitur prima Lunatio alicuius anni terminatur aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, (Omnem autem Lunationem menſe Ianuario terminatam, etiam primo eius die, Ianuario tribui, eſſeque totius anni primam, ſupra oſtendimus.) annus ille neceſſario Emboliſmicus eſt. Nam ſi prima Lunatio deſinat die 11. Ianuarij, ſupererunt eo anno vſque ad finem Decembris dies 354. in quibus 12. Lunationes adhuc fieri poſſunt. Quare annus ille complectetur 13. Lunationes, ac proinde Emboliſmicus erit. Si verò prima Lunatio ante diem 11. Ianuarij terminetur, ſupererunt plures dies quàm 354. eo anno vſque ad finem Decembris. Quamobrem fieri in illis poterunt adhuc 12. Lunationes, ac ſupererunt præterea aliquot dies, vel ſaltem vnus; ac proinde is quoque annus Emboliſmicus erit, cum 13. Lunationes comprehendat.

Primam Lunationem anni Emboliſmici terminari in aliquo primorum 11. dierũ Ianuarij, & quare.

EX quo efficitur, vt vndecim hæ Epactæ, xix.xx.xxi.xxii.xxiii.xxiiii.xxv.25.xxvi.xxvii.xxviii.xxix. (Numeramus autem xxv.25. pro vna Epacta) poſitæ in proximis 11. diebus poſt Calendas Ianuarij, ſint ſẽper Emboliſmicæ, ita ut annus, cuius Epacta eſt aliqua ex illis 11. quicumq; tunc aureus numerus currat, ſit Emboliſmicus, propterea quod Lunatio ab aliqua illarum Epactarum menſe Ianuario incipiens eſt ſecunda illius anni, prima verò eam antecedens incepit menſe Decembri, complétaque eſt in aliquo primorum 11. dierum Ianuarij.

Vndecim Epactas ſemper eſſe Emboliſmicas, hoc eſt, annum illum eſſe Emboliſmicum, in quo una ex illis cum quocunq; aureo numero currat. & quæ illæ ſint.

HINC rurſus colligitur, in quouis anno Emboliſmico Lunationẽ tertiamdecimã, ſiue poſtremã, neceſſario terminari aliquo poſtremorũ 11. dierũ Decembris, quibus adſcriptæ ſunt hæ Epactæ, ✱. xxix. xxviii. xxvii. xxvi. xxv. 25. xxiiii. xxiii. xxii. xxi. xx. 19. Propterea quod, ſi Lunatio aliqua deſinat in quocunque illorum 11. dierum, inſequens Lunatio, quæ prima eſt proximi anni poſt Emboliſmum, incipit ab aliqua ex illis 11. Epactis, quæ proximis 11. diebus poſt primum diem Ianuarij præfixæ ſunt, quaſque diximus eſſe Emboliſmicas. Quæ res argumento eſt, toto eo anno, cuius vltima Lunatio in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris finitur, in uſu fuiſſe Epactam illam Emboliſmicam, à qua ſequens prima alterius inſequentis anni Lunatio incipit, atque idcirco annum illum fuiſſe Emboliſmicum. Solum quando ultima Lunatio anni Emboliſmici, currente Epacta xix. finitur ultimo die Decembris, quod fit, non concurrentibus Epacta xix. & aureo numero 19. incipit prima Lunatio inſequentis anni prima die Ianuarij, & ab Epacta ✱. non Emboliſmica, non autem ab Epacta xix. Emboliſmica. Ratio huius rei eſt, quòd annus ultimo Decembris die finiatur, & Epacta xix. mutetur tunc anno inſequenti in Epactam ✱. Quòd ſi annus poſtremo die Decembris non clauderetur, ſcribenda eſſet Epacta xix. iuxta eũ diem, qui nunc primo diei Ianuarij reſpondet, naturali ſcilicet ordine ſub Epacta xx. ultimo diei Decembris affixa: atque ita Lunatio prima poſt annum Emboliſmicum inciperet tunc etiam ab Epacta xix. quæ Emboliſmica eſt.

Lunationẽ 13. in anno Emboliſmico terminari in aliquo poſtremorum 11. dierum Decembris, & quare.

Primam Lunationem anni Emboliſmi inſequẽtis ſemper incipere ab aliqua Epacta Emboliſmica, excepto Emboliſmo, in quo Epacta xix. non cum aureo numero 19. currit, & quare.

ATQVE vt planius appareat, undecim has Epactas xix.xx.xxi.xxii.xxiii.xxiiii.xxv.25.xxvi.xxvii.xxviii.xxix. eſſe omnes Emboliſmicas, & ſolas, conſiderandæ diligenter ſunt omnes 30. lineæ Epactarum tabulæ expanſæ. Nam in qualibet earum ſemper reperies ſeptem Epactas illarum 11. poſitas loco tertio, ſexto, nono, undecimo, quartodecimo, decimoſeptimo, ac decimonono, ab Epacta ✱. ſi ea in aſſumpta linea continetur, vel ab Epacta j. ſi in accepta linea non reperitur Epacta ✱. Cum ergo omnis cyclus decennouennalis noſtrarum Epactarum ini-

Enumeratas 11. Epactas, omnes ac ſolas eſſe Emboliſmicas, & enumeratos 7. annos in quolibet cyclo decennouennali, omnes ac ſolos eſſe Emboliſmicos, quo pacto ex tabula expanſa, & ex 30. tabulis Lunationũ cognoſcatur.

tium ſumat vel ab Epacta ✳. vel ab j. atque in omni Cyclo hi ſolum ſeptem anni, tertius, ſextus, nonus, vndecimus, quartuſdecimus, decimuſſeptimus, & nonus decimus, ſint Emboliſmici, ut dictum eſt, manifeſte concluditur, illas 11. quas diximus, Epactas proximis 11. diebus Ianuarij primum diem ſubſequentibus adſcriptas, eſſe Emboliſmicas. Euidentius idem colligitur ex ſuperioribus 30. tabulis Lunationum, in quibus omnes eæ 11. Epactæ habent 13. Lunationes, ac proinde Emboliſmicæ ſunt: Aliæ verò Epactæ complectuntur duntaxat 12. Lunationes.

Annus, in quo Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt, Emboliſmicum quoque eſſe, & quare.

HISCE vndecim Epactis Emboliſmicis addenda eſt nonnunquã Epacta xviii. Hæc enim Emboliſmica quoque eſt eo anno, in quo aureus numerus eſt 19. quod quidem in vno ſolo cyclo ex omnibus 30. cyclis tabulæ expanſæ contingit, nimirum in nono, cui præfixa eſt litera C, maiuſcula. In eo namque ſolo Epacta xviii. occupat decimumnonum locum ab Epacta ✳. a qua cyclus ille incipit, demonſtratumque ſupra eſt, annum decimumnonum cuiuſuis cycli eſſe Emboliſmicum. In nullo alio cyclo reperitur Epacta xviii. in loco Emboliſmico, hoc eſt, in tertio, ſexto, nono, vndecimo, quartodecimo, decimoſeptimo, vel decimonono, ab Epacta ✳. uel j. quæ cycli principium eſt.

RATIO autem, cur tunc Epacta xviii. Emboliſmica ſit, duplex eſt. Prima ſit hæc. Quando Epacta xviii. & aureus numerus 19. concurrunt, addenda ei ſunt 12. vt confletur Epacta xxx. vel ✳. inſequentis anni, vt proximo Capite oſtendimus. Quare vltima Lunatio illius anni, in quo Epacta xviii. vnà cum aureo numero 19. in vſu eſt, finitur vltimo die Decembris, proindeque Decembri tribuenda eſt. Ex quo ſequitur, eodem illo anno contineri 13. Lunationes, quarum prima terminatur die 12. Ianuarij, principium habens die 14. Decembris, ab Epacta vii. quæ ſuperiori anno in vſu fuit. Duodecima autem Lunatio eiuſdem illius anni clauditur die 2. Decembris, atque tertiadecima die poſtrema eiuſdem menſis. Secunda ratio hæc ſit. Quoniam annus, quo Epacta xviii. & aureus numerus 19. concurrunt, eſt vltimus cycli decennouennalis, ut conſtat ex linea illa nona tabulæ expanſæ, quæ literam C, maiuſculam habet; continebit in eo Lunatio ultima, & Emboliſmica dies duntaxat 29. vt ſupra diximus. Quocirca cum prima eius Lunatio finiatur die 12. Ianuarii, ſupererunt adhuc dies 353. qui ſatis ſunt ad explendas 12. Lunationes, quarum vltima dies tantum 29. complectatur; atque ideo annus ille continens 13. Lunationes, Emboliſmicus erit, comprehendetque dies duntaxat 383.

Annus, in quo Epacta xviij. nõ cũ aureo numero 19. concurrit, quare nõ fit Emboliſmicus.

QVANDO autem Epacta xviii. non cum aureo numero 19. ſed cum quouis alio concurrit, non adduntur ei 12. ſed tantum 11. ut colligatur Epacta xxix. inſequentis anni. Quapropter finita Lunatione duodecima anni die 2. Decembris, quando Epacta xviii. eſt in vſu, incipiet prima Lunatio inſequentis anni die 3. Decembris, & terminabitur Calendis Ianuarij; ac propterea annus ille prior communis erit, cum 12. tantum Lunationes comprehendat: poſterior verò annus, Emboliſmicus erit 13. Lunationum; quippe cum eius Epacta ſit xxix. quam ſupra diximus eſſe Emboliſmicam. Itaque illæ 11. Epactę xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. xxv. xxv. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. iuxta proximos 11. dies, qui primum diem Ianuarij conſequuntur, deſcriptæ, ſemper ſunt Emboliſmicæ, cum quocunque illæ aureo numero concurrant: at verò Epacta xviii. diei 13. Ianuarij appoſita nunquam Emboliſmica eſt, niſi quando unà cum ea aureus numerus 19. uſurpatur. Patent omnia hæc clariſſime in ſuperioribus 30. tabulis Lunationum. Nam in ſola nona tabula vides Epactam xviii. cum aureo numero 19. currentem habere 13. Lunationes; In alijs autem tantum 12. Quocirca Epacta xviii. dici poterit anceps, ſiue indifferens, cum modo ſit Emboliſmica, modo nõ Emboliſmica, cum tamen omnes aliæ Epactæ perpetuò ſint uel Emboliſmicæ, uel communes.

Qui ſeptem aurei numeri in veteri Calendario fuerint Emboliſmici.

IN veteri Calendario erant hi ſeptem aurei numeri 2. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Emboliſmici, vt recte Campanus docet, etſi alij Computiſtæ nõnihil ab eo diſcrepent. Nam cum omnes deſcripti ſint prope aliquos ex 11. proximis diebus Calendas Ianuarias inſequentibus, hoc eſt, inter primum diem, & tertiumdecimum Ianuarij collocati ſint in Calendario, quemadmodum noſtræ Epactæ Emboliſmicæ; erit Lunatio ante quemcunque illorum menſe Ianuario proximè terminata, (videlicet ſecundo, quarto, quinto, ſeptimo, octauo, decimo, uel undecimo die) prima totius anni, poſt quam cum minimum ſupererunt in anno 354. dies, qui ſatis ſunt ad alias 12. Lunationes explendas, vt annus ille 13. Lunationes comprehendat, quarum ſecunda ab aliquo illorum ſeptem aureorum numerorum initium ſumit in Ianuario. Quare annus, cuius aureus numerus fuerit ex illis ſeptem aliquis, Emboliſmicus erit.

Neceſſario in veteri Calendario cyclum aurei numeri a primitiua ſumpſiſſe.

ET quoniam ſeptem anni ſolum in quouis cyclo decennouennali, nimirum 3. 6. 9. 11. 14. 17. & 19. Emboliſmici ſunt, quod in illis ſolis ſuperflui illi dies, quos in quolibet anno ſolari ſupereſſe diximus, conſtituere poſſint unam Lunationem extraordinariam, ut ante diximus; manifeſtò colligitur, cyclum aurei numeri in ueteri Calendario initium ſemper duxiſſe ab aureo numero 3. quod ſupra diximus; propterea q̃ ſeptem illi aurei numeri Emboliſmici a ſolo aureo numero 3. locum tertium, ſextum, nonum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum, ac decimumnonum occupant, ut in hac tabella apparet.

Ordo annorum Cycli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cyclus aur. num.	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Aur. num. Emboliſ.			5			8			11	

Ordo annorum Cycli	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Cyclus aur. num.	13	14	15	16	17	18	19	1	2
Aur. num. Emboliſ.	13			16			19		2

Cyclꝰ aurei numeri in veteri Calendario à nullo alio numero, ꝙ à 3. potuiſſe habere initium.

PORRO Cyclum aurei numeri a nullo alio numero, quàm a 3. in veteri Calendario initium habere potuiſſe, ita quoque planum fiet. Si ponatur numerus 3. primus in cyclo, ſupererunt eo anno 11. dies poſt duodecimam Lunationem; & 22. ſecundo anno, currente aureo numero 4. & 33. tertio anno, currente aureo numero 5. atque idcirco aureus numerus 5. Emboliſmicus erit. Eademque ratione Emboliſmici erunt hi aurei numeri, 8.11.13.16.19.2. ut Campanus uoluit, & ratio ipſa poſtulat, cum, hiſce aureis numeris currentibus, prima Lunatio anni terminetur ſemper aliquo primorum 11. dierum Ianuarij, quod neceſſario requiritur, ut annus poſſit eſſe Emboliſmicus, vt ſupra diximus. Hoc utique non eueniret, ſi alius aureus numerus ſtatueretur primus in cyclo. Nam ſi v.g. numerus 1. diceretur primus, ſupereſſent tunc 11 dies; & currente aureo numero 2. ſupereſſent 22; & 33. currente aureo numero 3. Quare aureus numerus 3. eſſet Emboliſmicus. Eademque ratione aurei numeri 6.9.11.14.17.19. Emboliſmici forent, quod falſum eſt, & contra Campanum, & rationem; cum nullus horum 7. aureorum numerorum, præter 11. & 19. contineat 13. Lunationes. Non ergo numerus 1. poteſt eſſe primus in cyclo. Eandemque ob causá nullus alius, præter 3. primus eſſe poteſt.

Quæ ex 13. Lunationib. anni Emboliſmici dicẽda ſit Emboliſmica.

IAM verò non magni intereſt, quænam ex 13. Lunationibus anni Emboliſmici dicenda ſit extraordinaria, ſiue Emboliſmica, dummodo non ſit Paſchalis, & aliarum 12. Lunationum magnitudines, prout cyclus exigit, intactæ atque illæſæ, quoad eius fieri poteſt, permaneant: nimirum vt alternæ conſtituantur dierum 30. & 29. Quod ut rectius fiat, tenenda erit hæc regula. Quoties in anno Emboliſmico ultima, ſiue 13. Lunatio continet dies 30. appellabimus eã Emboliſmicam, ſiue extraordinariam, propterea quod tunc antecedentes 12. Lunationes alternis cõtinẽt dies 30. & 29. vt Cycli ratio poſtulat. Hoc autem accidit, cum aliqua harũ Epactarum Emboliſmicarũ xix. xx. xxi. xxii. xxiii. xxiiii. in uſu eſt, quibus addenda eſt Epacta 25. diuerſo charactere, coloreve notata, ut ex 30. tabulis Lunationũ manifeſtũ eſt, dummõ Epacta xix. & aureus numerus 19. nõ cõcurrant. Tunc. n. Lunatio 13. anni dies tantũ 29. cõplectitur, ut in 8. linea tabulæ expãſæ, cui adſcripta eſt litera D, maiuſcula, contingit, cui quidem reſpondet 8. tabula ex 30. tabulis Lunationum.

Quæ Epactæ Emboliſmicæ habeãt 13. Lunationem dierum 30. & Emboliſmicã.

QVOD ſi quando illæ Epactæ unà cum aureo numero 1. uſurpentur, ut fit in 15.16.17.18 19. & 20. lineis tabulæ expanſæ, quæ annotantur literis minuſculis r,q,p,n,m,l, nec non in 6. tabulis Lunationum reſpondentibus, (excepta Epacta 25. diuerſo charactere, uel colore ſcripta, quæ nunquam concurrere poteſt cum aureo numero 1. quippe quæ ſolum cum aureis numeris maioribus, quàm 11. poſſit concurrere) continebit tam prima Lunatio anni, quàm ſecunda, dies duntaxat 29. Cum enim tunc Epactæ ſuperioris anni cum aureo numero 19. concurrenti addantur 12. ut Epacta alterius anni cum aureo numero 1. concurrens gignatur, ut ſupra oſtendimus, fit neceſſario prima Lunatio anni dierũ tantum 29. acciditque, ut tres Lunationes continuæ dierum 29. conſti-

Quando Epactæ Emboliſmicæ, quarum 13. Lunatio eſt 30. dierum, habeãt primã Lunationem anni dierum 29.

tuantur

tuantur, uidelicet duæ illæ primæ anni Emboliſmici, & ultima anni antecedentis. Quare poſſet quidem tunc prima Lunatio dierum 29. dici Emboliſmica, cum media ſit inter alias duas totidem dierum, meritoque Lunationi Emboliſmicæ illius anni tribui poſſint dies tantùm 29. quippe cum aliæ ſex Lunationes Emboliſmicæ illius Cycli dies 30. comprehendant, & annus ille Emboliſmicus conplectatur dies tantum 383. tamen ne cæteræ Lunationes illius anni ordinem 30. dierum, & 29. perturbent, & ne vltima Lunatio ordinaria, quæ ſemper ſolet eſſe dierum 29. contineat 30. dies, placuit vltimam Lunationem 30. dierum ſtatuere Emboliſmicam, non ſecus ac ſi more veterum Computiſtarum Lunationi Emboliſmicæ illius anni, quæ deberet eſſe dierum ſolum 29. addatur vnus dies, qui a prima Lunatione anni ſubtrahitur, propter additionem 12. ad Epactam cum aureo numero 19. currentem; quam ſubtractionem Computiſtæ ſaltum Lunæ dixerunt, de quo paulo infra nonnihil dicemus. Liberum tamen ſit per nos vnicuique, ſi mauult, primam Lunationem 29. dierum vocare Emboliſmicam, cum nihil abſurdi hinc ſequatur.

Epactæ xviij. & xix. cũ aureo numero 19 concurrentes, habẽt 13. Lunationem Emboliſmicam, & dierum 29.

QVANDO autem tertiadecima Lunatio anni Emboliſmici continet dies tantummodo 29. annusque ille Emboliſmicus eſt vltimus in Cyclo, quod vſu venit, cum tam Epacta xix. & aureus numerus 19. quàm Epacta xviij. & aureus numerus 19. concurrunt (quod bis tantùm toto eo tempore, quo omnes 30. Cycli tabulæ expanſæ vſurpantur, accidit, nimirum quando lineæ 8. & 9. eiuſdem tabulæ, quæ literis D, C, maiuſculis notantur, & quibus tabulæ 8. & 9. Lunationum reſpondent, in vſu ſunt) dicetur Lunatio illa vltima anni Emboliſmica; propterea quod antecedentes 12. Lunationes alternæ ſunt dierum 30, & 29. vltimaque Lunatio Emboliſmica in eo Cyclo continere debet dies duntaxat 29. vtex ijs, quæ ſupra diximus, conſtat; cum aliæ ſex Lunationes Emboliſmicæ illius Cycli complectantur dies 30.

Quæ Epactæ Emboliſmicæ habeãt primam Lunationem anni Emboliſmicam, & dierum 29.

QVOTIES autem Lunatio tertiadecima cõplectitur dies tantùm 29. ſed annus ille Emboliſmicus in Cyclo non eſt vltimus; ſi quidem prima Lunatio dierum etiam 29. conſtituatur, (quod accidit, quoties quælibet harum Epactarum xxv. xxvj. xxvij. xxviij. xxix. & aureus numerus 1. concurrunt, vt patet in lineis 10. 11. 12. 13. 14. tabulæ expanſæ, quæ appoſitas habent literas B, A, maiuſculas, & u, t, ſ, minuſculas, nec non in quinque tabulis Lunationum reſpondentibus) non cenſebitur vltima illa Lunatio dierum 29. Emboliſmica, ſed prima illius anni dierum etiam 29. Quoniam enim tunc vltima quoque Lunatio anni antecedentis conſtat diebus tantùm 29. non iniuria inſequentis anni prima Lunatio dierum 29. dicetur extraordinaria, atque Emboliſmica, cum aliæ 12. ſubſequentes alternis progrediantur per 30. & 29. dies; præſertim cum Lunatio illa Emboliſmica continere debeat dies ſolum 29. quod aliæ ſex eiuſdem Cycli dies 30. contineant.

SI verò

Quando eædem Epactæ Emboliſmicæ, de quibus proximè diximus, habeãt ſecũdam Lunationẽ, Emboliſmicã, & dicũ 30.

SI verò prima Lunatio non ſit dierum tantum 29. ſed tam prima, quàm ſecunda complectatur dies 30. ut contingit, currente qualibet ea rum, quas diximus, Epactarum xxv. xxvi. xxvii. xxviii. xxix. cum alio aureo numero, quàm 1. vt ex 30. tabulis ſuperioribus Lunationum perſpicuum eſt, uocabitur iure optimo ſecunda Lunatio 30. dierum, Emboliſmica, atque extraordinaria, cum aliæ 12. alternum ordinẽ 30. & 29. dierum ſeruent. Neque uerò mirum cuipiam uideri debet, quod non ſemper in eodem loco, ac menſe Emboliſmicas Lunationes collocemus: quia hæ naturaliter ſecundum cycli rationem ita cadunt, ut explicauimus, & à veteribus Computiſtis uaria etiam loca, ac menſes ſortitæ ſunt.

Saltus Lunæ apud Cõputiſtas quid in annis Lunaribus cõibus.

PORRO quotieſcunque, propter additionem 12. ad Epactam cũ aureo numero 19. currentem, una dies à prima Lunatione anni Lunaris communis ſubducitur, ita ut annus ille dies tantum 353. complectatur, ut accidit in cyclis 1.2.3.4.5.6.21.22.23.24.25.26.27.28.29. & 30. tabulæ expanſæ, quibus præpoſitæ ſunt literæ maiuſculæ P, N, M, H, G, F, E, & minuſculæ k, i, h, g, f, e, d, c, b, a, ut uidere licet in tabulis Lunationum, quæ hiſce cyclis reſpondent, (In his enim omnibus, ac ſolis annus, in quo aureus numerus eſt 1, communis eſt, & Lunatio prima illius anni dies 29. continet) dici ſolet à Computiſtis ſubtractio illa SALTVS LVNÆ: quia cum re uera annus Lunaris conſtet ex diebus 354. aufertur illi una dies, & ultimo anno Emboliſmico tribuitur, ut contineat dies 384. & ſingulæ 7. Lunationes Emboliſmicæ conſtituantur 30. dierum; cum ultimus annus Emboliſmicus natura ſua deberet dies complecti tantum 383. & vltima eius Lunatio Emboliſmica dies duntaxat 29. adeo vt propter hanc ſubtractionem Luna in Calendario quodammodo per unum diem ſaltare videatur, cum Lunatio illa prima dierum tantum 29. conſtituatur, quæ per ſe complecti deberet dies 30.

Quãdo in Emboliſmico anno dici poſſit, fieri ſaltum Lunæ.

EADEM ratione quando in anno Emboliſmico prima Lunatio 29. dierum eſt Emboliſmica, & aliæ duodecim alternis conſtituuntur dierum 30. & 29. ut accidit in cyclis 10.11.12. 13. & 14. tabulæ expanſæ, quibus præfiguntur literæ B, A, maiuſculæ, & u, t, ſ, minuſculæ, ut in tabulis Lunationum reſpondentibus manifeſtum eſt, rectè quis dixerit, in ea Lunatione fieri ſaltum Lunæ: quia cum ultima Lunatio antecedentis anni ſit 29. dierum, deberet prima inſequentis anni Emboliſmici Lunatio conſtitui dierum 30. Quare cum ab ea dies unus ſubtrahatur, fiatque Emboliſmica, dies autem ille ſublatus adijciatur ultimæ eiuſdem cycli Lunationi Emboliſmicæ, ut fiat dierum 30. quæ alioquin ſolum 29. dies complecti deberet, uidetur quodammodo etiam tunc Luna per unum diem ſaltare in Calendario.

DENIQVE quando in anno Emboliſmico duæ primæ Lunationes dies tantum 29. comprehendunt, ut fit in cyclis 15.16.17. 18. & 20. tabulæ expanſæ, ut uidere licet in tabulis Lunationum reſpondentibus; dicere quoque poterimus, fieri tunc in prima Lunatione ſaltum Lunæ, propterea quod ab ea, quæ 30. dies deberet habere, aufertur vnus dies, qui adiungitur vltimæ cycli illius Lunationi Emboliſmicæ, vt contineat 30. dies, cum tamen dies tantum 29. deberet complecti.

QVIN etiam, cum in vltimo anno Emboliſmico alicuius cycli tertiadecima Lunatio Emboliſmica eſt, dieſque tantum 29. continet, vt contingit in cyclis 8. & 9. tabulæ expanſæ literarum D, C, maiuſcularum, & in tabulis 8. & 9. Lunationum; non inepte exiſtimauerit quis, tunc etiam fieri quodammodo ſaltum Lunæ: quia cum duodecima Lunatio illius anni conſtet ex 29. diebus, deberet ſequens tertiadecima ſecundum rationem cycli conſtitui 30. dierum, & ſubſequens prima alterius anni dierum 29. Cum ergo contineat illa dies duntaxat 29. aufertur ab ea unus dies, qui primæ Lunationi inſequentis anni communis additur, vt efficiatur dierum 30. quæ alioquin, ut dictum eſt, deberet eſſe tantum dierum 29.

Qui anni Emboliſmici dies tãtũ 383. & qui Lunares cõmunes dies duntaxat 353. cõtineant.

ATQVE hi omnes anni Emboliſmici, in quibus ſaltum Lunæ fieri diximus, continent dies duntaxat 383. cum alij omnes dies 384. comprehendant: Anni verò communes, in quibus ſaltus Lunæ fit, ex diebus tantummodo 353. conſtituuntur, alij verò omnes ex 354. ut ex ſuperioribus 30. tabulis Lunationum manifeſtum eſt.

Saltũ Lunæ ſemper fieri, cum aureus numerus eſt 1. aliàs nunquã, ſiue annus ſit cõmunis, ſiue Emboliſmicus.

EX his, quæ diximus, planum eſſe poteſt, tum demum fieri ſaltum Lunæ, cum duæ, uel tres Lunationes continuantur 29. dierum in Calendario, aliàs nunquam: quod quidem ſemper contingit, quando aureus numerus eſt 1. ſiue annus ille ſit communis, ſiue Emboliſmicus, propterea quod Epactæ antecedentis anni concurrenti cum aureo numero 19. adduntur 12. ut fiat Epacta inſequentis anni cum aureo numero 1. concurrens, ut ſupra dictum eſt. Excipiuntur duo anni Emboliſmici Epactarum xix. & xviii. cũ aureo numero 19. concurrentium. In illis enim ſaltus Lunæ fit, currente aureo numero 19. non autem 1. ut ex 8. & 9. tabula Lunationum perſpicuum eſt.

Cur pleriſque diſpliceat Saltus Lunæ.

NON ſum neſcius, pleriſque minus probari hunc ſaltum Lunæ, quòd in cælo ſaltus iſte nequaquam fiat: veruntamen cum cuiuſque cycli ratio exigat, ut interdum ab una Lunatione dematur unus dies, qui alteri Lunationi adijciatur, noluimus ab vſitato more loquendi Computiſtarum recedere. Liberum tamen eſto cuique hoc in negocio loqui, ut uult, dummodo res ipſa recte intelligatur, atque explicetur.

Propter Emboliſmos, ac ſaltũ Lunæ cõtingere nõnunquã, ut duæ uel tres Lunationes cõtinuæ sint dierũ 29. et duæ uel quatuor dierum 30.

HINC quoque colligitur, propter Emboliſmos, ac ſaltum Lunæ, non ſemper progredi Lunationes alternis per 30. & 29. dies, ut earum conditio, naturaque poſtulare videtur, ſed contingere nonnunquam duas Lunationes continuas modo dierum 30. modò 29. immo interdum tres dierum 29. & quod magis mirum videatur, fieri poſſe in anno biſſextili, propter diem intercalarem, ut quatuor continuæ Lunationes comprehendant dies 30. quod quidem nouum, aut abſurdum

non eſt, cum id ratio cuiuſcunque cycli poſtulet, factumque idem fuerit apud ueteres Computiſtas in cyclo aurei numeri Concilij Nicæni, qui vſque ad correctionem hanc Gregorianam uiguit, ut patet in hac ſubiecta tabula, in qua omnes Lunationes aureorum numerorum veteris Calendarij deſcriptæ ſunt, ſicut in ſuperioribus 30. tabulis expreſſæ fuerunt Lunationes Epactarum, prout in 30. cyclis decennouenalibus contingunt. Atque ex hac tabula liquet, ſeptem Emboliſmos totius Cycli, qui ab aureo numero 3. incipit, cadere in eos cycli annos, in quos ſecundum Epactas noſtras incidere ſupra docuimus. Conſtat quoque, aureum numerum 19. efficere tres continuas Lunationes, nimirum ſeptimam, octauam, ac nonam, dierum 29. Aureum vero numerum 11. ſi annus ſit biſſextilis, ideoque Lunatio menſis Februarij uno die augeatur, quatuor primas Lunationes anni exhibere dierum 30.

SEQVITVR

TABVLA LVNATIONVM AVREORUM numerorum in veteri Calendario deſcriptorum.

QVOT DIES LVNATIO QVAELIBET aureorum numerorum contineat in Calendario veteri tam in anno communi, quàm in Emboliſmico.

AVREI NVMERI.	Initium primi menſis Lunaris tam in anno communi, quam in Emboliſmico.		Finis duodecimi menſis Lunaris tã in anno communi, qnàm in Emboliſmico.		Finis tertiidecimi menſis Lunaris in anno Emboliſmico.	Magnitudo anni Lunaris tam communis, quàm Emboliſmici.	NVMERVS ET ORDO Lunationum totius anni.												
							Prima Lunatio.	Secunda Lunatio.	Tertia Lunatio.	Quarta Lunatio.	Quinta Lunatio.	Sexta Lunatio.	Septima Lunatio.	Octaua Lunatio.	Nona Lunatio.	Decima Lunatio.	Vndecima Lunatio.	Duodecima Lunatio.	Tertiadecima Lunatio.
1																			
3	1. Ian.	20	Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
4	21	9				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
5	10	29	Nou.	28	Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
6	29	17	Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
7	18	6				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
8	7	26	Nou.	25	Dec.	384	30	29	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
9	26	14	Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
10	15	3				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
11	4	23	Nou.	22	Dec.	384	30	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29
12	23	11	Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
13	12	30	Nou.	30	Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30
14	31	19				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
15	20	8				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
16	9	28	Nou.	27	Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	30	29	30	29
17	28	16				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
18	17	5				354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
19	6	24	Nou.	23	Dec.	383	30	29	30	30	29	30	29	29	29	30	29	30	29
1	24	12	Dec.			354	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	
2	13	1.	Dec.	31	Dec.	384	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30	29	30

Explicatio tabulæ perpetuæ Nouilunior̃ totius anni.

AD vberiorem autem cognitionem Emboliſmorum, placuit ſubiicere & hanc tabulam Nouiluniorũ totius anni perpetuam, in qua vno aſpectu cernitur, quibus diebus menſium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente: ita vt tabula hæc ſit Calendarium diminutũ, & ad compendium quodammodo redactum, continens ſolum principia omnium Lunationum, tam in anno communi, quàm in Emboliſmico: vt vel hinc quoque appareat præſtantia Calendarij Gregoriani, in quo, reiectis aureis numeris, Epactæ ſunt collocatæ: quippe cũ per Epactas tam exigua tabula omnia Nouilunia perpetuò complectens cõſtruatur; quod neque per aureos numeros, neque per ullum alium cyclum, cuius numeri non omnia loca Calendarij repleant, effici poteſt. Et quoniam annus, in quo 13. Lunationes comprehenduntur, Emboliſmicus eſt, liquidò conſtat, has vndecim Epactas xxix. xxviii. xxvii. xxvi.xxv.25.xxiiii.xxiii.xxii.xxi.xx.xix. eſſe Emboliſmicas, ut diximus: quippe cum ſingulæ contineant 13. Lunationes in propoſita hac tabula. Lunationes enim harum Epactarum menſe Ianuario incipientes, ſunt ſecundæ, & quæ menſe Decembri incipiunt, ſunt primæ inſequentis anni, excepta Epacta xix. cuius Lunatio die 2. Decembris incipiens eſt ultima totius anni. Quando autem currente Epacta XVIII. Lunatio die 3. Decembris incipiens eſt vltima totius anni, (quod quidem fit, cum ſimul in vſu eſt aureus numerus 19.) annus ille Emboliſmicus quoque eſt, ut dictum eſt. Currente denique Epacta ✳. annus communis eſt, cum tantùm 12. Lunationes contineat, quippe cum ea Lunatio, quæ Calendis Ianuarij incipit, ſit prima, totius anni, non autem ſecunda.

Præſtantia Calendarij noui cũ Epactis.

SEQVITVR

TABVLA NOVILVNIORVM totius anni perpetua.

TABVLA NOVILVNIORVM *totius anni perpetua.*

Quibus diebus menſium Nouilunia contingant, quacunque Epacta currente.

Epactæ	Dies Ian.	Dies Feb.	Dies Mar.	Dies Apr.	Dies Maij	Dies Iun.	Dies Iul.	Dies Aug.	Dies Sep.	Dies Oct.	Dies Nou	Dies Dec.	
✳	1.31	—	1.31	29	29	27	27	25	24	23	22	21	Cõis.
xxix	2	1	2	1.30	30	28	28	26	25	24	23	22	Embol.
xxviii	3	2	3	2	1.31	29	29	27	26	25	24	23	Embol.
xxvii	4	3	4	3	2	1.30	30	28	27	26	25	24	Embol.
xxvi	5	4	5	4	3	2	1.31	29	28	27	26	25	Embol.
xxv	6	5	6	5	4	3	2	1.30	29	28	27	26	Embol.
25	6	4	6	4	4	2	2	30	28	28	26	26	Embol.
xxiiii	7	5	7	5	5	3	3	1.31	29	29	27	27	Embol.
xxiii	8	6	8	6	6	4	4	2	1.30	30	28	28	Embol.
xxii	9	7	9	7	7	5	5	3	2	1.31	29	29	Embol.
xxi	10	8	10	8	8	6	6	4	3	2	1.30	30	Embol.
xx	11	9	11	9	9	7	7	5	4	3	2	1.31	Embol.
xix	12	10	12	10	10	8	8	6	5	4	3	2	Embol.
xviii	13	11	13	11	11	9	9	7	6	5	4	3	Indiff.
xvii	14	12	14	12	12	10	10	8	7	6	5	4	ANNI COMMVNES
xvi	15	13	15	13	13	11	11	9	8	7	6	5	
xv	16	14	16	14	14	12	12	10	9	8	7	6	
xiiii	17	15	17	15	15	13	13	11	10	9	8	7	
xiii	18	16	18	16	16	14	14	12	11	10	9	8	
xii	19	17	19	17	17	15	15	13	12	11	10	9	
xi	20	18	20	18	18	16	16	14	13	12	11	10	
x	21	19	21	19	19	17	17	15	14	13	12	11	
ix	22	20	22	20	20	18	18	16	15	14	13	12	
viii	23	21	23	21	21	19	19	17	26	15	14	13	
vii	24	22	24	22	22	20	20	18	17	16	15	14	
vi	25	23	25	23	23	21	21	19	18	17	16	15	
v	26	24	26	24	24	22	22	20	19	18	17	16	
iiii	27	25	27	25	25	23	23	21	20	19	18	17	
iii	28	26	28	26	26	24	24	22	21	20	19	18	
ii	29	27	29	27	27	25	25	23	22	21	20	19	
i	30	28	30	28	28	26	26	24	23	22	21	20	

Quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, incidit aliud Nouilunium in diem 31. Decembris.

QVÆ

QVAE APPELLETVR LVNA QVARTADEcima Paſchalis, & quare Epactæ ita Calendario inſcriptæ ſint, vt earum Nouilunia medias ac veras coniunctiones Luminarium, vt plurimum, ſubſequantur.

CAP. VI.

IAM verò quoniam vehementer a Mæſtlino Nouilunia oppugnantur, & quartædecimæ Paſchales, quę in nouo noſtro Calendario per Epactas eo, quo diximus, modo diſpoſitas indicãtur; φ (vt ait) neq; Nouilunia motibus cæleſtibus reſpondeant, neque quartædecimę Paſchales legitimè Paſchę ſolennitatem exhibeant celebrandam; explicandum hoc loco erit, quęnam appelletur Luna XIIII. Paſchalis, poſt quam Eccleſia, proximo die Dominico adueniente, Paſcha, ex Patrum Conciliorumque decretis ſemper celebrare conſueuit; & quare ad huiuſmodi XIIII. Paſchalem quolibet anno rite inueſtigandam, dedita opera Cyclum Epactarum Calendario inſcriptum ita in tabula expanſa ęquauerimus, ut Nouilunia ex eo inuenta coniunctiones Luminarium ueras, ac medias plerunque ſubſequantur. Hac enim in re Mæſtlinus, niſi de induſtria, & ex malitia, rem per ſe claram, omnibuſque notam, neſcire ſe ſimulat, quid in hoc genere ſciat, non uideo. Prorſus enim ignarus uidetur conſuetudinis, quam in Paſchæ celebratione iam inde ab exordio fere naſcentis Eccleſię ad noſtram uſque ętatem uniuerſus orbis Chriſtianus ſeruauit, vt poſterius oſtendemus.

Error Mæſtlini, et aliorum exiſtimãtiũ, Paſcha celebrari non debere Luna xv.

ANTE omnia autem, Paſcha celebrandum eſſe poſt XIIII. Lunam primi menſis vſque ad Lunam XXI. ac proinde rite poſſe celebrari Luna xv. ſi ea in Dominicum diem inciderit, copioſè Cap. 1. & 3. ſuperioris libri tum ex decretis Summorum Pontificum Conciliorumque, tũ ex uariis teſtimoniis ſcriptorum, perpetuoque uſu Eccleſię, comprobauimus: ut mirum ſit, nonnullos ex recentioribus, quo in numero eſt Mæſtlinus, qui plus ſibi ſapere videntur, quàm antiquí illi Patres, Concilia, & continuus uſus Eccleſię tum Orientalis, tum Occidentalis, tam pertinaciter aſſerere non uereri, Paſcha non eſſe celebrandum Luna xv. ſiue in plenilunio, etſi ea in diem Dominicum incidat; propterea quod falſo putant, nos tunc Paſcha unà cum Iudæis celebrare. Neque enim interdictum eſt unquam Chriſtianis, ne in plenilunio medio, ſiue Luna xv. Paſcha celebrent, etiamſi Iudęi tunc ſolennitatem Paſchę legalis peragant, ſed ſolum ne Luna XIIII. Paſcha celebretur, quando Iudæi ad ueſperam agnum immolant: alioquin cadente Luna xv. ſiue plenilunio medio, in Dominicum diem, ſi alius dies Dominicus expectandus eſſet, celebraretur Paſchale feſtum Luna XXII. hoc eſt, in quarta

Nunquã prohibitũ fuiſſe, ne Luna xv. Paſcha celebretur: alioquin Paſcha ſæpe i Luna XXIJ. incideret, cõtra Patrũ ac Conciliorũ ſãctiones.

ta hebdomãda Lunæ: quod ſanctionibus Conciliorumque Pontificum repugnat, quibus ſæpe cautum eſt, ut Paſcha poſt XIIII. Lunam primi menſis uſque ad XXI. eiuſdem incluſiue celebretur, ut Cap. 1. & III. libri 1. ſcripſimus. Certe noſtro ſeculo, quo uiuimus, non ſemel uidimus, Paſcha celebratum eſſe, ex decreto Concilij Nicæni, die 22. Martij, hoc eſt, Luna xv. quam cyclus offerebat, cum Luna XIIII. cycli neceſſario tunc in diem 21. inciderit, ante quem diem nulla Luna XIIII. Paſchalis eſſe poteſt, ut ſuperiori libro ſcripſimus. Quinimmo quotieſcunque Luna XIIII. primi menſis in diem Sabbati incidit, celebratum eſt Paſcha ſequenti ſtatim die Dominico, id eſt, Luna xv. quam cyclus indicabat.

Eccleſiã frequenter Paſcha celebraſſe Luna xv.

QVOD ſi dicat quis, Lunam xv. ex cyclo inuentam hiſce temporibus ante correctionem anni ſubſecutam ſemper eſſe Plenilunium medium toto quatriduo, & eo amplius, propterea quod Nouilunia tanto ſpatio a priſtinis ſedibus uerſus initia menſium progreſſa fuerint, atque ideo non celebratum fuiſſe Paſcha Luna xv. ſed poſt plenilunium medium: Reſpondendum eſt, id caſu eueniſſe, & (vt cum Philoſophis loquamur) per accidens, propter illam nimirum Nouiluniorum anticipationem, per ſe tamen, & natura ſua Paſcha illud in oppoſitionem mediam incidiſſe, ſi videlicet Nouilunia in propria loca fuiſſent tunc reſtituta. Sed eſto, Paſcha nunquam celebratum eſſe noſtra ætate in plenilunio medio, ſed poſt, ob illam anticipationem Nouiluniorum, certe prope tempora Concilij Nicæni, id eſt, anno 326. ex decreto eiuſdem Concilij celebratum eſt Luna xv. ſecundum cyclum die 3. Aprilis, quanquam ea Luna xv. præuenerit tunc plenilunium medium, cum aureus numerus eo anno fuerit 4. reponens terminum Paſchalem, ſeu Lunam XIIII. in ſecundum diem Aprilis; litera verò Dominicalis extiterit B, diei 3. Aprilis adſcripta: oppoſitio denique media contigerit die 3. Aprilis hora 13. Min. 54. poſt meridiem. Cur autem Paſcha tunc anteuerterit oppoſitionem mediam, cauſa fuit aureus numerus, qui nimis citò eo tempore Nouilunia indicabat. Hinc enim factum eſt, ut Luna xv. quam cyclus offert, & quam Eccleſia, poſthabito calculo Aſtronomico, in Paſchæ celebritate obſeruat, mediam oppoſitionem, quam tabulæ Aſtronomicæ exhibent, præuenerit, ut infra dicemus. Idem euenit annis 330. 346. 350. 370. 394. 441. 475. 495. & alijs, quos longum eſſet hoc loco recenſere, in quibus omnibus Paſcha in Lunam xv. incidit, & quidem ante oppoſitionem mediam, ob rationem, quam diximus, vt ex ijs, quæ ſequuntur, patebit.

Paſcha prope tẽpus Concilii Nicæni celebratũ eſſe nonnunquam Luna xv. quæ plenilunii medium præuenerit, et quare.

ITAQVE cum Paſcha celebrari debeat neceſſario die Dominico, qui proxime Lunam XIIII. primi menſis inſequitur, atque adeo in ipſa Luna xv. ſi tunc ſit Dominicus dies, exponamus iam, quænam ſit illa XIIII. Luna, & quo pacto ſecundum antiquiſſimum Eccleſiæ vſum inueſtiganda ſit in Calendario, ne in tanta celebritate error, aut diſſenſio ulla oriatur. Opinantur nonnulli

Lu-

Opinio Mæſtlini, et aliorũ erronea de Luna xiiii. Paſchali.

Lunam XIIII. eſſe ipſum diem oppoſitionis Solis, ac Lunæ: qua in ſententia Mæſtlinus in hoc ſuo Examine etiam eſſe videtur, quippe qui Calendario nouo ſemper obijciat, Lunam xiiij. oppoſitionem Luminarium ſæpe antecedere, atque adeo Paſcha frequenter celebrari in ipſo plenilunio, ſi tunc dies ſit Dominicus, quod ipſe putat abſurdum eſſe, & contra leges, atque vſum Eccleſiæ. Vult ergo Lunam xiiij. debere in ipſam oppoſitionem mediam incidere, nunquam autem antecedere, ne ſequenti die, ſi ſit Dominicus, Paſcha celebretur Luna xv. Verùm cum his Mæſtlinus maxime decipitur. Nam cum Paſcha celebrari poſsit in plenilunio, vt vſus Eccleſiæ docuit, & Patrum, Conciliorumque decreta, quod ſupra oſtendimus, cautum verò ſit ab ijsdem, ne vnquam Paſcha die Lunæ xiiij. ſed ſemper poſt eam celebretur, quis tam cæcus eſt, qui non videat, præter Mæſtlinum, qui tamen hoc in negotio vult haberi Lynceus, in Dei Eccleſia idem non eſſe Lunam XIIII. & Plenilunium?

Opinio alia falſa de Luna xiiii. Paſchali.

ALII concedentes Paſcha poſſe celebrari Luna xv. ſiue in Plenilunio, propter vſum Eccleſiæ, & teſtimonia a nobis libro I. prolata, exiſtimant Lunam XIIII. eſſe diem, qui oppoſitionem ueram proxime antecedit. Sed ne hoc quidem uerum eſt, cum Eccleſia veros motus nunquam conſideret, immo neque medios, ſed cyclos tantùm, vt Capite IIII. ſuperioris libri abunde demonſtrauimus.

Luna xiiii. Paſchalis ex uſu Eccleſiæ, quæ.

LVNA igitur XIIII. ſumitur ab Eccleſia pro die quartadecima Lunationis Paſchalis, numerando eam incluſiue a Neomenia, ſiue principio menſis Lunaris Paſchalis, hoc eſt, ab eo die, cui præfixus eſt numerus cycli decennouennalis, qui in propoſito anno Nouilunia indicat in Calendario, ſiue is dies congruat cum coniunctione Solis, ac Lunæ vera, aut media, ſiue ab ea diſcrepet. Confirmatur hoc ex omnibus, qui de feſtorum celebritate ſcripſerunt, clariſſimeque ex antiqua tabula Paſchæ, aliorumque feſtorum mobilium, qua perpetuo Eccleſia ante anni correctionem vſa eſt, apparet, in qua quilibet aureus numerus ei diei menſis Martij, aut Aprilis præfigitur, qui quartusdecimus eſt incluſiuè a Nouilunio per eundem aureum numerum oſtenſo, & poſt quem proxime aduenies Dominicus dies Sacroſanctum Pascha exhibet. Atque hoc non ſolum in Eccleſia Occidentali, verumetiam in Orientali ſemper obſeruatum eſt, quod probari poteſt ex eo, quòd nulla vnquam ante Calendarij reſtitutionem diſſenſio, aut varietas in Paſchæ celebratione inter Orientales, atque Occidentales extitit, quod non contigiſſet, niſi eodem modo Luna XIIII. fuiſſet accepta.

Tabulas medij motus Lunæ utiles eſſe ad examinandum cyclum quemcunque propoſitum.

QVANQVAM autem Eccleſia in Nouilunio, & Luna XIIII. ex eo inquirenda neque ueros motus conſideret, neque medios, ſed eos ſecundum cycli ordinem duntaxat metiatur: negandum tamen nõ eſt, medias oppoſitiones ex tabulis Aſtronomicis inuentas maxime eſſe utiles ad perpendendum, & dijudicandum, quinam cyclus è pluribus eligendus ſit, ut eius numeri, adhibita ſuis temporibus æquatione,

ne, perpetuò in Calendario ita Neomenias, ſiue Nouilunia, atque ex his Lunas XIIII. primi menſis ad Sacroſanctum Paſcha rite celebrandum oſtendant, vt nulla vnquam Luna XIIII. Paſchalis a Nouilunio numerata incluſiue, duobus aut pluribus diebus oppoſitionem mediam præcurrat, ſed vel vno tantùm, uel certe in ipſum plenilunium medium incidat, uel ſaltem non multo poſt conſequatur. Id quod in cyclo Epactarum, quanta maxima potuimus, cura ac diligentia præſtare conati ſumus. Nam eum per dies in Calendario ita diſtribuimus, ut Nouilunia ex eo inuenta ſubſequantur fermè coniunctiones Luminarium veras ac medias tanto ſpatio, ut Lunæ XIIII. Paſchales uel uno tantum die medias oppoſitiones præueniant, uel in eaſdem omnino incidant, uel denique non longe poſt illas contingant. Neque hoc temerè, aut caſu factum eſt a nobis, ſed de induſtria, ac magno conſilio. Si namque prima dies menſis Lunaris ex cyclo foret ea, in qua verè Nouilunium tabulæ Aſtronomicæ præbent, quod Computiſtæ Accenſionem Lunæ dicunt, non autem ea, quæ Nouilunium Aſtronomicum uno die, plus minus, ſubſequitur, accideret ſæpenumero, vt Sanctum Paſcha celebraremus non ſolum Luna XIIII. hoc eſt, vno die ante plenilunium unà cum Iudæis, & Quartadecimanis hæreticis, quod abſurdum foret, uerum etiam interdum, quod eſſet abſurdius, ante huiuſmodi Lunam XIIII. Quod ita planum fieri poteſt.

Car cyclus Epactarũ in Calendario nouo ita diſpoſitus ſit, vt Nouilunia eius plerunque ſequatur coniunctiones veras ac medias tanto ſpatio, ut Lunæ XIIII. uel antecedant uno tantũ die medias oppoſitiones, uel eaſdem incidant, uel certè non longè poſt illas tantùm

Nouilunium, & Accenſio Lunæ apud Computiſtas idem.

ACCIDAT verbi gratia Nouilunium medium in aliquo anno, ipſo meridie octaui diei Martij, vbi cyclus primum Nouilunium Paſchale ſtatuit. Hoc poſito, continget plenilunium medium die 23. Martij circa ortum Solis, nimirum Diebus 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 2. poſt mediam coniunctionem. Tot enim dies, horæ, horarumque fragmenta inter mediam coniunctionem, oppoſitionemque intercidunt neceſſario, ut ad initium huius libri ſcripſimus. Cum ergo Luna XIIII. illius Nouilunij ex cyclo cadat in diem 21. Martij, celebrabitur tunc Paſcha die 22. Martij, ſi ea ſit Dominica, die videlicet integro ante oppoſitionem mediam. Idem fermè abſurdum eueniret, ſi Nouilunium medium, quod horis 12. ante meridiem eiuſdem diei 8. Martij contingit, ſumatur pro prima die Lunæ Paſchalis. Nam illius plenilunium incidet in diem 22. Martij ſub Solis occaſum, ac propterea ſequenti diei 23. adſcribendum erit. Quare ſi tunc dies 22. eſſet Dominica, celebraretur iterum Paſcha ante medium plenilunium. Neque verò incommodum hoc magis euitabitur, ſi dies Nouilunij veri dicatur prima dies Lunæ ſecundum cyclum. Cum enim ex calculo Aſtronomico conſtet, plenilunium uerum à uero Nouilunio poſſe diſtare diebus $15\frac{1}{2}$. eoque amplius, (Exemplum ſit Nouilunium uerum menſe Februario anni 1588. quod incidit in meridiem ferè diei 26. Februarij, Plenilunium autem uerum in Diem 12. Martij Hor. 14. Min. 14. poſt meridiem. Manifeſtum autem eſt,

Si Nouilunij cycli nõ ſequerentur coniunctionem, quæ in cælo fit, ſæpe Paſcha celebrari ante plenilunium.

interuallum utriuſque complecti dies 15 ½. & eò amplius, quòd tunc ob biſſextum Februario tribuantur 29. dies:) quis non uidet, ſi tum Nouilunium uerum in meridiem diei 8. Martij incideret, Plenilunium uerum contingere Die 23. Hora 14. Min. 14. poſt meridiem, ac proinde, ſi tunc Dominicus dies caderet in 22. Martij, Paſcha celebrari ante uerum plenilunium?

ALTERO hoc exemplo, quòd addam, eadem res magis illuſtra bitur. Anno 1588. Nouilunium uerum accidit Die 26. Martij, Hor. 14. Min. 49. poſt mer. hoc eſt, die 27. horis ferè 9. ante meridiem, Plenilunium autem uerum die 11. Aprilis, hor. 1. poſt merid. Si igitur Epacta ij. illius anni appoſita eſſet diei 27. Martij, quod nonnulli contendunt, ut nimirum prima dies Nouilunij Paſchalis ex cyclo inuenti a die ueri Nouilunij non diſcreparet, incideret Luna XIIII. in diem 9. Aprilis, atque ideo ſequenti die 10. cum is Dominicus ſit, Paſcha ex decretis Eccleſiaſticis celebratum eſſet, hoc eſt, ante plenilunium verum, quod abſurdum foret. Solerti igitur ac prudenti conſilio Epacta ij. non ad diem 27. Martij, ſed ad diem 29. adſcripta eſt à nobis, nimirum vt prima eius Lunationis dies ſubſequatur diem 27. veri Nouilunij.

Cur Epactæ Calendario non promotæ ſint ſurſum eo die, ut citius Nouilunia indicarent, quàm nunc indicant.

QVOD ſi obijcias, Epactam illam diei 28. debuiſſe præfigi, non autem 29. diei, ut eius Nouilunium non duobus diebus, ſed uno tantum a uero abeſſet: Reſpondeo, nulla ratione debuiſſe id fieri. Nam ſi ea Epacta de 29. die Martij in 28. migraret, promouendæ etiá eſſent omnes aliæ Epactæ ſurſum per unum diem, cum alio ordine deſcribi nequeant in Calendario, quàm deſcriptæ a nobis ſunt, ut Lunationes conſtituantur alternis dierum 30. & 29. ut ratio poſtulat: quæ promotio ſi inſtitueretur, præcurrerent multarum Epactarum Nouilunia ueras coniunctiones per integrum diem, ut in ſequenti tabula apparet.

Explicatio tabulæ ſequentis.

IN eius tabulæ prima columna deſcripti ſunt anni Domini; in ſecunda, menſes; in tertia, dies, horæ, & Minuta poſt meridiem, quibus Ephemerides Io. Antonij Magini Nouilunia vera exhibent; in quarta, Epactæ; in quinta denique Nouiluuia ab illis Epactis, ſi per diem vnum promotæ eſſent, oſtenſa. Vbi liquidò conſtat, poſteriora hæc Nouilunia prius indicari ab Epactis, quàm illa priora in cælo contingant: Et quidem in annis quibuſdam, ut 1598. menſe Nouembri; 1599. Decembri; 1603. Aprili; 1603. Iunio; 1615. Octobri; 1619. Februario; & 1619. meſe Iunio, anticipationem hanc maiorem eſſe die integro: quod eſſet perabſurdum. Omiſimus autem Nouilunia illa vera, quæ ipſo meridie, vel vna, aut altera hora poſt meridiem fiunt ijſdem diebus, quibus ab Epactis oſtenderentur, & ea duntaxat annotauimus, quæ pluribus horis ſequuntur Nouilunia Epactarum; & tamen, vt vides, in minori ſpatio, quàm 40. annorum, fierent 128. Nouilunia Epactarum, ſi per vnum diem promotæ eſſent, prius, quàm ueræ Luminarium coniunctiones in cælo exiſterent, quod eſſet contra vſum omnium nationum,

Anni Dñi.	Meſes	Nouilunia vera ex Ephemeridi bⁿ Magini. D. H. M	Epact.	Nouilunia ex Epactis per unum diē ſurſū promota.
1582	Dec.	24.15.53	xxvi	24
1583	Ian.	23. 8. 0	vii	23
1583	Feb.	21.21.18	vii	21
1583	Mar.	23. 8.16	vii	23
1583	Apr.	21.17.15	vii	21
1583	Iun.	19. 6.24	vii	19
1583	Oct.	15. 4.53	vii	15
1583	Dec.	13.17.15	vii	13
1584	Ian.	12.12. 8	xviii	12
1584	Feb.	11. 5.31	xviii	10
1584	Apr.	10. 8.20	xviii	10
1585	Apr.	29. 6.33	xxix	29
1586	Apr.	18.12.13	x	18
1586	Iun.	16.14.31	x	16
1586	Aug.	14. 9. 9	x	14
1587	Apr.	7.12.56	xxi	7
1587	Mai.	7. 5.24	xxi	7
1587	Iun.	5.20.29	xxi	5
1587	Iul.	5.10. 1	xxi	5
1587	Aug.	3.21.55	xxi	3
1587	Sept.	2. 8.31	xxi	2
1587	Oct.	1.18.23	xxi	1
1587	Oct.	31. 4. 0	xxi	31
1587	Nou.	29.13.38	xxi	29
1589	Oct.	9. 3.26	xiii	9
1589	Dec.	7. 6.33	xiii	7
1590	Feb.	4. 4.11	xxiiii	4
1590	Sept.	28. 5.36	xxiiii	28
1590	Nou.	26.15.28	xxiiii	26
1590	Dec.	26. 6.20	xxiiii	26
1591	Feb.	23. 6.15	v	23
1591	Dec.	15.11.40	v	15
1592	Ian.	14. 4.34	xvi	14
1592	Feb.	12.19.11	xvi	12
1594	Apr.	20. 4. 3	viii	20
1595	Apr.	9. 7.44	xix	9
1595	Iun.	7.12.21	xix	7
1595	Aug.	5. 8.36	xix	5
1596	Feb.	27.15. 0	j	27
1596	Iun.	25. 6.49	j	25
1596	Aug.	23. 7. 5	j	23
1596	Oct.	21. 3.26	j	21
1597	Iun.	14. 8.40	xii	14
1597	Aug.	12.14.19	xii	12
1597	Sept.	11. 4. 0	xii	11
1597	Oct.	10.16.46	xii	10
1597	Nou.	9. 4.25	xii	9
1597	Dec.	8.15. 7	xii	8
1598	Feb.	5.11.19	xxiii	5
1598	Apr.	5. 9.10	xxiii	5
1598	Iun.	3.10.28	xxiii	3
1598	Aug.	1.15.55	xxiii	1
1598	Aug.	31. 7.39	xxiii	31
1598	Sept.	29.23.33	xxiii	29
1598	Oct.	29.14.39	xxiii	29
1598	Nou.	28. 4.29	xxiii	27
1598	Dec.	27.16.39	xxiii	27
1599	Ian.	26. 3.27	iiii	26
1599	Feb.	24.13.24	iiii	24
1599	Apr.	24. 8.14	iiii	24
1599	Iun.	22. 5. 8	iiii	22
1599	Aug.	20. 8.15	iiii	20
1599	Oct.	18.17.59	iiii	18
1599	Nou.	17.11.15	iiii	17

Anni Dñi.	Mẽſes	Nouilunia vera ex Ephemeridi bº Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per vnum diẽ ſurſũ prorogatis.
		D. H. M		
1599	Dec.	17. 3.16	iiii	16
1600	Ian.	15.17.18	xv	15
1600	Feb.	14. 5. 9	xv	13
1600	Dec.	5. 6.33	xv	5
1601	Mar.	4. 5.35	xxvi	4
1602	Feb.	21.13.30	vii	21
1602	Mar.	23. 4.19	vii	23
1602	Apr.	21. 6. 9	vii	21
1602	Iun.	19. 9. 8	vii	19
1603	Feb.	10.14.43	xviii	10
1603	Mar.	12. 8.51	xviii	12
1603	Apr.	11. 0.52	xviii	10
1603	Mai.	10.13.56	xviii	10
1603	Iun.	9. 0.45	xviii	8
1603	Iul.	8. 9. 3	xviii	8
1603	Aug.	6.16.44	xviii	6
1603	Oct.	4. 9. 1	xviii	4
1603	Dec.	2. 7.14	xviii	2
1605	Iun.	16. 3.10	x	16
1606	Ian.	5. 4.18	xxi	5
1606	Aug.	3.10.30	xxi	3
1606	Oct.	1.14.25	xxi	1
1606	Nou.	29.14. 7	xxi	29
1607	Aug.	22. 3. 7	ii	22
1607	Oct.	20.11. 6	ii	20
1607	Dec.	18.15. 9	ii	18
1608	Feb.	15.12.51	xiii	15
1609	Feb.	4. 3. 42	xxiiii	4
1610	Feb.	23. 3.30	v	23
1611	Feb.	12. 9. 2	xvi	12
1611	Apr.	12.14.29	xvi	12
1611	Iun.	10. 9.14	xvi	10

Anni Dñi.	Mẽſes	Nouilunia vera ex Ephemeridi bº Magini.	Epact.	Nouilunia ex Epactis per vnum diẽ ſurſũ prorogatis.
		D. H. M		
1615	Feb.	27. 6. 9	j	27
1615	Apr.	27. 9.14	j	27
1615	Iun.	25.15. 7	j	25
1615	Iul.	25. 6.17	j	25
1615	Aug.	23.21.14	j	23
1615	Sept.	22.11.32	j	22
1615	Oct.	22. 0.49	j	21
1615	Nou.	20.12.52	j	20
1615	Dec.	19.23.47	j	19
1616	Ian.	18. 9.56	xii	18
1616	Feb.	16.19.57	xii	16
1616	Oct.	10. 7. 0	xii	10
1616	Dec.	8.12.50	xii	8
1617	Feb.	5.12.10	xxiii	5
1617	Apr.	5. 7. 2	xxiii	5
1617	Sept.	29. 7.45	xxiii	29
1617	Nou.	27.19. 8	xxiii	27
1617	Dec.	27.11.27	xxiii	27
1618	Feb.	24.16. 3	iiii	24
1618	Apr.	24. 8.10	iiii	24
1618	Dec.	16.14.22	iiii	16
1619	Ian.	15. 8.27	xv	15
1619	Feb.	14. 0.34	xv	13
1619	Mar.	15.13.50	xv	15
1619	Apr.	14. 0.30	xv	13
1619	Mai.	13. 9. 0	xv	13
1619	Iun.	11.16.22	xv	11
1619	Aug.	9. 7.24	xv	9
1619	Oct.	7. 5.14	xv	7
1619	Dec.	5.13.56	xv	5
1620	Ian.	4. 8.57	xxvi	4
1620	Feb.	3. 4. 1	xxvi	3

num, apud quas Cyclus Lunaris fuit in uſu. Non igitur Epactæ promouendæ ſunt per vnum diem ſurſum, ac proinde Epacta ij. recte ad diem 29. Martij, non autem ad 28. adſcripta eſt.

EADEM abſurda conſequerentur, ſi quis, relictis Epactis in Calendario, vt eas deſcripſimus, tabulam æquationis aliter inſtitueret, nimirum præfigendo anno 1582. poſt correctionem, literam E, maiuſculam, ut in tabula expanſa aureo numero 12. anni 1588. reſponderet Epacta iij. in linea, cui litera E, maiuſcula adſcripta eſt, quæ quidem Epacta in Calendario ſuperior eſt vno die, quàm Epacta ij. Eadem, inquàm, abſurda conſequerentur, quia tunc Nouilunia ab Epactis uno item die citius monſtrarentur, non ſecus, ac ſi promotæ eſſent Epactæ per vnum diem. Rectè igitur in æquationis tabula literam D, maiuſculam anno 1582. poſt decem dierum exemptionem appoſuimus, non autem literam E, maiuſculam, ne Nouilunia in Calendario prius, quàm oportet, ab Epactis indicentur. Eodem modo confirmabimus, alias literas alijs annis in tabula æquationis congruenter eſſe præfixas, ne, ſi aliter æquatio inſtitueretur, Nouilunia Epactarum in Nouilunia uera incidant, uel ea antecedant, ſed potius ſubſequantur, ut Lunæ xiiii. Paſchales ſemper, quoad eius fieri poteſt, plenilunia media præueniant uno tantùm die.

In tabula æquationis Epactarũ literam D, maiuſculã recte appoſitam eſſe anno 1582. poſt correctionem, non autem literã E, maiuſculam.

RVRSVS non expedire, ut Nouilunia, cycli coniunctionibus medijs, aut ueris congruant, ſed magis ex vſu Eccleſiaſtico eſſe, ut eas ſubſequantur, planè docere nos poteſt cyclus aurei numeri olim Calendario inſcriptus. Hic enim cum circa tempora Concilij Niceni Nouilunia indicaret ijſdem prope diebus, quibus in cælo fiebant, factum eſt, ut frequentiſſime tunc Paſcha in xiiii. Lunam inciderit, hoc eſt, ante mediam oppoſitionem celebratum fuerit, contra eiuſdem Concilij decreta. Id quod ex tabella ſubiecta manifeſtum eſt.

Paſcha circa tempora Concilij Nicæni frequẽter incidiſſe in Lunam xiiij. propterea q̃ Nouilunia nimis cito ab antea nomẽnis monſtrabãtur.

Anni Dñi.	Aurei numꝰ.	Literę Dñic.	Paſcha	Oppoſitiones mediæ Paſchales
				D. H. M
323	1	E	6. Apr.	6.22.45
326	4	B	3. Apr.	3.13.54
330	8	D	19. Apr.	19. 2.37
346	5	E	25. Mar.	23.15.16
350	9	G	8. Apr.	8. 3.58
370	10	C	28. Mar.	28. 5.19
394	15	A	2. Apr.	2. 5.23
441	5	E	23. Mar.	23. 1.58
475	1	E	6. Apr.	6.11. 4
495	2	A	26. Mar.	26.12.25

IN

Explicatio tabellæ superioris.

IN prima columna notati ſunt anni, quibus Paſcha ante pleniluniũ medium celebratum eſt, aut certe non poſt, ſed ijs diebus, quæ plenilunia habent aliquot horis poſt meridiem: In ſecunda columna continentur aurei numeri illis annis currentes: In tertia, literę Dominicales: In quarta, dies Paſchæ: In quinta denique oppoſitiones mediæ Paſchales. Vbi vides errorem hunc ſpatio 173. annorum in 10. annis admiſſum eſſe; vt mirandum non ſit, tot adhuc diſcordias in Paſchæ celebratione poſt Concilium Nicænum extitiſſe inter Orientalem, & Occidentalem Eccleſiam, vſque ad Iuſtiniani Imperatoris tempora, quã do Calendario inſcriptus eſt Cyclus aurei numeri à Dionyſio Abbate; quo tempore iam aurei numeri rectius Nouilunia, & XIIII. Paſchales monſtrabant, quàm Nicæni Concilij temporibus, hoc eſt, tardius quàm in cælo fiebant.

Cur in Paſcha celebrando tot diſſenſiones, fuerint inter Orientalem Eccleſiam, & Occidentalem.

Multos errores in Paſcha fieri, ſi Epactæ citius Nouilunia indicarẽt, quàm ex præſcripto noui Calendarii indicãt, præſertim an. 1598.

HVC accedit, quod niſi Nouilunia Epactarum ſubſequerentur coniunctiones Luminarium eo modo, quo ab Epactis, adhibita æquationis tabula, in Calendario oſtenduntur, inſignes, & intolerabiles errores ſæpiſſimè contingerent in celebratione Paſchæ. Cuius rei euidentiſſimum exemplum eſt annus 1598. quem Mæſtlinus, & nonnulli alij in medium adducunt, vt oſtendant, Epactas non exhibere legitimas XIIII. Paſchales. Nam ſi ex ſententia eorum, qui putant, Nouilunia per Epactas tardius, quàm res ferat, indicari, Epactæ ſingulæ per ſingulos dies ſurſum promouerentur, uel (quod idem eſt) æquationis tabula ita inſtitueretur, ut pro linea literæ D, maiuſculæ in tabula expanſa aſſumi iuberetur linea literæ E, maiuſculæ, incideret Nouiluniũ Paſchale illius anni in diem 5. Aprilis, vbi collocata tunc eſſet Epacta XXIII. eiuſdem anni, ſi illa Epactarum promotio fieret, vel vbi Epacta XXIIII. ponitur, quæ eodem anno Nouilunia indicaret, ſi æquationis tabula aliter conſtrueretur, ita vt annus 1582. poſt correctionẽ, præfixam haberet literam E, maiuſculam, non autem D, maiuſculam. Antecedens enim Nouilunium, quod incideret tum in 7. diem Martij, Paſchale non eſſet, cum extra terminos Paſchales cadat, vt ex ijs conſtat, quæ Capite 1. ſuperioris libri ſcripſimus. Hoc conceſſo, celebraretur Paſcha die 19. Aprilis, hoc eſt, Dominica prima poſt XIIII. Lunam, quæ tunc in diem 18. incideret. Cum ergo eo anno oppoſitio media fiat Die 20. Hor. 9. Min. 20. poſt merid. verum autem plenilunium Die 20. Hor. 22. Min. 39. poſt merid. præiret ſolennitas Paſchæ plenilunium tum uerum, tum medium, duobus fermè diebus, quod ſacris Canonibus, & Concilijs aduerſatur. Idemque demonſtrari poteſt, alijs nonnullis annis accidere.

Paſcha anni 1598. ritè celebrari ex deſcripto noui Calendarij, cõtra Mæſtlinũ. Io. Anton. Maginũ, & alios nonnullos.

NE igitur tam fœdi, ac turpes errores in tanta celebritate admittantur, optimo conſilio ſic diſpoſitæ ſunt Epactæ in Calendario, ſicq; earum æquatio inſtituta, [illegible]acta anni 1598. ſit XXIII. ad diem 8. Martij poſita. Ita enim Nouilunium Paſchale tunc incidet in 8. diem Martij, eiuſque dies XIIII. in diem 21. ac proinde Paſcha ſequenti die 22. quę Dominica eſt, celebrabitur, nimirum Luna XV. quæ in oppoſitionem

ſitionem mediam tum incidit, cum ea fiat Die 21. Hor. 20. Min. 36. poſt mer. hoc eſt, Die 22. Hor. 4. ferè ante mer. Neque uerò obſtat, quo minus rite tunc Paſcha celebretur, quòd plenilunium uerum contingat Die 22. Hor. 9. poſt mer. Eccleſia enim in hoc negotio ueros motus mediis poſtponit, ut Cap. IIII. libri primi oſtendimus: Vt mirer quidnam in mentem uenerit Io. Antonio Magino Mathematico noſtræ ætatis alioquin præſtantiſsimo, eo anno in ſuis Ephemeridibus reijcere Paſcha in 29. diem Martij, propter illam oppoſitionem uerã. Si enim Nouilunium illud Martij eſt Paſchale, vt vere eſt, etiam ipſo teſte, quod quidem Epacta XXIIJ. die 8. Martij exhibet, eiuſque diem XIIIJ. die 21. non poteſt Eccleſia, ſi Conciliorum, Patrumque decretis ſtare uelit, & diuturnæ conſuetudini, non celebrare Paſcha die 22. cũ is ſit Dominicus dies proxime Lunam XIIII. quam Cyclus exhibet, inſequens. Neque enim unquam legimus, eam Paſcha poſt Lunam XV. ſi ea in Dominicam incidat, in aliam hebdomadam, videlicet in quartam, atque adeo in Lunam XXII. diſtuliſſe, cum hoc decretis Eccleſiæ repugnet. Neque uero in ſui defenſionem dicere poteſt, Eccleſiam debere Nouilunium illud in diem 9. Martij reiicere, ut eius dies XIIII. in 22. Martii incideret, hoc eſt, in diem Dominicum, ac proinde Paſcha in Dominicum diem inſequentem, id eſt, in diem 29. transferretur. Hoc, inquàm, dicere non poteſt, quia tunc uel Epacta XXIII. cum omnibus aliis, per unum diem deorſum promouendæ eſſent, uel (quod idem eſt) pro Epacta XXIII. aſſumenda Epacta XXII. atque idcircò anno 1582. in tabula æquationis litera C, maiuſcula præfigenda. quod abſurdum eſt, cum hac ratione Nouilunia Cycli nimis ſerò coniunctiones cæleſtes ſubſequerentur: quippe cum pleriſque uideantur ab Epactis, ut in Calendario nouo digeſtæ ſunt, ſerius, quàm oporteat, monſtrari. Quid ergo dicerent, ſi per diem integrum adhuc poſtponerentur? Conſtat ergo, Paſcha anno 1598. ex uſu Eccleſiæ, rite celebrari die 22. Martij, & nulla ratione, vt vult Maginus, differendum eſſe in diem 29. Hunc ego ſanè lapſum doctiſsimi uiri libentiſsime diſſimulaſſem, præſertim cum ab Eccleſiæ præſcripto per imprudentiam magis, quàm per contumaciam nonnihil receſſerit; niſi eius auctoritas tum alios multos, tum verò ipſum Mæſtlinum, in fraudem impuliſſet.

Maginũ nõ recte Paſcha ann. 1598 in ſuis Ephemeridibus reiicere ex die 22. Martij in diem 29.

QVÆ cum ita ſint, quis iure incuſare nos, aut reprehendere audebit, niſi qui conſuetudinis Eccleſiaſticæ in Cyclorum uſu prorſus ſit ignarus, quòd Nouilunia per Epactas inquirenda Nouiluniis per Aſtronomicas tabulas inuentis poſtpoſuimus; ne uidelicet in eum, quem diximus, errorem, toties incurreremus, hoc eſt, tam ſæpe Paſcha ante oppoſitionem mediam celebraremus, ut temporibus Concilij Nicæni uſu ueniebat? præſertim cum nec ſic effugere omnino potuerimus, quin & Cyclus noſter Epactarum Paſcha interdum ante oppoſitionem penè mediam (licet rarò admodum id fiat, & ad ſummũ in ſpatio 3000. an-

Etiamſi Nouilunia Epactarũ in Calẽdario ut plurimũ poſtponantur, multa tamen cæleſtibus Nouilunijs cõſentiunt.

annorum ſemel, aut bis) offerat celebrandum, & plurima Nouilunia per eundem Cyclum in Calendario monſtrata cum cæleſtibus Nouilunijs conſentiant, videlicet omnia illa, quæ ſupra ante coniunctiones veras futura eſſe diximus, ſi Epactæ ſingulæ per ſingulos dies verſus menſium initia promoueantur. Certe ſi quis tam ſeuerus iudex Epactarum eſſe velit, reputare ſecum debet, nullum Cyclum in Calendario deſcriptum omnia poſſe incommoda uitare, ut nimirum eius Nouilunia neque à Nouiluniis cæleſtibus diſſentiant, neque eius Lunæ xv. oppoſitiones veras, aut medias interdum antecedant. Teſtis eſt aurei numeri Cyclus a Concilio Nicæno approbatus, qui dum circa eius Concilij tempora Nouilunia monſtrabat iiſdem fermè diebus, quibus in cælo fierent, ſæpenumero eius Luna XIIII. biduo oppoſitionem mediam præibat, ac propterea non rarò Paſcha ante oppoſitionem mediam celebrabatur, ut paulò ante diximus. Teſtis etiam eſt noſter Cyclus Epactarum, qui dum cauere vult, ne eius Lunæ XIIII. biduo medias oppoſitiones præueniant, indicat plerunque Nouilunia coniunctionibus cæleſtibus poſteriora.

Nulli cyclꝰ poſſe cæleſtib. motibus planè reſpondere, ob uarias cauſas.

MVLTÆ autem cauſæ ſunt, cur nullus Cyclus motibus cæleſtibus penitus reſpondere poſſit. Primum quia in Lunationibus cycli, quæ dierum 30. & 29. alternis conſtituuntur, non paucæ horæ negliguntur, cum media Lunatio quælibet non contineat dies ipſos 30. aut 29. ſed Dies 29. & Horas fermè 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. Deinde, quoniam cum in Lunationibus Cycli nulla habeatur ratio dierum intercalarium in annis biſſextilibus, fit, ut interdum Lunatio, quæ deberet eſſe dierum tantum 29. contineat dies 30. immo quod maius eſt, Lunatio, quæ dies complecti deberet 30. efficiatur dierum 31. Tertio, quia cum propter utriuſque anni, Solaris ac Lunaris, æquationem, de vna linea Epactarum tabulæ expanſæ ad aliam tranſeundum ſit, fit, ut non parum magnitudines Lunationum Ianuarij, Februarijque immutentur. Quarto, quia media coniunctio Luminarium, cui Cyclus magis congruere debet, quàm veræ, antecedere poteſt veram, & ſubſequi, horis propemodum 14. vt mirum videri non debeat, ſi Nouilunia Cycli a ueris coniunctionibus diſcrepent. Augetur hæc uarietas ex Meridianorum uarietate, propter quam eadem coniunctio, quæ Romæ verbi gratia ipſo meridie fit, Orientalibus populis, pluribus horis poſt meridiem, Occidentalibus verò, ante meridiem eueniat, neceſſe eſt.

In anno biſſextili Lunationẽ interdũ cõplecti dies 31.

QVANQVAM autem accidat interdum, ut diximus, Lunam XIIII. Paſchalem ſecundum Epactas biduo fermè oppoſitionem mediam præcurrere, non tamen idcirco Nouilunia magis poſtponenda ſunt uiſa, tum quia nimis a cæleſtibus Nouiluniis diſtarent, & ſerius, quàm par eſt, monſtrarentur in Calendario, tum etiam, quia

quia admodum rarò illa anticipatio Lunæ XIIII. contingit, eamque ſæpenumero litera Dominicalis emendat; ita ut non ſemper eo in caſu Paſcha ante oppoſitionem mediam celebretur, propterea quòd Dominica in illam oppoſitionem non incidit, ſed eam ſequitur. Huc accedit, quòd Paſcha, ſi magis poſtponerentur Nouilunia, non rarò ultimo, ſiue duodecimo menſe celebraretur. Fieri enim poſſet tunc, ut Plenilunium aliquod medium incideret in diem ipſum Æquinoctij, uel eum præiret, ac propterea Lunatio illa pertineret ad ultimum menſem, non autem ad primum, (quòd Plenilunium primi menſis ſubſequi debeat diem æquinoctij: quippe cum Luna XIIII. eiuſdem primi menſis, Plenilunium vno die antecedens, nunquàm anteire debeat æquinoctij diem, ut ſupra docuimus.) quam tamen Cyclus ita poſtpoſitus exhiberet Paſchalem, nimirum quando eius Nouilunium contingeret die 8. Martij, & Luna XIIII. die 21. in ipſo æquinoctio. Quod quidem ex ſola poſtpoſitione Nouiluniorum euenit. Hinc enim fit, ut Nouilunium medium, duobus diebus, & eò amplius, præueniens Neomæniam Cycli Paſchalem, habere poſſit ſuum Plenilunium in ipſo die æquinoctij, uel ante, ac proinde ultimo menſi tribuendum ſit, quanquam Cyclus Neomæniam illam primo menſi aſcribat.

Nouilunia ultimo poſtpoſita efficere, ut Paſcha vltimo mẽſe celebretur.

IAM verò Nouiſunia ex Cyclo inuenta debere potius ſubſequi coniunctiones Solis, ac Lunæ, quæ in cælo fiunt, quam eadem comitari, confirmari quoque poſſumus auctoritate grauiſsimorum ſcriptorum. Nam Beda venerabilis, vir hac in re exercitatiſsimus, in libro De Ratione temporum Cap. 41. aſſerit, Lunam non eſſe dicendam primam eo die, quo cum Sole coniungitur, ſed die inſequenti, quanquam 23. horis ante Solis occaſum, quo apud ipſum dies incipit, coniunctio fiat. Vides ergo, Lunam dici poſſe primam ſecundum Cyclum, ex ſententia Bedæ ſcriptoris de recta Paſchæ celebratione diligentiſsimi, etiamſi prius Sol cum Luna coniunctus fuerit per diem integrum, & eo amplius. Idem præcipit Campanus in Computo Maiori Cap. XXVIII. his uerbis.

Bedæ Lunam nõ dicendam eſſe primã eo die, quo cum Sole coniungitur, etiamſi 23. horis ante occaſum Solis, quo dies incipit, coniunctio fiat.

Lunam oportet dici primam non in ipſo die coniunctionis eius cum Sole, ſed in die proxime ſequenti, cum iam principium incipit apparere.

Campano Lunã non eſſe dicendã primam ipſo die coniũctionis, ſed ſequenti die.

Vbi perſpicuè docet, Nouilunium Cycli per diem integrum ſubſequi debere coniunctionem Solis cum Luna. In eadem ſententia plerique ueterum Patrum fuerunt, præcipue verò Theophilus Alexandrinus Epiſcopus, cuius tantùm in hoc negotio Paſchæ apud Pontifices Romanos auctoritas ualuit, ut ex eius ſupputatione, ac præſcripto, Eccleſia pluribus annis Paſcha celebrarit, ut conſtat ex epiſtolis Magni illius Leonis Papæ ad Martianum Imperatorem, & Eudoxiam Auguſtam. Hic autem Theophilus, ut refert S. Cyrillus, eius in Epiſcopatu ſucceſſor, (ut teſtantur Paulus Middelburgenſis, Ioann. Stoflerinus, & alij Computiſtæ) cenſuit Lunam

Theophilo Alexãdrino, & S. Cyrillo Lunam xiiii. cycli eſſe eã, quæ ex tabulis Aſtronomicis eſt xvj. a coniunctione.

eam ex Cyclo, & vſu Eccleſiæ, appellandam eſſe XIIII. quam alij ex tabulis Aſtronomicis XVI. à coniunctione vocabant: quam quidem ſententiam totis viribus idem S. Cyrillus comprobare nititur. Ex quo ſatis apparet, eum non accepiſſe Lunam primam, ad celebrationem Paſchæ, eo die, quo cum Luna Sol coniungitur, ſed duobus fermè diebus poſt. Itaque non infeliciter cum noſtris Epactis actum eſt, cum ita diſtribuęſint in Calendario, vt earum Nouilunia, ut plurimum, medias coniunctiones conſequantur modò paucioribus horis, modo pluribus, ut natura Cycli fert, & conſtitutio illa alternarum Lunationum 30. & 29. dierum patitur: quan doquidem hac in re & ueteres illos Patres imitati ſumus, & ea diſpoſitione Epactarum ſeruata, Paſcha congruo magis tempore celebratur, ut conſtat ex iis, quæ diximus.

Meritò Epactas noui Calendarij indicare Nouilunia poſt coniunctiones medias.

AD extremum, non eſſe abſurdum, neque nouum, aut inuſitatum in Eccleſia DEI, primam dici Lunam, hoc eſt, primum diem menſis Lunaris, quando iam per diem integrum, & eo amplius, coniunctio Luminarium præceſſit in cælo, ita vt iam ſecunda eſſet dicenda illa Luna, uel ſecundus dies menſis Lunaris; facile ſibi perſuadebit, qui paulo accuratius conſiderauerit, in anno etiam Politico Solari diem illum interdum appellari primum, qui uerius ultimus dicendus eſſet in anno: Item in menſibus anni Solaris diem illum nonnunquam vocari vltimum menſis alicuius, qui re ipſa primus alterius inſequentis menſis eſſe deberet: quod ita planum erit. Si ponamus Solem die primo verbi gratia Ianuarij, anno poſt biſſextum primo, ipſo meridie eſſe in puncto quopiam certo Zodiaci, conſtat, poſt expletos 365. dies eum meridie eiuſdem diei primi redire non poſſe ad idem punctum, ſed poſt 6. ferè horas, quæ in annis communibus negliguntur, ad illud reuerſurum, ſub occaſum Solis: ſecundo uerò anno, poſt 12. fermè horas, circa mediam noctem ſequentem: & tertio, poſt 18. horas, hoc eſt, ſub ortum Solis ſecundi diei Ianuarij. Dies ergo iſte ſecundus, rectius appellandus eſſet primus dies Ianuarij, quòd Sol tunc periodum ſui curſus abſoluerit; cum tamen adhuc eum nominemus primum diem anni, qui uerius ultimus antecedentis anni cenſeri deberet. Rurſus, ſi ſtatuamus, Solem primo die verbi gratia Martij, anno tertio poſt biſſextum, hora 6. ante meridiem, hoc eſt, circa Solis ortum, tenere punctum aliquod certum in cælo, efficitur, ut inſequenti anno biſſextili, propter diem intercalarem additum, ad idem punctum redeat die ultimo Februarii, qui tunc 29. dies continet, non in ortu, ſed 6. horis fermè poſt, id eſt, circa meridiem. Hic ergo ultimus dies Februarij meritò tunc diceretur primus dies Martij, quòd in eo Sol ad idem cæli punctum redierit, in quo eum primo die Martii antecedentis anni collocaueramus; cum tamen adhuc eundem diem dicamus primum Martii, qui uerius ſecundus dicendus eſſet. Itaque, ut

In anno Politico Solari diem illū interdū appellari primum, qui uerius eſſet ultimus dicēdus: & diem illū nonnū quā dici ultimū alicuius menſis, qui uerius dicendus eſſet primus inſequētis menſis.

ut uides, cogimur interdum diem aliquem in anno Solari politico appellare primum, uel ſecundum, qui tamen a primo, uel ſecundo abeſt modo 6. horis, modo 12. modo 18. toleramuſque huiuſmodi errorem, donec expletis quatuor annis, per intercalationem unius diei corrigatur. Pari ergo ratione in anno Lunari Politico, propter horas, & horarum minutias in una Lunatione omiſſas, & propter additicium diem in anno biſſextili, denique propter alias cauſas, cogitur Eccleſia pronunciare interdum Lunam primam, quæ verius ſecunda eſſet, toleratq; hunc errorem, donec per Emboliſmos, & alias Lunæ æquationes compenſetur.

VERVM antequam ad poſtremum caput huius libri ueniamus, in quo Mæſtlini argumenta ſoluenda ſunt, operæ pretium me facturum arbitror, ſi hoc loco rationem quandam ſimplicem, ac facilem propoſuero, qua ſine magno labore quiuis per Epactas Nouilunia, atque Plenilunia media poſſit inueſtigare. Quæ quidem ratio, etſi non ſit tam accurata, ut ea, quæ ex tabulis mediorum motuum depromitur, parum tamen a uero abeſt, atque in tabulis Prutenicis, & in tabulis Ioan. Antonij Magini traditur, diligenterque a Paulo Middelburgenſi in ſua Paulina deſcribitur: ita ut ei tutò in hoc negocio Paſchæ fidere poſſimus. Hac enim ratione fiet, ut in promptu habeamus mediam oppoſitionem Paſchalem, quando opus erit, aut quando Cyclus Epactarum erit examinandus, recténe Lunam XIIII. Paſchalem exhibeat, an non: Præſertim verò, quia proximo Capite plurimas oppoſitiones Paſchales medias ſupputare cogemur, ad calumnias, cauillationeſq; Mæſtlini depellendas: quod & paulo ante in aureo numero Concilij Nicæni examinando factum eſt a nobis.

PRÆTER Epactas igitur, quæ adhuc declaratæ ſunt, oriunturque ex diebus, quibus Lunaris annus a Solari ſuperatur, utroque anno per dies integros computato, neglectiſque horis, earumque fragmentis, conſiderantur ab Aſtronomis aliæ Epactæ exquiſitiores, in quibus nimirum horæ quoque, atque horarum fragmenta obſeruantur, ſuntque dies, horæ, minutiæque horarum, quæ in quolibet anno, uel etiam menſe, ultra integras Lunationes medias ſuperſunt, non explentes unam Lunationem mediam integram: quę quidem Epactæ annorum, ac menſium dicuntur.

Epactæ annorū, ac menſiū, quæ.

ITAQVE ſi annum Lunarem, hoc eſt, Dies 354. Hor. 8. Min. 48. Sec. 38. Ter. 12. ex anno Solari dierum 365. detrahas, reliquæ fient Epactæ unius anni communis, Dies 10. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Anni uerò biſſextilis Epactæ erunt, Dies 11. Hor. 15. Min. 11. Sec. 21. Ter. 48. Hinc facile Epactas duorum annorum communium, trium, uel quatuor, &c. vſque ad 100. conficies, per continuam additionem Epactarum unius anni, abiiciendo tamen ſemper Lunationem integram, hoc eſt, Dies 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando ſumma confecta maior eſt, & adden-

Epactæ annorū ac menſium quo pacto colligātur & in tabulas redigātur, ad Nouilunia, plenilunia que inueſtigāda.

do insuper diem 1. annis bissextilibus, cuiusmodi sunt anni 4. 8. 12. 16. & reliqui, quos quaternarius numerat, vt vides in sequenti tabula 100. annorum expansorum esse factum.

EADEM ratione compones ex continua additione Epactarum 100. annorum Epactas 200. 300. 400. & consequentium annorum centenariorum, reijciendo semper, quando fieri potest, integram Lunationem: quod cernitur in altera tabula annorum per 100. collectorum vsque ad 4000. Verum singulis hisce Epactis annorum collectorum per 100. addita est Epoche CHRISTI, (vulgo Radix CHRISTI uocatur) quæ Magino auctore, continet Dies 16. Hor. 18. Min. 12. Sec. 30. Elegimus autem hanc potius radicem, quàm eam, quæ in tabulis Prutenicis continet Dies 17. Hor. 5. Min. 27. Sec. 30. aut illam, quã Paulus Middelburgensis ponit Dier. 16. Hor. 16. Min. 41. Sec. 9. quoniam inter has duas media quodammodo est. Quod si quis extendere velit vlterius hanc tabulam, adiiciat continue Dies 25. Hor. 4. Min. 30. Sec. 33. reiiciendo semper Lunationem Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. quando abiici potest.

RVRSVS si ex 31. diebus mensis Ianuarij demas Lunationem integram Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. reliquæ fient Epactæ Ianuarij, Dies 1. Hor. 11. Min. 15. Sec. 56. Ter. 49. Quibus si addas dies insequentium mensium, abiiciendo item, quando fieri potest, integram Lunationem, & in anno bissextili tribuendo dies 29. Februario, conflabis Epactas omnium mensium tam anni communis, quàm bissextilis, quemadmodum factum esse uides in duplici tabula mensium.

POSTREMO si a dimidiato mense Lunari Dierum 14. Hor. 18. Min. 22. Sec. 1. Ter. 36. per continuam additionem dimidiati mẽsis progrediaris, nihil abiiciendo, donec ad quartam coniunctionem peruenias Dierum 118. Hor. 2. Min. 56. Sec. 13. ut in apposita tabella cernere licet, quam Astronomi Tabulam reuolutionum Nouiluniorum, Pleniluniorumque appellant, compositę erunt tabulæ, quibus facili negotio & Nouilunia, & Plenilunia media supputabuntur, ut mox dicemus. Satis est autem peruenire ad quartam cõiunctionem, quia summa subtrahenda ex his reuolutionibus nunquam maior esse potest, quàm numerus huius quartæ coniunctionis. In omnibus porrò istis tabulis, quas ex Ioann. Antonio Magino huc transtulimus, neglecta sunt Minuta Tertia, ita tamen, ut in compositione tabularum, quando plura Tertia in summa fuerunt quam 30. assumptum sit 1. Secundum.

SEQVVNTVR

TABVLAE AD NOVILVNIA, pleniluniaque calculanda.

Anni 100. Expacti	Epactæ D	H	M	S
1	10	15	11	22
2	21	6	22	44
3	2	8	50	2
4	14	0	1	24
5	24	15	12	46
6	5	17	40	5
7	16	8	51	27
8	28	0	2	49
9	9	2	30	7
10	19	17	41	29
11	0	20	8	48
12	12	11	20	10
13	23	2	31	32
14	4	4	58	50
15	14	20	10	12
16	26	11	21	34
17	7	13	48	53
18	18	5	0	15
19	28	20	11	37
20	10	22	38	55
21	21	13	50	17
22	2	16	17	36
23	13	7	28	58
24	24	22	40	20
25	6	1	7	38
26	16	16	19	0
27	27	7	30	22
28	9	9	57	41
29	20	1	9	2
30	1	3	36	21
31	11	18	47	43
32	23	9	59	5
33	4	12	26	24
34	15	3	37	45
35	25	18	49	7
36	7	21	16	26
37	18	12	27	48
38	29	3	39	10
39	10	6	6	28
40	21	21	17	50
41	2	23	45	9
42	13	14	56	31

Anni 100. Expacti	Epactæ D	H	M	S
43	24	6	7	53
44	6	8	35	12
45	16	23	46	33
46	27	14	57	55
47	8	17	25	14
48	20	8	36	36
49	1	11	3	55
50	12	2	15	16
51	22	17	26	38
52	4	19	53	57
53	15	11	5	19
54	26	2	16	41
55	7	4	43	59
56	18	19	55	21
57	29	11	6	43
58	10	13	34	2
59	21	4	45	24
60	3	7	12	42
61	13	22	24	4
62	24	13	35	26
63	5	16	2	45
64	17	7	14	7
65	27	22	25	29
66	9	0	52	47
67	19	16	4	9
68	1	18	31	28
69	12	9	42	50
70	23	0	54	12
71	4	3	21	30
72	15	18	32	52
73	26	9	44	14
74	7	12	11	33
75	18	3	22	55
76	0	5	50	13
77	10	21	1	35
78	21	12	12	57
79	2	14	40	18
80	14	5	51	38
81	24	21	3	0
82	5	23	30	18
83	16	14	41	40
84	28	5	53	2

Anni 100. Expacti	Epactæ D	H	M	S
85	9	8	20	20
86	19	23	31	43
87	1	1	59	1
88	12	17	10	23
89	23	8	21	45
90	4	10	49	4
91	15	2	0	26
92	26	17	11	47
93	7	19	39	6
94	18	10	50	28
95	29	2	1	50
96	11	4	29	9
97	21	19	40	30
98	2	22	7	49
99	13	13	19	11
100	25	4	30	33

Reuolutiones Nouiluniorum, Pleniluniorúq;

	D	H	M	S
opp.	14	18	22	2
con.	29	12	44	3
opp.	44	7	6	5
con.	59	1	28	6
opp.	73	19	50	8
con.	88	44	12	10
opp.	103	8	34	11
con.	118	2	56	13

Anni collecti per 100.	Radix Christi D	H	M	S
	16	18	12	30
	Epactæ D	H	M	S
100	12	9	59	0
200	8	1	45	30
300	3	17	31	59
400	28	22	2	32
500	24	13	49	2
600	20	5	35	32
700	15	21	22	1
800	11	13	8	31
900	7	4	55	0
1000	2	20	41	31
1100	28	1	12	3
1200	23	16	58	33
1300	19	8	45	3
1400	15	0	31	33
1500	10	16	18	2
1600	6	8	4	32
1700	1	23	51	2
1800	27	4	21	35
1900	22	20	8	4
2000	18	11	54	34
2100	14	3	41	4
2200	9	19	27	34
2300	5	11	14	3
2400	1	3	0	33

Anni collecti per 100.	Epactæ D	H	M	S
2500	26	7	31	6
2600	21	23	17	36
2700	17	15	4	5
2800	13	6	50	35
2900	8	22	37	5
3000	4	14	23	35
3100	0	6	10	5
3200	25	10	40	38
3300	21	2	27	8
3400	16	18	13	37
3500	12	10	0	7
3600	8	1	46	37
3700	3	17	32	7
3800	28	22	2	40
3900	24	13	49	10
4000	20	5	35	40

Anni cõmunis

Menses	Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	29	11	15	57
Mar.	1	9	47	50
Apr.	1	21	3	47
Mai.	3	8	19	44
Iun.	3	19	35	41
Iul.	5	6	51	38
Aug.	6	18	7	35
Sept.	7	5	23	31
Oct.	8	16	39	28
Nou.	9	3	55	25
Dec.	10	15	11	22

Anni Bissext.

Menses	Epactæ D	H	M	S
Ian.	1	11	15	57
Feb.	0	22	31	54
Mar.	2	9	47	50
Apr.	2	21	3	47
Mai.	4	8	19	44
Iun.	4	19	35	41
Iul.	6	6	51	38
Aug.	7	18	7	35
Sept.	8	5	23	31
Oct.	9	16	39	28
Nou.	10	3	55	25
Dec.	11	15	11	22

Qua ratione Nouilunia, Plenilunia quæ media ex tabulis Epactarũ inquirantur.

VSVS autem propositarum tabularum ad Nouilunia media, Pleniluniaque inquirenda est eiusmodi. Colligantur in unam summam Epactę annorum per 100.collectorum,qui elapsi sunt, & Epactę annorũ expansorum,qui etiam completi sunt,ac denique Epactæ mensis,qui illum,cuius Nouilunium medium,aut plenilunium quęritur, antecedit, ut in tabulis Astronomicis fieri solet. Summa deinde hęc ex numero Coniunctionum, prope syllabam Con. aut Oppositionum, iuxta syllabam Opp.proxime maiore in tabula reuolutionum,reiiciatur,prout media coniunctio uel oppositio inquiritur. Reliquus enim numerus dabit tempus coniunctionis,oppositionisve quæsitæ.

EXEMPLI causa. Sit inuestigandum Nouilunium mensis Septembris anno 1723. Epactæ annorum 1700.sunt Dies 1.Hor.23. Min. 51.Sec. 2.Epactæ uerò annorum 22. completorum sunt Dies 2. Hor. 16. Min.17.Sec.36. Epactæ denique mensis Augusti completi anni communis sunt Dies 6.Hor.18.Min.7.Sec.35.ut ex superioribus tabulis patet. Quæ efficiunt summam Dierum 11.Hor.10.Min.16.Sec.13. Hęc sũma ablata ex proxime minore numero coniunctionum hoc est,ex Dieb.29. Hor.12.Min.44.Sec.3.relinquit Dies 18.Hor.2.Min.27.Sec. 50. & additis diebus 11. qui exempti erunt vsque ad illud tempus ex anno, (semper enim adijciẽdi sunt dies exempti propter æquationem equinoctij) fiunt Dies 29. Hor.2. Min.27.Sec.50.Medium ergo Nouilunũ incidet in Diem 29. Septembris, Hor.2.Min.27.Sec.50.post mer. ut in hisce formulis apparet.

D.	H.	M.	S.
1	23	51	2
2	16	17	36
6	18	7	35
11	10	16	13

D.	H.	M.	S.
29	12	44	3
11	10	16	13
18	2	27	50
11			
29	2	27	50

QVOD si ex hoc tempore auferas tempus unius Lunationis mediæ,adiectis prius diebus 31.antecedentis mensis Augusti, quia abiectio fieri nequit,reliquum erit tempus antecedentis Nouilunij medij, quod fiet mense Augusto,Die 30.Hor.13.Min.43.Sec.47. Si autem eidem illi tempori inuento adiicias tempus Lunationis unius mediæ, & ex summa auferas dies 30. mensis Septembris, reperies Nouilunium insequens fieri mense Octobri,Die 28.Hor.15.Min. 11. Sec. 53. At uerò si ex tempore cuiuslibet Nouilunij demas semissem mensis Lunaris,id est,Dies 14.Hor.18.Min.22.Sec.2.uel eidem addas, reperies tẽpus

pus plenilunij medij antecedentis,vel insequentis. Ita reperies plenilunium mense Septembri fieri Die 14.Hor.8.Min.5.Sec. 48. Octobri uerò,Die 13.Hor. 20.Min.49.Sec. 52. Verùm memento, semper adiiciendos esse dies antecedentis mensis,quando subtractio fieri nequit: Item auferendos esse dies mensis propositi, si summa collecta excedat dies illius mensis.

SIT rursus inueniendum plenilunium medium Paschale mense Martio,uel Aprili anni 2673. Dico mense Martio, uel Aprili, quia nondum constat,quo mense Plenilunium Paschale futurum sit. Cum annis 2600. accipe Epactas Dier.21.Hor.23.Min.17. Sec. 36. At cum annis 72. completis, Epactas Dier.15.Hor.18. Min.32.Sec.52. Et cum Februario elapso anni communis Epactas Dier.29.Hor.11.Min.15.Sec. 57.quarum summa est Dier.67.Hor.5.Min 6.Sec.25. qua summa ablata ex numero oppositionũ proxime maiore,nimirũ ex Dieb.73.Hor.19. Min. 50.Sec.8.remanent Dies 6.Hor.14.Min.43. Sec.43. Et additis diebus 18.qui ad illud tempus usque ablati erunt,fiet oppositio media Paschalis mense Martio,Die 24.Hor.14.Min.43.Sec. 43. quæ insequenti diei 25. adscribenda erit, in quem cadet tunc Luna xiiij. Epactæ xix. quæ cum aureo numero 14.concurrit.

QVOD si loco Februarij, cum Martio anni communis accepisses Epactas Diei 1. Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. effecisses summam Dier. 39. Hor.3.Min.38.Sec.18.quæ dempta ex Dieb.44.Hor.7. Min. 6. Sec. 5. (qui numerus oppositionum proximè maior est) relinquit Dies 5.Hor. 3.Min.27.Sec.47. Et additis diebus 18. qui detracti erunt ex anno, fiet Plenilunium mense Aprili,Die 23.Hor.3.Min.27.Sec.47. quod Paschale non est,cum consequatur diem 19. Aprilis, quo clauduntur plenilunia media Paschalia. Aufer ergo ab illo (adiectis prius diebus 31.mensis Martij antecedentis) Lunationem integram, inuenieſque Plenilunium Paschale mense Martio fieri Die 24.Hor.14.Min.43.Sec. 44.fermè, ut prius.

PRAETEREA quærendum sit Plenilunium medium Paschale mense Martio,uel Aprili anni 1592. Cum annis 1500. sume Epactas Dier.10.Hor.16.Min.18.Sec.2. Cum annis uerò 91. completis Epactas Dier.15.Hor.2.Min.0.Sec.26. Et cum Februario elapso anni bissextilis, Epactas Dier. 0. Hor.22. Min.31.Sec.54.quæ summam conficiunt Dier.26.Hor.16.Min. 50.Sec. 22. Hac summa subtracta ex proxime maiori numero oppositionum,hoc est, ex Dieb.44.Hor.7.Min.6.Sec.5. & additis decem diebus ex anno demptis, fiet Plenilunium medium Paschale mense Martio Die 27.Hor.14.Min.15.Sec.43.hoc est, die 28. in quem etiam incidit Luna xiiij. Epactę xvj. cum aureo numero 16. concurrentis.

QVOD si pro Februario, sumpsisses cum Martio anni bissextilis Epactas Dier. 2 Hor. 9. Min. 47. Sec. 50. inuenisses Plenilunium mense Aprili Die 26. Hor. 2. Min. 59. Sec. 47. quod Paschale non est. Ablata igitur Lunatione integra, (adiectis prius diebus 31. mensis Martij antecedentis

tecedentis, offeretur Plenilunium Paſchale menſe Martio Die 27. Hor.14.Min.15.Sec.44.fermè,vt antea.

POSTREMO ſi velis ſcire Plenilunium medium Paſchale menſe Martio,uel Aprili anni 383. Cum annis 300 cape Epactas Dier. 3. Hor.17.Min.31.Sec.59.At cum annis cõpletis 87. ſume Epactas Dier. 1. Hor. 1. Min.59. Sec.1. Ac denique cum Februario anni biſſextilis tranſacto Epactas Dier.0.Hor.22.Min.31. Sec.54. Summam omnium Dierum 5.Hor.18.Min.2. Sec.54. detrahe ex proxime maiore numero Oppoſitionum,nimirum ex Dieb.14.Hor.18.Min.22.Sec.2. inueniesq; plenilunium quæſitum fieri menſe Martio,Die 9.Hor.0.Min.19.Sec.8. quod non poteſt eſſe Paſchale, cum non ſequatur diem 21. æquinoctio deſtinatum. Addita ergo integra Lunatione,fient Dies 38.Hor. 13. Min.3.Sec.11.& ablatis diebus 31.menſis Martij, continget illud Plenilunium menſe Aprili,Die 7.Hor.13. Min.3. Sec.11. hoc eſt, die 8. Cadit autem tunc Luna xiiij. aureinumeri 9. in diem 7.Aprilis, ut ratio poſtulat.

IAM verò ſi loco Februarij accepiſſes cum Martio anni biſſextilis, Epactas Dier. 2. Hor.9.Min.47.Sec. 50.inueniſſes ſtatim Plenilunium in Aprili,Die 7.Hor.13.Min.3.Sec. 12.idem ferè,quod prius.

Cur ad calculum Lunationũ addendi ſint dies oẽs exempti, ut media Nouilunia, pleniluniaq; uerè inueniantur, quanquam in tabula expanſa non ſit factus deſcẽſus per tot lineas Epactarum.

CÆTERVM ſi quæras, cur ad calculum adiiciendi ſint omnes dies exempti,ſiue omiſſi, cum tamen non ſemper per tot lineas Epactarum factus ſit deſcenſus in tabula expanſa,ſcito hanc eſſe cauſam. Calculus Aſtronomicus exhibet Lunationes,ſi nullus dies eſſet ablatus, ut uerè in cælo contingunt,nulla habita ratione æquationis Lunæ: quippe cum calculus ipſe Lunam per ſe æquet,& æquatio Lunæ ſolum ad corrigendum Cyclum decennouennalem adhibeatur. Quare ſi uſque ad tempus,quo calculus inſtituitur,aliquot dies,ob æquinoctij æquationẽ, exempti ſint,accident Lunationes totidem diebus ſerius: quandoquidẽ in calculo illi ijdem dies aſſumpti fuerunt. Neceſſario ergo addendi ſũt omnes dies exempti,ut Lunationes in proprios dies incidant.

ARGVMENTA MAESTLINI ADVERSVS Nouilunia, Quartasdecimas Paſchales, & æquationem tam Epactarum,quàm Cycli Solaris noui Calendarij,eorumq; confutationes.

CAP. VII.

Solutio argumentorum Mæſtlini, & aliorum cõtra Nouilunia cycli Epactarum noui Calendarij.

EX ijs,quæ proximo Capite ſcripſimus,nullo omnino negotio omnia argumenta non ſolùm Mæſtlini, uerùm etiam aliorum, quæ contra Nouilunia Calendarij noui excogitata ſunt,uel excogitari poſſunt, diſſoluuntur. Omnia enim id ſolum efficiunt, Nouilunia ex Epactis noſtris inuenta,veris aut mediis Nouilunijs non omnino

no congruere,ſed hæc, ut plurimum, ante illa contingere: quod nos ſponte,atque vltro damus,cauſamq; cur id neceſſario ita fieri debeat, ſuperiori Capite aperuimus: ut non opus ſit, (ut inepte, atque inſulsè iocans uociferatur Mæſtlinus) nos Mathematicos Calendarij huius Patres,uel Patronos accurrere,& huic languido noſtro clienti ferre ſuppetias. Calendarium enim hoc nouum rectiſſime ſe habere in Nouilunijs ex vſu Eccleſiæ demonſtrandis, clariſſimè ſuperiori Capite oſtendimus. Neque in hac Calendarij reſtauratione opus impoſſibile, ut falſo putat,molti ſumus,eò quod,nobis ipſis auctoribus, nullus cyclus poſſit omni ex parte motibus cæleſtibus reſpondere: niſi fortè dicere velit,& a Iulio Cæſare,Alexandrinis,Concilio Nicæno, & ab omni antiquitate inanem laborem in cyclis Calendario inſcribendis ſuſceptum eſſe: quod eſſet ſummæ dementiæ. Quanquam enim Cyclus Nouilunia de induſtria propter rectam Paſchæ celebrationem,poſtponit, nõ tamen a ueris ea longe abeſſe permittit;ut operæ pretium ſit ea, etiam ſic poſtpoſita,cognoſcere: præſertim cum ex cyclo diſcamus, quot dies Luna plerunque habeat poſt coniunctionem ueram; ita ut quando Luna dicitur prima,ſecunda,tertia,quartadecima, &c. intelligamus diem fermè primum eſſe, ſecundum, tertium, quartumdecimum, &c. à coniunctione elapſum.

Cycli Epactarũ in Calẽdario mẽſtrare, quot dies plerunq; poſt cõiunctionem ueré elapſi ſint.

QVOD verò attinet ad Lunas xiiij. Paſchales, oſtendit ſe Mæſtlinus tam inſcium,& ignarum conſuetudinis Eccleſiaſticæ, in ſumma arrogantia,& impudentia,ut pudeat me, qualiſcumque ſum, cum huiuſmodi homine diſputare. Nam ut demonſtret,noſtras xiiij. Paſchales erroneas eſſe ac falſas,& motibus cæleſtibus non congruere, coaceruat pag.24.& 25.annos 70.ab anno 1500 uſque ad annum 1700. quibus termini noſtri Paſchales vel vno die tantum medias oppoſitiones antecedunt,uel eas ſubſequuntur, ipſo etiam teſte: quæ quidem res cyclũ noſtrum non modo non labefactat,verumetiam vſque eo confirmat, ut magnam ei gratiam,quocunque animo fecerit,debere fateamur; quandoquidem Cap.antecedenti abunde demonſtrauimus,in Cyclo quolibet,ut recte terminos Paſchales,ſiue Lunas xiiij. indicet, ſatis eſſe, ut eius numeri nunquam Lunam xiiij. Paſchalem exhibeant biduo ante oppoſitionem mediam,ſed uel uno die tantum, uel certe in ipſa media oppoſitione, aut paulo poſt. Id quod in annis ab aduerſario probatis prorſus ſeruatum cernitur.

Inſcitia Mæſtlini, atq; arrogãcia in xiiij. Paſchalibus oppugnãdis.

Argumẽta Mæſtlini aduerſus xiiij. Paſchales cõfirmare cyclũ Epactarũ potiũ, quã infirmare.

CAETERVM in ea ipſa re turpiter lapſus eſt, & penè pueriliter, cum putat,Lunam xiiij.Paſchalem a media oppoſitione non differre,ac proinde quotieſcunque illa cum hac non congruit, errorem ex eius ſententia in termino Paſchali committi: quod inauditum eſt,ac nouum in DEI eccleſia, ut ex ſuperiori Capite manifeſtum eſt. Sed quid mirum, ſi homo non modo rerum Eccleſiaſticarum ignarus, ſed etiam contradicendi ſtudio prouectus tam fœdè ruit,ac tam ſæpe? Nihilo enim peritiorem ſe præbet in hiſce 7.annis, 1576. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. in quibus ita debacchatur,ut exclamet, noſmetipſos deridendos

Error Mæſtlini putantis, idẽ eſſe oppoſitionem mediam, & Lunam xiiij.

nos proſtituiſſe toti mundo, quòd etiam in his annis, quibus hunc fœtũ enixi ſumus, & in lucem produximus, ualde enormiter errauimus. Sed videat ipſe, ne tanquam inſanus ſanos irridens omnibus deridendum ſeſe proſtituat, cum ſuæ ſtultitiæ teſtes colligens plane declaret, ſe ne primoribus quidem labris, quod dicitur, ea attigiſſe, quæ Patres, & Concilia de recta Paſc hæ celebratione decreuerunt. Nam in his 7. annis Lunæ xiiij. Paſchales ſecundum noſtras Epactas à Conciliorum decretis non diſſentiunt, cum ſemper uel uno die medias oppoſitiones antecedant, uel cum illis congruant, uel denique paulo poſt eas occurrant, ut in hac tabella perſpicuum eſt.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	XIIII Paſchales	Oppoſitiones mediæ
				D H M
1576	19	xxix	14 Apr.	13. 1.37
1578	2	xxii	22 Mar.	22.19.15
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.47
1580	4	xiiii	30 Mar.	30. 1.36
1581	5	xxv	18 Apr.	17.23. 9
1582	6	vi	7 Apr.	7. 7.57
1583	7	vii	6 Apr.	6.16.46

Inconſiderantia Mæſtlini, dum annos ante correctionem examinat, ac ſi ex illis ſuſſent 10. dies exempti.

NEC ſatis conſideratus fuit (ut leuiſſime dicam) in 4. hiſce annis, 1511. 1527. 1571. 1579. in quibus, ut oſtenderet, Lunas xiiij. Paſchales Epactarum longius a pleniluniis ueris diſtare, hoc eſt, biduo ea anteuertere, (quod tamen ad rem non facit, cum in hoc negotio motus medij ſpectandi ſint, non ueri.) ita intentum animum habuit ad nouum Calendarium euertendum, ut inſtituti ſui penè oblitus, & quidnam ageret, non conſiderans, plenilunia illorum ſupputauerit, perinde ac ſi ex illis 10. iam dies fuiſſent ſublati, cum tamen annum correctionis antecedant: quod perridiculum eſt. Nam cum initium, ſeu radix exemptionis 10. dierum, conſtituatur in anno 1600. a quo in poſterum æquatio quadringenteſimo quoque anno adhibenda progreditur, non ſunt auferendi 10. dies ex annis, qui correctionem noſtram antecedunt, ſed aliquid minus, præſertim ex annis, qui remotiores ſunt ab anno 1600. cuiuſmodi eſt annus 1511. Vnde mirum non eſſet, ſi xiiij. Paſchalis huius anni non ſatis medio, aut vero Plenilunio reſponderet. Excerpi autem a Mæſtlino ex illis annis dies 10. ex eo apparet, quòd eius calculus locum non habet, niſi, quos dixi, dies pro exemptis habeantur; Id quod in hac tabella cernitur.

Vbi

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ ſi excepti fuiſſet 10. dies ex his annis	XIIII Paſchales	Pleniluniа media	Nouilunia vera ſecundum Mæſtlinum.
				D H M	DIES
1511	11	xxi	23 Mar.	23.22.35	25 Mar.
1527	8	xviii	26 Mar.	26.23.57	28 Mar.
1571	14	xxiiii	18 Apr.	19. 4	20 Apr.
1579	3	xxiii	21 Mar.	22. 4. 3	23 Mar.

Vbi vides, xiiij. Paſchales die tantùm vnico anteire media plenilunia, quod ſatis eſt ad rectam Paſchæ celebrationem, vt ſæpè diximus. Itaque etiamſi malitioſe 10. dies ex illis annis detraxerit, nihil tamen effecit, ſed noſtras xiiij. Paſchales potius confirmauit. Quòd ſi anni illi accipiantur ante correctionem Calendarij, hoc eſt, ſine detractione 10. dierum, vt par eſt, haberent ſeſe eorum Epactæ, Lunæ xiiij. Paſchales, & media plenilunia in nouo Calendario, vt in hac altera tabella continentur, in qua rurſus cernis, legitimas eſſe xiiij. Paſchales, ex præſcripto concilij Nicæni: & quidem xiiij Paſchalem anni 1571. magis legitimam, quàm ſi 10. dies eximantur.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactę ante anni correctionem	XIIII Paſchales	Pleniluniа media
				D H M
1511	11	j	12 Apr.	12.11.19
1527	8	xxviii	15 Apr.	15.12.41
1571	14	iiii	9 Apr.	9. 4. 6
1579	3	iii	10 Apr.	10.16.48

Argumentũ Mæſtlini, q̃ propter eiſmodi annum ſeptimi intercalarium exigat, quibus quinquennijs plerunq; noua Paſchalia nouæ Lunæ adiudicanda ſit pertinant ad ſecundam neceſſitatem.

DEINDE conatur oſtendere, in nouo Calendario plurimorum annorum plenilunia Paſchalia eſſe ſecundi menſis, cum tamen ea primo menſi adſcribantur. Exemplum ponit in his annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. in quibus omnibus aureus numerus eſt 14. & Epacta xxiiij. quæ terminum Paſchalem habet 18. Aprilis, ſi tamen ex anno 1571. cogitentur 10. dies exempti, (quod & ſupra fecit Mæſtlinus) etſi ante correctionem ſit ille annus, ac proinde terminum Paſchalem, ſeu Lunam xiij habuerit non 18. ſed 9. Aprilis. In his enim omnibus annis ait, calculum ex recentiſſimis obſeruationibus

bus

bus eratum docere, Lunam xiiij. Paſchalem ad menſem ſecundum pertinere: vbi nos omnes, qui huic correctioni interfuimus, non leuiter perſtringit, quòd, vt falſo putat, in nouis obſeruationibus non fuerimus occupati, cum tamen, vt ait, diligens opera per nouas obſeruationes examinata hic requiratur, propterea quod facillimus lapſus toto menſe errare facit. Cauſam erroris reijcit in tabulam æquationis Epactarum, & in Lunationum, & æquinoctiorum inæqualem anticipationem, cum hæc citius vnum diem anticipent, quàm illæ. Non enim intelligit, qui poſſit fieri, vt ab anno 1500. vſque ad 1700. excluſiuè, aureus numerus 14. exhibens ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. reponat xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis, ſtatuens eam ad primum menſem pertinere: (In definiendo autem primo menſe, incidit in priſtinum errorem, appellans primum menſem eum, cuius Nouilunium æquinoctio verno proximum eſt, ſiue in præcedentes, ſiue ſequentes dies numeretur: quod Cap. 1. ſuperioris libri refutauimus) Ab anno verò 1700. vſque ad 1900. excluſiue idem aureus numerus 14. exhibens Epactam xxiij. promoueat xiiij. Paſchalem ex 18. Aprilis in 21. Martij, perinde ac ſi illa prior iam non amplius ad primum menſem pertineat, ſed ad ſecundum. Et multo craſſiora abſurda ſequi affirmat annis inſequentibus. Nam eodem modo ab anno 2200. vſque ad 2300. excluſiuè, aureus numerus 17. exhibet ſecundum tabulam æquationis Epactam xxiiij. & xiiij. Paſchalem in 18. Aprilis reiicit. Sed ab anno 2300. vſque ad 2400. excluſiuè, aureus idem numerus 17. Epactam indicat xxiij. ideóque terminum Paſchæ die 21. Martij. Deinde ab anno 2400. ad 2500. uſque excluſiue, idem aureus numerus 17. denuo exhibet Epactam xxiiij. terminumque Paſchalem die 18. Aprilis, ut ante ab anno 2200. Itaque Calendarium nouum (inquit) ijs annis, quibus aureus numerus eſt 17. ab ann. 2200. uſque ad 2300. excluſiue, cenſet mediam oppoſitionem in Martio factam (Lunam xiiij. dicere debuit, in quo ſemper errat) ſemper præceſſuram eſſe æquinoctium, ac proinde eam Paſchalem eſſe non poſſe: ſed ab anno 2300. ad 2400. excluſiue futurum, ut eadem oppoſitio media (id eſt, Luna xiiij.) cadat uel in æquinoctium, vel illud ſequatur, atque idcirco non poſſe eam non eſſe Paſchalem. Ab anno denique 2400. uſque ad 2500. excluſiue, eandem rurſus oppoſitionem mediam, (hoc eſt, Lunam xiiij.) anteceſſuram ingreſſum Solis in Arietē, atque adeo deſinere eam eſſe Paſchalem, quod ipſi uidetur falſum. Nam *Quomodo*, inquit, *poſſibile eſt, vt æquinoctium, cuius anticipatio ſemper eſt velocior anticipatione Lunationum, faciat plenilunium, (hoc eſt, Lunam xiiij.) quod terminus Paſchalis eſſe cœpit, mox iterum hoc officio priuetur? Hæc res eſt profectò longe abſurdiſſima, vt pote prorſus inaudita, & toti Aſtronomicæ certitudini, & veritati è diametro contraria, &c.*

Error Mæſtlini in primo menſe definiendo.

Argumentum Mæſtlini, q multi termini Paſchales

SIMILI ratione demonſtrare nititur, multos terminos Paſchales in nouo Calendario pertinere ad ultimum menſem, non autem ad pri-

primum, his nerbis: *Demonſtratum eſt ſupra (ſi DEO placet) quod æquinoctium vernum verum poſſit à 21. Martij vſque ad 27. recedere. Futurum ergo eſt, vt omne plenilunium (id eſt, omnis Luna xiiii.) quod inter 21. & verum diem veri æquinoctij poſt 21. ſequentis incidit, à Calendario nouo pro termino Paſchali habeatur. Verùm talis oppoſitio, (id eſt, talis Luna xiiii.) tum non eſt primi menſis anni ſequentis, ſed vltimi præcedentis anni.*

noni Calendarij pertinant ad vltimum menſem.

HIC ſanè non ſatis admirari poſſum Mæſtlini arrogantiam, ne dicam, malitiam, qui dum maleuolo animo Calendarium nouum tollere vult de medio, accuſat ſimul omnes totius orbis Mathematicos, qui uno ore fatentur, (quod etiam res ipſa loquitur) æquinoctium ad priſtinam ſedem non poſſe reſtitui, niſi per ablationem tot dierum ex anno aliquo, quot diebus verſus initium menſis progreſſum eſſe compertum fuerit. At Mæſtlinus ex nouo quodam genere Aſtronomorum reprehendit nouum Calendarium hoc etiam nomine, quod per omiſſionem diei intercalaris in quibuſdam centeſimis annis (quod eſt diem unum ex anno eximere) æquinoctium ad eum diem reſtituit, à quo receſſerat. Cur tandem? Quia, inquit, ex hac diei ablatione ſequitur, plenilunium, quod ante fuit Paſchale, deſinere mox eſſe Paſchale; & quod ante non potuit eſſe Paſchale, mox non poſſe non eſſe Paſchale. Magnum verò peccatum, quod ne committatur, nunquam æquinoctium in ſuam eſt ſedem reuocandum, (quantumuis ab ea verſus menſis initium prolapſum ſit) cum aliter reuocari nequeat. Egregium ſanè Mathematicum, qui vt Calendarium nouum omnibus reddat ſuſpectum, vel potius odioſum, tanquàm innumeris abſurditatibus, atque multiplici falſitate refertum, omnem prorſus anni correctionem, quæcunque tandem excogitari poteſt, reijciendam arbitretur, quippe cum in qualibet emendatione anni eximi oporteat aliquot dies, vt æquinoctium ad eum diem redeat, à quo diſceſſerat: quod illi abſurdum videtur, & nulla ratione concedendum. Si enim hanc detractionem admitteret, profecto eam ob rem tāto impetu non ferretur in nouum Calendarium, quandoquidem ea conceſſa, ſequatur neceſſe eſt, velit nolit, (quod ipſi videtur ſcelus inexpiabile) Lunam xiiij. quæ nunc, currente certo aliquo Cycli numero, Paſchalis eſt, mox poſt eliſionem vnius diei non amplius Paſchalem futuram, & contrà. Quod qua ratione fieri poſſit, docere eum hoc loco, ſi diſcere vult, quandoquidem ſe id ignorare fatetur, non grauabor. Audi igitur Mæſtline.

Due argumenta proxima, ſi quicquam valerēt, collecta è medio eximendi æquinoctij reſtitutionem, annis correctionē.

Solutio proximorum duorū argumentorū Mæſtlini.

QVOTIESCVNQVE de linea aliqua Epactarum tabulæ expanſæ fit tranſitus ad lineam inferiorem, vt accidit neceſſario in centeſimis annis non biſſextilibus, quibus Luna tamen æquanda non ſit, tunc ſi aureo alicui numero reſpondebat in priori linea Epacta xxiiij. erat Nouilunium illius aurei numeri Paſchale 5. die Aprilis, ubi eſt ultimum Nouilunium Paſchale: ſed eiuſdem aurei numeri Nouilunium 7. die Martij Paſchale non erat. In poſteriori autem linea Nouilunium eiuſdem aurei numeri menſis Aprilis non erit amplius Paſchale, cum

Quando fit tranſitus de inferiori linea tabulæ expanſæ ad ſuperiorem, non ſequitur Paſcha ſequenti die Aprilis de-

ste esse Paschale, & Nouilunij nõ Paschale septimi diei Martij incipit esse Paschale.

cum idem ille aureus numerus respondeat tunc Epactæ xxiij. quæ Lunam xiiij. habet die 19. Aprilis, & Nouilunium die 6. Aprilis, extra terminos nimirum Paschales. Idem tamen aureus numerus habebit tunc Nouilunium Paschale mense Martio, quod Epacta xxiij. ei respondens collocata sit ad diem 8. Martij, ubi initium est Paschalium Nouiluniorum. Vides igitur, nisi fortè cæcus esse vis, Nouilunium illius aurei numeri Paschale esse mense Aprili, dum superior linea Epactarum est in vsu, desinere autem Paschale, quando inferior linea Epactarum vsurpatur? Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Martio, dum prior linea Epactarum in vsu est, non esse Paschale, incipere autem Paschale esse, quando posterior linea Epactarum inseruit. Ratio quoque huius rei Astronomica perspicua est. Nam quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno omittitur, si Luna non egeat tunc æquatione, descendunt omnia Nouilunia uno die in Calendario versus fines mensium. Quare Nouilunium, quod prius cadebat in 5. Aprilis, Paschale est, sed postea incidens in 6. Aprilis, Paschale esse desinit. E contrario Nouilunium cadens prius in 7. Martij, Paschale nõ est, postea autem in 8. Martij incidens, Paschale fit.

Quãdo fit transitus de inferiori linea tabulæ expãsæ ad superiorẽ, Nouilunium Paschale octaui diei Martij desinit esse Paschale, & Nouilunium non Paschale sexti diei Aprilis incipit esse Paschale.

RVRSVS quotiescunque de aliqua linea Epactarum tabulę expansæ ad superiorem lineam gradus fit, vt accidit necessario in annis cẽtesimis bissextilibus, quibus Luna æquanda est, tunc si alicui aureo numero respondebat Epacta xviij. in linea superiori, erat Nouilunium illius aurei numeri Paschale die 8. Martij, ubi Nouilunia Paschalia incipiunt: sed eiusdem aurei numeri Nouilunium die 6. Aprilis Paschale non erat. In superiori autem linea, cum iam idem aureus numerus Epactam xxiiij. indicet, Nouilunium illius aurei numeri in 7. Martij incidens desinit esse Paschale, aliud uerò cadens in 5. Aprilis Paschale efficitur. Vbi rursum cernis, Nouilunium illius aurei numeri mense Martio esse Paschale, dum inferior linea in usu est; desinere autem ab hoc officio, quando superior linea assumitur. Item Nouilunium eiusdem aurei numeri mense Aprili non esse Paschale, quamdiu inferior linea vsurpatur, fieri autem Paschale, cum primum linea superior in vsũ recipitur. Huius quoque rei ratio Astronomica, si quæris, hæc est. Quando dies intercalaris in centesimo aliquo anno retinetur, & Luna æquanda est, ascendunt omnia Nouilunia vnò die versus initia mensiũ in Calendario. Quamobrem Nouilunium cadens ante æquationem Lunæ in 8. Martij, Paschale est, & post æquationem in 7. Martij incidens, Paschale amplius esse non potest. Pari ratione Nouilunium ante eam æquationem cadens in 6. Aprilis, nullo modo Paschale est, & post æquationem eandem incidens in 5. Aprilis, Paschale efficitur. Non est ergo hæc res longè absurdissima, utpote prorsus inaudita, & toti Astronomicæ certitudini, & ueritati è diametro cõtraria, ut falsò fremis, sed Astronomiæ præceptis ualde consentanea; ut tua inscitia hac in re nullo modo excusari possit, quòd rem per se clarissimam intelligere te non posse fatearis.

POR-

PORRO verum non esse, in his 7. annis, 1571. 1590. 1609. 1628. 1647. 1666. 1685. a Mæstlino prolatis, Plenilunia, quæ in nouo Calendario Paschalia sunt mense Aprili, esse secundi mensis, & non primi, vt ille asserit, liquidò constat ex sequenti tabella, in qua perspicue cernitur, eorum Plenilunia media Martij non esse primi mensis, vt ipse perperam uult, sed ultimi, siue duodecimi; quippe quæ non subsequantur diem 21. Martij, in quo æquinoctium constituitur ab Ecclesia, sed eum potius antecedant; cum tamen plenilunia media Paschalia, siue primi mensis debeant æquinoctium subsequi, & Lunæ xiiij. Paschales ipsum diem æquinoctij nunquam præcurrere, ut ex iis, quę ante diximus, manifestum est.

Plenilunia Paschalia in Aprili quorundam annorum a Mæstlino citatorum non esse secundi mensis, ut ipse falsò putat, sed ad primum pertinere.

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ	Oppositiones mediæ Martij
			D H M
1571	14	xxiiij	20. 15. 22
1590	14	xxiiij	20. 7. 54
1609	14	xxiiij	20. 0. 27
1628	14	xxiiij	19. 16. 59
1547	14	xxiiij	20. 9. 32
1666	14	xxiiij	20. 2. 4
1685	14	xxiiij	19. 18. 37

NEQVE verò obstat, quod hæc Plenilunia ex Alphonsino calculo, æquinoctio sint posteriora, quia ex Prutenicis tabulis eadem priora sunt, ut Mæstlinus ipse fatetur. Immo verò quicquid sit de æquinoctio, siue ex Alphonsino calculo, siue Prutenico, nihil nostra interest, cum Ecclesia, posthabitis tabulis, æquinoctium uni diei affigat, nimirum 21. Martij, etsi quandoque in utramque partem nutet æquinoctiũ, dummodo non longius ab eo discedat. Et sanè sæpenumero Ecclesiam respuere Lunationes nonnullas, tanquam non Paschales, eo solo nomine, quod earum Lunæ xiiij. diem 21. Martij æquinoctio assignatũ præueniant, etsi re ipsa in æquinoctium incidant: Nonnullas item pro Paschalibus recipere, propterea quod eorum Lunæ xiiij. in diem 21. æquinoctij incidant, quanquam verè æquinoctium ipsum præcurrant, liquidò cernitur in annis bissextilibus, & ijs, qui a bissexto tertij sunt. In illis enim, quanquam æquinoctium diem 20. Martij attingat, reijcit tamen omnes Lunationes, quatum dies xiiij. in 20. Martij, hoc est, in æquinoctium cadunt; In his autem omnes Lunationes approbat, quarum Lunæ xiiij. incidunt in diem 21. licet in iis æquinoctium post diem 21. contingat. Id quod superiore etiam libro Cap. v. docuimus.

Lunæ xiiij. primi mẽsis ab Ecclesia reiecti ad diem 21. Martij æquinoctio deligatum, etsi interdum ab eo die æquinoctiũ differ.

Refutatio aliarū calumniarum Mæstlini aduersus Lunationes Paschales.

VERVM vt illud quoque appareat, aureum numerum 14. ab anno 1700. ad 1900. rectè Lunationem Paschalem ex Aprili in Martium reijcere, (quod ipse concoquere non potest) atque aureum numerum 17. ab anno 2200. ad 2300. congruè eandem exhibere mense Aprili; ab anno verò 2300. ad 2400. mense Martio; & denique ab anno 2400. vsque ad 2500. eandem aptissime Aprili tribuere, calculauimus sequentes oppositiones medias: vbi apparet, media plenilunia aurei numeri 14. siue Epactæ xxiij. mense Aprili ab anno 1700. ad 1900. non esse Paschalia, cum sequantur diem 19. post quem nul

Anni Domini	Aurei numeri	pactæ	Plenilunia media D H M	Menses
1723	14	xxiii	19.16.26	Apr.
1742	14	xxiii	19. 8.58	Apr.
1799	14	xxiii	19.10.35	Apr.
1818	14	xxiii	20. 3. 8	Apr.
1837	14	xxiii	19.19.40	Apr.
1875	14	xxiii	20. 4.45	Apr.
1894	14	xxiii	19.21.18	Apr.
2201	17	xxiiii	20. 0.23	Mar.
2220	17	xxiiii	19.16.55	Mar.
2239	17	xxiiii	20. 9.37	Mar.
2258	17	xxiiii	20. 2. 0	Mar.
2277	17	xxiiii	19.18.32	Mar.
2296	17	xxiiii	19.11. 5	Mar.
2315	17	xxiii	19.16.21	Apr.
2334	17	xxiii	19. 8.54	Apr.
2372	17	xxiii	20. 5.15	Apr.
2391	17	xxiii	19.10.31	Apr.
2410	17	xxiiii	20.14.19	Apr.
2429	17	xxiiii	20. 6.52	Apr.
2448	17	xxiiii	19.23.24	Apr.
3467	17	xxiiii	20.15.57	Apr.
2486	17	xxiiii	20. 8.29	Apr.

lum plenilunium medium Paschale est, ne Pascha, quod interdum in diem 19. Aprilis cadit, ante plenilunium medium celebretur. Ab anno verò 2200. ad 2300. medias oppositiones mensis Martij, quando

do aureus numerus est 17. & Epacta xxiiij. non esse Paschales, quòd non subsequantur diem 21. æquinoctio destinatum: Similiter oppositiones medias Aprilis ab anno 2300. ad 2400. quando aureus numerus 17. & Epacta xxiij. concurrunt, Paschales non esse, quod diem 19. Aprilis subsequantur, quemadmodum ab anno 1700. ad 1900. Easdem denique mense Martio ab anno 2400. ad 2500. quãdo aureus numerus 17. & Epacta xxiiij. concurrũt rursus non esse Paschales, quemadmodũ neq; ab anno 2200. ad 2300. ob eam, quam ibi exposuimus, causam. Vt uel hinc colligi possit, Mæstlinum studio maledicendi potius, quã veritatis amore inductum tam impudenter nouum Calendarium calumniari, quandoquidem in nostro Calendario nouo omnia prorsus seruantur, quæ à sacris Conciliis, & Patribus de Paschæ celebratione sancita sunt.

Constat igitur, falsò asserere Mæstlinum, in nouo Calendario multa plenilunia adscribi primo mensi in Aprili, quæ ad secundum verius pertineant.

Falsum esse, æquinoctium a 21. die Martij ad 27. posse recedere, ut Mæstlinus nuit.

QVOD autem dicit, æquinoctium à die 21. Martij usque ad 27. progressurum esse, ac proinde tunc temporis omnia plenilunia post diē 21. sed ante 27. contingentia, spectare ad vltimum, seu duodecimum anni mensem, quæ tamen in nouo Calēdario mensi primo tribuuntur, plane diuinat, sed toto, ut dicitur, errat cælo. Neque enim secundum tabulas Prutenicas, quibus maximam ille fidem habet, æquinoctium ultra duos, aut tres dies, & paulo amplius, à 21. Martij recedere potest, etiam spatio 20000. annorum, vt Capite vj. superioris libri ostendimus. Quod si contingat, æquinoctium diem 21. Martij subsequi, atque idcirco Lunationem aliquam sumi pro Paschali, quæ suam xiiij. ante æquinoctium habeat; uel si accidat, æquinoctium præire diem 21. Martij, ac proinde Lunationem aliquam, cuius xiiij. in æquinoctium incidat, uel ipsum sequatur, non censeri Paschalem, cum tamen ad primum mensem pertineat; id vitio vertendum non est Ecclesiæ, quæ in hoc negotio, posthabitis veris motibus, & mediis, æquabile quiddam sequitur, & uniforme, quod a uero non longe absit, ita ut incōmodũ illud nulla ratione vitari possit, vt fusius libro 1. explicauimus.

INDE Mæstlinus arma conuertit in tabulam æquationis Epactarum, quam tamen, ueritate cogente, aliqua ex parte laudat, atque commendat, ueluti, quæ magno labore constiterit, & nonnullo artificio sit constructa, & satis pulchra, ut ait, phantasia condita: & quidem non immeritò, cum in ea omissio tridui quolibet spatio 400. annorum, propter æquinoctiorum anticipationem, cum æquatione Lunæ trecentesimo quoque anno adhibenda, propter Lunationum ascensum, ita consentiat, ut perpetuò inter se congruere cernantur annus Solaris, ac Lunaris, ipsaque ratio æquationis cuicunque anni Solaris magnitudini possit accommodari, ut diximus. Et sanè non dubito, quin maiore laude eam dignam iudicaturus esset, si eius radicem, quam nos non temerè, nec casu, sed re maturè considerata,

fiderata, anno Domini 550. affiximus, cognouisset. Neque vero si eam intellexisset, aut tam audacter reprehendere, aut tam fęde corrigere, uel corrumpere potius, æquationem pro annis ante correctionem rectissime institutam, ausus esset, cum aliter tabula ęquationis cõstrui nequeat, quàm a nobis constructa est, vt ex Cap. 4. manifestum est.

SED vt temeritas, atq; insciti Mæstlini in hoc æquationis Epactarũ negotio omnibus pareat, examinabimus paulò diligẽtius ea, quæ hac de re scripsit in suo Examine. Postquam ergo tabellam Cycli Epactarũ perpetuam proposuit, in qua tamen fatetur se nõ posse intelligere, quid mysterij lateat in Epacta 25. diuersi coloris, characterisve, & cur literæ alphabeti non scriptæ sint supra Epactas aureo numero 1. respõdentes, sed potius supra Epactas, quę aureo numero 3. respondent; (Vtriusque rei causam nos supra Cap. 3. & 4. attulimus.) conatur construere tabulã æquationis, eandemq; corrigere, vel potius corrumpere, ut sequitur, proposita prius ea tabula ęquationis, vt in Calendario nouo describitur: in qua tamen, & in aliis ab eo confectis, posuimus signum hoc ☉. quandò Luna æquatione indiget, quemadmodum & supra in tabula ęquationis Epactarum tabulæ expansæ fecimus.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI PERpetui in Calendario nouo posita.

	Anni Dñi		
N	1		
P	320	Biss.	
P	500	Biss.	
a	800	Biss.	☉
b	1100	Biss.	☉
c	1400	Biss.	☉
Detractis 10. Diebus			
D	1582		
D	1600	Biss.	
C	1700		
C	1800		☉☉
B	1900		
B	2000	Biss.	
B	2100		☉

	Anni Dñi			
A	2200			
u	2300			
A	2400	Biss.	☉	
u	2500			
t	2600			
t	2700		☉	
t	2800	Biss.		
f	2900			
f	3000		☉	
r	3100			
r	3200	Biss.		
r	3300		☉	
q	3400			
p	3500			

	Anni Dñi		
q	3600	Biss.	☉
p	3700		
n	3800		
n	3900		☉
n	4000	Biss.	
m	4100		
l	4200		
l	4300		☉☉
l	4400	Biss.	
k	4500		
k	4600		☉
i	4700		
i	4800	Biss.	
i	4900		☉

QVONIAM ergo (inquit Mæstlinus) *ex auctoris sententia illa Epacta, quarum index est D, congruunt annis à 1600. ad 1700. vt supra dictum est, ideò anno 1600. præfigitur Epactarum index litera D. Verum anno 1700. dies intercalaris abijcitur, quiescente Lunatione, ipsius enim*

enim anticipatio diem nondum compleuit: idcirco omnes Lunationes vno die fiunt posteriores; vt cum intra 1600. & 1700. omnes anni, quorum aureus numerus est 3. haberent Epactam xxij. hoc est, cum in Calendario nouo, vbicunque est Epacta xxij. Luna in illis annis eo die fieret noua, seu cum in tabula Paschali, quæ paulo post sequetur, Epacta xxij. ostenderet in illis annis terminum Paschalem in 21. Martij: hoc idem post reiectum bissextilem diem anni 1700. continget die mox sequente, qua Epacta est xxj. Idcirco aureus numerus 3. habebit tum Epactam xxj. Huius autem index in tabula Epactarum est C. Igitur C, litera præfigitur anno 1700. Quod de annis, quorum aureus numerus est 3. dicitur, hoc idem de reliquis omnibus est accipiendum. Placuit autem loco omnium reliquorum exempli loco eligere aureum numerum 3. propterea quòd auctor huic superimposuit literam indicem, ut antea monui.

DEINDE anno 1800. eliditur vnus intercalaris dies, & ibidem simul Lunationis anticipatio diem absoluit. Igitur facta mutua compensatione, Cyclus Epactarum hoc centenario non interrumpitur, sed index C, hic etiam permanet.

PRAETEREA anno 1900. idem accidit, quod anno 1700. Vnde aureus numerus 3. transit ad Epactam xxi. cuius index est B.

ITERVM anno 2000. & 2100. Cyclus hic non interrumpitur. In illo enim quiescit & Lunatio, & dies intercalaris, in hoc autem similis ratio est, qua anno 1800. Quare index B, per 300. annos in officio monstranda æquationis Epactarum retinetur.

RVRSVS annus 2200. & 2300. conuenit cum anno 1700. quare aureus numerus 3. descendit in illo anno ad Epactam xx. in hoc ad xix. literã indicem ibi habens A, hic u.

AT anno 2400. postquàm Lunatio denuò diem anticipando consumasset, intercalaris diei nulla fit omissio; ideo Lunatio in aureo numero ex xix. denuò ascendit in xx. Epactam, & indicem A, denuò consequitur. Sic etiam de reliquis est sentiendum. Simili enim via inuentæ sunt singula literæ indices post annum 1582. correctionis. Nec etiam aliud subtilius tabulæ huius fundamentum est, quanquàm auctor id studiosè (ne dicam malitiosè) occultauit.

QVID vero de reliquis annis sit sentiendum, qui annum 1582. correctionis præcedunt, auctor sanè satis intricatè proposuit: siquis tamen paulò diligentius examinet, facile colligere poterit, quibus vsus fuerit fundamentis, & quo in loco haberi mereantur.

EX literis indicantibus æquationem Epactarum, quas auctor in tabula proxima præposuit annis præcedentibus annum 1582. animaduertere licet, quòd à principio annorum Christi, usque ad annum 320. ascripserit aureo numero 3. Epactam xxix. litera enim index est N: sed ab anno 320. usque ad 800. attribuerit eidem Epactam xxx. quam ipse asteriſco ✳. notat. Item quòd annis ab 800. vsque ad 1100. eidem aureo numero 3. conceſſerit Epactam j. & inde ad 1400. Epactam ij. & rursus a 1400. ad 1582. Epactam iij. quam post correctionem permutauit in xxij. Et quod de

de hoc aureo numero 3. moneò, idem de reliquis correſpondentibus intelligitur, quemadmodum paulò ante dixi. Igitur hoc toto tempore Lunationes paulatim anticipare ſtatuuntur. Ergo Cyclum Epactarum huic tempori correctum adhibet, æquinoctiorum verò anticipationem omittit, ſicut ſequens tabella indicat.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM expanſa, quam noui Calendarij auctor in annis ante correctionem contraxit.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi			
N	0	Biſſ.	☿	P	700	Biſſ.		c	1400	Biſſ.	☿
N	100	Biſſ.		a	800	Biſſ.	☿	c	1500	Biſſ.	
N	200	Biſſ.		a	900	Biſſ.		Detractis 10. Diebus			
P	300	Biſſ.	☿	a	1000	Biſſ.		D	1582		
P	400	Biſſ.		b	1100	Biſſ.	☿	D	1600	Biſſ.	
P	500	Biſſ.		b	1200	Biſſ.		C	1700		
P	600	Biſſ.		b	1300	Biſſ.		C	1800		☿

HAC tabula, quæ iuxta ſententiam auctoris ex proximè præcedente tabula producta eſt, videre licet, in quo pretio totum hoc opus habendum ſit. Nam primò quidem, quo modo computus auctoris congruat cum calculo Aſtronomico, docent Lunationum æquationes inter annum 1400. & 1800. & in præcedente tabula inter annum 3900. & 4300. Dictum eſt paulò ante, quòd Lunationum anticipatio pro vno die poſtulet 304. annos, quorum grata æquationes, diſtribuendæ tantum per centenarios annos, exigant aliquando non ſolummodo 300. ſed 400. annos. Verum huiuſmodi periodus exigit vicies quinquies trecentenos annos: Nam 4. illi anni accedentes annis 300. non complent quartum centeſimum annum, niſi vicies quinquies coaceruentur. Sed auctor huiuſmodi æquationem partitur tantum per vicies quinquies centenos annos, videlicet ab anno 1600. ad 4100. quod profectò calculo Aſtronomico planè contrarium eſt, nec vllam excuſationem, aut à falſitate abſolutionem ferre poteſt.

DEINDE hunc vitioſum calculum, ne ex imprudentia commiſſus putetur, auctorem non pudet alio magis vitioſo compenſare, & in veritatem Aſtronomicam data opera grauius impingere. Ipſe enim pro æquatione Lunationum ab anno 300. (vel 320) vſque ad 800. hoc eſt, annis 500. reponit vnicum tantum diem anticipationis. Quæ res longè omnium abſurdiſſima

ſima, & in Aſtronomia falſiſſima eſt. Nam contingere quidem interdum poteſt, ſicut modo dictum eſt, vt propter 4. annos adhærentes annis 300. Lunationum anticipatio ad vnum diem abſoluendum poſtulet annos 400. ſed ad 500. annos talis numeratio nunquàm extendi poteſt. Et præſertim eius loci non eſt, huiuſmodi æquationem vltra 300. annos interſerere. Annus enim 800. ab anno 1400. vbi quarti huius centenarij æquatio interpoſita eſt, abeſt tantummodo 600. annis: quod ſpatium nimis procul à periodo huius æquationis, quæ eſt, vicies quinquies trecenteni anni, diſtat. Nec poſſibile eſt, errorem hunc fuiſſe auctori incognitum: nimis craſſus enim & palpabilis eſt. Cauſa autem, quare à manifeſta veritate diſcedere voluit auctor, haud dubio, hæc eſt, quòd nimirum ipſe ſingulari ſtudio attendit ad aureum numerum vſitatum, ideoq; Epactas ſuas omni modo reluctantes, capillis attrahendo adegit, vt cum aureo numero tempore Nicæni Concilij concordarent. Hoc autem fieri non potuit, niſi enormi hoc ſolæciſmo commiſſo. Maluit ergo ſuos numeros aureo numero (quem non animaduertit, Lunationibus illius ſeculi nequaquam ſatisfacere) eſſe congruos, quàm cum calculo Aſtronomico conſentire. Ecce hæc ſunt fundamenta tabulæ, quæ præ reliquis omnibus numeris, & tabulis totius nouæ reformationis, eſt maxime artificioſa.

QVOD ſi vero auctor hanc Lunationum anticipationem continuaſſet eodem ſtylo, quo antea, per annos 300. aliam profectò literam æquationis Epactarum indicem ſub tempore Nicæni Concilij inueniſſet, ſicut hac tabula ſequente patet.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM, QVALIS ab auctore noui Calendarij conficienda fuiſſet ad annos correctionem præcedentes.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi			
M	0	Biſſ.		P	700	Biſſ.		c	1400	Biſſ.	☿
M	100	Biſſ.		a	800	Biſſ.	☿	c	1500	Biſſ.	
N	200	Biſſ.	☿	a	900	Biſſ.		Detractis 10. diebus			
N	300	Biſſ.		a	1000	Biſſ.		D	1582		
N	400	Biſſ.		b	1100	Biſſ.	☿	D	1600	Biſſ.	
P	500	Biſſ.	☿	b	1200	Biſſ.		C	1700		
P	600	Biſſ.		b	1300	Biſſ.		C	1800		☿☿

HAC tabula annis Concilij Nicæni congruit litera index Epactarũ, non P, ſed N.

ET

ET vt nugatorius, & inanis calculus totius tabulæ huius ab auctore noui Calendarij confectæ melius pateat, considerabimus eam, adhibita correctione etiam æquinoctiorum, quemadmodum Cap. 1. factum: siquidem huius correctionis, seu noui Calendarij fundamentum omne, atque adeo prima origo, à Concilio Nicæno dependet. Indicem igitur literam illius seculi sequens tabula ostendit.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI EPACTArum ad annos præteritos, qua correctio tam Lunationum, quàm æquinoctiorum eodem modo obseruatur, quo in futuro tempore obseruanda ab auctore noui Calendarij traditur.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	0	Biſſ.		G	700			E	1400		☉
N	100			H	800	Biſſ.	☉	D	1500		
N	200		☉	G	900			D	1600	Biſſ.	
M	300			F	1000			C	1700		
M	400	Biſſ.		F	1100		☉	C	1800		☉ ☉
M	500		☉	F	1200	Biſſ.		B	1900		
H	600			E	1300			B	2000	Biſſ.	

HIC rursus animaduertere potestis vos Mathematici, noui Calendarij Patroni, quid certitudinis subsit vestro Calendario. Seculo Nicæni Concilij videtis ex hac postrema tabula, iuxta correctionem noui Calendarij obseruatam tam in æquinoctiorum, quàm Lunationum anticipatione, congruere indicem Epactarum literam M. Sed ex proximè præcedente tabula, qua Lunationum correctio tantum retinetur, videtis eidem seculo deberi literam indicem N. At auctor Calendarij, vt vobis falsò imponat, contra proprium suum calculum & intentum, vobis obtrudit literam P. Habetis ergo ad eosdem annos, verbi gratia, quorum aureus numerus est 3. tres Epactas, videlicet propter literam indicem æquationis M, Epactam xxviij. Propter literam N, Epactam xxix. & propter literam P, Epactam xxx. quæ ✳. asteriſco notatur. Sed cur hoc reprehendo? Gratulabor potius vobis de abundantia Calendarij vestri. Si enim triplici calculo hoc vnica tantum litera index offerretur, (quod alioqui in calculo Astronomico, quin & omni Arithmetico fieri solet. Is enim vtcunque varietur, nusquam tamen à seipso diuersus deprehenditur) forsan non tam certi esse possetis de Nouiluniorum, vel de Pleniluniorum Paschalium diebus determinandis.

Nunc

Nunc autem cum pro vno die ternos habeatis, vix fieri potest, vt à vero aberretis. Attamen interim hinc patet, quòd noui Calendarij auctor in calculo Astronomico exquisitè examinando, & cum suis numeris conferendo, non admodum desudarit. Vos ergo ipsi iudicate, si auctor hæc non intellexit, dignusne sit, cuius auctoritati in reliquis quicquàm tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam ignorantiam: sin conscius fuit horum, an nõ Diris sit deuouendus, quia & Pontifici uestro, et vobis omnibus suis assectis, & vniuerso Christianorum orbi, malitiosè fucum fecit?

Mæſtlinum non penitus intellexiſſe tabulã æquationis Epactarũ.

HÆC sunt, quæ aduersarius ad euertendam funditus tabulam æquationis Epactarum affert. Quod ergo ad eius explicationem tabulæ æquationis Epactarum attinet, quanquàm sibi videatur rem penitus intellexisse, non tamen omnia assecutus est. Nam ob radicem nostræ æquationis ignoratam, quæ in anno Domini 550. constituta est à nobis, reddere causam nesciuit, cur æquatio Lunæ tum ex anno 1700. qui trecentis annis ab anno 1400. abest, quo proximè antecedens æquatio Lunæ facta est, in sequentem annum centesimum 1800. tum iterum ex anno 4200. qui etiam trecentis annis abest ab anno 3900. ubi proximè æquata fuit Luna, in centesimum annum sequentem 4300. a nobis reiecta sit. Cuius tamen rei causam Cap. 4. pluribus verbis exposuimus. Quòd autem dicit, auctorem æquationem in annis correctionem antecedentibus satis intricate proposuisse, & si quis paulo diligentius rem examinet, facile colligi posse, quibus auctor fundamentis vsus fuerit, & quo in loco haberi mereantur; nemo mirari debet, cum ipse fundamenta auctoris penitus ignorauerit, ac propterea calculo Astronomico repugnare existimauerit æquationem tum ex anno 1700. in annum 1800. tum ex anno 4200. in annum 4300. reiectam; in quo planè fallitur. Exemplum sit annus 1723. inter annum 1700. & 1800. cuius Epacta, ex nostra æquatione, est xxiij. reiiciens xiiij. Paschalem in diem 21. Martij, paulo ante oppositionem mediam, quæ incidit in diem 21. horam ferè 4. post mer. vt ratio postulat. At si Luna æquaretur anno 1700. vt vult Mæstlinus, & hæc æquatio non differretur in sequentem centesimum, vt a nobis fit, esset eo anno Epacta xxiiij. reponens suam xiiij. in 20. Martij, ante terminos a Patribus constitutos: Accipienda ergo esset Epacta xxiiij. in Aprili, quæ xiiij. suam in 18. Aprilis reiicit; atque id circo, si sequens dies 19. esset Dominicus, celebraretur Pascha ante plenilunium medium, quod eo anno in diem 19. Aprilis, & horam 16. post mer. incidit, nimirum paulo ante ortum Solis diei 20. quod absurdum foret. Eadem incommoda in pluribus aliis annis consequerentur æquationem Mæstlini, quę nostra æquatio facile uitat. Videat ergo Mæstlinus, quo ore, qua fronte dixerit, illam nostram æquationem calculo Astronomico repugnare, cum ipsius potius æquatio, quam institui vellet, & Astronomiæ, & S. Patrum decretis, (quod maius est) aduersetur, nostra uero cum utrisque mirificè congruat.

Æquationẽ Calẽdarij noui iter annũ 1700. & 1800. Aſtronomicæ calculo cõgruere, cõtra Mæſtlinum.

MIROR autem vehementer hoc loco, Mæstlinum adeò in Prutenicis tabulis, atque Alphonsinis, vt videri vult, uersatum, quippe qui

Mæſtlini error I anticipatione Lu næ definenda.

non modo diligenter, ſed etiam curiosè omnia per tabulas examinare ſtudeat, tam facile (nimirum ſolum, vt haberet, quo noſtram illam æquationem carperet) in errorem inductum eſſe, vt cum uulgo crederet, Lunationes vnum diem anticipare ſpatio 304. annorum, atque ideò uicies quinquies trecentenis annis completis, hoc eſt, poſt 7500. annos, in quibus 4. anni quibuſuis 300. anni omiſſi numerum 100. annorum explent, æquationem Lunę non faciendam eſſe anno trecenteſimo, ſed quadringenteſimo. Qua quidem in re Męſtlinus turpiter admodum lapſus eſt. Hoc enim manifeſtè omnibus tabulis Aſtronomicis, quas tantopere iactat, repugnat, in quibus vna Lunatio media ſtatuitur Dierum 29. Hor. 12. Min. 44. Sec. 3. Ter. 11. fermè. Ex quo ſequitur, Lunationes anticipare vnum diem annis ferè $312\frac{1}{2}$. vt Cap. 1. huius lib. oſtendimus: ita ut octies trecentenis annis finitis, id eſt, poſt annos 2400. æquatio trecenteſimo anno facienda in ſequentem centeſimum annum differatur; adeo vt tunc anno quadringenteſimo fiat, quemadmodum à nobis in tabula æquationis factitatum eſt. Itaque quod ille falsò de nobis affirmat, veriſſimè de illo dici poteſt: nimirum ea, quæ hoc loco de Lunationibus docet, calculo Aſtronomico planè contraria eſſe, nec vllam excuſationem, aut à falſitate abſolutionem ferrè poſſe. Rectè enim computus noſter (quicquid ille dicat) cum calculo Aſtronomico congruit, appoſiteque inſtituta eſt à nobis ęquatio inter annum 1400 & 1800. vt ex ſuperiori exemplo anni 1723. patuit; itemque inter annum 3900. & 4300. cum Lunationum ęquatione exigente, vtrobique ęquatio ex anno trecenteſimo in quadringenteſimum reiiciatur: quandoquidem anni $12\frac{1}{2}$. trecentis quibuſque annis omiſſi in ſummã 100. annorum tum excreuerunt, vt Cap. 4. huius lib. demonſtrauimus.

Deceptio pueriliS Mæſtlini, q putauit, in Calendario non ↄ ab anno 320. ad 800. tribui anticipat o ni Lunæ unã di ſpatio 500. annorum.

IN eo quoque penè pueriliter deceptus eſt aduerſarius noſter, quòd putauit nos exiſtimaſſe, Lunationes ab anno 320. vſque ad annum 800. hoc eſt, ſpatio fermè 500. annorum, vnicum tantum diem anticipaſſe; propterea quòd vidit in tabula æquationis literam P, maiuſculam indicem Epactarum ab anno 320. non mutari in literam a, minuſculam, ante annum 800. ubi ait nos data opera in veritatem Aſtronomicam grauius impingere, eſſeque rem hanc longè omnium abſurdiſſimam, & in Aſtronomia falſiſſimam. Deceptus, inquam, eſt ille, nos autem hoc loco neque in Aſtronomiam quidquam commiſimus, neque aliquid abſurdi, aut falſi in Aſtronomiam inuexímus. Rectè enim & neceſſario facta eſt hæc mutatio literæ P, maiuſculæ in literam a, minuſculam, anno 800. & non prius; cum ab anno 500. vbi ferè radicem æquationis figimus, (quod Mæſtlinum omnino latuit) cum litera P, maiuſcula, ob cauſam ſupra allatam, vſque ad annum 800. numerentur trecenti anni. Pudeat igitur Mæſtlinum tam impudenter reprehendere, quod non intelligit, deſinatque tandem conuitiis nos, & irriſionibus laceſſere, quibus omnes paginæ libri ipſius reſperſæ ſunt, & quæ in eum magis, quam in nos conueniunt.

QVOD

Mæſtlinũ fruſtra uelle, annis Concilij Nicæni præfigendam fuiſſe literam N, maiuſculam, non autẽ P, maiuſculam.

QVOD verò ait, ſi tabula æquationis ad anteriores annos continuetur per 300. annos, annis Concilij Nicæni congruere literam N, maiuſculam, non autem P, ut ex penultima eius tabella æquationis appareret, uerum quidem eſt, cum Epactæ literæ N, maiuſculę rectius ex vſu Eccleſiæ Nouilunia, Pleniluniaque indicent, quàm Epactæ literę P, maiuſculæ, illis temporibus: ſed ad rem non facit. Neque. n. in animo habuimus Nouilunia Concilij Nicæni emendare, ſed indicare ſolum, quibus diebus eo tempore per aureos numeros monſtrabantur: quod quidem per Epactas literæ P, maiuſculæ accuratè præſtatur, vt ex ſuperioribus liquet. Rectius autem, quod ad uſum Eccleſiæ ſpectat, Plenilunia Paſchalia indicari per Epactas literę N, maiuſculæ, quàm per Epactas literę P, maiuſculæ annis Nicæni Concilij, liquidò conſtabit ex tabella 19. annorum circa tempora Concilij Nicęni, quæ mox ſequetur. Cum enim in ea Epactę literę P, maiuſculę exhibeant xiiij. Paſcha les toto ferè biduo ante oppoſitiones medias, quis dubitabit, Epactas literę N, maiuſculæ, quæ in Calendario uno die inferiores ſunt, conuenientius eaſdem xiiij. Paſchales demonſtrare? Verum, vt diximus, hoc non euertit noſtram ęquationem, quam aureo numero Concilij Nicęni reſpondere, vt par erat, uoluimus, ſed ſolum confirmat id, quod non ſemel profeſſi ſumus, aureos numeros Concilij Nicęni citius, quàm oporteret, Nouilunia, & ex his Lunas xiiij. Paſchales indicaſſe: ac propterea radicem ęquationis rectè ad annum 550. conſtitutam eſſe potius, quàm ad annos Concilij Nicæni. Quare iure optimo literam P, maiuſculam anno 320. pręfiximus, non autem N, maiuſculam: ut nimirum Nouilunia Epactarum a Nouilunijs aureorum numerorum illius temporis non differrent. Sed videlicet Męſtlinus, melior Grammaticus hoc loco, quàm Aſtronomus, cum hanc radicem noſtrę ęquationis prorſus ignorauerit, exiſtimauit nos enormi hoc ſolęciſmo, (Sic enim loquitur) quo videlicet 500. annos anticipationi Lunę vnius diei tribuimus, literam P, maiuſculam ab anno 320. uſque ad annum 800. non commutaſſe in literam a, minuſculam: in quo tamen ipſemet enormẽ in Computo Eccleſiaſtico ſolęciſmum commiſit, non intelligęs concordiam inter literam P, maiuſculam, & annum tam 300. quã 500. quippe cum, ut Cap. 4. oſtendimus, utrique anno litera P, pręfigenda ſit, vt Nouilunia eadem habeantur, quibus Eccleſia Nicęni Concilij temporibus vſa eſt: quam tamen ipſe concordiam perperam abrumpere uult, dum literam P, ab anno 300. amouet, eiuſque loco literam N, maiuſculam ſubrogat, ut in penultima eius tabella ęquationis cernere licet.

Mæſtlinũ ꝓperã adhibere ęquationẽ anni Solaris ad annos præteritos, quæ nunq; uſu fuit, ut literã æquationis Epactarũ tẽporibus Concilij Nicæni inquirat.

POSTREMO falſiſſimum eſt, quod aſſerit, literam P, maiuſculã neq; anno 500. neq; 300. rectè prefigi in Calendario nouo, ſed utrique anno prefigendam eſſe literam M, maiuſculam. Hoc enim ſolum ſequitur ex Solaris anni ęquatione annis correctionem antecedentibus importunè, ac temerè ab eo adhibita, quæ ante annum 1582. quo Calendarium reſtitutum eſt, nunquam fuit uſurpata, neque vero adhiberi po-

teſt,ſi Lunationes annorum præteritorũ eo modo relinqui debeãt,quo contigerunt,vt res ipſa exigit: propterea quòd æquatio noſtra anni Solaris,ſicut neque vlla alia,omni ex parte præteritis annis vſque ad tempora Concilij Nicæni,reſpondere poteſt,vt ſuperiori libro oſtendimus: vt importunè admodum adhibita ſit à Mæſtlino æquatio anni Solaris annis præteritis, vt Nouilunia tempore Concilij Nicæni inquirat. Nam vt intelligamus, quo in ſtatu Lunationes ante correctionem fuerint, ſatis eſt, vt habeatur ratio æquationis, quam Luna deſiderat, nulla facta prorſus mentione æquationis æquinoctiorum, cum nondum vllus dies ex anno exemptus ſit, ſed Lunationes tantum ſua loca in Calendario anticipauerint, retenta ſemper eadem anni magnitudine dierum 365. & horarum 6. quam ante anni reſtitutionem Eccleſiam ſemper obſeruaſſe cernimus, quanquàm vere annus tantus non ſit. Itaque etſi æquinoctiũ in præteritis annis ſedem ſuam continuè mutauit, quia tamen per tabulam æquationis Epactarum eius locum non quærimus, ſed ſolum dies Nouiluniorum inueſtigamus, ſatis eſt æquationem Lunæ diligenter obſeruare, vt a nobis factum eſt. Neque mouere nos debet, (quod frequenter in ore habet Mæſtlinus) calculum quemcunque Aſtronomicũ perinde in tempora præterita, atque in futura quadrare, ſi rectè inſtitutus ſit. Nam cur noſtra æquatio anni Solaris quadringenteſimo quoque anno vſurpanda, non quadret omni ex parte præteritis annis vſque ad Concilij Niceni tempora, hoc eſt, cur non exhibeat nobis decem omnino dies eximendos, quot ex anno 1582. ſimul exempti ſunt, ſed 9. duntaxat, ſatis ſupra expoſitum eſt à nobis Cap. 7. lib. 1. Et uero ſi omnino congrueret, inueniretur tamen per æquinoctiorum æquationẽ adhibitam, dies duntaxat æquinoctij quolibet anno præterito, ſed Lunationes interim, etiam ipſarum æquatione adhibita, mirum in modũ perturbarentur, ita vt Epactæ eas non indicare poſſent iiſdem diebus, quibus factæ ſunt, ſed quibus factæ fuiſſent, ſi vtriuſque anni, Solaris ac Lunaris, æquatio fuiſſet adhibita, ſi tamen radix utriuſque æquationis in anno aliquo certo figatur: quod etiam annis futuris accidit. Siue enim æquatio anni Solaris æquinoctium ad diem 21. Martij conſeruet omnino, ſiue non conſeruet, æquatio tamen Lunæ ſimul adhibita offert Nouilunia illis diebus, quibus vere, quod ad Eccleſiæ vſum attinet, contingunt. Huc accedit, quòd cum anno 1582. decem dies ſimul exempti ſint, deſcenſus factus eſt in tabula expanſa per decem lineas Epactarũ, quòd totidem diebus Nouilunia, ob illam exemptionem, ſerius contingant. At ſi æquatio anni Solaris accommodetur annis præteritis, vt decem illi dies non ſimul, ſed paulatim deuorentur, non propterea decem linearum mutatio fiet in Epactis, cum non ſemper litera index mutetur, quando dies intercalaris omittitur, ſed interdum eadem litera index retineatur, vt in vltima tabella æquationis ipſius Mæſtlini continget anno 500. 1100. 1400. quin etiam ad ſuperiorem interdum literam fiat regreſſus, ob diei intercalaris retentionem, & Lunæ æquationẽ tũc adhibendam, vt in eadem tabella accidit anno 800.

Cur impoſsibile ſit, per vtriuſque anni æquationem adhibitam inueniri eaſdẽ Epactas, quæ verè tẽpore Concilij Nicæni Nouilunia monſtrabant.

SED

SED vt experiamur, quo pacto Lunationes, etſi per vtriuſque anni æquationem præteritis annis adhibitam perturbentur, reſpondeant calculo Aſtronomico, figamus utriuſque æquationis radicem in anno 500. quando iam litera maiuſcula P, rectius Nouilunia, ex vſu Eccleſiæ, exhibebat, quam tempore Concilij Nicæni, vt diximus. Quo poſito, ita ſe habebit tabella æquationis.

	Anni Dñi				Anni Dñi				Anni Dñi		
P	500	Biſſ.		M	900	Biſſ.		G	1300	Biſſ.	
N	600			H	1000			G	1400		☾
M	700			H	1100		☾	F	1500		
M	800		☾	G	1200			E	1600		

Propoſitus ergo ſit annus 1589. cuius aureus numerus eſt 15. Epacta ex hac tabella, xv ſtatuens ſuam xiiij. Paſchalem in 29. Martij: quo die media oppoſitio fit circa meridiem, ſi ratio 8. dierum intercalarium tunc omiſſorum, ex præſcripto huius tabellę, habeatur. Vbi manifeſtum eſt, Lunam xiiij. Paſchalem cum Aſtronomico calculo congruere, ſiue æquatio anni Solaris æquinoctium ad diem 21. Martij conſeruet, ſiue in alium reijciat diem, ſi modo æquatio Lunæ ritè inſtituatur. Demonſtratio huiuſce rei eſt hæc. Calculus ex tabulis Aſtronomicis offert oppoſitionem mediam, vt verè in cælo fit, ſi nullus dies intercalaris omiſſus ſit. Si ergo ei calculo adijciantur dies ablati, per quos mirum Lunationes verſus fines menſium deſcenderunt, comperietur media oppoſitio, congruens cum æquatione anni Solaris adhibita, ſiue vera, & exquiſita, ſiue non vera. Quare ſi tunc Lunæ æquatio adhibeatur, (quæ rectè adhiberi nequit, niſi ſimul æquatio Solaris anni obſeruetur, vt ex conſtructione tabulę æquationis Capitis 4. liquet.) vt cyclus decennouennalis ſequetur, reſpondebit neceſſario Cyclus calculo Aſtronomico, ſi prius reſpondebat, antequam utraque æquatio in vſu erat. Vides ergo, Mæſtline, fieri nullo modo poſſe, vt adhibita vtriuſque anni æquatione annis præteritis, eadem illa litera index offeratur, quæ verè temporibus Nicæni Concilij Epactas Nouiluniorum indices exhibebat. Rectè igitur tabula æquationis Epactarum à nobis inſtituta eſt. Hanc ſi funditus conuellere uis, alijs profecto armis, quàm quibus adhuc depugnaſti, opus eſt. Illa enim, vt vides, nimis infirma ſunt, ac prorſus plumbea. *Hic Rhodus, hic Saltus*. Non eſt ergo, quòd obiicias, auctorem noui Calendarij in calculo Aſtronomico exquiſitè examinando non admodum deſudaſſe; cum eius calculus ab Aſtronomico, vt oſtendimus, non diſſentiat. Hæc igitur (vt tuis te verbis alloquar) ſi

non

non intellexisti, tu ipse iudica, dignus ne sis, cuius auctoritati in reliquis quicquàm tribuatur, idque propter pudendam, seu affectatam tuã ignorantiam: Sin conscius fuisti horum, an non exibilandus sis, (neque.n. dicam te Diris deuouendum, quod tu auctori imprecaris) quia & Germanię vniuersæ, & toti Christianorum orbi, malitiosè fucum facis?

Mæstlinũ frustra oppugnare xiiij. Paschates noui Calendarij circa tempora Cõcilij Nicæni, cum a xiiij. Paschalibus aureorũ numerorũ illius tẽporis non differant.

VERVM sit hoc tuæ, in æquationis Epactarum negotio, impudentiæ, ac temeritatis, illud cuius siue malitiæ, siue insciticæ est, quod obiicis, Epactas nostras iuxta literam P, maiusculam tabulæ expansę non rectè indicare terminos Paschales tempore Concilij Nicæni; cum nostræ Epactę eosdem prorsus terminos, quos aurei numeri veteris Calenda-

Anni Domini	Aurei numeri	Epactæ secundũ literã in dicem P	Lunæ xiiii Paschales	Plenilunia media D H M
323	1	viii	5 Apr.	6.22.45
324	2	xix	25 Mar.	26. 7.33
325	3	*	13 Apr.	14. 5. 6
326	4	xj	2 Apr.	3.13.54
327	5	xxii	22 Mar.	23.22.43
328	6	iii	10 Apr.	11.20.16
329	7	xiiii	30 Mar.	31. 5. 5
330	8	xxv	18 Apr.	19. 2.38
331	9	vi	7 Apr.	8.11.26
332	10	xvii	27 Mar.	27.20.14
333	11	xxviii	15 Apr.	15.17.47
334	12	ix	4 Apr.	5. 2.36
335	13	xx	24 Mar.	25.11.24
336	14	j	12 Apr.	12. 8.57
337	15	xii	1 Apr.	1.17.46
338	16	xxiii	21 Mar.	22. 2.34
339	17	iiij	9 Apr.	10. 0.17
340	18	xv	29 Mar.	29. 8.56
341	19	xxvj	17 Apr.	17. 6.28

rij, offerant? Vt iam non nouum hoc nostrum Calendarium, sed vetus à Patribus Concilij Niceni approbatum insecteris, contra propriam tuam sententiam, qua vbique vetus Calendarium nouo præferre conaris. Huc accedit, quod iterum accipis Plenilunium pro xiiij. Luna, seu

seu termino Paschali, atque idcirco iniuria omnes terminos Paschales, qui per vnicum diem medias oppositiones antecedunt, falsos vocas, cum tu ipse fallaris. Huius enim contrarium nos supra ex recepto vsu Ecclesiæ, & scriptoribus grauissimis demonstrauimus. Sed vt omnes videant, quo pacto termini Paschales Concilij Nicæni temporibus se habuerint, eosdemque terminos ab aureis numeris eiusdem Concilij, & Epactis nostris indicari, proposuimus tabulam 19. annorum circa illa tempora, quos tu in medium etiam profers. Omisimus autem Epactas, & terminos Paschales iuxta tuas literas indices N, & M, maiusculas, quòd hæ ad rem non faciant; quippe quæ falsò illis annis à te tribuantur, vt paulo ante monstrauimus.

Ex hac tabella patet, Epactas literę indicis N, tempore Concilij Nicæni rectius indicare xiiij. Paschales, quàm Epactas literæ P, cum illarum Lunæ xiiij. Paschales sint vno die posteriores harum Lunis xiiij. Id quod paulò ante monuimus.

ESSE autem Lunas xiiij. Paschales Epactarum easdem, quas aureorum numerorum tempore Concilij Nicæni, ex eo patet, quòd Epactæ ad eosdem dies noui Calendarij scribuntur, quos aurei numeri in Calendario veteri occupabant, vt ex superioribus 30. Calendariis aureorum numerorum in Calendario sub litera P, maiuscula manifestum est. Ex quo liquet, non modo falsò, sed etiam impudenter te nobis obiicere, cum asseris, ex his 19. terminis Paschalibus, qui a terminis numerorum aureorum Nicęni Concilij non differunt, solum unum uerum esse, & 18. erroneos. Nam solum 12. termini horum 12. annorum, 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 334. 335. 338. plus, quàm par est, hoc est, fere biduo, medias oppositiones anteuertunt, alij verò 7. vno duntaxat die, vt ratio postulat. Causam verò huius anticipationis supra diximus esse, quòd Nouilunia aureorum numerorum Concilij Niceni in eos fermè dies incidant, quibus secundum medium motum contingunt in cęlo: quod nos in omni Cyclo, ad vsum Ecclesię, vitandum esse docuimus, & re ipsa in nostro Cyclo Epactarum uitauimus, vt ex his, quę dicta sunt, intelligi potest. Sed vt ut est, hoc saltem constare debet apud omnes, Mæstlinum hoc loco non pugnare contra Calendarium nouum, sed aduersus dispositionem aureorum numerorum in Calendario tempore Concilij Nicæni. Calendarium enim nouum, ut suo munere recte fungatur, solum indicat, quo in statu Nouilunia, & xiiij. Paschales secundum aureos numeros tempore Nicæni Concilij fuerint, non autem ea approbat: nec uerò approbare potuit, cum citius, quàm par est, aurei numeri Nouilunia tunc ostenderent, ut suo loco docuimus.

Mæstlinũ falsò robus imponere, eodem 21. Martij ita æquinoctia assignauerimus, ut arbitremur, ea solis esse propria ipsius sedem.

SED illa est Mæstlini malitia palmaris, quòd noui Calendarij velut caput veteratoriè calumniatur, identidem vociferans, temerè æquinoctium à nobis ad 21. diem Martij reuocatum esse, vbi à Concilio Nicęno constitutum fuerat: perinde quasi velimus (vt ipse more suo cauillatur

latur) hunc ſolum diem eſſe propriam ſedem verni æquinoctii. Atque hoc loco, vt quàm bene, ac pie de religione, Eccleſiaque ſentiat, intelligere poſsimus, dubitat, an Eccleſia Chriſtiana obedire debeat decreto illi Concilij Niceni. Sed quia hic de Fide non agimus, aut de religione, omiſſa hac eius dubitatione, quę hęreſim olet, nouum Calendarium, quod ad res Aſtronomicas attinet, defendamus. Igitur non reſtitutum a nobis æquinoctium eſt ad 21. Martij, quòd neceſſario eum diem ſolum propriam eſſe ſedem Verni æquinoctij arbitrati ſimus, ſed ut omnes termini Paſchales, quos Sacroſanctum illud, & œcumenicum Concilium Nicænum, ſtabilito æquinoctio die 21. Martij, præfiniuit, retinerentur illeſi, atque intacti, & ne nouitas in orbem Chriſtianum in feſto Paſchali introduceretur, ut fusè libro 1. Cap. 111. declaratum eſt.

Quinq; errores i Paſchę celebratio ne uitandos eſſe.

AD hęc conatur Calendarium nouum reddere orbi vniuerſo odioſum, quòd in celebratione Paſchę non euitauerit quinque inſignes errores, quos maxime tamen volumus fugiendos eſſe, tanquam immanes aliquos ſcopulos, atque adeo in hac correctione eſſe uitatos, mirifice gloriamur. Errores autem, qui in Paſchali feſto cauendi ſunt, ad hos quinque reuocari poſſunt. I. ne celebretur Luna XIIII. cum hæreticis Quartadecimanis: II. ne ante Lunam XIIII. peragatur, quòd foret abſurdius: III. ne Lunam XXI. conſequatur, hoc eſt, ne in quartam hebdomadam menſis Lunaris incidat: IIII. ne in ultimo menſe inueniatur, cuius nimirum Luna XIIII. æquinoctium Vernum antecedat: V. ne in menſem ſecundum reijciatur.

Paſcha in quibuſdam annis, quos Mæſtlinus aſſert, non cadere in Lunam xiiij. vt falsò exiſtimat, ſed la oppoſitionem mediã, duobus annis exceptis.

PRIMVM ergo ait Mæſtlinus in Calendario nouo non rarò Dominicam Paſchalem cadere in ipſum plenilunium, hoc eſt, ut nos loquimur, in Lunam XIIII. Nam ſemper in eo errore perſeuerat, quòd non liceat celebrare Paſcha in Plenilunio. Sed hoc antè ſatis abundè confutauimus. Profert autem hos annos, 1503. 1507. 1514. 1531. 1551. 1555. 1558. 1578. 1582. 1598. 1609. 1622. 1693. in quibus omnibus affirmat, Dominicam Paſchalem in Lunam XIIII. incidere, quod falſum eſt. Omnes enim in oppoſitionem mediam cadunt, ac proinde legitimę ſunt, ex Patrum decretis, ita ut in eis primus error locum non poſſit habere, ut in ſubiecta tabella conſpicuum eſt. Sed ex annis ante correctionem Mæſtlinus 10. dies eximit, quod quidem præter rem eſt, ut & ſupra diximus, cum Paſcha in illis nõ ſit celebratũ poſt 10. dierum exemptionem, prout uidelicet in hac tabella deſcribuntur. Sed tamen, ut ei gratificemur, fac 10. dies exemptos eſſe, & uideamus, an uerum dicat. Duobus duntaxat annis 1503. 1514. Paſcha paulo citius, quàm par eſt, eſſet celebratum, ſi 10. dies forent ablati. Cauſa huius anticipationis eſt, quòd illi anni non poſtulent 10. dierum ſubtractionem. Nam cum radix huius ſubtractionis 10. dierum congruat anno 1600.

ut

vt ex tabula æquationis patet, quòd hinc numerentur 400. ſemper anni, deberent ex illis annis, qui remotiores ſunt ab anno 1600. & anno

Anni Dñi	Aurei num.	Epactę	Lit. Dñic.	Termini Paſchales	Paſcha	Plenilunia media D H M
1503	3	xxiii	D	21 Mar.	22 Mar.	22. 9.53
1507	7	vii	F	6 Apr.	7 Apr.	6.22.32
1514	14	xxiiii	D	18 Apr.	19 Apr.	19. 2.29
1531	12	ij	D	11 Apr.	12 Apr.	11.12.40
1551	13	xiij	G	31 Mar.	1 Apr.	0.14. 1
1555	17	xxvii	B	16 Apr.	17 Apr.	16. 2.44
1558	1	j	E	12 Apr.	13 Apr.	12.17.53
1578	2	xij	A	1 Apr.	2 Apr.	1.19.15
1582	6	xxvj	C	17 Apr.	18 Apr.	17. 7.57
1598	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21.20.36
1609	14	xxiiij	D	18 Apr.	19 Apr.	18.13.11
1622	8	xviij	B	26 Mar.	27 Mar.	26.10.39
1693	3	xxiij	D	21 Mar.	22 Mar.	21. 7.18

1500. uiciniores, eximi 9. dies duntaxat, & paulo amplius, ut ſupra diximus; atque ita caderet tunc Paſcha vel in ipſam oppoſitionem, uel paulo poſt, vt in aliis annis huius tabellæ accidit. Quòd ſi exempti non cogitentur 10. dies ex duobus illis annis, cadet vtriuſque Dominica Paſchalis in 16. Aprilis, quibus re ipſa Paſcha illis annis ante correctionem Calendarij celebratum eſt. Terminus autem Paſchalis prioris anni cadet in 10. Aprilis, die fermè toto ante oppoſitionem mediam, & proximè poſt literam Dominicalem, quæ eſt A: terminus verò Paſchalis poſterioris anni in ipſam Dominicalem literam, quæ etiam eſt A, & in oppoſitionem ipſam ferè mediam incidit: ac propterea Paſcha in vtro

In iiſdem annis 1503. 1514. ante correctionẽ reſtè etiam celebratũ eſſe Paſcha, ſi non cogitẽtur 10. dies exẽpti, ut conſtat.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	Termini Paſchales	Paſcha	Plenilunia media D H M
1503	3	iii	A	10 Apr.	16 Apr.	10.22.37
1514	14	iiii	A	9 Aps.	16 Apr.	9. 2.29

que poſt oppoſitionem mediam celebratum eſt, ſed tamen, vt conuenit, in tertia hebdomada menſis Lunaris, hoc eſt, ante ultimum quadratum aſpectũ Lunæ, vt in tabella propoſita duorũ annorũ 1503.1514. apparet. Vbinã ergò vides Mæſtline in aliquo tuorum 13. annorum Paſcha Luna XIIII. celebrari? Indignus ſanè es, cui reſpondeatur, cum tam inſigniter mentiaris in tuo hoc examine, vt toti orbi imponas, Calendariumque nouum, tanquàm mille erroribus refertum importunis clamoribus, vociferationibuſque extrudas. Sed fortis eſt veritas, quæ nullis terroribus cedit. Et ſatis conſtat, fermè eos, qui cauſa minus valeant, clamore pugnare. Iam verò ſi accidat nonnunquam, ut Paſcha ex præſcripto noui Calendarij in Lunam XIIII. hoc eſt, in diem ante mediam oppoſitionem incidat, (quod in noſtro cyclo contingere poſſe, licet perrarò, ſupra diximus) non id vitio vertendum eſt huic noſtro Cyclo nouo Epactarum, ſed omnibus Cyclis, cum nullus qualicunque arte in Calendario diſpoſitus motibus cæleſtibus ita exquiſite poſſit congruere, vt quandoque a uero non aberret. Certò tamen hoc de noſtro Calendario affirmare non dubitamus, in eo multo pauciora contineri errata, quàm in veteri a Patribus Concilij Nicæni approbato, vt ex iis, quę ante docuimus, ſatis apparet, vbi in paucorum annorum ſpatio ſępius Sacroſanctum Paſcha Luna XIIII. celebratum eſt. Certum etiam eſt, in iis 13. annis proxime in medium allatis, quos maximo ſtudio Mæſtlinus inquiſiuit, vt Calendarium nouum falſitatis argueret, nullum, præterquam ipſius Męſtlini, qui temerè oppoſitionem mediam uocat Lunam XIIII. errorem reperiri.

Cyclũ reprehẽdi non poſſe, etiamſi nonnunquam Paſcha in Lunã xiiij incidat.

Pauciora errata ĩ Cyclo Epactarũ noui Calendarij contineri, quã in cyclo aurei numeri, etiam circa tẽpora Concilij Nicęni.

DEINDE ait aduerſarius, non rarò Paſcha noſtrum in Lunã XIII. cadere, hoc eſt, ante plenilunium, quod ipſe perperam Lunam XIIII. appellat, vt ſupra dictum eſt. Hoc autem meram eſſe calumniam, quis non videat? Si enim vix, aut certè admodum rarò, Paſcha in XIIII. Lunam incidat, vt proxime dictum eſt, qui fieri poteſt, vt in XIII. Luna poſsit reperiri? Certe nunquam hoc oſtendet, ne ſi omnes quidem non modo ingenii, verum etiam calliditatis neruos intenderit. Et verò ſi aliquem annum reperiret, (quod non credo) in quo hoc accideret, reſponſum iam eſt paulo antè, id naturæ Cyclorum adſcribendum eſſe, quę talis eſt, vt in nullo omnia incommoda uitari poſſint. Nam quod attinet ad hos duos annos 1527.1598. quibus aſſerit, hunc errorem cõmiſſum eſſe, egregie more ſuo cauillatur. In poſteriori enim Paſcha ex decreto Concilij Nicęni legitime eſſe celebratum, quod ad motum medium attinet, liquet ex antecedenti tabella 13. annorum. In priori autem, in quo aureus numerus eſt 8. Epactę (ablatis prius 10. diebus, quos aduerſarius ad libidinem ſuam exemit, etiamſi is annus ante correctionem fuerit,) XVIII. litera Dominicalis B; terminus Paſchalis 26. Martij, & Paſcha ipſum 27. Martij; ſeruatur quoque Niceni Concilij decretum, cum Paſcha celebretur in ipſo plenilunio medio, quod fit Die 26. Martij, Hor. 23. Min. 57. poſt mer. Sed multo exquiſitius eiuſdem anni Paſcha exhibetur a nouo Calendario ſecundum Eccleſiaſticas leges, ſi 10.

Cauillatio Męſtlini, quod Paſcha cadere poſsit ĩ Luna xiii. in nouo Calendario.

ſi 10. dies non auferantur, vt ratio poſtulat, quandoquidem correctionẽ antecedit. Fuit enim tunc aureus numerus 8. Epactæ XXVIII. Litera Dominicalis F. Luna XIIII. die 15. Aprilis; Paſcha 21. Aprilis, & oppoſitio Die 15 Aprilis, Hor. 12. Min. 41. poſt mer. ita vt Paſcha tũ celebratũ ſit poſt plenilunium medium, ante tamen ſecundum quadratum Lunæ aſpectum, vt Patres, atq; Concilia præcipiunt.

QVOD ad tertium errorem attinet, ſi error dicendus eſt, (cum in nullo Cyclo vitari queat) ingenue confitemur Canone 2. Calendarij noui, propter poſtpoſitionem Nouiluniorum neceſſariam accidere interdum, vt Paſcha in principium quartæ hebdomadæ, hoc eſt, in Lunã XXII. ſiue in poſteriorem quadratum Lunæ aſpectum incidat. Sed hic error non tanti momenti eſt, vt propter eum Nouilunia debeãt vno die citius in Calendario ab Epactis monſtrari; cum ex hac anticipatione innumerabilia penè abſurda multo maiora ſequantur. Nam ſæpiſſime Nouilunia Cycli antecederent coniunctiones tum veras, tum medias, & frequenter Paſchæ ſolennitas in Lunam XIIII. incideret, vt ex ijs, quæ diximus, pſpicuũ eſt. Nihil ergo noui obijcit nobis hoc loco Mæſtlinus, cũ pp abſurda enumerata coacti ſimus ita Epactas diſponere, vt Nouilunia earũ ſequãtur vt plurimũ Nouilunia cęleſtia; fateamurq. ꝓpterea nõnunquã Paſcha per vnã hebdomadã, licet rarò, prorogari. In quo ſanè parum ęquũ ſe præbet Męſtlinus noſter, qui hunc qualẽcunq; neceſſariũ errorem, eumque confeſſum, tantopere exagitat, cum ipſe orbi terrarũ tot, ac tam fędos obtrudat errores. Verùm prætereundum non eſt, Mæſtlinum ſibi non conſtare hoc loco. Nam cum in ſuperioribus ſemper ſit vociferatus, licet falsò, (non intelligens Eccleſiæ de Paſcha celebrando ſanctiones, ac conſuetudinem,) Paſcha non debere celebrari in plenilunio medio, hic tamẽ in hiſce tribus annis, 1629.1680.1700. ſeu memoriæ vitio, ſeu potius mendacij inconſtantia, contendit, illud celebrandũ eſſe in medio plenilunio; ſolum ut oſtẽdat, nos ijs annis Paſcha in alterã hebdomadam differre. Hoc autem ex hac tabella conſtat, ubi Paſcha Mæſtlini in plenilunium medium cadit, quod ante nolebat.

Paſcha ob imperfectam cyclorum naturam neceſſariò interdũ incidere in principium quartæ hebdomadæ.

Inconſtantia Mæſtlini, & contradictio.

Anni Dñi	Aurei num.	Epactæ	Lit. Dñic.	XIIII Paſchales	Paſcha Męſtlini	Plenilunia media
						D H M
1629	15	v	G	8 Apr.	8 Apr.	7.14.32
1680	9	xxix	G.F	14 Apr.	14 Apr.	13. 9.49
1700	10	ix	C	4 Apr.	4 Apr.	3.11.10

Omnia enim hæc Plenilunia proxime insequentibus diebus, vt primum octauo, secundum quartodecimo, & tertium quarto, tribuenda sunt, cũ post Solis occasum contingant. Ex quo fit, vt festi illi dies in ipsa incidant plenilunia per Mæstlinum, quod tamen hactenus semper absurdum esse clamauit, vt modo diximus. Si ergo sibi constare uellet, laudaret vtique Calendarium nouum, quòd illos Paschæ dies ex Plenilunijs medijs in sequentem Dominicam differat; quanquam re ipsa nos Pascha tunc non prorogemus, eò quod in oppositionem mediam incidat, sed propterea quòd Luna XIIII. per Epactas inuenta in Dominicã incurrit. Sed mirum non est Mæstlinum sibi non constare. Tantum.n. fuit eius in reprehendendo studium, vt oppugnandi impetu cæcus, pugnantia à se afferri non viderit.

Mæstlinũ non recte Calẽdario nouo imponere, q sæpe Pascha reiciat in vltimũ mẽsem, & in secũdũ.

NOVVM porrò Calendarium sæpè Paschæ celebritatem reijcere modo in vltimum mensem, modo in secundum, (qui sunt postremi duo errores) non alia ratione confirmat Mæstlinus, quàm superiorib. exemplis, quibus putabat, cum de vna linea Epactarum tabulæ expanse ad aliam fit gradus, Pascha non rarò in vltimum mensem ex secundo, & ex primo in secundum transferri. Ad quod etiam addit, non solum propter eam causam Pascha interdum vltimo, vel secundo mense celebrari posse, sed etiam ante æquinoctium vernum; quando nimirum æquinoctium ad 27. Martij, ut ipse falsò existimat, delapsum fuerit, & Luna XIIII. reperiatur die 21. qui æquinoctio destinatus est, vel 4. aut 5. diebus post diem 21. ac demum Dominica dies inter illam XIIII. Lunam, & diem 27. Martij existat. Verum ad hoc iam supra responsum est. Nam vt Pascha non dicatur cadere in duodecimum mensem, quod ad vsum Ecclesiæ antiquissimum spectat, satis est, vt eius terminus Paschalis, siue Luna XIIII. non præcurrat diem 21. Martij æquinoctio assignatum, etsi æquinoctium verum subsequatur interdum diem 21. & Lunã illam XIIII. Item vt Pascha dici non possit in secundum mensem incidere, satis est, si proxime antecedens Luna XIIII. in Martio præueniat eundem diem 21. æquinoctij, licet æquinoctium verum quandoq; contingat ante illam Lunam XIIII. & ante diem 21. quod quidem euenire posse, supra non semel concessimus. Neque enim Ecclesia hisce Astronomorum subtilitatibus adstricta vnquam fuit, sed satis est, si diẽ aliquem certum, qualis est 21. Martij, æquinoctio præfigat, ultra aut citra quem æquinoctium non longe euagetur. Quin etiam velit nolit Mæstlinus, necessario admittere debet, in anno bissextili posse Pascha celebrari secundo mense, in duodecimum verò idem cadere posse tertio anno post bissextum, vt supra demonstrauimus, etiamsi nunquam lõgius a die 21. Martij æquinoctium recederet, nisi quãtum 6. horæ in anno communi omisse requirunt.

Pascha secundum Ecclesiæ vsũ celebrari posse nõnunquã vltimo mense, & secundo propter annos bissextiles, ac communes, etiamsi annus Iulianus uerus esset.

ATQVE vt nunquam finem reprehendendi, & calumniandi inueniat, repetit eosdem 19. annos circa tempora Nicæni Concilij, in quibus non solum Lunas XIIII. siue terminos Paschales, putat falsos esse, vt plurimum, vt supra dictum est, verum etiam Pascha ipsum sæpenumero

Mæstlinũ iterum per calumniã reprehendere Epactas noui Calẽdarij ad tẽpora Concilij Nicæni redactas.

mero contra Patrum decreta proponi celebranda, nimirum in plenilunio ipso, uel ante. Quia uerò & hoc libro, & superiore abunde satis demonstratum est, legitime Pascha in plenilunio celebrari posse: Et quòd nonnunquam Pascha ante plenilunium eo tempore sit celebratũ, non esse vitio vertendum Cyclo huic nostro Epactarum, aut earum æquationi, sed id prouenire ex eo, quòd aurei numeri tunc citius, quàm conueniebat, Nouilunia monstrabant, quorum quidem aureorum numerorum dispositioni conati sumus congruam efficere nostrarum Epactarum æquationem, vt par erat, (Hanc enim ob causam literam P, inuisculam anno 320. præfiximus) non est, quod amplius hac in re frustra tempus teramus. Atque ex his erroribus, quos temerè Calendario nouo Mæstlinus obiecit, facile apparet, quàm prudens, quàm consideratus sit iste corrector atque emendator orbis terræ, qui toties suam in rebus Ecclesiasticis inscitiam prodidit, toties ipse errauit, quoties noui aliquid parere moliens, nobis obiecit errores.

Mæstlinum malitiosè cyclũ Solarem in Calẽdario nouo æquatũ reprehendere.

POSTREMO vt nihil relinquat intactum Mæstlinus acerrimus aduersarius, & obtrectator noui Calendarij, hostiliter etiam inuadit Cyclum antiquum literarum Dominicalium 28. annorum, qui perpetuus factus est in Calendario nouo, si quouis spatio 400. annorum tres dies intercalares omittantur. Huius enim Cycli æquationem carpit Capite 1. sui examinis, (quanquam responsionem ad hunc vsque locum distulerimus) affirmans, ex ea in annis correctionem antecedentibus falsam literam Dominicalem erui, si nimirum ad retroactos annos accommodetur æquatio æquinoctij, (quod & supra in æquatione Epactarum conatus est facere) & æquatio Cycli Solaris instituatur similis ei, quę in Calendario post correctionem adhibita est. Sed quis hic non rideat, quis non admiretur hominis ineptias, ne dicam malitiam? Nam cum per æquationem anni Solaris in Calendario præscriptam reperiatur litera Dominicalis cuilibet anno ante correctionẽ congruens, ut ipse etiam testatur, qua de causa nouam æquationem ad suum arbitrium, ac libidinem moliatur, qua litera Dominicales mirum in modum perturbentur, non satis video, nisi quod modis omnibus vult, si dum perturbentur, non satis video, nisi quod modis omnibus vult, si posit, Calendarium nouum falsum, & inutile prorsus efficere. Quòd enim existimat, nostrę æquationis calculum debere in præteritos annos æque bene retrahi, atque in futuros, vehementer decipitur. Quoniam enim æquatio anni Solaris, qua spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur, non penitus quadrat in annos Concilio Nicæno vicinos, propter inæqualem Solaris anni magnitudinem, ut libro 1. Cap. VII. declaratum est, frustra laborat Mæstlinus, hac æquatione adhibita, æquationem Cycli Solaris ad Concilium vsque Nicænum extendere, ut per eam inueniat literam Dominicalem, quæ tunc quouis anno fuit in vsu, quandoquidem ab ortu CHRISTI ad annum correctionis vsque nunquam interruptus est literarum Dominicalium ordo. In posterum autem, cum adhibenda sit æquatio æquinoctij, locum inuenit hęc æquatio, propterea quod in omni omissione diei intercalaris

Æquatio cycli Solaris quare in præteritos annos penitus quadrare non possit.

ris series atque ordo literarum Dominicalium interrumpendus est, etiamsi æquatio illa æquinoctij exquisitè omnino non respondeat motibus cœlestibus, ut Cap. v. vi. & vii. libri primi tradidimus. Hoc igitur conuincat, si quid efficere uult, quod tamen nunquam perficiet; videlicet æquationem Cycli Solaris non recte indicare literam Dominicalem futuris annis, quibus verè dies intercalares omittuntur, ac proinde ordo literarum Dominicalium necessariò interrumpitur. Itaque quod supra de æquatione Epactarum dictum est, si ea vnà cum æquatione æquinoctij in annos præteritos retrahatur, idem hic de æquatione Cycli Solaris, si ea vnà cum æquinoctij æquatione præteritis annis accommodetur, dicendum est: nimirum eam ordinem literarum Dominicalium mirum in modum perturbare, ita vt nullo modo illas literas Dominicales exhibeat, quæ verè præteritis annis in usu fuerunt, (nisi fortè æquatio æquinoctij offerat tot dies eximendos, quot exempti sunt vsque ad illud tempus, à quo æquinoctij æquatio incepit) sed quæ usurpandæ fuissent, si adhibita fuisset æquatio illa anni Solaris, si modò radix æquationis ad certum aliquem annum affigatur.

QVOD si Solaris anni æquatio a nobis instituta quadraret omni ex parte in tempora Concilij Nicæni, hoc est, exhiberet omnino 10. dies eximendos, haud dubie litera numeralis index ibi posita, quæ tunc esset V, recte literas Dominicales ostenderet. Hoc autem ut planum faciamus, declarandum erit, quanam ratione Cyclus antiquus Dominicalium literarum æquatus sit in Calendario nouo. Ita autem æquatio se habet.

CYCLI SOLARIS, SIVE LITERARUM Dominicalium antiquus 28. annorum perpetuus.

V				VII				II				IIII			
g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d	c	b

VI				I				III			
A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A

TA-

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
V	1		V	2100		V	3000	
V	1582		VI	2200		VI	3100	
Detractis 10. diebus			VII	2300		VI	3200	Biss.
I	1582		VII	2400	Biss.	VII	3300	
I	1600	Biss.	I	2500		I	3400	
II	1700		II	2600		II	3500	
III	1800		III	2700		II	3600	Biss.
IIII	1900		I I	2800	Biss.	III	3700	
IIII	2000	Biss.	IIII	2900		IIII	3800	

Constructio tabulæ æquationis literarū Dominicalis perpetuæ.

QVONIAM ordo literarum Dominicalium in centesimis annis communibus necessariò interrumpitur, quòd tunc non duplex litera, sed simplex currat, non poterit Cyclus antiquus literarum semper incipere a cellula literarum g, f, vt ante correctionem fiebat, sed modo à b, A; modo à d, c; vel f, e; vel A, g; uel c, b, uel e, d: hoc ordine. Ante Calendarium restitutum Cyclus initium semper ducebat a prima cellula literarum g, f; ita vt quando Cyclus Solaris erat 1. Dominicales literæ essent g, f: quando Cyclus erat 2. litera Dominicalis esset e: & Cyclo 3. responderet litera d: & cyclo 4. litera c, atque ita deinceps. At post correctionem anni, propter 10. dies exemptos, incipiendus erit Cyclus ab alia cellula duarum literarum, ab illa nimirum, quæ post literas g, f, decimum locum obtinent, vtpote a literis c, b, cellulę 21. cum tam litera c, decima sit post g, vt hic appareat, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b, c: quàm litera b, post f, ut hic patet, f, g, A, b, c, d, e, f, g, A, b. Eius rei causa hæc est, quòd cum literæ Dominicales in Calendario ordine naturali literarum se mutuò consequantur, fit ut correctionis anno post diem B. Francisco sacrum, hoc est, post 4. diem Octobris, cui ascripta est litera d, pro litera insequenti e, diei quinto ascripta, assumpta sit decima litera post eam, nimirum litera A, quintidecimi diei, ut hic apparet, cum decem literæ e, f, g, A, b, c, d, e, f, g, decem diebus exemptis respondentes eo anno omissæ sint. Atque eandem ob causam, post quamlibet literam Dominicalem in Calendario assumendā accipienda est ea, quæ tot literis ab illa distat, quot dies eximuntur. Vt si verbi gratia unus dies eximatur,

matur, assumenda erit post literam A, litera c, loco literæ b, quæ post A, assumenda esset, si dies ille non eximeretur. Si vero duo eximan-

Dies Octob.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Lit. Domin.	A	b	c	d	e	f	g	A	b	c	d	e	f	g	A

tur dies, accipienda erit litera d, pro litera b, quæ post A, accipienda foret, nisi duo illi dies eximerentur. Litera enim d, secundum occupat locum post b. Eademque ratio est in cæteris. Cellulæ igitur literarum c, b, quam post 10. dierum exemptionem diximus esse assumendam, superimponemus literam numeralem indicem I. eamque anno 1582. post detractos 10. dies præfigemus, vt significer, Cyclum principiũ tunc habere a cellula 21. hoc est, primo anno Cycli Solaris literas Dominicales esse c, b; anno secundo, literam Dominicalem esse A, &c. Eandem literam numeralem indicem I, anno 1600. apponemus, quòd in eo, cum bissextilis sit, Cyclus initium non mutet, nullaque fiat literarum Dominicalium interruptio. Deinde quia anno 1700. dies intercalaris omittitur, incipiet Cyclus a literis d, c, cellulę nonæ, quòd utraque ita proximè vtramque c, b, cellulę 21. sequatur in alphabeto, nimirum d, literam c, & c, literam b. Huic ergo cellulę nonæ superimponemus numerum indicem II. eundemque anno 1700. præfigemus, vt indicet, anno 1700. Cyclum sumere initium a cellula nona literarum d, c. Rursus anno 1800. communi inchoandus erit Cyclus a cellula 25. literarum e, d, quæ in alphabeto proximè insequuntur literas cellulę nonæ literarum d, c. ac proindè numerum indicem III. ascribemus tam cellulæ 25. quàm anno 1800. Eadem ratione anno 1900. non bissextili Cyclus incipiet à cellula tertiadecima literarum f, e, quæ literas cellulę 25. literarum e, d, proximè insequuntur: propterea que numerus index IIII. & cellulæ 13. & anno 1900. apponendus erit. Qui numerus index anno 2000. bissextili non mutabitur. Deinde anno 2100. non bissextili capiet Cyclus principium a prima cellula literarum g, f, quæ literas f, e, proximè sequuntur, à quibus Cyclus anno 2000. incipiebat; atque idcirco numerus index V. primæ cellulæ, & anno 2100. præfigendus erit. Anno autem 2200. qui etiam communis est, ascribemus numerum indicem VI, eundemque decimęseptimæ cellulæ literarum A, g, superimponemus: quòd hę literę sequantur proximè literas g, f, primæ cellulæ. Anno vero 2300. non bissextili, & cellulę quintę literarum b, A, quæ literas A, g, proximè insequuntur, numerum indicem VII. apponemus; qui anno 2400. bissextili tribuendus quoque erit. Anno postea 2500. non bissextili iterum ascribenda est litera numeralis I. index, quòd tunc Cyclus rursum incipiat a cellula 21. literarum c, b, quæ literas b, A, proximè insequuntur. Atque hoc modo repetentur annis futuris semper iidem numeri indices, tribuendo

do tamen centesimis annis bissextilibus eosdem numeros indices, qui proximè antecedentibus centesimis non bissextilibus ascripti sunt. Postremo annis ante correctionem ascripsimus numerum indicem V. qui primæ cellulæ, à qua Cyclus semper initium sumpsit ante anni restitutionem, superimpositus est. Vsus huius tabulæ est, vt primus annus Cycli Solaris tribuatur ei cellulę, cui suprapositus est numerus index idem, qui centesimo anno proposito præfixus est: Secundus verò annus Cycli detur sequenti cellulę, & ita deinceps. Cellula enim, in quam cadit Cyclus Solaris propositi anni, dabit literam Dominicalem. In centesimis tamen annis communibus assumenda est inferior tantum litera. Veluti, anno 1589. Cyclus Solaris est 2. Cum ergo numerus index I. anno 1582. post correctionem appositus, locetur supra cellulam 21. cadet Cyclus 2. in cellulam 22. literæ A, quæ Dominicalis erit eo anno. Rursus anno 1900. Cyclus Solaris est 5. & numerus index 4. superimpositus tertiædecimæ cellulæ. Igitur Cyclus 5. cadet in cellulam 17. quæ est quinta à tertiadecima inclusiuè: ac propterea litera Dominicalis anni 1900. erit g, inferior. Postremo anno 325. Cyclus Solaris est 26. & numerus index V. supra primam cellulam. Et quoniam Cyclus 26. cadit in cellulam 26. vbi est litera c, erit c, litera Dominicalis anni 325.

Quo pacto litera Dominicalis ex cyclo perpetuo æquatur quouis anno proposito.

IAM vt appareat Mæstlinum temere, ne dicam malitiosè, hanc tabulam æquationis ad annos præteritos reuocasse, ita vt non simul eximantur 10. dies, sed paulatim consumantur, proponemus eius tabulam æquationis, quę est eiusmodi.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI Solaris antiqui, tanquàm ea iam olim fuisset usitata.

	Anni Dñi			Anni Dñi			Anni Dñi	
III	1		I	600		V	1200	Biss.
IIII	100		II	700		VI	1300	
V	200		II	800	Biss	VII	1400	
VI	300		III	900		I	1500	
VI	400	Biss.	IIII	1000		I	1600	Biss.
VII	500		V	1100		II	1700	

Vbi sanè vides, ante numerum indicem I, anno 1500. appositum, procedendo versus principium annorum Christi, fuisse factam nouem dunta

xat numerorum indicum mutationem, nimirum horum, VII. VI. V. IIII. III. II. I. VII. VI. quorum VI, anno 300. præfigitur. Cum igitur non tantum 9. sed 10. dies sint exempti, quid mirum est, numerum indicem VI. tempore Concilii Nicæni veram literam Dominicalem non exhibere? Oportuisset vtique fieri mutationem vsque ad decimum numerum indicem V. vt ea literas Dominicales, quæ tunc in vsu fuerunt, offerret. Quòd si æquatio hæc Mæstlini fuisset a Concilio Nicæno ad nostram vsque ætatem in vsu, figenda fuisset radix in anno 300. hoc est, anno 300. præponendus numerus index V. qui verè tũc literas Dominicales offerebat. Sed hac ratione in annum 1500. (si ijdem anni centesimi bissextiles relinquantur, qui in nostra æquatione bissextiles sunt.) non numerus index I, sed VII. incideret, vereque iam hoc tempore literas Dominicales monstraret, non tamen eas, quibus nunc vtimur: propterea quòd non 10. dies, sed 9. duntaxat ablati fuissent.

Mæstlinũ non rectè oppugnare æquationẽ Epactarum, aut Cycli Solaris: quippe cum solum probet æquationẽ æquinoctij primi non omnino temporibus Concilij Nicæni congruere.

DENIQVE dum aduersarius æquationem tam Epactarum, quàm Cycli Solaris labefactare, & prorsus conuellere conatur, eò ꝙ temporibus Concilij Nicæni utraque non penitus conueniat, si ad retroactos annos retrahatur, nihil aliud probat, quàm æquationem æquinoctij primo libro descriptam non exquisitè tempori eius Concilij congruere: quod vltro damus, causamque huius rei satis superque eodem lib. explicauimus. Nihil ergo noui hoc loco affert, neque vero ausus est utriusque æquationis constructionem ipsam improbare: quippe qui planè cognouerit, æquationem Cycli Solaris recte per centesimos annos progredi, ita vt in centesimis quidem annis communibus ordo literarum Dominicalium interrumpatur necessario, Cyclusque alibi principium sumat, in annis uero centesimis bissextilibus idem ordo literarũ Dominicalium, idemque principium Cycli retineatur: quemadmodũ probè quoque intellexit, æquationem Epactarum pendere & a 300. annis, quibus Luna fermè vnum diem anticipat, & à 400. annis, quibus æquinoctium per triduum ferè sedem suam anteuertit. In hoc solum errauit, quòd anticipationi Lunæ tribuit cum vulgo annos 304. nõ autem 312 ½. vt Astronomorum tabulæ exigunt. Definat igitur nobis insultare, quasi per nostram æquationem nesciamus literas Dominicales annorum Concilij Nicæni reperire. Nam numerus index V. quem nostra æquatio ante correctionem nobis offert, ritè literas Dominicales omnibus annis Calendarij restitutionem antecedentibus exhibet, cum nunquam ante annum correctum interruptio literarum Dominicalium facta sit: vt Mæstlinus hoc loco a malitia, & temeritate excusari nullo modo possit, quòd per vim, cõtra ius, fasque æquationem nostram, quasi per capillos (ut ipse loquitur) attrahens, ad annos præteritos transtalerit; cum potius, vt eam falsam esse conuinceret, demonstrare debuisset, illam futuris annis uitiosam fore: quod non solum non effecit, sed nec facere quidem ausus est; neque vero id efficiet, etiamsi omne robur huc conferat, omnesque intendat neruos. Sed videlicet iste

iste Tubingensis Mathematicus Poetis similior, quàm Mathematicis, Poetarum more materiam quærens, omnia vndique colligit, falsaque veris affingit. Quid enim? an non falsum est, & quidem impudens mendacium, nos non posse per nostram æquationem (si præteritis annis rectè accommodetur, prætermissa videlicet, vt a nobis factum est, æquinoctij æquatione, quam tamen ipse importunissimè intrudit.) literam Dominicalem temporibus Concilij Nicæni reperire? An non videri meritò possit homo totus ex fraude, & mendacio compositus, qui cum probare instituerit, æquationem tum Epactarum, tum Cycli Solaris in Calendario nouo præscriptam, esse prorsus vanam, atque vitiosam, nihil minus agit, quàm vt hoc probet, sed id solum moliatur, ut ostendat, æquationem nostram anni Solaris, quę ab ea longissimè diuersa est, motibus cæleſtibus veris non omnino congruere: quod quidem præter rem est, & ultrò a nobis non semel concessum, causamque explicauimus, cur neque nostra, neque vlla alia æquatio anni Solaris, quæ æquabilis sit, atque uniformis, vero Solis motui possit omni ex parte respondere?

VERVM aduersarius totis viribus contendit, æquationem nostrã, si uera est, ut asserimus, annis Concilij Nicæni debere conuenire, his verbis. *An non nouum Calendarium ad Concily Nicæni decretum iuratum est, & ad illud reformatum dicitur? An non ea propter cum illo exquisitissimè congruere debebat? Quòd si illa sub tempore Concily eius ex veteri computo numeranda sunt, an non hoc ipso modo vetus Calendarium probatis, & nouum hoc vestrum improbatis? Quin potius istarum æquationum, atque adeo totius correctionis principium non in anno 1582. sed in ipso Concilio Nicæno consistit. Nam nihil aliud ipsum velle potest, nec debet, nec aliud subinnuunt vestræ querelæ aduersus vetus Calendarium, quàm si istæ æquationes iam olim fuissent vsurpatæ, quòd Ecclesia toto hoc tempore, & porrò etiam in perpetuum habuisset, & habitura sit correctissimum Calendarium: sed postquam usque ad annum 1582. fuerint neglectæ, quòd hac reformatione quasi ab exilio reuocatæ, in integrum restituantur, eisq; oẽ id, qđ tpe intermedio decesserat, reddatur. Et hoc ipsũ auctor suo pprio exẽplo confirmat. Nã in tabula æquationũ cycli Epactarũ ppetui ipse similiter æquationẽ Lunationũ nõ ad sequẽtes tantũ, sed ẽt ad pteritos annos vsque ad principium annorum Christi adhibet. Quare non immeritò hic quoque simili æquatione vtendum erit. Quod cum sit, cur quæso in ore semper habetis, Concilium Nicænum, Concilium Nicænum? Cur contenditis, quòd Calendarium ad Concily eius constitutionem reformandum fuerit, & iam vestra opera reformatum sit? Cum tamen nec diem æquinoctij uerni, nec vllam diem Dominicam, aliamve in Septimana certam, ad tempus Concilij illius monstrare possitis, sed calculo uestro pro 21. suppo natis 20. diem Martij, & pro die Dominica, diem Lunæ, &c. Si quid frontis est vobis, an non pudebit vos uestri laboris in hoc Calendario conficiendo suscepti? An non vos, qui confectum recepistis, aluſque ad reciendum vestris consilijs auctores fuistis, erubescitis, quòd in calculũ eius*

non aliter inquirere potueritis: aut si potuistis, quòd eum melius non examinaueritis, priusquàm auctoritate Papæ moti, eum velut singulari artificio absolutum proclamaretis? Pudeat, inquam, vos vestra vel insciti, vel temeritatis. Sed quis in posterum confidet Calendarij huius numeris, cum ipsi tam ridiculè fallant tempora anteacta?

Quo pacto Calendarium dicatur ad tempora Cõcilij Nicæni restitui

NOS autem contra, firmissimè asseueramus, nostram æquationem, quanquam uera sit, non necessariò temporibus Concilij Nicæni debere congruere: atque aduersarium non assecutum esse propositum Calendarij noui ad Concilij Nicæni decretum restituti. Idcircò enim Calendarium ad tempora Concilij Nicæni restitutum est, ut termini Paschales prorsus illæsi, atque intacti permanerent: quod quidem factum est per exemptionem 10. dierum, ut æquinoctium ex die 11. Martij, quo ante correctionem fiebat, in 21. restitueretur, quo illud Patres Concilij illius fieri statuerunt, cum ex æquinoctij die termini Paschales omnino pendeant. Non tamen propterea arbitrati sumus, æquationem nostram, si ab eo Concilio incepissel, conseruaturam fuisse æquinoctiũ in ipso die 21. ita ut ab eo aliquantulum non discederet: quemadmodum nunc post correctionem, eadem æquatio non ita æquinoctium in ipso die 21. conseruare potest, ut ab eo in utramque partem non euagetur interdum: quod quidem accidit propter inæquabilem, irregularéque æquinoctij progressum, vt superiore lib. ostendimus. Non inficior tamen, si ab illius Concilij tempore æquatio hæc nostra utriusq; anni vsurpata esset, futurũ nõ fuisse, ut tot, ac tãti errores cõmitterẽtur, vt nimirum æquinoctium 10. diebus a die ei assignato, & Luna quinq; ferme diebus a propria sede abesset; quot uidelicet abesse vidimus hoc tẽpore, anteq̃ annus corrigeretur, propterea quòd æquatio ea adhibita non erat. Et verò non esse necessarium, vt æquatio anni Solaris respondeat numero dierum ob æquinoctij restitutionem exemptorum, hoc exemplo planum faciemus. Fac æquinoctium fuisse restituendum in diem 25. Martij, ut plerique uoluerunt. Nonne, vt hoc fieret, eximendi fuissent 14. dies? ita sanè. Hac enim ratione translatum fuisset æquinoctium in 25. diem Martij, ex 11. quo id contingebat. Quo posito, quis non uidet, si æquatio nostra quadringentorum annorum præteritis annis accommodaretur, (qua aptior nulla institui potest, cum mediæ anni magnitudini congruat, ut etiam Mæstlinus ipse confessus est) non offerri 14. dies eximendos, immò nec debere tot dies offerri, cum ad summum 12. dies æquinoctium sedem suam anteuerterit ab Incarnatione Dominica ad nostram vsque ætatem? Quare non rectè faceret, qui æquationem retroactis annis accommodaret, ut ostẽderet eam falsam esse, eo quòd non exhibeat 14. dies auferendos, quot uerè ex anno fuissent ablati, si ea restitutio æquinoctij facta esset. Ita igitur planè in nostra hac correctione factum cogita. Sunt enim ex anno 1582. exempti 10. dies necessario, ut æquinoctium ex die 11. in 21. reduceretur, post quem statim 19. termini Paschales a Concilio Nicæno constituti haberentur, siue uerè æquinoctium tempore illius Concilij in diem 21. inciderit, siue in alium diem: aut siue æquatio nostra offerat 10. dies uerè eximendos, siue plures, paucioresve; dummodo ea futuris annis ita ad diem 21. æquinoctium conseruet, ut non lõge ab eo id sinat euagari, suaq. sponte, & vltro idem in diem 21. restituat. Quod exquisitè satis nostrã æquationẽ præstare, supra docuimus. Immo etiamsi temporibus Nicæni Concilij æquinoctium uerè die 21. contigerit, non tamen propterea æquatio nostra, quamuis rectè instituta, potest 10. dies exhibere, sed pauciores necessario, propter inæqualitatem anni, atque adeo propter minimam anni magnitudinem inter tempora eius Concilij, & annum correctionis interiectum, vt supra suo loco diximus. Quę cum ita sint, liquidò constat, Mæstlinum non syncere agere, dum æquationem nostram in præteritos annos retrahit, ut literam Dominicalem tempore Concilij Nicæni inueniat: quandoquidem necesse non est, ut æquatio tot dies auferendos præbeat, ac proinde toties Cyclum Solarem interrumpendum demonstret, quot re ipsa exempti simul sunt anno correctionis. Satis est, vt Cyclus antiquus Solaris adhibeatur ad literam Dominicalem eruendam annis præteritis; quippe cum nulla in eo ante correctionem facta sit interruptio. Neque obstat, quòd Lunę æquationem præteritis annis accommodauerimus: quia Lunationes uerè anticiparunt sua loca in Calendario, etsi annus Solaris non sit æquatus unquam. Quare ut status Lunationum annis, qui correctionem antecedunt, cognoscatur, necesse est adhibere Lunationum æquationem. Hoc autem Cyclo Solari non accidit, cum interrumpi non possit, aut mutari, nisi annus Solaris per aliquot dierum exemptionem, aut per diem intercalarem omissum, vel additum æquetur. En cur in ore semper habeamus Concilium Nicænum, quod ille quæritat, quia uidelicet eius æquinoctium restituimus, eosdemque terminos Paschales retinuimus: quod factum non fuisset, nisi 10. dies sustulissemus ex anno, æquationemq. quadringentesimo quoq. anno adhibendã instituissemus. Si quid frontis est tibi, Mæstline, (ut tua oratione tecum agam) an non pudebit te tui laboris in hoc Calendario oppugnando susceptí? An non erubescis, ꝙ tam ueteratorie æquationem Cycli Solaris euertere conatus sis? Pudeat, inquam, te tuæ uel insciti, uel temeritatis. Sed quis in posterum cõfidet tuis calumniis, cum tam ridiculè in re per se clarissima hallucinatus sis, ut nimirum Cycli Solaris æquationem ad annos præteritos transferre tentaueris, cum is tunc nulla eguerit æquatione. Verum hęc satis sint de Nouiluniis, Quartisdecimis Paschalibus, & Cyclo literarum Dominicalium noui Calendarij aduersus Mathematicum istum Tubingensem.

Quare annis ante correctionẽ adhibẽda sit æquatio Lunationum, nõ autem Cycli solaris.

Conclusio Apologię aduersus Mæstlinum.

NONNE aperte uides, Mæstline, frustra a te tantum bellum in Calendarium nouum esse susceptum? quippe cum id omnibus numeris esse absolutissimum, quod ad vsum, & consuetudinem Ecclesię spectat, (Nã quod ad motus ueros cęlestes, qui in hoc negotio minime considerãtur, attí-

attinet,nullum omnino Calendarium excogitari poteſt,quod eis vſque quaque reſpondeat) hoc meo reſponſo ſit demonſtratum , adeo ut non modo meo iudicio, ſed aliorum etiam peritiſſimorum hominum, nullũ exquiſitius,aut magis certum poſſit excogitari,in quo Cycli ratio ſeruetur , quemadmodum in noſtro,quod neceſſarium eſſe omnino in rebus politicis, copioſe ſatis a nobis oſtenſum eſt?Equidẽ non dubito,quin in eadem nobiſcum ſententia fores , niſi inueteratũ illud odiũ in Eccleſiã Romanam,eiuſq; caput, Pontificem Maximum,Petri Apoſtoli primi Põtificis Romani legitimum ſucceſſorem,ac CHRISTI Domini in terris Vicarium,adeo te exçęcaret,vt omnia ipſius mandata,atq; decreta,etiã ad Fidem nulla ratione pertinentia,quale eſt hoc noui Calẽdarij præceptum,occaſionem obterendi,calumniandi,& funditus euertendi, ſi poſſes,auidiſſime,vndecunq; potes,arripias.Hæc cum ita ſint,pudeat te neceſſe eſt, (ſi tamen eſt aliquis relictus pudori locus) quòd tam audacter in Examinis tui inſcriptione omnes Mathematicos prouocaris,ut ad illud reſpondeant,niſi Impoſtores , & publicę pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint:aut ſi reſpondere nequeant , (quod omnino tibi perſuadebas) vt ſe nimis temerario applauſu, & prȩcoci conſilio hoc Calendarium collaudaſſe, atq; paſſim ad recipiendum perſuaſiſſe , ingenue pro communis Patriæ ſalute agnoſcant.Ita.n.arbitror tuis ineptijs,& calumnijs hoc reſponſo eſſe ſatisfactũ , vt nouis cauillationibus nullus iam videatur relictus locus,niſi quis è medio tollere velit omnẽ Calendarij vſum,in quo Cyclus decennouennalis adhibetur , & in quo anni,ac menſes per dies integros,neglectis horis,earumq. fragmentis, dinumerantur, vtpote ad captum vulgi,& ad quotidiana hominũ commercia accommodati: quod neminem ſanæ mentis ſibi perſuadere poſſe exiſtimo. Hoc conſtare puto omnino ijs, qui tuum Examen legerint , & meam Apologiam perpenderint diligentius,te nihil nobis obijcere, quod non antea cognouerimus, aut quod Calendarium Gregorianum labefactare poſſit: quippe cum aliud nihil oſtendas,quàm æquinoctium uerum non ſemper in die 21. Martij,ſi noſtra ęquatio adhibeatur , perſiſtere poſſe : quod nunquam negauimus : cum fieri nulla ratione poſſe ſciamus,ut vlla æquatio ęquabilis,& vniformis id prȩſtare queat, ob verorum motuum inęqualitatem.

LIBRI SECVNDI FINIS.

APPENDIX

QVA

ANTONIVS POSSEVINVS

E' SOCIETATE IESV

DEFENDITVR,

& ſumma totius Apologiæ explicatur.

Alter libellus Mæſtlini, quo alterũ hoc ſuũ Examen defendere conatur aduerſus Poſſeuinum, & alios, qui eius rationem reijcere conãtur.

VIX dum meam hanc Apologiam prȩlo commiſeram, cum de repente è Germania ad me perfertur alter libellus Mæſtlini , quem Defenſionem inſcribit alterius ſui Examinis , quod præmanibus habemus , & non omnino indiligenter examinauimus. Occaſionem huius Defenſionis in vulgus edendæ captauit ex ſcripto quodam (vt ait) Antonij Poſſeuini Ieſuitæ , qui eum hoc ipſo nomine , quòd in Calendarium nouum inuectus eſſet,perſtrinxit, multò tamen leuius,quam res poſtulabat . Quod ita ægrè tulit aduerſarius, vt operæ pretium duxerit, (Tantum apud eum potuit iracundia, & vlciſcendi libido) proprio libello edito ſcriptum illud Poſſeuini incredibili ſanè maledicentia exagitare , bonumque eius viri nomen,atque exiſtimationem prorſus obterere . Audaciorem quoque eum fecit ad hunc lition

lere, aut labefactare ausus sit, tanta ei audacia accessit, vt denuò omnes petulantissimè ad respondendum prouocet, planeque sibi persuadeat, neminem fore, quicunque sit, & quantuscunque ipse sibi uideatur Mathematicus, qui eius demonstrationes refutare queat. Quæ omnia ex eius Defensionis initio liquidò constare possunt, quod hic ad verbũ inserere placuit, ut omnes uideant, eum in maledicendo, & in suis commentis ad sidera extollẽdis semper sui similẽ esse. Ita igitur Defensionẽ suam auspicatur.

BIENNIVM est elapsum, quo alterum meum Astronomicum Examen Noui Gregoriani Calendarij publicaui, quo, omissis omnibus aliis Quæstionibus, & Disputationibus receptionem eius impedire ualẽtibus, vnicum illud, & quidem præ reliquis primarium, & fundamentale Pontificiorum argumentum discussi dicentium: Quòd nouum Gregorianum Calendarium tanta perfectione sit reformatum, & absolutum, vt in eo omnes veteris Calendarij, multiplici imperfectione laborantis, errores non modo sint sublati, sed etiam futuro tempori tanta prouidentia prospectum, vt calculus ipsius nullo vnquam seculo, vsque in PERPETVVM, vlli mutationi obnoxius sit futurus. Illo igitur meo examine ego ex ipsis fontibus, ex quibus tota hæc quæstio desumenda, & decidenda est, demonstraui, Nouum istud Gregorianum Calendarium hac commendatione nequaquam esse dignum. Ipsum enim omnibus, & singulis ijs partibus, quibus quàm rectissimè reformatum uel esse debebat, vel esse putatur, innumeris modis tam vitiosum deprehendi, vt nihil quicquam in vllo Calendario reprehendendum occurrere possit, in quo hoc Gregorianum non etiam deficiat. Quam ob causam ipsum potius COLLVVIES OMNIVM ERRORVM, quàm reformatio dicendum erat, propterea quòd in ipsum, velut in sentinam, omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluunt. Inde certitudine Astronomicarum rationum fretus & stipatus, vniuersos Mathematicos, qui vel primùm confecerunt Calendarium istud, vel hactenus defenderunt, audacter ad respondendum prouocare non sum veritus, &c.

Mæstlinus non ault, Calendariũ nouum dici posse perpetuum: sed ef ſe colluuiem omnium errorũ, qui in ullo Calẽdario extare possunt.

QVOD meũ Examen simul atq; in publicũ exijt, sicut Pontificiis, præsertim quibus Nouum Calendarium arridebat, inexpectatissimum fuit: certò enim sibi persuaserant, nouam istam suam creaturam nullius labis insimulari, nedum conuinci posse: ita illi ipsi præcoci censura miris modis me apud sese exagitare ceperunt, quasi ego solus, præ doctissimis, & celeberrimis nescio quibus Mathematicis, noui uestri Calendarij auctoribus, & approbatoribus, mihi ceu solus sapere videri velim. Hinc ipsi sibi omnino promiserunt, mihiq; minati sunt, meas illas demonstrationes pro dignitate acceptas, & ex ipsis fundamentis, ad quæ ego (ipsorum iudicio) indoctè prouocauerim, solidè refutatas iri. Sed quid fit? Tantum inuictæ ueritatis robur est, vt istorum hominum vocibus, ceu imbellium caniculorum latratu, non modo non succumbat, sed etiam ultrò aliquem, qui paribus uiribus congrediatur, prouocet, & prodeuntem cum de siderio expectet. Sic ergo dicti mei Examinis refutationem nequaquam pauidus, sed forti animo expecto. Verum nihil huius toto hoc biennio video, vnico scripto cuiusdam Iesuitæ Antonij Possieuini excepto, eoq;, vt mox demonstrabo, ineptissimo. Anni quidem spatium elapsum est, quo ex quorundam relatione accepi, esse alicubi nonnullos, qui refutationem aliquam non modo meditati sint, sed iam tum prælo typis excudendam commiserint: At nec illa, toto hoc tempore, diligenti etiam habita inquisitione, ad me defertur. Isti ergo dum moras moris nectendo prodire in lucem subterfugiunt, tacitè tesiantur, se in conscientia sua conuictos veritati refragari non posse. Nam nisi malam fouerent causam, cur ex tot ipsorum peritissimis, sapientissimis, & eruditissimis totius orbis Christiani Mathematicis, (sicut Busæus Iesuita Moguntinus thesi 170. Disputationis suæ iactanter refert) vel (si modo Papa Gregorius xiij. in Bulla verum dicit) ex harum rerum peritissimis, quos ipse Papa longè antè ex primarijs Christiani orbis nationibus delegerat, & qui multum temporis, & diligentiæ ad eam lucubrationem corrigendi Calendarij adhibuerunt, ne vnicus prodit, qui noui Calendarij rationes explicet, eiusq; causam serio agat. Sed tam cæteri, quàm etiam ij, quos ego illo meo scripto vel obliquè vel nominatim prouocando citaui, tacent. Quin immo ex fide dignis hominibus accepi, quòd etiam ille Mathematicus, quem pag. 2. mei Examinis perstrinxi, veritate victus in meam conceſſerit sententiam. Hoc idem ab alijs quibusdam fieri audio, qui licet Pontificiæ Religioni sint addicti, aperte tamen confitentur, quòd illius mei scripti demonstrationes à nemine, quicunque sit, & quantuscunque ipse sibi videatur Mathematicus, refutari possint. Addo & illud. Per fide dignos itidem mihi nunciatum est: quendam nescio quæ magis aduersus meã personã, quàm scriptum, corrasisse, sed ea, vt futilia, & publicatione indignissima, esse Superiorum auctoritate suppressa.

QVARE mei illius Examinis demonstrationes immota adhuc stant, nec insultibus istorum languescunt. Contrà verò nouum Calendarium in omnibus suis partibus totum manet imperfectum, mendosum, uitiosum. Quod cum sit, quo, quæso, nouitatis amore, seu potius furoris uestro fascinati vel agitati Pontificiorum tam Mathematici, quam alij, pergunt istud suum vitiosissimum Calendarium toti orbi, sub falsissimo exquisitissimæ & perfectissimæ Reformationis nomine tam magnifice commendare, vrgere, & obtrudere? An hoc non est data opera totum Christianum orbem ludere, & ceu seruum pecus tyrannicè subiugare, atque pessundare?

NONNE videtur miles iste glorioſus iam parta lætus victoria canere triumphum? Miror equidem, vehementerque miror, eum posse tam elato esse animo, ut præ se, non dicam omnes totius orbis Mathematicos contemnat, sed arbitretur, neminem reperiri, qui cum illo paribus uiribus congrediatur. Aut enim necesse est eum superbię spiritu inflatum veritatem ipsam nolle aspicere, aut (quod eius Examen declarat) ceremoniarum Ecclesiasticarum, quibus ad hoc usque tempus in toto Christiano orbe Pascha celebratum est, prorsus ignarum

esse, atque expertem; cum contradicendi cupiditate excęcatus ineptias suas, quas contra nouum Calendarium affert, non videat. Sed efficiam fortassis, vt ad suos cognoscendos errores tandem oculos aperiat, aut certè, qui in hoc negotio per se nihil vident, cęcum haudquaquàm sequantur Ducem. Euidenter enim hac mea Apologia ostendi, cur Calendarium nouum Gregorianum dicatur Perpetuum, & nulli unquam mutationi obnoxium, meritoque hoc nomine esse dignum, quicquid interim ipse fremat. Quod si cognoscere desiderat, (eum enim prorsus hoc non intellexisse, clamat eius Examen, & hic libellus.) legat Caput 5. lib. 1. & caput 4. lib. 2. huius Apologiæ. Quòd autem exprobat, Calendarium nouum esse colluuiem omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere possunt, quis non intelligit, id eum odio tum in omnes Catholicos, tum præsertim in Pontificem Romanum Christi Vicarium, dixisse? Si enim vnum aut alterum errorem nouo Calendario obiecisset, suspicari quispiam fortasse posset, non omnes prorsus errores ex eo sublatos esse: Nunc autem, cum omnia in eo uitiosa esse proclamet, quis credat, eum syncero, & candido animo esse locutum? Sed conferamus, quæso, nouum Calendarium cum vetere, vt neminem latere possit, Męstlinum non veritatis amore, sed (quod ipse de nobis prędicat) furoris oestro fascinatum, vel agitatum Calendarium Gregorianum insectari, appellareque omnium errorem colluuiem, perinde ac in id, velut in sentinam, (vt ipse ait) omnes omnium Calendariorum errores turmatim confluant. Quid si omnes ex eo errores, quantum per Cyclum licuit, sublatos esse demonstremus? In uetere certè Calendario æquinoctium continenter sedem sibi præstitutam deserens versus mensis initium progrediebatur, ita vt annis proximis ante correctionem decem totos dies à propria sede abscesserit. Neque hic finem sui progressus statuebat, sed quotidie maiora is capiebat incrementa: Neq; vero vlla spes erat, vt in suã sedem aliquando sponte sua reuerteretur. In nouo aũt Calendario æquinoctiũ die 21. Martij, quæ ei sedes tributa est ab antiquis, contingit. Et si accidat, vt id ab eo die, propter verorum motuum instabilitatem, aliquando recedat, hic recessus non ad 10. dies, vt in antiquo Calendario, sed ad summum ad duos aut tres dies excrescere potest, & vltrò, ac sponte, nullo alio adhibito remedio, ad 21. diem redit, etiam post 20000. ann. ut lib. 1. ostendimus. Deinde in Calendario antiquo aureus numerus Lunæ XIIII. Paschales exhibebat multò serius, quàm res ferebat, ita vt oppositio secundum Cyclum, siue Luna XV. plerunque per quatriduũ oppositionem mediam subsequeretur, nunquam autem Luna XIIII. in ipsam mediam oppositionem incideret, nedum ipsam vno die anteiret: quod recta Cycli dispositio in Calendario requirit. At nouum Calendarium hunc errorem non ferendum ita emendauit, ut Luna XIIII. Paschalis fermè semper vno die pręcurrat mediã oppositionem, uel in eandem incidat, uel denique non multò post contingat: quo quid accuratius in Cyclo ullo potest desiderari? Ex duobus veteris Ca-

Calendariũ nouũ iure dici Perpetuum, & non esse colluuiẽ omniũ errorum, qui in vllo Calẽdario exstare possunt, vt vult Mæstlinus.

Errores Calẽdarij ueteris, qui in nouo, quantũ per cyclũ licet, sublati sunt.

Calendarij erroribus, quos commemorauimus, & in nouo Calendario sustulimus, sequebantur alij duo errores, ijque grauissimi. Primum enim ijs annis, quibus Luna XIIII. secundum aureum numerum incidebat in diem 11. Martij, vel 20. vel in aliquem inter eos interiectu, (quod quidem accidit, quotiescunque aliquis horum aureorum numerorum, 3. 6. 8. 11. 14. 19. currebat, nimirum sexies in omni decennouenali annorum spatio) reiectum semper est Pascha ex primo in secundum mensem. Deinde quoties Luna XIIII. aurei numeri in diem Dominicum, vel diem Lunæ, aut Martis, Mercurijve incurrebat, toties Pascha quarta hebdomada, hoc est, Luna XXij. vel XXiij. vel XXIIIIj. vel XXV. celebratum est: propterea quòd Luna XIIII. veteris Calendarij, in cælo erat Luna fermè XViij. ac proinde quando Pascha quatriduo, aut maiori spatio ab illa XIIII. Luna aberat, incidebat necessario in Lunam XXij. aut post. Qui omnes errores cum ex nouo Calendario, quantum per Cyclum licuit, sublati sint, vt mea hac Apologia demonstraui, quæ est tanta Mæstlini impudentia, ac temeritas, ut demersus ipse in omnium errorum colluuione, ac sentina, Calendarium nouum Colluuiem omnium errorum uocare non uereatur? Ipse certè id nullius erroris conuincere potuit, (quamuis magnificè se hoc effecisse iactet) nisi errorem dicere velimus, calculum noui Calendarij vero motui Solis, atque æquinoctij non omni ex parte congruere. Præter hoc enim in toto suo Examine prorsus aliud nihil probat. Verum non esse necessarium, immo neque fieri posse, vt ullum Calendarium, in quo regulæ populares proponendæ sint, atque Cyclus describendus, veris respondeat motibus, satis superque ex ijs, quæ a nobis demonstrata sunt superioribus duobus libris, apparere potest. Verius igitur quis Examen eius atque hanc Defensionem aduersus Posseuinum editam non solum colluuiem errorum dixerit, sed etiam officinam omnium mendaciorum, quibus nouum Calendarium Gregorianum peti, & oppugnari potest.

Quando Pascha è vetere Calẽdario uel in secũdo mẽse, vel post Lunã xxj. contra Patrũ decreta, celebrarũ sit.

Mæstlinus quid in suo Examine probet.

Scripta Mæstlini in Calẽdariũ esse colluuiẽ omnium errorum, & officinam omniũ mendaciorum.

PROSEQVITVR deinde aduersarius victoriam suam, atque triumphum, dicitque nobis fuisse inexpectatissimum eius Examẽ: quippe cum responsum ei quidem minemur, nemo uero nostrum id adhuc ediderit. Quasi verò solida aliqua ratione Calendarium nouum euertisset, ita certò victoriam sibi promittit, cum tamen omnia, quæ in Examine suo arma profert, id tantum conuincant, (ut paulo ante diximus) æquinoctium, adhibita noui Calendarij æquatione, vero æquinoctio non omnino respondere: quod nemo unquam negauit. Neque ulla æquatio æquabilis, atque vniformis institui potest, quæ cum veris motibus exquisitè congruat, vt copiosè lib. 1. demonstrauimus. Quòd si fortè eiusmodi æquationem reperiri posse contendat, eam condat ipse Mæstlinus, suo illo laborioso ingenio, vt intelligamus, non sine causa nouum Calendarium ab eo esse reprehensum. Sin autem nullo id modo fieri posse faretur, fateatur quoque, nouum Calendarium hoc nomine temerè a se oppugnatum, & veteri posthabitum. Quid enim?

Mæstlinũ solum probare, Calendarij nouij non omnino veris motib. congruere: quod ad rem non facit, & a nemine negatur.

Num Calendarium uetus, quod tantopere laudas, Mæſtline, & huic nouo omnibus nominibus præfers, ita ad verum motum conformatum fuit, vt ab eo nunquàm diſſenſerit? Certè ſi per capitale odium, quod in Eccleſiam Romanam habes, verum fateri tibi liceret, nunquàm negares, nouum Calendarium propius ad verum motum accedere, quàm vetus. In veteri enim æquinoctium diem 21. Martij ſibi præſtitutum ita deſeruerat, vt ad eum reuerti nullo modo potuerit, niſi 10. dies ex anno fuiſſent detracti. In nouo autem, etſi ab eo die aliquantiſper euagetur æquinoctium, ſponte tamen aliquot elapſis ſeculis ad eum redit, nullo alio adhibito remedio. Taceo de Lunationibus circa correctionis tempus, quæ in ueteri Calendario a Nouiluniis ueris toto quatriduo, & eò amplius, differebant: quod de Lunationibus Calendarij noui dici non poteſt. De eo autem, quod aſſeris, multos, etiam Catholicos, in tuam ſententiam ceſſiſſe, propterea quòd tacendo teſtentur, ſe in conſcientia ſua conuictos veritati refragari non poſſe, non multum laboro. Tu videris, quàm verum hoc ſit. Ego quidem cauſam, cur ad tuum Examen nemo adhuc reſponderit, initio huius Apologiæ expoſui: quam veram fuiſſe, non fictam, tute iam ſatis intelligere potes, cum tuum illud uentoſum Examen hac noſtra qualicunque Apologia eluſum uides. Ac ſanè non dubito, quin (quod tu de tuo Examine dicis) noſtrum tibi reſponſum inexpectatiſſimum fuerit: quod tu falsè, & acutè (vt omnia) Elephantinum partum vocas. Quid agas? Elephas tantum animal parere cito non poteſt. Tardè Elephas parit, fateor, ſed parit Elephantem: At tu cum paris, Culicem paris. Quid enim eſt aliud in ſcriptis tuis, Mathematice Tubingenſis, præter maledicentiæ aculeum, & iactationis tubam? quanquam non uereor, ne non noſter hic Elephantinus partus maturus potius tibi, quam ſerus videatur: quem ſi tam auide expectas, vt dicis, habes iam, quod expectas. Tu uide, ne, mutata ſententia, iam ſtatuas, cauſam, cur tantopere expectares, non fuiſſe. Sed pergamus ad alia, & præcipua adhuc Defenſionis Mæſtlinianæ capita expendamus.

Calendarij uetus magis a uero motu diſcrepare, quàm nouum.

Mæſtlinus Culicē parit.

Tria potiſſimum in ſcripto Poſſeuini a Mæſtlinum pupugiſſe.

TRIA ſunt potiſſimum in illo ſcripto Poſſeuini, quæ mirum in modum Mæſtlinum pupugerunt. Primùm, quòd Hæreticum eum nominauerit. Deinde, quòd aſſeruerit, glorioſam illam ſui Examinis inſcriptionem ſatis oſtendere hominis ventoſum ingenium, ac proinde in eius ſcripti receſſu multò minus eſſe, quàm fronte promittat, ac pleraq; in eo putida eſſe. Deniq;, q confirmauerit, Calendariũ nouũ aſtrui magis à Mæſtlino, quàm negari, confirmari, quam infirmari; quippe cum in Examine demonſtrauerit, æquinoctium in utramque partem a die 21. Martij recedere, atque adeo ipſum diem 21. quem Calendarium Gregorianum æquinoctio aſſignauit, medium eſſe quodammodo inter diem 19. & 24. ad quos uſque euagari poteſt æquinoctium. Verum tria hæc ueriſſimè a Poſſeuino dici, nullo prorſus negotio clariſſimè oſtendemus.

Mæſtlinum hæreticum eſſe.

PRIMVM enim Mæſtlinum hæreticum eſſe, nemo qui illum nouit,

ſit, niſi forte hæreticus ipſe ſit, negabit. Nam ut taceam, quod plerique in Germania ſciunt, eum, quòd Vbiquetarius eſſet, pulſum eſſe Heidelberga, Profeſſio fidei, qua Mæſtlinus in ſua hac Defenſione vſus eſt, vt hæretici nomen vitaret, profecto eſt talis, vt ſi nullum præterea haberemus indicium, ſua ipſum confeſſione iugulare poſſemus. Nam & Patrum traditiones reſpuit, & Sanctorum patrocinium contẽnit, & ſoli fidei iuſtificationem ac beatitudinem tribuit: denique ſe Vbiquetarium, etſi non uerbo, at re profitetur. Quo igitur ore hæretici nomen recuſat, qui tot, tamque apertas hæreſes tam ſtudioſè ſuſcipiat?

DEINDE veriſſimè Poſſeuinum aſſeruiſſe, glorioſam illam Examinis Mæſtliniani inſcriptionem ſatis oſtendere hominis ventoſum ingenium, ac proinde in eius ſcripti receſſu multò minus eſſe, quam fronte promittat, ac pleraque in eo putida eſſe, hinc ſtudioſius Lector facile cognoſcet. Receperat Mæſtlinus, ſe in ſuo Examine demonſtraturum, atque in hac ipſa Defenſione inaniter ſe demonſtraſſe iactat, omnia in nouo Calendario Gregoriano ita vitioſa eſſe, ac deprauata, vt verius Colluuies omnium errorum, qui in ullum Calendarium cadere poſſunt, appellanda ſit, quàm reſtitutio. Ad ſingula deinde deſcendens ait, neque æquinoctium rectè ad 21. diem Martij, per 10. dierum exemptionem, reſtitutum eſſe; neque id ad diem 21. conſeruari poſſe, ſi æquatio in nouo Calendario præſcripta adhibeatur; neque Epactas ritè ſuo fungi munere in Nouilunijs, & terminis Paſchalibus monſtrandis, tum ob vitioſam earum in Calendario diſpoſitionem, tum ob earum æquationem perperam inſtitutam; neque denique Cyclum antiquum Solarem, ſiue literarum Dominicalium perfectè eſſe æquatum ad literas Dominicales tempore Concilij Nicæni indicandas. Veruntamen ex his omnibus quid in verboſo illo Examine probauerit, liquidò colligi poteſt ex iis, quæ hac Apologia aduerſus eum ſcripſimus. Abunde enim in ea omnes eius cauillationes, quas in hac Defenſione gloriabundus repetit, refutauimus: vt propterea nihil addendum hoc loco uideatur; cum nec ipſe noui aliquid contra Gregorianum Calendarium in ſua hac Defenſione attulerit. Hoc ſolum adijciam, quod & ſupra oſtendimus: ſi totum eius Examen diligentius examinetur, comperiemus nihil aliud in eo probari, quàm æquinoctij ad diem 21. Martij conſeruationem per æquationem noui Calendarij, cum vero æquinoctio non congruere. Sed hoc & auctor Calendarij, & nos, qui ad anni reſtitutionem conuocati ſumus, antequam Calendarium a GREGORIO XIII. Pont. Max. publicaretur, præuidimus, vt ex Compendio, quod quinquennio toto ante Calendarij emendationem ad Principes Chriſtianos tranſmiſſum fuit, liquidiſſime conſtare poteſt. Cur enim in eo hæc uerba prope finem apponerentur, quod & Cap. 4. huius lib. diximus. *Reſtituitoque verno æquinoctio ad eum locum, ex quo deciderat, atque hoc Epactarum Cyclo, qui ad quamcunque anni quantitatem accommodari poteſt, Calendario appoſito, intercala-*

Quid Mæſtlinus in ſuo Examine probare receperit ad ueterus noui Calendarium.

Mæſtlinum nihil noui contra Calendarium in ſua Defenſione aſſerere.

Multo aliam eſſe in Examine Mæſtliniani receſſu, q̃ fronte promittat; cum ſolũ probet, æquinoctiũ Calẽdarij non uero æquinoctio nõ cõgruere, & tamen inſtituta noua probãda recepe it.

Auctores Calendarij præuidisse, æquationem anni Solaris non omni ex parte vero motui respondere: ne propterea frustra eam Mæstinus insectetur.

calationisq́ ratione, quam diximus, & eius Cycli æquatione adhibita, ita in posterum anni atque menses congruerent cum Solis ac Lunæ ratione, vt nulla deinde varietas, aut dissensio possit existere; quòd si quando acciderit, eadem hac via bellissime in suum statum docet posse restitui. Cur, inq̃, hæc apponerẽtur, si arbitrati essemus, (quod per calumniã Mæstlinus nobis imponit) nostrã æquationẽ a uero motu æquinoctij nũquã posse dissentire? Si item putauissemus, annum Alphonsinum, qui inter maximũ, ac minimum medius est, perpetuo respõsurum uero æquinoctio, ita vt nunquam alia æquatione, quam quæ a nobis præscripta est, indigeret, quorsum, obsecro, hæc alia uerba ad calcem eiusdem Compendij adiecta essent a nobis? *Quòd si alicui Alphonsi calculi incertiores esse videbuntur, quàm vt illis fidendum putet, potiusq́ recentioribus adhærendum existimet, is profecto intelliget, eam esse huius artificiosi Cycli, tabulæq́ Epactarum à Lilio excogitatæ dispositionem ac digestionem, vt nullo negotio siue Copernici, siue cuiusuis alterius calculis possit aptari, si tabella æquationis ex illis confecta, pro ea, quam ad marginem scripsimus, substituatur: ueluti hac, quam exempli gratia a Copernici ratione non multum distantem apposuimus.* An uidemur tibi, Mæstline, hisce verbis voluisse, Calendarium nouum ideo Perpetuum dici, quòd æquinoctium ita diei 21. Martij adhæresçat, vt ab eo per nostram æquationem dimoueri nequeat? Falleris profecto, si hoc putas; Qui enim hoc existimare potuissemus, cum liberum reliquerimus, vt æquatio siue ad annum Alphonsinum, siue ad annum Copernici, aut alterius cuiusuis institueretur? Sed idcirco Perpetuum diximus Calendarium, quòd Cyclo in eo non mutato, æquatio institui possit ad quamcunque anni magnitudinem, facileque emendari, si à vero motu longius abesse comperiatur, ut latius Capite 4. libri 2. exposuimus. Quæ cum ita sint, non te pudet, nobis obiicere id, quod vltrò concedimus, & confitemur? Cur tam impudenter nobis semper obiicis, Nouum nostrum Calendarium polliceri æquinoctij verni reductionem in 21. diem Martij, hac adhibita diligenti cura, ut ipsum ab illa die, velut a propria & fixa sede, nunquam vsque in perpetuum possit recedere; cum hoc nusquam nos dixisse, possis ostendere, nisi in eo sensu, quem de Calendarij perpetuitate exposuimus? Lapidem, Mæstline, (ut est in prouerbio) uerberas; tum quia inanem operam consumis, cum nihil aduersus nos proficias, tum quia te ipsum lædis potius, quã nos, cum omnes inde intelligant, te nodum (quod dicitur) in scirpo quærere, & malitiosè per calumniam Calendarium nouum insectari.

Cur Calendarij nouum dictum sit Perpetuũ ab eius auctoribus.

Multa in Examine Mæstlini putida esse.

An non est hoc in tui Examinis recessu multò minus esse, quàm fronte promittat? An non putidum deinde est, in Calendario nouo a te reprehendi id, quod Ecclesia semper in Paschæ celebritate ex Patrũ Cõciliorumque Decretis sanctè obseruauit? nimirum cum dicis, Pascha non esse celebrandum in Plenilunio proximo post æquinoctium, cum tamen hic mos perpetuo in Ecclesia uiguerit, & nullo alio tempore Pascha aptius possit celebrari, ut supra tum ex antiquissima Ecclesiæ consuetu-

suetudine, tum ex grauissimis Scriptoribus, qui de recta Paschæ celebratione scripserunt, comprobauimus: ut hac in re nimis aperte inscitiam tuam prodas. An non putidum est, te cauillari, ideò Calendarium esse a nobis restitutum circa finem anni 1582. potius, quam circa principium, ne Pascha, quod in vetere Calendario legitimè celebratum esse garris, in nouo non ritè celebraretur? Ostendis profectò, quàm bene uersatus sis in hoc negotio, cum toto (vt dicitur) erres cælo. Pascha enim eius anni legitimum fuisset, ex præscripto Concilij Nicæni, si 10. dies initio anni exempti fuissent, quod contra Decreta Patrum, eiusdemque Concilij in vetere Calendario in quarta hebdomada non ritè celebratum est, ut Cap. 3. lib. 1. demonstrauimus. Verum ita tibi in hac putida doctrina places, ut non te pudeat in ista tua Defensione iactare, ueritatem tum de cæteris Calendarij noui erroribus, tum præsertim de hoc, qui in Paschæ festo anni 1582. in nouo Calendario commissus esset, agnitam, sudem nobis esse in oculis. Sed uide ne hęc ipsa responsio mea, ne dicam tota Apologia, qua plane te ignarum esse harum rerum conuici, trabs tibi sit in oculis futura. An non putidissimum est, quòd existimas Lunam XIIII. à plenilunio non differre, cum hoc sit contra omnium Patrum, Conciliorumque doctrinam? An non putidum est, docere contra totam scholam Mathematicorum, æquinoctium uerum posse a medio distare toto quatriduo, atque adeo medium sibi uendicare diem 23. Martij, uerumque ad diem 27. post aliquot annorum secula prolapsurum, cum huic rei calculus ad annos 20000. extensus apertissimè repugnet? An denique non putidum est, tam audacter Epactarum æquationem oppugnare, cuius fundamentum, radicemque prorsus ignorasti, ut ex iis, quæ cap. 7. lib. 2. scripsimus, liquet? Silentio prætereo, te neque æquationem Epactarum, neque Cycli Solaris ex propriis (ut Philosophi loquuntur) oppugnare: quippe cum probè intelligas, neutram eam esse a nobis restitutum circa finem anni 1582. potius, quam circa principium, ne Pascha, quod in vetere Calendario legitimè celebratum esse garris, in nouo non ritè celebraretur? Ostendis profectò, quàm bene uersatus sis in hoc negotio, cum toto (vt dicitur) erres cælo. Pascha enim eius anni legitimum fuisset, ex præscripto Concilij Nicæni, si 10. dies initio anni exempti fuissent, quod contra Decreta Patrum, eiusdemque Concilij in vetere Calendario in quarta hebdomada non ritè celebratum est, ut Cap. 3. lib. 1. demonstrauimus. Verum ita tibi in hac putida doctrina places, ut non te pudeat in ista tua Defensione iactare, ueritatem tum de cæteris Calendarij noui erroribus, tum præsertim de hoc, qui in Paschæ festo anni 1582. in nouo Calendario commissus esset, agnitam, sudem nobis esse in oculis.

Responsio hac trabs è Mæstlino in oculis.

Sed uide ne hęc ipsa responsio mea, ne dicam tota Apologia, qua plane te ignarum esse harum rerum conuici, trabs tibi sit in oculis futura. An non putidissimum est, quòd existimas Lunam XIIII. à plenilunio non differre, cum hoc sit contra omnium Patrum, Conciliorumque doctrinam? An non putidum est, docere contra totam scholam Mathematicorum, æquinoctium uerum posse a medio distare toto quatriduo, atque adeo medium sibi uendicare diem 23. Martij, uerumque ad diem 27. post aliquot annorum secula prolapsurum, cum huic rei calculus ad annos 20000. extensus apertissimè repugnet? An denique non putidum est, tam audacter Epactarum æquationem oppugnare, cuius fundamentum, radicemque prorsus ignorasti, ut ex iis, quæ cap. 7. lib. 2. scripsimus, liquet? Silentio prætereo, te neque æquationem Epactarum, neque Cycli Solaris ex propriis (ut Philosophi loquuntur) oppugnare: quippe cum probè intelligas, neutram eam esse a nobis restitutum circa finem anni 1582. potius, quam circa principium, ne Pascha, quod in vetere Calendario legitimè celebratum esse garris, in nouo non ritè celebraretur? Ostendis profectò, quàm bene uersatus sis in hoc negotio, cum toto (vt dicitur) erres cælo. Pascha enim eius anni legitimum fuisset, ex præscripto Concilij Nicæni, si 10. dies initio anni exempti fuissent, quod contra Decreta Patrum, eiusdemque Concilij in vetere Calendario in quarta hebdomada non ritè celebratum est, ut Cap. 3. lib. 1. demonstrauimus. Verum ita tibi in hac putida doctrina places, ut non te pudeat in ista tua Defensione iactare, ueritatem tum de cæteris Calendarij noui erroribus, tum præsertim de hoc, qui in Paschæ festo anni 1582. in nouo Calendario commissus esset, agnitam, sudem nobis esse in oculis.

mus) adeo ut dies 21. medium quodammodo locum tueatur inter extremos dies receſſus ; quis dubitabit, aptiſſime inſtituram eſſe æquationem æquinoctij , cum id in medio receſſus in vtramq; partem ita conſeruet , vt poſt 20000. annos adhuc ad diem 21. ſuapte ſponte reuertatur ? Qui plura hac de re deſiderat , legat eadem illa cap. 5. 6. & 7. lib. 1. huius Apologiç.

Cur ad reliqua capita Defenſionis Mæſtlinianæ non reſpondeatur.

RELIQVA Mæſtlinianæ huiuſce Defenſionis capita perſequi non eſt animus , cum in ijs ſolum ea argumenta repetat , (& quidem innumeris adiectis maledictis , atque irriſionibus , cum non ſemel iactabundus nobis inſultat , neminem noſtrum illi reſpondere auſurum , immo nec poſſe reſpondere . Tantum ſibi inflatus iſte Tubingenſis Mathematicus arrogat.) quæ in Examine propoſuerat : quibus videor plene ac cumulatè ſatisfeciſſe ſuperioribus duobus libris . Ex eius porrò conuitiis , & contumeliis , quibus omnes eius paginæ , ne dicam , periodi , ſunt refertæ , facile coniicere licebit , quo animo Mæſtlinus Calendarium nouum Gregorianum tam iracundo , & impotenti animo inſectatus ſit ; num videlicet ſtudio , atque amore veritatis, an potius odio Pontificis Romani , & vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ , atque Orthodoxæ , id fecerit. Equidem in ea ſum ſententia, ut exiſtimem, eum Calendarium eadem rabie exagitaturum fuiſſe , etiamſi in eo veri omnino motus ſpectati fuiſſent , atque obſeruati , aut quocunque tandem modo reſtitutum id foret ; hoc ſolo nomine , quòd à Pontifice Romano editum eſſet, & tori orbi Chriſtiano , ut reciperetur , ab eodem propoſitum . Tum enimuerò (nec ſine cauſa) exclamaſſet , Impoſtores nos eſſe , ac publicæ Pacis in S. Romano Imperio turbatores : quippe qui Ciuiles annos , qui æquales eſſe debent , & ad vulgi captum accommodati , quibuſque Eccleſia vniuerſa tam Orientalis , quàm Occidentalis iam inde fermè ab initio ad noſtram uſque ætatem ſemper vſa eſt , uiolenter extrudimus , ac pro eis annos inæquales per uim intrudimus , quos neceſſe eſt mirandum in modum commercia , conuentioneſque humanas conturbare . Quod ſanè illum facturum fuiſſe , ambigi non poteſt. Si enim, quando annum æqualem in Calendario retinuimus , qui omnibus hominibus , ob antiquiſſimum eius uſum, notiſſimus eſt , Impoſtores nos uocat ; quid obſecro facturus fuiſſet , ſi in Eccleſiam nouum annum , eumque inſtabilem , maximeque inæqualem inuexiſſemus ? Deſinat ergo inſidioſe nobis conſilium dare , atque identidem inculcare , nos debuiſſe per nouas obſeruationes , nouas eaſque perfectiſſimas tabulas prius extruere , quàm Calendarium emendare ; vt nimirum (vt ipſe ait) confidentius de perpetuitate noſtri Calendarij gloriari potuiſſemus. Hæc enim res maiorem ei præbuiſſet occaſionem nobis inſultandi , tanquàm qui excellentiſſimorum Aſtronomorum obſeruationibus

Mæſtlinus eo eſſet animo, vt Calendario oppugnaret, quocunq; modo reſtitutum eſſet

Mæſtlinus inſidioſe nobis ſuadere, ac perfectas tabulas conſtruamus, ne noſtrũ Calendariũ poſſit eſſe Perpetuum.

nibus relictis , proprias , nullaque adhuc experientia confirmatas , ad rem grauiſſimam , cuiuſmodi eſt Calendarii reſtitutio , adhiberemus . Adde , quòd nulla tunc ratione perpetuum fuiſſet futurum Calendarium . Vt enim poſſit eſſe perpetuum , non debet vllis tabulis Aſtronomicis ita addici , & aſtringi , vt ab eis nulla in re vnquam diſſentiat . Nullæ enim tabulæ ad hunc uſque diem conditæ ſunt, uel à peritiſſimis Aſtronomis, neque uerò condi poſſunt, de quarum diuturnitate multum nobis poſſimus polliceri , propter motuum cæleſtium periodos nondum planè perſpectas, ut Cap. 4. lib. 1. docuimus . Sed tum demum poterit eſſe Perpetuum , quando cyclus in eo deſcriptus omnes dies totius anni replet , ut æquatione debita ſuis temporibus adhibita, ad omnem anni magnitudinem poſſit accommodari, nulla prorſus in eo mutatione facta : cuiuſmodi eſt ſe nouum Calendarium Gregorianum, ſuperioribus duobus libris perſpicuè demonſtratum eſt.

Calendarium nõ poſſe eſſe Perpetuũ, ſi certis quibuſdam tabulis Aſtronomicis adderetur.

HABES igitur , Mæſtline , qui tuis ineptiis (quidni enim ineptias dixerim , cum omnia tua argumenta ex mera ignorantia eorum , quæ de recta Paſchæ celebratione Patres , Conciliaque ſanxerunt , proficiſcantur , ac proinde merę nugę ſint) tandem aliquando reſponderit : quod neminem facturum eſſe , tibi penitus perſuadebas ; propterea que reſponſionem hanc ridibundus Elephantinum partum in tua Defenſione vocitabas . Reſpondi autem unus ego ex omnibus , qui præclaro huic correctionis operi interfuerunt , non quòd plus in me ingenij eſſe ſentiam , quàm in aliis, ſed quia ita illis viſum eſt , quibus non obtemperare nefas puto. Erexit præterea me ad hoc qualecunque certamen libentiùs ineundũ, bonitas cauſę, & veritatis amor; vt Calẽdarium nouum quiuis, modo Aſtronomiæ prorſus ignarus non ſit , & computum Eccleſiaſticum uel mediocriter calleat , a canino tuo allatratu nullo poſſit negotio defendere , ac tueri . Atque in hac ſane reſponſione libenter ab illis uerbis abſtinuiſſem , quæ te interdum remordent , atque repungunt , niſi loquaciſſima , atque adeo impudentiſſima tua maledicentia , qua nullum conuicium , nullum uerbum contumelioſum prætermittis , quod vel in Summum Pontificem , uel in nos, qui eius iuſſu Calendarium reſtituimus , non euomas , me (hominem alioquin & natura, & inſtituti mei ratione ab hoc genere dicendi alieniſſimum) ad illud faciendum coegiſſet. Certè ſi modeſtè difficultatem , ſi quam habebas , propoſuiſſes , tanquam is, qui aliud nihil exoptet , quàm de iis rebus , quas neſcit , inſtrui, modeſtiſſimè quoque reſpondiſſemus. Nunc autem , quoniam modeſtię , & verecundię cancellos , ac limites tranſgreſſus es , & inſtar militis cuiuſdam glorioſi de nobis per ſexcentas contumelias, atque opprobria triumphum agere præ te tuliſti , quaſi iam uictoria tibi parta eſſet , non potuimus audaciam iſtam tuam , atque

Cur in hac Apologia a uerbis aſperioribus non penitus abſtineatur.

si Mæſtlinus modeſte Calendario oppugnaſſet, modeſte ei fuiſſet reſponſum.

arrogantiam pro dignitate non accipere : quanquam tecum maledicentia non certamus , qua omnes abs te facilè ſuperantur ; ſed tantum intolerandam audaciam, uerborum grauitate retundimus : ita tamen, ut modeſtiæ Chriſtianę memores ſemper ſimus.

Meſtlinũ ſ oppugnando Calendario toti orbi Chriſtiano ſe oppone re.

QVIS porrò tu es , qui ex angulo orbis terræ , & Tubingæ latebris emerſus , tam inſolenter vniuerſo Chriſtiano orbi te opponis , & euertere conaris id , quod Imperator Romanus , omnes Reges , Principeſque Chriſtiani , qui Eccleſiæ Catholicæ veri filij ſunt , omnes Reſp. celebrioreſque Vniuerſitates , Romanum Pontificem vnanimi conſenſu adhortati ſunt , vt quàm primum conficeret ? Pudeat te (ſi quid pudoris in te reliquum eſt) inſignis tuæ impudentiæ , qua toti terrarum orbi inſcitiam tuam , ne dicam ſtultitiam , prodidiſti . Nonne ſatius fuiſſet , ſilentio Calendarium nouum cum toto orbe Chriſtiano admittere , & amplecti , ne mortales omnes præ te contemnere , perinde ac ſi ſolus ſaperes , videreris ? præſertim cum Calendarium nouum tuæ falſæ Religioni , in qua pertinax uiuis , & propter quam tantum bellum contra nouum Calendarium ſuſcepiſti , nulla in re aduerſetur ? Sed dices , Calendarium hoc innumerabilibus eſſe refertum erroribus , & veritati Aſtronomicæ penitus repugnare : quod ferendum non erat. Quibus autem erroribus ? His opinor , quos non ſemel commemorauimus. Primum, Aequinoctium per æquationem in Calendario præſcriptam non retinetur in die 21. Martij, ad quem reuocatum eſt , ſed ab eo liberè in utramque partem euagatur vſque ad diem 19. & 24. quanquam ad 21. diem interim redeat. Deinde Nouilunia per Epactas ſerius , quàm oportet , monſtrantur , ac proinde contingere poteſt , etſi rarò , ut Paſcha in quartam Lunaris menſis hebdomadam reiiciatur . Tertio Paſcha nonnunquàm ex primo menſe in ſecundum , uel in duodecimum transfertur , licet rarò etiam id fiat , nimirum quando Luna XIIII. Paſchalis diem 21. Martij antecedit , ſubſequitur autem diem , quo æquinoctium contigit , uel in eundem incidit ; ſi fortè æquinoctium verum ante diem 21. accidat: vel quando æquinoctium diem 21. Martij inſequitur , Luna uero XIIII. Paſchalis idem æquinoctium anteuertit , dummodo ante diem 21. non reperiatur . Quarto Paſchę dies agetur interdum , etſi rariſſimè , in ipſa Luna XIIII. ante Plenilunium , ſiue Lunam XV. Ad hos enim quatuor errores omnia , quæ Calendario nouo uerè a te obiiciuntur , uel a quoquam alio obiici poſſunt , reuocare licet : neque ipſum alterius errati unquam conuinces , etiamſi omnes machinas adhibeas . Verum quatuor hi errores (ſi erratum dicendum eſt , quod non temerè , ſed neceſſario admitti interdum debet) in nullo Calendario , quod per Cyclos , & regulas captu faciles , atque uniformes (vt par eſt) inſtituitur , eui-

Quatuor errores Calendarij noui, qui uitari nullo modo poſſũt, quocunque modo iſti tuatur Calſdariũ

Meſtlinũ, præter 4. illos errores, q uitari nequeunt , nullius erroris Calendariũ obnoxiũ eſſe.

euitari poſſunt . Quod enim ad primum attinet ; ſi æquinoctium certo cuidam diei affigi debet , ut termini Paſchales ſtati ac certi prefiniantur , quod omnino in anno Ciuili , ac Politico neceſſarium eſt , quis eſt , qui non videat , æquinoctium verũ ob eius inæqualem , irregularemque motum poſſe diem illum æquinoctio præſtitutum modo antecedere , modo ſubſequi ? Quin immo , etiamſi motus æquinoctij foret æqualis ſemper , atque uniformis : incommodum tamen hoc uitari nulla ratione poſſet , propter annos communes , ac biſſextiles , ut ſupra demonſtrauimus . Hunc autem errorem tertius neceſſariò comitatur , ut manifeſtum eſt . Error deinde ſecundus omnino admittendus eſt in omni Calendario , in quo Cyclus Lunaris rectè diſpoſitus ſit ; ne accidat aliquando , Nouilunia Cycli coniunctiones Luminarium in cælo factas anteire , ac proindè crebrius in quartum errorem incidatur ; cum nec ſic quidem in noſtro Calendario effugere poſſimus , quin aliquando (multò tamen rarius , quàm in antiquo Calendario circa Concilij Nicęni tempora) Paſcha noſtrum in Lunam XIIII. incidat . Itaque nonne longe prudentius feciſſes, ſi hoſce errores neceſſarios , immo & alios , ſi qui fortè irrepſiſſent , cum Chriſtiano orbe uniuerſo diſſimulaſſes: quandoquidem multò maiores , magiſque inſignes in ueteri Calendario errores cum Eccleſia toleraſti , neque propterea tamen turbatio aliqua in Imperio , aut Repub. ulla conſecuta eſt . Sed tu tanquam clamoſus rabula, tragædias excitas in nugis , ut aliquid agere , ac dicere uidearis.

QVAE cum ita ſint , quis erit , Meſtline , tam proiectę audaciæ , præter unum te , qui nouum Calendarium carpere audeat, eò quòd uitata in eo non ſint , quæ nullo modo poſſunt uitari ? Nec uerò dubito , quin ob innatam tibi arrogantiam Calendarium nouum poſt hoc meum reſponſum iterum inuaſurus ſis , ne uictus, & cauſa cecidiſſe uidearis : quanquam veritatis auctoritatem apud te tantum ualere fictè , ac ſimulatè aſſeras , ut ei lubentiſſime ceſſurus ſis , ſi quis ex fontibus huius negotij te aliud docuerit . Sed ut omnia moliaris , vt tenebras veritati vndique offundere coneris , nihil ages , nihil efficies . Ipſa per ſe ueritatis lux omnes demum tenebras excutiet , quanquam quid dico ? Ita diſcuſſa eſt ſuperior illa omnis caligo , quam tu mentibus hominum obiecteras , ut nullus iam ſit nouæ caligini locus , diluxit , patet , cernuntur omnia . Nihil admodum uero officere poteris , etſi tanquàm Cæcias nubes trahis . Verum ſi Calendarium Gregorianum denuò oppugnare uis , atque euertere , demonſtrandum tibi erit, aut in eo alios errores , præter quatuor nuper enumeratos , reperiri , cum quatuor illi deuitari nequeant ; aut frequentius Eccleſiam in eos incurrere in nouo Calendario , quàm in ueteri ;

Quid Meſtlino ſ bandũ ſit, ut Calſdariũ nouũ oppugnet.

aut certè, si neutrum illorum consequi ualeas, ut plane persuasum habeo, conficiendum abs te erit Calendarium, quod omni prorsus careat labe, dummodo in eo annus Ciuilis (quod caput est) usurpetur; & Cycli ab Ecclesia vsitati adhibeantur: quod ad Calendas Græcas te facturum speramus. Forti igitur animo sis, & ad tam præclarum facinus audendum manus admoue.

HIC RHODVS, HIC SALTVS.

FINIS APPENDICIS.

DE COMPVTO ECCLESIASTICO

LIBER TERTIVS.

PRAEFATIO.

QVONIAM *superioribus duobus libris non solum calumnijs Mæstlini satisfecimus quàm cumulatissimè, verum etiam rationes, ac fundamenta restituti Calendarij vberrime exposuimus, non erit à nostro instituto alienum, si tertio hoc libro, ac postremo regulas nonnullas proponamus, quibus omnia, quæ in Calendario Gregoriano continentur, mira facilitate memoriter, & in digitorum articulis, reperiantur. Ita enim fiet, vt nihil amplius desiderari posse videatur, quod ad Calendarij explicationem pertineat. Eo autem libentius hunc librum tertium prioribus duobus adiunxi, quòd multos, qui ante restitutionem Calendarij Computum Ecclesiasticum memoriter per articulos digitorum nouerant, permoleste tulisse accepi, se eisdem nunc regulis in Calendario nouo vti non posse; vt hæc res non possit illis non iucunda accidere, præsertim quando intelligent, nostras hasce regulas Calendario perpetuo, vbi centesimo quoque fermè anno dies anno adimitur, accommodatas, longè esse faciliores antiquis Computistarum regulis. Pro rudioribus quoque adiunximus tabellas aliquot, maiori ex parte nouas omnino, & adhuc inusitatas, per quas dicto citius, & sine ulla molestia, ac labore, omnia, quæ in Ecclesiastico Computo possunt desiderari, inueniuntur.*

DE

DE AVREO NVMERO.

CAP. PRIMVM.

Cyclus aurei numeri quid.

CYCLVS decennouennalis aurei numeri eſt reuolutio annorum 19. ab 1. vſque ad 19. qua reuolutione peracta, iterum ad 1. reditur. Vt anno 1577. numerus cycli decennouennalis, qui aureus dicitur, fuit 1. Anno inſequenti 1578. fuit 2. atque ita deinceps annis inſequentibus, addita ſemper vnitate aureo numero proximè antecedentis anni, vſque ad 19. qui aureus numerus in annum 1595. incidit, poſt quem iterum ad 1. redeundum eſt, ita vt anno inſequenti 1596. aureus numerus rurſus ſit 1. & anno 1597. qui ſequitur, 2. &c. Continet autem hic Cyclus aurei numeri annos 19. quia poſt 19. annos Solares elapſos Nouilunia ad eoſdem dies menſium reuertuntur, quãquã non ad eaſdem omnino horas, vt lib. 2. cap. 1. docuimus. Quilibet vero annus aurei numeri terminatur in fine menſis Decembris, & in principio Ianuarij anni inſequentis initium ſumit alius annus aurei numeri: quemadmodum etiam anni Domini menſe Decembri ſemper finiuntur, initiumque ſumunt à Ianuario. Vt anno Domini 1588. aureus numerus eſt 12. terminaturque ſimul cum ipſo anno 1588. menſe Decembri; Menſe autem Ianuario incipiet alius annus Domini, nimirum 1589. & eodem menſe aſſumitur quoque alius aureus numerus, nimirum 13. Atque ita deinceps agendum erit in alijs annis, donec perficiatur aureus numerus 19. à quo iterum redeundum eſt ad 1. atque hoc modo in perpetuum. Eadem ratione annus quilibet Epactarum, Cycli Solaris, ſiue literarum Dominicalium, & Indictionis, de quibus poſtea dicetur, initium habebit menſe Ianuario unà cum anno. Hunc ergo aureum numerum quolibet anno ita in digitorum articulis reperiemus.

Quilibet aureus numerus incipit menſe Ianuario, quod etiam de Epacta, cyclo Solari, & Indictione dicendum eſt.

Quomodo anoreũ centeſimorũ in articulis digitorũ ad aureum numerum cuiuſuis anni inueniendum.

IN articulis quatuor digitorum ſiniſtræ manus, Pollice omiſſo, (nomine articulorum intelligimus etiam digitorum extremitates, ita vt in quolibet digito ſeptem articulos numeremus, initio facto à radice interiore cuiuſuis digiti, appellando exteriorem proxime ſub vngue, quintum, &c.) collocandi ſunt anni centeſimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In radice, ſiue primo articulo Indicis interiori, collocatur annus 0. In radice digiti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis, 200. In radice digiti Auricularis, 300. In ſecundo deinde articulo Indicis ponitur annus 400. In articulo ſecundo digiti Medij, 500. In ſecundo articulo Annularis, 600. In articulo ſecundo Auricularis, 700. In tertio poſtea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis, 1100. Poſt hæc in quarto articulo Indicis, hoc eſt, in extremitate,

mitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui eſt exterior proxime ſub vngue, 1600. In articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis, 1800. Et quoniam centeſimi anni colloca ti iam ſunt in 19. articulis, quot nimirum ſunt aurei numeri, redeũdum eſt ad radicem Indicis interiorem, ibique ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij, 2000. & ſic deinceps, reuertendo ſemper poſt articulum 19. ad radicem interiorem Indicis.

Inuentio facilis ſedis cuiuſq; centeſimi, quamuis magni, in articulis digitorum.

CÆTERVM ne cogamur ſæpius illos 19. quos diximus, articulos ſiniſtræ manus percurrere, ſatis eſt, ſi diligenter ediſcantur ſedes 19. centeſimorum ab anno 0. vſque ad annum 1900. vt dictum eſt. His enim accurate cognitis, facili negotio ſedem cuiuſuis centeſimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum centeſimorum auferantur 20. quoties fieri poteſt, & reliquo numero tot vnitates addantur, quoties ablata ſunt 20. Nam vbi centeſimus huius ſummæ ſedem habet, ibi ſedes quoque erit centeſimi propoſiti. Exempli cauſa. Quærenda ſit ſedes anni 4900. Ex numero 49. centeſimorum (Semper autem numerus centeſimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus vltimis ad dexteram. Vt in annò 34561. numerus centeſimorum eſt 345. expreſſus per figuras reliquas, ſi duæ ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda ſunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centeſimus, id eſt, annus 1100. ſedem habet in tertio articulo interiori Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900. Item deſideret quis ſedem anni 9700. Ex numero 97. centeſimorum detrahuntur 20. quater, & ſuperſunt 17. quibus ſi addantur illa 4. fiunt 21. Et ablatis rurſum 20. ſemel, remanet 1. additaque 1. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidẽ annus 9700. propoſitus. Rurſus quia ex 20. centeſimis, hoc eſt, ex anno 2000. detrahi poſſunt 20. ſemel, & ſupereſt 0. Addita ergo 1. propter vnicam illam ablationem, fit 1. Vbi ergo primus centeſimus collocatur, videlicet in radice interiori digiti Medij, ibi annus 2000. ſedem quoque habebit. Poſtremo ſedes anni 57800. ita reperietur. In 578. centeſimis continentur 20. vicies & octies, nimirum vicies, & quinquies in 500. (cum in quolibet centeſimo contineantur quinquies) & in 78. ter, & ſuperſunt 18. quibus ſi adijciantur 28. propter totidem abiectiones numeri 20. efficiuntur 46. in quibus continentur 20. bis, & ſuperſunt 6. quæ cum 2. faciunt 8. Cum ergo octauus centeſimus ponatur in tertio articulo Indicis, erit ibidem ſedes anni propoſiti 57800. Atque ita de cæteris.

Facilis inuentio centeſimi anni, q̃ maior nõ ſit, quã 1800.

VT quoque facilè ſcias ſedem centeſimi, qui maior non eſt, quàm 1800. adde 1. ad numerum centenariorum. Articulus enim quem numerus conflatus ſignificat, ſedes erit dati centeſimi. Vt ſi detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centenariorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. ſedem habet in decimo articulo, hoc eſt, in articulo

Collocatio aureorum numerorū in digitorū articulis, ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum.

ticulo tertio Medij. Et ſic de cæteris.

DEINDE in eiſdem articulis locandi ſunt omnes 19. aurei numeri,hoc ordine. Quia proximo anno ante CHRISTVM natum fuit aureus numerus 1.collocandus eſt hic aureus numerus 1.in radice interiori Indicis,vbi poſitus fuit annus Domini 0.hoc eſt,annus,qui CHRISTI ortum proxime anteceſſit. Quoniam uerò Cyclus aurei numeri quinquies in 100.annis continetur,ſuperſuntque 5. ſi aureo numero 1. in radice Indicis collocato addantur 5.fient 6. pro aureo numero in radice digiti Medij collocando , qui quidem debetur anno 100. poſt CHRISTVM natum, & omnibus alijs centeſimis,qui in eam radicē, ſecundum ſuperiorem diſpoſitionem,cadunt . Si rurſus ad 6. adiiciantur 5.fient 11.pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo,qui anno 200.& alijs omnibus centeſimis ibi collocatis reſpondet. Eodem modo ſi ad 11.apponantur iterum 5.fient 16. pro aureo numero in radice interiori digiti Auricularis reponendo,qui debetur anno 300. & alijs centeſimis ibi poſitis. Rurſus addendo 5. ad 16.fient 21.abiectis autem 19. (quòd nullus aureus numerus poſſit eſſe maior,quàm 19.) remanebunt 2.pro aureo numero in ſecundo articulo Indicis ſupra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19. articulis reponendos , qui quidem illis centeſimis debentur,qui in eoſdem articulos incidunt. Inuenies. n. hac ratione in ſecundo articulo Medij locari 7 . In articulo ſecundo Annularis,12. In articulo ſecundo Auricularis , 17. In tertio articulo Indicis,3. In tertio Medij,8.In tertio Annularis,13. In tertio Auricularis,18.In quarto Indicis,hoc eſt,in eius extremitate,4. In extremo Medij,9. In extremitate Annularis , 14. In extremo Auricularis , 19. In quinto articulo Indicis,qui eſt exterior proxime ſub ungue, 5. In quinto articulo Medij,10.In quinto denique articulo Annularis,15. Atque hoc modo collocati ſunt omnes 19.aurei numeri in 19.articulis, in quibus centeſimos annos repoſuimus.

Alia collocatio facilior numerorū aureorū in digitorū articulis, ad aureum numerū cuiuſuis anni inueniendum.

SED ſatis eſt,inueniſſe hac arte quatuor aureos numeros 1.6.11.16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam ſi ab aureo numero cuiuſuis radicis progrediaris per ſeriem naturalem numerorum uerſus ſecundum articulum eiuſdem digiti vſque ad quintum,qui exterior eſt proxime ſub ungue , (excepto digito Auriculari , in quo ſolo ad extremitatem vſque procedendum tantummodo eſt) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in ſecundo articulo Auricularis numeri,in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum eſſe aureum numerum 17. in tertio,18. & in extremitate 19. Item in ſecundo articulo digiti Medij, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum eſſe aureum numerum 7. In tertio 8.In extremitate 9.& in quinto articulo, qui exterior eſt proxime ſub ungue,10.& ſic de cæteris,vt prius.

Alia diſpoſitio facilima aureorū

FACILIVS tamen eoſdem aureos numeros in digitorum articulis collocabis,ſi ab aureo numero 1.in radice interiori Indicis poſito pro-

aureorū in articulis digitorū, ad aureū numerū cuiuſuis anni inuenigendum.

progrediaris per ſeriem naturalem numerorum verſus ſecundum articulum eiuſdem,vſque ad quintum articulum , qui eſt exterior proximè ſub vngue ; & poſt hunc ad radicem interiorem digiti Medij regrediaris : Deinde verſus ſecundum articulum eiuſdem , vſque ad quintum articulum,qui eſt exterior proxime ſub vngue,& ſic deinceps . Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in ſecundo articulo interiori Indicis,& 3.in tertio,& c. Ita vt aureus numerus 19.in extremitatem digiti Auricularis cadat , vt prius . Ratio huius rei hæc eſt . Quoniam quilibet articulus cuiuſuis digiti ab articulo proximo eiuſdem digiti , vel alterius proxime antecedentis , (ſi articulos a radice Indicis per ſecundum articulum,tertium,& quartū, progrediendo vſq; ad articulū quintum , numeremus) diſtat annis 400. ex ſuperiori collocatione centeſimorum annorum ; continetur autem Cyclus aurei numeri in annis 400. vicies ac ſemel,ſupereſtque vnitas : fit , vt vnitas addita aureo numero cuiuſuis articuli faciat aureum numerum proxime inſequentis articuli in eodem digito,vel alio proxime inſequente, vna vnitate maiorem, ita ut aurei numeri per ſeriem naturalem numerorum progrediantur a radice Indicis uerſus ſecundum articulum, tertium,quartum, quintum,eiuſdem digiti,& hinc uerſus radicem Medij, ſecundum articulum,tertium,& alios,&c.

Inuētio aurei numeri cuiuslibet anni.

EX his facile aureus numerus cuiuſuis anni reperietur. Nam ſi datus ſit annus aliquis centeſimus,inuenienda eſt eius ſedes inter ſuperiores 19.articulos,una cum aureo numero ibi collocato . Is enim aureus numerus illi centeſimo debetur . Si verò datus ſit annus quilibet non centeſimus,inueſtigandus eſt aureus numerus illius centeſimi, qui proxime antecedit datum annum , vt iam docuimus . Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitate augetur,adijciendæ ſunt tot vnitates aureo numero illius centeſimi inuento , quotus annus datus eſt poſt illum centeſimum . Conficietur enim hac ratione aureus numerus propoſiti anni . Quòd ſi numerus compoſitus maior fuerit , quàm 19.reijciendus erit numerus 19.toties,quoties reijci poteſt. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quęſitum . Si autē remanſerint 19.aut nihil,erit aureus numerus 19.

PORRO vt facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri poteſt,& pro ſingulis abiectionibus ſingulas vnitates repoſce, quas nimirum una cum 19.abiecisti.

RECTIVS quoque feceris,ſi prius eo modo , quo proximè diximus,reiicias 19.ex numero annorum poſt centeſimum proxime antecedentem,ſi reijci poſſunt,& reſiduum aureo numero illius centeſimi adiicias, vt aureum numerum propoſiti anni componas.

EXEMPLI cauſa. Anno 2500.aureus numerus eſt 12. quoniam ſedes illius anni eſt ſecundus articulus interior digiti Annularis, vbi aureus numerus 12.collocatur;vt patet,ſi ab 1.numeres,incipiendo a radice Indicis,uſque ad illum articulum, qui eſt duodecimus , eo ordine, quem diximus,nimirum a radice cuiuſque digiti progrediendo uerſus

extremitatem,vſque ad quintum articulum,hoc eſt, ad exteriorem ſub vngue: Vel certe, ſi ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediaris per ſeriem naturalem numerorum aſcendendo, vſque ad eundem ſecundum articulum,in quo ſedes eſt anni 2500.

QVÆRATVR rurſum aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500.eſt in ſecundo articulo digiti Annularis, ibique aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo diximus; cui ſi addas 7. (ſe primus enim annus poſt annum 2500. proponitur) efficies 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus ſit aureus numerus anni 983. Sedes anni 900. eſt in tertio articulo digiti Medij,ibique collocatur aureus numerus 8. anno 900.debitus. Quoniam verò ex annis 83. quater abijci poſſunt 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones, ad 3. annos reliquos, conflatumq; numerum 7. ad aureum numerum 8.anno 900. debitum,adijciemus,vt conficiamus aureũ numerum 15.anni 983.

RVRSVS ſit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600.eſt in articulo quinto Indicis,id eſt,in exteriore ſub vngue,vbi aureus numerus 5.ponitur;ad quem ſi adijciamus annos 4.reſiduos,efficiemus 9.pro aureo numero anni 1604.

DATVS præterea ſit annus 2108. Sedes illius eſt in radice digiti Annularis,vbi ponitur aureus numerus 11. cui ſi addamus reliquos 8. annos,conflabimus aureum numerum 19.anni 2108.

POSTREMO detur annus 3003.Sedes anni 3000. eſt in tertio articulo interiori digiti Auricularis,vbi aureus numerus 18.poſitus eſt, cui ſi apponamus annos 3.reliquos,conflabimus 21.abiectiſq; 19. remanebunt 2.pro aureo numero anni 3003.

Inuẽtio aurei numeri p præcepta Arithmeticos.

AVREVS numerus facili quoque negotio per præcepta Arithmetices reperietur quolibet anno, hac ratione. Anno Domini propoſito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim qui ex diuiſione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri. Hic enim ſolum oſtendit,quot reuolutiones Cycli aureorum numerorum à CHRISTO vſque ad annum propoſitũ peractæ ſint.) erit aureus numerus anni propoſiti: Et ſi ex diuiſione nihil remanet, aureus numerus erit 19. Verbi gratia. Si quæratur aureus numerus anni 1589. Addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioque ex diuiſione relinqui 13. Erit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rurſus ſi anno 1595. quærendus ſit aureus numerus: addita 1. fit numerus 1596. quo diuiſo per 19. nihil ſupereſt. Annoigitur 1595. aureus numerus erit 19. Atque ita de cæteris.

Alia ratio inueniendi aurei numeri triplicis ad aureũ numerũ cuiuſlibet anni inueniendum.

IAM vero tabellam triplicem ad inueniendum aureum numerum cuiuſuis anni,ita conſtruemus. In prima deſcribantur anni centeſimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In ſecunda,annus 100.In tertia,200.& ita deinceps vſque ad 1800.annum, poſt quem

quem redeundum eſt ad primam cellulam ſecundę lineæ, ibique ſcribẽdus annus 1900.In ſecunda cellula, annus 2000. atque ita deinceps in infinitum,redeundo ſemper poſt 19.cellulam (Tot enim cellulas quælibet linea complectitur) ad primam cellulam inſequentis lineæ. Hæ porrò 19. cellulæ annorum Domini cuiuſque lineæ reſpondent 19. articulis digitorum, in quibus centeſimos eoſdem annos ſupra repoſuimus.

SECVNDA tabella complectitur 20. lineas aureorum numerorum,ſub cellulis annorum Domini deſcriptas. Suprema linea ordine cõtinet eos aureos numeros,quos ſupra in digitorum articulis in tranſuerſum numerando collocauimus: qui quidem ab 1. incipientes progrediuntur per continuam additionem 5.abiectis 19. ex ſumma, ſi ea maior fuerit,quàm 19. Atque hæc ſuprema linea aureorum numerorum centeſimis annis debetur,ac proinde ab alijs 19. lineis inſequentibus ſeparanda eſt aliquantulum. Hos aureos numeros ſequuntur alij deorſum deſcendendo ordine naturali numerorum, ita vt infimus idẽ ſemper ſit,qui ſupremus.

TERTIA denique tabella ad ſiniſtram ſecundæ continet centum annos expanſos ab 1.vſque ad 100.poſito anno 1. è regione ſecundæ lineæ aureorum numerum,& anno 2.è regione tertiæ,& ſic deinceps, ita vt è regione primæ lineæ,quæ centeſimis annis debetur, nullus annus expanſus deſcribatur.

Inuẽtio aurei numeri quolibet anno. ex tabella triplici,quã cõſtruximus.

VSVS triplicis huius tabellæ,hic eſt.Propoſito quouis anno centeſimo,quæratur is in prima tabella. Deſcendendo enim ab eo vſque ad ſupremam lineam ſecundæ tabellæ,incides in aureum numerũ eius centeſimi. Ita uides annis 1600. 3500. 5400. 7300. 9200. reſpondere aureum numerum 5. Annis autem 300. 2200. 4100. 6000. 7900. 9800. aureum numerum 16.& ſic de cæteris. Propoſito autem anno quopiam non centeſimo: Quære centeſimum proximè antecedentem in prima tabella,& annum poſt eum centeſimum datum in tertia tabella inter annos expanſos.In angulo enim communi ſecundæ tabellæ reperies aureum numerum anni dati.Vt propoſito anno 1589.reperies in angulo communi annorum 1500.& 89.aureũ numerum 13. Anno autẽ dato 9764.inuenies in angulo communi annorum 9700.& 64. aureum numerum 18.atque ita de alijs.Huc porrò referenda ſunt illa, quæ ſupra diximus de inuenienda ſede cuiuſuis centeſimi,quamuis magni, in articulis digitorum.Referunt.n.cellulæ 19. infimæ lineę annorum Domini,19.articulos digitorum,vt diximus.

TABVLA AD INVENIENDVM AVREVM NVMErum quouis anno propoſito.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

TERTIA TABELLA annorum expanſorum.

1	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	infinitus
0	1900	3800	5700	7600	9500	11400	13300	15200	17100	19000	20900	22800	24700	26600	28500	30400	32300	34200	infinitus

SECVNDA TAB. AVR. NVM.

						1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15
1	20	39	58	77	96	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16
2	21	40	59	78	97	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17
3	22	41	60	79	98	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18
4	23	42	61	80	99	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19
5	24	43	62	81	100	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1
6	25	44	63	82		7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2
7	26	45	64	83		8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3
8	27	46	65	84		9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4
9	28	47	66	85		10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5
10	29	48	67	86		11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6
11	30	49	68	87		12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7
12	31	50	69	88		13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8
13	32	51	70	89		14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
14	33	52	71	90		15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
15	34	53	72	91		16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11
16	35	54	73	92		17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12
17	36	55	74	93		18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13
18	37	56	75	94		19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14
19	38	57	76	95		1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15

DE EPACTIS ET NOVILVNIIS.

CAP. II.

EPACTÆ ſunt dies, quibus Solaris annus Lunarem ſuperat, vt lib. 2. oſtendimus. Primo enim anno ſuperſunt dies 11. Secundo, 22. Tertio, 33. hoc eſt, 3. (Numerus. n. 30. abijciendus eſt) Quarto, 14. &c. Reſpondent autem ſingulis 19. aureis numeris, variis temporibus, variæ 19. Epactæ, vt eodem lib. 2. docuimus. Epactam igitur cuiuslibet anni, quæ currenti aureo numero reſpondet, quæque in Calendario Nouilunia demonſtrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum poſt, in Pollice manus ſiniſtræ inueniemus.

Epactæ quid.

IN Pollicis ſiniſtri extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi ſunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. In medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rurſus in extremo 4. In articulo medio, 5. In imo 6. In ſummo item Pollice, 7. & ſic deinceps, ita ut ultimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis.

Quo pacto aurei numeri in Pollice ſiniſtro locentur ad Epactas inueſtigandas.

POST hæc aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero verò poſito in articulo medio adiungantur 20. Numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur. Numeri enim ita compoſiti (abiectis 30. ſi numerus conflatus maior fuerit, quàm 30.) ſunt Epactæ, quæ vna cum illis aureis numeris, à quibus in Pollice formatæ ſunt, in vſu fuerunt ante Calendarij correctionem.

Quid addēdū ſit aureis numeris i Pollice collocatis, vt fiant Epactæ ante Calēdarium reſtitutum.

SI igitur à ſingulis Epactis hoc modo inuentis ſubtrahantur 10. (quoniam propter 10. dies ſimul exemptos, in tabula Epactarum expanſa facta eſt mutatio per 10. lineas deorſum.) relinquentur Epactæ cum eiſdem aureis numeris currentes poſt emendationem Calendarij, ad annum vſque 1700. excluſiue. Tunc. n. quia per aliam lineam ſit deſcēſus in Epactis, auferenda ſunt 11. vſque ad annum 1900. excluſiue. Nam poſt hunc detrahenda ſunt 12. quòd per aliam lineam in Epactis tunc mutatio deorſum fiat. At anno 1800. quanquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunæ æquatione id ita exigente, vt declaratum eſt libro ſuperiore Cap. 1111. Quare tunc idē numerus 11. detrahendus eſt, qui anno 1700. demendum eſſe diximus. Atque in hunc modum ſemper tot vnitates ultra 10. detrahendæ erunt, per quot lineas facta erit in Epactis mutatio deſcendendo. Quòd ſi ſubtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, ut fieri poſsit ſubtractio.

Quid ex Epactis quæ ante correctionē aſſerpabātur, auferendum ſit, ut reſiquæ ſiāt Epactæ poſt anni reſtitutionem.

ITAQVE inuenturus Epactam ab anno Correctionis uſque ad annum 1700. excluſiue; quære ex 1. Cap. aureum numerum anni propoſiti, eumque in Pollice colloca, vt dictum eſt. Ei deinde adde 10. ſi eſt in ſummo

Quo pacto inueſtigentur Epactæ ab anno correctionis uſque ad annum 1700. excluſiuē.

ſummo Pollice, aut 20. ſi in medio articulo, aut denique 0, hoc. eſt, nihil, ſi in imo. Ex numero enim conflato ſi detrahas 10. (additis prius 30. ſi detractio fieri nequeat) dabit reliquus numerus Epactam current tem, quam quæris.

EXEMPLI cauſa. Anno 1589. aureus numerus eſt 13. qui cadit in Pollicis extremitatem. Quare ei addo 10. & facio 23. Ablatis autem 10. relinquuntur 13. pro Epacta anni 1589.

ITEM anno 1609. aureus numerus eſt 14. cadens in articulum Pollicis medium. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 10. relinquuntur 24. pro Epacta anni 1609.

RVRSVS anno 1617. aureus numerus eſt 3. ſedem habens in imo articulo Pollicis. Quare ei nihil addendum eſt. Sed quia ex 3. auferri non poſſunt 10. adiungemus 30. vt habeamus 33. à quibus ſi demãtur 10. reliqua fient 23. pro Epacta anni 1617.

PRÆTEREA anno 2314. aureus numerus eſt 16. incidens in extremitatẽ Pollicis. Additis ergo 10. fiũt 26. ablatis autem 14. (quia ad eum annum vſque incluſiue deſcenſus factus erit in Epactis per 4. lineas vltra decem illas, per quas anno correctionis factus eſt deſcenſus.) remanent 12. pro Epacta anni 2314.

POSTREMO anno 3129. aureus numerus eſt 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 17. (quòd ad eum annum vſque incluſiue ſeptem mutationes factæ ſint in Epactis deſcendendo) relinquuntur 17. pro Epacta anni 3129.

Quãdo Epacta 25. diuerſi characteris, colorisve aſſumenda ſit. Itẽ quando Epacta 29. ultimo die Decembris ſcripta, in uſu ſit.

SCIENDVM tamen eſt, Epactam 25. ſumendam eſſe diuerſo colore, aut charactere notatam, quando procreatur ab aureo numero maiore, quàm 11. Item Epactam 19. diuerſo quoque characteve, aut colore vltimo diei Decembris aſcriptam eſſe quoque in vſu, quando ab aureo numero 19. gignitur, vt continget anno 1595. & nunquam amplius, niſi poſt vſum 30. linearum Epactarum tabulę expanſæ. Cuius rei cauſam ſuperiore libro expoſuimus.

Quo pacto innotigentur Epactę poſt annũ 1700.

VT autem ſcias, quotnam vnitates vltra 10. auferendæ ſint quolibet anno poſt Calendarij reſtitutionem propoſito, vt Epacta quæſita relinquatur: hoc eſt, per quotnam lineas poſt correctionem factus ſit deſcenſus in Epactis tabulæ expanſæ vltra illas decẽ anni Correctionis, & (quod rarò fit) quando iterum factus ſit aſcenſus ab inferiori linea ad ſuperiorem, ediſcendi ſunt ſex hi verſiculi.

Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat artem.
Vis artem verbis tradere? trade tribus;
Si ſolidam rerum rationem reddere quibis
Prompte, quam poſſes nominibus nimijs.
Nec memoris ledit Lectoris lumina Karmen:
Kontra, iucunde iuuerit immemorem.

PRIMA vox, *conducit*, horum carminum tribuitur anno 1700. ſecunda

cunda, *cuiuis*, anno 1800. tertia, *breuitas*, anno 1900. & ita deinceps cęteræ inſequentibus annis centeſimis; ita vt vltimum vocabulum, *immemorem*, quod eſt triceſimumtertium, reſpondeat anno 4900. Illa etenim carmina vſum tantum habent vſque ad annum 5000. excluſiuè.

VIDE ergo cui propoſitus quiuis centeſimus annus reſpondeat. Deindè articulis interioribus manus ſiniſtræ (Pollice omiſſo) in tranſuerſum omnes voces vſque ad illam incluſiuè, quæ dato centeſimo reſpondet, accommoda hoc ordine, vt voces ab eadem litera incipientes eidem articulo tribuas: & quando proxime antecedens litera initialis (liceat nobis neceſſitatis cauſa ita appellare) repetitur, vocem illam proxime antecedenti articulo iterum adſcribas. Quot enim articulos hac ratione percurreris, tot vnitates vltra 10. auferendæ erunt, vt Epacta propoſiti anni relinquatur: hoc eſt, per tot lineas, vltra illas 10. anni Correctionis, factus erit deſcenſus in lineis Epactarum tabulæ expanſæ.

VERBI gratia. Vis ſcire, quot vnitates vltra 10. auferre debeas anno 2100. & aliis annis inſequentibus vſque ad annum 2200. excluſiue? Quoniam ab anno 1700. incluſiue vſque ad annum 2100. incluſiue, ſunt quinque centeſimi, numerandæ erunt quinque primę voces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat*, in articulis ſiniſtræ manus hoc ordine. Hæ duæ, *Conducit cuiuis*, quia ab eadem litera incipiunt, collocandæ ſunt in primo articulo: & aliæ tres *breuitas*, *breuitas beat*, in articulo ſecundo, quòd eandem literam initialem habeant. Quon iã igitur duos tantùm articulos percurrimus, auferendæ erunt ultra 10. vnitates, alię duę, nimirum 12. in vniuerſum.

ITEM anno 2300. ad quem incluſiue ab anno 1700. incluſiue ſunt ſeptem centeſimi, numerandę erunt primæ ſeptem uoces: *Conducit cuiuis breuitas, breuitas beat artem. Vis*, in articulis manus hac ratione, vt primæ duæ, *Conducit cuiuis*, dentur primo articulo; ſequentes tres *breuitas, breuitas beat*, ſecundo; inſequens ſola, *artem*, tertio; & vltima quoque ſola, *Vis*, quarto: ita vt quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo vnitates vltra 10. auferendæ erunt ab anno 2300. incluſiue vſque ad annum 2400. excluſiue. Et quoniam ſubſequens uox octaua, *Artem*, incipit ab eadem litera A, quæ dedit initium uoci ſextæ, *Artem*, quæ uocem, *vis*, antecedit, collocanda eſt octaua vox, *Artem*, iterum in tertio articulo, in quo prior uox, *Artem*, collocabatur. Atque ita de reliquis.

QVOD ſi quis velit vltra annum 4900. in quo auferuntur ultra 10. quatuordecim aliæ vnitates, progredi, inſpicienda erit tabula æquationis Epactarum Capite 1111. Superioris libri, & ex eius literis Carmina alia condenda, quorum videlicet verba ab illis literis incipiant: quemadmodum ſuperiorum ſex Carminum uoces a literis eiuſdem tabulæ æquationis initium capiunt. Hanc enim ob cauſam duas haſce voces, *Carmen*, *Contra*, per K, ſcri-

ſcripſimus, quanquam id contra rectam orthographiam factum ſit.

Quid agendum, quando numerus ex Epactis auferendus eſt 30. vel maior.

IAM verò ſi numerus vnitatum detrahendarum, quas carmina exhibent, vnà cum 10. diebus anno Correctionis exemptis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, ſed eædem prorſus tunc Epactæ aureis numeris reſpondebunt, quæ ante anni reſtitutionem cum eiſdem aureis numeris erant in vſu. Si verò idem numerus fuerit maior, quàm 30. abiiciantur 30. quoties fieri poteſt, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquæ enim fient Epactæ, quæ tempore propoſito vſurpandæ erunt.

INVENTA Epacta cuiuſuis anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda ſint, hoc eſt, quo modo cognoſcatur, quibus diebus menſium Epacta dati cuiuſuis anni præfigatur. Iis enim diebus fiunt Nouilunia ex vſu Eccleſiæ, quanquam ſecundum calculum Aſtronomicum plerunque contingant vno die citius: ita ut rectè feceris, ſi Nouilunium quodcunque per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, ſi coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vſu Eccleſiæ, ſed quando ea in cælo fit. Nam cum Eccleſia maiorem rationem habeat Lunæ quartædecimę, & Plenilunij, quàm Nouilunij, propter ſolennia Paſchę, poſtpoſita ſunt de induſtria Nouilunia per Epactas vno ferè ſemper die in Calendario, vt fuſius ſuperiori libro declaratum eſt.

Nouilunia vbi nocta ſint in Calendario.

SED ante omnia diſcendum erit, quęnam Epactę in principiis menſium, ſiue Calendis, ſint poſitæ: quod facile ſcies hoc pacto. Ianuarius habet in ipſis Calendis Epactam ✳, ſeu xxx. Februarius xxix. Martius rurſus ✳. ſeu xxx. Aprilis iterum xxix. Maius xxviii. Iunius xxvii. & ſic deinceps alij menſes ordine, ſemper vno minus: Auguſtus tamen ſolus habet in principio duas haſce Epactas xxv. xxiiii. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiij. appoſita eſt, & Calendis Octobris, xxij. &c. Quare ſi duodecim articulis digitorum ſiniſtræ manus (Pollice omiſſo) tribuas 12. menſes ordine, progrediendo à radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, ſtatuendoque quintum articulum eum, qui in Indice ſecundus eſt, & ſextum eum, qui ſecundus eſt in Medio, &c. adeò ut articulus tertius Auricularis digiti ſit duodecimus; & in primo articulo, qui Ianuario reſpondet, mente reponas Epactam ✳, vel xxx. in ſecundo autem xxix. & in tertio rurſus ✳. vel xxx. in quarto iterum xxix. & in quinto xxviii. atque ita deinceps, ſemper vno minus, dummodo in octauo, qui Auguſto reſpondet, ponas duas has xxv. & xxiiii. ſimul: ſine magno labore cognoſces Epactam Calendis cuiuſuis menſis appoſitam. Quam tamen facilius cognoſces, ſi ſolum memoria retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo, id eſt, in principio Decembris. Nam ſi ab hac Epacta progrediaris per ſeriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc eſt, menſi Nouembri xxi. decimo uerò, xxii. nono xxiii. & ita deinceps, (modò des Augu-

Quæ Epactæ Calendis menſium adſcribantur.

Auguſto in octauo articulo duas has Epactas xxiiij. xxv. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc eſt, xxix. & ✳. repetas) habebis omnes Epactas menſium initijs, hoc eſt, Calendis adſcriptas. Vbi hoc notandum eſt, in omnibus menſibus (Februario excepto) eaſdem Epactas in fine poni, quæ in principio poſitæ ſunt; In Auguſto tamẽ, qui duas has Epactas xxiiij. xxv. in ipſis Calendis habet, ſola Epacta xxiiij. repetitur in fine.

Menſes oēs, præter Februarium, eādem Epactam habent in principio, ac fine.

DEINDE ſciendum quoque eſt, in ſex menſibus, quorum vnus eſt Auguſtus, ut diximus, duas has Epactas xxiiij. xxv. ſimul eidem diei adſcribi: quales ſunt menſes locorum parium uſque ad Auguſtum incluſiue, hoc eſt, ſecundus, quartus, ſextus, & octauus, cuiuſmodi ſunt Februarius, Aprilis, Iunius, Auguſtus: & poſt Auguſtum duo menſes locorum imparium, vt nonus, atque vndecimus, hoc eſt, September, & Nouember. In quibus quidem menſibus ſcribitur Epacta 25. diuerſo colore, vel charactere notata, prope Epactam xxvi. quæ duas illas xxiiij. xxv. antecedit. In ſolo Auguſto Epacta 25. diuerſæ figuræ non ſcribitur prope Epactam xxvi. ſed vltimo die Iulij, vbi poſita eſt Epacta xxvi. duas Epactas xxv. xxiiij. Calendis Auguſti adſcriptas antecedens. In alijs ſex menſibus, videlicet Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 25. diuerſi coloris, aut characteris, prope Epactã xxv. ſcribenda eſt: ita vt Epacta 25. diuerſę figuræ menſe Iulio bis ſcribatur, ſemel die ſecũdo prope Epactam xxv. iterum prope Epactã xxvi. poſtremo diei adſcriptam.

Qui menſes habeant duas Epactas xxiiij. & xxv. ſimul eidem diei aſcriptas.

HI porrò ſex menſes, qui duas Epactas xxv. xxiiij. eidem diei adſcriptas habent, ſunt ij omnes, qui habent tantum dies 30. aut 28. vno Auguſto excepto, qui dies 31. habet. Itaque ſi Indicem, & Annularem digitum manus ſiniſtrę deprimas, cęteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem, erigas, & per quinque hos digitos omnes mẽſes enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menſes dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depreſſos, Indicem, & Annularem, in quibus ijſdem duę illę Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcribuntur, & 25. alterius coloris, aut characteris prope Epactam xxvi. Quibus ſi addas Auguſtum, habebis omnes ſex menſes, quos diximus. Qui ijdẽ ſex menſes hoc etiam verſiculo comprehenduntur.

Quo pacto facile per digitos manus ſiniſtræ ſcitur, qui mẽſes habeãt dies 30. & qui 31. vel 28. ac proptera qui eidem diei aſcriptas habeant Epactas xxv. xxiiij.

Bella decent fortes: humiles ieiunia laudent.

Nam initiales literę ſex vocum huius verſiculi indicant, eos menſes duas Epactas xxiiij. xxv. eodem die ſcriptas continere, qui ea loca in menſibus occupant, quæ ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur: quales ſunt menſes 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales b, d, f, h, i, l, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, ſecundũ; d, quartum; f, ſextum; h, octauum; i, nonum; & l, undecimũ. Verùm quæ Epactæ Calendis menſium adſcribantur, & vbi duę Epactę xxiiij. xxv. ſimul ponantur, &c. hi quoque verſus declarant.

Mars, & Ianus habent triginta; ſed minus vno
Februus, Aprilis: Reliquis at menſibus octo,
Deme gradatim vnum: Sextili has iungito binas,
Vigintiquinque, ac vigintiquattuor: Ambas',
Sed non principio, iungunt quoque Februus, atque
Iunius, Aprilis, Septembrq́, atque Nouember.
Quinque ac viginti diuerſa ſcribito forma
Supra has Epactas, quas iungi diximus. Inde
Epacta reliquæ deſcendunt ordine verſo.

Nouilunia quemodo p Epactas memoriter reperiantur, prout in Calendario notantur.

HIS præmiſſis, ita Nouilunia indagabis. Numera in tranſuerſum per triginta articulos ſiniſtræ manus (ſumendo duos in Pollice: & alios 28. in quatuor reliquis digitis: quorum 12. ſunt interiores; 4. in extremitatibus; & 12. exteriores) ab Epacta currente incluſiue (cuius videlicet Nouilunia inquiris) vſque ad Epactam item incluſiue Calendis propoſiti menſis appoſitam, tribuendo tamen menſe Februario, Aprili, Iunio, Auguſto, Septembri, ac Nouembri, eidem articulo duas haſce Epactas, xiiij. xxv. & inſequenti articulo duas has, 25. diuerſo colore, aut charactere notatam, &c. xxvi. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dabit diem Nouilunij, hoc eſt, diem, cui adſcripta eſt in Calendario Epacta currens. Perfacilis autem erit hæc numeratio, etiamſi Epacta currens maior ſit, quàm ea, quæ in principio menſis ponitur. Nam quando peruentum erit ad ✳. adijcienda erit Epacta primi diei menſis ad articulos, quos percurreris vſque ad ✳. vt habeatur dies Nouilunij. In menſibus tamen, in quibus duæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcriptæ ſunt inter ✳. & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius vnitate.

BREVIVS eundem diem Nouilunij reperies, ſi Epactam currentem ab Epacta primi diei menſis auferas; uel, ſi illa maior eſt, quàm hæc, a xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adiicias. Numerus enim reliquus, vel coaceruatus, addita prius unitate, dabit diem Nouilunij. In menſibus tamen, in quibus Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adſcriptæ, exiſtunt inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum eſt numero illi reliquo, vel conflato.

EVNDEM diem etiam habebis, ſi ab Epacta incluſiuè, quæ in principio menſis poſita eſt, numeres in articulis retrogrado ordine vſque ad Epactam currentem incluſiue, tribuendo duas Epactas, xxiiij. xxv. Item duas has, 25. diuerſi characteris, aut coloris, &c. xxvi. eidem diei, ubi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditæ ſunt.

POTES etiam, ſi placet, præſertim quando Epacta currens maior eſt ea, quæ Calendis propoſiti menſis apponitur, uel minor multò, numerare per articulos ab Epacta ultimi diei menſis, (quæ eadem eſt, ut diximus, quæ primi diei, Februario excepto) uſque ad Epactam currentem, tribuendo duas Epactas xxiiij. xxv. Item 25. xxvi. eidem articulo

lo, quando eidē diei aſcriptę ſunt. Numerus. n, articulorū, quos percurreris, dēpta prius unitate, ex numero dierum mēſis propoſiti detractus relinquet diem Nouilunij, hoc eſt, diem, cui Epacta currens adſcripta eſt.

PORRO quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, fit menſe Decembri primum inſequētis anni Nouilunium, die ultimo, vt ſupra dictum eſt: quod alioquin in primum diem Ianuarij caderet.

EXEMPLI cauſa. Currente Epacta x. ſi menſe Nouembri, qui in principio habet Epactam xxj. Nouilunium deſideres; numera ab Epacta x. incluſiue, per xi. xii. &c. progrediendo, vſque ad xxi. incluſiue, percurresque 12. articulos. Die ergo 12. notatum eſt Nouilunium per Epactas menſe Nouembri. Vel auſer x. a xxi. remanentque 11. additaque vnitate, fiunt 12. pro die Nouilunij, ut ante. Vel ab Epacta xxi. incluſiue Calendis adſcripta retrogredere per xx. xix. &c. uſque ad x. in articulis, percurreſque 12. articulos, ut prius. Vel denique numera in articulis ab Epacta xxi. incluſiuè poſtremo diei appoſita naturali ordine uſque ad x. procedendo per xxii. xxiii. &c. tribuendoque Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque diei. Percurres enim 19. articulos, quos ſi, dempta prius unitate, detrahas ex 30. diebus menſis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium contiget, ut antea.

ITEM menſe Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xxvii. numera ab Epacta x. vſque ad xxvii. tribuendo uni eidemque articulo Epactas xxiiii. xxv. percurreſque 17. articulos. Die ergo 17. in Iunio notatum eſt Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvii. relinqueturq; dies 17. pro die Nouilunij, vt ante: quia hic nihil additur, propterea quòd Epactæ xxiiii. xxv. uni eidemque diei adſcriptæ interponuntur in Iunio inter propoſitam Epactam x. & Epactam xxvii. Calendis appoſitam. Vel ab Epacta xxvii. primo diei præfixa, numera ordine retrogrado in articulis per xxvi. xxv. xxiiii. &c. uſque ad Epactam x. tribuendo uni eidēq; articulo Epactas xxv. xxiiii. Percurres. n 17. articulos, vt prius. Vel deniq. ab Epacta xxvij. ad extremū Iunij diē poſita numera i articulis ordine naturali vſq; ad x. progrediēdo p xxviii. xxix. ✳. j. ij. &c. Percurres enim 14. articulos, quos, dempta prius vnitate, ſi auferas ex 30. diebus menſis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij, quo Nouilunium fiet, ut ante.

RVRSVS currente Epacta xxix. in Iunio, percurruntur (tribuendo Epactas xxiiii. xxv. uni eidemque articulo) 28. articuli ab Epacta xxix. per ✳. j. ij. &c. vſque ad xxvii. quæ Epacta Calendis adſcripta eſt. Vel ſi auferatur Epacta xxix. à xxx. & reliquæ unitati addatur Epacta xxvii. primi diei, conficiuntur 28. pro die Nouilunij. Hic enim non additur unitas, propter Epactas xxiiii. xxv. poſitas inter Epactam xxix. currentem, & Epactam xxvii. primi diei. Sic etiam ſi numeratio fiat ab Epacta xxvii. primi diei ordine retrogrado per xxvi. xxv. xxiiii. &c. vſque ad Epactam xxix. propoſitam, (tribuendo

buendo Epactas xxv. xxiiii. vni & eidem articulo) percurremus 28.articulos,ut antea. Denique si numeres ab Epacta xxvii. vltimi diei per xxviii.xxix.&c. vsque ad xxix. Epactam currentem percurrentur 3. articuli, qui, dempta prius unitate, ablati ex diebus 30. mẽsis Iunij,relinquunt 28.pro die Nouilunij.

Aetas Lunæ quo pacto deprehẽdatur.

COGNITO die Nouilunij, facile ętatẽ Lunę quolibet die deprehendemus,si a die proximi elapsi Nouilunij inclusiue numeremus insequentes dies vsque ad diem propositũ inclusiuè elapsos.Vt currente Epacta x. si desideretur ætas Lunæ die 3. Iulij; quoniam Nouilunium antecedens factum est die 17.Iunij, numerabimus a die 17. Iunij inclusiue vsque ad diem 3.Iulij inclusiue,percurremusque 17. articulos. Erit igitur die 3.Iulij, qui propositus est, Luna xvii. Et sic de cęteris. Verum hac,quam exposuimus,ratione inuestigantur dies Nouiluniorũ, atque ætatis Lunæ,ex vsu Ecclesiæ, quę hac in re de veris motibus non admodum laborat,hoc est,prout Epactæ per Calendarij dies digestę ea exhibent; quanquam vt plurimum res aliter se habeat in cęlo. Cuius rei causam lib.2.attulimus.

Quæ Lunationes in Calẽdario sint 30. dierũ,& quæ 29.

QVOD si lubeat cognoscere,quænam Lunationes Epactarum contineant 30.dies,& quænam 29. diligenter memoriæ infigenda sunt sex illa loca,vbi duæ Epactę xxiiii.xxv.eidem diei ascriptæ sunt.Lunationes enim incipientes a 30. Epactis, quę Epactam xxiiii. eidem diei cum Epacta xxv.ascriptam proxime antecedunt, ut a xxiiii. xxiii. xxii.& a cæteris usque ad illam xxiiii. quæ eidem diei cum xxv. ascribitur, continent 29.dies, in quocunque mense id contingat: Aliæ uerò Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus Epactę 25.diuersi coloris,characterisve,quando ea antecedit aliam Epactã 25. eidem diei cum Epacta xxvi. ascriptam. Hę enim Lunationes dies tantum 29.continẽt.

Nouilunia qua ratione per Epactas, & mẽsium Calendas reperiãtur.

IAM uero si Nouilunia,ętatemque Lunę memoriter inquirere cupias,etiamsi dispositionem Epactarum in Calendario ignores, efficies id,plus minus,per Epactam cuiuslibet anni, adiunctis Calendis mensium, perinde atque ante Calendarij correctionem, hoc modo. In Ianuario subtrahe Epactam currentem ex 30. In Februario item eandem,addita prius vnitate, (propterea quod Ianuarius dies 31. continens superat unam Lunationem 30.dierum,vnitate, quę dici solet Epacta Ianuarij) ex 30. deinẽ. In Martio rursus detrahe ex 30. eandem, non addita unitate. Cum enim Ianuarius,ac Februarius constituant 59. dies, quot videlicet duę Lunationes Cycli plerunque continent; nihil supererit pro Epacta Februarii,propterea que in Martio nihil addendum erit, sicut nec in Ianuario. In mensibus denique insequentibus subtrahe ex 30. eandem Epactam, additis prius tot unitatibus, quot menses post Martium vsque ad mensem propositum inclusiue prętierierunt. Semper enim reliquus numerus diem Nouilunij indicabit. Quòd si Epacta, vel numerus subtrahendus fuerit minor, quàm

quàm 15. fiat subtractio ex 15.Si uerò maior fuerit, quam 30. ex 45. relinqueturque dies Plenilunij; quòd tunc Plenilunium antecedat Nouilunij diem.

EXEMPLI causa.Currente Epacta xiij.detrahe eam ex 30. Reliquus erit dies 17.tam Ianuarij,quam Martij,quo Nouilunium fiet. Eandem Epactam xiij.tum in Februario,tum in Aprili, addita prius unitate,aufer ex 30.remanebitq.dies 16.Nouilunij in utroque mense.Denique si eandem Epactam xiij in Nouembri,additis prius 8. (octo.n.mẽses post Martium vsque ad Nouembrem inclusiue numerantur) subtrahas ex 30.relinquetur dies 9.Nouembris,quo Nouilunium accidet.

Aetas Lunæ,quo pacto p Epactas Calendas mẽsiũ, & dies inuenietur.

IAM verò si ad Epactas,additis prius illis Calendarum unitatibus, quas ad Nouilunia inquirenda adẽddas,esse diximus, adiicias numerũ diei mensis propositi,& ex summa abiicias 30.si abiici possunt,cõflabis, vel reliquam facies,ętatem Lunę,quam proposito die habet.

EXEMPLI gratia.Currente eadem Epacta xiij. quęrenda sit ętas Lunæ die 25. Martij. Quoniam in Martio nulla vnitas adiicienda est, addantur 25.dies ad Epactam xiij.& ex summa 38.abiiciantur 30. Numerus.n.reliquus 8.Lunam tunc 8.dies habere indicabit. Item inuestiganda sit Lunæ ętas die 19 Nouembris,eadem Epacta xiij. currẽte. Addantur 8.ad Epactam xiij.propter 8.menses post Martium vsque ad Nouembrẽ inclusiue numeratos,& ad summam 21.adiiciantur dies 19.atque ex summa 40.reiiciantur 30.Reliquus enim numerus 10. dabit Lunę ętatem,&c.

CÆTERVM hoc modo non semper reperies Nouilunia illis diebus fieri,quibus per Epactas in Calendario monstrãtur:propterea quod semper detractio fit ex 30.ac si omnes Lunationes dies 30. cõtinerent, cum tamen plerunque alternis constituantur dierum 30.& 29.in Calendario.Eadem de causa ætas Lunæ hoc modo inuenta discrepabit plerunque ab eiusdem ętate,quam in Calendario ostendunt Epactę:quia nimirum semper abiiciuntur 30.quando abiectio fit; cum tamen non omnes Lunationes contineant 30.dies.Quare prior ratio huic posteriori pręferenda esse videtur,pręsertim si Luna xiiij.Paschalis inuenienda sit.

Regulares Lunæ, quid sint, & quo pacto inueniãtur

FACILE quoq; ętatem Lunæ,ac Nouilunia,plus minus,per Regulares Lunæ inueniemus. Sũt aũt Regulares Lunæ,ex Cõputistis, certi quidam numeri mensibus anni tributi,qui cum Epacta currente conficiunt ętatem Lunę,quam ipsis Calendis habet. Differunt autem Regulares Lunæ in Calendario nouo a Regularibus Lunæ in ueteri Calendario,nulloque negotio,qui singulis mensibus respondeant, hoc disticho cognosci potest.

Ars breuitatis amans bona cunctis dicitur esse,
Firmius hac haret Karmine Kompositа.

Hic.n.continentur 12.voces,quæ 12.mensibus anni ordine respõdẽt, sitio facto a mense Ianuario.Et quota cuiusuis uocis prima litera est in alpha-

alphabeto, tot unitates Regularem illius menſis, cui uox illa reſpondet, efficiũt. Poſtrema porrò duo verba, *Karmine Compoſita*, impropriè per K, ſcribuntur, vt ſignificent, Regularem tam Nouẽbris, quã Decembris eſſe 10. quemadmodum litera K, decima eſt in alphabeto.

Aetas Lunæ, ac Nouilunia qua arte per Regulares Lunæ inueſtigentur.

INVENTVRVS igitur ętatem Lunæ, atq; Nouilunia, adde Regularẽ menſis propoſiti ad Epactã currentẽ, conficieſq; ætatẽ Lunæ, quã Calendis habet: Ad quam ſi adiicias numerũ diei eiuſdem mẽſis, detracta prius unitate, ne primus dies bis accipiatur, & à sũma reiicias 30. ſi reiici poſſunt, conflabis Lunæ ætatẽ, quam eo die habet. Ex qua facile diem Nouilunij antecedentis coniicies, ſi ab ætate Lunæ incluſiue numerationem retrogradam inſtituas vſque ad diẽ 1. Lunæ incluſiue, hoc eſt, ad diem Nouilunij. Die enim Nouilunij Luna dicitur prima.

VERBI gratia. Currente Epacta ij. cupio ſcire ætatem Lunæ die 11. Maij. Quoniam Maius eſt menſis quintus, vox quinta, *Cunctis*, ei debetur, ac propterea eius Regularis erit 3. cum litera C, ſit in alphabeto tertia. Si igitur addas Regularem 3. ad Epactam ij. conficies Lunæ ętatẽ Calendis Maij, quinque dierum. Et ſi adiicias 10. dies (hoc ẽ, 11. minus vno) conflabis eiuſdem ętatem die 11. dierum 15. Die ergo 15. ante diẽ 11. Maij incluſiue (hoc eſt, die 27. Aprilis) factum eſt Nouilunium. Rurſus quærendum ſit, quota ſit Luna die 27. Auguſti, currente eadem Epacta ij. Quoniam Auguſtus eſt menſis octauus, tribuemus ei octauã uocẽ, *Firmius*, cuius initialis litera f, ſexta in alphabeto dabit Regularem 6. Si igitur addas Regularem 6. ad Epactam ij. inuenies Lunam Calendis Auguſti habere dies 8. Et ſi addas dies 26. (id eſt, 27. minus vno) atque ex sũma 34. abiicias 30. reliqua fiet ætas Lunæ quatuor dierum, die 27. Auguſti. Quare Nouiluniũ proximũ factũ eſt die 4. ante diẽ 27. Auguſti incluſiue, hoc eſt, die 24. Atq; ita de cęteris. Hæc ratio minus ab Epactis diſcrepat.

Inueſtio Epactæ per tabellas.

IAM ſi per tabellas inueſtigandæ ſint Epactæ, aſciſcenda erit tabula Epactarum expanſa, vna cum eius tabula ęquationis, cap. 4. ſuperioris lib. conſtructa. Nulla. n. breuior, aut expeditior, quæ perpetua ſit, proponi poteſt. Tẽporarias tamen duas tabellas hic ſubiiciam, ex quibus lõgè facillimè ab anno correctionis 1582. uſq; ad annum 1900. Epactæ eliciũtur: quippe cum nouemdecim Epactis ij anni ſubijciantur, quibus illę Epactæ in uſu ſunt. Vt anno 1590. Epacta erit 24. cum huic Epactæ ſubiectus ſit annus 1590. in ~~prior~~ tabella. Ita quoq; anno 1829. Epacta erit 25 quòd huic Epactæ annus 1829. ſubiiciatur in tabella poſteriori. Annos porrò Domini expanſos poſt centeſimos, qui ad ſiniſtram ſcripti ſunt, notauimus, ubi figura 0. ſignificat ipſum annum centeſimum. Sunt autẽ duæ hæ tabellæ excerptę ex tabula expanſa hoc modo. Quoniam anno correctionis aureus numerus fuit 6. cui reſpõdet Epacta 26. in linea literæ D, maiuſculæ, quę ab eo anno vſque ad annum 1700. uſurpanda eſt; deſcripſimus in priori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine, initio tamen facto ab Epacta 26. quibus ſubiecimus annos Domini, ſumpto initio ab anno 1582. Rurſus quia anno 1700. aureus numer⁹ erit 10, cui

cui reſpondet Epacta 9. in linea literæ C, maiuſculæ, quæ ab eo anno vſque ad annum 1900. excluſiuè in uſu erit; deſcripſimus in poſteriori tabella nouemdecim Epactas eius lineæ ordine, principio ducto ab Epacta 9. quibus ſuppoſuimus annos Domini, facto initio ab anno 1700. Eadem ratione poterit quis alias tabellas temporarias ex tabula expanſa excerpere.

TABELLA EPACTARVM AB IDIBVS OCTOBRIS anni Correctionis 1582. poſt exemptionem 10. dierum, uſque ad annum 1700.

Epactę	26	7	18	29	10	21	2	13	24	5	16	27	8	19	1	12	23	4	15
1500	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	0
1600	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76
	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95
	96	97	98	99															

TABELLA EPACTARVM AB ANNO 1700. vſque ad annum 1900.

Epactę	9	20	1	12	23	4	15	26	7	18	*	11	22	3	14	25	6	18	28
1700	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94
1800	95	96	97	98	99	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99									

DE CYCLO SOLARI, SIVE LITERARUM Dominicalium 28. annorum.

CAP. III.

Cyclus Solaris quid.

CYCLVS Solaris, siue literarum Dominicalium, est reuolutio 28. annorum, propterea quòd literæ Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Procreatur hic Cyclus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literæ Dominicales, propter 7. dies hebdomadæ, & quarto quoque anno unus dies intercaletur, ac proinde ordo ille 7. literarum tunc interrumpatur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus.

Collocatio annorum centesimorũ in articulis digitorũ, ad cyclum Solarẽ inueniendũ.

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. In medio articulo interiore, annus 100. In radice, 200. In radice Indicis, 300. In radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis, 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibique statuendus annus 700. In medio verò articulo annus 800. Et ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis.

Collocatio cycli Solaris in digitorum articulis, ad cyclum Solarem inueniendum.

DEINDE quoniam proximo anno ante CHRISTVM natum fuit numerus Cycli Solaris 9. collocandus est hic numerus in Pollicis extremitate, ubi positus fuit annus Domini 0, hoc est annus CHRISTI ortum proxime antecedens. Et quoniam cyclus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numero 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 16. fient 25. pro numero cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM, & omnibus aliis centesimis, qui in eum articulum ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adiiciantur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tantus enim est numerus annorum cycli Solaris) remanent 13. pro cyclo ponendo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis. Et si iterum ad 1. adiiciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocando. Ad quem si apponantur rursus 16. fient 33. & reiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. iungantur 16. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis collocando. Neque altera collocatione opus est, quòd iidem numeri iam collocati iterum redeant eodem ordine. Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquentur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iamdudum posito, &c. Atque hi septẽ numeri in septẽm illis articulis positi respondent omnibus centesimis, qui ex dispositione superiore in illos septem articulos incidunt.

Facilior dispositio cycli Solaris in manu, ad cyclũ Solarem inueniendum.

QVOD si nimis laboriosum videatur, disponere in septem illis articulis cyclum Solarem, per adiectionem numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem per additionem quaternarii, in alternis articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in sũmo Pollice ponitur, addatur 4. fiẽtq; 13. pro cyclo, qui in radice eiusdẽ digiti (medio articulo omisso) locãdus ẽ: q; q̃dẽ debetur anno 200. in eadẽ radice posito. Nã in 200. ann. cõtinet cyclus Solaris 28. annorũ septies, & supersũt 4. Et si ad 13. addãtur 4. fiẽt 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omisso Indice) ponẽdo, vbi collocatus ẽ annus 400. Si iterũad 17. addãtur 4. fiẽt 21. pro cyclo i radice digiti Auricularis (prætermisso Annulari) ponẽdo, vbi locatus est anno 600. Et si denuo adiiciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis, (præterito summo Pollice) ubi positus est annus 800. reponenda. Ad 25. si rursus apponantur 4. fient 29. & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radicis Indicis, (relicto imo Pollicis articulo) vbi annus 1000. positus est. Et tandem si ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radicis digiti Annularis, (Medio prætermisso) vbi annum 1200. collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eosdem numeros in eisdem articulis, alterno tamen ordine, (relicto nimirum semper uno articulo in medio) collocari.

Quo pacto cyclus Solaris cuiusuis anni inueniatur.

IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter illos, quos diximus, articulos, vna cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centesimi anni. At si datus sit annus quicunque post aliquem centesimum, inuestigandus est cyclus Solaris centesimi proxime elapsi, vt iam docuimus. Deinde quia singulis annis cyclus Solaris singulis vnitatibus augetur, addendæ sunt tot vnitates cyclo Solaris illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conflabitur enim hoc modo cyclus Solaris propositi anni. Verùm si numerus conflatus maior fuerit, quàm 28. reiicienda erunt 28. toties, quoties reiici possunt. Reliquus enim numerus erit cyclus Solaris quæsitus. Quod si remanserint 28. aut 0. erit cyclus Solaris, 28.

FACILE autem ex quolibet numero, quamuis magno, reiicietur 28. si abiiciantur 30. & pro singulis abiectionibus binæ vnitates reponẽtur, quæ nimirum vna cum 28. abiectæ sunt.

RECTE quoque feceris, si prius eo mõdo, quo diximus, reiicias 28. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reiici possunt, & reliquum numerũ cyclo Solari illius centesimi adiicias, ut cyclum Solarem propositi anni conficias.

EXEMPLI causa. Anno 1598. quærendus sit cyclus Solaris. Quoniam sedes anni 1500. est in medio articulo Pollicis, vbi collocatur numerus cycli Solaris, 25. erit eius centesimi cyclus

clus Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui ultra 1900. dantur, reſici poſſunt 30. ter, addemus ter duas, hoc eſt, ſex vnitates, propter tres illas abiectiones, ad 8. annos reliquos, conflatumque numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum, adijciemus, atque ex collecto numero 39. iterum 30. reiiciemus, & pro hac abiectione duas vnitates reliquo numero 9. apponemus, vt conſtituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademque in ceteris ratio ſeruanda eſt.

Conſtitutio triplicis tabellæ ad cyclũ Solarẽ inueniendum.

HIC etiam tabellam triplicem conſtruemus ad inueniendum cyclum Solarem cuiuſque anni, hac ratione. In prima deſcribantur anni centeſimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In ſecunda, annus 100. In tertia, 200. In quarta, 300. In quinta, 400. In ſexta, 500. In ſeptima, 600. Deinde rurſus in prima cellula inſequentis lineæ ſcribatur annus 700. In ſecunda, 800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo ſemper poſt ſeptimam cellulam (Nam 7. cellulas quælibet linea continet) ad primam cellulam lineæ inſequentis. Quæ quidem ſeptem cellulæ annorum Domini cuiuſque lineæ reſpondent 7. articulis digitorum, in quibus eoſdem centeſimos annos repoſuimus hoc capite.

SECVNDA tabella complectitur 29. lineas cycli Solaris, ſub cellulis annorum Domini deſcriptas. Suprema linea continet ordine eos 7. cyclos Solares, quos hoc cap. in 7. digitorum articulis conſtituimus: qui quidem a 9. incipientes progrediuntur, per continuam additionem 16. abiectis 28. ex ſumma, ſi ea maior fuerit, quàm 28. Atq; hæc ſuprema linea cycli Solaris cẽteſimis annis debetur, ac proinde ab aliis 28. lineis inſequentibus aliquantulum ſeparanda eſt. Hos numeros cycli Solaris ſequuntur alij deorſum deſcendendo ordine naturali numerorum, ita vt infimus idem ſemper ſit, qui ſupremus.

TERTIA denique tabella ad ſiniſtram ſecundæ continet cẽtum annos expanſos ab 1. vſq; ad 100. poſito anno 1. è regione ſecũdæ lineæ, & anno 2. è regione tertiæ, & ſic deinceps, ita vt è regione ſupremæ lineæ, quę annis centeſimis debetur, nullus annus expanſus deſcribatur.

Inuentio cycli Solaris ex tabella.

ITAQVE ſi annus quiſpiam ex centeſimis offeratur, ſi is in tabella prima accipiatur, & ab eo deſcendatur vſque ad ſupremam lineam, tabellæ ſecundæ, incidemus in cyclum Solarem oblati centeſimi. Sic vides centeſimis annis 300. 1000. 1700. 2400. 3100. 3800. &c. cyclum Solarem eſſe 1. Propoſito autem anno non centeſimo; ſi centeſimus proximè elapſus ſumatur in prima tabella, & annus poſt eum centeſimum datus in tertia, reperietur in ſecunda in angulo communi cyclus Solaris anni propoſiti. Vt propoſito anno 1687. inuenietur in angulo communi anni 1600. & 87. cyclus Solaris 16. Propoſito autem anno Domini 95. reperiemus in angulo cõmuni anni 0. (nullus enim centeſimus præteriit) & 95. cyclum Solarem 20. & ſic de cæteris.

PER

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

TERTIA TABELLA annorum expanſorum.

7700	7800	7900	8000	Et ſic in infinitũ.		
7000	7100	7200	7300	7400	7500	7600
6300	6400	6500	6600	6700	6800	6900
5600	5700	5800	5900	6000	6100	6200
4900	5000	5100	5200	5300	5400	5500
4200	4300	4400	4500	4600	4700	4800
3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100
2800	2900	3000	3100	3200	3300	3400
2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700
1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600

SECVNDA TAB. CYCLI SOLARIS.

9	25	13	1	17	5	21
1	29	57	85	10	26	14	2	18	6	22
2	30	58	86	11	27	15	3	19	7	23
3	31	59	87	12	28	16	4	20	8	24
4	32	60	88	13	1	17	5	21	9	25
5	33	61	89	14	2	18	6	22	10	26
6	34	62	90	15	3	19	7	23	11	27
7	35	63	91	16	4	20	8	24	12	28
8	36	64	92	17	5	21	9	25	13	1
9	37	65	93	18	6	22	10	26	14	2
10	38	66	94	19	7	23	11	27	15	3
11	39	67	95	20	8	24	12	28	16	4
12	40	68	96	21	9	25	13	1	17	5
13	41	69	97	22	10	26	14	2	18	6
14	42	70	98	23	11	27	15	3	19	7
15	43	71	99	24	12	28	16	4	20	8
16	44	72	100	25	13	1	17	5	21	9
17	45	73		26	14	2	18	6	22	10
18	46	74		27	15	3	19	7	23	11
19	47	75		28	16	4	20	8	24	12
20	48	76		1	17	5	21	9	25	13
21	49	77		2	18	6	22	10	26	14
22	50	78		3	19	7	23	11	27	15
23	51	79		4	20	8	24	12	28	16
24	52	80		5	21	9	25	13	1	17
25	53	81		6	22	10	26	14	2	18
26	54	82		7	23	11	27	15	3	19
27	55	83		8	24	12	28	16	4	20
28	56	84		9	25	13	1	17	5	21

Inuentio cycli Solaris p præcepta Arithmetices.

PER Arithmetices denique præcepta inuenietur cyclus Solaris cuiuſque anni hoc modo. Annis Domini addantur 9. Collectuſque numerus per 28. diuidatur. Reliquus enim ex diuiſione numerus (nulla habita ratione Quotientis: quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapſas duntaxat monſtret) erit cyclus Solaris anni propoſiti. Et ſi nihil ex diuiſione ſuperſit, cyclus erit 28. Vt ſi quæratur cyclus Solaris anni 1589. Addantur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuiſione enim abſoluta, reliquus erit numerus 2. pro cyclo Solari anni 1589. Rurſus ſi deſideretur cyclus Solaris anni 10967. Additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiſo per 28. ſupereſt 0. Cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & ſic de aliis.

DE LITERA DOMINICALI.

CAP. IIII.

ETSI ad literam Dominicalem cuiuſuis anni inueniendam cyclo Solari non indigemus, cum eam ſine cyclo Solari multò facilius reperire poſſimus, vt paulò poſt docebimus: tamen vt ratio ab Eccleſia ad hoc uſque tempus obſeruata in Dominicali litera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem, vt patebit, ſi quis noſtram rationem cum ea, quam Computiſtæ ante anni reſtitutionem tradiderunt, contulerit.) trademus primum viam, qua litera Dominicalis cuiuſuis anni ex cyclo Solari inuento reperiatur. Ita ergo rem exequemur. In radicibus interioribus quatuor digitorum ſiniſtræ manus (omiſſo Pollice) collocandæ ſunt hæ quinque literæ, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiuſuis anni per cyclum Solarem reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C; In radice Annularis, D; in radice digiti Medij, E; & in radice Indicis duæ, F, G, propter annos biſſextiles, qui omnes cadunt in articulos Indicis, vt patebit. Hę autem quinque literæ hoc verſiculo comprehenduntur.

Collocatio quinque literarum in manu ſiniſtra, ad literã Dominicalẽ inueſtigãdam ex cyclo Solari.

Cordati Dauid Extinxit Funda Gigantem.

Si enim primam vocem, *Cordati*, tribuas digito Auriculari, & ſecundam, *Dauid*, Annulari, & tertiam, *Extinxit*, Medio, poſtremas denique duas, *Funda*, *Gigantem*, Indici, dabunt primæ earum uocum literæ illas, quas in radicibus digitorum collocandas eſſe diximus.

INVENTVRVS deinde literam Dominicalem quouis anno propoſito, quære cyclum Solarẽ illius anni, eũq; numera in 28. articulis eorum quatuor, quos diximus, digitorum ſiniſtræ manus, hoc ordine.

Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis, ſecundus radici digiti Medij, tertius radici Annularis, quartus radici Auricularis, quintus ſecundo articulo interiori Indicis, & ſic deinceps in tranſuerſum; ita tamen, vt quatuor extremitatibus quatuor etiam annos cycli tribuas: qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorem digiti Auricularis. Annus porrò quilibet, cuius cyclus Solaris in Indicem incidit, biſſextilis eſt, alij verò anni, quorum cycli Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes ſunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quem numerus cycli inuentus incidit. Ibi enim litera Dominicalis tũ ante Calendarij correctionem, tum poſt, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

Collocatio cycli Solaris in manu ſiniſtra, ad inueniendam literam Dominicalem.

Quo pacto anni biſſextiles, & cõmunes ex cyclo Solari cognoſcãtur.

IN digito, in quem cyclus Solaris incidit, numera ſecundum ſeriem naturalem literarum Dominicalium (quæ ſunt hæ ſeptem, A, B, C, D, E, F, G.) initio facto ab ea litera, quæ ex prima regula huius Cap. in eiuſdem digiti radicem interiorem cadit, percurrendo articulos, ſeu nodos, una cum internodiis, tribueque ſingulis tam internodijs, quàm nodis, ſingulas literas, redeundo poſt G, ad A, donec ad articulum propoſiti cycli Solaris peruenias. Litera namque in eum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen præteũda ſunt internodia, & ſingulis articulis binę tribuendæ literę; quòd ibi anni biſſextiles collocentur, quibus binæ literæ reſpondent: quarum poſterior Dominicum diem indicabit à principio anni vſque ad Feſtum S. Matthiæ, prior autem ab eodem Feſto ad finem vſque anni. Atque hoc quidem modo litera Dominicalis cuiuſuis anni ante anni reſtitutionem reperitur.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari ante anni correctionem.

POST correctionem verò, Calendarij ita litera Dominicalis inuenietur. Primùm inquirenda eſt litera Dominicalis, perinde ac nondum correctum eſſet Calendarium, eo, quem proxime tradidimus, modo. Deinde numerandæ ſunt a litera inuenta excluſiue tot adhuc literę ſecundum ordinem alphabeti, quot vnitates ſuperſunt, ſi ſeptenarius numerus dierum vnius hebdomadæ toties abiiciatur, quoties abiici poteſt, ex numero dierum, qui vſque ad principium dati anni ablati fuerint; qui quidem dierum numerus ex inſequenti Cap. v. ſine magno labore cognoſcetur: ita tamen, vt tum in annis biſſextilibus, tum in centeſimis non biſſextilibus, hoc eſt, in quibus intercalaris dies omittitur, numeratio literarum ſemper fiat a poſteriori litera inuenta. Vltima enim litera huius numerationis erit Dominicalis poſt correctionem Calendarij, ſi annus eſt communis: ſi autem biſſextilis eſt, poſtrema illa litera, & proxime antecedens, erunt Dominicales. In centeſimis porrò annis non biſſextilibus ſola ultima litera illius numerationis eſt Dominicalis, ita ut cum ea non ſit aſſumenda proxime antecedens litera, quemadmodum in biſſextilibus annis faciendum eſſe diximus.

Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo Solari poſt anni correctionẽ

EXEMPLIS rem illuſtremus. Sit inuenienda litera Dominicalis anni 1522. Cyclus Solaris eo anno fuit 19. qui cadit in quintum articu-

Pri-

lum

ſum digiti Annularis, qui exterior eſt & vngui proximus: ac propterea annus ille communis eſt, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo a litera D, quæ in radice Annularis digiti poſita eſt, per ſeriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in proximo internodio, & F, in ſecundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITEM quærenda ſit litera Dominicalis anni 1520. Cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in exteriorem videlicet ſub vngue: ac proinde annus ille biſſextilis fuit, quòd eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quæ in radice Indicis collocatæ ſunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in ſecundo articulo. & binas C, D, in tertio &c. cadent binæ G, A, in quintum illum articulum: quę propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

RVRSVS inquirenda ſit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris eius anni eſt 7. qui in ſecundum articulum interiorem digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis eſt. Si igitur a litera D, quæ in radice eiuſdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per ſeriem alphabeti, ponendo E, in proximo internodio, cadet F, in ſecundum articulum, ubi poſitus eſt cyclus Solaris 7. quæ litera Dominicalis eſſet, niſi Calendarij correctio decem dies abſtuliſſet. Quare ſi poſt F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quòd poſt abiectionem 7. ex 10. diebus ablatis, ſuperſint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

ANNO quoque 1604. litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris eſt 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in exteriorem vngui proximum, in quem cadunt binæ literæ G, A: quæ Dominicalis eſſent, niſi 10. dies eſſent exempti. Si numeres ergo a poſteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & cum ultima D, aſſumas quoque antecedentem literam C, quòd annus datus ſit biſſextilis, (cum eius cyclus incidat in Indicem,) erunt literæ Dominicales D, C.

POSTREMO ita inquires Dominicalem literam anno 1800. nõ biſſextili. Cyclus Solaris iterum eſt 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, ubi ponuntur binæ literæ G, A. Et quoniam vſque ad principium anni 1800. ablati erunt dies 11. (Nam in Feſto S. Matthiæ erit primum ablatus dies 12. quòd tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus poſt A, quatuor adhuc literas B, C, D, E, quòd poſt abiectionem 7. ex 11. remanent 4. erit ſola litera E, tunc Dominicalis; cum annus 1800. ſit communis, hoc eſt, ſine intercalari die tranſigatur, ac propterea proxime antecedens litera D, aſſumenda non ſit, quemadmodum in annis biſſextilibus faciendum eſſe præcepimus.

QVOD ſi notis poſt literam inuentam in articulo, in quem cyclus incidit, numerare tot adhuc literas, quot dies ſuperſunt poſt abiectionem

ctionẽ 7. ex numero dierũ exẽptorũ, poteris in radicibus interioribus quatuor digitorum collocare alias quinq; literas, quę tibi inſeruient ab illo centeſimo excluſiue, pro quo collocatę ſunt, vſq; ad alium centeſimũ inclusiue, in quo iterum dies intercalaris omittetur. Hoc autem modo collocatio quouis anno centeſimo non biſſextili propoſito fiet. Poſt literam C, poſitam in radice Auricularis numera tot literas, quot vnitates ſuperſunt poſt abiectionem omnium ſeptenariorum ex numero dierum vſq; ad propoſitum annum centeſimum non biſſextilem excluſiue exemptorum, quot videlicet ſupra diximus numerandas eſſe poſt inuentam literam. Vltima enim harum locanda erit in radice Auricularis loco C, & aliæ deinceps, quæ ſequuntur, poſitis duabus in Indice, vt ſupra. Vt quoniam exempti ſunt dies 10. vſque ad annum 1700. excluſiue, in quo alius dies menſe Februario eximetur, numerandæ ſunt poſt C, tres hę literę, D, E, F, atque F, locanda in Auriculari; G, in Annulari; A, in Medio; B, & C, in Indice: quæ quidem vſum habebunt vſq; ad annũ 1700. inclusiue.

Alia collocatio quinque literarũ in manu ſiniſtra ad inueniendam literam Dominicalem poſt annũ reſtitutum.

ITAQVE ſi litera Dominicalis inuenienda ſit, verbi gratia, anno 1594. quo cyclus Solaris eſt 7. cadens in ſecundum articulum interiorẽ Annularis; numerabimus a litera G, in radice eiuſdem digiti poſita, literas ordinatim, ponendo A, in proximo internodio, ita vt B, in ſecundum articulum incidat. Litera enim B, Dominicalis erit, vt ſupra patuit.

RVRSVS ad inueniendas literas Dominicales poſt annum 1700. quando iam dies omnino 11. erunt exempti, vſque ad annum 1800. inclusiue, numerabimus poſt literam C, in radice Auricularis ante reſtitutionem anni poſitam, quatuor haſce literas, D, E, F, G, propter quatuor vnitates, quæ ſuperſunt poſt abiectionem 7. ex numero 11. dierum exemptorum. Poſita ergo litera G, in radice Auricularis, locabitur A, in radice Annularis; B, in radice Medij digiti; & C, D, in radice Indicis.

ITEM poſt annum 1800. quando exempti erunt 12. dies in vniuerſum, vſque ad annum 1900. inclusiue, numerandæ erunt poſt literam C, (quam ante correctionem in radice Auricularis locauimus) quinq; hę literę, D, E, F, G, A, propterea quod 5. vnitates ſuperſunt poſt abiectionem 7. ex numero 12. dierum detractorum. Collocata igitur litera A, in radice Auricularis, ſtatuetur B, in radice Annularis; C, in radice Medij, & D, E, in radice Indicis.

SIC ſi inueniendæ ſint literæ Dominicales poſt annum 1900. vſque ad annum 2100. (quia anno 2000. dies intercalaris non omittitur) quando poſt annum 1900. detracti erunt dies omnino 13. ex quibus ſi abiicitur 7. remanent 6. numerandæ erunt poſt C, in radice Auricularis ante annum reſtitutum poſitam, ſex hæ literæ, D, E, F, G, A, B, atque B, in ea radice locanda pro C, &c.

CONSTRVCTIO duplicis tabellæ ad inueniendas literas Dominicales ex cyclo Solari ita fiet. In prima deſcribantur anni centeſimi

poſt

poſt correctionem Calendarii hoc ordine. In prima cellula infimę lineę ponatur annus 1582. poſt detractionem 10. dierum, & in eadem annus 1600. biſſextilis ſcribatur. In ſecũda cellula, annus 1700. In tertia, 1800. In quarta, 1900. vna cum anno 2000. biſſextili. In quinta, 2100. In ſexta, 2200. In ſeptima, anni 2300. 2400. Deinde rurſus in prima cellula lineæ inſequentis, annus 2500. In ſecunda, 2600. In tertia, anni 2700. 2800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo ſemper a ſeptima cellula cuiuſque lineę (Nam 7. cellulas ſingulę lineæ continent) ad primam inſequẽtis cellulæ: ita vt centeſimum quemque annum biſſextilem in eadẽ ſem per cellula cum proxime antecedente centeſimo non biſſextili colloces; hoc eſt, vt poſt binas cellulas quaſcunque ponas duos centeſimos in eadem cellula inſequenti.

SECVNDA tabella continet 7. cyclos 28. literarum Dominicaliũ, quorum primus incipit à literis c,b: Secundus a literis d, c: Tertius a literis e,d: Quartus a literis f,e: Quintus a literis g,f: Sextus a literis A,g: Septimus a literis b,A. quorum quilibet per ſeriem literarũ retrogradam deſcendendo progreditur, deſcriptis in quarta quaque cellula binis literis. Ad dextram denique horũ cyclorum, vel ad ſiniſtram, ſcribantur 28. anni cycli Solaris.

Inuentio literæ Dominicalis poſt correctionem ex tabella.

SI igitur ex tabella antecedentis Cap. inueniatur cyclus Solaris quocunque anno poſt correctionem propoſito, reperietur in hac duplici tabella è regione eius cycli, & ſub centeſimo proxime elapſo, vel ſub cẽteſimo propoſito, in angulo communi litera Dominicalis dati anni: quæ duplex erit in annis biſſextilibus, ſimplex vero in communibus. In annis autem centeſimis non biſſextilibus, id eſt, in quibus dies intercalaris omittitur, ſumenda eſt ex duabus literis vna tantum, ea nimirum, quę ad ſiniſtram ſita eſt, eſtque prior in alphabeto. Vt anno 1596. cyclus Solaris eſt 9. è regione cuius, & ſub anno 1582. reperiuntur literæ g,f, quæ Dominicales eo anno erunt. Item anno 1900. cyclus Solaris eſt 5. è regione cuius, & ſub anno 1900. reperiuntur literæ A,g. Ergo g, erit tunc Dominicalis. Et ſic de cæteris.

Inuentio literæ Dominicalis ante correctionem, ex tabella.

ANTE annum reſtitutum eodem modo inuenietur litera Dominicalis, ſi linea quinta deſcendens literarum Dominicalium, quæ incipit a literis g,f, aſſumatur. Vt annò 1582. cyclus Solaris fuit 23. è regione cuius in quinta linea deſcendente literarum Dominicalium deſcripta eſt litera g. Hęc ergo Dominicalis fuit anno 1582. ante correctionem anni. Item anno 325. cyclus Solaris fuit 26. cui in eadem quinta linea reſpondet litera Dominicalis c, & ſic de reliquis.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI

8100	8200	8400 / 8300	& ſic in infinitum.			8000
7200 / 7100	7300	7400	7600 / 7500	7700	7800	7900
6200	6400 / 6300	6500	6600	6700 / 6600	6900 / 6800	7000
5300	5400	5600 / 5500	5700	5800	6000 / 5900	6100
4400 / 4300	4500	4600	4800 / 4700	4900	5000	5200 / 5100
3400	3600 / 3500	3700	3800	4000 / 3900	4800	4200
2500	2600	2800 / 2700	2900	3000	3200 / 3100	3300
1600 / 1582	1700	1800	2000 / 1900	2100	2200	2400 / 2300

SECVNDA TABELLA CYCLORVM.

b c	c d	d e	e f	f g	g A	A b	1
A	b	c	d	e	f	g	2
g	A	b	c	d	e	f	3
f	g	A	b	c	d	e	4
d e	e f	f g	g A	A b	b c	c d	5
c	d	e	f	g	A	b	6
b	c	d	e	f	g	A	7
A	b	c	d	e	f	g	8
f g	g A	A b	b c	c d	d e	e f	9
e	f	g	A	b	c	d	10
d	e	A	g	A	b	c	11
c	d	f	f	g	A	b	12
A b	b c	e	e f	e f	f g	g A	13
g	A	d	d	d	e	f	14
f	g	A	c	c	d	e	15
e	f	g	b	b	c	d	16
c d	d e	e f	A	A	b c	b c	17
b	c	d	g	g	A b	A	18
A	b	c	f	f	g	g	19
g	A	b	e	e	f	f	20
e f	f g	g A	d	d	e	e	21
d	e	f	c	c	d	d	22
c	d	e	b	b	c	c	23
b	c	d	A	A	b	b	24
g A	A b	b c	g	g	A	A	25
f	g	A	f	f	g	g	26
e	f	g	e	e	f	f	27
d	e	f	d	d	e	e	28

ANNI CYCLI SOLARIS.

Immutatio cycli Solaris ad inueniendam literam Dominicalē post correctionē, sine numeratione dierū exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

PORRO commodiſſime etiam poſt correctionem, literam Dominicalem reperiemus ſine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum, ſi cyclum immutemus, hoc videlicet modo, qui facillimus eſt. Centeſimo cuique anno biſſextili tribuatur perpetuo articulus ſecundus interior Indicis, & numerus cycli 5. qui ex ſuperiore numeratione in eũ articulum incidit, ſi nimirum in 28. articulis quatuor digitorum in tranſuerſum omnes 28. anni cycli Solaris diſponantur. Primo autem cuique centeſimo poſt centeſimum biſſextilem tribuatur inſequens tertius articulus Indicis, & Cycli numerus 9. qui in eum ex eadem numeratione incidit. Secundo vero cuiq; centeſimo poſt centeſimum biſſextilem tribuatur ſubſequens articulus, hoc eſt, extremitas Indicis, & cycli numerus 13. in eum cadens ex eadē cycli in articulis digitorum diſpoſitione. Tertio denique cuiuis centeſimo poſt centeſimum biſſextilem tribuatur quintus articulus (qui eſt primus exterior ſub vngue) & cycli numerus 17. in eum incidens, ſi 28. anni Solaris cycli in articulis numerentur, vt diximus. Itaque cyclus 5. anno cuique centeſimo biſſextili conuenit: & cyclus 9. anno cuique centeſimo poſt biſſextilem primo: Et cyclus 13. anno cuique centeſimo poſt biſſextilem ſecundo: cyclus denique 17. centeſimo cuique anno tertio poſt biſſextilem centeſimum.

Inuentio literæ Dominicalis poſt correctionē per cyclum Solarem immutatum, ſine numeratione dierum exẽptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

DEINDE inueniatur cum hiſce cyclis centeſimorum annorum cyclus anni poſt quemuis centeſimum propoſiti, vt Capite antecedente dictum eſt, addendo videlicet annos poſt centeſimum datum ad cyclũ eiuſdem centeſimi immutatum, & reijciendo 28. &c. Si enim hunc cyclum inuentum numeres in articulis digitorum, vt in hac regula dictum eſt, facto initio a radice Indicis, reperiemus literam Dominicalē poſt correctionem, vt ante anni reſtitutionem. In annis tamen centeſimis non biſſextilibus accipienda eſt prior litera inuenta ex duabus, quæ nimirum prior eſt in alphabeto.

VERBI gratia. Sit datus annus 1599. Quoniam annus 1500. poſt correctionem eſt inſtar tertij centeſimi poſt biſſextum, quòd proxime ſequens centeſimus 1600. biſſextilis ſit, ſtatuemus eum in quinto articulo Indicis, qui exterior eſt vngui proximus, eidemque numerum cycli 17. tribuemus. Deinde ex reliquis annis 99. abijciemus 28. quoties fieri poteſt, (quod fiet, ſi reiicias ter 30. hoc eſt 90. & pro ſingulis abiectionibus repoſcas 2. nimirum 6. addaſque reliquos 9. annos, vt fiant 15.) & annos reliquos 15. numero cycli 17. qui centeſimis annis a biſſexto tertijs, ac proinde & anno 1500. debetur, adijciemus, vt fiant 32. Ex quibus ſi abijciantur 28. relinquuntur 4. pro cyclo anni 1599. qui numerus cycli in radicem interiorem digiti Auricularis cadit. Et quia ibi collocatur litera C, vt initio huius capitis diximus, erit C, litera Dominicalis anno 1599.

RVRSVS datus ſit annus 1800. a biſſexto ſecundus, ſedem habens in extremitate Indicis, vbi eſt cycli numerus 13. & vbi ponuntur literę E, F, vt conſtat, ſi numeremus a literis F, G, quæ in radice Indicis

dicis initio huius capitis collocatæ ſunt, vſque ad Indicis extremum. Cum igitur annus 1800. non ſit biſſextilis, erit prior inuenta litera E, Dominicalis anno 1800.

ITEM datus ſit annus 1724. Sedes anni 1700. cum primus centeſimus ſit a biſſexto, eſt in tertio articulo interiori Indicis, vbi cycli numerus 9. ponitur, quem ad reliquos annos 24. adijcientes faciemus 33. & abiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo anni 1724. qui numerus cadit in ſecundum articulum interiorem Indicis, vbi ſunt literæ A, B, quæ anno 1724 Dominicales erunt.

POSTREMO datus ſit annus 2386. Sedes anni 2300. cum ſit tertius centeſimus poſt biſſextum, eſt in articulo exteriori Indicis ſub vngue, vbi eſt numerus cycli 17. Abiectis autem 28. ex reliquis annis 86. remanent 2. quibus additis ad cyclum 17. fiunt 19. pro cyclo anni 2386. qui numerus incidit in quintum articulum Annularis, qui eſt exterior ſub vngue. Si igitur à radice illius digiti, vbi eſt litera D, ex diſpoſitione ad initium huius capitis tradita, numeremus ordine literas, progrediendo per internodia, & nodos, cadet in quintum illum articulũ litera E, quæ anno 2386. Dominicalis erit.

Cur anni centeſimi tã biſſextiles, quam primi, ſecundi, ac tertij a biſſexto, eaſdem literas Dominicales habeant, eoſdemq; Cyclos Solares immutatos

CVR autem eiſdem centeſimis annis tam biſſextilibus, quàm primis, ſecundis, ac tertijs a biſſexto, eoſdem ſemper numeros cycli tribuamus, & eaſdem literas, cauſa hæc eſt. Quia pp æquationem anni Solaris noui Calẽdarij, quę 400. quibuſq; annis tres dies intercalares omittit, poſt quoſuis 400. annos redeũt eædem literæ Dominicales omnino; fit, vt cyclus Solaris poſt correctionem (ſi innouetur) contineat 400. annos. Perſpicuum autem eſt, quemlibet centeſimum biſſextilem a proximo centeſimo biſſextili, & quemlibet centeſimum primum a biſſexto a proxime antecedente centeſimo primo a biſſexto, & ſecundum a ſecundo, atque tertium a tertio, diſtare annis 400. Conſtat quoque ex regula ſuperiore, Dominicales literas anni 1600. qui biſſextilis eſt, eſſe A, B; literam verò Dominicalem anni 1700. qui eſt centeſimus primus poſt biſſextum, eſſe C; & literam Dominicalem anni 1800. qui centeſimus eſt ſecundus poſt biſſextum, eſſe E; literam denique Dominicalem anni 1900. qui centeſimus eſt a biſſexto tertius, eſſe G: quæ quidem literæ in quatuor illos articulos Indicis, in quibus centeſimos annos conſtituimus, incidunt, dummodo in centeſimis non biſſextilibus priorem ex duabus accipias. Quare eodem ordine in ſequentibus quadringentis quibuſuis annis eædem literę redibunt. At in priori ratione inueniendi literam Dominicalem eiſdem centeſimis annis non ijdem numeri cycli tribui poſſunt: quia in ea habetur ratio dierum exemptorum, aſſumiturque cyclus 28. annorum vſitatus, vt ſupra patuit.

SED explicemus iam cauſam huius noſtræ operationis, cur videlicet quinque has literas, C, D, E, F, G, naturali ordine alphabeti in radicibus quatuor digitorum ſtatuerimus, facto initio a digito Auriculari cur item in digitis literæ Dominicales poſt literas in radicibus conſtitutas naturali etiam ſerie literarum numeremus, idque tum per nodos,

dos, tum per internodia, Indice excepto: cum tamen in usu literæ Dominicales retrogrado ordine progrediantur, & omnes, quę inuestigantur, in ipsos tantum nodos incidant. Causa igitur hęc est. Cyclus antiquus literarum Dominicalium incipit a binis literis G, F, desinitque in A, hoc modo in 28. cellulas distributus ordine retrogrado.

Cur in literę Dominicalis inuentione serie naturali literarum pollicis interioribus sinistræ manus has literas, c, d, e, g, f, initio facto ab Auriculari.

g f	e	d	c	b A	g	f	e	d c	b	A	g	f e	d
c	b	A g	f	e	d	c b	A	g	f	e d	c	b	A

Qui quidem cyclus in manu sinistra ita disponitur per articulos in transuersum, sumptis etiam digitorum extremitatibus pro articulis. Prima cellula tribuitur radici interiori Indicis, secunda radici digiti Medij, tertia radici digiti Annularis, quarta radici digiti Auricularis, quinta secundo articulo Indicis, sexta secundo articulo digiti Medij, & ita deinceps: ita vt in radice exteriori digiti Auricularis ponatur vltima cellula. Vbi vides, literam C, quartæ cellulæ cadere in radicem digiti Auricularis; literam D, tertiæ cellulæ, in radicem digiti Annularis; literam E, secundæ cellulæ in radicem digiti Medij, & binas literas F, G, primæ cellulæ in radicem Indicis; vbi nos videlicet easdem literas collocauimus. Quoniam uero facilior est numeratio literarum ordine naturali, quàm retrogrado, maluimus numerare quinque has literas C, D, E, F, G, naturali serie, initio facto a digito Auricularis, quàm ordine inuerso, hoc modo, g, f, e, d, c, initio sumpto ab Indice, positis ibi binis literis g, f. Atque hæc causa est, cur in Auricula ri collocemus C; & D, in Annulari; & E, in Medio; atque F, G, in Indice.

Cur in literę Dominicalis inuentione serie naturali literas numeremus, idq; per internodia, ac Pedes.

CVR autem per internodia in omnibus digitis, præterquam in Indice, progrediamur naturali etiam ordine literarum, hęc causa reddi potest. Sumpta quacunque cellula simplicis literæ in cyclo paulo ante descripto, si quis ab ea inclusiue numeret quinque cellulas inclusiue, reperiet in quinta cellula eam literam, quæ in alphabeto tertia est post literam sumptæ cellulæ. Vt verbi gratia, post literam E, in secunda cellula positam reperitur in sexta cellula, quæ est quinta a secunda inclusiue, litera g, quę tertia in alphabeto est post E, &c. Quare cum in tribus digitis, Auriculari, Annulari, ac Medio, quilibet articulus a proxime antecedenti articulo eiusdem digiti sit quintus, si modo numeratio

ratio instituatur in transuersum, progrediendo videlicet ab Indice versus digitum Medium, Annularem, Auricularem, & redeundo ad Indicem: ponetur necessariò in eo articulo litera illa, quæ tertia est in alphabeto ab ea, quæ in antecedenti articulo eiusdem digiti ponitur, nimirum ea, quę in superiori cyclo quintum locum occupat ab illa, quę in antecedenti articulo eiusdem digiti collocatur. Recte igitur facimus, cum ordine naturali progredientes in literis, ponimus in internodijs singulis singulas literas; quia hac ratione ponetur in subsequęti quouis articulo proximo eiusdem digiti litera illa, quæ in alphabeto tertia est ab ea, quæ in antecedenti articulo posita est.

Cur in Indice, internodiis omissis, binæ literæ in articulis singulis naturali serie collocentur.

EADEM ratio est, cur in Indice, omissis internodijs, ponamus in singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem literarũ: quoniam videlicet in eodem cyclo superiore, si quis a qualibet cellula duplicis literę numerare incipiat, reperiet in quinta cellula duas literas, quę in alphabeto sequuntur ordine naturali duas illas, quę in cellula assumpta collocantur. Cum ergo quilibet articulus Indicis ab antecedente articulo eiusdem Indicis sit quintus, si articuli in transuersum numerentur, a radice Indicis principio sumpto, liquidò constat, cur prętermissis internodijs Indicis, tribuamus singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem alphabeti.

VERVM longè facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calendarij, nulla habita ratione cycli Solaris, qui proposito cuiuis anno respondet, idque in septem solis articulis sinistræ manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem illos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdem annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radice Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700. atque ita deinceps, ut Capite 3. de cyclo Solari dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proinde aliam dispositionem postulant, ut paulò post dicemus.

Dispositio annorũ centesimorũ ante correctionẽ, in 7. articulis manũ sinistræ, ad inueniendam literam Dominicalẽ ante correctionẽ, sine cyclo Solari.

POSTEA numerandi sunt omnes anni post quemlibet centesimũ, quos expansos uocant, hoc ordine. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In medio articulo annus 2. In radice annus 3. In radice tam Indicis, quam digiti Medij annus 4. 4. quòd quartus annus sit bissextilis, ac proinde duas poscat literas. In radice digiti Annularis annus 5. In radice Auricularis annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem, in eius extremo collocatur annus 7. In medio eiusdem, & radice annus 8. 8. quòd octauus quoque annus sit bissextilis. In radice Indicis

Dispositio annorũ post centesimũ quemlibet expãsorũ, in 7. articulis sinistræ manũ, ad inueniendam literam Dominicalem sine cyclo Solari tam ante correctionẽ, quã post.

cis annus 9. In radice Medij annus 10. In radice Annularis annus 11. In radice tam Auricularis, quàm Indicis, annus 12. 12. quòd annus duodecimus ſit quoque biſſextilis; atque ita deinceps omnes 100. anni expanſi in illis 7. articulis ordine collocabuntur; dummodo memineris, in binis articulis binos numeros annorum biſſextilium reponere; quales ſunt anni 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes, quos quaternarius metitur, qui quidem binis articulis tribuendi ſunt, hoc modo: 4.4: 8.8: 12.12: 16.16: 20.20: &c.

SED quoniam longum foret, ac difficile, numerare hac arte omnes vſque ad propoſitum annum poſt quemlibet centeſimum, preſertim ſi ab inſequenti centeſimo datus annus non longe abſit, vtemur eodem illo artificio, quo ſupra uſi ſumus Capite 3. quod eiuſmodi fuit.

Quæſtio cyclus 28. annorum ex magno numero annorum expoſitam facile abiiciatur.

Reiectis 30. ex numero anni poſt centeſimum dati, quoties fieri poteſt, & pro ſingulis abiectionibus binis vnitatibus reſumptis, ademus has vnitates reliquis annis, (qui nimirum poſt abiectionem 30. ſuperſunt) numerumque collectum, qui nunquam maior eſt, quàm 28. (ſi namque maior aliquando fuerit, reijcienda ſunt 28.) in 7. illis articulis ſiniſtræ manus ſupputabimus, initio facto a Pollicis extremo, & numeris biſſextilium annorum, puta 4. 8. 12. &c. binis articulis ſemper attributis, ut ſupra diximus. Vt ſi datus ſit, verbi gratia, poſt aliquem centeſimum annus 60. quoniam abijci poſſunt 30. bis, reposcemus 4. vnitates, hoc eſt, bis duas, eaſque (quia nullus alius annus poſt 60. ſupereſt) numerabimus in articulis, tribuendo 4. 4. radicibus Indicis, & digiti Medij. Atque hæ duæ radices anno 60. poſt quemlibet centeſimum perpetuò tribuentur. Item ſi datus ſit annus 85. poſt centeſimum aliquem: reiectis 30. bis, & 4. vnitatibus, id eſt, bis duabus, receptis, propter duas illas abiectiones 30. adijciemus eas ad reliquos annos 25. qui poſt abiectiones 30. ex 85. ſuperſunt, & a numero conflato 29. abijciemus 28. hoc eſt, numerum Cycli Dominicalium literarum, reliquamque vnitatem in extremo Pollice ſtatuemus, vbi perpetua ſedes eſt anni 85. & omnium aliorum, in quibus poſt abiectionem 28. vnitas eſt reliqua.

Compendij expoſitionis 28. annorū in articulis ſiniſtræ manū.

RVRSVS quia moleſtum quoque eſt percurrere ſingulos annos vſque ad 28. in 7. illis articulis, facileque labi quis poteſt in ea numeratione, non tribuendo per incuriam binis articulis binos numeros eoſdem annorum biſſextilium, vti licebit hoc compendio. Quaternos annos (nimirum 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28.) binis articulis tribuemus continuato ordine, initio tamen facto a digito Medio, atque Indice, per radicem, & medium articulum Pollicis, deinde per extremum Pollicem, ac radicem Auricularis, itemque per radices Annularis, ac Medij, atque ita deinceps verſus Pollicem progrediendo, ordine ſcilicet contrario ei numerationi, quam annis expanſis præſcripſimus; cum annorum expanſorum numeratio a Pollicis ſummo incipiens, per eius medium, atque imum, &c. verſus Auricularem progrediatur; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos diſtribuantur, principio

ſumpto a radicibus digiti Medij, & Indicis, ac verſus Pollicem progrediendo.

NVMERATIO verò hæc quaternorum annorum facile ſic fiet. Poſita extremitate digiti Medij dextræ manus in radice digiti Medij manus ſiniſtræ, & extremitate Indicis manus dextræ in radice Indicis ſiniſtræ manus, ſtatuemus ibi 4. 4. Deinde poſita extremitate Medij dextræ manus in radice Pollicis ſiniſtri, & extremitate Indicis manus dextræ in medio Pollicis ſiniſtri, ibi locabimus 8. 8. Rurſus poſita Indicis dextri ſummitate in Pollice ſummo ſiniſtro, & Medij dextri extremitate in radice Auricularis ſiniſtri, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Poſt hæc poſita extremitate Medij dextri in radice Annularis ſiniſtri, & Indicis dextri ſummitate in radice Medij ſiniſtri, conſtituemus in duabus hiſce radicibus 16. 16. Item poſita extremitate Medij dextri in radice Indicis ſiniſtri, & extremitate dextri Indicis in radice Pollicis ſiniſtri, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Præterea, poſita Medij dextri ſummitate in medio Pollicis ſiniſtri, & Indicis dextri extremitate in ſummo Pollice ſiniſtro, ponemus ibi 24. 24. Denique, poſita extremitate Medij manus dextræ in radice Auricularis ſiniſtræ manus, & extremitate dextri Indicis in radice Annularis ſiniſtræ manus, ſtatuemus in duabus hiſce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum biſſextilium in proprijs ſedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per ſuperiorem numerationem incidebant. Quòd ſi datus ſit annus quiſpiam ex expanſis non biſſextilis, inquiremus eius ſedem in eiſdem 7. articulis, hoc modo. Inuenta ſede proxime antecedentis anni biſſextilis, eo, quo diximus, artificio, tribuemus primum annum poſt illum biſſextum ei articulo, qui ſedem eius biſſexti inuentam proxime eo ordine inſequitur, quem in numeratione annorum expanſorum ſeruandum eſſe diximus, ordine ſcilicet contrario ei, quem in collocatione quaternorum annorum nuper tenuimus: Item ſecundū annum poſt eundem biſſextum alteri articulo proxime inſequenti, & tertium alteri adſcribemus. Velut ſi datus ſit annus 19. inueniemus primo loco ſedem anni 16. (qui biſſextilis eſt, proxime antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum poſt biſſextilem 16. dabimus radici Auricularis, & annum 18. ſecundum poſt biſſextilem eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem biſſexto 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices ſedem eſſe anni 19. Item ſi datus ſit annus 14. reperiemus primum ſedem anni 12. (qui eſt biſſextilis proxime antecedens) in extremo Pollice, & radice Auricularis. Annum deinde 13. qui primus eſt poſt biſſextilem 12. tribuemus medio Pollicis, & annum 14. ſecundum ab eodem biſſexto 12. radici eiuſdem Pollicis, ibique ſedem eſſe dicemus anni 14. atque ita de cæteris.

SED percommode quoque ſic agemus in ſedibus annorum 28. expan-

Aliud compẽdiũ dispoſitionis 28. annorũ in articulis manus ſiniſtræ.

expanſorum inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expanſorum (reiecto prius, ſi fieri poteſt, cyclo 28. annorum) continetur, tot vnitates eidem annorum numero addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus a ſummo Pollice per eius medium, radicem, &c. nullo numero binis articulis tributo, finietur numeratio in articulo, qui dati anni ſedes eſt: ita tamen, vt in anno biſſextili articulus inuentus ſit ex duobus ei debitis poſterior, ac propterea eidem tribuendus quoque ſit proxime antecedens articulus verſus Pollicis ſummitatem, & ab hac verſus radicem Auricularis progrediendo. Vt ſi datus ſit, verbi gratia, annus 27. Quoniam in 27. continetur quaternarius ſexies, addemus 6. ad eundem numerum 27. annorum, & conflatum numerum 33. ita breuiter numerabimus. Demptis 7. quoties fieri poteſt, computabimus in articulis reliquas 5. vnitates, à ſummo Pollicis incipientes; cadetque quinta vnitas in radicem Medij. Ibi ergo ſedes erit anni 27. Sic quoque, ſi datus ſit annus 76. poſt quempiam centeſimum; reiectis 30. bis, addemus reliquo numero 16. bis duas vnitates, hoc eſt, 4. vt numerum 20. compleamus. Quoniam uerò in 20. continentur 4. quinquies, addemus 5. ad 20. vt faciamus 25. atque hunc numerum compoſitum 25. numerabimus, vt prius: hoc eſt, reiectis 7. quoties fieri poteſt, reliquas 4. vnitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis ſumpto, cadetque vltima vnitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum biſſextilis ſit, ſedem habebit in radicibus Indicis, & Pollicis. Radici enim Indicis adiungendus etiam eſt articulus antecedens, nimirũ radix Pollicis, propter biſſextilem annum, vt dictum eſt.

Inuentio literæ Dominicalis ante anni correctionẽ fine cyclo Solari, longè facillima.

HIS poſitis, ita literam Dominicalem ante anni reſtitutionem inueſtigabimus. Inuenta in 7. illis articulis ſede centeſimi, qui annum propoſitum proxime antecedit, vt paulo ante docuimus, ſtatuemus in ea literam B. Notato quoque articulo, qui ſedes eſt propoſiti anni expanſi poſt datum centeſimum; progrediemur a litera B, quam in ſede propoſiti centeſimi ſtatuimus, naturali ordine literarum per C, D, E, F, G, A, verſus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis procedemus, deinde ad radicem Annularis, &c. donec ad articulum, qui anni poſt eum centeſimum dati ſedes eſt, veniamus. Litera enim in eum articulum incidens, Dominicalis erit eo anno; ſimplex quidem, ſi annus eſt communis; Si verò biſſextilis, duplex, duæ nimirum cadentes in duos articulos anno biſſextili tributos: quarum poſterior in alphabeto, id eſt, quę poſterius occurrit in numeratione per articulos facta, in priori anni parte vſque ad feſtum S. Matthiæ aſſumenda eſt, prior autem in parte anni poſteriori.

Literæ Dominicales cẽteſimorũ annorum biſſextilium incidũt ſẽper in radices Auricularis, & Annularis.

QVOD ſi anno quopiam centeſimo litera Dominicalis inquirenda ſit, numerandum erit a litera B, quam in illius centeſimi ſede collocauimus, eodem naturali ordine per C, D, E, F, G, A, uerſus Pollicis extremitatem, vſque ad radices Auricularis, & Annularis. Literæ enim in has radices incidentes, Dominicales erunt eo centeſimo anno biſſextili.

tili. Cum enim poſt radices Annularis, atque Auricularis in numeratione annorum expanſorum tranſeatur ſtatim ad ſummum Pollicis, vbi primus annus eum centeſimum inſequens locatur; ita vt litera in eum locum incidens per numerationem literarum a B, (quæ in ſede eiuſdem centeſimi poſita eſt) per C, D, E, &c. ſit primo illo anno poſt eum centeſimum Dominicalis: conſequens eſt neceſſario, vt anno centeſimo proxime præterito literæ Dominicales fuerint duæ illæ, quæ in radices Auricularis, & Annularis eadem numeratione incidunt, quæ quidem duæ radices in numeratione literarum ſerie naturali proximè inſequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expanſorum, proximè antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod videmus quoque alijs annis accidere. Nam ſi v. g. litera Dominicalis alicuius anni incidit in radicem digiti Medij, neceſſe eſt Dominicalem literam proximè antecedentis anni cadere in radicem Indicis, quę quidem radix in numeratione literarum ſerie naturali proximè inſequitur radicem Medij, in numeratione vero annorum expanſorum eandem radicem Medij proximè antecedit. Quæ omnia ex ijs, quæ diximus, perſpicua ſunt.

EXEMPLI cauſa. Inuenienda ſit litera Dominicalis anni 400. poſt CHRISTVM natum. Quoniam hic annus ſedem habet in radice digiti Medij, collocabimus ibi literam B. à qua ſi numeremus ordine naturali alias literas, poſita litera C, in radice Indicis; & litera D, in radice Pollicis, &c. cadent in radices Auricularis, & Annularis, vbi diximus literas Dominicales annorum centeſimorum inueniendas eſſe, literæ G, A, quarum poſterior A, Dominicalis fuit priore anni parte, & prior G, poſteriore.

ITEM quærenda ſit litera Dominicalis anni 1580. Sedes anni 1500. eſt in medio Pollice. Ibi ergo collocabimus literam B. Et quoniam annus 80. hoc eſt (reiectis cyclis 28. annorum) annus 24. biſſextilis eſt, caditque in medium, & extremitatem Pollicis, numerabimus à litera B, in medio Pollice locata, vſque ad extremitatem Pollicis, quæ vna cum medio Pollicis ſedes eſt propoſiti anni; cadetque in hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis conſtituta ſit litera B, fuerunt literæ B, C, Dominicales anno biſſextili 1580. quarum poſterior C, in principio anni vſum habuit, prior autem B, poſt feſtum S. Matthiæ.

POSTREMO inueſtiganda ſit litera Dominicalis anno 1347. Sedes anni 1300. eſt in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera B, à qua ſi numeremus vſque ad medium Pollicis, vbi ſtatuitur annus 47. hoc eſt, (reiecto cyclo 28. annorum) annus 19. reperiemus ibidem literam Dominicalem, G, quæ Dominicum diem anno 1347. indicauit.

EODEM prorſus modo literam Dominicalem poſt correctionem Calendarij reperiemus: ſi modo centeſimos annos poſt emendatum annum cum litera B, quæ eos annos ſemper comitatur, aliter diſpona-

Diſpoſitio annorum centeſimorũ ih articulis finiſtræ manus ad inueniendam literam Dominicalẽ huc cyclo Solari, poſt anni emẽdationem.

mus in Pollice, & radicibus digitorum manus ſiniſtræ. Nam ſedes annorum expanſorum eædem prorſus permanent. Collocatio autem annorum centeſimorum poſt reſtitutum Calendarium hæc eſt. In ſummo Pollice ſtatuuntur omnes anni centeſimi: qui à biſſexto centeſimo primi ſunt: In eiuſdem imo (prætermiſſo articulo medio) collocantur omnes anni centeſimi à biſſexto ſecundi: In radice digiti Medij (omiſſa etiam radice Indicis) ponuntur omnes anni centeſimi tertij poſt biſſextum: Denique in radice proxima digiti Annularis ſedem habent omnes anni centeſimi biſſextiles. Vbi vides, ſedem centeſimorum annorum in ſummo Pollice, qui à biſſexto primi ſunt, inſequi ſedem centeſimorũ biſſextiliũ, quę eſt in radice Annularis, non proxime, ſed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centeſimi nõ biſſextiles alios item centeſimos non biſſextiles non proximè ſequuntur, ſed ſemper vno articulo præterito. Sola ſedes centeſimorum biſſextilium ſedem centeſimorum, qui à biſſexto tertij ſunt, proximè inſequitur, nullo articulo inani relicto. Itaque cognito, num centeſimus propoſitus ſit biſſextilis, an primus, ſecundus, aut tertius poſt biſſextum, non opus erit ſæpius percurrere omnes articulos, vt in centeſimis ante correctionem Calendarij faciendum erat, ſed eius ſedes inter quatuor enumeratos articulos ſtatim in promptu erit. Quo pacto autem centeſimos annos biſſextiles à non biſſextilibus facile ſecernere poſſimus, Capite inſequenti trademus: Interim quia annus 1600. biſſextilis eſt, erit eius ſedes in radice Annularis; ac proinde annus 1500. (quod ad annos expanſos poſt anni correctionem attinet) eum proximè antecedens, erit inſtar centeſimi cuiuſpiam à biſſexto tertij, cum proximè inſequens annus centeſimus, nimirum 1600. ſit biſſextilis. Igitur annus 1500. (quod ſpectat ad annos expanſos poſt anni reſtitutionem) ſedem habet in radice digiti Medij. At annus 1700. primus poſt biſſextum in Pollicis ſummo locabitur: Et annus 1800. ſecundus à biſſexto, in Pollicis radice: Annus verò 1900. tertius poſt biſſextum in radice digiti Medij: Annus deinde 2000. biſſextilis ſedem iterum habebit in Annulari: Et annus 2100. in extremo Pollice: Atque ita deinceps alios centeſimos, qui inſequuntur, in ijsdem articulis collocabis, relicto ſemper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquitur.

Inuentio literæ Dominicalis poſt anni reſtitutionẽ, huc cyclo Solari, longè etiam facillima.

ITAQVE ſi poſt correctionem anni ſedes centeſimi anni propoſiti, vnà cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus poſt eum centeſimum datus incidit: Ab ea autem litera B, verſus Pollicis extremitatem, & hinc verſus Auricularem, Annularemque, inſequentes literæ recto ordine percurrantur, donec ad articulum anni poſt centeſimum ptopoſiti perueniatur, reperietur eo in articulo litera Dominicalis, non ſecus atque ante anni reſtitutionem. Quòd ſi litera Dominicalis anni alicuius centeſimi quæratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centeſimi collocata, per inſequentes literas vſq; ad

ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, ſi centeſimus datus ſit biſſextilis; ſimplex verò in ſola radice Auricularis, ſi communis fuerit.

Literæ Dominicales annorũ centeſimorum biſſextilium incidunt ſemper in radices Auricularis, Annularisq; Litera autem Dominicalis annorũ centeſimorum cõmunium in ſolã radicẽ Auricularis incidẽt.

EXEMPLI cauſa. Sit quærenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. poſt correctionem ſedem habet in radice digiti Medij, quemadmodum & omnes alij centeſimi, qui tertij ſunt à centeſimo biſſextili, (ſubſequens enim centeſimus 1600. biſſextilis eſt, ideoque ſedem habet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, ſedes centeſimorum, qui tertij ſunt à biſſexto) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medij. Deinde quia 30. continentur in annis 90. poſt centeſimum datis, ter, & nil ſupereſt, accipiemus ter duas vnitates, id eſt, 6. quas ſi numerabimus in ſeptem, quas diximus, articulis manus ſiniſtræ, initio ab extremitate Pollicis facto, ita tamen vt 4. 4. radicibus Iudicis, ac digiti Medij tribuamus, cadet ſexta vnitas in radicem Auricularis. Quod etiam ex Compendio ſupra tradito conſtat. Si enim 4. 4. in radicibus Medij, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radicem Auricularis. Quamobrem ſi à litera B, in radice digiti Medij poſita, vbi ſedes eſt anni 1500. numeremus literas Dominicales ſecundum ſeriem alphabeti, verſus Pollicem progrediendo, reperiemus in radice Auricularis, hoc eſt, in ſede anni expanſi 90. literam G, quæ Dominicalis erit anno 1590.

RVRSVS proponatur annus 1800. qui ſedem habet vnà cum litera B, in radice Pollicis, cum ſit ſecundus centeſimus à Biſſexto 1600. Sed quia annus 1800. non eſt biſſextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum eſt. Si igitur numeremus à litera B, in radice Pollicis vnà cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturali verſus Pollicis extremum, vſque ad radicem Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem eſſe anno 1800.

ITEM datus ſit annus 2000. qui ſedem habet vnà cum litera B, in radice Annularis, cum biſſextilis ſit, (vt pote quartus à Biſſexto 1600) ac proinde eius literæ Dominicales in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendæ. Si ſupponemus igitur à litera B, in radice Annularis (vbi eſt annus 2000.) poſita, alias literas naturali ſerie verſus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quæ Dominicales erunt anno 2000. Verum poſita litera B, in Annulari, perſpicuum eſt, literam A, ante eam ſtatui in Auriculari. Quare cum annus 2000. ſit biſſextilis, conſtat ſine alia numeratione, literas A, B, eſſe Dominicales in quolibet centeſimo biſſextili.

SIT deinde propoſitus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis vnà cum litera B, cum primus centeſimus ſit poſt biſſextilem 2000. Annus verò 43. hoc eſt, (reiectis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis; ſi numerauerimus à litera B, in extremo

Pollice vnà cum anno 2100. posita alias literas ordine alphabeti; transitu statim facto à summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem, vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQVE detur annus 4752. Quoniam annus 4700 tertius à Bissexto sedem habet cum litera B, in radice digiti Medij, caditque annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28.) annus 24. bissextilis, in medium Pollicis, eiusque extremitatem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medij, vbi annus est 4700. numeratio literarum instituatur) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

Constructio triplicis tabellæ ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari.

HANC rationẽ inueniendę literę Dominicalis tum ante anni restitutionem, tum post, sine cyclo Solari, quæ omnium expeditissima est, ad triplicem tabellam hoc modo redigemus. In prima describuntur anni centesimi, initio facto ab anno 0. per septenas cellulas ascendendo, ita vt quando descriptus erit annus 1500. ante correctionem, relinquantur post eum duæ cellulæ vacuæ, in quibus hæc verba notentur, (*Detractis 10. diebus*,) & in quinta iterum annus 1500. ponatur, & in sexta, annus 1600. Relicta deinde inani septima cellula, annus 1700. scribatur in prima cellula insequentis lineæ. Item omissa cellula secunda, in tertia locetur annus 1800. Et in quinta, omissa quarta, scribatur annus 1900. & in sexta annus 2000. & prætermissa septima, annus 2100. collocetur in prima alterius lineæ cellula: & sic deinceps in infinitum alij centesimi describantur, omissis semper cellulis, secunda, quarta, ac septima, vacuis. Atque hæ septem cellulæ respondent septem articulis sinistræ manus in quibus annos centesimos eodem artificio dispositimus.

IN secunda tabella continentur septem lineæ literarum septem Dominicalium, quas antecedunt literæ ipsis centesimis annis respondentes.

TERTIA denique tabella annos expansos 100. complectitur, posito anno 1. sub primis literis, quæ binas literas annis centesimis debitas sequuntur. Vides igitur annos expansos sic esse descriptos, vt eosdem in septem articulis manus sinistræ collocauimus.

PRIMA

PRIMA TABELLA
Annorum Domini.

Et sic in infinitum.	5400	5300
5100	5000	4900
5200		
4700	4600	4500
4800		
4300	4200	4100
4400		
3900	3800	3700
4000		
3500	3400	3300
3600		
3100	3000	2900
3200		
2700	2600	2500
2800		
2300	2200	2100
2400		
1900	1800	1700
2000		
1500	Detractis 10. diebus	1400
1600		1500
1100	1000	800
1200		
500	300	100
600		
1300		
400	200	0

SECVNDA, TABELLA
literarum Dominicalium.

c. b	b. A	A. g	g. f	f. e	e. d	d. c
A	g	f	e	d	c	b
g	f	e	d	c	b	A
f	e	d	c	b	A	g
e	d	c	b	A	g	f
d	c	b	A	g	f	e
c	b	A	g	f	e	d
b	A	g	f	e	d	c

TERTIA TABELLA
annorum expansorum,

1	2	3	4	4	5	6
7	8	8	9	10	11	12
12	13	14	15	16	16	17
18	19	20	20	21	22	23
24	24	25	26	27	28	28
29	30	31	32	32	33	34
35	36	36	37	38	39	40
40	41	42	43	44	44	45
46	47	48	48	49	50	51
52	52	53	54	55	56	56
57	58	59	60	60	61	62
63	64	64	65	66	67	68
68	69	70	71	72	72	73
74	75	76	76	77	78	79
80	80	81	82	83	84	84
85	86	87	88	88	89	90
91	92	92	93	94	95	96
96	97	98	99	100	100	

LITE-

Inuenire literæ Dominicalis ex tabella triplici, ſine cyclo Solari.

LITERAM igitur Dominicalem inuenturus ſic ages. Si annus datus eſt ex centeſimis aliquis, quære eum in prima tabella. E regione enim illius reperies binas literas, quæ Dominicales erunt eo anno, ſi annus ille centeſimus biſſextilis eſt, cuiuſmodi ſunt omnes centeſimi ante annum reſtitutum, poſt correctionem vero Calendarij, illi ſoli, qui in ſexta cellula deſcripti ſunt, vbi eſt annus 1600. Si vero centeſimus annus propoſitus eſt communis, quales ſunt poſt correctionem omnes extra ſextam cellulam, litera Dominicalis erit ſimplex, ea nimirum è duabus, quæ ad dexteram poſita eſt, obtinetque priorem locum in alphabeto. Quòd ſi annus propoſitus non ſit centeſimus, inuenies eius literam Dominicalem in communi angulo anni centeſimi proximè antecedentis, & anni expanſi, qui poſt eum centeſimum datus eſt. Et ſi annus datus poſt centeſimum in tertia tabella fuerit geminatus, annus erit biſſextilis, cui reſpondent duæ literæ Dominicales, quarum prior vſum habebit vſque ad diem S. Matthiæ ſacrum, poſterior vero, quæ in alphabeto prior eſt, ab eo die vſque ad anni exitum.

EXEMPLI cauſa. Anno 300. ab ortu CHRISTI literæ Dominicales fuerunt g, f, quæ è regione anni 300. ponuntur. Anno verò 317. litera Dominicalis fuit f, in angulo communi annorum 300. & 17. Sic anno 1576. literæ Dominicales fuerunt A, g, in angulo communi anni 1500. ante detractionē 10. dierū, & anni 76. 76. geminati.

RVRSVS anno 1589. litera Dominicalis erit A, in angulo communi anni 1500. poſt detractionem 10. dierum, & anni 89. reperta. Anno autem 1664. Dominicales literæ erunt f, e, poſitę in angulo communi anni 1600. & anni 64. geminati. Item anno 2400. literę Dominicales erunt b, A, è regione anni 2400. deſcriptæ. Et anno 4759. inuenietur litera Dominicalis d, in communi angulo annorum 4700. & 59. Denique anno 1900. in vſu erit Dominicalis litera g, poſterior è duabus A, g, è regione anni 1900. poſitis, quæ videlicet in alphabeto prior eſt, cum poſt g, ſubſequatur litera A.

CAETERVM liquidò ex hac triplici tabella apparet, literas Dominicales annorum centeſimorum incidere in poſtremas duas cellulas cuiusque lineæ literarum Dominicalium, quæ quidem duæ cellulæ articulis Annularis digiti, & Auricularis reſpondent, ita vt vtraque in centeſimis biſſextilibus aſſumenda ſit, poſterior vero tantum in centeſimis non biſſextilibus; vt ſupra diximus. Nam vt vides, duarum poſtremarum cellularum literæ eędem prorſus ſunt, quæ duæ geminatæ pro centeſimis annis initio cuiuſque lineæ notatę: poſtrema autem eadem eſt, quæ poſterior è duabus illis geminatis.

DE

DE ANNIS BISSEXTILIBVS, communibuſq; tum centeſimis, tum non centeſimis; & numero dierum ob æquationem anni Solaris vſque ad datum quodcunq; tempus exemptorum.

CAP. V.

Anni non centeſimi biſſextiles, & cōmunes qua ratione cognoſcantur.

ANNOS nō centeſimos, Biſſextiles, & Communes ita cognoſces. Propoſito quouis anno, reijce omnes Milleſimos, & centeſimos annos: Item ex cęteris numerum 20. quoties potes. Reliquos autem in quatuor digitorum extremitatibus ſiniſtræ manus, initio facto ab Indice, enumera. Nam ſi annus datus inciderit in digitum quartum, hoc eſt, in Auricularem, biſſextilis erit: Si in Indicem, id eſt, in primum digitum, primus poſt Biſſextum: Si in digitum Medium, ſiue ſecundum, ſecundus: & ſi in tertium digitum, hoc eſt, in Annularem, tertius à Biſſexto. Quòd ſi poſt abiectionem numeri 20. quoties abijci pōt, nihil ſuperfuerit, datus quoq; annus erit biſſextilis.

VERBI cauſa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centeſimi ſunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri pōteſt, reſiduos annos 9. ſupputabimus in 4. digitis, quos diximus, cadetq; annus 9. in Indicem. Quare annus 1589. communis eſt, ac primus poſt Biſſextum.

ITEM datus ſit annus 5960. Abiectis 5900. (hoc eſt annis centeſimis) & 20. ex reliquis 60. nihil ſupereſt. Annus ergo 5960. biſſextilis eſt.

DENIQVE detur annus 6456. Reiectis centeſimis annis, hoc eſt, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. percurremus cęteros 16. annos in 4. digitis, inciderǫue annus 16. in Auricularem. Quare datus annus 6456. biſſextilis eſt.

Anni centeſimi biſſextiles, & nō biſſextiles quo pacto cognoſcantur.

EADEM ratione centeſimos biſſextiles, & non biſſextiles dignoſcemus. Nam propoſito quolibet anno centeſimo, reijciantur omnes denæ millenarum vnitatum, (vt more Arithmeticorum loquar) hoc eſt, anni 10000. 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. 200000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur, quales ſunt omnes illi, qui vltra quartum locum ſui numeri (procedendo à dextra ſiniſtram verſus) reperiuntur; Nam ij omnes biſſextiles ſunt. Et cum numero reliquorum centeſimorum annorum, qui ſemper minor erit, quàm 100. (cum 100. centeſimi efficiant 10000.) agatur, ac ſi eſſent anni ſimplices, & expanſi, non autem centeſimi. Centeſimus enim annus in Auricularem digitum ex ſuperiore numeratione per digitorum extremitates facta cadens, erit biſſextilis; in Indicem verò, primus centeſimus à Biſſexto: & in Medium digitum, ſecundus: & in Annularem, tertius. Quòd ſi, abiectis

omnibus

omnibus denis millenarum, nihil ſuperſit, annus centeſimus propoſitus erit quoque biſſextilis. Itaque ſi proponatur numerus centenariorum, quamuis magnus, ſuis characteribus deſcriptus, conſiderandus tantùm eſt numerus expreſſus duabus figuris, quę in quarto loco, & tertio reperiuntur, id eſt, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, vt de annis non centeſimis dictum eſt. Vt ſi detur annus 37000. notandus eſt numerus 70. cum figura 7. locũ millenarum occupet, & figura 0. locum centenarũ. Si verò annus datus ſit 30900. habenda eſt ratio ſolius figuræ centenarum 9. cum figura millenarum 0. nihil addat ei præpoſita. Sic (vt uis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno 946700000. nihil conſiderandum eſt, cum in loco millenarum, & centenarum figura 0. exiſtat; ſed annus propoſitus biſſextilis eſt. Denique in anno 6789200. ratio habenda eſt numeri 92. &c.

EXEMPLI gratia. Datus ſit annus 1900. qui quoniam minor eſt, quàm 10000. nihil reijciemus, ſed notandus in eo ſolùm eſt numerus figuris millenarum, & centenarum expreſſus, hoc eſt, numerus 19. Quem ſi extremis digitorum numeremus, vt dictum eſt, cadet annus 19. in digitum Annularem, hoc eſt, in tertium. Quare annus 1900. communis eſt, etſi centeſimus eſt, ac tertius poſt Biſſextilem centeſimum.

DETVR quoque annus 30400. Reiectis 30000. hoc eſt, conſiderata ſolum figura centenarum 4. quòd figura millenarum ſit 0. cadet quartus centeſimus in 4. digitum, hoc eſt, in Auricularem. Ergo annus 30400. biſſextilis eſt.

ITEM datus ſit annus 407600. Reiectis 400000. ſuperſunt 76. centeſimi, qui ſoli conſiderandi ſunt. Ex quibus ſi abijciantur 20. ter, ſuperſunt 16. quos ſi numeremus in digitorum extremis, deſinet numeratio in Auriculari, id eſt, in quarto digito. Quamobrem annus 407600. propoſitus biſſextilis eſt.

POSTREMO offeratur annus 580600. Abiectis 580000. ſuperſunt 6. centeſimi, quos ſi percurramus in digitis, cadet annus 6. in digitum Medium, ſiue ſecundum. Quare centeſimus annus datus 580600. communis eſt, & ſecundus poſt centeſimum biſſextilem.

PER COMMODE igitur incidit Calendarij correctio in annũ inter 1500. & 1600 contentum, qualis eſt annus correctionis 1582. cùm hac ratione anni centeſimi biſſextiles, ac communes regulam annorum biſſextilium, ac communium non centeſimorum retineant.

Quot dies intercalares omiſſi ſint, vſque ad quemcunq; annum centeſimum inclusiue, qua arte cognoſcatur.

IAM verò, quot dies intercalares vltra illos 10. anno correctionis exemptos, vſque ad quemcumque centeſimum annum propoſitum incluſiuè omiſſi ſint, hoc modo cognoſces. Ablatis annis 1600. ex numero centeſimi anni propoſiti, partire reliquos annos centeſimos per 4. Quotientem numerum (vt Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica, (propterea quod ſpatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur) & producto numero reſiduum diuiſionis, ſi quod eſt, adij-

adijce, (quòd vnitates reſidui numeri, quæ ſemper pauciores erunt, quàm 4. ſint centeſimi anni communes) conficiesq; numerum dierum ad illud vſque tempus exemptorum.

VERBI gratia. Si quis optet ſcire, quot ſint dies exempti à tempore correctionis, vſque ad annum 6790. incluſiuè, detrahat 1600. ex 6790. vt remaneant 5100. hoc eſt, anni centeſimi 51. qui ſi per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & reſiduum 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adijciantur 3. anni centeſimi ex diuiſione reſidui, conficientur 39. dies vſque ad annum 6790. incluſiuè detracti; quibus ſi adijciantur dies 10. anno correctionis exempti, fient dies omnino 49.

SIC poſt correctionis annum ad annum 8800. vſque incluſiuè, ablati erunt dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8800. ſuperſunt anni 7200. hoc eſt, anni centeſimi 72. qui ſi diuidantur per 4. erit Quotiens 18. nihilque ex diuiſione ſupererit. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus anni correctionis, efficientur dies 64. in vniuerſum ablati.

Commodior ratio cognoſcendi numerum dierũ exemptorum.

COMMODIVS fortaſſe idem aſſequemur, ſi omnes annos centeſimos, non ſubtractis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (ſeruato interim reſiduo diuiſionis, ſi quod eſt) demamus 4. propterea quod 4. in 16. centeſimis, id eſt, in annis 1600. quos auferre debueramus, continentur quater. Nam ſi reliquum numerum per 3. multiplicemus, numeroque producto reſiduum Diuiſionis adiungamus, colligemus numerum dierum, vltra illos 10. dies anni correctionis, exemptorum.

EXEMPLI cauſa. Sit propoſitus annus 8800. Diuiſis 88. centeſimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. ſupererunt 18. Quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies, vltra illos 10. anni correctionis, ablati tunc erunt; quos priori etiam via inueneramus.

RVRSVS ſit propoſitus annus 634700. Diuiſis centeſimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3. Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato per 3. gignetur numerus 4746. additisque 3. quæ reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. præter eos 10. qui anno correctionis ablati ſunt.

Cognitio numeri dierum exemptorum ad quid ſit neceſſaria.

ATQVE cognitio hæc numeri dierum exemptorum omnino neceſſaria eſt, ſi beneficio Cycli Solaris Dominicalem literam inueſtigare velimus; vt nimirum intelligamus, quot literæ poſt inuentam literam Dominicalem ſint numerandæ, veluti principio capitis 4. docuimus. Perneceſſaria quoque eſt eorundem dierum cognitio, vt motus cœleſtes ex tabulis Aſtronomicis ad quemcunque annum poſt correctionem Calendarij datum poſſint ſupputari.

DE FESTIS MOBILIBVS

CAP. VI.

AD inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocandæ sunt primùm omnes 7. literæ Dominicales in quolibet quatuor digitorum manus sinistræ, (Pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dextræ manus, hoc modo In radice interiore cuiusq; illorum 5. digitorum ponitur D. in secundo articulo, E. in tertio F. in quarto, hoc est in extremitate, G. in quinto, qui est exterior sub vngue, A. in sexto, B. & in septimo, C. Quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Collocatio 7. literarum Dominicalium in digitorum articulis, ad festa mobilia inuenienda.

Donec Erat' Fortis, Gens Africa Bella Ciebat.

Nam si, initio facto à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusque illorum quinque digitorum percurras, singulisque articulis singulas voces illius versiculi tribuas; ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

Dispositio 30. Epactarum in sinistra manu, ad festa mobilia inuenienda.

DEINDE, vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restituturum paulò post agemus) disponendæ sunt 30. Epactæ in manu sinistra, hoc ordine. In vola manus ponitur Epacta xxiii. In radice interiori Indicis, xxii. in secundo eiusdem articulo, xxi. atque ita deinceps, ordine semper retrogrado in Epactis seruato: ita tamen vt à radice exteriori cuiusque digiti confestim ad radicem interiorem insequentis digiti transilias, hoc est, à septimo articulo Indicis ad primum digiti Medij, & à septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Auricularis digiti. Hac seruata ratione, Epacta xv. incidet in radicem interiorem digiti Medij; & viii. in radicem Annularis; & 1. in radicem Auricularis. Porrò in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut charactere notata, vnà cum Epacta xxvi. in vltimo verò duæ Epactæ xxv. xxiiii. vt in Calendario fit.

Dispositio eardem Epactarum in manu sinistra.

SED facilius fortasse ordine naturali numerorum eædem Epactæ collocabuntur in manu, si ab vltimo articulo Auricularis exteriore initium fiat, ibique colloces Epactas xxiiii. xxv. simul, & progrediaris versus penultimum articulum, & antepenultimum, &c. vsque ad radicem Indicis interiorem, & volam manus; hoc est, in articulo penultimo Auricularis ponas xxvi. 25. In antepenultimo, xxvii. in extremitate xxviii. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiii. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

TERTIO diligenter memoriæ mandandæ sunt radices festorum mobi-

mobilium, hoc est, dies mensium, ante quos nunquam festa mobilia celebrari possunt, in ipsis tamen nonnunquam celebrantur. Præcipue autem festa mobilia sunt, Septuagesima, Dies cinerum, Pascha, Ascensio Domini, Pentecoste, festum Corporis CHRISTI. Atque horum festorum distantiæ inter se nunquam mutantur, sed semper idem numerus dierum inter quælibet duo interijcitur. Aduentus autem Domini etsi mobile etiam festum sit, aliam tamen rationem sequitur, vt infra dicetur. Radix igitur Septuagesimæ est dies 18. Ianuarij: Diei cinerum, dies 4. Februarij: Paschæ, dies 22. Martij: Ascensionis Domini, dies 30. Aprilis: Pentecostes, dies 10. Maij: & Corporis CHRISTI, dies 21. Maij. Huiusmodi enim festa in hisce diebus radicum celebrari possunt, ante eos non possunt. Hæ autem radices facilius fortassis memoria retinebuntur hisce carminibus.

Festa mobilia, eorumq; rationes quæ sint.

Octodecim Ianus: Februus sed quattuor optat:
Vigintiduo Mars: Triginta poscit Aprilis:
Bis quinque at Maius: ter septem postulat idem.

Nam hæ radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo mobili, id est, septuagesimæ; secunda secundo, hoc est, Diei Cinerum, &c.

Inuentio festorum mobilium in digitorũ articulis.

ITAQVE inuenturus quodcunque ex illis Festis mobilibus quolibet anno, vide primùm, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat. Deinde in quo articulo post Epactam iam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit, eo ordine, quem principio huius capitis præscripsimus: Ita tamen, vt, si litera Dominicalis in eundem articulum cum Epacta incidit, accipiatur eadem litera in eodem articulo subsequentis digiti. Quod etiam intelligendum est de duabus literis anni bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumendæ sunt eædem duæ literæ in eisdem articulis digiti insequentis. Tertio, ad vltimo à radice festi propositi numera dies mensium, initio à radice Indicis facto, (posito nimirum in articulo primo Indicis, numero radicis diei festi propositi; in secundo, proximè maiori numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuarium habere dies 31; Februarium 28. tam in anno communi, quàm in bissextili, quod ad præsens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maium 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactæ currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschæ inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactæ incidit, esse eum, quo xiiii. Paschalis, vel Pascha Hebræorum occurrit. Itaque si quis Pascha Hebræorum, vel Lunam xiiii. Paschalem desideret, numerandum erit à radice Paschæ, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

Luna xiiij. Paschalis, vel Pascha Hebræorum quo pacto in manu reperiatur.

Per quam literã Dominicalem in anno biſſextili mobilia feſta inquirenda ſint, & qua ratione.

CÆTERVM in anno biſſextili omnia feſta mobilia inuenienda ſunt per literam Dominicalem poſteriorem, quæ nimirum in vſu eſt poſt diem feſtum S. Matthiæ: ea tamen lege, vt ad diem quidem Septuageſimæ inuentum ſemper adijciatur vnus dies, ad diem verò Cinerum tum ſolum vnus quoque dies adiungatur, cum is menſe Februario, non autem menſe Martio, inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Matthiæ ſacrum in vſu eſt prior litera Dominicalis, quæ nimirum in alphabeto poſterior eſt, ac proinde literam Dominicalem poſteriorem, quæ in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Calendario ſubſequitur, fit, vt Septuageſima, & dies Cinerum ante eundẽ feſtum diem S. Matthiæ celebretur vno die ſerius, quam à poſteriore litera Dominicali currente, hoc eſt, à priore in alphabeto, indicatur, Quare diei inuento per poſteriorẽ literam addendus tũc eſt vnus dies. Poſt feſtum autem S. Matthiæ, licet poſterior litera ſit iam in vſu, addendus tamen tunc quoque eſt dies alter diei Cinerum menſe Februario inuentæ, propter diem intercalarem Sexto calendas Martias additum, qui in Calendario non deſcriptus eſt. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarij in Calendario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarij per poſteriorem literam Dominicalem, re ipſa eſſe diem 27. in dierũ numeratione, & ſic de alijs. Quod ſi dies Cinerum reperiatur menſe Martio in anno biſſextili, nihil addendum eſt diei inuento, ſicut neque in Paſchæ feſto, & alijs ſubſequentibus: quia tunc & litera poſterior Dominicalis iam eſt in vſu, & dies menſis proprijs numeris reſpõdent, cum dies intercalaris Februario ſit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus; & ſecundus, ſecundus, &c.

EXEMPLI cauſa. Sint inueſtiganda omnia feſta mobilia anni 1589. quo ex ſuperioribus regulis Epacta eſt xiii. & litera Dominicalis A. Et quoniam Epacta xiii. ſedem habet in tertio articulo digiti Medij, & litera A, eum articulum proximè inſequens, in articulo quinto eiuſdem digiti collocatur; cadent omnia Feſta mobilia in hunc articulum quintum digiti Medij. Si ergo à radice Septuageſimæ, id eſt, à die 18. Ianuarij incluſiuè numeres, initio à radice Indicis ſumpto, & verſus articulum ſecundum, & alios progrediendo, donec ad quintum articulum Medij peruenias, deprehendes Septuageſimam in die 29. Ianuarij incidere. Si verò eodem modo, initio à radice Cinerum, hoc eſt, à die 4. Februarij facto, numeres, donec ad eundem articulũ quintum Medij peruenias, comperies diem Cinerum 15. die Februarij celebrari, & ſic de alijs.

ITEM anno 1605. quo Epacta eſt x. incidens in penultimum articulum Medij, qui eſt ſextus. Quia verò litera Dominicalis B, illius anni in eundem illum articulum cadit, accipienda eſt litera B, in eodẽ articulo ſexto digiti Annularis. In eum enim articulum omnia illius anni feſta mobilia cadent. Quapropter ſi numeres à radice Paſchæ, hoc

hoc eſt, à die 22. Martij, initio facto à primo articulo Indicis, reperies in penultimo articulo Annularis diem 10. Aprilis, quo Paſcha anno 1605. celebrabitur.

RVRSVS anno 1588. biſſextili (quo ipſo anno hæc ſcribebamus) Epacta eſt ij. cadens in vltimum articulum Annularis, qui eſt exterior. Literæ Dominicales ſunt C, B, Et quoniam litera B, poſterior in vſu, (etſi in alphabeto prior eſt) per quam omnia feſta ſunt indaganda, vt diximus, proximè antecedit eum vltimum articulum Annularis, accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inuenies autem Septuageſimam cadere in 13. diem Februarij: addito verò vno die, in diem 14. Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diem 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum eſſe, &c.

DEINDE anno biſſextili 1596. Epacta eſt 1. cadens in radicem interiorem Auricularis. Literæ Dominicales G, F, quarum F, poſterior in vſu, cadit in articulum tertium eiuſdẽ Auricularis. Si igitur à radice cuiusvis feſti numeres vſque ad eum articulum, reperies Septuageſimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitate, celebrabitur die 11. Diem autem Cinerum deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitate, celebrabitur die 28. qui quidẽ in Calendario eſt 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem Sexto Calendas Martij additum.

PRÆTEREA anno 1935. Epacta eſt 25. diuerſo ab alijs colore, aut charactere notata, ſedem habens in penultimo, ſiue ſexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quæ poſt Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextræ. Quare incidet Septuageſima in diem 17. Februarij. Dies Cinerũ in 6. Martij. Paſcha in 21. Aprilis, &c.

INSVPER 1700. non biſſextili Epacta eſt 1x. cuius ſedes eſt in vltimo articulo Medij, hoc eſt, in radice exteriore. Litera Dominicalis C, in eundem articulum incidens, vt propterea litera C, in vltimo articulo Annularis accipienda ſit. Igitur ſi à radice Aſcenſionis fiat numeratio, hoc eſt, à die 30. Aprilis, inuenietur Aſcenſio Dñi die 20. Maij.

AD hæc anno biſſextili 2096 Epacta eſt v. ſedem habens in extremitate Annularis. Literæ Dominicales A, G, per quarum poſteriorem G, (quæ videlicet in vſu, non autem in ordine literarum Dominicalium poſterior eſt: cum in eo ordine litera A, proxime ſequatur literam G, non autem contrà, litera G, literam A,) omnia feſta mobilia ſunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in eandem extremitatem Annularis, ſumenda eſt eadem litera G, in Auricularis extremo. Quo in loco reperies Septuageſimam cadere in diem 11. hoc eſt, (addita vnitate) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id eſt, (addita item vnitate) in diem 29. Februarij, qui in Calendario eſt dies 28. Paſcha in diem 15. Aprilis: Aſcenſionem Domini in diem 24. Maij: Pentecoſten in diem 3. Iunij: Feſtum denique Corporis CHRISTI in diem 14. Iunij.

DENIQVE anno 1612. Epacta eſt xxvij. cuius ſedes eſt in quinto

articulo

articulo Auricularis, qui exterior eſt, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vſu cadit in eundem articulum, & poſterior G, ante eum articulum ſtatuitur in extremitate. Quare accipiendæ ſunt eædem literæ in digito inſequenti, hoc eſt, in Auriculari manus dextræ, & per poſteriorem G, quæ cadit in extremitatẽ Auricularis dextræ manus, inquirenda feſta mobilia. Inuenies enim in ſummo Auricularis Septuageſimam die 18. Februarij, hoc eſt, (addita vnitate) die 19. celebrandam eſſe: Cineres die 7. Martij: Paſcha die 22. Aprilis: Aſcenſionem Domini die 31. Maij: Pentecoten die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunij. Eademque ratio in omnibus alijs annis ſeruanda eſt.

QVONIAM verò ſedes cuiuſq; Epactæ in digitorũ articulis indicat Lunam xiiij. Paſchalem eiuſdem Epactæ, vt paulo ante diximus, fit, vt cognito die, in quem xiiij. Paſchalis, ſiue Paſcha Hebræorum incidit, (qui dies, qua ratione inueniatur, mox docebimus) ſi à radice Paſchæ, id eſt, à die 22. Martij, & à radice Indicis numeratio in digitis inſtituatur, donec perueniatur ad diem inuentæ Lunæ xiiij. Paſchalis, deſinat numeratio in eo articulo, qui ſecundum ſuperiorem diſpoſitionem ſedes eſt eiuſdem illius Epactæ. Ita vt ſedem cuiuſque Epactę in digitorum articulis inuenire liceat, beneficio Lunæ xiiij. Paſchalis aliunde cognitæ, etiamſi aliæ Epactæ in manu collocatæ non ſint, vt paulò poſt dicemus. Ita autem Lunam xiiij. Paſchalem memoriter reperiemus. Subtrahatur Epacta, cuius xiiij. Paſchalem ſcire deſideras, ex 30. & reliquo numero addantur 14. Numerus enim coagmentatus dabit diem Lunæ xiiij. menſe Martio: qui idem ſi maior fuerit, quàm 20. (propterea quod xiiij. Paſchalis ſemper poſt 20. diem Martij occurrere debet) Lunam xiiij. Paſchalem exhibebit. Si autem numerus ille coaceruatus maior quàm 20. non fuerit, accidet illa Luna xiiij. Martij inuenta ante diem 21. Martij, hoc eſt, ante æquinoctij diem, ac proinde Paſchalis eſſe non poterit. Quocirca ſi ei addantur 30. dies inſequentis Lunationis, aut certe 29. ſi Epactæ 25. diuerſo colore, vel charactere notatæ, aut Epactæ xxiiij. (quarum vtraque menſe Aprili per vnum diem aſcendit, ideoq; Lunationem mẽſe Martio inchoatam habet dierum tantùm 29.) Luna xiiij. Paſchalis inueſtigetur, prodibit dies Lunæ xiiij. Paſchalis à Calendis Martij numerandus.

Luna xiiij. Paſchalis ſiue Paſcha Hebræorum quo pacto memoriter inueniatur.

EXEMPLI cauſa. Data ſit Epacta xx. Detraho eam ex 30. & reliquo numero 10. adijcio 14. vt efficiam 24. qui numerus, quoniam maior eſt, quàm 20. offert xiiij. Paſchalem die 24. Martij.

RVRSVS data ſit Epacta xxix. Detraho eam ex 30. & reliquæ vnitati addo 14. vt fiant 15. qui numerus maior non eſt, quàm 20. ſed minor. Adiectis ergo 30. fiunt 45. Die ergo 45. à Calendis Martij incluſiuè numerato, hoc eſt, (abiectis diebus 31. Martij) die 14. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis.

ITEM ſi data ſit Epacta xxv. Dempta ea ex 30. relinquuntur 5. & additis 14. fiunt 19. qui numerus minor etiam eſt, quàm 20. Additis ergo

ergo 30. fiunt 49. Die igitur 49. a Calendis Martij, hoc eſt (abiectis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis, ſiue Hebræorum Paſcha.

SIT præterea data Epacta xxiiij. Aufer eam ex 30. & reliquo numero 6. adde 14. vt facias 20. qui numerus maior non eſt, quam 20. ſed idem. Additis igitur 29. (Lunatio enim Epactæ xxiiij. in Martio inchoata continet dies duntaxat 29.) fiunt 49. Igitur die 49. a Calendis Martij, hoc eſt, (detractis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, xiiij. Paſchalis occurret, vt in proximo quoque exemplo accidit.

DATA denique ſit Epacta 25. diuerſi coloris, characteriſve. Ea detracta ex 30. reliqua fiunt 5. & additis 14. colliguntur 19. cui numero (quia maior non eſt. quam 20.) ſi adijciam 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. in Martio inchoata ſit dierum tantum 29.) efficio 48. Die igitur 48. a Calendis Martij, hoc eſt, (ablatis diebus 31. Martij) die 17. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis.

ATQVE etiam alia eſt reperiendæ xiiij. Paſchalis via, quæ perutilis eſt ad feſta mobilia memoriter inuenienda, vt paulo infra dicetur. Epactæ cuius addantur perpetuò 6. Numerus deinde conflatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe ſi minor non eſt, numerus, quo ille conflatus ſuperat 30. detrahatur ex 30. vel, ſi Epacta 25. diuerſi characteris, coloriſve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum diem ſurſum promota eſt in menſe Aprili, proptereaque Lunationem efficit dierum duntaxat 29.) in vſu eſt, ex 29. Reliquo denique numero adiiciantur 20. (hoc eſt, addatur numerus binario minor radice Paſchæ) Collectus enim numerus dabit diem Lunæ xiiij. Paſchalis a Calendis Martij numerandum.

Alia inuentio Lunæ xiiij. Paſchalis memoriter.

VERBI gratia. Epactæ x. addantur 6. vt fiant 16. Hic numerus 16. ex 30. detractus relinquit 14. Cui numero ſi 20. adijciantur, efficiuntur 34. Die igiur 34. a Calendis Martij, id eſt, (diebus 31. Martij abiectis) die 3. Aprilis, occurret xiiij. Paſchalis.

RVRSVS Epactæ ✳, ſiue xxx. ſi adijciantur 6. fiunt 36. qui numerus ſuperat 30. numero 6. quo ex 30. detracto, relinquuntur 24. additisque 20. ad 24. colligitur ſumma 44. Die ergo 44. a Calendis Martij, hoc eſt (diebus 31. Martii ablatis) die 13. Aprilis, erit xiiij. Paſchalis.

PRAETEREA Epactæ xxiiii. ſi addantur 6. efficiuntur 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo. Si igitur detrahatur 0. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ xxiiii. in Martio incipiens habeat dies 29.) relinquuntur 29. Additis autem 20. fit ſumma 49. Quare xiiij. Paſchalis incurret in diem 49. a Calendis Martii numerandum, hoc eſt, (detractis 31. diebus Martii) in diem 18. Aprilis.

POSTREMO Epactæ 25. diuerſi characteris, coloriſve adiungantur 6. vt ſumma colligatur 31. quæ ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo detraharur 1. ex 29. (quòd Lunatio Epactæ 25. contineat etiam dies duntaxat 29.) ſuperſunt 28. cui numero ſi adiiciantur 20. conficiuntur 48. Igi-

48. Igitur xiiij. Paſchalis incidet in diem 48. a Calendis Martii numerandum, nimirum (diebus 31. Martii ſubtractis) in diem 17. Aprilis.

Inuentio ſedis cuiuſuis Epactæ in manu, per eiuſdē Epactæ Lunam xiiij. Paſchalem.

ITAQVE inuento die Lunę xiiij. Paſchalis, ſi a 22. die Martii, hoc eſt, a radice Paſchæ in primo Indicis articulo conſtituta, numeres inſequētes dies Martii, & Aprilis per articulos digitorū, vſq; ad diē Lunæ xiiij. Paſchalis inuentum, deſinet numeratio in eo articulo, qui ſedes eſt Epactæ propoſitæ, cuius videlicet xiiij. Paſchalem inueniſti.

VERBI gratia. Epacta xx. habet xiiij. Paſchalem die 24. Martii. Si igitur a radice Paſchæ, id eſt, a 22. die Martii, fiat numeratio in articulis (initio facto a radice Indicis) vſque ad 24. reperies ſedem Epactæ xx. in tertio Indicis articulo.

RVRSVS quoniam Epacta 25. alterius coloris, aut characteris Lunam xiiij. Paſchalem in 17. Aprilis reponit; ſi eodem modo numeratio inſtituatur, terminabitur ea in penultimo articulo Auricularis manus ſiniſtræ. Quare ibi locus erit Epactæ 25. propoſitæ.

DENIQVE quia Epacta xxiii. conſtituit xiiij. Paſchalem, ex ſuperioribus regulis, in 21. Martii; numerandum erit a radice Paſchæ, hoc eſt, a 22. die Martii retrorſum, verſus volam manus, vſque ad 21. (propterea quod dies 21. Martii antecedit radicem Paſchæ., id eſt, diem 22. in radice Indicis collocatam) qui numerus 21. in volam ipſam manus incidet, ac propterea Epacta xxiii. ibidem ſedem fixam habebit.

Inuentio ſedis cuiuſq; Epactæ in manu facilior.

VERVM multo facilius ſedem cuiuſlibet Epactæ cōperiemus hoc modo. Epactę propoſitę adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, ſi minor eſt, quam 30. aut certe, ſi minor non eſt, numerus, quo ille coaceruatus ſuperat 30. in imo Pollice ſiniſtro collocetur. Deinde ſi ab hoc numero incluſiuè fiat numeratio, ſecundū ſeriem naturalem numerorū, per volā manus ſiniſtrę, & per articulos tam interiores, quàm exteriores Indicis, & aliorū digitorum, vſq; ad 30. Vel ſi Epacta eſt 25. diuerſi coloris, characteriſve, aut xxiiii. (quarum vtraque per vnum diem in Aprili ſuperius aſcendit, propterea que Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vſque ad 29. numeratio hæc in ſede Epactæ propoſitæ terminabitur.

VELVTI ſi Epactæ x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice Pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medii, qui eſt exterior. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ x.

ITEM ſi Epactæ 25. diuerſo charactere, vel colore notatæ, adiiciantur 6. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (cum enim Epacta eſt 25. diuerſi coloris, vel characteris, numerandum eſt vſque ad 29. duntaxat, quòd eius Lunatio menſe Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimum articulum, ſiue ſextum Auricularis. Ibi ergo locus eſt Epactę 25. quæ diuerſo colore, vel charactere ſcribi ſolet.

RVR-

RVRSVS ſi Epactæ xxiii. addantur 6. fiunt 29. Si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiii. in vola manus.

SI denique Epactæ xxiiii. addantur 6. fiunt 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo. Ergo ſi ſtatuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta eſt xxiiii. numerandum etiam ſolum eſt vſque ad 29. quòd eius quoque Lunatio in Martio incipiens ſit dierum ſolum 29.) in vltimo articulo Auricularis. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ xxiiii.

Qua arte Paſcha, & alia feſta mobilia reperiantur memoriter, ſine collocatione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu.

PORRO ſi lubet, ex Luna xiiii. Paſchali inuenta, vt ſupra docuimus, reperiemus Paſcha, & reliqua Feſta mobilia memoriter, & ſine vlla collocatione Epactarum literarumque Dominicalium in manu, hoc modo. Cognito die menſis, in quem cadit xiiii. Paſchalis, inquiratur ex ijs, quæ proximo capite trademus, (ſi id aliunde non ſciatur) qui dies hebdomadæ is ſit. Nam ſi inſequentes dies hebdomadæ ad Dominicam vſque incluſiuè addas eidem diei, in quem xiiii. Paſchalis cadit, habebis diem Paſchæ. Vt currente, verbi gratia, Epacta x. & litera Dominicali E, cadit xiiij. Paſchalis in diem 3. Aprilis, qui eſt dies Iouis, ſeu feria v. quam ſubſequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica, hoc eſt, tres dies ad Dominicam vſque incluſiuè. Si igitur adijciantur 3. ad diem 3. Aprilis inuentum, habebitur dies 6. Aprilis pro Dominica Paſchæ. Quod ſi cum eadem Epacta x. currat litera Dominicalis B, incidet dies 3. Aprilis, hoc eſt xiiii. Paſchalis, in diem Dominicum. Quare altera Dominica inſequenti, hoc eſt, ſeptem diebus poſt, nimirum die 10. Aprilis, Paſcha celebrabitur.

Quo pacto inueniantur dies mēſium, qui in feſtis mobilibus ſunt inſtar xiiii. Paſchalis, hoc eſt, tot diebus ipſa feſta antecedunt, quot diebus Luna xiiii. Paſchalis diē Paſchæ præit.

NON ſecus alia feſta mobilia inuenientur, ſi loco xiiii. Paſchalis, inquirantur alij dies, inſtar xiiii. Paſchalis; qui nimirum tanto interuallo ipſa feſta antecedant, quanto dies Paſchæ Lunam xiiii. Paſchalem ſubſequitur: quales ſunt illi, qui in antiqua Calendarij tabula Paſchali reſtituta (de quapaulò poſt, Cap. 8.) Epactis ſingulis ſub titulo cuiuſque feſti adſcripti ſunt. Hi autem dies non aliter inuenientur, atque xiiii. Paſchalis poſteriori via memoriter paulo ante inuenta eſt, ſi pro additione 20. (qui numerus radice Paſchæ, quæ eſt dies 22. Martij, binario minor eſt) addas numerum binario minorem, radice cuiuſlibet feſti: nimirum 16. pro Septuageſima: 2. pro die Cinerum 28. pro Aſcenſione Domini: 8. pro Pentecoſte: ac denique 19. pro feſto Corporis CHRISTI. Omnes enim hi numeri binario deficiunt à radicibus Feſtorum. Dies autem inuenti numerandi ſunt à Calendis menſium, in quibus feſtorum mobilium radices continentur: hoc eſt, pro Septuageſima, à Calendis Ianuarij: pro Cineribus, à Calendis Februarij: pro Aſcenſione Domini, à Calendis Aprilis: pro Pentecoſte denique, ac Corpore CHRISTI, à Calendis Maij.

VERBI gratia. Si currente Epacta x. & litera Dominicali E, Septuageſima quærenda ſit, addantur 6. ad Epactam x. & compoſitus numerus 16. ex 30. auferatur; reliquo autem numero 14. adiiciantur

16. (nimirum numerus binario minor radice Septuageſimæ) vt ſumma fiat 30. Dies ergo 30. Ianuarij eſt inſtar Lunæ xiiii. Paſchalis, Septuageſimam præcurrens, qui eſt feria v. ſiue dies Iouis. Sequuntur autem tres dies, nimirum feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si igitur 3. adiiciantur ad diem 30. Ianuarii, conficiemus diem 33. a Calendis Ianuarii numerandum, hoc eſt, (demptis diebus 31. Ianuarii) diem 2. Februarii pro Septuageſima.

SI autem currente Epacta 25. diuerſi coloris, characteriſve, & litera Dominicali eadem E, quæratur Aſcenſio Domini, addantur rurſus 6. ad Epactam 25. vt fiant 31. qui numerus ſuperat 30. vna vnitate. Dempta ergo vna vnitate ex 29. (vt illa Epacta 25. poſtulat) ſuperſunt 28. Cui numero reliquo ſi addas 28. (videlicet numerum binario minorem radice Aſcenſionis Domini) colliges ſummam 56. Igitur dies 56. a Calendis Aprilis, qui dies (reiectis diebus 30. Aprilis) eſt 26. Maii, eſt inſtar xiiii. Paſchalis, Aſcenſionem Domini antecedens, qui eſt dies Lunæ, ſeu feria ij. Si ergo tres inſequentes dies vſque ad diem Iouis incluſiuè (ſequuntur enim feriæ, iij. iiij. & v.) adiiciamus ad 26. diem Maii, reperiemus Aſcenſionem Domini celebrari die 29. Maii.

SIT rurſum inueſtigandus dies Cinerum, currente Epacta 25. diuerſo charactere, aut colore notata, & litera Dominicali duplici A, G, in anno aliquo biſſextili. Additis 6. ad Epactam 25. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vnitate. Si ergo 1. dematur ex 29. (vt Epacta illa 25. requirit) remanent 28. Quibus ſi addantur 2. (numerus ſcilicet binario minor, quam radix Cinerum, quæ eſt dies 4. Februarii) efficitur ſumma 30. Dies igitur 30. à Calendis Februarii, hoc eſt, (detractis diebus 29. quos Februarius habet in anno biſſextili. Hoc enim in negotio tribuendi ſunt dies 29. Februario in anno biſſextili.) dies 1. Martii, erit inſtar xiiii. Paſchalis diem Cinerum præueniens, qui dies eſt Iouis, ſeu feria v. quam ſubſequuntur 6. dies, nimirum feria vj. Sabbatum, Dominica, feria ij. iij. & iiij. Quare additis 6. ad 1. diem Martij, reperietur dies 7. Martij, in quem Cinerum dies incurret.

PRÆTEREA inueſtigandus ſit dies Cinerum, currente Epacta xxiiij. & literis Dominicalibus F, E, in anno aliquo biſſextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui annus ſuperat 30. nihilo. Si ergo dematur 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. flagitat,) & reliquo numero 29. adijciantur 2. (nimirum numerus binario minor, quam Cinerum radix) fit ſumma 31. Dies ergo 31. à Calendis Februarij, hoc eſt, (abiectis diebus 29. qui Februario in anno biſſextili, quod ad hoc negotium ſpectat, tribuendi ſunt) dies 2. Martij, inſtar eſt xiiij. Paſchalis, qui dies eſt Dominicus. Additis ergo tribus diebus ſequentibus, feria ij. iij. & iiij. ad diem 2. Martij inuentum, comperies Diem Cinerum die 5. Martij.

SIT quoque inquirenda Septuageſima, currente eadem Epacta xxiiij. & eiſdem literis Dominicalibus F, E, in anno quopiam biſſextili. Additis 6. ad Epactã xxiiij. fiunt 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo.

Si

Si ergo demas 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. poſtulat) & reliquo numero 29. addas 16. (numerum ſcilicet binario minorem radice Septuageſimæ, quæ eſt dies 18. Ianuarij) fit ſumma 45. Dies ergo 45. a Calendis Ianuarij numerandus, id eſt, (diebus 31. Ianuarij abiectis) dies 14. Februarij, eſt inſtar xiiij. Paſchalis, qui eſt dies Iouis, quem inſequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si ergo tres hos dies addas diei 14. Februarij inuento, incidet Septuageſima in diem 17. Februarij.

ITEM inueniendus ſit dies Cinerum, currente Epacta 1. & literis Dominicalis G, F, in anno aliquo biſſextili. Adiectis 6. ad Epactam 1. fit ſumma 7. qua detracta ex 30. remanent 23. Cui numero additis 2. (qui numerus binario minor eſt radice Cinerum, quæ eſt dies 4. Februarij) fit dies 25. Februarij, qui inſtar eſt xiiij. Paſchalis. Et quoniam dies 25. Februarij eſt dies Dominicus, addemus tres inſequentes dies, (qui ſunt feria ij. iij. iiij.) efficiemusque diem 28. Februarij, quo dies Cinerum occurret.

POSTREMO inueſtigandum ſit feſtum Corporis CHRISTI, quando Epacta 25. alterius coloris characteriſve vſurpatur, vna cum literis Dominicalibus C, B, in anno quopiam biſſextili. Additis 6. ad Epactam 25. fit ſumma 31. quæ ſuperat 30. vna vnitate, quam ſi demas ex 29. (vt Epacta 25. requirit) ſuperſunt 28. cui reliquo numero ſi adijcias 19. (numerum ſcilicet binario minorem radice illius feſti, quæ eſt dies 21. Maij) efficitur ſumma 47. Dies ergo 47. à Calendis Maij numeratus, id eſt, (demptis diebus 31. Maij) dies 16. Iunij, eſt inſtar quæſitæ xiiij. Paſchalis, qui eſt dies Iouis, quem conſequuntur ſeptem dies vſque ad alterum diem Iouis incluſiuè, quos 7. dies ſi addas ad 16. diem inuentum, reperies feſtum Corporis CHRISTI celebrari die 23. Iunij.

IAM verò ſi loco Epactarum diſponantur in manu ſiniſtra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt ſupra dictum eſt de Epactis, feſta omnia mobilia à Concilio Niceno vſque ad annum reſtitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in ſiniſtra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex ſumma 24. abiectis 19. relinquitur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis poſt volam manus. Additis rurſus 8. conficitur aureus numerus 13. tertij articuli Indicis, ſecundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac diſpoſitione ſequitur ſemper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, ſed in altero: quod diligenter obſeruandum eſt, vt omnes aurei numeri proprijs in locis reponantur. Additis rurſus 8. ad aureum numerum 13. in tertio articulo Indicis poſitum, & ex ſumma 21. abiectis 19. reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor ſit, quàm 13. Rurſum additis 8. ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quàm antecedens, ac proinde in ſexto articulo Indicis, (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc ſi iterum adijciantur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quàm antece-

Diſpoſitio aureorum numerorum in manu, ad inueniẽda feſta mobilia ante actã reſtitutionem.

dens 10. ideoque in radice digiti Medij (omisso vltimo articulo Indicis) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medij constitutum, & ex summa 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui, quoniam minor est, quàm antecedens 18. in proximo articulo Medij, id est, in secundo, ponendus est. Atque hoc artificio omnes 19. aurei numeri in sinistra manu collocabuntur, si modo memineris, minorem proximè locandum esse post maiorem, maiorem verò post minorem non proximè, sed vno articulo in medio relicto. Ille porrò aureus numerus antecedente minor est, qui post abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior est, quam antecedens, quando non sunt abijcienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea summa maior non est, quam 19.

Alia dispositio aureorum numerorum in manu.

IDEM aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est, quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus conflatus in articulo non proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus positus, maior est, quam 11. ablatis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in secundo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detractis rursum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis: atque ita de cæteris.

Inuentio sedis cuiusque aurei numeri in manu, per Epactam illi aureo numero respondentem ante anni restitutionē.

CÆTERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperiemus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiamsi antecedentes aurei numeri nondum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium Capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est, quàm 30. vel si minor non est, reliquum numerum post abiectionem 30. tribue Pollici: proximè maiorem numerum volę manus: insequentem item proximè maiorem radici Indicis; & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propositi. Vt si quæratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta xxviij. addantur 3. ad Epactā xxviij. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet vnitas. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. in radice Indiis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremū articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam quia ante annum restitutum aureo numero 1. respondebat Epacta xi. si ad hanc Epactam adijcias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis; 17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. sedes est. atque ita de reliquis.

Inuentio sedis mobilium ex aureis numeris, ante restitutionem anni.

ITAQVE si à radice cuiusque festi mobilis in primo articulo Indicis posita numeres sequētes dies mensis, donec post sedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propositi anni, ex ijs, quę ad initium huius Capitis docuimus, ponitur; reperies in eo articulo diem mensis, quo festum propositum ante correctionem anni celebratum est. Verbi gratia, si scire velis, quo die Pascha celebratum sit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. sedem habens in secundo articulo digiti medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum secundum Medij consequens ponitur in radice Annularis, si à radice Paschæ in primo articulo Indicis posita, hoc est, à die 22. Martij, numeres vsque ad radicem Annularis, inuenies Pascha anno 1450. celebratum esse die 5. Aprilis. Eademque in cęteris ratio est.

DE ADVENTV DOMINI
CAP. VII.

Quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur, quo pacto cognoscatur.

QVO die mensis prima dominica Aduentus celebretur, ita cognoscemus. Quoniam initium Aduentus Domini semper celebratur ea Dominica, quæ festo S. Andreæ proxima est, vel in ipsum festum incidit, manifestum est, Dominicam primam Aduentus celebrari posse tribus diebus ante illud festum, & tribus post; atque idcirco, cum dies S. Andreæ facer incidat in 30. siue vltimum diem Nouembris, eandem primam dominicam Aduentus à die 27. Nouembris inclusiuè vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè celebrandam esse: ita vt in Nouembri necessario incidat vel in diem 27. vel 28. vel 29. vel 30. In Decembri vero vel in diem 1. vel 2. vel 3. Quare si in quouis digito, verbi causa, in Indice, septem hosce dies hoc ordine collocemus, vt dies 29. Nouemb. ponatur in radice; & 30. in secundo articulo: Dies autem 1. Decembris in tertio; secundus in extremitate; tertius in articulo quinto, qui exterior est sub vngue: Dies deinde 27. Nouembris in articulo sexto; & postremo dies 28. in radice exteriore: illico dies mensis in eum articulum incidens, in quo litera Dominicalis posita est, eo ordine seruato, quem principio antecedentis Capitis præscripsimus, indicabit, quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur.

VERBI gratia. Anno 1589. litera Dominicalis est A, cadens in quintum articulum Indicis. Et quoniam ibidem positus est dies 3. Decem-

Decembris, celebrabitur eo anno Dominica prima Aduentus die 3. Decembris. Sic quando litera Dominicalis est B, celebrabitur die 27. Nouembris; quod ea litera incidat in 6. articulum, vbi positus est dies 27. Nouembris.

NE autem memoria excidat, in primo Indicis articulo, hoc est, in radice, ponendum esse diem 29. Nouembris, (Hinc enim alios sex dies, quibus Aduentus celebrari potest, facile in alijs articulis disponemus, vt dictum est) ediscendus erit hic versiculus.

Articulo primo viginti appone nouemq;.

Hoc enim significatur, in radice Indicis, siue primo articulo, diem 29. Nouembris constituendum esse.

Lauctio alia Aduentus facilior.

FACILIVS fortasse eandem Dominicam primam Aduentus reperiemus hac ratione Quoniam Dominica prima Aduentus celebratur à die 27. Nouembris inclusiuè, vbi litera B, in Calendario scripta est, vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè, vt diximus, disponemus 7. literas Dominicales in septem articulis Indicis, hoc ordine, vt litera B, in radice statuatur; C, in secundo articulo; D, in tertio; E, in quarto; F, in quinto; G, in sexto; & A, in septimo, siue vltimo; quem scilicet ordinem literæ initiales huius versus monstrant.

Bella ciere dolo, & ferro Germanicus audet.

Deinde in eisdem articulis eodē ordine numerabimus dies, sumpto initio à 27. die Nouembris, ante quem Aduentus nunquam celebratur, donec ad eum articulum, in quo litera Dominicalis currens ordine modo expositio statuitur, perueniamus. Confestim enim ibi diē primæ Dominicæ Aduentus habebimus. Vt currente litera Dominicali F, quæ cadit in quintum articulum, qui exterior est, sub vngue; si in radice Indicis ponamus 27. diem Nouembris; in secundo articulo diem 28. in tertiò, 29. in extremitate 30. incidet dies 1. Decembris in literam Dominicalem F. Quare Aduentus incipiet tunc die 1. Decembris.

ET vt facilius memoria retineas, numerationem in radice incipere à 27. die Nouembris, addidimus hunc versiculum.

Viginti septem sibi radix Indicis aptat.

Lauctio alia Aduentus expeditissima.

SED expeditissime inueniemus eandem Dominicam primam Aduentus, per insequentis Capitis regulam, quæ docebit literam Dominicalem F, Calendis Decembris adscriptam esse. Qua ex re dicto citius discemus, diei secundo præfixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adscriptam præit; literam

literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B, diei 27. Atq; hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni præfigitur. Vt quoniā anno 1592. literæ Dominicales erunt E, D, quarum posterior D, in diem 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D.) dices Aduentum eo anno incipere die 29. Nouembris, qui diem S. Andreæ sacrum antecedit. Itaque, vt vides, satis est, si teneas memoriter literam F, Calendis Decembris præfigi.

DE NVMERO DOMINICARVM inter Pentecosten, & Aduentum DOMINI.

CAP. VIII.

Numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum quo pacto cognoscatur.

NVMERVM Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini, quæ plures esse non possunt, quàm 28. nec pauciores, quàm 23. ita cognoscemus. Hi numeri, 28. 27. 26. 25. 24. 23. significantes numerum Dominicarum, in eisdem quinque digitis, in quibus festa mobilia indagauimus, ita disponantur, vt priores quinque articuli Indicis à radice vsque ad quintum articulum, qui exterior est, & vngui proximus, habeant 28. Posteriores duo eiusdem Indicis cum prioribus quinque digiti Medij, contineant 27. Duo posteriores eiusdem Medij cum quinque prioribus Annularis, 26. Duo posteriores Annularis cum prioribus quinque Auricularis, 25. Duo posteriores Auricularis cum quinque prioribus Auricularis dextræ manus, 24. Posteriores denique duo huius Auricularis habeant 23. His numeris ita dispositis, vide in quo digito, & articulo litera Dominicalis, in quam omnia festa mobilia inciderunt, collocetur. Numerus enim secundum eam, quam modo exposuimus, dispositionem in eundem cadens articulum, dabit numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini.

CÆTERVM vt scias, quinam numerus in quolibet articulo cuiusuis digiti collocetur, satis est, si noueris duos numeros 28. & 27. in Indice positos; priorem quidem in prioribus quinque articulis, posteriorem verò in posterioribus duobus. Nam si à numero cuiusuis articuli Indicis, ordine retrogrado (hoc est, in quinque prioribus articulis à 28. per 27. 26. 25. & 24. In duobus autem posterioribus à 27. per 26. 25. 24. & 23.) numeres in transuersum per articulos vsque ad articulum, cuius numerum desideras, reperies continuò numerum in

dato.

dato articulo positum. Vt si cupias scire, quinam numerus ponatur in quarto articulo, id est, in extremitate, Auricularis dextræ manus: Dic in extremo Indice 28. quia ibi hic numerus ponitur; in extremitate Medij, 27. in Annularis summo 26. in extremo Auricularis, 25. in Auricularis denique extremitate dextræ manus, 24. Atque hic numerus in summo Auricularis dextræ manus locandus est; & sic de alijs.

SIT igitur, exempli causa, propositum indagare, quot Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum includantur anno Domini 1589. Litera Dominicalis A, eius anni, ad festa mobilia inuestiganda, incidit in quintum articulum digiti Medij, qui exterior est, vngui proximus; propterea quod eiusdem anni Epacta xiij. sedem habet in tertio eiusdem digiti articulo. Et quia in eodem illo articulo quinto Medij numerus 27. statuitur, quòd numerus 28. sit in eodem articulo quinto antecedentis digiti, nimirum Indicis; concludes anno 1589. esse 27. Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini; atque ita de cęteris

Inuentio alia numeri Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, facilior.

BREVIVS, & fortassis facilius, eundem numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac alia via assequeris. Vide, quot sint Dominicæ post Pascha, vsque ad diem S. Georgij inclusiuè, qui in diem 23. Aprilis incidit; hoc est, quoties hic numerus 7. in diebus post Pascha, vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha, vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha, vsque ad diem S. Georgij, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

Quando sint tantum 24. Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum, & quando 23.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies; nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (Detractis enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprili vsque ad diem 23. Quia verò in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendę sunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam incidente die Paschæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20. dies post Pascha, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. supersint 20. Et quia in 20. continetur numerus 7. bis, addendę erunt duæ Dominicæ ad 24. erunt ergo tunc 26. Dominicæ, &c. Eadem prorsus ratio est in alijs.

Inuentio festorũ mobilium ex tabula.

HÆC omnia, quæ de mobilium festorum inuentione proximis tribus capitibus tradita sunt, nullo ferè negotio ex hac quoq; subiecta tabella

tabella eruuntur. In ea enim si post Calendarium restitutum Epacta quocunque anno currens in sinistro latere accipiatur, ante vero anni correctionem, aureus numerus: inuenientur è regione literæ Dominicalis eodem anno currentis, quæ proximè infrà acceptam Epactam, siue aureum numerum occurrit, (ita vt si Dominicalis litera currẽs è regione illius Epactæ, vel aurei numeri scripta sit, non ea, sed eadem litera proximè insequens sumatur) omnia festa mobilia, quibus nimirum diebus celebranda sint, vel celebrata, vnà cum numero Dominicarũ inter Pentecosten, & Aduentum, ac prima Dominica Aduentus. Verbi gratia. Anno 1592. Epacta erit xvj. & literæ Dominicales E, D. Si igitur posterior litera D, (Hic enim etiam per posteriorem literam festa inquirenda sunt in annis bissextilibus. addita vnitate ad diem Septuagesimę inuentum, atque etiam ad diem Cinerum, si in Februariò inuentus sit.) infra Epactam xvj. accipiatur, quæ primo occurrit, reperietur Septuagesima, die 26. Ianuarij: Cineres, die 12. Februarij: Pascha, die 29. Martij: Ascensio, die 7. Maij: Pentecostes, die 17. Maij: Corpus Domini, die 28. Maij: Dominicæ 27. inter Pentecosten, & Aduentum: Dominica denique prima Aduentus, die 29. Nouembris. Rursus anno 1450. aureus numerus fuit 7. & litera Dominicalis D. è regione cuius infra aureum numerum 7. inuenies Septuagesimam celebratam esse die 1. Februarij: Cineres, die 18. Februarij: Pascha, die 5. Aprilis: Ascensionẽ, die 14. Maij: Pentecosten, die 24. Maij: Corpus Domini, die 4. Iunij: Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum fuisse 26. atque Aduentum denique incidisse in diem 29. Nouembris: atque ita de reliquis.

Quo modo tabella festorum mobilium dispositioni eorundem festorum in manu respondeat.

PORRO tabella hæc congruit omnino dispositioni Epactarum, aureorum numerorum, literarum Dominicalium, dierum mensium, Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum, ac primæ Dominicæ Aduentus, quam tribus proximis capitibus tradidimus. Aureus enim numerus 16. & Epacta xxiij. respondent volæ manus sinistræ. Tota deinde insequens linea primo articulo Indicis respondet, vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobilium, & 28. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, ac denique 29. diem Nouembris ad primam Dominicam Aduentus inueniendam, collocauimus. Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo congruit, & sic de alijs. Itaque in hac tabella tam Epactæ, quã aurei numeri describuntur è regione eorum dierum, in quos incidunt Lunæ xiiij. Paschales, & qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiij. quemadmodum in superiori dispositione, tam aurei numeri, quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiij. incidebant, vt diximus. E regione solius Epactæ xxiij. notatæ non sunt Lunæ xiiij. in præcedenti tabula: Eas tamen quilibet intelliget, cum vna vnitate minores sint radicibus festorum mobilium. Vt Luna xiiij. Paschalis Epactæ xxiij. est dies 21. Martij. Septuagesimæ, dies 17. Ianuarij. Cinerum dies 3. Februarij, & sic de cæteris.

TABELLA FESTORVM
Mobilium Perpetua.

Aurei numeri Calendarij veter.		Epactæ.	Litera Dñical.	Dominica Septuagesimæ.	Dies Cinerum.	Dominica Paschæ.	Dies Ascensionis.	Dñica Pentecostes.	Corpus Christi.	Dñica post Pentecoste.	Dominica prima Aduentus.
16		xxiij									
5		xxij	d	18. Ian.	4. Feb.	22. Mar.	30. Ap.	10. Ma.	21. Ma.	28	29. No.
		xxj	e	19	5	23	1. Maij	11	22	28	30. No.
13		xx	f	20	6	24	2	12	23	28	1. De.
2		xix	g	21	7	25	3	13	24	28	2. De.
		xviij	A	22	8	26	4	14	25	28	3. De.
10		xvij	b	23	9	27	5	15	26	27	27. No.
		xvj	c	24	10	28	6	16	27	27	28. No.
18		xv	d	25	11	29	7	17	28	27	29. No.
7		xiiij	e	26	12	30	8	18	29	27	30. No.
		xiij	f	27	13	31	9	19	30	27	1. De.
15		xij	g	28	14	1. Apr.	10	20	31	27	2. De.
4		xj	A	29	15	2	11	21	1. Iun.	27	3. De.
		x	b	30	16	3	12	22	2	26	27. No.
12		ix	c	31	17	4	13	23	3	26	28. No.
1		viij	d	1. Feb.	18	5	14	24	4	26	29. No.
		vij	e	2	19	6	15	25	5	26	30. No.
9		vj	f	3	20	7	16	26	6	26	1. De.
		v	g	4	21	8	17	27	7	26	2. De.
17		iiij	A	5	22	9	18	28	8	26	3. De.
6		iij	b	6	23	10	19	29	9	25	27. No.
		ij	c	7	24	11	20	30	10	25	28. No.
14		j	d	8	25	12	21	31	11	25	29. No.
3		*	e	9	26	13	22	1. Iun.	12	25	30. No.
		xxix	f	10	27	14	23	2	13	25	1. De.
11		xxviij	g	11	28	15	24	3	14	25	2. De.
		xxvij	A	12	1. Mar.	16	25	4	15	25	3. De.
19	25	xxvj	b	13	2	17	26	5	16	24	27. No.
8	xxv	xxiiij	c	14	3	18	27	6	17	24	28. No.
			d	15	4	19	28	7	18	24	29. No.
			e	16	5	20	29	8	19	24	30. No.
			f	17	6	21	30	9	20	24	1. De.
			g	18	7	22	31	10	21	24	2. De.
			A	19	8	23	1. Iun.	11	22	24	3. De.
			b	20	9	24	2	12	23	23	27. No.
			c	21	10	25	3	13	24	23	28. No.

A QVO DIE HEBDOMADAE Quilibet dies menſis anno quouis propoſito denominetur, ſiue primus is ſit, ſiue non.

CAP. IX.

PRIMO loco diſcendum eſt, quæ litera Dominicalis primo diei cuiuſuis menſis in Calendario præfigatur. Quod ex 12. vocibus horum verſuum facile cognoſces.

Aſtra dabit Dominus, gratiſq; beabit egenos.
Gratia Chriſticolæ feret aurea dona fideli.

Quæ litera Dominicalis ad Calendas cuiuſque menſis ſcripta ſit.

Nam prima vox [*Aſtra*] primo menſi, hoc eſt, Ianuario tribuitur: ſecunda [*dabit*] ſecundo, id eſt, Februario; atque ita deinceps: ita tamen, vt quarta vox [*gratiſq;*] pro vna tantum accipiatur. Prima autem litera cuiuſque vocis eſt ea Dominicalis, quæ in Calendario Calendis eius menſis, quem illa vox refert, apponitur. Veluti Ianuarius Calendis ipſis adſcriptam habet literam A: Februarius, D: Martius item, D: Aprilis, G: Maius, B: Iunius, E: Iulius, G: Auguſtus, C: September, F: October, A: Nouember, D: & December, F.

A qua feria menſis quilibet incipiat, quo facto cognoſcatur.

COGNITA prima litera Dominicali cuiuslibet menſis, facile intelliges, à qua feria quilibet menſis incipiat. Nam ſi in digitorum extremitatibus à litera Dominicali anni propoſiti incluſiuè numeres inſequentes literas ordine alphabeti, vſque ad eam literam, quæ Calendis dati menſis præfixa eſt, (redeundo a litera G, ad literam A, ſi opus eſt) indicabit numerus extremitatum, quas in digitis percurriſti, numerum feriæ, à qua menſis propoſitus initium ducit.

VERBI gratia. Anno 1592. Biſſextili, quo literæ Dominicales ſunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis appoſita eſt litera A, propter primam vocem [*Aſtra*] primo menſi tributam: ſi a litera Dominicali currente E, (hæc enim vſque ad diem S. Matthiæ vſum habet) numeres alias literas ſerie literarum naturali vſque ad A, hoc modo: E, F, G, A, percurres 4. extremitates. Ianuarius igitur à feria iiij. hoc eſt, à die Mercurij, incipit. Nam ſi litera E, Dominicam indicat, ſignificabit litera F. diem Lunæ, ſiue feriam ij. litera G, diem Martis, hoc eſt, feriam iij. & litera A, feriam iiij. ſeu diem Mercurij.

DEINDE quia Calendis Februarij adſcripta eſt litera D, ob ſecundam vocem [*dabit*] quæ Februario debetur; ſi ab eadem currente litera Dominicali E, numeres alias literas vſque ad D, hoc modo, E, F, G, A, B, C, D, percurrentur ſeptem digitorum extremitates, ac propterea menſis Februarius initium ſumit à feria vij. hoc eſt, à die Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari ſolet, ſicut feria 1. Dominica.

RVRSVS quia menſis Martius incipit a litera Dominicali D, vt tertia vox [*Dominus*] denotat, eſtque tunc in vſu poſterior litera Dominicalis D; pronunciabis, primum diem menſis Martij eſſe Dominicam, ſeu feriam 1.

POSTREMO quoniam Maius à litera B, incipit, quod ei quinta vox [*beabit*] reſpondeat, eſtq; in vſu tunc litera poſterior D, Dominicalis; numerandum erit à D, vſque ad B, hoc ordine: D,E,F,G,A,B. Cum ergo ſex extremitates digitorum percurrantur, erit primus dies Maij, dies Veneris, ſeu feria vj.

Quæ litera Dominicalis diei cuiuſuis menſis propoſito aſcripta ſit, & à qua feria illem ille dies denominandus ſit.

IAM verò ſi à prima litera Dominicali cuiuſuis menſis numeres ſerie naturali literas inſequentes in digitorum articulis, (redeundo ſemper poſt G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero cuiuslibet diei eodem menſe propoſiti continentur, collocata erit vltima litera (quæ nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diem menſis propoſitum. Quare ſi rurſus à litera Dominicali currente alias literas ſequentes numeres, vſque ad literam diei propoſito adſcriptam, cognoſces eodem modo feriam hebdomadæ, à qua propoſitus dies menſis nomen habet.

EXEMPLI cauſa. Eodem anno 1592. cuius literæ Dominicales ſunt E, D, deſiderat quis ſcire, quæ litera Dominicalis diei 22. Februarij, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebrat abEcclesia, apponatur, & quæ feria tunc ſit. Quoniam vox [*dabit*] indicat literam D, Calẽdis Februarij apponi, numerandæ erunt in 22. articulis 22. literæ, ſumpto initio à litera D, hoc modo: D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D. Vltima enim D, diei 22. Februarij adſcribitur. Quocirca cum prior adhuc litera Dominicalis E, ſit tunc in vſu, ſi numerabimus ab ea incluſiuè vſque ad D, has 7. literas, E, F, G, A, B, C, D, comperiemus diem propoſitum 22. Februarij eſſe feriam vij. hoc eſt, Sabbatum.

DEINDE ſit inquirendum, quæ litera ad anniuerſarium diem S. Matthiæ, qui in diem 24. Februarii incidit, ponatur, & quæ feria dies ille ſit. Numera à prima litera menſis, nimirum à D, 24. literas, hoc ordine. D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C,D,E,F,G,A,B,C, D, E, F. Nam vltima F, diei 24. adſcripta eſt. Sed quia tunc poſterior iam litera D, vſurpanda eſt; ſi numeres ab ea vſque ad F, hoc modo, D, E, F, reperies feſtum diem S. Matthiæ, id eſt, diem 24. Februarij, qui verè tunc eſt 25. propter diem intercalarem adiectum, incidere in feriam iij. id eſt, in diem Martis.

Quo pacto feria inueſtigetur menſe Februario in anno biſſextili poſt feſtũ S. Matthiæ.

EADEM ratione ſi in anno biſſextili quocunque proponatur dies poſt feſtum S. Matthiæ, quærenda erit litera, quæ ei diei præfigitur, cuius numerus proximè minor eſt numero diei propoſiti: atq; per poſteriorem literam Dominicalem feria inueſtiganda. Vt ſi propoſitus ſit dies 28. quærenda eſt litera diei 27. &c. quia dies 28. eſt in Calendario dies 27. propterea quod dies intercalatus, in Calendario deſcriptus non eſt.

AD

AD extremum, ſit inquirendum, in quam feriam dies anniuerſarius S. Iacobi Apoſtoli, hoc eſt, dies 25. Iulij incidat. Quoniam ſeptima vox [*Gratia*] monſtrat literam G, Calendis Iulij adſcribi, numerandæ erunt inde hę 25. literæ, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, quarum vltima C, diei 25. præfixa eſt. Si igitur a poſteriori Litera Dominicali D, quæ tunc in vſu eſt, fiat numeratio vſque ad C, inuentam, hoc ordine, D, E, F, G, A, B, C, deprehendes feſtum diem S. Iacobi, hoc eſt, diem 25. Iulij, incidere in Sabbatum, ſiue in feriam vii.

Compendiũ inuentionis literæ cuicunq; diei mẽſis propoſiti præfixæ.

CÆTERVM vt tam longam, ac moleſtam numerationem literarum vitemus, quando propoſitus dies procul abeſt a Calendis, vti licebit hac compendiaria via. Reijciantur 7. ex numero diei propoſiti, quoties fieri poteſt, hoc eſt, omnes hebdomadæ integræ: Et quot vnitates ſuperſunt, tot literas a prima litera menſis numera incluſiuè. Vltimam enim diei propoſito adſcriptam eſſe comperies. Ratio huiuſce rei eſt, quòd poſt diem 7. menſis cuiuſuis & poſt 14. 21. & 28. repetitur eadem litera, quæ Calendis præfigitur. Veluti ſi datus ſit dies 22. Februarij: quoniam abiectis 7. ter, ſupereſt 1. numerabimus ſolam literam D, Calendis adſcriptum. Eadem enim litera apponitur diei 22. Rurſus ſi propoſitus ſit dies 24. Februarij, numerandę erunt hæ tres literæ D, E, F, quod abiectis 7. ter, ſuperſint 3. Atque ita dices literam F, appoſitam eſſe diei 24. Sic reperies diei 28. Februarij adſcriptam eſſe literam C, propterea quod abiectis 7. quater, nihil remanet, ac propterea die proximo poſt diem 28. litera D, repetitur. Quare antecedenti diei 28. præfixa erit litera C. Vel quia, ex 28. abiectis 7. ter, ſuperſunt 7. fit vt numeratis a prima litera mẽſis D, ſeptem hiſce literis, D, E, F, G, A, B, C, reperias C, diei 28. præfigi. Denique ſi detur dies 25. Iulij; abiectis ter 7. ſuperſunt 4. Quare ſi a prima menſis litera G, numerentur hæ 4. literæ, G, A, B, C, inuenies ad diem 25. poſitam eſſe literam C.

DE NONIS, IDIBVS, ET CALENDIS CAP. X.

Primum diẽ mẽſis cuiuslibet diei Calendas, alios autem a Nonis, Idibus eundem menſis, vel a Calendis mẽſis inſequentis denominari.

PRIMVS dies cuiuſlibet menſis à Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere ſolemus, Calendis Ianuarij; primo die Februarij, Calendis Februarij, atque ita in cęteris. Alij autem omnes dies à Nonis, vel Idibus eiuſdem menſis, vel à Calendis inſequentis menſis notari ſolent: ita ut die, qui quatriduo abeſt inc uſiuè a Nonis, Idibus, vel Calendis, (duobus nimirum diebus interpoſitis) dicendum ſit, Quarto Nonas, Quarto Idus, & Quarto Calendas, hoc eſt, quarto die ante Nonas, Idus, vel Calendas incluſiuè.

VT

VT autem quemcunque diem menſis propoſiti rite denominare ſcias a Nonis, Idibus, vel Calendis, diligenter memoriæ mandandi ſunt dies, in quos Nonæ, atque Idus cuiuſlibet menſis incidunt. Hi autem facile ex numero Nonarum, atque Iduum cuiuſque menſis comprehendi poſſunt. Vt quia hi quatuor menſes, Martius Maius, Iulius, October, habent ſex Nonas, alij autem octo menſes, Ianuarius, Februarius, Aprilis, Iunius, Auguſtus, September, Nouember, December, quatuor duntaxat, cadent Nonæ in prioribus 4. menſibus in die 7. in poſterioribus verò 8. in diem 5. Numero enim Nonarum adijciendus eſt primus dies, qui non a Nonis, ſed a Calendis nomen ſumit, vt dies habeatur Nonarum. Quia verò ſinguli menſes habent octo Idus; ſi diei Nonarum addantur 8. incident Idus priorum 4. menſium in 15. diem, poſteriorum verò 8. in diem 13. Atque ad memoriam iuuandam hi duo verſiculi conditi ſunt.

Quot Nonæ, ac Idus quilibet menſis habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atq; Idus quoniſ menſ.

Maius ſex Nonas, October, Iulius, & Mars:
Quatuor at reliqui: Dabit Idus quilibet octo.

Hoc eſt, Martius, Maius, Iulius, & October habent ſex Nonas, reliqui verò 8. menſes, quatuor tantum: omnes autem menſes, Idus continent octo.

ITA QVE antequam diem cuiuſuis menſis propoſitum a Nonis, vel Idibus, Calendiſue denomines, vide prius, num menſis ille ſit vnus ex 4. prioribus, nec ne. Si enim ex illis eſt, & dies propoſitus eſt ſeptimus, appellabis diem illum, Nonas eius menſis: Si verò datus dies eſt quintuſdecimus, dices eum, Idus eiuſdē menſis. Quòd ſi dies oblatus eſt ante diem ſeptimum, vel poſt, ante tamen quintumdecimū diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitate, (numerum videlicet eius diei, qui propoſitum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propoſitus fuerit ante diem 7. vel ante 15. At ſi datus dies quintumdecimum diem conſequitur, ſubtrahe eius numerū, dempta prius vnitate, (numerum ſcilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proximè anteit) ex numero dierum totius menſis propoſiti, ſi tamen prius vnitatem addideris ad menſis dies, (nimirum primum inſequētis menſis diem, in quem eius Calendæ incidunt) & numerum reliquum a Calendis menſis inſequentis denomina.

Quo pacto dies menſium à Nonis, Idibus, & Calēdis denominati debeant.

EADEM hæc in poſterioribus 8. menſibus ſeruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, ſumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonæ atque Idus illorum menſium incidunt.

EXEMPLI gratia. Deſignandus ſit dies 3. Martij, qui Nonas diei 7. antecedit. Deme 2. (numerum videlicet vnitate minorem numero diei 3. propoſiti) ex 7. remanent 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas Martij, hoc eſt, quinto die ante Nonas incluſiue.

RVRSVS detur dies 10. eiuſdem menſis. Quia Idus cadunt in 15. diem

diem Martij, & dies 10. propoſitus eſt poſt Nonas; detrahe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6. Dices igitur die 10. Sexto Idus Martij.

PRÆTEREA offeratur dies 23. Iunij. Quoniam Idus præterierunt, & Calendæ Iulij inſequentis incidunt in diem 31. a Calendis Iunij numeratum, (quod Iunius habeat dies 30.) auferemus 22. ex 31. vt relinquantur 9. Die igitur 23. Iunij dicendum eſt, Nono Calendas Iulij.

SIT denique datus dies 10. Auguſti. Quia Nonæ præterierunt, Idus vero in diem 13. incidunt; ſi 9. ex 13. demantur, remanebunt 4. Dices ergo tunc, Quarto Idus Auguſti.

ADVERTE tamen, quando numerus reliquus eſt 2. non eſſe dicendum, Secundo Nonas, vel Idus, vel Calendas, ſed Pridie Nonas, vel Idus, vel Calendas.

IAM verò ſi dies proponatur à Nonis, vel Idibus alicuius menſis, aut à Calendis menſis ſubſequentis denominatus, velimuſque ſcire, quotus dies menſis is ſit; detrahendus erit numerus denominationis, minus vno, ex numero diei, in quem Nonæ cadunt, vel Idus, vel Calendæ inſequentis menſis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem menſis, qui quæritur.

Quo modo ex Nonis, Idibus, & Calēdis, dies menſium cognoſcantur.

VERBI gratia. Scriptæ ſint literæ quædam Quinto Idus Ianuarij. Quoniam Idus Ianuarij in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitate ſcilicet minor numero Quinti Idus) ex 13. vt reliqua ſint 9. Fuit ergo dies ille, quo literæ ſcriptæ ſunt, dies 9. Ianuarij.

ITEM, datæ ſint aliæ literæ Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonæ Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerum ſcilicet vnitate minorem numero ſecundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturque dies 6. Octobris.

POSTREMO ſcriptæ ſint aliæ literæ Decimooctauo Calendas Iulij, qui dies in menſe Iunio exiſtit. Quia Calendæ Iulij cadunt in diem 31. à Calendis Iunij numeratum, cum Iunius habeat dies 30. ſi detrahantur 17. ex 31. ſuperſunt 14. Literę ergo illæ ſcriptæ ſunt die 14. Iunij, proximo videlicet die poſt Idus.

DE INDICTIONE CAP. XI.

INDICTIO eſt reuolutio 15. annorum ab 1. vſque ad 15. qua reuolutione finita, iterum ad 1. reditur. Et quoniam frequens vſus eſt Indictionis in bullis Pontificijs, ac diplomatibus, alijsque ſcripturis publicis, non abs re erit, paucis docere, qua via cuiuslibet anni Indictio reperiri poſſit: quod hac ratione fiet. Indictio. quid.

IN extremitatibus trium digitorum ſiniſtrę manus diſponendi ſunt primùm

Collocatio annorum centesimorū in manu, ad Indictionem perquirendam.

primū anni centesimi hoc modo. In Pollice ponatur 0. In Indice 100. in Medio 200. Rursus in Pollice 300. in Indice 400. in Medio 500. in Pollice 600. &c. Magno autē numero cētesimorū annorū proposito, ita sedē eius centesimi expedite reperies. Reijce 3. ex numero centesimi propositi, quoties fieri potest: quod facile fiet, si figuras numerum centesimum exprimentes in vnam summam ordine colligas, reiectis semper 3. quemadmodum apud Arithmeticos reijci solent 9. in probatione nouenaria. Si namque post abiectionem 3. reliquo numero adijcias 1. & ex hac summa, si maior fuerit quam 3. abijcias rursus 3. collocandus erit annus centesimus in eo articulo, quem vltimus numerus procreatus, qui nunquam maior erit, quam 3. indicat. Verbi gratia, si datus sit annus 4716. Ex 47. numero centesimorum annorum, reiectis 3. remanent 2. (Reiectio hæc ita fiet. Abiectis 3. ex figura 4. manet 1. qua addita ad figuram 7. fiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus si adijcias 1. fient 3. In tertio igitur digito, id est, in Medio locandus erit annus 4700. Item datus sit annus 1589. abiectis 3. ex 15. numero centesimorum, remanet 0. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Indice, annus 1500. ponendus est.

Dispositio trium Indictionum in manu, ad Indictionem cuiusuis anni inquirendā.

DEINDE in eisdem tribus extremitatibus reponendi sunt tres numeri trium Indictionum, hac ratione. Quia CHRISTVS Dominus natus est post annum 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, vbi scilicet locatus est annus 0. id est, annus Ortum CHRISTI proxime antecedens. Et quoniam cyclus 15. annorum Indictionis in centum annis sexies cōtinetur, & supersunt 10. si addemus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in secundo collocanda digito. Additis rursus 10. ad proximam Indictionem 13. colligitur summa 23. à qua si reijcietur cyclus Indictionis, hoc est, anni 15. supererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque hæ Indictiones illis annis centesimis debentur, qui in illis digitorum extremis, ex superiore dispositione, collocantur. Hi autem tres numeri Indictionum, quas in digitorum extremis statuimus, hoc versiculo comprehenduntur.

Indictiones omnium centesimorum annorum quæ sint.

Da tria primo, alij tredecim, deinde octo sequantur.

Hoc enim carmine indicatur primo digito tribui 3. secundo 13. & tertio 8.

Indictio cuiusuis anni quo pacto reperiatur.

IAM si Indictioni cuiusuis centesimi anni, quæ collocata est in eo articulo, in quo ille centesimus est constitutus, adijcias annos expansos post eum centesimum datos, atque ex summa abijcias 15. quoties fieri potest, procreabis Indictionem anni propositi.

EXEMPLI gratia. Datus sit annus 1589. Quoniam annus 1500. in Pollicem cadit, siue in primum digitum, (quod reiectis 3. ex 15. numero annorum centesimorum, supersit 0. & addita 1. fiat 1.) conueniet anno 1500. Indictio 3. in eodem Pollice constituta. Ad quam si adijciantur anni expansi 89. & ex summa 92. reijciantur 15. reliqua fiet

fiet Indictio 2. anni 1589.

RVRSVS proposito anno 4716. qui in digitum Medium, siue tertium, cadit, (quod reiectis 3. ex 47. numero annorum centesimorum, reliqua sint 2. quibus si addatur 1. fiunt 3.) vbi collocata est Indictio 8. Cui si anni 16. expansi addantur, colligetur summa 24. & ex hac reiecto Cyclo 15. annorum Indictionis, supererit Indictio 9. anni 4716. propositi. Atque ita de cęteris.

TERTIA TABELLA
annorum expansorum.

PRIMA TABELLA annorum centesimorum.

4200	Et sic in infinitum.	
3900	4000	4100
3600	3700	3800
3300	3400	3500
3000	3100	3200
2700	2800	2900
2400	2500	2600
2100	2200	2300
1800	1900	2000
1500	1600	1700
1200	1300	1400
900	1000	1100
600	700	800
300	400	500
0	100	200

SECVNDA TABELLA Indictionum.

3	13	8

1	16	31	46	61	76	91	4	14	9
2	17	32	47	62	77	92	5	15	10
3	18	33	48	63	78	93	6	1	11
4	19	34	49	64	79	94	7	2	12
5	20	35	50	65	80	95	8	3	13
6	21	36	51	66	81	96	9	4	14
7	22	37	52	67	82	97	10	5	15
8	23	38	53	68	83	98	11	6	1
9	24	39	54	69	84	99	12	7	2
10	25	40	55	70	85	100	13	8	3
11	26	41	56	71	86		14	9	4
12	27	42	57	72	87		15	10	5
13	28	43	58	73	88		1	11	6
14	29	44	59	74	89		2	12	7
15	30	45	60	75	90		3	13	8

Conſtructio, & vſus triplicis tabellæ ad Indictionem inueniendã.

EX triplici tabella Indictionem expeditiſſime ita reperiemus. In prima tabella annorum centeſimorum, qui ordine ſe mutuo conſequentes terni progrediuntur in infinitum, vt eoſdem in trium digitorum extremitatibus diſpoſuimus, ſumatur centeſimus annus proximè elapſus, & in tertia tabella inter annos expanſos, annus propoſitus. Illico enim in angulo communi ſecunda tabella Indictionum offeret Indictionẽ propoſiti anni. Quod ſi annus datus ſit ex cẽteſimis quiſpiam, inuenies eius Indictionem in prima linea ſub annis centeſimis, vbi deſcriptę ſunt tres Indictiones, 3. 13. 8. quas in extremis trium digitorum collocandas eſſe diximus. Exempli gratia. Anno 2500. erit Indictio 13. cum hæc in prima linea ſub anno 2500. exiſtat. Anno vero 1589. inuenies Indictionem 2. in angulo communi annorum 1500. & 89. atque ita de aliis.

Inuẽtio Indictionis per præcepta Arithmeticæ.

INDICTIONEM quoque per Arithmetices præcepta facile inueniemus, ſi annis Domini adijciemus 3. numerumque collectum per 15. diuidemus. Numerus enim ex diuiſione reliquus erit Indictio quæſita: aut ſi nihil ſuperſit, Indictio quæſita erit 15. Vt ſi Indictio quæratur anno 1589. Additis 3. & numero conflato 1592. per 15. diuiſo, ſupereſt numerus 2. pro Indictione anni 1589. Rurſus ſi Indictio anni 3462. deſideretur. Additis 3. ad annos 3462. diuidatur collectus numerus 3465. per 15. Supererit enim 0. Igitur Indictio anni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio ſeruanda eſt.

DE LOCO SOLIS IN ZODIACO
CAP. XII.

In quod ſignum Sol quolibet mẽſe ingrediatur.

VT ſcias, quonam in ſigno, & gradu Zodiaci, plus minus, Sol quotidie commoretur, noſſe primo loco oportet, in quod ſignum quolibet menſe Sol ingrediatur. Pro qua re ediſcendi ſunt duo hi verſus ab Aſtronomis olim compoſiti.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq́, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.

Hæc enim duodecim ſigna eodem ordine 12. menſibus anni, ſumpto principio à Martio, conueniunt. Primum etenim ſignum, id eſt, Arietẽ, ingreditur Sol menſe Martio: ſecundum, quod eſt Taurus, menſe Aprili: atque ita deinceps: ita vt vndecimum, nimirum Amphorã, ſiue Aquarium, menſe Ianuario, qui vndecimus eſt à Martio, ingrediatur: Et menſe Februario Piſces, ſiue duodecimum ſignum.

DEINDE diſcendum eſt, quo die menſis Sol in ſignum ei tributum menſi ingrediatur. Quod vt memoria facilius comprehendi poſſit, hi alij duo verſus excogitati ſunt.

Inclyta

Inclyta Laus Iuſtis Impenditur: Hæreſis Horret.
Firmaq́, Facta Fides Felici Gaudet Honore.

Nam 12. voces horum verſuum 12. menſibus anni eodem ordine reſpondent, initio tamen facto à Ianuario, ita vt prima vox (*Inclyta*) tribuatur Ianuario: ſecunda (*Laus*) Februario, & ſic deinceps.

Quo pacto dies introitus Solis in ſignum cuiuſlibet menſis cognoſcatur.

IGITVR vt diem habeas, quo Sol in ſignum proprij menſis intret, vide, quota ſit in alphabeto prima litera eius vocis, quæ propoſito menſi reſpondet. Si enim tot vnitates, quotum ea litera locum in alphabeto occupat, ex 30. ſubtrahas, reliquus fiet numerus illius diei, quo Sol ſignum eius menſis ingreditur.

VELVTI ſi ſcire cupias, quo die menſis Martij Sol ſignum Arietis introeat: quoniam Martio, tertio mẽſi, tribuenda eſt vox tertia, (*Iuſtis*) cuius prima litera I, nona eſt in alphabeto; detrahemus 9. ex 30. vt relinquantur 21. Die ergo 21. Martij Sol principium Arietis tenebit.

SIC, ſi velim ſcire, quo die Nouembris Sol intret ſignum Arcitenentis, ſeu Sagittarij: quia Nouembri, vndecimo menſi, reſpondet vndecima vox (*Gaudet*) cuius litera prima G, ſeptima eſt inter alphabeti literas; auferenda erunt 7. ex 30. vt dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

Qua ratione gradus Zodiaci reperiatur, in quo Sol quolibet die exiſtit.

QVOD ſi eaſdem vnitates, quas prima litera vocis cuiuſuis menſis offert, adijcias ad numerum propoſiti diei eiuſdem menſis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradu ſigni Sol exiſtat eo die: ea tamen lege, vt ſi numerus collectus minor fuerit, quàm 30. gradus inuentus referatur ad ſignum antecedentis menſis; quod tunc Sol nondum ad proprium ſignum propoſiti menſis peruenerit. Si verò idem numerus maior, quàm 30. fuerit, in eo gradu ſigni proprij menſis dicas Solem commorari, qui relinquitur, ſi 30. abiiciantur ex numero conflato: Si denique ſumma confecta fuerit omnino 30. pronuncies Solem tenere vel gradum 30. ſigni antecedentis menſis, vel principium ſigni proprij menſis.

VERBI gratia. Si quis ſcire deſideret, vbi Sol die 10. Aprilis exiſtat: addat 9. propter primam literam I, quartæ vocis (*Impenditur*) quæ quarto menſi, id eſt, Aprili debetur; addat, inquam, 9. ad 10. diem propoſitum: vt efficiat 19. qui numerus minor eſt, quàm 30. Nondum ergo Sol ſignum Tauri, quod Aprili tribuitur, ingreſſus eſt, ſed in Gradu 19. Arietis, ſigni videlicet antecedentis menſis Martij, verſatur.

RVRSVS optet quiſpiam cognoſcere, in quo gradu verſetur Sol die 27. Septembris, qui menſis nonus eſt, ac propterea nona vox (*Fides*) ei tribuenda, cuius prima litera F, ſextum locum inter literas alphabeti occupat. Si igitur addam 6. ad diem 27. propoſitum, efficiam 33. numerum maiorem, quàm 30. Ex quo intelligam, Solem iam ingreſſum eſſe Libram, ſignum ſcilicet menſis Septembris. Ablatis autem 30. ex 33. ſupereſt 3. gradus Libræ, in quo Sol tunc exiſtet.

POSTREMO ſi cupias noſſe, Vbi Sol die 22. Maij moretur:

quoniam Maio, quinto menſi, reſpondet vox. (*Hareſis*) cuius prima litera H, octaua eſt in alphabeto. Additis 8. ad diem 22. conficitur ſumma 30. Sol ergo die 22. Maij verſabitur in gradu 30. Tauri, hoc eſt, in principio Geminorum.

ETSI autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognoſci poteſt, tum propter annos biſſextiles, atque communes, tum quia Sol non prorſus vnum gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen error committetur dimidiati gradus, vel ad ſummum vnius: ita vt, plus minus, verum Solis locum aſſequamur; tam certò videlicet, atque exploratè, vt tutò eo poſſimus vti in vſu eorum horologiorum, in quibus ad horas cognoſcendas neceſſe eſt, locum Solis in Zodiaco habere perſpectum. Quod etiam ad vſum aliorum inſtrumentorum, quibus Aſtronomi vtuntur, requiritur.

DE LOCO LVNAE IN ZODIACO, & quot horis noctu luceat.

CAP. XIII.

Quo in loco Zodiaci Luna exiſtat quolibet die propoſito.

QVEM locum Zodiaci Luna quolibet die propoſito occupet, hoc eſt, in quo ſigno, & gradu exiſtat, plus minus, colligunt Computiſtæ hoc ferè modo. Ætatem Lunæ in Calendario inuentam, addita prius vnitate, (propterea quòd Luna plerunque vno die citius cum Sole coniungitur, quam Epactis monſtratur: ac proinde cum Epacta quælibet indicat Lunam dierum, verbi gratia, 16. meritò eandem in cælo dicemus eſſe dierum 17.) duplicant, numerumq; procreatum per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot ſignis integris Luna à Sole ſecundum ſucceſſionem ſignorum diſtet: Vnitates autem reliquæ, ſi quæ ſunt, dabunt quintas partes vnius ſigni, (ita vt pro ſingulis vnitatibus ſenos gradus accipiant,) quibus vltra ſigna integra Luna à Sole abeſt, ſecundum eandem ſucceſſionem ſignorum.

EXEMPLI gratia, Anno 1588. Die 7. Decembris Luna inuenietur habere dies 18. Verius autem continebit tunc dies 19. Duplica igitur 19. & numerum procreatum 38. partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquæ vnitates 3. Aberit ergo tunc Luna à Sole ſeptem ſignis, & inſuper 18. gradibus, id eſt, tribus quintis partibus vnius ſigni. Cum igitur die 7. Decembris Sol teneat gradum 15. Sagittarij, vt ex capite ſuperiori patet; ſi poſt Sagittarium numeremus ſeptem ſigna, Capricornum, Aquarium, Piſces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, diſtabit gradus 15. Cancri à loco Solis, hoc eſt, à gradu 15. Sagittarij, ſeptem ſignis: Et ſi adijciamus alios 18. gradus, reperiemus

riemus Lunam tunc ferè occupare gradum 3. Leonis.

HAC regula diſces, Lunam in primo aſpectu quadrato, cum ſcilicet eſt dierum $7\frac{1}{2}$. abeſſe à Sole tribus ſignis: in plenilunio autem, cum habet ferme dies 15. diſtare Lunam ſex ſignis à Sole: In ſecundo denique quadrato aſpectu, cum ferè eſt dierum $22\frac{1}{2}$. receſſiſſe Lunã à Sole, nouem ſignis. Nam bis $7\frac{1}{2}$. faciunt 15. quibus diuiſis per 5. producuntur 3. ſigna. Item bis 15. efficiunt 30. quibus diuiſis per 5. procreantur 6. ſigna. Denique bis $22\frac{1}{2}$. ſunt 45. quibus diuiſis per 5. exeunt 9. ſigna.

Alia inuentio loci Lunæ in Zodiaco.

EVNDEM locum Lunæ in Zodiaco ita quoque inueſtigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occaſu in ortum motu medio, Grad. 13. ferè, vt ex Theoricis patet; ſi ætatem Lunæ multiplicemus p 13. procreatumque numerum per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerum ſignorum, quibus Luna ſecundum ſucceſſionem ſignorum diſtat à loco, vbi in Nouilunio erat: Reliquus autem numerus dabit gradus. Inuento ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunæ.

VT die 7. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc eſt, ſigna 8. & grad. 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum eſt, Sol, ac proinde & Luna exiterit in grad. 26. Scorpij, exiſtet die 7. Decembris Luna in 3. gradu fermè Leonis, hoc eſt, diſtabit ſignis 8. grad. 7. ferè, à grad. 26. Scorpij.

PER hanc etiam regulam diſces Lunam in Plenilunio abeſſe 6. ſignis à Sole: In primo autem quadrato aſpectu, ſignis 3. & in ſecundo, ſignis 9. Nam multiplicatis 15. per 13. fiunt 195. gradus, hoc eſt, ſigna 6. & grad. 15. Cum ergo Sol confecerit grad. 15. à Nouilunio vſque ad Plenilunium, aberit Luna à Sole ſignis 6. In primo autem quadrato aſpectu, ſi dies $7\frac{1}{2}$. ducantur in 13. fiunt grad. $97\frac{1}{2}$. hoc eſt, ſigna 3. & grad. $7\frac{1}{2}$. Cum igitur Sol à Nouilunio ad primum quadratum aſpectum vſque confecerit grad. $7\frac{1}{2}$. diſtabit Luna à Sole ſignis 3. In ſecundo denique aſpectu quadrato, ſi ducantur dies $22\frac{1}{2}$ in 13. procreantur gradus $292\frac{1}{2}$. hoc eſt, ſigna 9. & grad. $22\frac{1}{2}$. Quare cum Sol à Nouilunio vſque ad ſecundum aſpectum quadratum confecerit ferè grad. $22\frac{1}{2}$. aberit Luna à Sole ſignis 9.

Quanto tempore Luna noctu luceat.

IAM vero quanto tempore Luna noctu luceat, Computiſtæ ita ferè cognoſcunt. Ætatem Lunæ inuentam, (addita quoque prius vnitate,) ſi maior non ſit, quam 15. dierum; Vel eius complementũ ad 30. ſi maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4. numerumque genitum partiuntur per 5. Quotiens enim indicabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, ſi quæ ſint, quintas partes vnius horæ, quibus Luna lucet: quæ quidem horæ poſt occaſum Solis numerandæ ſunt, quãdo Plenilunium nondum aduenit: poſt Plenilunium vero eædem numerãdæ ſunt ante Solis exortum: adeo vt Luna creſcente, fulſio eius ſit vespertina; matutina autem, eadem decreſcente.

ALIO

ALIÓ quoque modo idem tempus explorant hac ratione. Ætatem Lunæ, quam diximus, ſi maior non eſt, quam 15. vel ſi maior eſt, eius complementum ad 30. multiplicant per 5. & productum numerum per 6. partiuntur. Quotiens enim rurſus dabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, quintas partes vnius horæ. Prior tamen regula dat tẽpus fulſionis Lunæ paulò minus, quam poſterior: quia hæc includit motum Lunæ, quo interim ab occaſu in ortum progreditur; illa verò eundem excludit: perinde ac ſi ſolo primo motu ferretur ab ortu in occaſum.

VERBI gratia. Anno 1588. Die 7. Decembris reperietur ætas Lunæ dierum 18. & addita vnitate, dierum 19. Complementum eius ad 30. eſt 11. quo numero multiplicato per 4. numeroque producto 44. diuiſo per 5. fit Quotiens $8\frac{4}{5}$. Tot ergo horis inæqualibus, hoc eſt, octo duodecimis partibus totius noctis, & inſuper $\frac{4}{5}$. vnius partis duodecimæ, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis. Quod ſi poſteriori regula idem quæratur, multiplicabimus 11. per 5. & productum numerum 55. per 6. partiemur. Quotiens enim numerus $9\frac{1}{6}$. indicabit horas inæquales fulſionis Lunæ: quod tempus illo priore paulò maius eſt, ob eam, quam diximus, cauſam.

PRIORI porrò regula comperies, Lunã in Plenilunio lucere 12. horis inæqualibus, hoc eſt, tota nocte. In vtroque quadrato aſpectu, 6. horis, id eſt, dimidiata nocte. Cum Luna dies 5. vel 25. habet, horis 4. id eſt, tertia parte noctis. Denique cum Luna eſt 4. aut 26. dierum, horis 3. ſiue quarta noctis parte.

ITAQVE cognita magnitudine noctis propoſitæ, ſi ea in 12. partes æquales diſtribuatur; cognoſcentur quoque horæ æquales, quibus Luna lucet. Vt quoniam die 7. Decembris nox continet Hor. 14. Min. 55. ferè, lucetque tum Luna ex poſteriori regula, horis $9\frac{1}{6}$. inæqualibus; complectitur autem pars duodecima noctis Hor. 1. Min. $14\frac{7}{11}$. comprehendent $\frac{9}{12}$ noctis, & $\frac{1}{6}$ vnius partis duodecimę, horas ferme 11. æquales, & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

Locus Lunæ in Zodiaco, & tempus eius fulſionis, quare non ad vnguem per regulas, quas diximus, reperiatur.

MVLTAS autem ob cauſas neque locus Lunę in Zodiaco, neq; tempus eius fulſionis, per haſce regulas, ad vnguem reperitur: tum quia Minuta in ijs negliguntur, & Luna non æquabiliter ſub Zodiaco fertur; ex quo neceſſario error aliquis in eius loco inueſtigando committitur: tum etiam, quia tempus fulſionis Lunæ augetur, cum ipſa ſuo motu velox eſt, & Septentrionalis; diminuitur autem, cum tarda eſt, ac Meridionalis: vt propterea in eo tempore inquirendo neceſſario a vero aberretur. Huc accedit, quòd neque ætas Lunæ exquiſitè per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco: quæ res aliquot graduum errorem inducat neceſſe eſt. Satis eſt, per has regulas reperiri, plus minus, ſignum, in quo Luna die propoſito exiſtat, etiamſi interdum aliquot gradibus à vero eius loco, ob eas, quas diximus, cauſas, aberremus.

TERTII LIBRI FINIS.

100845

CANDIDO LECTORI.

HABES Candide lector refutationes Mæſtlini cauillationum, cum Computo Eccleſiaſtico per articulos digitorum. Quibus in rebus ſi tuæ ſatisfecimus expectationi, eſt quod DEO IMMORTALI, ad gloriam cuius hæc omnia referuntur, gratias agas, agnoſcas etiam magnam HIERONYMI SPINVLÆ Genuenſis, alterius quondam HIERONYMI BRVNORIS filij, in hoc ipſo opere edendo liberalitatem; qui cum ex ea ſit familia, quæ doctrinarum ſemper fuit, doctorumq; hominum amantiſsima, maiorum ſuorum gloriam pari etiam cum ſtudio, confimiliq́ue laude perſequitur. VALE.

REGESTVM.

a b c d e f g h i k

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes ſunt duerni.

ROMAE, Apud Sanctium, & Soc.

M. D. LXXXVIII.

FA 5B 167